خانەقین

لە بەڵگەنامەکانی عوسمانیدا

١٢٦٩- ١٣٣٦ کۆچی

١٨٥٢- ١٩١٨ زایینی

بەرگی حەڤدە

بڵاوکراوەی زانکۆی جیهان

خانەی ئەرشیف و بەڵگەنامەکان

٢٠٢٥

ئامادە و پێشکەشکردنی: **د. نەوزاد یەحیا باجگر**

وەرگێڕان: **ئاشتی ڕەحمان**

پێرست

زنجیره	بابەت	لاپەڕە
١	پێشەکی	٧
٢	چەند رونکردنەوەیەك لە بارەی بەڵگەکان	٨
٣	شیکردنەوەی زاراوەکانی عوسمانی	١٠
٤	کۆد و ووشەی رەسەنی کۆدەکان	١٦
٥	بەڵگەکان	٢١

هەواڵنامەی کتێب

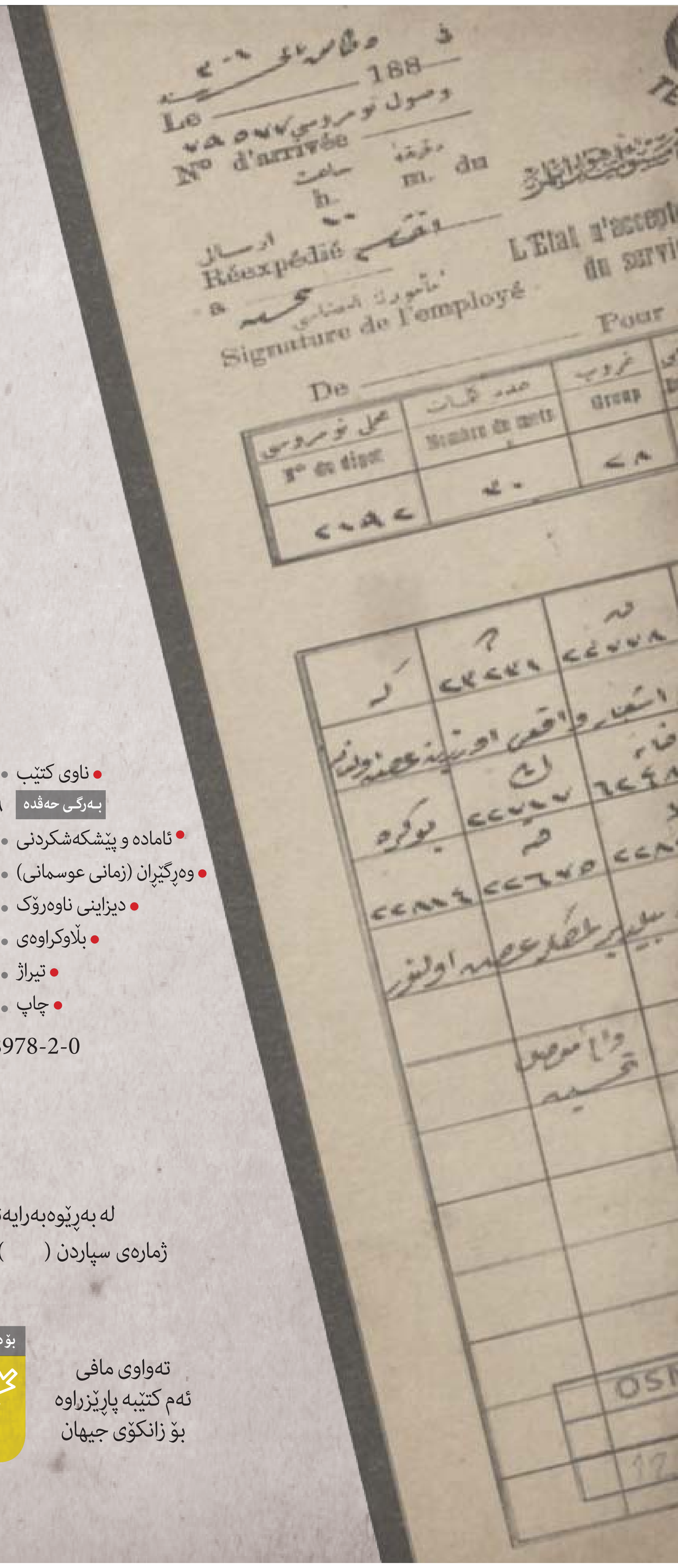

• ناوی کتێب • **خانەقین** لە بەڵگەنامەکانی عوسمانیدا

بەرگی حەڤدە ١٢٦٩-١٣٣٦ کۆچی/ ١٨٥٢-١٩١٨ زایینی

• ئامادە و پێشکەشکردنی • د. نەوزاد یەحیا سەعید باجگر

• وەرگێڕان (زمانی عوسمانی) • ئاشتی ڕەحمان

• دیزاینی ناوەڕۆک • سومەییە موورادی

• بڵاوکراوەی • زانکۆی جیهان | خانەی ئەرشیف و بەڵگەنامەکان

• تیراژ • ١٠٠٠ دانە

• چاپ • یەکەم ٢٠٢٥ هەولێر

ISBN: 978-9922-8978-2-0

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان

ژمارەی سپاردن (   )ی ساڵی ٢٠٢٥ی وەزارەتی ڕۆشنبیری

بۆ داونلۆدکردنی کتێبەکان: Download Books

www.**NawzadBajger**.net
www.**NawzadBajger**.org
chairman@cihanuniversity.edu.iq

تەواوی مافی
ئەم کتێبە پارێزراوە
بۆ زانکۆی جیهان

هەواڵنامەی کتێب

ئەم وشە و بیروبۆچوونانەی کە لەم پەرتوکەدا نووسراوەتەوە سەرچاوەکەی بەڵگەکانە و ئێمە لێی بەرپرس نین، لەبەر ئەمانەتی زانستیش لەکاتی وەرگێڕانی دەستکاری نەکراوە.

پێشەکی

خانەقین لە سەردەمی عوسمانیەکاندا لە رووی دابەشکاری کارگێری قەزا بووە سەر بە ویلایەتی بەغداد؛ لە باکوور ویلایەتی موسڵ، رۆژهەڵات دەوڵەتی ئێران، باشوور مەندەلی و رۆژئاوای قەزایەکانی خۆراسان دەورە درابوو، دانیشتوانی قەزاکە بەشە زۆرەکەی لە عەشائیری کورد پێك دەهاتن و بەشێکیشی تورك و عەجەم و عەرەب بوون، زمانی گشتی زمانی تورکی بووە، بە پلەی دووەم زمانی کوردی بووە و عەشیرەتەکانی بەنی وەیس و رەبیعە بە زمانی عەرەبی و لە ناو هەندێك عەشیرەتەکانیش بە زمانی فارسی قسە کراوە.

بینایەکانی شارۆچکەی خانەقین رێك و بە باغ و باخچە دەورە درا بوو، لە شارۆچکەکە ٣ جامیع و ٣ مەسجید و ١ مەکتەبی سەرەتایی و ٣ مەکتەبی سبیان و ١٣ خان، ٦ علوە و ١ میوانخانە و ١٠ قاوەخانە و ٧ گەرماو بوونی هەبووە. هەروەها لە رووی سەربازییەوە مەرکەزی ئالآی سوارەی ٣٤ و تابوری چوارەمی ئالآی ٨٢ی رەدیف بووە. هەرچی دامودەزگاکانی حکوومەت لە قۆناغی حکوومەت و قشلەی سەربازی سوارەی نیزامیە و نەخۆشخانەی سەربازی و قشلەی زەبتیە و تەلەگرافخانە لە ناحیەی حاجی قەرە بووە، هەروەها بە دووری ٢٠ خولەك لە حاجی قەرە کەرانتینەخانە هەبووە، جگە لەمە بازاری سەرەکی لە حاجی قەرە بووە و ١٥٠ دوکانی تێدا بووە،

لە رووی کشتوکاڵەوە رووباری ئەلوەند لە باشووری رۆژئاوای خانەقین، کارئاسانی کرد بۆ زیادکردنی بەرووبوومی کشتوکاڵ، کە زەوی و زاری ئەم قەزایە بە رووباری ئەلوەند و دیالە ئاو دەدرا و بەرووبوومی کشتوکاڵی گەنم، جۆ، برنج و خورما بووە. جگە لەمە جۆرەها میوە بەرهەم هێنراوە، لە رووی کانزاییەوەش دەوڵەمەند بووە بە نەوت و دوای کەرکووك بە پلەی دووەم دێت.

قەزای خانەقین بە پلەی یەك شوێنی تێپەربوونی گەشتیارانی ئێران و بازرگانی کردن بووە، بۆیە ئەو بەڵگەنامانەی بەرچاو کەوتووە زۆربەی زانیاری و هەواڵی سەر سنوورە کە پەیوەستە بە پەیوەندی نێوان دەوڵەتی عوسمانی و ئێرانی لە سەر گەشتیارانی ئێران کە بۆ نەجەف و کەربەلا هاتوون، بە رێگەی خانەقینەوە هاتوون، بەمەش کەرەنتینە لە سنووری خانەقین هەبووە لە کاتی بڵاوبوونەوەی نەخۆشی گەشتیاران کەرەنتینە کراون، هەروەها خاڵی هاوەردە و هەناردەی کەلوپەلی بازرگانی و تێپەربوونی بازرگانان بووە، بەمەش کێشە و گرفتی گەشتیاران و بازرگانان لەسەر باج و کەرەنتینە و کەلوپەلی قەدەغەکراوی وەکو بڵاوکراوەی ئێرانی و چەك دروست بووە، ئەو بەڵگانەی کە لەم بەرگەدا چاپکراون، نزیکەی ٣٠٠ بەڵگەن، بۆ توێژەران بەڵگەنامەی گرنگ و پر بایەخداری مێژوویین، بۆ بابەتە مێژووییەکان دەبێتە بریاری یەکلاییکەرەوە و کەلێن و بۆشاییەکان پر دەکەنەوە.

د. نەوزاد یەحیا باجگر
سەرۆکی دەستەی ئەمینداریەتی کەمپەکانی زانکۆی جیهان

چەند روونکردنەوەیەك لە بارەی بەڵگەكان

١ • لە بەڵگەکاندا هەڵەی ساڵ، مانگ و رۆژ کراوە؛ لە بارەی مێژووی ناو بەڵگەکان ئەوا مێژووی کۆچی و رومی بەکارهاتووە، لە هەندێک بەڵگەشدا مێژووی رومی یا کۆچییەکەی نووسراوەتەوە، بە تایبەتی لە ساڵە رومیەکە هەڵەی تێدا کراوە.

٢ • هەڵەی ناوی تێدایە، بۆ نموونە ناوی کەسێتی، شوێن و عەشیرەت بە هەڵە نووسراوەتەوە، ئەم نووسەرەی نووسراوەکەی نووسیوەتەوە کوردییەکەی باش نەبووە، بە شێوازی سەر زاری خۆی ووشەکەی نووسیوەتەوە، یاخود لە بارەی ناوچە و شوێنەکانەوە شارەزاییەکی ئەوە تۆی نەبووە، زانیاری لە شێوەزاری ناوچەکەش نەبووە، بۆیە بە هەڵە نووسیویەتیەوە، لە کاتی وەرگێرانیش هەروەکو خۆی نووسراوەتەوە، دەستکاری نەکراوە.

٣ • لە بارەی وەرگێرانی بەڵگەکان، هەروەکو خۆی وەرگێردراوە؛ یەک ووشە زیاد یاخود یەک ووشە کەمی نەکردووە، تەنانەت هەوڵ دراوە لە کاتی وەرگێرانەکە دەستکاری دەستەواژە و ووشەکان نەکرێت، چونکە ئەگەر بە گوێرەی زمانەوانی کوردی دەستکاری دەستەواژە و ووشەکان بکرابووایە، ئەوا دەبووایە دەستکارییەکی زۆری دەستەواژەکان بکرێت، هۆکاری دەستکاری نەکردنەکەش بۆ ئەوە بووە تا بەڵگەکان رەسەنایەتی خۆیان لە دەست نەدەن، لە هەمان کاتدا خوێنەر و مێژوونووسان لە شێوازی نووسینی بەڵگە و شێوەزاری ئەم سەردەمەی نووسەران ئاشنا بن، کە ئەم بەڵگانە بە چ شێوازێک نووسراونەتەوە، جگە لەمەش کاری نووسەر و مێژوونووسانە لە کاتی لێکۆڵینەوە لە زانیاری ناو بەڵگەکان، روون کردنەوە و شی کردنەوە بۆ بابەتی بەڵگەکەکان بکەن.

٤ • لە هەندێک بەڵگەدا بۆشایی هەیە، ئەوانیش بە پەنجەی دەست دەژمێردرێن؛ هۆکاری ئەمەش دەگەرێتەوە بۆ ئەوەی لە کاتی نووسینەوەی نووسراوەکە هەندێک ووشەی نهێنی هەبووە، نەویستراوە ئاشکرا بێت، بۆیە نووسەرەکە بۆشایی بەجێ هێشتووە، تەنیا ئەوەی نووسراوەکەی گەیشتۆتە دەستی لەم بۆشاییە تێگەیشتووە و زانیویەتی نووسەر یاخود لایەنی پەیوەندیدار مەبەستی چییە.

٥ • لە چەند شوێنێکی کەمیش بۆشایی بە خاڵ هەیە (...) مەبەستیش لەم بۆشاییە بە خاڵانە ئەوەیە، کە ئەم ووشەیە نەخوێندراوەتەوە، زۆر جار ووشە هەیە خوێندنەوەی زۆر ئەستەمە، کە نووسەرەکە بە شێوەیەک یاخود بە خەتێک نووسیویەتی ناتوانرێ بخوێندرێتەوە، بۆ ئەوەی لە خوێندنەوەی هەڵە و لە ووشەی هەڵە دوورەپەرێز بین، بۆ ووشەکە بۆشایی بە خاڵ دانراوە.

٦ • هەندێک ووشە یاخود راستترە بڵێین زاراوە هەیە لەم سەردەمە بەکار هاتووە و مانای تایبەتی خۆی هەیە؛ ئەم مانایە نادەن کە ئێمە رۆژانە بەکاری دەهێنین و لێی تێدەگەین، جگە لەمەش وەرگێرانی ئەم ووشانە بۆ کوردییەکەی لە نرخ و ماناکەی تێک دەدات و لە هەمان ئەم ئاستە نابێت، واتە مانای پر بە پێستی خۆی لە دەست دەدات، بۆیە نەکراوەتە کوردی و هەروەکو خۆی دانراوە، بەڵام بۆ ئەوەی خوێنەر و مێژوونووسان لە پێناسەی زاراوەکان ئاشنا بن، لە (شیکردنەوەی زاراوەکانی عوسمانی) پێناسە کراوە و روون کراوەتەوە، لە هەمان کاتیشدا زاراوە هەیە، کە زانراوە لە ماناکەی ناگۆردێت، وەرگێردراوەتە سەر زمانی کوردی.

هەواڵنامەی کتێب

٧ • بەڵگە هەیە لە چەندین لاپەڕە پێک هاتووە، ئەم چەند لاپەڕەیەش باسی یەک بابەتی دیاری کراو دەکات، بۆیە تەنیا یەک لاپەڕە وەرگێردراوە، چونکە هەموو لاپەڕەکان هەمان بابەت باس دەکەن، جیاوازیەکی ئەوەتۆیان تێدا نییە، بەڵام ئەگەر ئەم چەند لاپەڕەیە باسی چەند بابەتێکیان کردبێت، یاخود هەر هەمان بابەت بەڵام بە شێوازی جیاواز و هەر لاپەڕەیەک بە شێوازێکی جیاواز باسی بابەتەکەی کردبێت، لێرەدا مووی وەرگێردراوە.

٨ • دووبارە بوونەوەی بەڵگە، هەندێک بابەتی دیاریکراو دووبارە بوونەوەی بەڵگەی تێدایە؛ وەکو ئەوەی لە سەرەوە باسمان کرد، بابەتەکە لە چەند لاپەڕەیەک پێک هاتووە، لە جیاتی ئەوەی هەمووی کۆبکرێتەوە و هەمان ژمارەی بدرێتی، کەچی بە پێچەوانەوە هەمان بابەت ژمارەی جیاجیایان دراوەتێ، لێرەدا بە ناچاری هەمان بابەت کە لە ژمارەی جیاجیا پێک هاتووە، وەرگێردراوە، چونکە ژمارەیان جیایە و هەمان ژمارەی نەدراوەتێ.

٩ • لە کاتی نووسینەوەی ڕووداوەکان و زانیاری لە بارەی ناوچەکانەوە، بە گشتی باسی بابەتەکان کراوە، بۆ نموونە شوێنی عەرەب نشینیش باسکراوە؛ لێرەدا تەنیا ئەوەی پەیوەندی بە کورد و ناوچەکانی کوردییەوە هەیە وەرگێردراوە.

١٠ • لە نێو بەڵگەکاندا دەستەواژەی دووبارە و ڕستەی دووبارە بەرچاو دەکەوێت، لێرە دا نووسەر لە کاتی نووسینەوەی نووسراوەکەدا هەمان زانیاری یاخود دەستەواژەی دووبـارە کردۆتەوە و هەمان زانیاری نووسیوەتەوە.

١١ • لە بارەی ساڵی بەڵگەکان، بۆ ڕیزبەندی بەڵگەکان ساڵی کۆچی و زایینی بەکار هاتووە، پشت بە مانگ و ڕۆژەکەی نەبەستراوە؛ جگە لەمانەش ساڵی ناو بەڵگەکان بە گوێرەی زانیاری ناو بەڵگەکە و ئەوەی سەر بەرگەکەی گۆرانکاری بەسەر دادێت، واتە نووسەر ئەم ساڵەی نووسیوەتەوە کە بەڵگەکەی تێدا نووسیوەتەوە، کە گەیشتۆتە لای پاشاش ئەم ساڵەی نووسیوەتەوە› کە نووسراوەکەی بینیوە، هەندێک جاریش ساڵی جێبەجێ کردنەکەی لەسەر نووسراوە، واتە لە یەک بەڵگەدا چەند ساڵێکی جیاواز بەرچاو دەکەوێت.

١٢ • هەندێك ساڵ کە لە ناو بەڵگەکاندا ئاماژەی پێکراوە، بە کورتکراوی نووسراوەتەوە، بۆ نموونە دەڵێت ساڵی (٢٧) لێرەدا مەبەستی ساڵی (١٢٢٧)ە، کە ١٢٠٠ەکەی فرێ داوە، یا ئەگەر نووسرابێت ساڵی (٣٣٦) ئەوا لێرە مەبەستی ساڵی (١٣٣٦)ە، کە ١٠٠٠ەکەی فرێ داوە.

وەرگێـر

ئالای (الای)	ئالای بە مانای کۆمەڵ و قەڵەباڵغ دێت، لە زاراوەی سەربازیش ووشەیەکە، لە سێ چوار تابور پێک دێت، هەروەها هەر ئالایەک سانجەقێکی لە ژێر دەستدایە.
ئەعیان (اعیان)	بۆ بەدواداچوونی بریارەکانی ئەنجوومەنی میللەت، ئەنجوومەنێکی تر هەبووە و ئەم ئەرکەیان پێ سپێردراوە، لە ساڵانی ١٨٧٧ و ١٩٠٨ ئەندامەکانی لەلایەن حکوومەتەوە هەڵبژێردراوە.
ئەنبار	شوێنێکە بۆ هەڵگرتنی زەخیرە و کەلوپەل بەکارهاتووە.
ئەنجوومەنی والا (مجلسی والا)	ئەم ئەنجوومەنە لە ساڵی ١٨٣٧ دامەزرا، داواکاری نێوان دەوڵەت و خەڵکی جێبەجێ دەکرد، لە ساڵی ١٨٦٧ هەڵوەشایەوە و لە شوێن ئەو شورای دەوڵەت دامەزرا.
ئستەبڵی عامیرە (اصطبل عامره)	تەوێلەی کۆشکی پاشا.
ئۆچاقلق (اوجاقلق)	ئەم زەوییانە جیاکرابوونەوە و داهاتەکانیان بۆ پارێزگارانی قەڵا و کۆگای چەک بوو.
ئۆن باشی (اونباشی)	ئەم سەربازە قوماندانیەتی ١٠ کەسی کردووە.
ئیستدعانامە (استدعانامە)	ئەم نووسراوەیە وەکو داواکاری بۆ دەوڵەت دەنووسرێت، بەڵام مۆر و پولی لەسەرە .
ئیستعلامنامە (استعلامنامە)	ئیستعلام نووسراوی بە زانیاری بووە، هەرچی ئیستعلامنامەیە نووسراوی بە بەڵگە بووە.
ئیستیناف (استیناف)	دووبارە دەست پێکردنەوە، ئەم بریارەی کە لە دادگای سەرەتایی دەدرا، بۆ ئەوەی بریارەکە هەڵبوەشێنرێتەوە سەردانی دادگایەکی سەرووتر، واتە لە ئەم بەرزتر دەکرا، تا بریارەکە هەڵبوەشێننەوە.
بابی عالی	بنکەی سەدری ئەعزەم، دیوانی همایۆن لەگەڵ نەزارەتی ناوەخۆ و دەرەوە و فەرمانگەی شورای دەوڵەت دەگرێتەوە.
باش کاتیب (باش کاتب)	نووسەری یەکەم یاخود سەرۆکی نووسەران، لە فەرمانگە فەرمییەکاندا ئەرکەکەشی نووسینی نووسراو بووە.
باش کیتابەت (باش کتابت)	کیتابەت واتە پیشەی نووسین، باش کیتابەت یەکسانە بە باش کاتیب، واتە سەرۆکی نووسین.
باشبوغ	قوماندانی سەربازی رێک نەخراو یاخود نارێک.
باش مودیرەت (باش مدیرت)	باش بە مانای سەرۆك یاخود یەکەم دێت. مودیرەت واتە بەرێوەبردنی کاروبارەکان؛ هەرچی باش مودیرەتە بە مانای بەرێوەبەرایەتی یەکەم یاخود بەرپرسی یەکەمی بەرێوەبەرایەتی دێت.
بەرائەتی شەریفە	واتە پاکانەی ئەستۆ و خۆبەرێکردن، لە سەردەمی عوسمانی بۆ وەرگرتنی زەوی کشتوکاڵی یاخود دامەزراندن، دەبووایە لەلایەن پاشاوە یاخود دەوڵەت بەرائەتی شەریفە واتە پاکانەی ئەستۆ وەربگیرێت.
برادەر زادە	برادەر زادە منداڵی خوشک و برا، هەروەها برازا، پورزا، خاڵۆزا دەکات.
برادەری	واتە برا.
بلۆک (بلوک)	دەستەی سەربازی.
بلۆک باشی (بلوک باش)	سەرۆک یاخود بەرپرسی بلۆک.

هەواڵنامەی کتێب

بینباشی (بیكباشی)	بین بە مانای هەزار دێت، باش واتە سەر، بینباشی، ئەم ئەفسەرەیە یاخود قۆماندانەیە تابورێک بەڕێوە دەبات لە هەزار سەرباز پێک هاتووە.
پلەی حەرەمەین (درجە حرمین)	بەم کەسە ووتراوە کە تۆبەی کردووە و حەرامی لە خۆی قەدەغەکردووە، زیاتر لە کاتی حەج کردن دەچووە پلەی حەرەم و خراپە و کاری بەدی لە خۆی حەرام دەکرد. لەلایەکی تر لە سەردەمی کۆندا چینی زاناکان دەگرێتەوە، کە لە دوای پایەی میسر لە پێش پلەوپایەی ئیستەنبۆڵ پلەیەکی بەرزە.
تابور	لەشکری سەربازی، کەرتی سوپا.
تاتار	نامەی گواستۆتەوە بۆ ناوچەکانی تری دەوڵەت، جولەی زۆر خێرا بووە، جگە لە ناوی تاتار ئەوەی ئەم کارەی کردووە ناوی (ساعی، پۆستە، قاسد، برید)یشی پێ ووتراوە، لە کاتی خۆیدا تاکی تاتار بە خێرا ڕۆیشتن بەناوبانگ بووە، بۆیە پێیان ووتراوە تاتار.
تەحسیلدار (تحصیلدار)	ئەم فەرمانبەرەیە باج و باجی داهات و بەروبوومی داهات کۆدەکاتەوە.
تەرسانە (ترسانە)	تەرسانە یاخود تەرسخانە واتە کارگەی دەریایی، ئەم شوێنە بووە کاروباری کەشتییە جەنگیەکان و کاروباری دەریایی تێدا جێبەجێ دەکرا، یەکسانە بە تەرسانەی عامیرە (ترسانە عامرە).
تەغار (تغار)	٤ ربە ١ تەغارە.
تەنزیمات (تنظیمات)	لە رووی زاراوەدا بە مانای ڕێکخستن و ڕێکوپێکی و خستنە سەر ڕێگا دێت، لە سەردەمی عەبدولمەجید لە ٣ قاسمی ١٨٣٩ لە گوڵخانە خوێندرایەوە، بە ناوی رەشنووسی هومایۆنی گوڵخانە بە فەرمانێکی پاشا هەژمار کرا، لەلایەن رەشید پاشای گەورەش وەکو چاکسازی ڕاگەیەندرا، تا ساڵی ١٨٧٧ی جەنگی رووس بەردەوام بوو، دواتر سنووردار کرا؛ ناوە ڕاستەقینەکەی تەنزیماتی خێرخوازی (تنظیمات خیریە) بوو.
تیمار	ئەم زەوییە کشتوکاڵیە داهاتی ساڵانەی لە نێوان ٣٠٠٠-٢٠٠٠٠ ئاقچە بووە، ئەم جۆرە زەوییەش بەم سەربازانە دراوە، کە بەشداری شەڕیان کردووە یاخود بەم کەسانە دراوە کە لە بواری ئاینییەوە ئەرکیان پێ سپێردرا بوو، بەم داهاتەش بژێوی ژیانی خۆیان پێ دابین کردووە، واتە لە جیاتی مووچە پێیان دەدرا.
پارە	وشەیەکی فارسیە، ١ قوروش ٤٠ پارەیە، ١ پارەش دەکاتە ٣ ئاقچە.
پۆست نشین	بە شێخی تەکیە ووتراوە پۆست نشین، لە هەمان کاتدا بە کەسێك ووتراوە کە پلەیەکی هەبووە و کارەکەی بەرێوە بردووە.
حەرەم (حرم)	ئەم شوێنەیە، هەموو کەسێك ناتوانێ بە بێ مۆڵەت بچێتە ژوورەوە، بە تایبەتی ئەم شوێنانەی کە تایبەتن بە ئافرەت و ژووری ئافرەت.
جەبەخانە (جبەخانە)	ئەم کۆگایە بووە هەموو جۆرە چەک و باروت و کەلوپەلی چەکی ئاگری تێدا پارێزراوە.
جەلیلە (جلیلە)	جەلیلە بە مانای ناوداری گەورە یاخود شکۆدار دێت، کە نووسراو بۆ فەرمانگەی وەزیر و موشیر دەکرا، بەم شێوەیە رێزیان لێ دەگیرا، لە پلەی ئەوان نزمتر پێیان دەوترا بەهییە یا عالییە.
خاخام	زانا و بەرپرسی یەهودیەکان، واتە کاهین.
خەلافەتپەناهی (خلافتپناهی)	خەلیفە شوێن گرەوەی کەسێک، کە لە دوای پێغەمبەر وەکو وەکیلی پێغەمبەر کاری کردووە، ئەم ئەرکە لە ئیسلام داهێنرا، پەناهی واتە پەیوەندی، خەلافەت پەناهی واتە شتێک کە پەیوەندی بە خەلیفەوە هەیە و لەلای ئەو دەردەچێت.
خەیل (خیل)	تاقم، خەڵکێکی زۆر، بە تاقمی سوارەش دێت.
خولعە (خلعە)	ئەم جلە چەند جۆرێکی هەبووە، جلی رێز لێنان، جلی پەشیمانی یاخود جلی مردن، ئەم جلەش لەلایەن پاشاوە وەکو پاداشت یاخود رێزلێنان بە کەسێک دەدرا.
داعی	ئەم کەسە ئەرکی دوعا کردن و نزا کردن بووە.
دەرسەعادەت	ئیستەنبۆل پایەتەختی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی.

دەفتەردار (دفتردار)	سەرۆکی ژمێریاری، بەرپرس لە کاروباری دارایی.
دەفتەر خاقانی (دفتر خاقانی)	دەفتەر خانەشی پێ ووتراوە، فەرمانگەیەك بوو، کاروباری پارەی دەوڵەت و موڵك و زەوی و زاری بەڕێوە دەبرد، بۆ نموونە تاپۆ.
دزدار	پارێزگاری قەڵا.
دوخان	تووتن.
دوخانچی	تووتنچی؛ ئە کەسە کاری تووتنی کردووە.
ژورنال	ژورنال دەفتەری ڕووداوەکان، یاخود دەفتەری ڕۆژانە.
رایج	رایج بەهاکەی تری، واتە نرخەکەی تری یاخود بەهای رابردووی.
رەدیف (ردیف)	بەم سەربازانە وتراوە رەدیف، کە لە دواوەی سەربازی رێکخراو دەوەستان و لە کاتی پێویستیش چەکیان پێ دەدرا.
رەژی (رژی)	فەرمانگەی تووتن.
روزهزر و روزقاسم	(Hıdırellez) لە دونیای تورک وەرزێکە جەژنی بۆ ساز دەکرێت، روزی هزر (Ruz-ı Hızır) واتە (رۆژی هزر) کە بە ناوی رۆژی خدری لەز (Hıdırellez) ناو نراوە، بە پێی داستانی ئەم سەردەمە، لەم رۆژەدا لە سەر رووی زەوی پێغەمبەر خدر و ئیلیاس بەیەک گەیشتوون، تاوەکو یارمەتی هەژار و لێقەوماوان بدەن. لە تورکیاش جەژن بۆ ئەم بۆنەیە دەگێردرێت. بە پێی رۆژژمێری زایینی رۆژی خدری لەز لە ٦ مایس، لە کۆنیش بە پێی رۆژژمێری رومی رۆژی ٢٣ نیسان هەژمار دەکرێت. ماوەی نێوان ٦ مایس تا ٨ تشرینی دووەم بە ناوی رۆژەکانی هزر وەرزی هاوین و ماوەی نێوان ٨ تشرینی دووەم تا ٦ مایس بە ناوی رۆژەکانی قاسم وەرزی زستان پێک دەهێنن. بەم شێوەیە رۆژی ٦ مایس تەواو بوونی وەرزی زستان و دەست پێکردنی وەرزی هاوین دەکات.
رسوم (رسوم)	باج و باجی گومرگ.
رسومات (رسومات)	باجەکانی گومرگ.
ریاسەتپەناهی (ریاستپناهی)	پەیوەستە بە سەرۆکایەتیەوە، کە پەیوەستە بە کارەکانی پاشا.
ریال	ریال پارەی زیوی ئاسیاوییە، دەکاتە ٢٥ قوروش.
ریکابی هومایۆنی شاهانە (رکاب هومایونی شاهانە)	سەربازە سوارەکانی پاشا.

ریکابی هومایۆنی قەپوچی باشی	بەرپرسی یاخود سەرۆکی دەرگای سەربازە سوارەکانی پاشا.
زەربخانەی عامیرە (ضربخانە العامرە)	ئەم شوێنە پارەی دەوڵەتی تێدا دروست دەکرا.
سالیانە	ئەم باجەیە ساڵی جارێك وەردەگیرێت، لە پێش تەنزیمات بەشێك لە فەرمانبەران و بەکارهێنراوان بەرامبەر بە ئەرکەکەیان، ساڵی جارێك کرێیان پێ دراوە.
سەدارەت (صدارت)	شوێنی کاری سەدری ئەعزەم و پلەکەیەتی.
سەدارەتپەناهی	پەیوەندی بە سەدری ئەعزەمەوە هەیە، واتە ئاماژەیە بۆ سەدری ئەعزەم.
سەدری ئەعزەم (صدر اعظم)	پلەکەی وەکو سەرۆک وەزیرانی ئێستا بووە، یاخود وەکیلی پاشا بووە.

سەر عەسکەر (سر عسکر)	سەر وشەیەکی فارسیە بە واتای سەر دێت، سەر عەسکەر بە واتاکانی ئێستا بە مانای سوپا سالار، سەر لەشکر، سەرکردەی سوپا، قوماندان دێت.
سەر کاتیب (سر کاتب)	سەرۆک یاخود یەکەم نووسەر.
سەعادەت (سعادت)	واتە خۆشی.
سەفەربەرلیك (سفربرلك)	بەم کەسانە ووتراوە کە خۆیان ئامادە کردووە، تا بچنە شەر یاخود بۆ چوونە شەر لە ئامادەباشی دابوونە.
سەلاملك (سلاملك)	لە کۆشکە گەورەکاندا بەم ژوورە دەوترا کە بۆ پێشوازی کردن لە میوانان تەرخان کرابوو.
سوریچی	ئەم پیاوەیە سەرپەرشتی ئاژەڵە بارهەڵگرەکان یاخود بارگیرەکان دەکات، واتە کرێچیە، وەکو خزمەت بەکرێ گیراوە، تا بارگیرەکان بە رێگا ببات.
سیپاهی (سپاهی)	ئەم سەربازە سوارەیە خاوەنی زەوی کشتوکاڵییە، لە لەشکری عوسمانی کۆندا چینێک سەربازی سوارە هەبوو، لە بەرامبەر ئەم دە یەکە (عشر) کە لە زەوی کشتوکاڵی وەریاندەگرت لەگەڵ ئەم ئاژەڵانەی کە خۆیان بەخێویان دەکرد، بەشداری جەنگیان دەکرد، بەڵام کەلوپەلی جەنگی لەلایەن دەوڵەتەوە پێی دەدرا.
سیپاهیدار (سپاهدار)	گەورەترین سەرباز، سەر عەسکەر.
سیلاحشۆر (سلاحشور)	واتە پیاوی چەکدار، ئەم پیاوانە بوونە لە چەك هەڵگرتن و بەکارهێنانی شارەزاییەکی تەواویان هەبووە، لە جەنگدا بە چەك شەڕیان کردووە.
شاهنشاه	گەورەترین پاشا یا شا، واتە پاشای پاشایان یاخود شای شایان.
شەهبەندەر (شهبندر)	بە واتای باڵیۆز دێت، لە سەردەمی مەحمودی دووەم، بۆ پاراستنی بازرگانە موسڵمانەکانی ناوەخۆ، لە نێوان خۆیان کەسێکیان هەڵدەبژارد، تا هەر ناکۆکی و لێك تێنەگەیشتنێك هەبێت چارەسەری بکات.
شورای دەوڵەت بە زمانی عوسمانی (شورای دولت)	پێش ئەم دامەزراوەیە، ئەنجوومەنی والا کارەکانی ئەنجام دەدا، دوای هەڵوەشاندنەوەی ئەنجوومەنی والا، لە ساڵی ١٨٦٨ شورای دەوڵەت دامەزرا، جۆری کارەکەی لە کاری کارگێری پێک دەهات، ئەرکەکەشی دۆزینەوەی چارەسەر بۆ کێشە کارگێڕییەکان و دەرکردنی یاسای گونجاو بوو، ئەم دامەزراوەیە تا ساڵی ١٩٢٢ بەردەوام بوو.

چاوش	وشەیەکی تورکیە، لە رووی سەربازییەوە سەربازی پلە بچووکە، ئەمڕۆش بە پلەی پاسەوان دێت.
چەڵتوك (چلتوك)	برنج.
ڤۆیڤۆدە	لە سەردەمی عوسمانیەکاندا فەرمانبەرێک بووە سەر بە خەزینە، ئەم داهاتانەی رێک دەخست کە لەلایەن خانم، ئەفەندی، سەدری ئەعزەم، وەزیر، بەگی بەگان و بەگی سانجەقەکانەوە دەهات، هەروەها ئەمانە ئەرکی پاراستنی ئاسایش و رێکخستنی شوێنە تایبەتیەکانیان پێ درا بوو، لە بەرێوەبردندا پیاوی بەهێز بوون، بۆیە ناوە ناوە کێشەیان بۆ دەوڵەتی عوسمانی دروست دەکرد.
عولوفە (علوفە)	ئەم زاراوەیە بەم سەربازانە دەوترا، کە سێ مانگ جارێک مووچەیان وەردەگرت.
فەریق (فریق)	واتە تاقم، تیپ، دوو لایەن، کۆمەڵە خەڵکێکی زۆر، بە پلەی سەربازیش دێت، لە چینی سەربازی لە دوای موشیر دەهات، ئەویش گەورەترین پلەی سەربازی بوو.
فرقە	دەستە، کۆمەڵ.
قەپوچوقدار (قپوچوقدار)	ئەم فەرمانبەرانە بوون کە لە بابی عالی ویلایەت، لە خزمەتی قەپوکەتهودا دابوون و هەندێک داواکاری والییان جێبەجێ دەکرد.
قەپوچی باشی	بەرێوەبەری ئەم چینەیە، کە لە بەردەم دەرگای کۆشک وەستاون.

قەپوکەتهودا (قپوکتهودا)	قەپوکەتهودا خزمەتکاری بەر دەرگا بوو.
قەساس (قصاص)	سزای شەرعی بکوژی کوژراو و بریندارکاری بریندارکراوەکەیە، بۆ میراتی کوژراو داوای قەساس دەکەن.
قپوچی باشی (قپوچی باشی)	قەپوچی بە دەرگای فەرمانگە و شوێنە فەرمییەکانی دەوڵەت دەوترا، کە خەڵک بۆ ئیشوکارەکانیان لەم دەرگایە دەچوونە ژوورەوە و دەهاتنە دەرەوە، بێگومان ئەم دەرگایانەش بەرپرس و سەرۆکیان هەبووە، جگە لەمە قەپوچی باشیش پلەیەک بووە، دراوەتە فەرمانبەرانی دەوڵەت، بۆ نموونە ریکابی هومایۆنی قەپوچی باشی (رکاب همایونی قپوچی باشی).
قۆڵ ئاغا (قول اغا)	بە واتای قۆڵ، لێرەش قۆڵی ئاغا یەکسانە بە ئەفسەری قۆڵی تابور، یا خود یاریدەدەری بینباشی، قۆڵی راست و چەپی ئاغا.
قولی	قول؛ ئەم پیاوەیە بۆ ئەرك جێبەجێ کردن دەکردرێت، هەرچی قولی؛ ئەم فەرمانبەرەیە بۆ چاودێری کردنی سەربازانی دوژمن و سەرپەرشتی کردنی زەوی و زار ئەرکی پێدەدرێت.
قوماندان	قوماندان سەرۆک یاخود بەرپرسی ئەفسەر دەکات، وەکو قوماندانی تابور، قوماندانی لەشکر، قوماندانی ئالای، قوماندانی ژاندارمە.
قۆناغ (قوناغ)	قۆناغ واتە مەنزل، لەسەر رێگا بۆ گەشتیاران و کاروانچیان دروست دەکرا، تا تێدا بحەسێنەوە و بخەون، هەروەها بۆ دەستنیشانکردنی دووری شوێنێک دەیانووت سێ قۆناغ یاخود چوار قۆناغ دوورە، واتە چەند قۆناغ لە نێوان ئەم دوو ناوچەیە هەبووایە هەژمار دەکرا، جگە لەمە بە کۆشکی پاشا و گەورەکان دەوترا قۆناغ یا قۆناق. فەرمانگەی حکوومەتیش پێی وتراوە قۆناغ وەکو قۆناغی حکومەت، کە هۆبەیەک لە هۆبەکانی فەرمانگەی فەرمی حکومەت پێی دەوترا قۆناغی حکومەت.
قیە	دەکاتە گرانی ٤٠٠ درهەم، بۆ دە یەکیش بە واتای کیلۆ دێت، کە ١٠٠٠ گرام دەکات.
کەتهودا (کتهودا)	واتە خزمەتکار ئەوانەی پلەکەیان لە فەرمانبەر نزمتر بوو، پێیان دەوترا خزمەتکار.
کەلەك (کلك)	ئەم پارچە دارانەن کە بە ئاو ئەستوور کراون و لە پاڵ یەکتر بە داو بەیەکتریەوە بەستراونەتەوە و تەختەیەکیان لێ پێکهێنراوە، لە رووبارەکانی جەزیرە بە تایبەتی لە دیجلە بۆ گواستنەوەی مرۆڤ و کەلوپەل بەکار هاتووە، ئەم کەلەکە بە گوێرەی گەورەییەکەی بۆ بەرێوەبردنی ٢ تا ٦ پیاوی پێویستە. دوای تەواو بوونی گەشتەکە بە تایبەتی لە سەر رووباری دیجلە تا دەگاتە بەغداد بەشی دارەکانی کەلەکەکە زۆر جار بە نرخێکی هەرزان دەفرۆشرا، هەروەها قازانجی راستەقینەی کەلەکچیەکان ئەم کرێیە بووە، کە لە کاروانچیەکان وەریاندەگرت. ئەم کەلەکچیانە لەسەر رووباری دیجلە تا خوارەوە کەرستەی بیناکاری و دانەوێلە و باری گرانیشیان بار دەکرد. لە جەنگی جیهانی یەکەم سەربازیشیان پێ گوازراوەتەوە.
کیل	کیل، بۆ پێوانی دانەوێلە بەکارهاتووە.
گاردیان	فەرمانبەری گرتووخانە.
مەشروتیەت (مشروطیت)	مەشروت واتە مەرجدار کە پەیوەستە بە مەرجەکانەوە، مەشروتەش لەلایەن یەکەم خاوەنیەوە بە مەرجی نەفرۆشتن بۆ میراتگرەکانی بەجێی هێشتووە، ئەویش وەکو خانوو، زەوی کشتوکاڵی، نەخۆشخانە، مزگەوت، هەرچی مەشروتیەتە ئەوا ئەم حوکمدارە دەگرێتەوە کە لە ژێر دەسەڵاتی سەرۆکایەتیە.
مەمالیکی مەحروسەی شاهانە (ممالیکی محروسە شاهانە)	ووڵـاتی عوسمانی.
مەمالیك (ممالك)	ووڵاتەکان، مەملەکەتەکان، خاکی ووڵاتێك.
مەملوک (مملوک)	کەسێک پارەی هەبێت، یاخود بەندە، کۆیلە.
مەنزل	لە بنەڕەتدا وشەیەکی عەرەبیە، بە زۆر مانا دێت، ئەوەی لە زمانی عوسمانیدا پێویستە بە مانای کۆشک، شوێنی کوشک، سەرە رێگای یەک رۆژ دێت، یاخود بە مانای دووری نێوان دوو کۆشک دەکات، تاتارەکان لە کاتی بردنی پۆستە بۆ ناوچەکانی تر، لەم مەنزیلانە هاتوونەتە خوارەوە و حەساونەتەوە، هەروەها ئەسپیان گۆریوەتەوە، یاخود شەویان لەوێ بەسەر بردووە.

موشیر (مشیر)	بە مانای ئاماژە پێکردن دێت، لەلایەکی تر لە چینی سەربازی یەکسانە بە وەزارەت، کە گەورەترین پلەی سەربازییە، بۆ نموونە موشیری لەشکر، موشیری تۆپخانە.
موعەججەلە (معجلە)	موڵکی میریە و لە وەقف دیارە، هەر لە وەقف مامەڵەی بۆ دەکرێت، کە پارەکەی پێش وەختە دەدرێت. واتە بە شێوەی بەکایەتی و وەرگرتنی پارەی پێشەکی لەلایەن ئاوقافەوە دەبێت.
موقاتەعە (مقاطعە)	ئەم زەوییانە بوونەن، کە خاوەنداریەتی بۆ دەوڵەت یاخود وەقفەکان بووە، بە شێوەی رێککەوتن و بە کرێ دراوەتە کەسی تایبەت و دامەزراوەکان، جگە لەمەش بڕی پارەکە دیاری دەکرا و ئەم پارەیەش راستەوخۆ دەچووە خەزینەی دەوڵەت.
میعمارباشی (معمارباشی) (سەرۆکی بیناسازی)	سەرۆکی بیناسازی، کاری سەرپەرشتیکردنی بیناسازی، هەروەها لە پیشەکەی خەریکی دابەشکردن و رێکخستنی کارەکەی بووە.
نازر (ناظر)	لە بینین هاتووە، واتە سەیرکردن، کە لە هەموو شوێنێک ئامادە و سەیرکەرە، ئەرکەکەشی بەرێوەبردن و بەرێکردنی کاروبارەکانە، وەکو نازری دارایی.
نەزارەت (نظارت)	لە زاراوەی بینین هاتووە؛ واتە چاودێری کردن و بینینی دەورووبەر. لەلایەکی تر بە مانای سەرۆکایەتی و بەرێوەبردنی کاروبارەکان دێت. لەم سەردەمەدا بە مانای وەزارەت دێت.
هومایۆن (همایون)	پاشا.
وەکالەتپەناهی (وکالتپناهی)	پیشەی سەدری ئەعزەم، ئەم کارەیە کە پەیوەندی بە سەدری ئەعزەمەوە هەیە، یەکسانە بە سەرۆکی بریکار.
یوزباشی	لە بنەرەتدا بە مانای ١٠٠ کەس دێت، لە رووی سەربازییەوە ئەم ئەفسەرە دەگرێتەوە کە قۆماندانیەتی بلۆکێک دەکات لە ١٠٠ سەرباز پێکهاتوون، بۆ نموونە یوزباشی سوارە، یوزباشی پیادە، یوزباشی ژاندارمە، یوزباشی رەدیف.
یوک	یوک بە مانای بار دێت، هەڵگرتنی بار ئینجا چ لەلایەن مرۆڤەوە بێت یاخود ئاژەڵ وەکو بارگیر و ئەسپ و گوێدرێژ، لەلایەکی تر بە مانایەکی تریش دێت، کە یەک یوک دەکاتە بڕی ٥٠٠ هەزار قوروش.

مەسڵەحەتگوزار (مصلحتگذار)	بریکاری باڵیۆز، ئەم فەرمانبەرەیە بە شێوەیەکی کاتی کاری باڵیۆزخانە دەکات.
کارپەرداز (کارپرداز)	رێکخەری کار، باڵیۆز، شەهبەندەر.
ئیلتیزام (التزام)	بەشێکی داهاتی دەوڵەتی عوسمانی لە بەرامبەر شوێنگرەوەیەکی دیاریکراو واتە کرێ لەلایەن دەوڵەتەوە دراوەتە خەڵك، ئەوەی بەرپرسیش بوو لە کۆکردنەوەی کرێیەکە واتە باجەکە پێی دەوترا پەیوەستکراو یاخود پابەندکراو (ملتزم).
زەبتیە (چبگیە)	لە رێکخەر و پەیوەست کردنەوە هاتووە، دەکاتە سەرباز، ژاندارمە، پۆلیس وەکو زەبتیەی سوارە، نەفەری زەبتیە.
تەرەکە (ترکە)	ووشەیەکی عەرەبیە بە مانای بەجێهێشتن دێت، ئەو شتانەی مردوو لە دوای خۆیدا بەجێی دەهێڵێت پێی ووتراوە تەرەکە.
رسوماتی اهلیە	جۆرە باجێکە بۆ دابین کردنی پێداویستی بە پەلەی دەوڵەت لە ئاژەڵ خۆماڵی وەرگیراوە، وەکو مەڕ، بزن، مانگا، گوێدرێژ.

کـۆد و ووشـەی رەسـەنـی کـۆدەکـان

A.AMD.	Bab-i Âsafî Âmedî Kalemi	بابی عەسافی
A.DVN.	Sadaret Divan Kalemi Evrakı	سەدارەت، کاغەزەکانی دیوانی قەڵەم
A.E.I. ABDÜLHAMİD.	Ali Emiri Tasnifi I. Abdülhamid	پۆلینکردنی میری عەلی عەبدولحەمیدی یەکەم
A.E.III. OSMAN.	Ali Emiri Tasnifi III. Osman	پۆلینکردنی میری عەلی عوسمانی سێیەم
A.E.III.AHMED.	Ali Emiri Tasnifi III. Ahmed	پۆلینکردنی میری عەلی ئەحمەدی سێیەم
A.E.III.MUSTAFA.	Ali Emiri III. Mustafa	پۆلینکردنی میری عەلی مستەفای سێیەم
A.MKT.	Sadaret Mektubi Kalemi	سەدارەت، قەڵەمی تۆمار
A.MKT.DV.	Sadaret Mektubi Kalemi Deavî	سەدارەت، دیوانی قەڵەمی تۆمار
A.MKT.MHM.	Sadaret Mektubi Kalemi Mühimme	سەدارەت، قەڵەمی تۆمارە گرنگەکان
A.MKT.MİTM.	B.E.O. Sadaret Evrakı	بابی عالی کاغەزەکانی سەدارەت
A.MKT.MVL.	Sadaret Mektubi Kalemi Meclis-i Vala	سەدارەت، قەڵەمی تۆماری ئەنجوومەنی والا

هەوڵنامەی کتێب

A.MKT.NZD.	Sadaret Mektubi Kalemi Nezaret Ve Devair	سەدارەت، قەڵەمی تۆماری نەزارەت و دیوان
A.MKT.UM .	Sadaret Mektubi Kalemi Umum Vilayet	سەدارەت، قەڵەمی تۆماری گشت ویلایەتەکان
BEO.	Babıali Evrak Odası	کاغەزەکانی ژووری بابی عالی
C.AS.	Cevdet Tasnifi Askeriye	جەودەت، پۆلینکردنی سەربازی
C.EV.	Cevdet Evkaf	جەودەت، ئاوقاف
C.NF.	Cevdet Nafia	جەودەت، نافیە
C.T.	Cevdet Timar	جەودەت، تیمار
DH.EUM.EMN.	Dâhiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyet Şubesi	نەزارەتی ناوەخۆ، یەکەی بەڕێوەبەرایەتی ئەمنیەتی گشتی
DH.EUM.MKT.	Dâhiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Posta Mecmuası	نەزارەتی ناوەخۆ، بەڕێوەبەرایەتی کۆمەڵەی پۆستەی ئەمنیەتی گشتی
DH.I.UM.EK.	Dâhiliye Nezareti İrade-iUmummiye Ekleri	نەزارەتی ناوەخۆ، پاشکۆی فەرمانی گشتی
DH.ID.	Dâhiliye Nezareti İrade	نەزارەتی ناوەخۆ، فەرمان

DH.MB.HPS.	Dâhiliye Nezareti Meban-i Emiriye-Hapishâneler	نەزارەتی ناوەخۆ، بینایەکانی میری-گرتووخانەکان
DH.MB.HPS.M.	Dâhiliye Nezareti Meban-i Emiriye Hapishâneler Müdüriyeti	نەزارەتی ناوەخۆ، بەڕێوەبەرایەتی گرتووخانەکانی بینایەی میری
DH.MKT.	Dâhiliye Nezareti Mektubi Kalemi	نەزارەتی ناوەخۆ، قەڵەمی تۆمار
DH.ŞFR.	Dâhiliye Nezareti Şifre Kalemi	نەزارەتی ناوەخۆ، قەڵەمی شیفرە
DH.SN.THR.	Dâhiliye Nezareti Sicill-i Nüfus idare-i umumiyesi tahrirât Kalemi	نەزارەتی ناوەخۆ، تۆماری ناسنامە، فەرمانی گشتی قەڵەمی تۆمارکردن
DH.TMIK. M.	Dâhiliye Nezareti Tesr-i Muamelat Ve Islahat Komisyonu Muamela	نەزارەتی ناوەخۆ، مامەڵەی قۆمیسیۆنی چاکسازی و مامەڵەی بەپەلە
DH.TMIK.S.	Dâhiliye Nezareti Tesrî-i Muamelat ve Islahat Komisyonu	نەزارەتی ناوەخۆ، قۆمیسیۆنی چاکسازی و مامەڵەی بەپەلە
DH.UMVM.	Dâhiliye Nezareti Umur-i Mahalliyye Ve Vilayat Müdürlüğü Kataloğu	نەزارەتی ناوەخۆ، کاروباری دارایی و کەتەلۆگی بەڕێوەبەرایەتی ویلایەت
HR.MKT.	Hariciye Nezareti Mektubi Kalemi Evrakı	نەزارەتی دەرەوە، کاغەزەکانی قەڵەمی تۆمار

HR.SYS.	Hariciye Nezareti Tahrirat-ı Hariciye Odası	نەزارەتی دەرەوە، ژووری تۆماری دەرەوە
I.AS.	Irade Askeri	فەرمانی سەربازی
İ.DH.	Irade Dâhiliye	فەرمانی ناوەخۆ
I.DUIT.	Irade Dosya Usulü Iradeler Tasnifî	ڕێگاکانی فەرمانی دۆسیە، پۆلینکردنی فەرمان
I.HB.	Irade Harbiye	فەرمانی جەنگی
I.HUS.	Irade Hususi	فەرمانی تایبەتی
İ.ML.	Irade Maliye	فەرمانی دارایی
İ.MMS.	Irade Meclis-i Mahsus	فەرمانی ئەنجوومەنی تایبەت
I.MVL.	Irade Meclis-i Vâlâ	فەرمانی ئەنجوومەنی والا
I. ŞD.	Irade Şura-yı Devlet	فەرمانی شورای دەوڵەت
İ.TAL.	Irade Taltifat	فەرمانی ڕێزگرتن و بەخشین
İE.EV.	Ibnulemin Tasnifi Evkaf (Vakıf)	پۆلینکردنی وەقفی ئیبنولئەمین
MF.MKT.	Maarif Mektubi Kalemi	قەڵەمی تۆماری مەعاریف
MV.	Meclis-i Vükela Meclis-i Vükela Matbataları	ئەنجوومەنی بریکارەکان، چاپکراوەکانی ئەنجوومەنی بریکارەکان

MVL.	Meclisi Vâlâ	ئەنجوومەنی والا
MVL.	Meclis-i Vâlâ Meclis-i Vâlâ Evrakı	ئەنجوومەنی والا، کاغەزەکانی ئەنجوومەنی والا
Ş.D.	Şura-yı Devlet Evrak	کاغەزەکانی شورای دەوڵەت
Y.A.HUS.	Yıldız Sadâret Hususi	ئەستێرە، تایبەت بە سەدارەت
Y.MTV.	Yıldız Mütenevvi Maruzât Evrakı	ئەستێرە، کاغەزی داواکاریە وون بووەکان
Y.PRK. AZJ	Yıldız Perakende, Arzuhâl ve Jurnaller Kataloğu	ئەستێرە، نارێك، کەتەلۆگی داواکاری و ژورنال
Y.PRK.ASK.	Yıldız Tasnifi Perakende Evrakı Askeri Maruzat	ئەستێرە، پۆلینکردنی نارێکی کاغەزەکانی داواکاری سەربازی
Y.PRK.DH.	Evrakı Dâhiliye Nezareti Maruzatı	کاغەزەکانی داواکاری نەزارەتی ناوەخۆ
Y.PRK.PT.	Yıldız Perakende Posta ve Telgraf	ئەستێرە، پۆستە و تەلەگرافی نارێك
Y.PRK.SH.	Yıldız Tasnifi Perakende Evrakı Sıhhıye Nezareti Maruzatı	ئەستێرە، پۆلینکردنی کاغەزی داواکاریە نارێکەکانی نەزارەتی تەندروستی
Y.PRK.UM.	Evrakı Umum Vilayetler Tahriratı	کاغەزی گشتی، تۆماری ویلایەتەکان

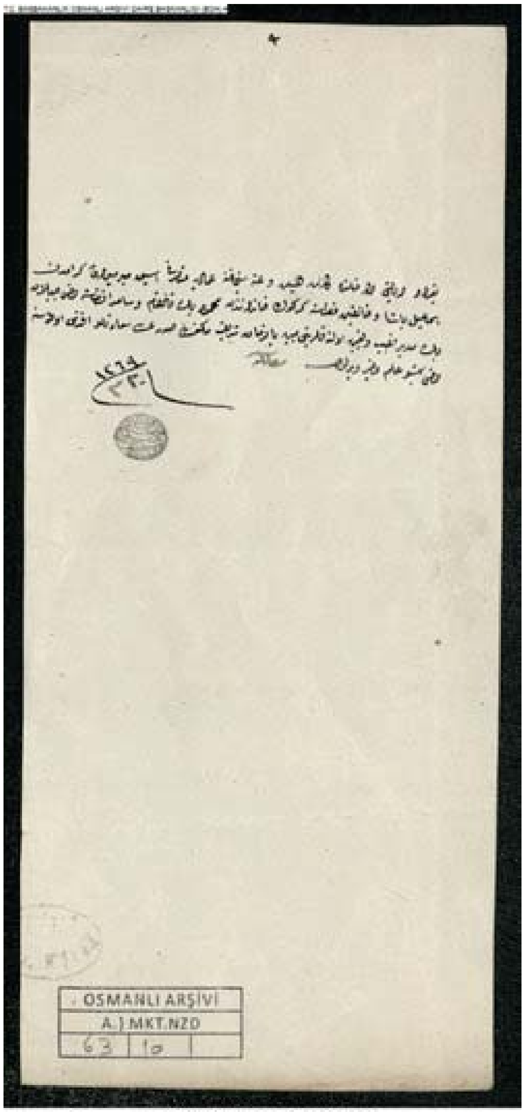

A.}MKT.NZD.00063.00010.001

A.MKT.NZD	00063.00010	20 موحەررەم 1269/ 3 تشرینی دووەم 1852
لە ناو ویلایەتی بەغداد لە سەنجەقی عنە و هیت موتەسەرفی پێشووی عەمادیە میری میران ئیسماعیل پاشا و بۆ قەزای خانەقینیش لە خانەدانی کەرکوك قائیمقام مەحمود بەگ و لە قەزای سامەرا بەرێوەبەر جەبەلان بەگ دامەزرێن، بە فەرمانی شەریفە، مەکتوبی سەدری ئەعزەم دەرچووە، هەواڵ دراوەتە ژووری ئەفەندم. مۆری ئەلسەید حیشمەت عەبدولقادر		

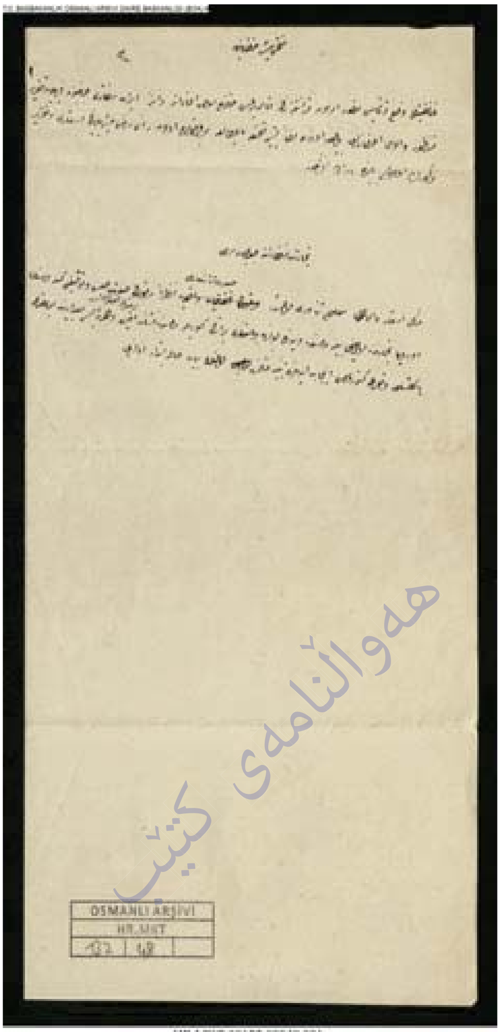

HR.MKT.00132.00048.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>4 جەمادی یەکەم 1272/ 12 کانوونی دووەم 1856</td><td>00132.00048</td><td>HR.MKT</td></tr>
<tr><td colspan="3">جەنابی فەتحی پاشا
لەبارەی دامەزراندن و دانانی کەرەنتینەی خانەقین لەسەر هەندێك ووتە لەلایەن باڵیۆزخانەی ئێران راپۆرت بەرز کراوەتەوە، لەسەر فەرموودەی واڵا هاوپێچ نێردراوە، بە خوێندنەوەی فەرمانی موشیری پاشا ئاماژە و راپۆرتی ناوهاتوو رەوان کراوەتەوە، لەم بابەتەدا فەرمان بۆ ئەفەندیمانە.

وەڵامی پاشا بۆ نەزارەتی بازرگانی
لەبارەی بابەتەکە ئاماژەی واڵا کراوەتە نووسراو، بە تێروانین لە وێنەی ئاماژەکە لە بارەی دەستگیرکردنی ناوبراو خۆی لە بازرگانانی ئەوروپا نیشان نەداوە و لە دەستیشی پاکانە نەبینراوە، هەر چییەك بێت دوای مۆڵەت روون بکرێتەوە ئەم قسەیە نەبێتە هەڵەتێگەیشتن، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە.</td></tr>
</table>

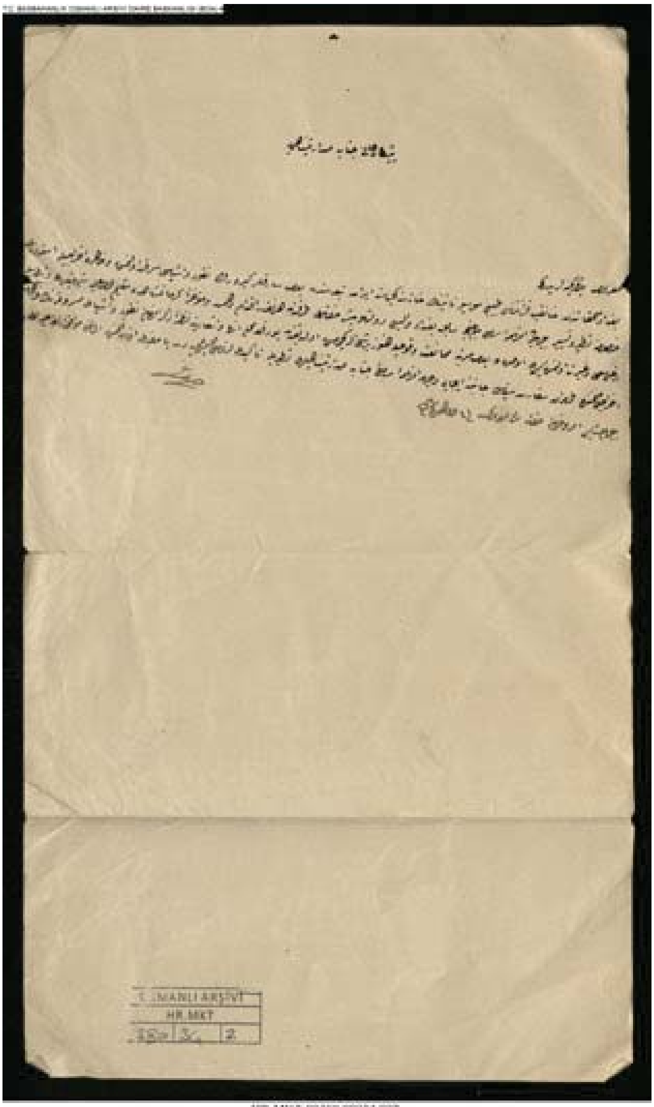

HR.MKT.00380.00034.002

HR.MKT	00380.00034	4 زیلقەعدە 1277/ 14 مایس 1861

بۆ لایەنی جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
ساڵی پار چەند دزێك لە هاوڵاتیانی ئێران چوونەتە خانەی مۆسیۆ ناتین پزیشکی کەرەنتینەی خانەقین سەر بە بەغداد، کەلوپەل و پارەوپولیان دزیوە و چوونەتەوە ئێران، پشت بەستن بە بریارنامەی پاشا، والی بەغداد هەوڵی داوە بە ڕێگەی باڵیۆزخانە هەوڵی داوە کەلوپەلە دزراوەکان بگەڕێنیتەوە، بەڵام هەندێك هۆکار ڕێگر بوون بۆ گەراندنەوەی کەلوپەلە دزراوەکان بە تێروانین لە ئاماژەی ناوەخۆ، بە باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران رابگەیەندرێت، بۆ ئەم مەبەستە بریارنامەی پاشای جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت بە مەزبەتەی ئەنجوومەنی ناوەخۆ ئاماژەی پێکراوە، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.

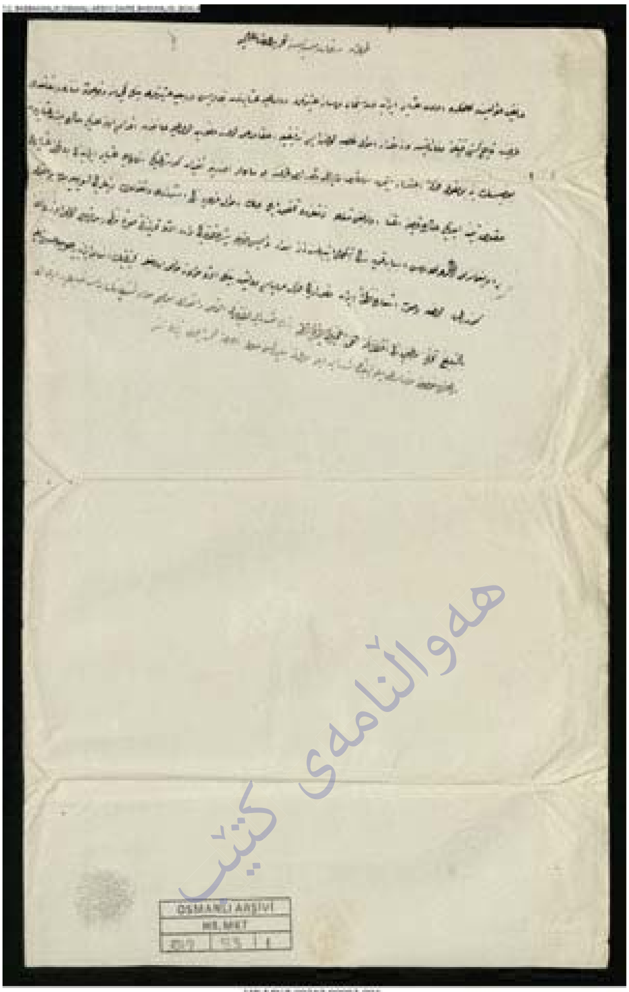

HR.MKT 00382.00083.001

هەواڵنامەی کتێب

<table dir="rtl">
<tr><td>HR.MKT</td><td>00382.00083</td><td>23 زیلحیجە 1277/ 2 تەمموز 1861</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران
ساڵی رابردوو عەشیرەتی سنجابی ئێرانی هاتوونەتە دەورووبەری خانەقین لەگەڵ عەشیرەتەکانی دەوڵەتی عوسمانی بەناوی عەشیرەتی بەنی وەیس و رەبیعە رووبەرووی یەکتر بوونەتەوە و شەریان کردووە، لە هەردوولا چەند کەسێك کوژراوە و کەلوپەل تاڵان کراوە، بەڵام بە ووردبینی کردن راستییەکان دەردەکەون، بۆیە لەلایەن فەرمانبەرانی دەوڵەتی عوسمانی ئامادەکاری کراوە، دیسان بەشێك لە عەشیرەتەکانی ئێران دەستیان بە جموجۆڵ کردووە، فەرمانبەرانی ئێرانیش لەلایەن خۆیانەوە هیچ هەنگاوێکیان نەهاوێشتووە بۆ چارەسەرکردنی ئەم بابەتانە، ئەم کەلوپەلانەی کە تاڵانیان کردووە و لەلایانە دوای یەکلاییکردنەوە پێویستە کەلوپەلە تاڵان کراوەکان رادەستی خاوەنەکانیان بکرێت و خوێنی کوژراوەکانیش بدرێت، دوای ئەمەش رێگە نەدرێت سەرپێچی ئەنجام بدرێت، نووسراوی جەنابی پاشای والی بەغداد بە هاوپێچ رەوان کراوە، بە تێروانین لە وێنەی ئاماژەکە فەرمانبەرانی ئێران رێگە نەدەن جولە لە نێوان هەردوو دەوڵەت هەبێت، بۆ ئەمەش چۆنیەتی کارەکە بە پەیوەندیداران رابگەیەندرێت.</td></tr>
</table>

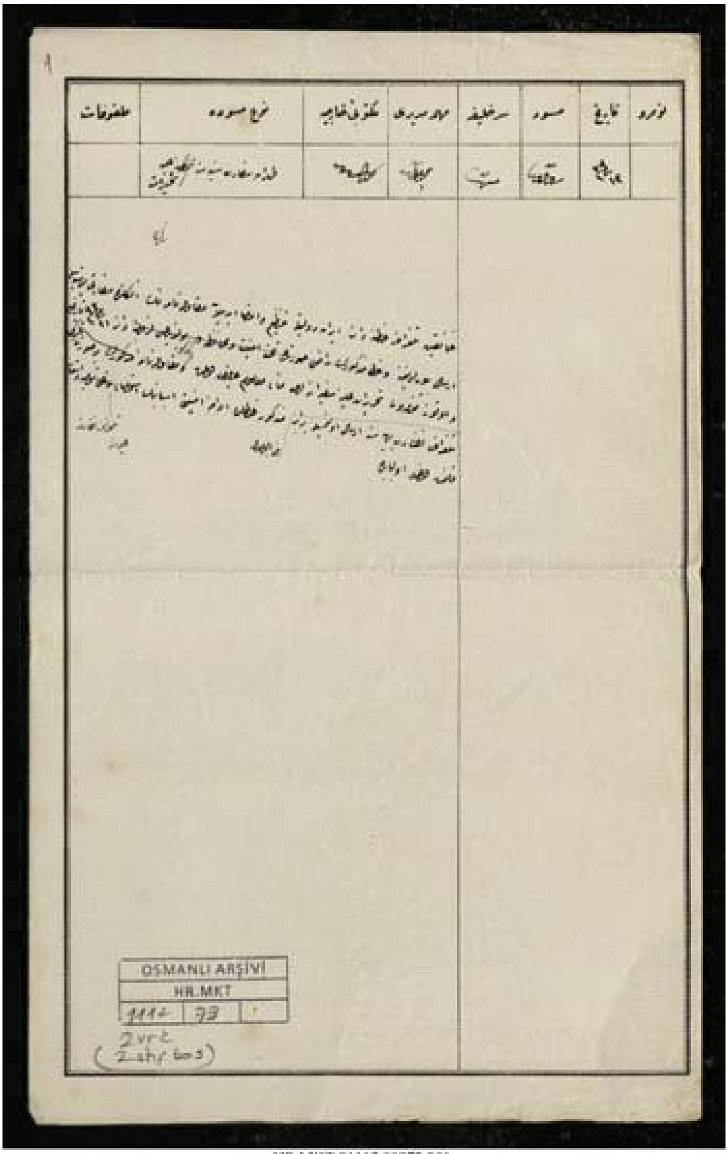

HR.MKT.01112.00073.001

13 ڕەبیعی کۆتایی 1279/ 8 تشرینی یەکەم 1862	01112.00073	HR.MKT
نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران لە بارەی هێڵی تەلەگرافی خانەقین لەگەڵ دەوڵەتی ئێران مقاوەلەنامە ڕێکخراوە و واژوو کراوە، بە پۆستەی باڵیۆزخانەی ئینگلتەرا نێردراوە، نووسراوی مێژووی ١١ ڕەبیعی یەکەم ١٢٩٧ ژمارە ٣٠ ی باڵیۆز و مقاوەلەنامەی ناوهاتوو بەرز کراوەتەوە بۆ نەزارەت، هۆکاری تێکچوونی ئەمنیەتی هێڵی ناوهاتوو بە ئامۆژگاری و ئاماژە بۆ نەزارەت بەرز کراوەتەوە.		

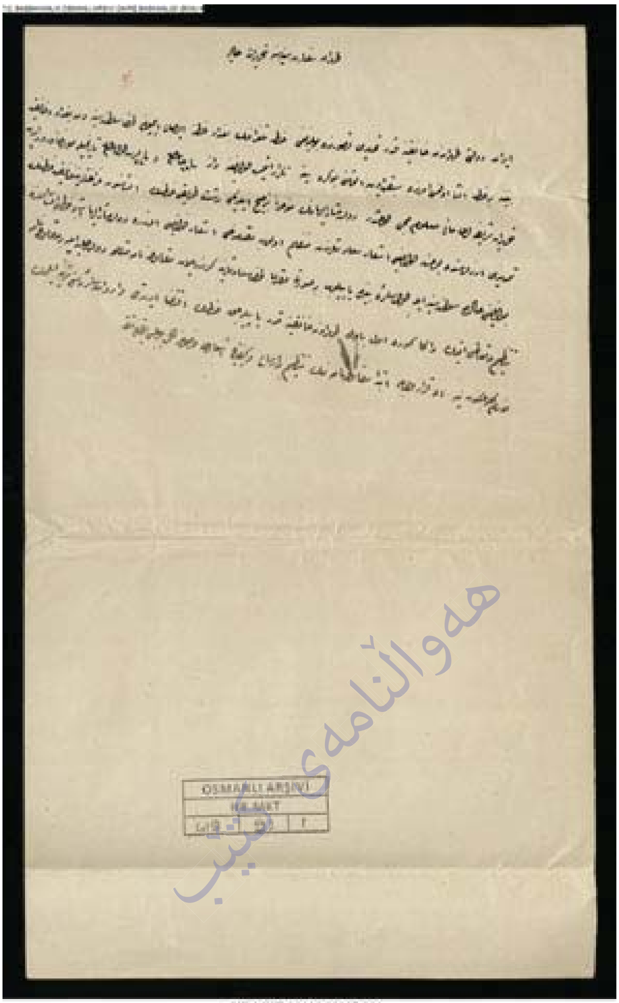
هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT.00419.00092.001

HR.MKT	00419.00092	14 جەمادی کۆتایی 1279/ 7 کانوونی یەکەم 1862
نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران بۆ درێژکردنەوەی هێڵی تەلەگرافی دەوڵەتی ئێران لە تەهران تا خانەقین و بەستنەوەی بە هێڵی بەغداد، لەلایەن دەوڵەتەوە بریار دراوە لە نێوان بەغداد و خانەقین هێڵێك دروست بکرێت، لەم دواییەدا نووسراوی مێژووی ١١ جەمادی یەکەم ١٢٧٩ و ٢٢ تشرینی یەکەم ١٢٧٨ هاتووە، بۆ ئەمەش ئارەزوو دەکرێت هێڵی خانەقین درێژ بکرێتەوە، بۆ ئەم مەبەستەش لە نێوان دەوڵەتی عوسمانی و ئێرانی مقاوەلەنامەیەك ڕێك بخرێت، یەك بە یەك ئەم هێڵەی لە تەهران تا خانەقین دروست دەکرێت باس بکرێت، بۆ جێبەجێ کردنی کارەکەش مقاوەلەنامەکە ئامادە بکرێت.		

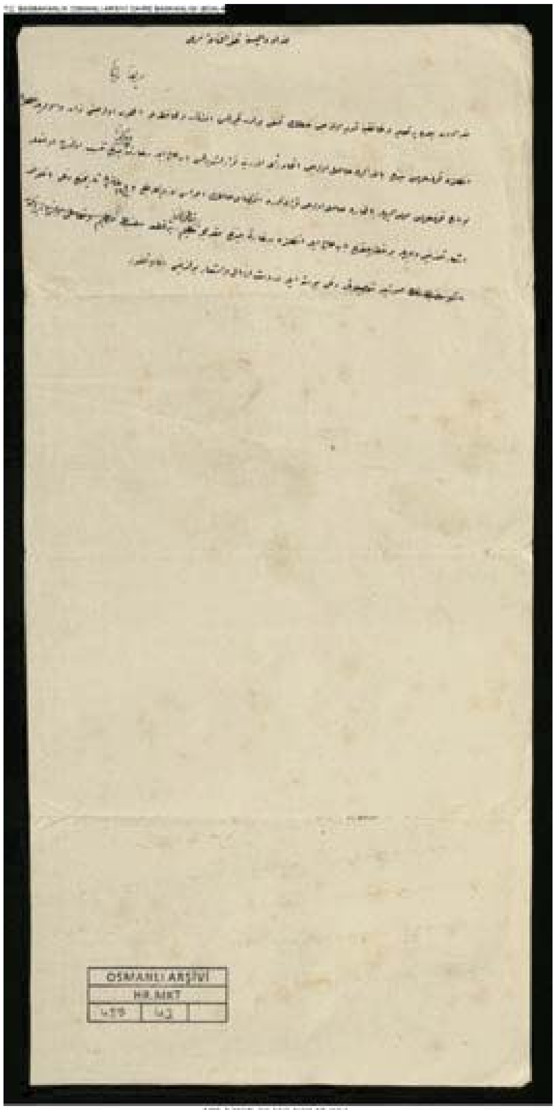

HR.MKT.00459.00043.001

HR.MKT	00459.00043	25 جەمادی یەکەم 1280/ 7 تشرینی دووەم 1863
تەلەگرافنامەی پاشا بۆ والی بەغداد ئـەم هێـڵـەی لـە بەغـداد بـۆ بـەسرا و خانەقیـن درێـژ دەبێتـەوە، باشـترە و پارێزراوتـر دەبێـت لـە ڕێگایەکـی داخـراو تێپەڕێـت، بـە گفتوگـۆی نێـوان واڵا و باڵیـۆزی ئینگلتـەرا ئـەو ئەنجامـەی بەدەسـت دێـت بڕیـاری لەسـەر بدرێـت و جێبەجـێ بکرێـت، لـە مێـژووی ١٦ جەمـادی یەکـەم ١٢٨٠ بـە تەلەگـراف ئامـاژەی پێکـراوە، لـە بـارەی ئـەم هێڵانـەوە لـە نێـوان بابـی عالـی و باڵیـۆزی ئینگلتـەرا مەزبەتـە ڕێکخـراوە، وێنەیەکـی بـە پۆسـتە ڕەوان کـراوە.		

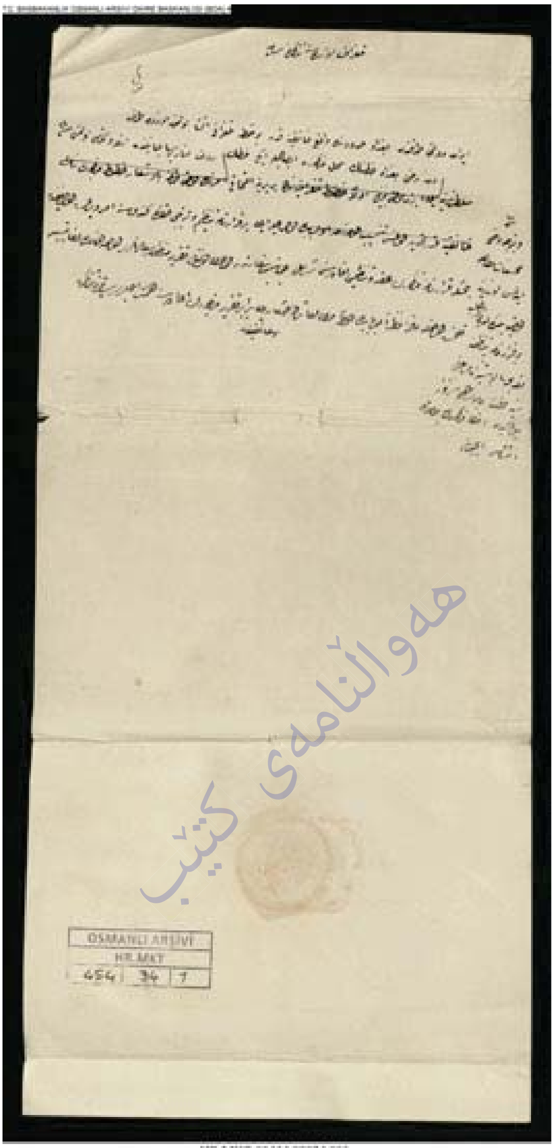

HR.MKT.00454.00034.001

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	00454.00034	9 ڕەبیعی کۆتایی 1280/ 23 ئەیلوول 1863
نووسراوی سەدری ئەعزەم بۆ کارگێری تەلەگراف لەلایەن دەوڵەتی ئێرانەوە لە سەر سنووری بەغداد تا خانەقین هێڵێکی تەلەگراف دروست دەکرێت، لەلایەن دەوڵەتی عوسمانیشەوە هێڵی بەغداد تا هێڵی ناوچەی ناوهاتوو دروست دەکرێت، دەوڵەتی ناوهاتوو ئارەزوو دەکات هەردوو هێل بەیەکتریەوە ببەسترێتەوە، لەلای ئێمەش لەسەر خوێندنەوەیە، لە کاتی وەڵامدانەوەی هەردوو وولات بریارێك دەدرێت و ڕێك دەخرێت، بۆیە فەرمان بدرێت لە دەوڵەتی عالی بریارێك ڕێك بخرێت بۆ دروست کردنی هێڵی ناوهاتوو، هەروەها لەلایەن باڵیۆزخانە راپۆرت پێشکەش کراوە و هاوپێچ نێردراوە، بە تێروانین لە بابەتەکە ئەم خوێندنانەی کە کراوە بە ئاماژە کردن لەگەڵ راپۆرتی ناوهاتوو ڕەوان بکرێتەوە.		

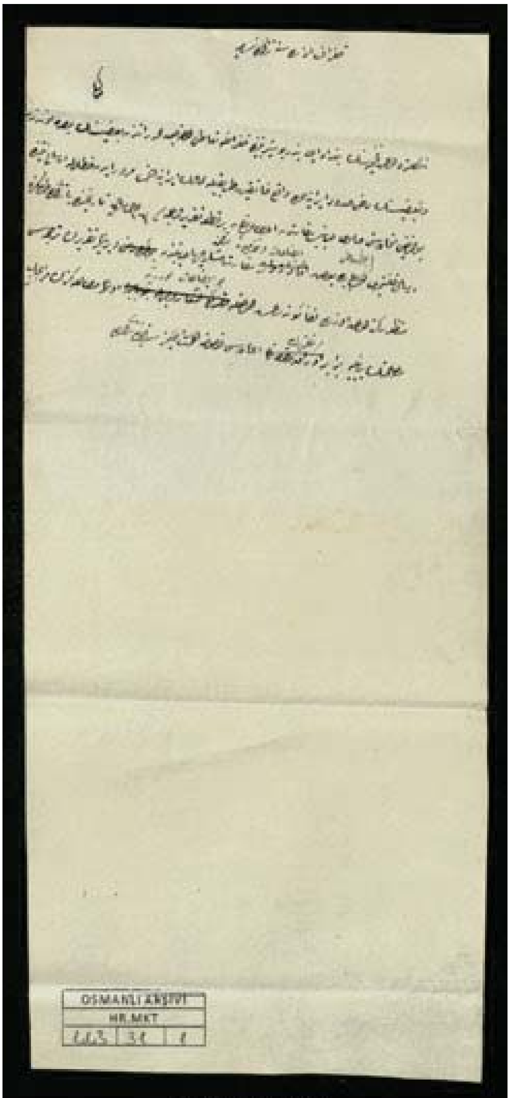

HR.MKT.00443.00031.001

<table dir="rtl">
<tr><td>HR.MKT</td><td>00443.00031</td><td>18 موحەررەم 1280/ 5 تەمموز 1863</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی سەدری ئەعزەم بۆ کارگێری تەلەگراف
دەوڵەتـی ئینگلتـەرا و عوسـمانی لـە نێـوان بەنـدەر بوشـیر و بەغـداد، بـە تەلەگـراف پەیوەنـدی دەبەسـتن، لـە نووسراوەکانـدا هەندێـك بەسـەر بـەسرا و هەندێکیـش لـە سـنووری ئێـران بـە ڕێگـەی خانەقیـن لـە ناوچەکانـی ئێـران هێڵـەکان تێدەپەڕێـت، ڕاپۆرتـی ١٦ زیلقەعـدە ١٢٧٩ بـە نـووسراو ڕەوان کـراوە، ئەمجـارە بـە هەندێـك ڕوون کردنـەوە و شـیکردنەوە لەلایـەن نەزارەتـی ناوهاتـوو ڕاپـۆرت دراوە، وەرگێراوەکـەی تێروانینـی ئێـوەی لەسـەرە و هاوپێـچ ڕەوان کـراوە، لەسـەر ئـەم ڕوون کردنەوانـە خوێندنەوەتـان رادەگەیەندرێـت، بـە ڕاپۆرتـەوە ڕەوان دەکرێتـەوە.</td></tr>
</table>

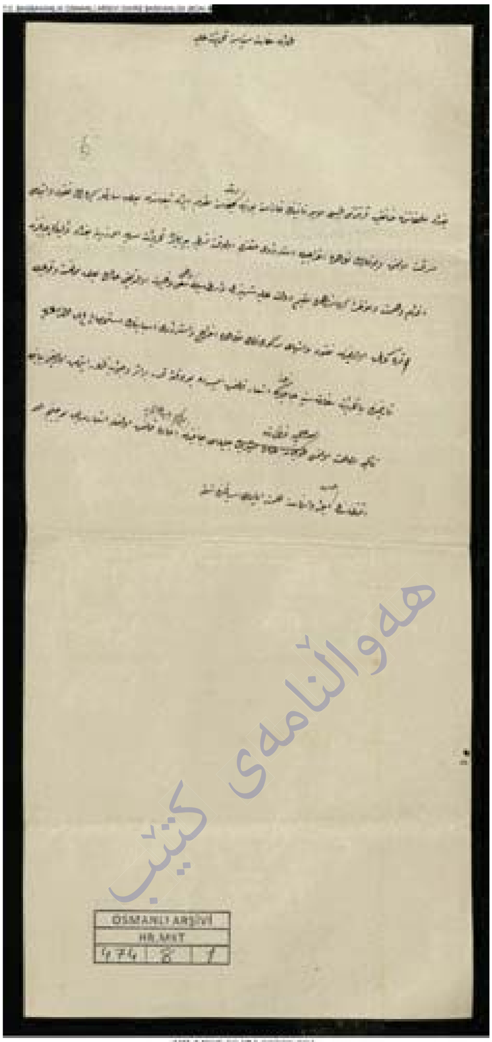

HR.MKT.00474.00008.001

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>00474.00008</td><td>18 شەوال 1280/ 27 مارت 1864</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران
چوار ساڵ لەمەوبەر چەند دزێك چوونەتە خانەی مۆسیۆ نانین پزیشکی کەرەنتینەی خانەقین سەر بە بەغداد، کەلوپەل و پارەوپولیان دزیوە، لە بارەی دۆزینەوەی دزەکان و گەراندنەوەی کەلوپەلە دزراوەکان، لەسەر نووسراوی پاشا لەلایەن والی بەغداد دەستپێشخەری کراوە و بەم دواییەدا لە کرمانشا لەلایەن دەوڵەتی پایەبەرز هەنگاو نراوە بەڵام هیچ سوودێکی نەبووە، بۆیە پارەوپول و کەلوپەلی ناوهاتوو ئاشکرا بکرێت و بگەڕێندرێتەوە، بۆ ئەم مەبەستەش نووسراوی ١٥ زیلقەعدە ١٢٧٧ دراوەتە باڵیۆزی عوسمانی، بەڵام تا ئەم کاتە هیچ شتێك دەرنەکەوتووە، بە راگەیاندنی لە نەزارەتی کاروباری تەندروستی ئەمجارە بۆ بابی عالی دووپاتکراوەتەوە، بە گوێرەی ئاماژەی پێشوو کارەکە چارەسەر بکرێت.</td></tr>
</table>

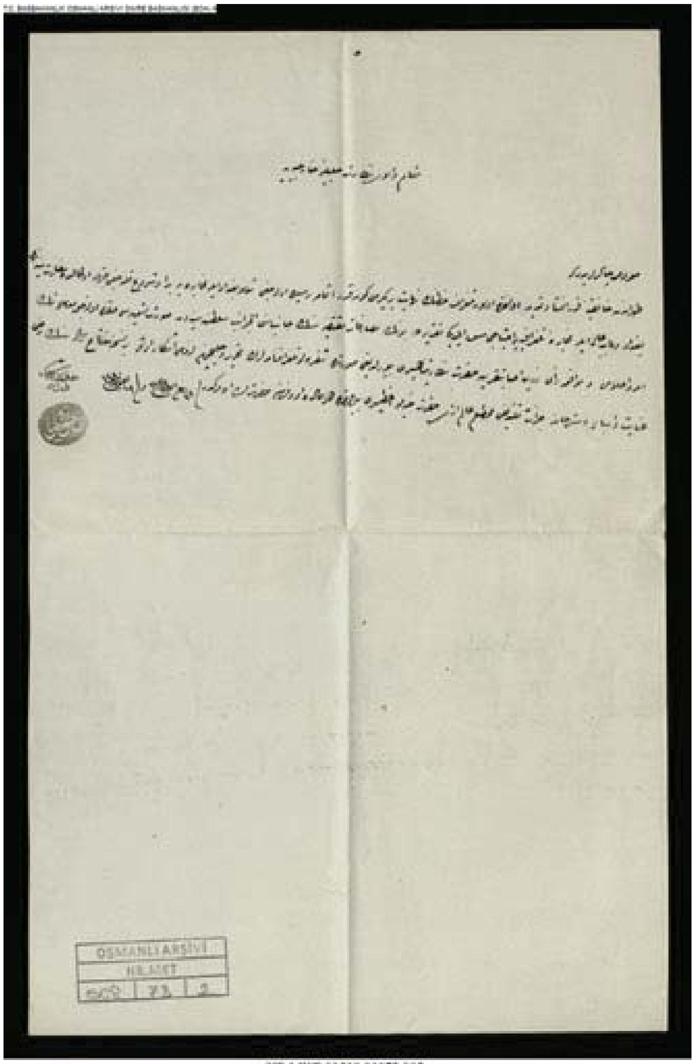

HR.MKT.00508.00073.002

HR.MKT	00508.00073	28 رەبیعی یەکەم 1281/ 31 ئاب 1864

بۆ پایەی والآی نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
راگەیەندراوی بەندەمانە
تا ٢٠ رۆژی تر درێژکردنەوەی هێڵی تەلەگرافی تەهران تا خانەقین کۆتایی دێت، بۆ ئەم مەبەستەش گفتوگۆ دەستی پێکردووە، باڵیۆزخانەی عوسمانی لەگەڵ بەغداد و بابی عالی پەیوەندی بە تەلەگراف کراوە، لە بارەی تێچووی ئەم کارە بە بریار و راگەیاندنی جەنابی پەیوەندیداری نەزارەت، بۆ چارەسەرکردنی و تۆمار کردنی شیفرەی تەلەگرافنامەکان بە ئاشکرا رەوانەکردنەکە ئەنجام بدرێت، لەم بابەتەدا فەرمان و بریار بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
مەسڵەحەتگوزاری تەهران

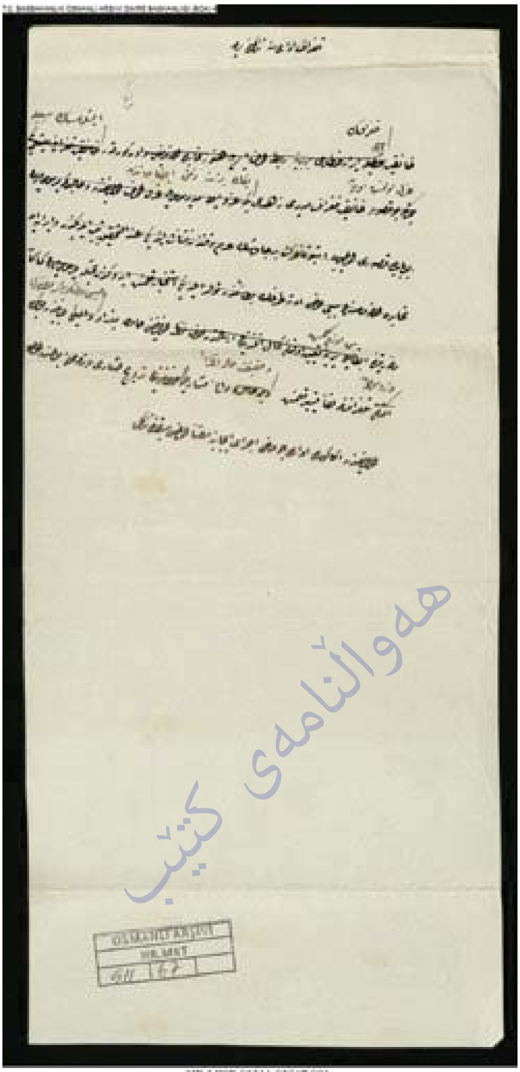
هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT.00511.00067.001

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>00511.00067</td><td>8 شەوال 1281/ 6 مارت 1865</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی سەدری ئەعزەم بۆ کارگێری تەلەگراف
تەلەگرافی خانەقین بۆ ماوەی ١٠ رۆژ کاری نەکردووە، بۆ ئەم مەبەستە زوهدی بەگ بەرێوەبەری تەلەگرافی خانەقین دوور خراوەتەوە، بۆ روون کردنەوەی پاکانەی ئەستۆ، لەگەڵ ئێرانیش گفتوگۆ کراوە، دروستە ناوبراو وەکو جاران لە ئەرکەکەی بەردەوام بێت، لەلایەن جەنابی پاشای والی بەغداد تەلەگرافنامە هاتووە و هاوپێچ رەوان کراوە، بە تێروانین لە راستی بابەتەکە نووسراو لەلایەن والی ناوهاتوو هاتووە کە پێویستە ئاماژەی پێ بکرێت.</td></tr>
</table>

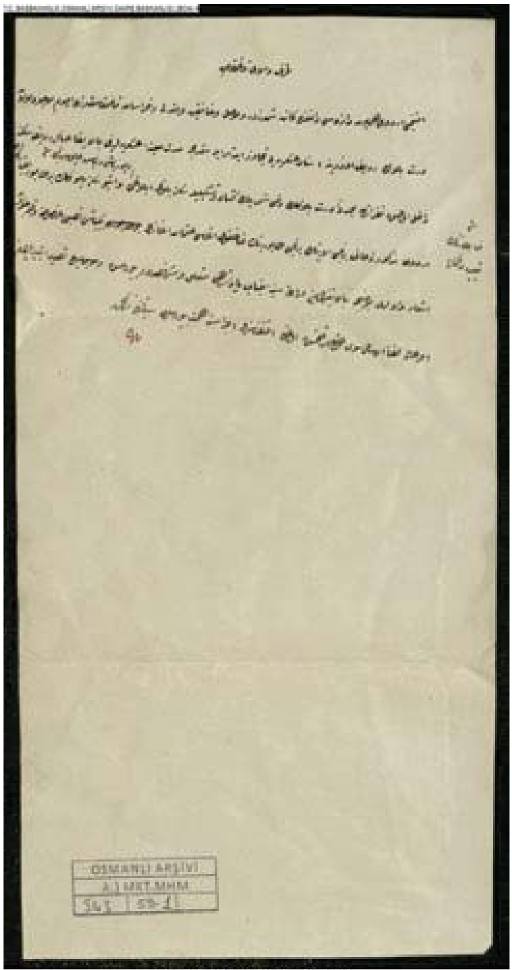

A.}MKT.MHM.00343.00059.1.001

A.MKT.MHM	00343.00059	18 جەمادی یەکەم 1282/ 9 تشرینی یەکەم 1865
بۆ لایەنی واڵای قائیمقامیەت لە نێو فەرمانگەی لەشکری شەشەمی هومایۆن ئەمرۆ لە قائیمقامیەتەکانی شارەزوور، موسڵ، خانەقین، مەندەلی و خۆراسان، چوار بلۆکی ڕەدیف بناغەی سەربازیان داگیر کردووە، لەگەڵ ئەوەی ئەم سەربازانە ماوەی دیاریکراوی ئەرکی سەربازیان تەواو کردوە، بەڵام چوونەتە نێو سەربازانی ڕەدیف، بۆ ئەم مەبەستە دووبارە چوار بلۆك ڕێك بخرێتەوە و بکرێتە هەشت بلۆك و ئەفسەری وەکو یوزباشی و چاوش دابمەزرێنن، ئەم هەشت بلۆکەش وەکو یەك تابوور، قۆڵئاغای ڕاست عوسمان ئاغا لە تابووری یەکەمی سەر بە ئاڵای یەکەمی لەشکری ناوهاتوو بە بینباشی جێگیر بکرێت، بۆ ئەم مەبەستەش لەسەر ئاماژەی واڵا دوای ڕەزامەندی بە فەرمانی جەنابی پاشا فەرموویەتی، فەرمانی عالیش بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.		

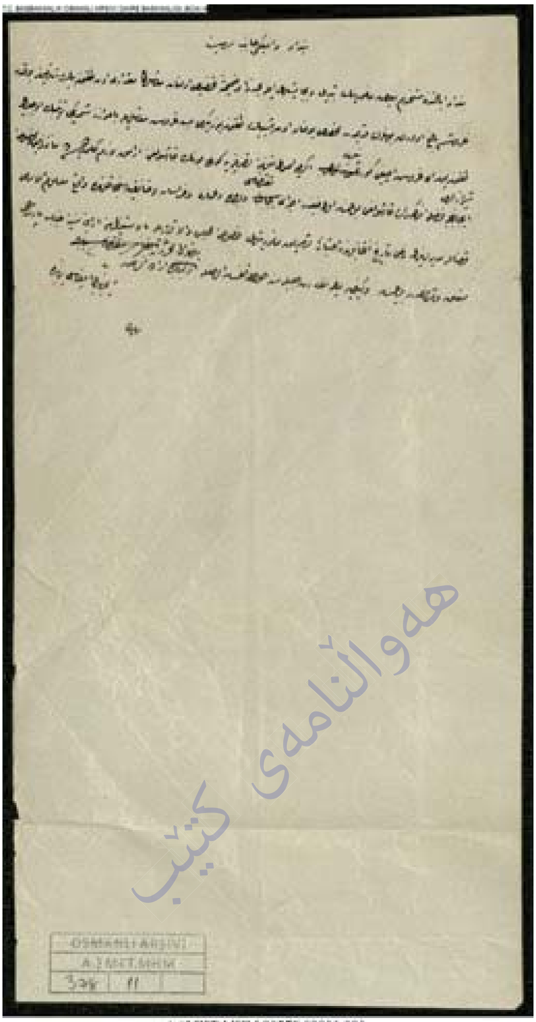
هەواڵنامەی کتێب

A.}MKT.MHM.00378.00011.001

A.MKT.MHM	00378.00011	24 زیلقەعدە 1283/ 30 مارت 1867

لە وەکیلی بەغداد بۆ لایەنی سەدری ئەعزەم

بــۆ گۆرینــی هەندێــك لــە فەرمانبەرانــی ئەیالەتــی بەغــداد، ئــەو مووچــەی کــە ســەر لــە نــوێ و بــە زیادکــردن بۆیــان دابیــن کــراوە برەکــەی ١٩,٨٠٠ قــوروش دەبێــت، ئەمانــە لــە کــۆن ١٥,٩٢٥ قــوروش مووچەیــان بــۆ دابیــن کــراوە بــە موازەنــە ئــەوەی ئێســتا رێکخــراوە ٣,٩٥٠ قــوروش بــە کراوەیــی ماوەتــەوە، بــە گوێــرەی نیزامــی خــەرج کــردن، پێویســتی بــە رەزامەندییــە، بــە دۆزینــەوەی ســەرچاوەی پارەکــەش نــاوە دیاریکــراوەکان لــە بەرێوەبەرایەتــی قــەزای ســەنجەقەکانی بــەسرا، عەمــارە، خۆراســان و خانەقیــن لــە مێــژووی هەڵبژاردنیــان ئەرکەکەیــان پەســەند بکرێــت بــۆ ئــەم مەبەســتە بــە بریــاری ئەنجوومەنــی واڵا و بــە فەرمانــی پاشــای جەنابــی پاشــا رەزامەنــدی دراوە کارەکــە حەواڵــەی نەزارەتــی دارایــی شــکۆدار کــراوە.

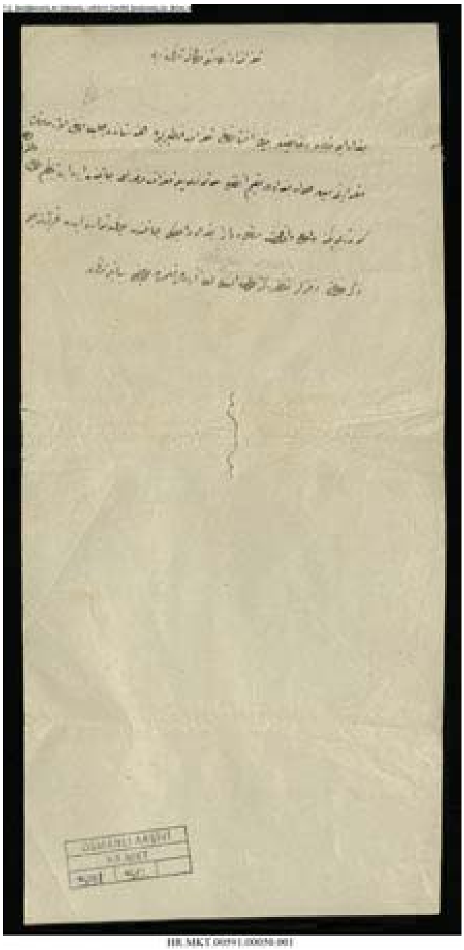

HR.MKT	00591.00050	14 جەمادی کۆتایی 1284/ 13 تشرینی یەکەم 1876
نووسراوی سەدری ئەعزەم بۆ کارگێری تەلەگراف بـۆ دروسـت کردنـی هێڵـی تەلەگرافـی نێـوان بەغـداد و خانەقیـن، لـە هیندسـتان پێداویسـتی هێـنراوە، بـۆ ئـەم مەبەسـتەش برەکـەی دیاریکـراوە و لەگـەڵ باڵیـۆزی ئینگلتـەرا لـە بەغـداد لەلایـەن فەرمانبەرانـی تەلەگـراف دەفتـەر رێکخـراوە و رەوان کـراوە، ئەمجـارە لەلایـەن والـی بەغدادیـش نـووسراو هاتـووە، ئـەو دەفتەرانـەی ناویـان هاتـووە بـە هاوپێـچ پێشـکەش کـراوە، بـە راگەیاندنـی نـووسراو کـراوە.		

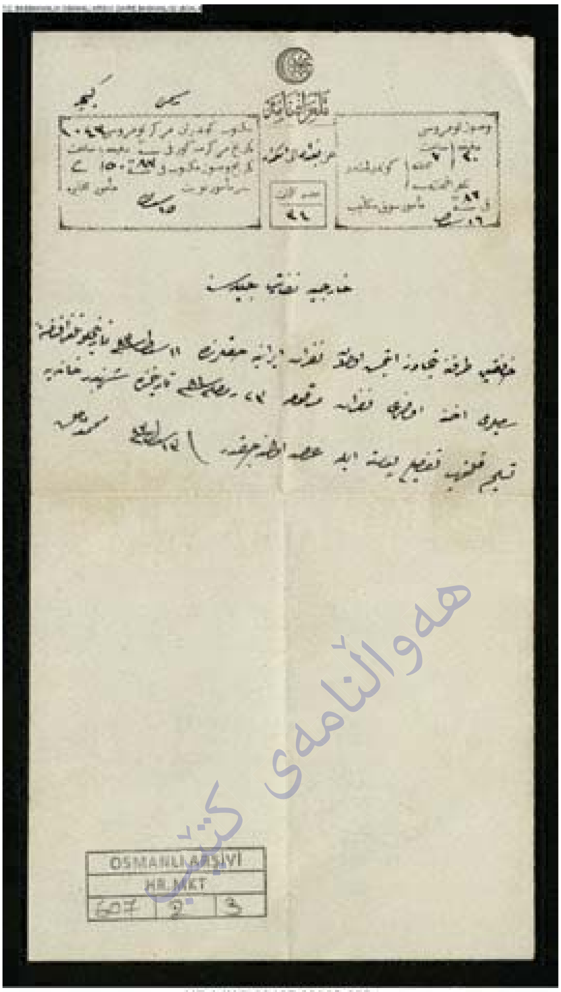

HR.MKT.00607.00002.003

<table>
<tr><td>2 زیلقەعدە 1284/ 25 شوبات 1868</td><td>00607.00002</td><td>HR.MKT</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
نەفەراتی ئێرانی لەلای خانەقین سەرپێچیان کردووە، بۆ ئەم مەبەستە تەلەگرافنامە لە مێژووی ١١ شوبات ١٢٨٣ بۆ پاشا بەرز کراوەتەوە، لە بارەی ناوبراوان ئەوانەی دەستگیرکراون لە ٢٣ رەمەزان ١٢٨٤ رادەستی شەهبەندەرخانە کراوە، پوختەکەی بە پۆستە راگەیەندراوە.
محەمەد نامق</td></tr>
</table>

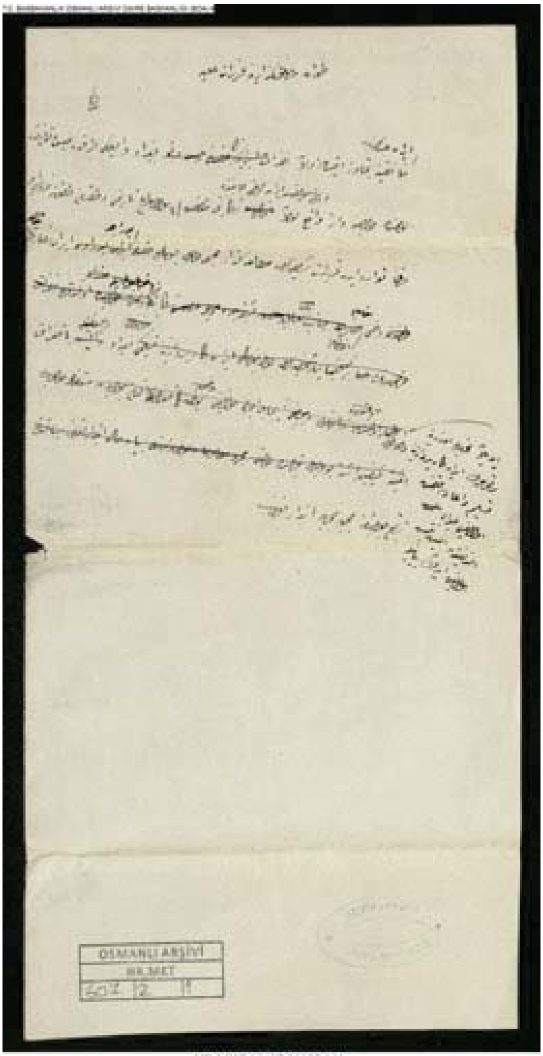

HR.MKT.00607.00002.001

HR.MKT	00607.00002	29 زیلقەعدە 1284/ 23 مارت 1868
نووسراوی پایەبەرز بۆ مەسڵەحەتگوزاری تەهران ئەو سەربازانەی ئێران کە هێرشیان کردۆتە سەر خانەقین لەلایەن والی بەغداد دەستگیرکراوە و دەست بەسەرکراون، لە بەرامبەر ئەم هەڵوێستەی دەوڵەت لەلایەن دەوڵەتی ئێرانەوە سکاڵا لە ٦ شەوال ١٢٨٤ ژمارە ٩٩ هاتووە و خوێندنەوەی بۆ کراوە، لە بارەی سکاڵای باڵیۆزخانەی ئێران بە تەلەگراف لەگەڵ والی بەغداد گفتوگۆ کراوە، لە ئەنجام ناوبراوان رادەستی کارپەردازی ئێران کراون.		

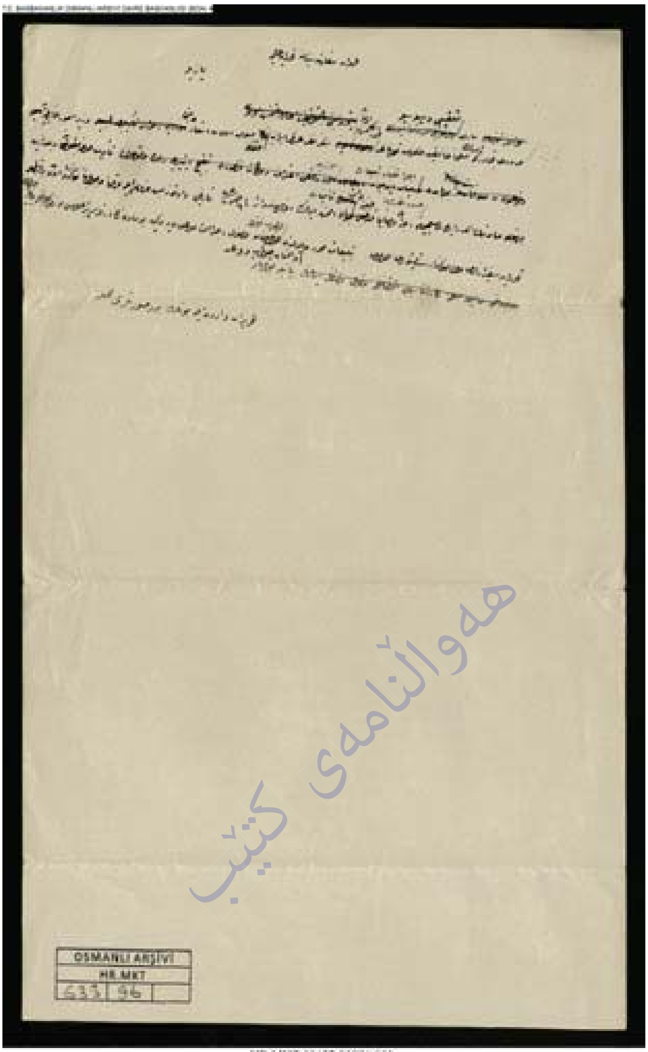

HR.MKT.00633.00096.001

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	00633.00096	12 ڕەجەب 1285/ 29 تشرینی یەکەم 1868

نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران

٨ سەربازی ئێرانی بە بیانووی چاودێری کردنی دز، سنوووریان بەزاندوە و تا قۆناغی حکوومەتی خانەقین هاتوون، لەسەر ئاماژەی پێشوو لە سەر ئاگاداری وەزیری کاروباری دەرەوەش، دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی دەبێ ناوبراوان تەمبێ بکرێن و ئەم جۆرە بارودۆخانە دووبارە نەبێتەوە، بۆ ئەم مەبەستەش ئامۆژگاری و ڕێنمایی پێویست بدرێتە فەرمانبەرانی سەر سنوور، لەسەر گشت ووتەکان نووسراوی ٦ موحەررەم ١٢٨٥ ژمارە ٣٥ ی باڵیۆز بە هەژمار و وەڵامەوە هاتووە و خوێندنەوەی بۆ کراوە.

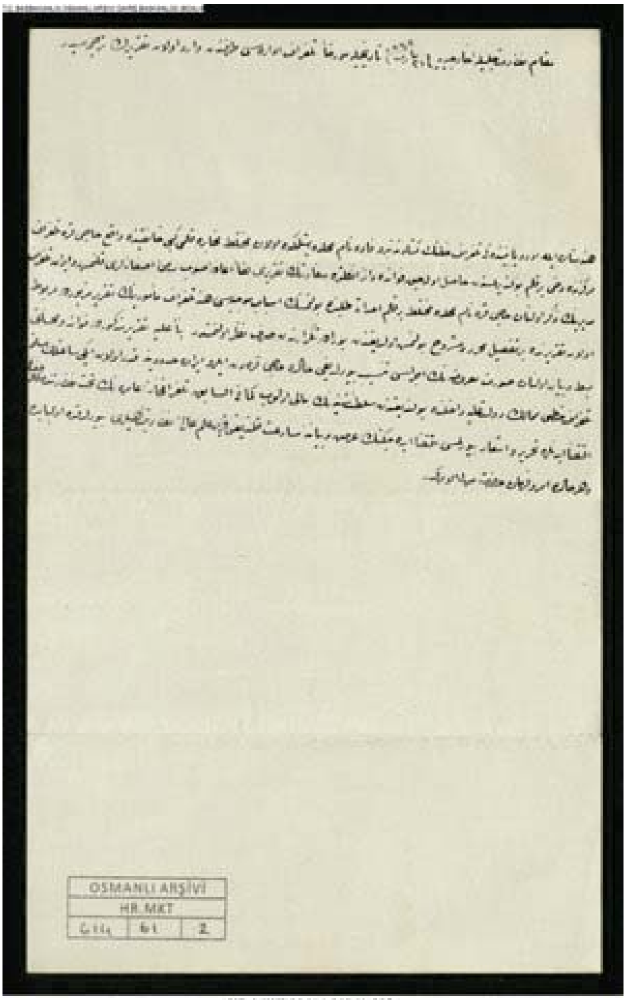

HR.MKT.00614.00061.002

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>00614.00061</td><td>1 سەفەر 1285/ 24 مایس 1868</td></tr>
<tr><td colspan="3">لەلایەن کارگێری تەلەگراف راپۆرتی وەرگێردراوی لە مێژووی ٣١ مارت ١٨٦٨ دراوەتە پایەی نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار لەوەتـەی هێڵـی نێـوان هیندسـتان و ئەوروپـا درێژکراوەتـەوە، لـە ناوچـەی فـاو یەکـەی قەڵەمـی پەیوەنـدی تێکـەڵاو کاری کـردووە، وەکـو ئەمـە لـە مەرکـەزی تەلەگرافـی حاجـی قـەرەی خانەقیـن یەکـەی قەڵەمێـك بکرێتـەوە، بـۆ سوودەکەشـی راپۆرتـی باڵیۆزخانـەی ئینگلتـەرا رەوان کراوەتـەوە، بەرێوەبـەری تەلەگرافـی ئێـران داوای کـردووە لـە حاجـی قـەرە یەکـەی قەڵەمـی تێکـەڵاو دروسـت بکرێـت، راپۆرتەکـە لەگـەڵ راپۆرتـی فەرمانبەرانـی تەلەگرافـی هینـد بەسـتراوەتەوە، بـە تێروتەسـەل تۆمـار کـراوە، دوای تێروانیـن لـە بابەتەکـە سـوودی راپۆرتـی ناوهاتـوو راگەیەنـدراوە، دوای جێبەجـێ کردنـی کارەکـە لـە حاجـی قـەرە تـا سـنووری ئێـران بـە رووبـەری ٢ کاتژمێـر هێڵـی تەلەگرافـی دەوڵەتـی عالـی دادەمەزرێـت، هەروەکـو جـاران بخرێتـە ژێـر چاودێـری تەلەگرافخانـەی دەوڵـەت، بـە راگەیاندنـی پەلـە کـراوە، لـەم بابەتـەدا لـە هـەر حالەتێکدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمانـی بەدەسـتەوەیە.</td></tr>
</table>

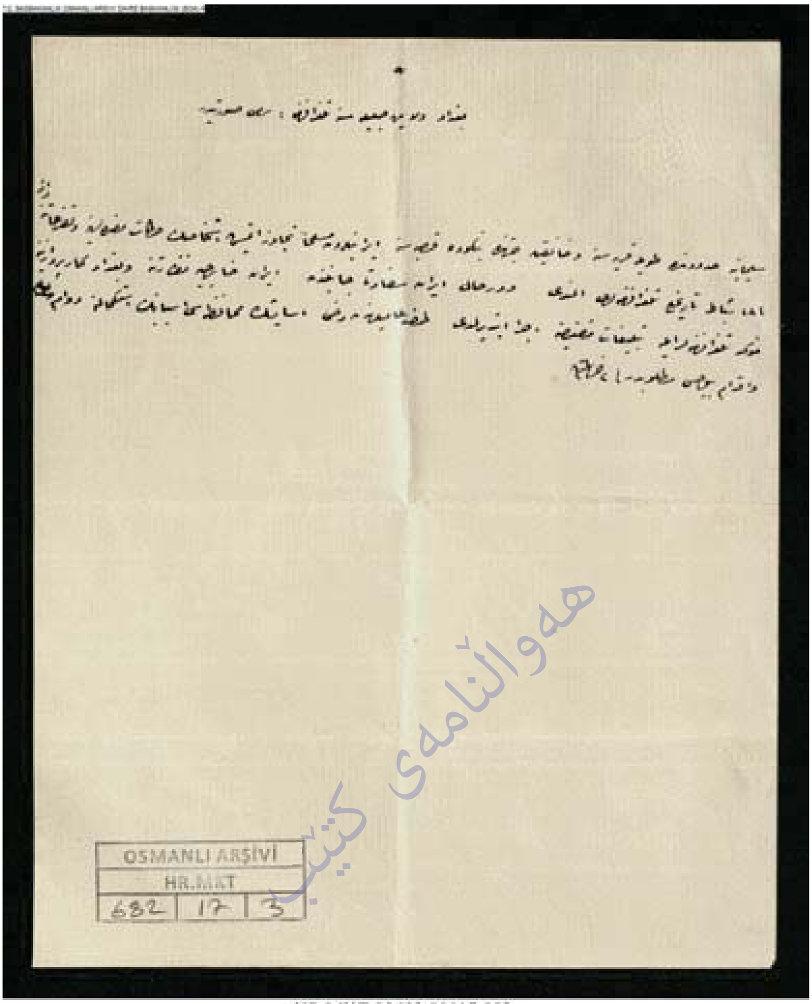

HR.MKT.00682.00017.003

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	00682.00017	2 زيلحيجه 1286/ 5 مارت 1870
وێنەی تەلەگرافنامەی پاشا بۆ ویلایەتی بەغدادی شکۆدار ٧٠ چەکداری ئێران لە گوندی تەوێلە و شارۆچکەی بنگودەی خانەقینی سەر سنووری ئێران سەرپێچیان کردووە، تەلەگرافنامەی ١٨ شوبات وەرگیراوە، هەرچی زووە لەلایەن باڵیۆزخانەی ئێران تەلەگرافنامە بۆ نەزارەتی دەرەوەی ئێران و کارپەردازی بەغداد ڕەوان کراوە و ئاگاداریان پێ دراوە، بۆ جێگیر کردنی ئاسایش بە عالی ڕاگەیەندراوە.		

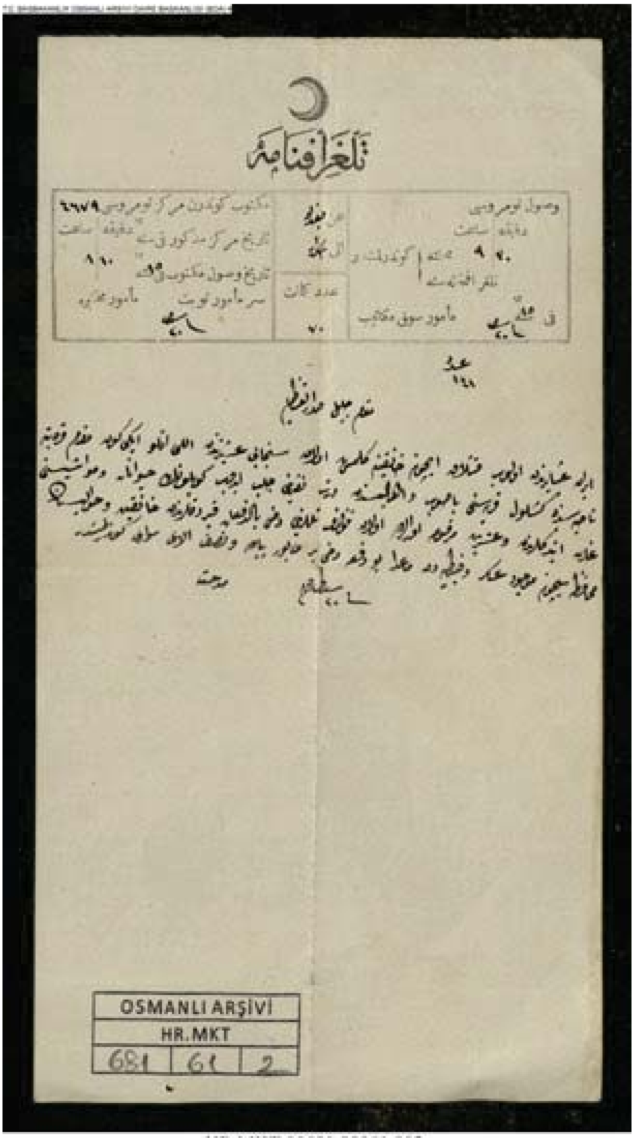

HR.MKT.00681.00061.002

<table>
<tr><td>1 زیلحیجە 1286/ 4 مارت 1870</td><td>00681.00061</td><td>HR.MKT</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ پایەی شکۆداری پایەبەرزی سەدارەت
عەشیرەتی سنجابی ئێران هاتوونەتە کوێستانی خانەقین، دواتر ٥٠ سوارەی ئەم عەشیرەتە پێش دوو ڕۆژ هێرشیان کردۆتە سەر گوندی کشلول سەر بە ناحیەی قەرەتەپە، لە دانیشتوان ٤ نەفەریان بردووە و ئاژەڵ و مەڕومالاتی گوندنشینیان تالان کردووە، هەروەها چەند جار ئەم عەشیرەتە تەلی تەلەگرافیان پچراندووە، بۆ پاراستنی خانەقین و دەورووبەری، بێجگە لەم سەرباز و زەبتیەی لەوێیە، ئەمجارە تابورێکی پیادە و نیوەی ئالای سوارە نێردراوە.
مدحەت</td></tr>
</table>

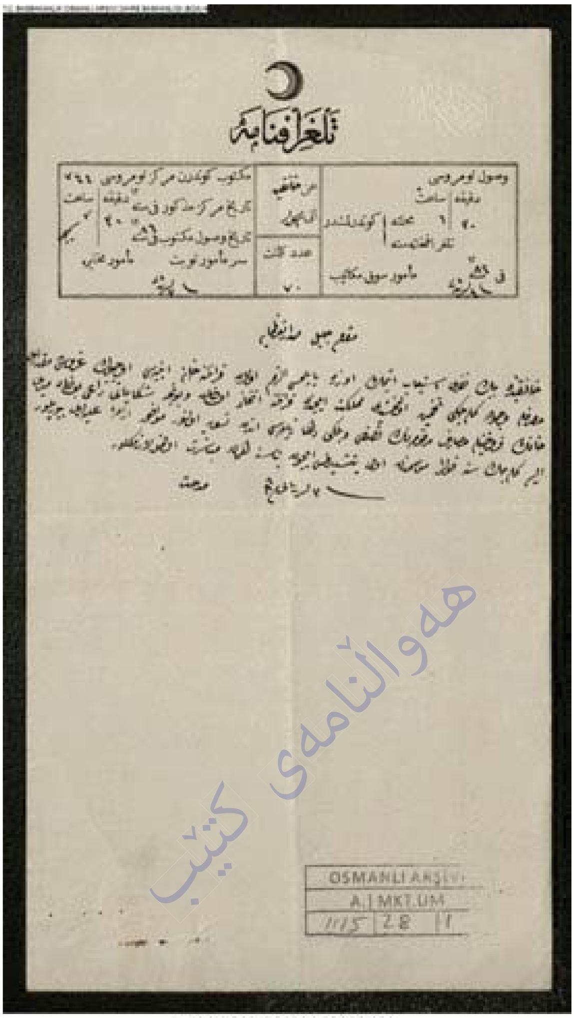

A.}MKT.UM.01115.00028.001

هەواڵنامەی کتێب

A.MKT.UM	01115.00028	20 شەعبان 1287/ 15 تشرینی دووەم 1870

بۆ پایەی سەدارەتی پایەبەرز

لەبەر ئەوەی خانەقین تەنیا ١٠٠٠ نەفەر هەڵدەگرێت، بۆیە بە پێویست زانراوە کەرەنتینخانە دروست بکرێت، بۆ خەرجی دروست کردنی کەرەنتینەکەش ٣ یوك قوروش دابین دەکرێت، چونکە ئەگەر ئەم خانەیەی کە بۆ کەرەنتینە بە کرێ دەگیرێت بە پارەکەی خانەیەك بکردرێت، ئەوا نیوەی خەرجی، بەڵکو زیاتریش بۆ دەوڵەت دەگەرێتەوە، بۆ ساڵی داهاتوو لە وەرزی کۆلێرا یەکەم شت کە پێویستە ئەنجام بدرێت بینایەکەیەتی.

مدحەت

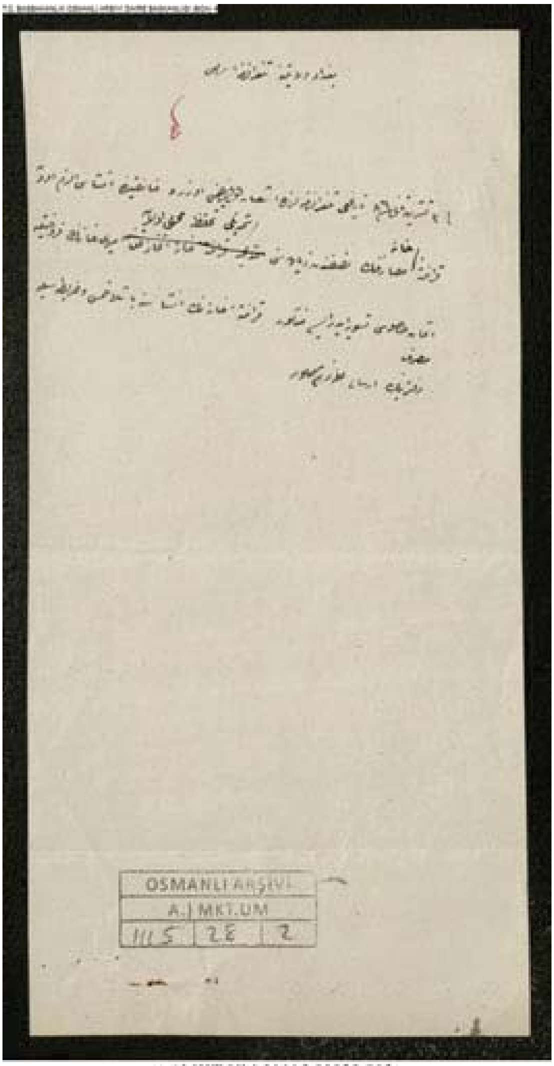

A.}MKT.UM.01115.00028.002

A.MKT.UM	01115.00028	26 شەعبان 1287/ 21 تشرینی دووەم 1870
تەلەگرافنامەی سەدری ئەعزەم بۆ ویلایەتی بەغداد لە تەلەگرافنامەی ٣ تشرینی دووەم ١٢٨٦ ئاماژەی پێکراوە، ئەم خانەیەی لە خانەقین بۆ کەرەنتینە ئامادە دەکرێت، بە نیوەی خەرجی بە زیادەوەش حاڵی حازر خانەیەکی پێ دەکردرێت، ئەگەر داهاتی هەشت یەکی رێك بخرێت، ئەوا دەست دەکرێت بە دروست کردنی خانەی کەرەنتینە، پێویستە لەگەڵ نەخشەکەی دەفتەری خەرجیش رەوان بکرێت.		

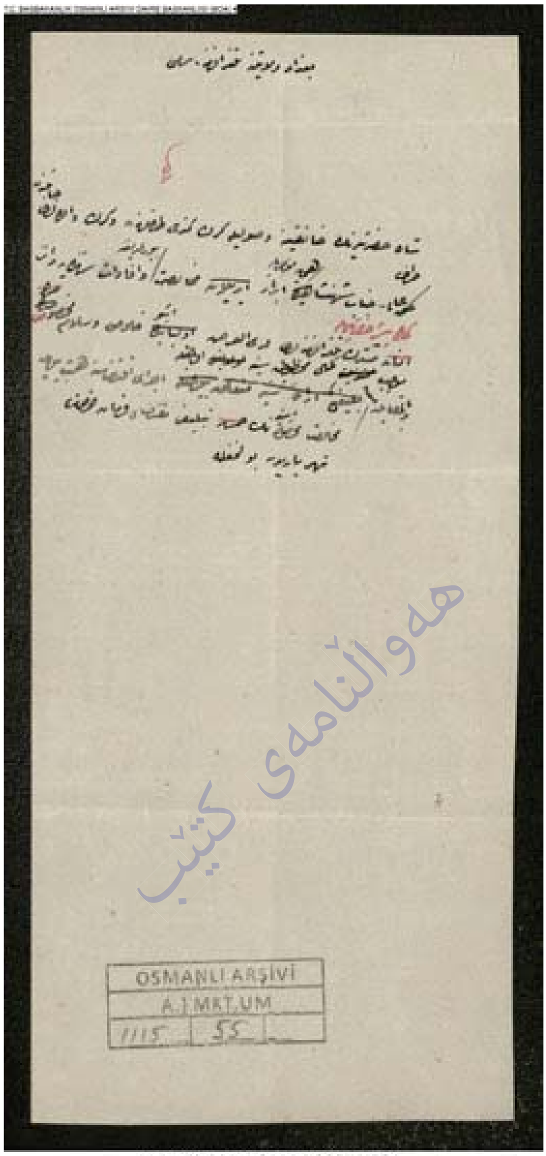

هەواڵنامەی کتێب

A.}MKT.UM.01115.00055.001

A.MKT.UM	01115.00055	29 شەعبان 1287/ 24 تشرینی دووەم 1870

تەلەگرافنامەی پاشا بۆ ویلایەتی بەغداد
جەنابی شا لەگەڵ دایکی گەیشتونەتە خانەقین، هەم لەلای خۆی هەم لەلای دایکیەوە سوپاسی جەنابی سوڵتان کراوە، لەگەڵ جەنابی کەمال پاشا بە هاوبەشی تەلەگرافنامەیان ڕەوان کردووە، سوپاسگوزاری خۆیان بە دەوڵەتی عوسمانی ڕاگەیاندووە.

تلغرافنامه

OSMANLI ARŞİVİ
HR.MKT

HR.MKT.00707.00094.002

HR.MKT	00707.00094	23 زیلقەعدە 1287 /14 شوبات 1871

بۆ پایەی پایەبەرزی سەدارەتی شکۆدار
فرقەیەکی هەمەوەند کە لەلایەن سلێمانی دەرچووە، هاتوونەتە نێوان خانەقین و چیای شەهربان، کەلوپەلی سەرکاری موقاتەعە عەبدولغەفور ئاغایان تالان کردووە، دواتریش بە فیشەك لێیان داوە و کوشتوویانە، هەروەها ئەوەی هاتۆتە پێشیان لە کچ و کوڕی ناوبراو و پزیشکی کەرەنتینەی خانەقین تالانیان کردووە، هەر چەندە سەرباز چوونەتە سەریان و تا سەر سنوور چاودێری کراون، بەڵام گشتی چوونەتە لای حاکمی زەهاب و رزگاریان بووە، ئەمە بۆ نازم ئەفەندی نووسراوە.

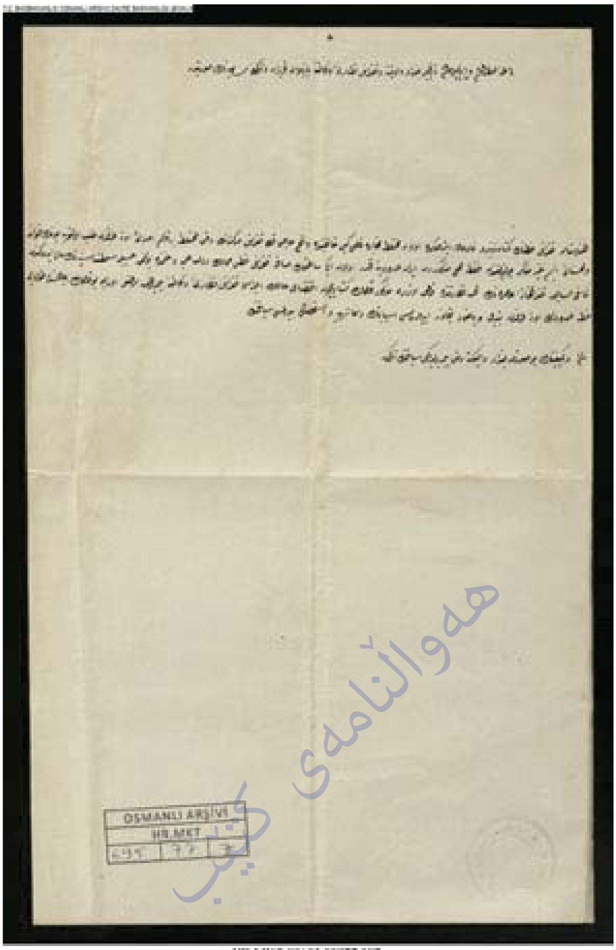

HR.MKT 00695.00077.007

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>00695.00077</td><td>3 ڕەجەب 1287/ 29 ئەیلوول 1870</td></tr>
<tr><td colspan="3">وێنەی نووسراوی سەدری ئەعزەم و نووسراوەکانە کە لە سەرەتای سەفەر ١٢٨٥ و ١١ مایس ١٢٨٤ بۆ ویلایەتی بەغداد و وەکالەتی نەزارەتی تەلەگراف نووسراوەتەوە هێڵی تەلەگرافی هیندستان لەوەتەی درێژ کراوەتەوە وەکو یەکەی قەڵەمی پەیوەندی تێکەڵاو، لە مەرکەزی تەلەگرافی حاجی قەرەی خانەقین یەکەی قەڵەمێکی تێکەڵاو دروست بکرێت، هەرچی سوود و باشی ئەم کارەیە ئاماژەی پێکراوە، بەڵام لە ناوچەی ناوهاتوو تا سنووری ئێران ماوەی ١٢ کاتژمێر هێڵی تەلەگراف لە ناو دەوڵەتی عوسمانی بوونی هەیە، لەلایەن دەوڵەتی عوسمانیەوە ڕێك دەخرێت هەروەکو پێشتر تەلەگرافخانەی دەوڵەت لە ژێر نەزارەت دەمێنێتەوە، بۆ دامەزراندنی قەڵەمی ناوهاتووش بە وەکالەتی نەزارەتی تەلەگراف ڕاگەیەندراوە، بۆ ئەوەی دامەزراندنی ئەم قەڵەمە سەربگرێت، هێڵی سنوور لە لایەنەکەی تر گۆڕانکاری تێدا نەکرێت و بەردەوام ڕێك بخرێت.</td></tr>
</table>

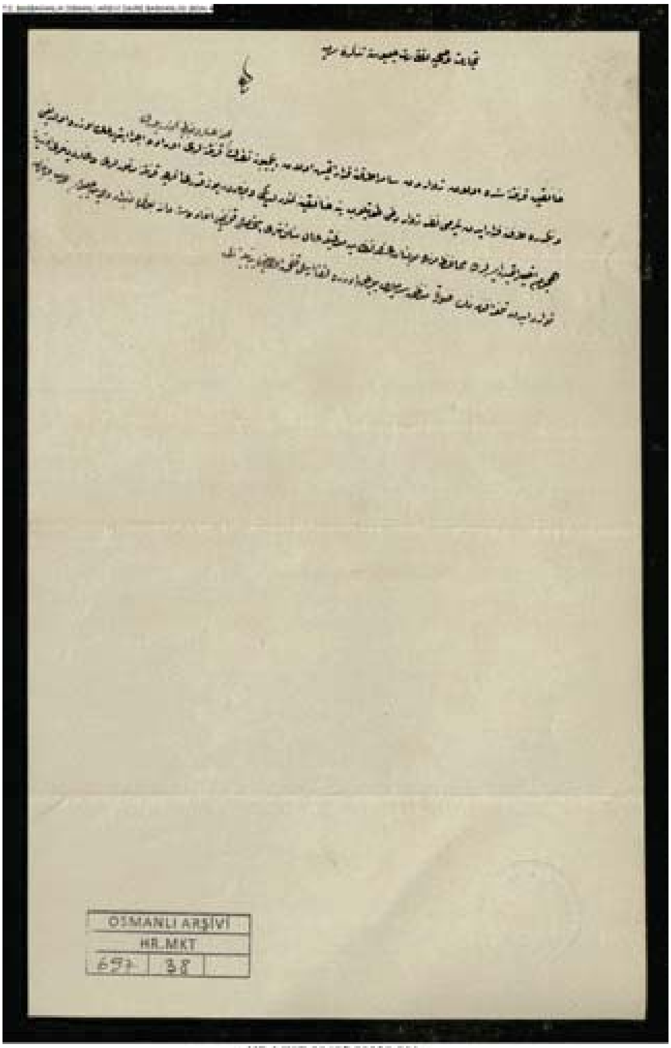

HR.MKT.00697.00038.001

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>00697.00038</td><td>18 ڕەجەب 1287/ 14 تشرینی یەکەم 1870</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی سەدری ئەعزەم بۆ نەزارەتەکانی بازرگانی و تەندرستی شکۆدار
٢٠٠ نەفەر لە گەشتیارانی ئێران کە لە خانەقینن، بڕیاریان داوە بچنە لای سامەڕا، بۆ ئەم مەبەستەش سەرباز و زەبتیە ڕەوانەی شوێنەکە کراوە و کەرەنتینە کردنیان لەسەر جێبەجێ کردنە، هەروەها ئەو ٢٠ گەشتیارەی بۆ لای نبگدرە هەڵاتوون، دەستگیر کراون و هێنراونەتەوە خانەقین، لەم ١٠٠ نەفەرەش کە هێرشیان کردۆتە سەر فەرمانبەر و گاردیانەکان، لە کاتی پارێزگاری بە زانیاری سەربازی نیزامیە بێ دەنگ کراون، ئەمجارە لەلایەن ویلایەتی بەغدادی شکۆدار تەلەگرافنامە هاتووە و وێنەیەکی بۆ لایەنی پاشا ڕەوان کراوە.</td></tr>
</table>

هەواڵنامەی کتێب

A.}MKT.UM.01126.00048.001

A.MKT.UM.	01126.00048	25 جەمادی یەکەم 1288/ 12 ئاب 1871

تەلەگرافنامەی سەدری ئەعزەم بۆ ویلایەتەکانی دیاربەکر و حەلەب و سوریە نەخۆشی کۆلێرا لەلایەنی ئێران هەبووە، بەم دواییەش لە بەسرا و خانەقین و کەرکووك سەری هەڵداوە و لە کەربەلا و سلێمانیش بەردەوامە، ئاوا بڕوات لە هەموو عێراق بڵاودەبێتەوە، بۆ قەدەغەکردنی لە بڵاوبوونەوەی لە ویلایەتەکانی دیاربەکر و سوریە، لەلایەنی عێراق کەرەنتینە دانراوە، ئەوانەی لەوێ دێن ١٠ ڕۆژ کەرەنتینە بکرێن، لە نەزارەتی تەندروستی بۆ لایەنی واڵا و ویلایەتە ناوهاتووەکان ڕاگەیەندراوە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

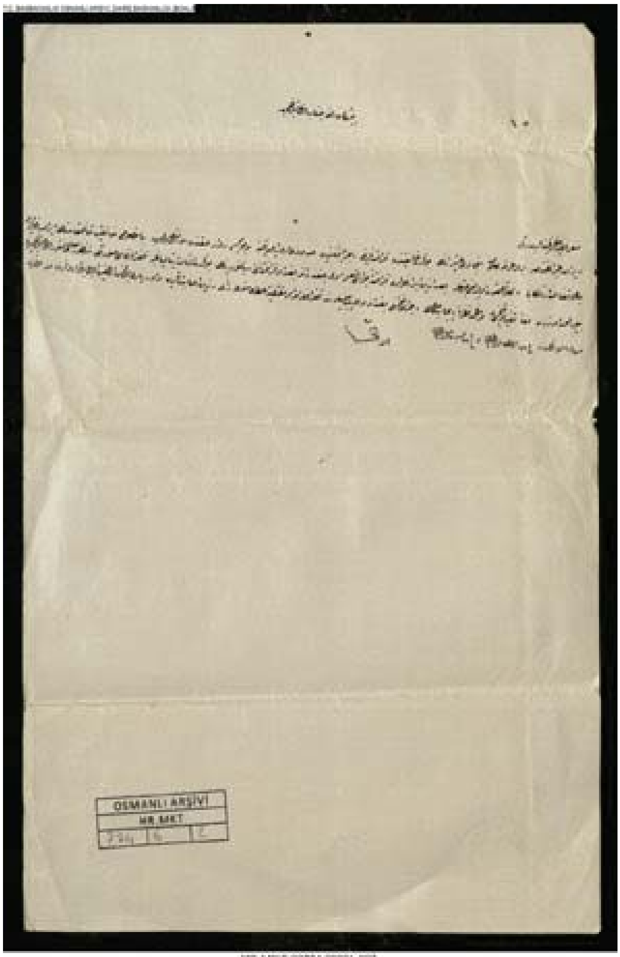

HR.MKT.00724.00006.002

HR.MKT	00724.00006	17 رەمەزان 1288/ 30 تشرینی دووەم 1871

٤٥

بۆ جەنابی پەیوەندیداری وەکالەتی پاشا

راگەیەندراوی بەندەمانە

کاتێـك عەشـیرەتی سـنجاوی لـە خاکـی ئێـران دێنـە ئـەم لایەنـە، لەلایەنـی خانەقیـن کەرەنتینـە ناکرێـن و تێدەپـەڕن، ئەمـەش دەبێتـە نموونەیەکـی خـراپ بـوو گەشـتیارانی دیکـە، ئـەم کارەش بـە ڕێککەوتنـی نێـوان قائیمقامـی خانەقیـن و فەرمانبەرانـی ئێـران کـراوە، دوای مۆڵـەت دەبـێ ئێرانیـەکان کەرەنتینـە بکرێـن، ئەمجـار تەلەگرافنامـە بـە زمانـی ئیتاڵـی لـە کەرەنتینـەی بەغـداد وەرگیـراوە و وێنەیەکـی بـۆ سـەروو بـەرز کراوەتـەوە، لەسـەر فەرمانـی پەیوەندیـداری وەکالـەت هاوپێـچ پێشـکەش کـراوە، بـە تێروانیـن لـە بابەتەکـە کارەکـە هـەر ئێسـتا جێبەجـێ بکرێـت، بـۆ ئـەم مەبەسـتەش فەرمـان بـە تەلەگـراف بـە ویلایەتـی بەغـداد راگەیەنـدراوە، لـەم بابەتـەدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمانـی بـە دەسـتەوەیە.

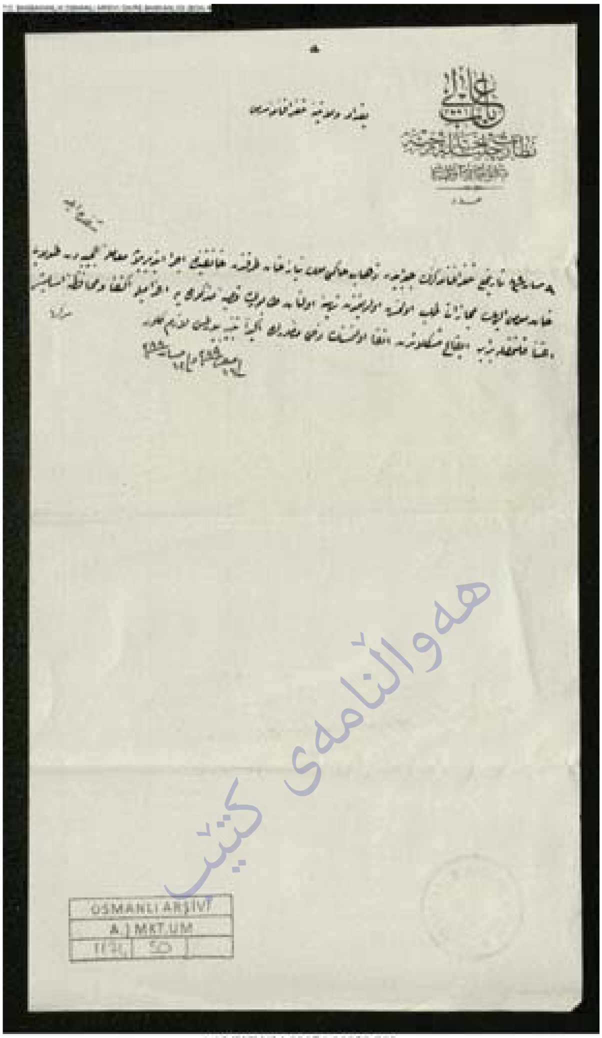

A.}MKT.UM.01174.00050.001

<table>
<tr><td>A.MKT.UM.</td><td>01174.00050</td><td>16 سەفەر 1289/ 25 نیسان 1872</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
هۆبەی مەکتوبی دەرەوە
تەلەگرافنامەی پاشای ویلایەتی بەغداد
٩ نیسـانی ١٢٨٨ وەڵامـی تەلەگرافنامەتانـە، داواکـراوە حاکمـی زەهـاب مەلیـك نیـاز خـان لەسـەر ئەنجامدانـی مامەڵـەی سـەیر لـە خانەقیـن، سـزا بدرێـت، تابوورێـك ئامادەکـراوە و بـۆ شـارۆچکەی ناوبـراو ڕەوان کـراوە، لەگـەڵ پاراسـتنی ئاسـایش تـەواوکاری کارەکـە، پێویسـتە فەرمانبـەران ئـاگادار بکرێنـەوە لـە کێشـە خۆیـان بپارێـزن.</td></tr>
</table>

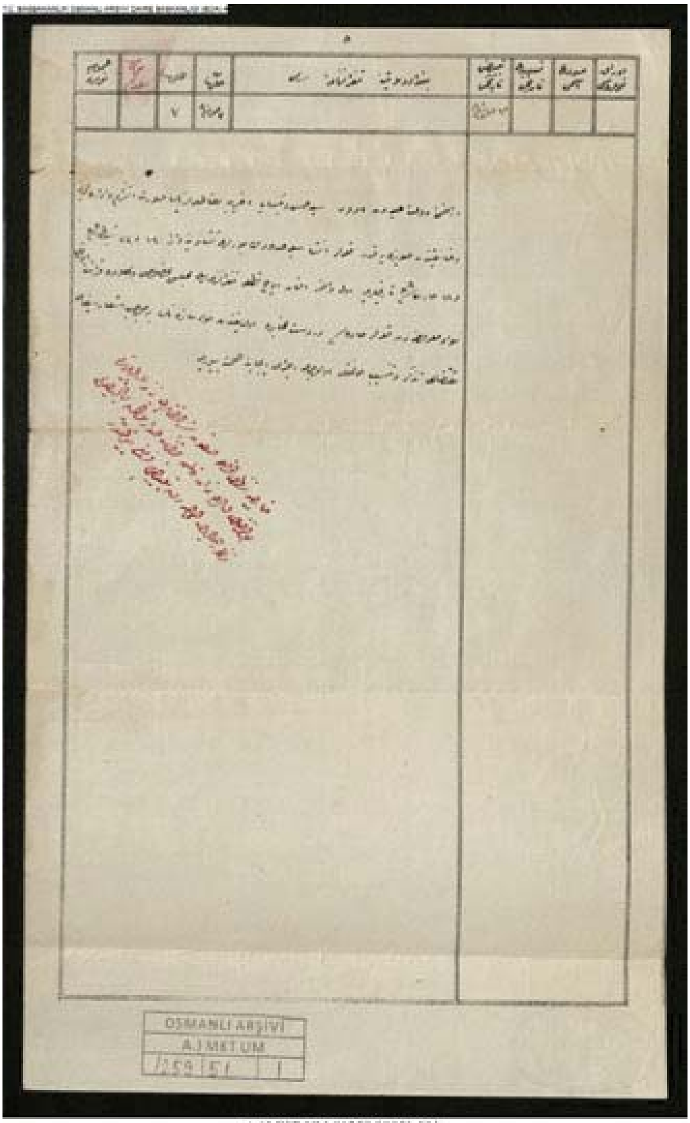

A.}MKT.UM.01259.00051.001

<table>
<tr><td>A.MKT.UM</td><td>01259.00051</td><td>7 سەفەر 1290/ 6 نیسان 1873</td></tr>
<tr><td colspan="3">تەلەگرافنامە بۆ ویلایەتی بەغداد
موقاتەعەکانی سەید حەسەن و بەگسایی و غەریبە سەر بە دەوڵەتن، بە شێوەی ئیلتیزام بەڕێوەببردرێت، هەروەها لە خانەقین تا حەویز بە دروست کردنی منارەی چاودێری تابووری سنوور بڵاوبکرێتەوە، بۆ ئەم مەبەستەش لە مێژووەکانی ١٢ و ٢٢ شوبات ١٢٨٨ و ١١ مارت ١٢٨٩ سێ تەلەگرافنامە وەرگیراوە، لە بریکارەکانی تایبەت خوێندنەوەی بۆ کراوە، لە بابەتە راگەیەندراوەکان بابەتی منارە ئاماژەی پێکراوە و هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.</td></tr>
</table>

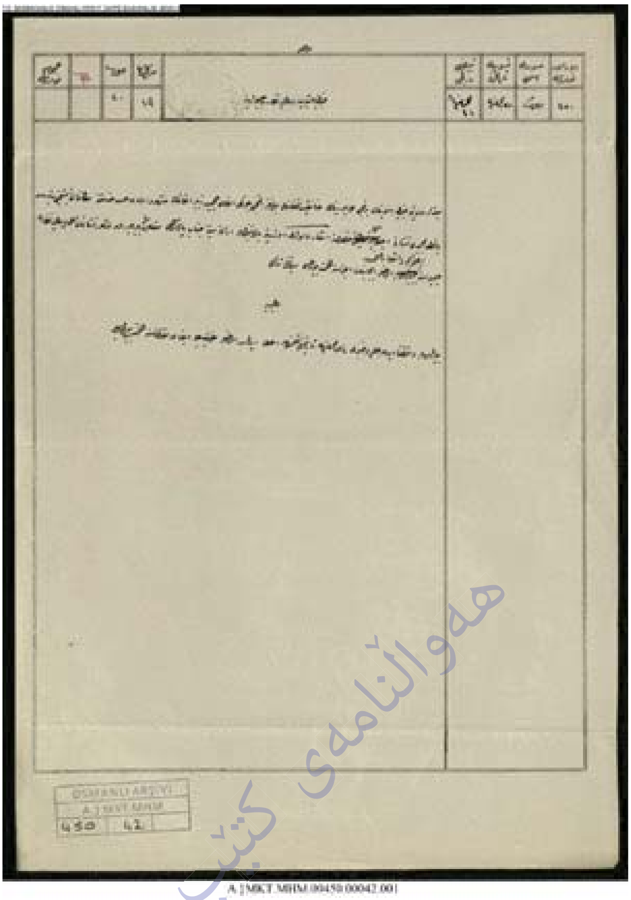

هەواڵنامەی کتێب

A.MKT.MHM	00450.00042	21 موحەررەم 1290/ 21 مارت 1873

بۆ موشیرەتی زەبتیە و نەزارەتی دارایی شکۆدار
بەهۆی کارە باشەکانی ئاغای بلۆکی شەشەم حەمید زوبێر ئاغا لە تابووری یەکەم سەر بە ئاڵای زەبتیەی ویلایەتی بەغداد لە قەزای خانەقین، وەکو پاداشت لە پلەی پێنجەم یەك پارچە نیشانی مەجیدی پێ دەدرێت، لەم بارەیەوە لەسەر ئاماژەی والا جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا رەزامەندی نیشان داوە، کاری نیشانی ناوهاتوو حەواڵەی نەزارەتی دارایی شکۆدار کراوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

بۆ دارایی
هەواڵ و زانیاری جێبەجێ کردنی دراوە، لە ١٨ موحەررەم ١٢٩٠ داواکراوە جێبەجێ بکرێت.

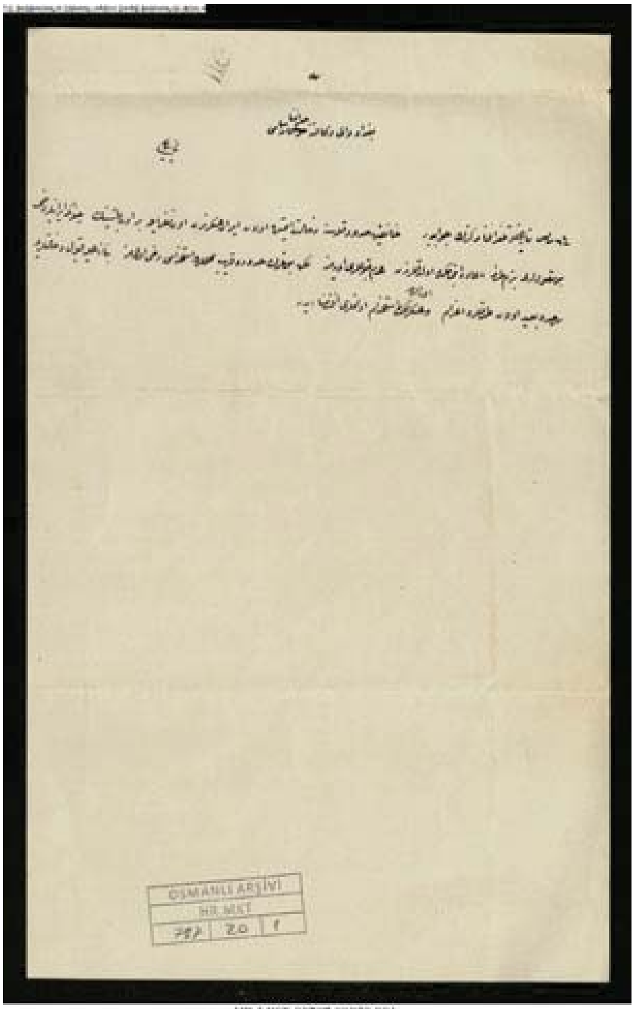
OSMANLI ARŞİVİ
HR.MKT
787 | 20 | 1

HR.MKT.00787.00020.001

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>00787.00020</td><td>26 ڕەبیعی یەکەم 1290/ 24 مایس 1873</td></tr>
<tr><td colspan="3">تەلەگرافنامەی پاشا بۆ وەکالەتی والی بەغداد
وەڵامــی تەلەگرافنامــەی مێــژووی ٦ مایــس، ١٠ نەفــەر لەگــەڵ ئۆنباشــی ئێــران ملکەچــی خۆیــان بــۆ منــارەی ســنووری خانەقیــن ڕاگەیانــدووە، هــەر چەنــدە ئێرانیــەکان لــەلای ئێمــە ئەرکیــان پــێ نادرێــت، بــەڵام ئەوانــە لــە شــوێنی نزیــك ســنوور بــەکار بهێنرێــن، بــە وەرگرتنــی ملکــەچ بوونیــان، بگوازرێنــەوە بــۆ ئــەم شــوێنانەی بۆیــان دیــاری کــراوە و لــەوێ وەکــو ســەرباز دەســت بــە کار بــن.</td></tr>
</table>

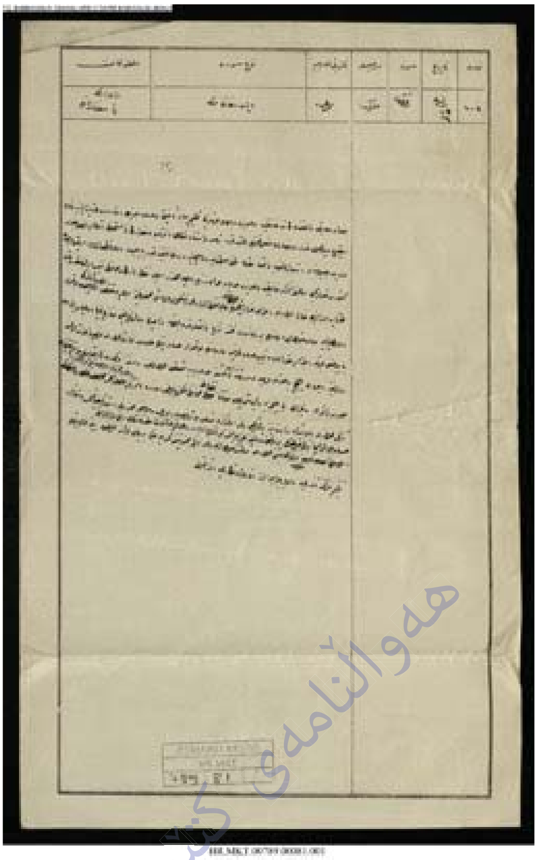

HR.MKT	00789.00081	16 رەبیعی کۆتایی 1290/ 13 حوزەیران 1873

نووسراو بۆ باڵیۆزخانەی ئێران
هەر لە کۆنەوە بە درێژایی سنوور عەشیرەتەکانی ئێران زەرەروزیان بە خانەقین، حەوێزە و بەسرای سەر بە ویلایەتی بەغداد دەگەیەنن، بۆ قەدەغەکردنی ئەم جموجۆڵانە نزیکەی ٦٠ منارەی چاودێری دروست بکرێت و بە پێی پێویست پارێزگار لە منارەکان دابنرێن، بۆ ئەم مەبەستەش نووسراو بۆ ویلایەتی بەغداد رەوان کراوە، پێشەکی ئەم منارانە لە سلێمانی تا خانەقین دروست دەکرێن، چونکە بۆ بەرقەرار بوونی ئاسایش تاوەکو ئێستا لەسەر سنووری خانەقین و حەوێزە لەم جۆرە خاڵانە پارێزگار دانەمەزراوە، لە ئەنجام عەشیرەتەکان بە نەبوونی پاسەوان زیان بە ناوچەکە دەگەیەنن، بۆیە گرنگ و پێویستە لە خاڵەکاندا پارێزگار دابنرێت، زەوی هەیە ماوەیەکی زۆرە لە نێوان دەوڵەتی عوسمانی و دەوڵەتەکانی دراوسێ ناکۆکی هەیە، بۆیە منارەکان لەم زەوییانە دروست بکرێت کە ناکۆکی لەسەر نییە، بە شێوەیەکی کاتی بۆ پاراستنی ناوچەکەش لە ئەنجوومەنی وەکیلەکان نووسراو کراوە، پاشاش بە فەرمانی پاشا رەزامەندی نیشان داوە، ئەم کارەش جێگەی خۆشحاڵی وڵاتانی دراوسێ دەبێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە.

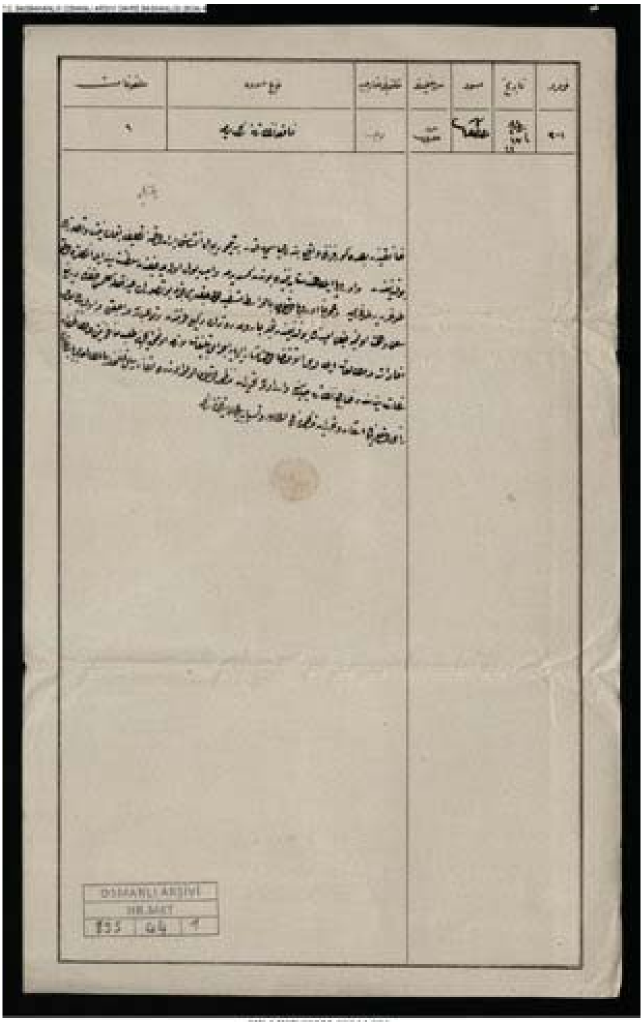

HR.MKT.00835.00044.001

<table dir="rtl">
<tr><td>HR.MKT HR.MKT</td><td>00835.00044</td><td>17 رەبیعی کۆتایی 1291/ 3 حوزەیران 1874</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی سەدری ئەعزەم بۆ نەزارەتی نافیعە
لە خانەقین تا بەندەر عەباس لە کەنداوی بەسرا ڕێگایەکی ئاسنی دروست دەکرێت، بۆ ئەم مەبەستەش نییەت هەیە ئەم پێشنیارە بدرێتە دەوڵەتی ئێران، هەروەها لە نێوان ئەوروپا هیندستان ڕێگایەکی لەم شێوەیە نییە، بەم کارەش بە گشتی دەوڵەتی عوسمانی لەگەڵ ئینگلتەرا و ئەوروپا سوودمەند دەبن، لەلایەن وەکیلی بارون روترک پێداچوونەوە بۆ کارەکە کراوە، لە بارەی ئەم بابەتە خوێندنەوەی لایەنەکان کراوە و داوای ڕەزامەندی کراوە تاوەکو لە کاتی جێبەجێ کردنی کارەکە ئاگاداری پێویست بدرێتە دەوڵەتی ناوهاتوو، هەر ئێستا نووسراو لە باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار هاتووە، هاوپێچەکەی ڕەوان کراوە و بە خوێندنەوەی ئاماژەی دەوڵەت و نووسراوی ناوهاتوو ڕەوان بکرێتەوە.</td></tr>
</table>

HR.MKT.00841.00075.004

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	00841.00075	**1 جەمادی یەکەم 1291/ 16 حوزەیران 1874**

ژمارە ٥٠
نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
ئـەم هێڵـە تەلەگرافـەی لـە تەهـران بـۆ خانەقیـن درێـژ دەبێتـەوە، لـە مانگـی ٨-٩ وە بـە تەواوەتـی لـە کار کەوتـووە، مانـەوەی بـەم شـێوەیە پێچەوانـەی ئـەم ڕێککەوتنـە تەلەگرافیەیـە کـە لـە نێوان دەوڵەتـی عوسـمانی و دەوڵەتـی ئێـران کـراوە، بـە ڕاپـۆرت داوام کـردووە چـاك بکرێتـەوە و پارێـزگاری لـێ بکرێـت، دوای ئەمـەش چەنـد جارێـك ئاگاداریـم پـێ داون و دووپاتـم کردۆتـەوە، بـەڵام بـە بـێ دەنگـی کات بەفیـرۆ دەدەن، لەسـەر دوا چەخـت کردنـەوەم پێـش دوو ڕۆژ وەڵامنامـە هاتـووە و ڕاگەیەنـدراوە گوایـە هێڵـی ناوهاتـوو چـاك کراوەتـەوە و دەسـتی بـە کار کـردووە، بـەڵام کـە پرسـیار لـە تەلەگرافخانـە کـراوە، زانیومانـە زۆر بەکەمـی کار دەکات، بـە نـووسراو ڕاگەیەنـدراوە لەلایـەن حکوومـەت بـۆ چاکسـازی دەسـتپێشـخەری کـراوە، لـەم بابەتـەدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمانـی بـە دەسـتەوەیە.

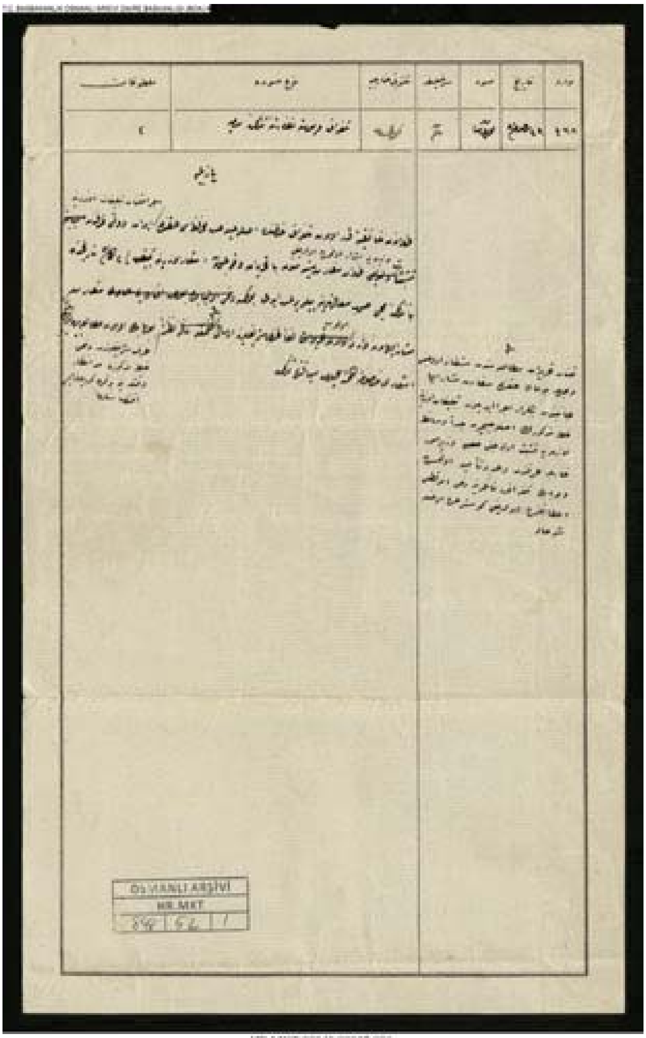

HR.MKT.00848.00052.001

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>00848.00052</td><td>29 ڕەجەب 1291/ 11 ئەیلوول 1874</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی سەدری ئەعزەم بۆ نەزارەتی تەلەگراف و پۆستە
لە بارەی چاککردنەوە و پاراستنی هێڵی تەلەگرافی نێوان تەهران و خانەقین، لەلایەن دەوڵەتی ئێران دەستپێشخەری پێویست کراوە و ئاماژەی باڵیۆزی عوسمانی لە تەهران لە مێژووی ٢ جەمادی کۆتایی ١٢٩١ بە دەرسەعادەت راگەیەندراوە، ئەمجارە لە باڵیۆزخانەی ناوهاتوو نووسراوی هاتوو بە هاوپێچ رەوان کراوە، لە خوێندنەوەی نووسراوەکە سوود وەرگیراوە و لە بارەی ئەم بابەتەدا دووبارە ئاگاداری دەرچووە، لەلایەن وەزیری کاروباری دەرەوە پەیمان و دڵنیاییکردنەوە دراوە، بریاریش دراوەتە نازری تەلەگراف، لەم حاڵەدا چاوەڕێ کردن هیچ سوودێکی نابێت، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.</td></tr>
</table>

HR.MKT.00855.00072.001

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	00855.00072	8 شەوال 1291 /18 تشرینی دووەم 1874
نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران بەهـۆی پرسـەوە، گەشـتیارە ئێرانیەکانیـان بردۆتـە خانەقیـن تـا بگوازرێنـەوە بـۆ عەتەباتـی عالیـە، بـەڵام سـکاڵا لەسـەر فەرمانبـەران بـەرز کراوەتـەوە، کەچـی ئـەم سـکاڵایانە هیـچ راسـتی و دروسـتییەکی تێـدا نییـە، رێگـە نەدرێـت هیـچ سـکاڵایەك هەبێـت، لـە خانـەی کەرەنتینـەی بەغـداد داوای زانیـاری کـراوە، لـە نەزارەتـی بازرگانـی شـکۆدار ئامـاژەی پێکـراوە و لـە مێـژووی ٢١ نیسـان ١٢٩١ یـش وەڵام بـەرز کراوەتـەوە، ئـەم زانیاریـەی لـە خانـەی کەرەنتینـەی باسـکراو داوا کـراوە، وەڵامەکـەی بـە تەلەگرافنامـە وەرگیـراوە، ئەمجـارە بـە نـووسراو لـە نەزارەتـی ناوهاتـوو رەوان کـراوە، وێنەیەکـی بـۆ هاوپێـچ بـەرز کراوەتـەوە، لـە فەرمانگـەی ئامـاژە بوونـی هەیـە.		

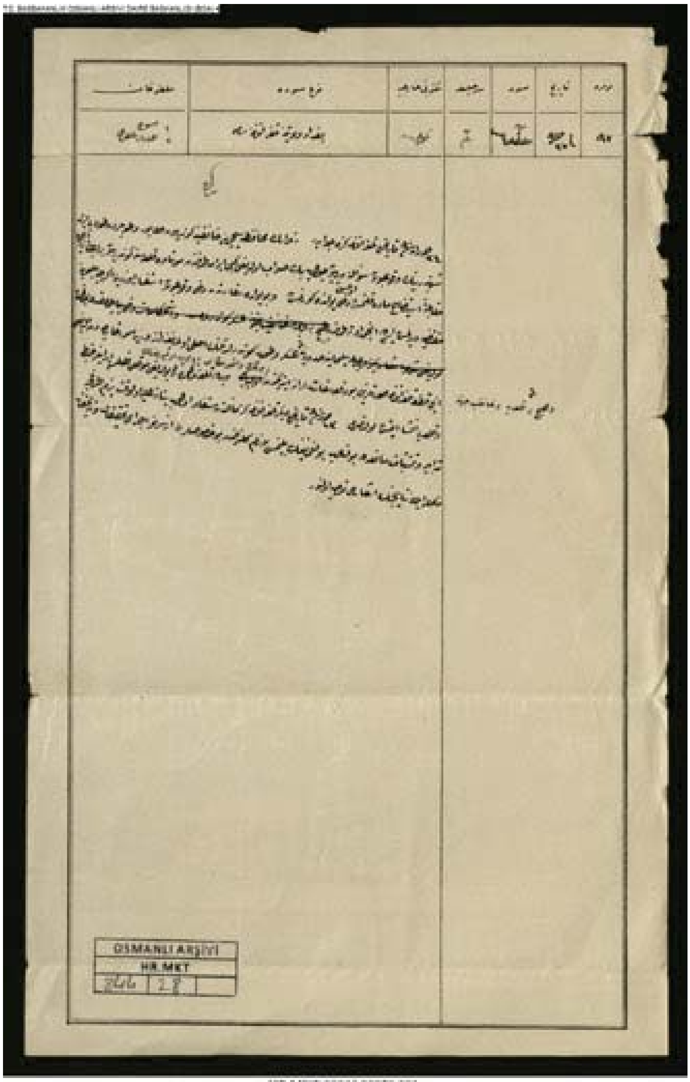

HR.MKT 00844.00028.001

1 رەجەب 1291/ 14 ئاب 1874	00844.00028	**HR.MKT**

تەلەگرافنامەی پاشا بۆ ویلایەتی بەغداد
مێژووی ٢٤ حوزەیران ١٢٩٠ وەڵامی تەلەگرافنامەکەتانە، بۆ پاراستنی گەشتیاران تابوور و تۆپ رەوانی خانەقین کراوە، بۆ ئەمەش شەهبەندەری ئێران پرسیاری کردووە و وەڵامدراوەتەوە، لەلایەن ئێران تۆپ رەوانی قەلای موتاوە کراوە، دوای پرسیاری باڵیۆزخانە، وەڵام هاتووە، بەڵام ناردنی سەرباز و تۆپ بۆ لایەنی خانەقین و نەناردنی بۆ سنووری سلێمانی راست نییە، دوو پارچە تەلەگرافنامە لە وەزیری کاروباری دەرەوە وەرگیراوە، وێنەیەکی رەوانی باڵیۆزخانە کراوە، راستی و دروستی ئەم بابەتە لە تەلەگرافنامەی ١٣ تەمموز ١٢٩٠ روون کراوەتەوە، ئێستا پێویستە بزانرێت لەلای ئێمەوە پێویستە چ ئامادەکاری و دەستپێشخەری بکرێت، بۆ ئەمەش لێکۆڵینەوە و وردبینی تەواو بکرێت و ئەنجامەکەی ئاماژەی پێ بکرێت.

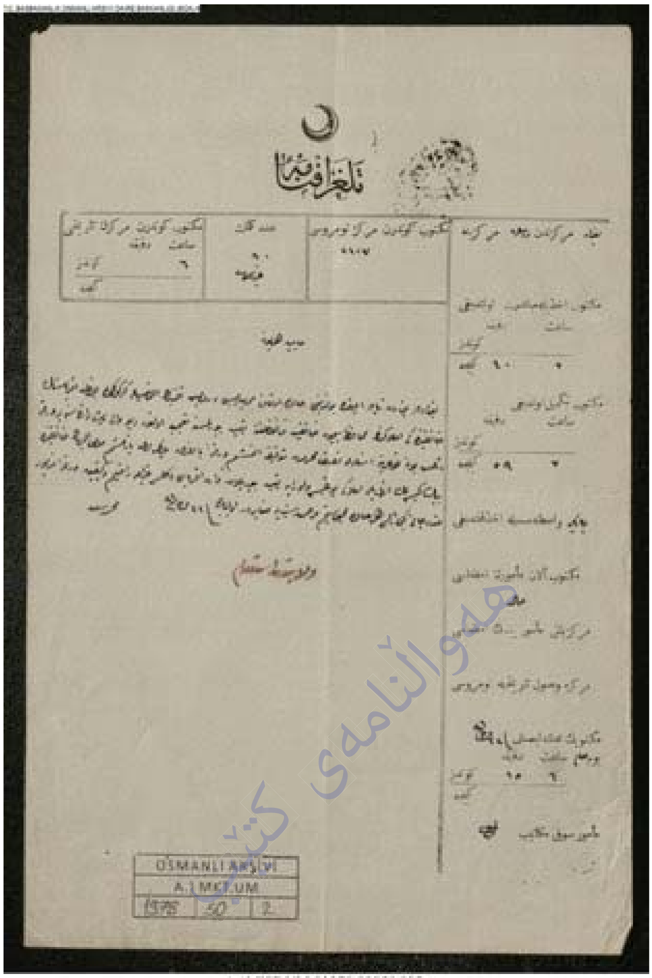

A.}MKT.UM.01378.00050.002

A.MKT.UM	01378.00050	27 ڕەبیعی یەکەم 1292/ 3 مایس 1875

مابەینی هومایۆن
جێگای سەرسورمانە دەروێش ئەفەندی دوای وەرگرتنی ژمێریاری ئەوقافی بەغداد، بۆ پاراستنی مولکەکانی لە خانەقین داوای کردووە کەسوکارەکانی لە قائیمقامیەتی خانەقین دامەزرێت، کە لە کەرکووك نیشتەجێن، لە فەرمانگەی والی پاشا کاغەزێکی بەرز کردۆتەوە و لە نیوەی موحەررەم دەستم بەسەر داگرتووە و بە ڕاگەیاندنی کاغەزەکە، ووتوومە ئەگەر ناوبراو لە خانەقین بەبری ١٠٠٠ کیسە ڕووبار و مولکی نەبێت و ئەوانەی داوای دامەزراندنیان دەکات کەسوکاری نەبن، ئەوا بە دانی پارە ڕازیم، ئەگەر وەکو کاغەزەکەش بێت داوای میهرەبانی و ویژدان دەکەم.

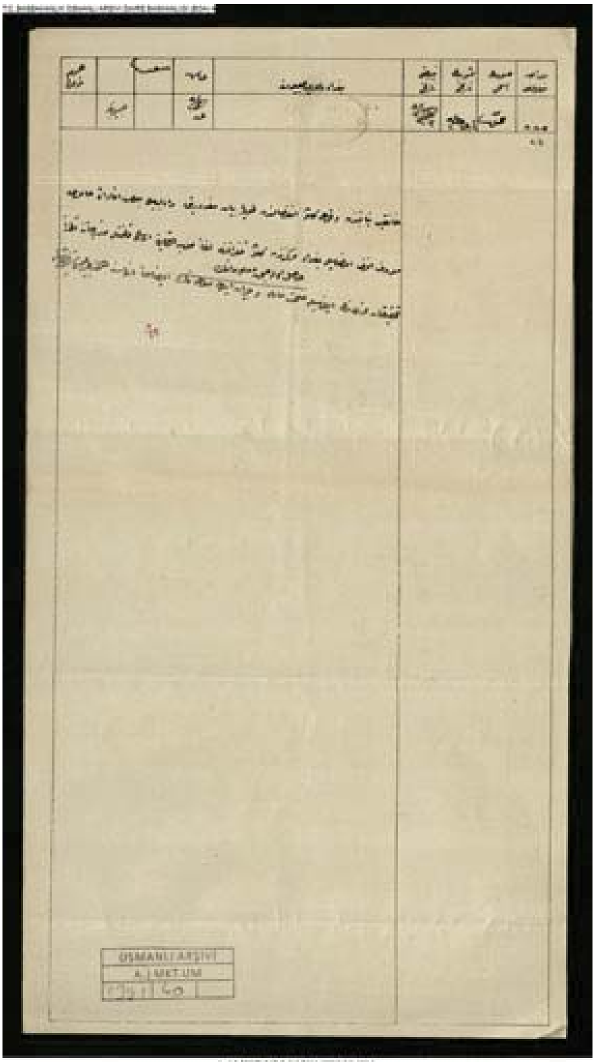

A.] MKT.UM 01391.00040.001

A.MKT.UM	01391.00040	29 جەمادی یەکەم 1292/ 3 تەمموز 1875
بۆ ویلایەتی بەغدادی شکۆدار بەهـۆی جیابوونـەوەی لـە نائیبـی خانەقیـن، مەعـروف ئەفەنـدی بـە واژووی خـۆی تەلەگرافنامەیەکـی لـە مەرکەزی بەغـداد ڕەوان کـردووە و تێـدا مەغـدوری خـۆی نیشـان داوە، بـە تێروانیـن لـە ناوەرۆکـی بابەتەکـە لێکۆڵینـەوە ئەنجـام بدرێـت و ڕاسـتی و دروسـتی بابەتەکـە بـە گوێـرەی ئەنجامـی لێکۆڵینەوەکـە زانیارییـەکان ڕابگەیەندرێـت.		

HR.MKT.00898.00016.001

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	00898.00016	19 شەوال 1292/ 18 تشرینی دووەم 1875
وەڵامنامەی راوێژکار بۆ باڵیۆزخانەی تەهران بەشـێکی هێڵـی تەلەگرافـی خانەقیـن تـا کرمانشـا نۆژەنکراوەتـەوە، ئـەوەی ماوەتـەوە دەستپێشـخەری کـراوە بـۆ چاککردنـەوەی، نـووسراوی مێـژووی ١٢ رەمـەزان ١٢٩٢ ژمـارە ١٣٩ رەوانـی نەزارەتـی دەرەوەی شـکۆدار کـراوە، بەندەمـان خوێندنـەوەی بـۆ نەکـردووە و بـە راگەیاندنـی وەڵامنامـە هەژمـار بکرێـت.		

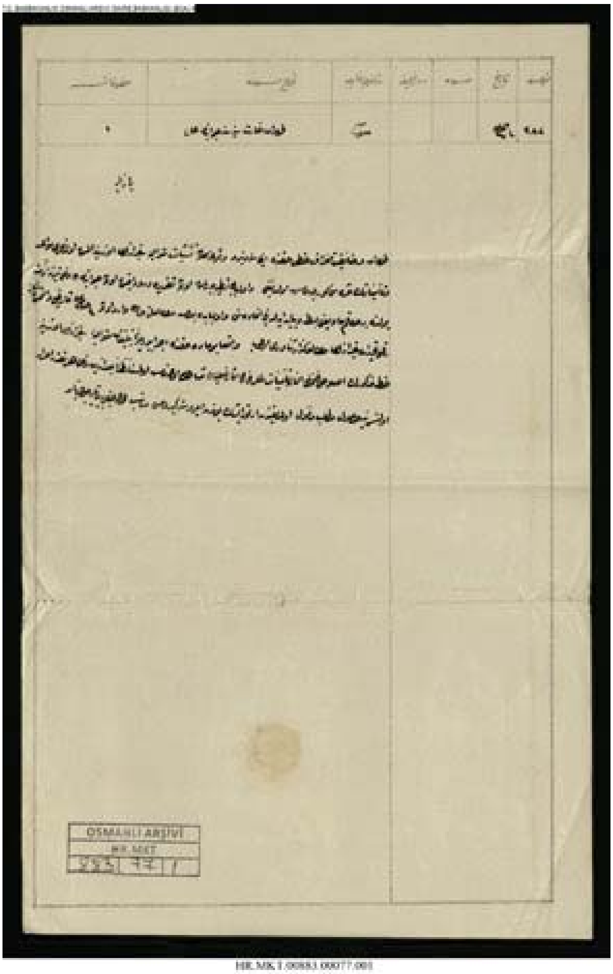

HR.MKT.00883.00077.001

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>00883.00077</td><td>10 جەمادی کۆتایی 1292/ 14 تەمموز 1875</td></tr>
<tr><td colspan="3">وەڵامنامەی پایەبەرزی باڵیۆزخانەی تەهران
لە بارەی هێڵی تەلەگرافی تەهران-خانەقین، ماوەی دوو ساڵە ئەو دەستپێشخەریە یەك لە دوای یەکانەدا کراوە، لەلایەن باڵیۆزەکان دانیشتن و بیمە وەرگیراوە، بەڵام هیچ سوودێکی نەبینراوە، ئەو راپۆرتەی لە بارەی ئەم بابەتە هاتووە، تا ئێستا لە وەڵامنامەدا پاکانەی ئەستۆی بۆ نەکراوە، لە نووسراوی مێژووی ٤ جەمادی یەکەم ١٢٩٢ ژمارە ٦٨ خوێندنەوە و نووسراوی بۆ کراوە، لە راستییدا ئەم بابەتە لەسەر ئاگاداری یەك لە دوای یەکی باڵیۆز، هێڵی ناوهاتوو چاکسازی بۆ کراوە و بەم تێروانینە دوای مۆڵەت هەر چەندە چەختکراوەتەوە، بەڵام ئەوەی پێویستە بەدەست نەکەوتووە، ئیتر ئەم کارە لەمە زیاتر قوڵ نەبێتەوە بە راگەیاندنی وەڵامنامە.</td></tr>
</table>

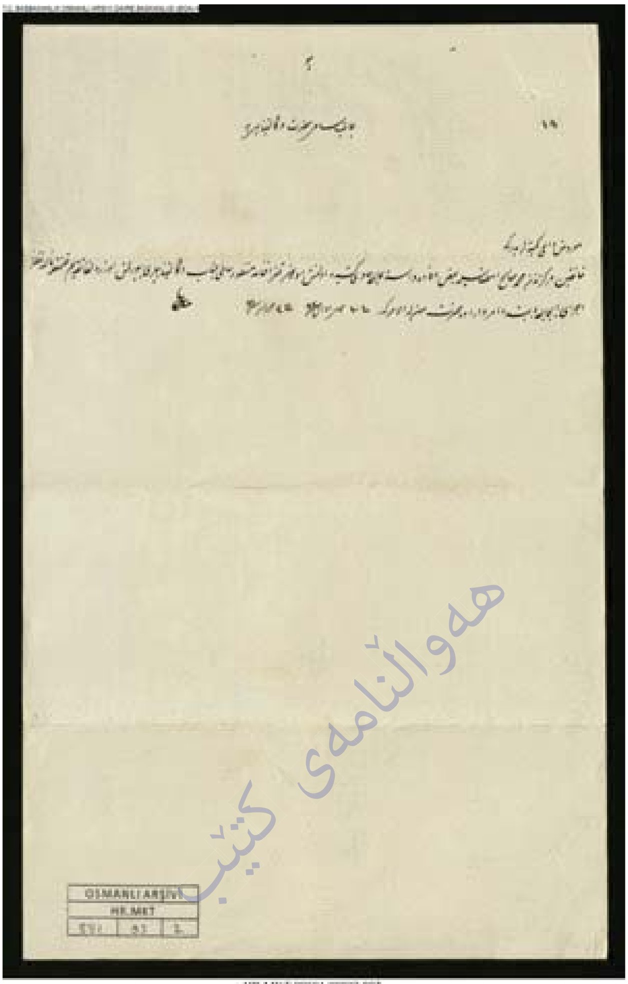

HR.MKT.00881.00093.002

هەواڵنامەی کتێب

<table dir="rtl">
<tr><td>HR.MKT</td><td>00881.00093</td><td>10 جەمادی یەکەم 1292/ 14 حوزەیران 1875</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی فەتوا
١٩
بۆ لایەنی پاشای جەنابی پەیوەندیداری وەکالەت
راگەیەندراوی بەندەمانە
لـە مەرکـەزی خانەقیـن داواکاری بـە واژووی محەمـەد ساڵح بـە تەلەگرافنامەیـەك دەرچـووە، دەدرێتـە جەنابـی پاشـا لـە پەیوەندیـداری وەکالـەت، بـە تێروانیـن لـە بابەتەکـە کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمانـی بـە دەسـتەوەیە</td></tr>
</table>

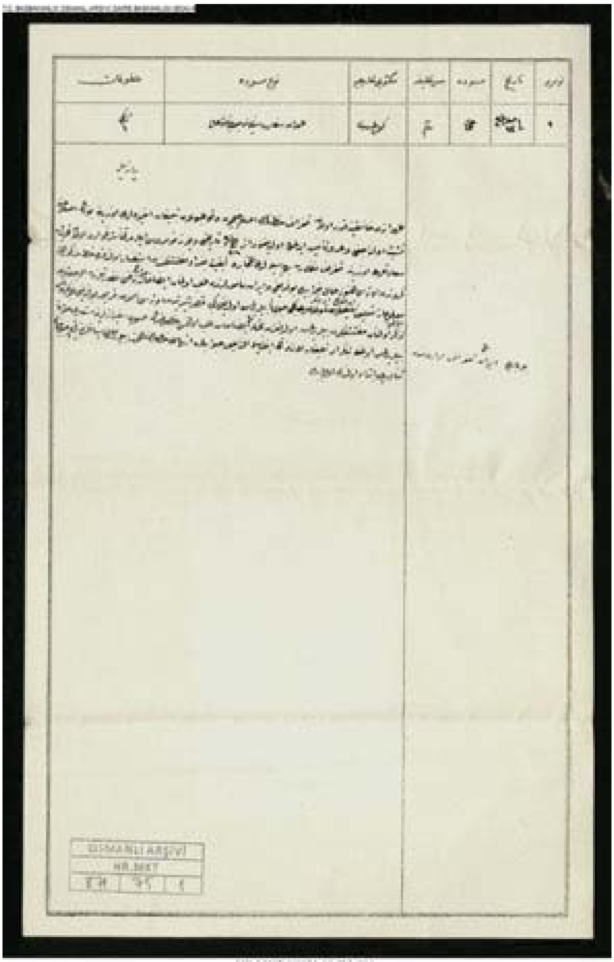

HR.MKT.00871.00075.001

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>00871.00075</td><td>23 سەفەر 1292/ 31 مارت 1875</td></tr>
<tr><td colspan="3">وەڵامنامەی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران
بـۆ چاککردنـەوەی هێڵـی تەلەگرافـی تەهران-خانەقیـن ئـاگاداری هاتـووە، بـۆ ئـەم مەبەسـتە بەڵێـن و پەیـمان دراوە بـۆ چاککردنـەوەی دەستپێشـغەری دەکرێـت، لەسـەر نـووسراوی مێـژووی ٢٦ جەمـادی کۆتایـی ١٢٩١ ژمـارە ١٠٠ لەگـەڵ نەزارەتـی تەلەگـراف گفتوگـۆ کـراوە، بـۆ چۆنیەتـی کارەکـەش پـرس بـە پشـکێنەری بەغـداد کـراوە، لەلایـەن فەرمانبـەر و کارگێـری تەلەگرافـی ئێرانیـش داوای روون کردنـەوە کراوە،ئێرانیشـەوە داوای روون کردنـەوە کـراوە، دوای وەرگرتنـی وەڵامـی نـەزارەت، بـە پشـکێنەر رادەگەیەندرێـت تیمێـك لـە قـەسری شـیرین تـا ئـالان بـروات، دووبـارە بـە ناردنـی ئـاگاداری پێویسـت و وەرگرتنـی وەڵام هیممـەت بکرێـت لـە کۆتایـی هێنـان بـە کارەکـە.</td></tr>
</table>

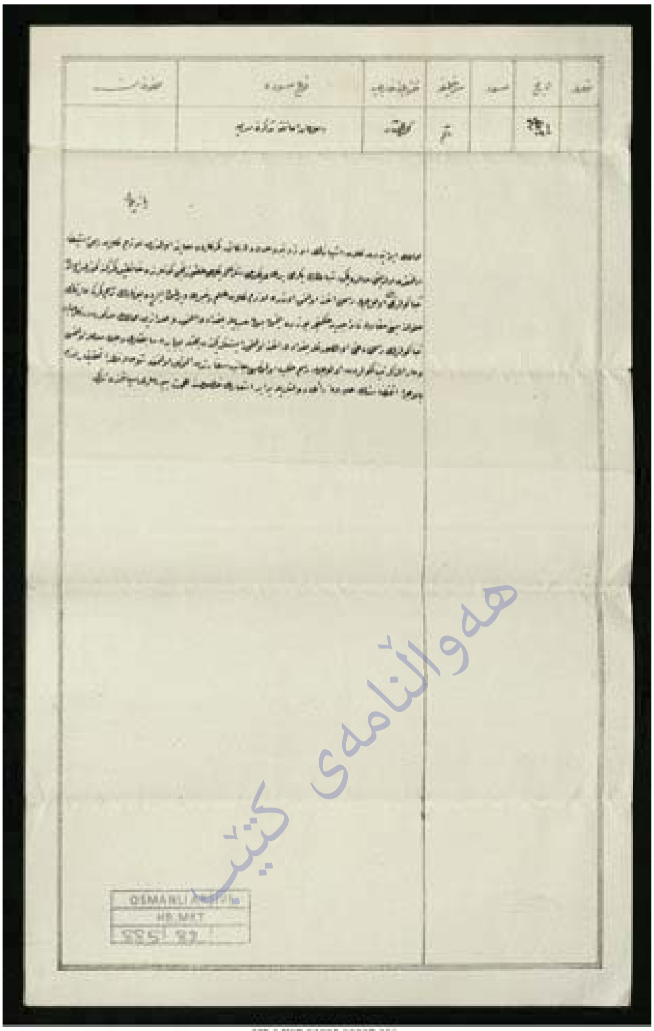

HR.MKT 00885.00082.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>00885.00082</td><td>19 جەمادی کۆتایی 1293/ 12 تەمموز 1876</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی سەدری ئەعزەم بۆ رسوماتی ئەمانەت
هەر لە کۆنەوە ئەم کەلوپەلانەی لە ئێرانەوە دێت، لە سنوور پشکنینی بۆ دەکرێت و وەکو گومرگ رسومات وەردەگیرێت، لە شوباتی رابردوو رۆژی ٢٧ و ٢٨ و ٢٩ لە گومرگی خانەقین ئەوەی لە رسوماتی تووتن (نێرگەلە) وەرگیراوە، بەڵام رەسمی گومرگی مانگی مارت بە بریاری مقاوەلەنامەی نوێ سەدا ٧٥ وەرگیراوە، دوای مۆڵەتیش لە دەوڵەتی ناوهاتوو داواکراوە ئەم تووتنەی (نێرگەلە) دێت رسوماتەکەی لە بەغداد وەردەگیرێت، لەم بابەتەدا وەکو پێشوو مامەڵەکان ئەنجام بدرێن و رسوماتی تووتن (نێرگەلە)ی باسکراویش وەردەگیرێت، بە تێروانین لە بابەتەکە لێکۆڵینەوەی پێویست ئەنجام بدرێت، لەگەڵ ئاماژەی دەوڵەت هیممەت بکرێت و نووسراو بکرێت.</td></tr>
</table>

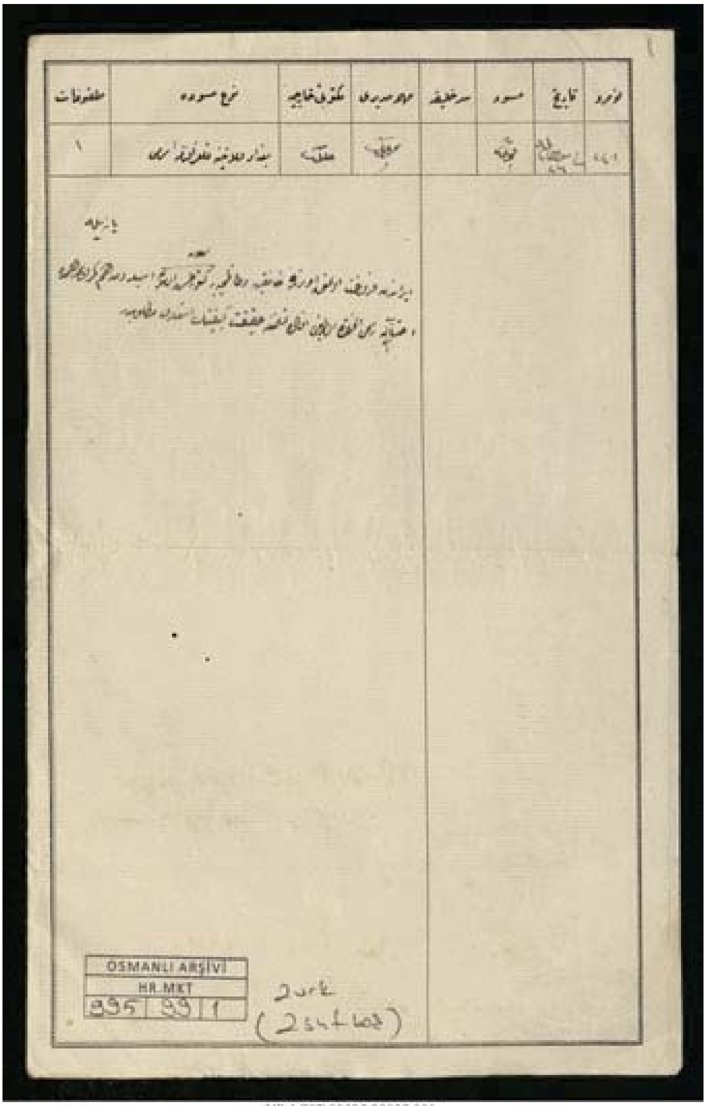

HR.MKT.00995.00099.001

HR.MKT	00995.00099	26 شەوال 1294/ 3 تشرینی دووەم 1877
تەلەگرافنامەی پاشا بۆ ویلایەتی بەغداد لە ئێران کەلوپەل دەکردرێت و لە کاتی هێنانی بۆ خانەقین و کازمیە گومرگ وەردەگیرێت، بۆ وەرگرتنی ئەم گومرگ و رسوماتەش بە لێکۆڵینەوە لەم بابەتەدا ئاماژەی پێ بکرێت.		

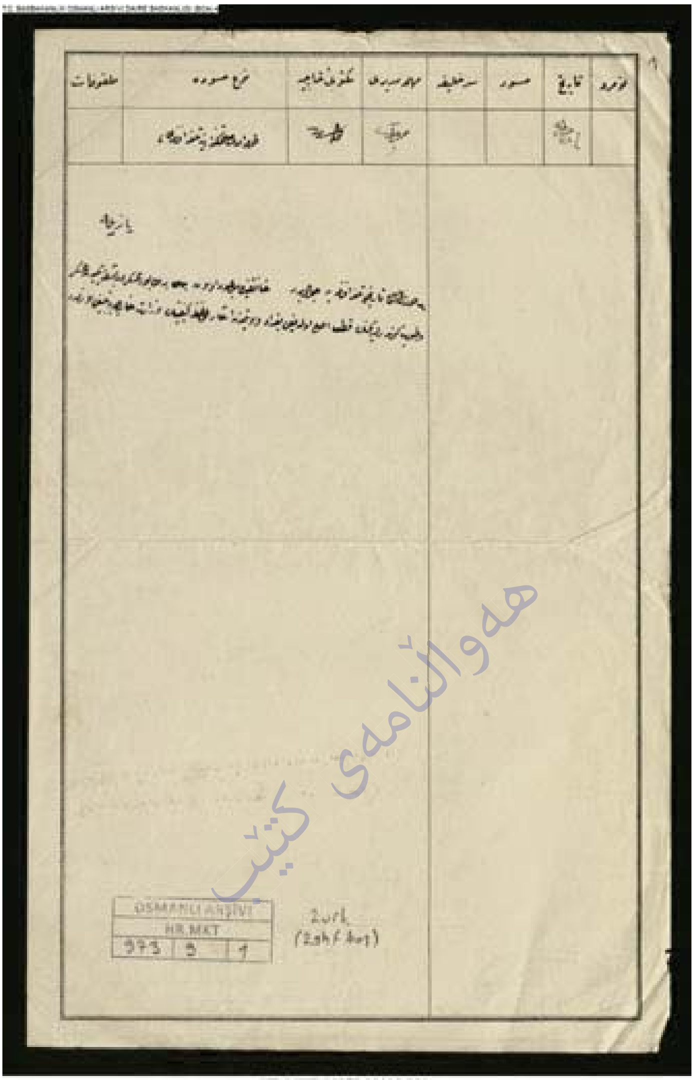

HR.MKT.00973.00009.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>00973.00009</td><td>28 جەمادی یەکەم 1294/ 10 حوزەیران 1877</td></tr>
<tr><td colspan="3">تەلەگرافنامەی پایەبەرز بۆ مەسلەحەتگوزاری تەهران
وەڵامی تەلەگرافنامەی مێژووی ٦ حوزەیران ١٨٧٧، تابوورێکی سەربازی کە لە خانەقین جێگیرە، بۆیە هەرگیز گونجاو نییە سەر لە نوێ سەرباز و تۆپ رەوانی ناوچەکە بکرێت، بە ئاماژەی ویلایەتی بەغداد پێویستە چۆنیەتی کارەکە بە وەزارەتی دەرەوە رابگەیەندرێت.</td></tr>
</table>

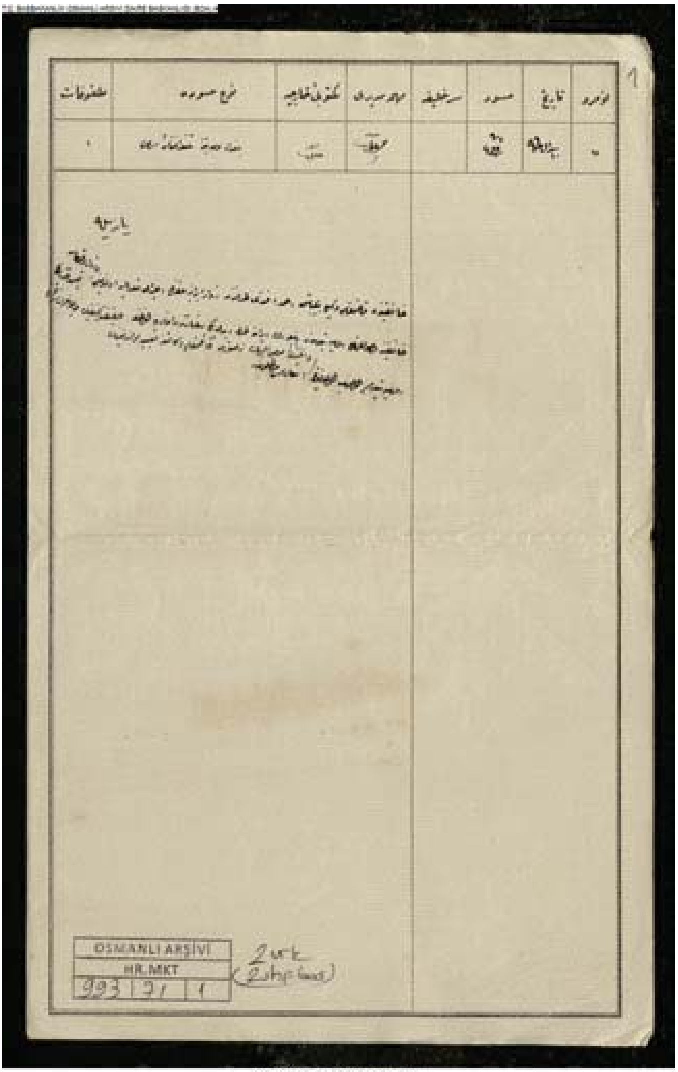
OSMANLI ARŞİVİ
HR.MKT
993 | 71 | 1

HR.MKT.00993.00071.001

HR.MKT	00993.00071	10 شەوال 1294/ 18 تشرینی یەکەم 1877

تەلەگرافنامەی پاشا بۆ ویلایەتی بەغداد
لەلایـەن وەکیلـی قائیمقامـی خانەقیـن بینباشـی ئەحمـەد ئەفەنـدی زوڵـم لـە گەشـتیارانی ئێـران کـراوە و نزیکـەی ٧٠ گەشـتیاری ناوهاتـوو، کـە گەیشـتوونەتە خانەقیـن، وتوویانـە هاووڵاتـی رووسـین و بـۆ لایەنـی ئێـران دەرکـراون، ئاخـۆ هاووڵاتـی رووسـین یاخـود نـا، پـرس بـە باڵیۆزخانـە بکرێـت، هەروەهـا ئەفەنـدی ناوهاتـوو بـە چ جۆرێـك بـە وەکالـەت لـە قائیمقامیـەت دامـەزراوە، ئامـاژەی پـێ بکرێـت.

OSMANLI ARŞİVİ
HR.MKT

HR.MKT.00994.00063.001

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	00994.00063	19 شەوال 1294/ 27 تشرینی یەکەم 1877
نووسراوی سەدری ئەعزەم بۆ رسوماتی ئەمانەتی شکۆدار فەرمانبەرانی رسوماتی خانەقین و کازمیە مامەڵەی خراپ لەگەڵ گەشتیارانی ئێران ئەنجام دەدەن، سکاڵا و نووسراوی مێژووی ١٢ شەوال ١٢٩٤ بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، لەسەر ئاماژەی پێشوو ئەم زانیارییەی لەسەر ئەم بابەتەدا هەیە، هەرچی زووە کۆتایی پێ بهێنرێت، بۆ جێبەجێ کردنی کارەکەش نووسراو کراوە.		

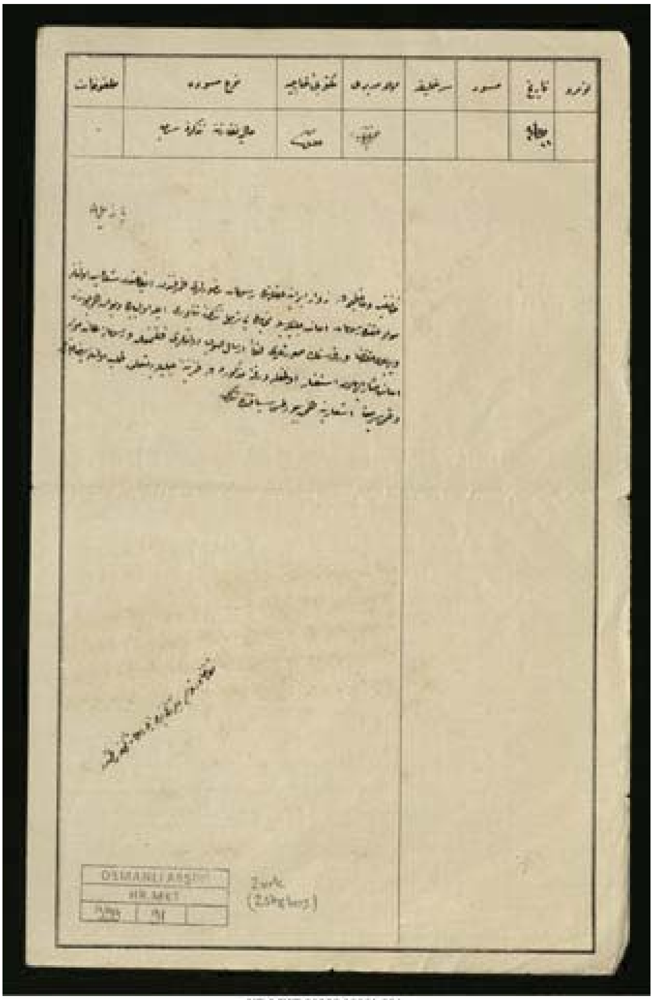

HR.MKT.00999.00091.001

HR.MKT	00999.00091	21 زیلقەعدە 1294/ 27 تشرینی دووەم 1877
نووسراوی سەدری ئەعزەم بۆ نەزارەتی دارایی لەلایەن گەشتیارانی ئێران سکاڵا لەسەر فەرمانبەرانی رسوماتی خانەقین و کازمیە بەرز کراوەتەوە، لەبارەی ئەم بابەتەدا پەیوەندی بە رسوماتی ئەمانەت کراوە، نووسراو و وێنەیەکی کاغەزی جێبەجێ کردنی دیوانی هومایۆن بە هاوپێچ بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، ئەم بابەتانەی پەیوەستن بە رسومات، بۆیە پرس بە ئەمانەتی ناوهاتوو کراوە، لە کاغەزی ناوهاتوودا لەگەڵ خەزینەی شکۆدار داواکراوە جێبەجێ بکرێت و بەپەلە ئاماژەی پێ بکرێت.		

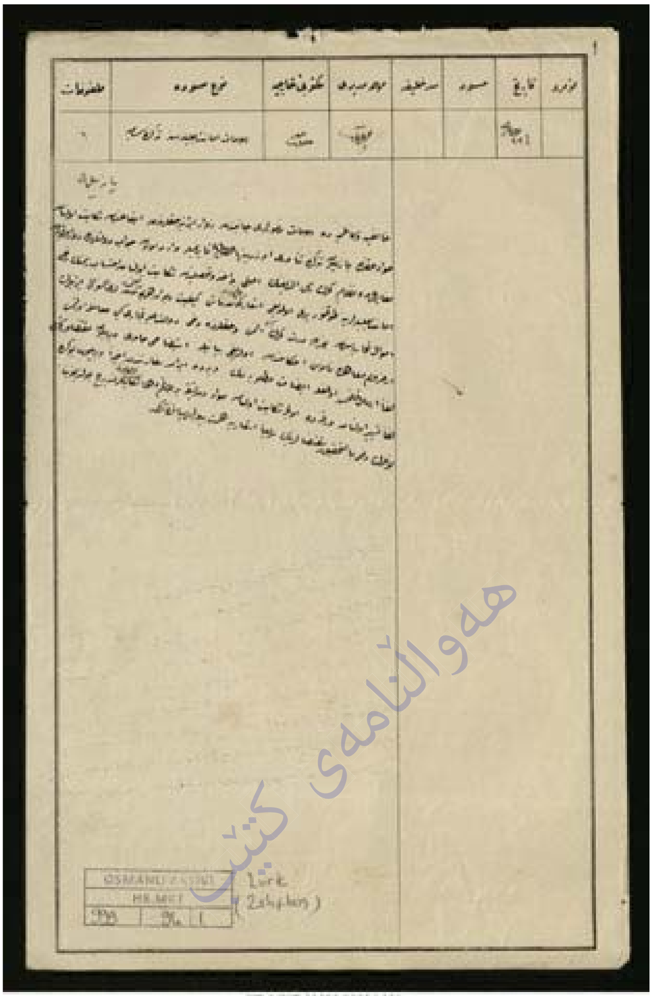

HR.MKT.00999.00094.001

هەواڵنامەی کتێب

23 زیلقەعدە 1294/ 29 تشرینی دووەم 1877	00999.00094	HR.MKT

نووسراوی سەدری ئەعزەم بۆ رسوماتی ئەمانەتی شکۆدار گەشتیارانی ئێران لە دژی فەرمانبەرانی رسوماتی خانەقین و کازمیە سکاڵایان بەرز کردۆتەوە، لە بارەی بابەتەکە نووسراو کراوە، لە مێژووی ٤ زیلقەعدە ١٢٩٤ وەڵام هاتووە، دەرکەوتووە لە گەشتیارانی ناوهاتوو پێچەوانەی یاسا و نیزام گومرگ وەرگیراوە، ئەم کارەش کاریگەری لەسەر ئەمانەتی شکۆدار دەبێ، بۆ چۆنیەتی کارەکە پرس بە قەڵەمی دیوانی همایۆن کراوە، ئاماژەی پێکراوە لە کەلوپەلی بازرگانی ئێرانی سەدا ٤ رەسمی گومرگ وەردەگیرێت، جگە لەمە وەکو بازرگانی دەوڵەتی پایەبەرز مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت، بە بڕیارەکانی رێککەوتننامەی ئەرزروم، هاوپێچەکەی بەرز کراوەتەوە، بەم دواییەش داواکاریەکان لە باڵیۆزخانەی ئێران دەرچووە، ئەمجارە هاوپێچ دراوە و ئەم بابەتانەی سکاڵایان لەسەر بەرز کراوەتەوە، لێکۆڵینەوەیان لەسەر بکرێت و بەپەلە ئاماژەی پێ بکرێت.

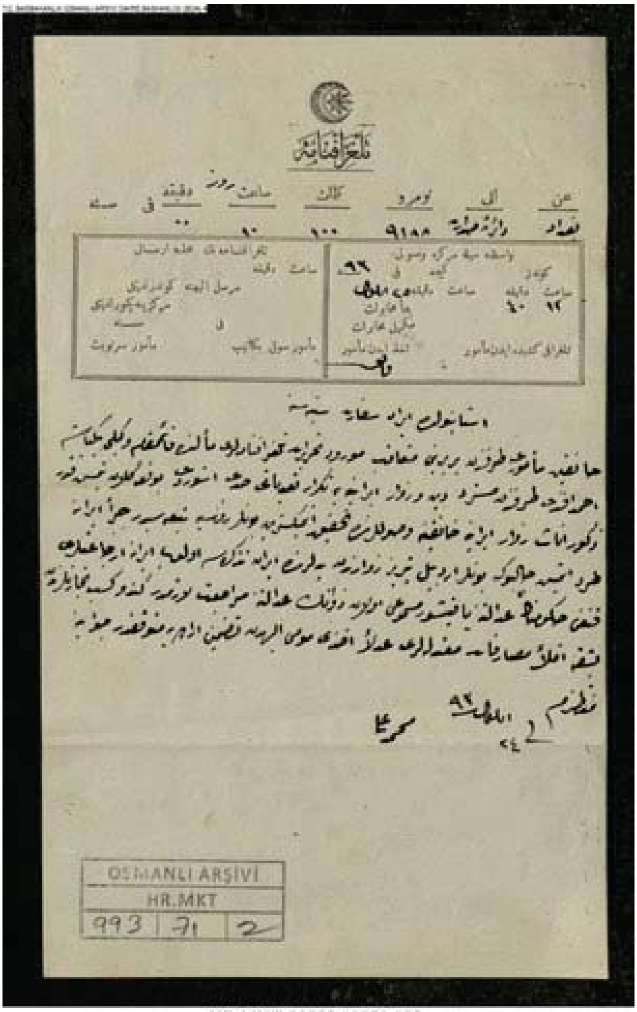

HR.MKT.00993.00071.002

HR.MKT	00993.00071	28 رەمەزان 1294/ 6 تشرینی یەکەم 1877

بۆ باڵیۆزخانەی ئێران لە ئیستەنبۆڵ

لەلایەن فەرمانبەری خانەقین تەلەگرافنامە یەك لە دوای یەك هاتووە، لە ناوەرۆکی بابەتەکەدا هاتووە، قائیمقامی وەکیل بینباشی ئەحمەد ئەفەندی دووبارە لە بەرامبەر ئێرانیەکان سەرپێچی کردووە، بە هاتنی ٧٠ نێر و مێی گەشتیاری ئێرانی بۆ خانەقین لێکۆڵینەوە کراوە، دەرکەوتووە ئەمانە ئێرانی نین بەڵکو هاووڵاتی رووسین، بە زۆری بۆ ئێران دوورخراونەتەوە، هەروەها ئەمانە ناسنامەی تەبریز و ئەردەبیلی ئێرانیان هەیە، بۆیە ئاساییە دەوڵەت ئەمانە رەوانی ئێرانیان بکاتەوە.

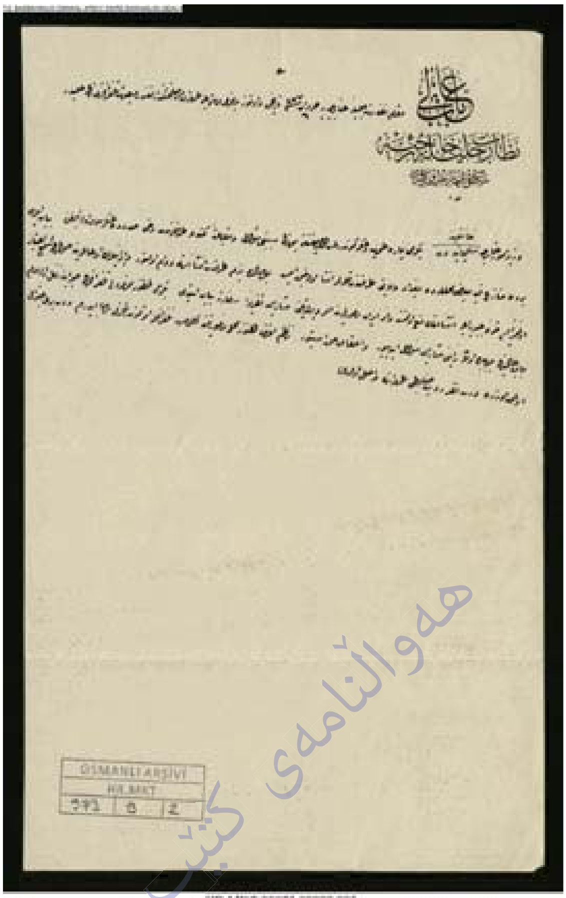

HR.MKT.00973.00009.002

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	00973.00009	29 جەمادی یەکەم 1294/ 11 حوزەیران 1877

بابی عالی
نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
هۆبەی مەکتوبی دەرەوە
تەلەگرافی مێژووی ٦ حوزەیران ١٨٧٧ ژمارە ٣١ لە مەسلەحەتگوزاری ئێران بۆ پایەی نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار رەوان کراوە

لە وەزیری کاروباری دەرەوە ٢٠ تۆپ و سەرباز لە سلێمانی بۆ خانەقین رەوان کردووە، پرسیار لە هۆکاری ئەم کارەش کراوە، لە وەڵامدا راگەیەندراوە لەلایەن خۆیانەوە هێشتا سەرباز رەوانی سنوور دەکەن، هەروەها ئەم شوێنانەی ناکۆکی لەسەرە، لەلایەن ویلایەتی بەغدادەوە منارەی چاودێری دروست دەکرێت، بە پروپاگەندەی ئێرانیش حەواڵە کراوە، بەڵام بە زەبری هێز دروست کردنی وەستێنراوە، بۆ ئەمەش فەرمان دراوەتە فەرمانبەرانی ئێران، بە راپۆرت بە باڵیۆزخانە راگەیەندراوە، وەڵامی تەلەگرافنامەی ژمارە ٢٩ نەرمی نەنواندووە، بابی عالی لەم بارەیەوە رای خۆی هەیە و پرسیاری کردووە، هەروەها مافی خۆی دەوێت، نازم ئەفەندی هێشتا نەچۆتە سەر ئەرکەکەی، تکا دەکەم بە تەلەگراف فەرمان بنیردرێت، لە دوێنێوە ٤ نەفەر یەکێکیان جەنەراڵە و ئەوانی تر ئەفسەری رووسین گەیشتوونەتە تەهران.

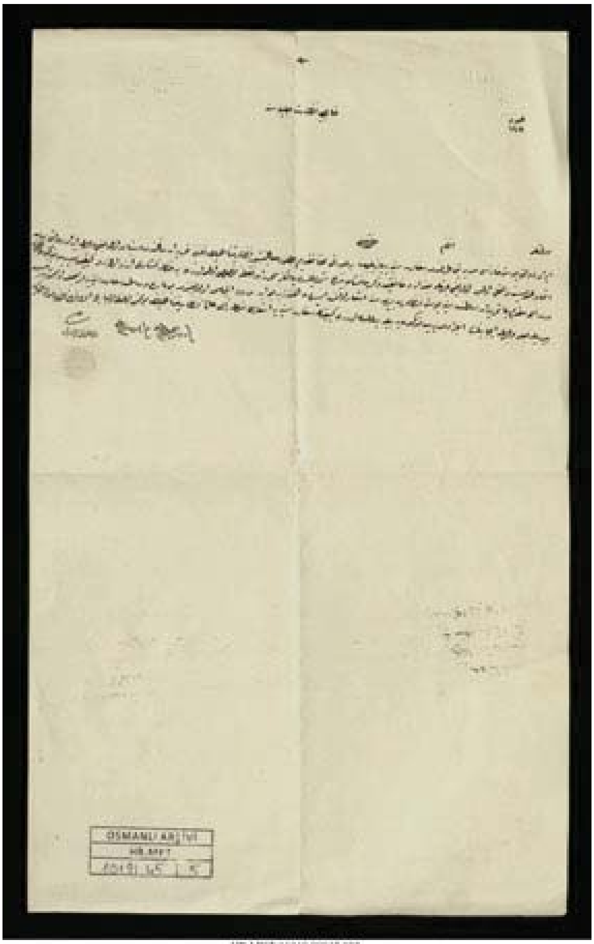

HR.MKT.01019.00045.005

<table>
<tr><th>HR.MKT</th><th>01019.00045</th><th>7 زیلقەعدە 1294/ 13 تشرینی دووەم 1877</th></tr>
<tr><td colspan="3">ژمارە ١٢٣
بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لەلایەن بەرێوەبەری پۆستەخانەی دەوڵەتی ئێرانی نووسراو بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی کراوە، وێنەیەکی بە هاوپێچ پێشکەش کراوە، لە بابەتەکە روون بۆتەوە دەوڵەتی ئێران ماوەیەك چۆتە نێو یەکێتی گشتی، حاڵی حازر لە نێوان بەغداد و خانەقین و کرمانشا تەنیا بە گواستنەوەی نووسراو تایبەت کراوە، بۆیە ئارەزوو کراوە هێڵێك درێژ بکرێتەوە، چۆنیەتی لەلایەن بەرێوەبەری ناوهاتوو ٤ مانگ پێشەکی بە نووسراو ئاماژە دراوەتە نەزارەتی پۆستەی سەروو، بەڵام هێشتا وەڵام نەدراوەتەوە، لەم بارەیەوە لە باڵیۆزی عوسمانی پێداچوونە کراوە، ئەنجامەکەشی دەدرێتە بەرێوەبەرایەتی ناوهاتوو، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە بریاری بەدەستەوەیە.
مۆری ئیسماعیل زەید مەسڵەحەتگوزاری تەهران</td></tr>
</table>

HR.MKT.00964.00011.001

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	00964.00011	9 ڕەبیعی کۆتایی 1294/ 23 نیسان 1877

نووسراوی پاشا بۆ ویلایەتی سوریا
لـە ئەسـڵدا مـەکاری شـوکری دانیشـتووی خانەقیـن و هاووڵاتـی دەوڵەتـی عوسـمانیە، ماوەیەکـی زۆرە لـە قـودس و شـام نیشـتەجێ بـووە، ماوەیەکـی پێـش ئێسـتا ڕێـگای گرتۆتەبـەر و گەیشـتۆتە خـوێ، هاوەڵانـی کـە هەڵاتـووی سـەربازین لەلایـەن ئێرانیەکانـەوە هـەواڵ دراوەتـە شـەهبەندەری دەوڵەتـی عوسـمانی ناوبراویـش لەگەڵیـان دەسـتگیر کـراوە و ئەگەرچـی پروپاگەنـدە کـراوە کـە ناوبـراو هەڵاتـووی سـەربازی نییـە و دانیشـتووی کرمانشـا و هاووڵاتـی ئێرانـە، هەروەهـا لەلایـەن کارپـەردازی شـام پاسـەپۆرتی پێـدراوە، بـەڵام لەلایـەن داواکاری باڵیۆزخانـەی عوسـمانی بـە پارێـزراوی هێنراوەتـە تەهـران، ژێردەسـتەیی و پاسەپۆرتەکەشـی لـە ڕێگـەی فریودانـی لەلایـەن ئێرانیەکانـەوە وەرگرتـووە، هەڵاتنـی لـە سـەربازی پشتراسـت نەکراوەتـەوە، لـە باڵیۆزخانـەی عوسـمانی لـە تەهـران بـە نـووسراو ئامـاژەی پێکـراوە پاسەپۆرتەکەشـی بـە پۆسـتە بـۆی ڕەوان کـراوە، لـەوێ لـە ڕێگـەی لێکۆڵینـەوە ڕوون دەبێتـەوە و بـە گوێـرەی ئەنجامەکـەی پێویسـتە مامەڵەکـەی جێبەجـێ بکرێـت، بـۆ وەرگرتنـی ئامـۆژگاری پێویسـتیش نـووسراو لـە نەزارەتـی دەرەوەی شـکۆدار بـۆ باڵیۆزخانـەی ئێـران نێـردراوە.

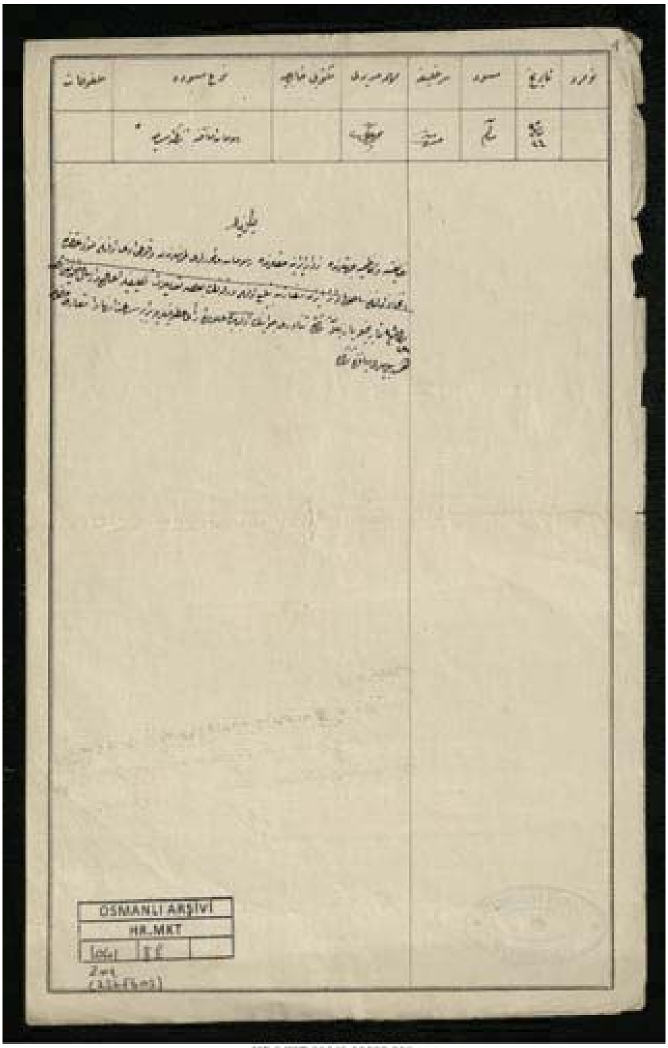

HR.MKT.01041.00088.001

HR.MKT	01041.00088	24 ڕەمەزان 1295/ 21 ئەیلوول 1878
نووسراوی سەدری ئەعزەم بۆ ڕسوماتی ئەمانەت نووسراوەتەوە ئـەم بابەتانـەی لەسـەر فەرمانبەرانـی ڕسـومات لـە بـارەی گەشـتیارانی ئێرانـی لای خانەقیـن و کازمیـە هەیـە، نـووسراوی ٢٩ ڕەبیعـی یەکـەم ١٢٩٥ لەگـەڵ وەڵامەکـەی بەیەکـەوە بـەرز کراوەتـەوە، لەبـارەی بەپەلـە کۆتایـی هێنـان بـە بابەتەکـە و ئاماژەکـەی هیممـەت بکرێـت.		

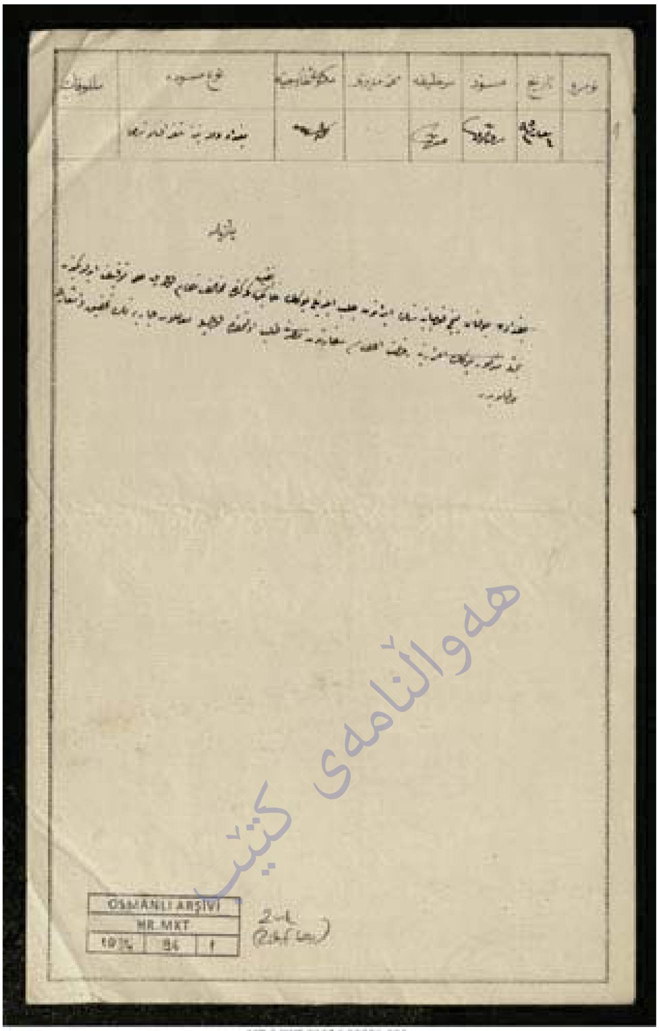

HR.MKT.01034.00096.001

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	01034.00096	4 شەعبان 1295/ 1 ئەیلوول 1878

تەلەگرافنامەی پاشا بۆ ویلایەتی بەغداد
ئـەم بـارەی کۆمپانیـای لینـج لـە ئێـران هێناویەتـی، لەبـەر ئـەوەی پێچەوانـەی نیزامیـە، لـە گومرگـی خانەقیـن دەسـتی بەسـەردا گیـراوە، بـۆ تێپەراندنـی بارەکـە و وەرگرتنـی مۆڵـەت داواکاری دراوەتـە باڵیۆزخانـە، بـۆ مامەڵـەی پێویسـت لێکۆڵینـەوە ئەنجـام بدرێـت و ئامـاژەی پـێ بکرێـت.

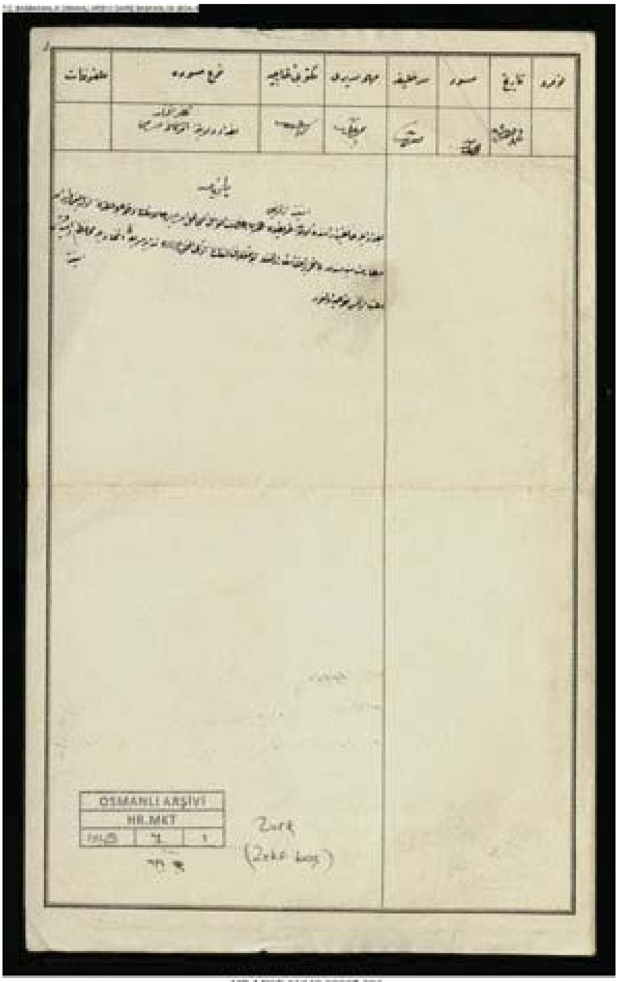

HR.MKT.01049.00007.001

HR.MKT	01049.00007	19 زیلقەعدە 1295/ 14 تشرینی دووەم 1878
تەلەگرافنامەی پاشا بۆ ویلایەتی بەغداد بەهۆی هێرشی چەتە و تاڵان، ئەمنیەتی نێوان بەغداد و خانەقین سەقامگیر نییە، لە باڵیۆزخانەی تەهران ئاماژەی پێکراوە، کار بکرێت بۆ ئامادەکاری بەپەلە و جێگیر کردنی ئاسایش.		

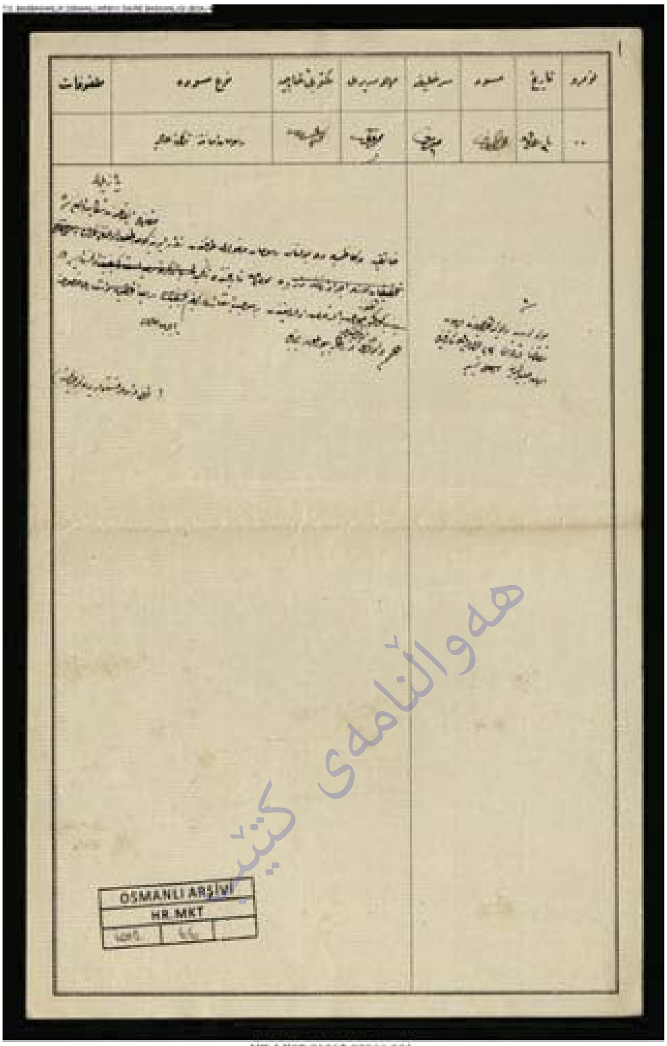

HR.MKT.01012.00066.001

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	01012.00066	9 رەبیعی یەکەم 1295/ 13 مارت 1878
نووسراوی پایەبەرز بۆ رسوماتی ئەمانەت لەلایــەن گەشــتیارانی ئێرانــی ســکاڵا لەســەر فەرمانبەرانــی رســوماتی خانەقیــن و کازمیــە بــەرز کراوەتــەوە، لەسـەر ئـەم بابەتانـە نـووسراو لـە مێـژووی ٢٣ رەبیعـی یەکـەم ١٢٩٤ دراوەتـە دیوانـی هومایـۆن، لـە ٥ موحـەررەم ١٢٩٥ دووپاتکراوەتـەوە، تـا ئێسـتا وەڵام نەدراوەتـەوە، لەسـەر ئامـاژەی پێشـووی بەپەلـە ئامـاژە تایبـەت بـەم بابەتـە لـە والآ دەربچێـت.		

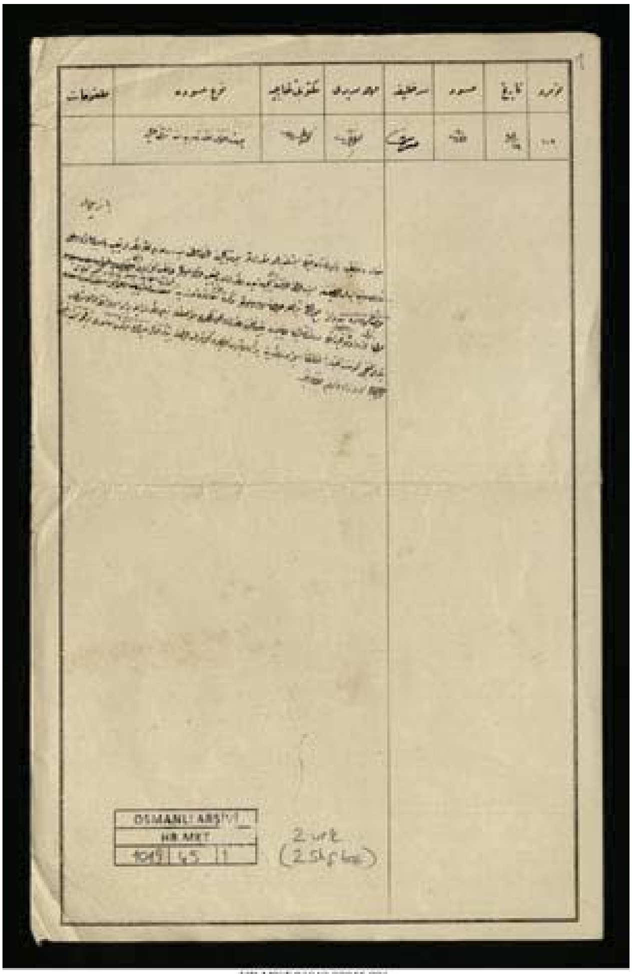
OSMANLI ARŞİVİ
HR.MKT
1019 | 45 | 1

HR.MKT.01019.00045.001

HR.MKT	01019.00045	19 ڕەبیعی کۆتایی 1295/ 22 نیسان 1878

نووسراوی پایەبەرز بۆ نەزارەتی پۆستە و تەلەگرافی سەروو
بـۆ کار پێکردنـی پۆسـتەی نێـوان بەغـداد و خانەقیـن و کرمانشـا، لەلایـەن دەوڵەتـی عوسـمانییەوە فەرمانبـەری پێویسـت دامـەزراوە، لەلایـەن دەوڵەتـی ئێـران ئـەم فەرمانبەرانـی دادەمەزرێـت و پێویسـت دەکات ڕوو لـە خانەقیـن بکـەن، لـە وەڵامـی نـووسراوی ١٠ سـەفەر ١٢٩٥ تەلەگرافنامـە بـۆ باڵیۆزخانـەی تەهـران نـووسراوە، لـە وەڵامـدا ئەمجـارە نـووسراو هاتـووە، ئـەم فەرمانبەرانـەی لەلایـەن دەوڵەتـی ناوهاتـوو بـە چوونیـان بـۆ ناوچـەی ناوهاتـوو لەگـەڵ فەرمانبەرانـی ئێمـە بەیەکـەوە لـە مانگـی ڕومـی شـوبات ڕۆژی ٢٦ بـە دواوە دەسـت بـە کار دەکـەن و بـە ڕاگەیاندنـی نـووسراو کـراوە، فەرمـان و بڕیـاری جەنابـی ئەفەندیمانـە.

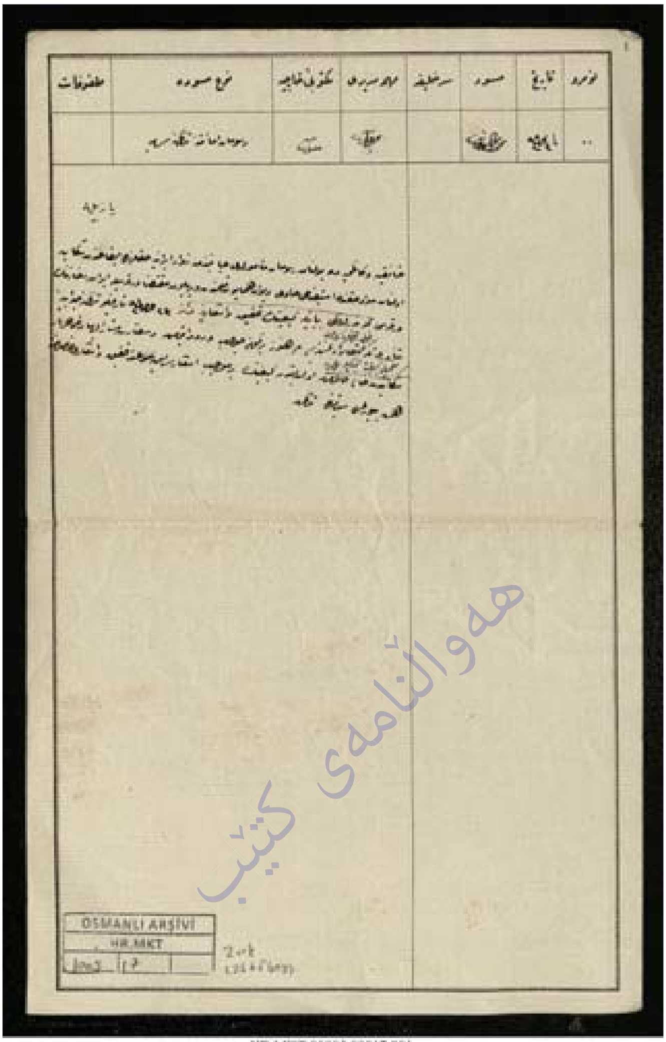

HR.MKT.01005.00017.001

هەواڵنامەی کتێب

3 موحەررەم 1295/ 7 کانوونی دووەم 1878	01005.00017	HR.MKT

نووسراوی سەدری ئەعزەم بۆ رسوماتی ئەمانەت

لـە بـارەی گەشـتیارانی ئێـران لەلایـەن فەرمانبەرانـی رسـوماتی خانەقیـن و کازمیـە سـکاڵا بـەرز کراوەتـەوە، لەبـارەی بابەتەکانـی سـکاڵاکە کاغـەز لـە قەڵەمـی دیوانـی هومایـۆن دراوە لەگـەڵ کاغـەزی باڵیۆزخانـەی ئێـران، لـە وەڵام نـووسراوی مێـژووی ٢٣ زیلقەعـدە ١٢٩٤ نووسراوەتـەوە، ئەگـەر بـۆ لای سـەروو بـەرز کرابێتـەوە، بـەڵام تـا ئێسـتا وەڵام نەگەراوەتـەوە، هەروەهـا لـە باڵیۆزخانـەی ناوهاتـووش پەلـە نەکـراوە، چۆنیەتـی کارەکـە لەسـەر ئامـاژەی پێشـوو بەپەلـە لێکۆڵینـەوە و ئامـاژەی پـێ بکرێـت.

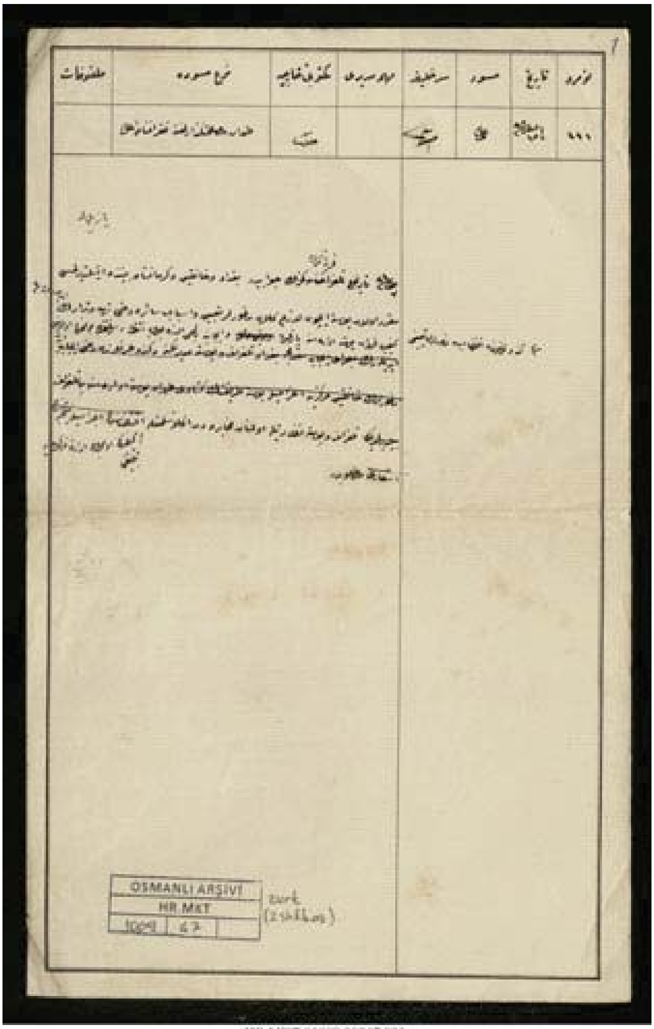

HR.MKT.01009.00047.001

HR.MKT	01009.00047	15 سەفەر 1295 /18 شوبات 1878
تەلەگرافنامەی پایەبەرز بۆ مەسڵەحەتگوزاری تەهران وەڵامی نووسراوی ٧ زیلقەعدە ١٢٩٤، ئەم پۆستەیەی لە نێوان بەغداد و خانەقین و کرمانشا بڕیارە دابمەزرێت، فەرمانبەری پێویست دابمەزرێت، بۆ ئەمەش نووسراو بۆ کارگێری پۆستەی تەهران کراوە، چاوەڕێی وەڵام دەکرێت، لەگەڵ نەزارەتی تەلەگراف و پۆستە پەیوەندی کراوە، چۆنیەتی کارەکە بە کارگێری ناوهاتوو ڕاگەیەندراوە.		

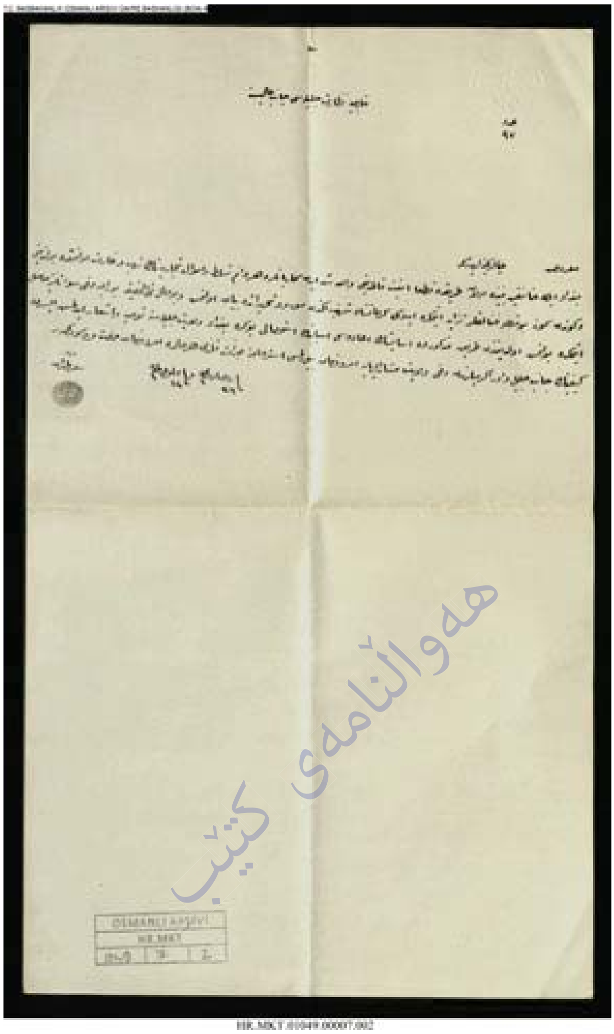

HR.MKT.01049.00007.002

HR.MKT	01049.00007	26 رەمەزان 1295/ 23 ئەیلوول 1878

ژمارە ٩٧
بۆ لایەنی پایەبەرزی نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە

بـە هیـچ شـێوەیەك لە ڕێگای نێـوان بەغداد و خانەقین ئەمنیـەت نەماوە، بـەردەوام هێرش دەکرێتە سـەر کاروانەکان کەلوپەلـی بازرگانـی و پارەوپولیـان تـاڵان دەکرێـت و دەدزرێـت، ڕۆژ بـە ڕۆژیـش ئـەم کردەوانـە ڕوو لـە زیادبوونـە، لـە نووسراوەکانـی هاتـووی شـەهبەندەی کرمانشـا ئامـاژە بـەم بارودۆخـە کـراوە، لـە ڕاسـتییدا ئـەم بارودۆخـە لـەم ناوچەیـەدا کاریگـەری خـراپ دروسـت دەکات، لـە ڕێـگای ناوهاتـوو ئاسـایش بەرقـەرار بکرێتـ ئەگەرچـی ئەمجـارە ئامـۆژگاری و ڕێنمایـی دراوەتـە ویلایەتـی بەغـدادی شـکۆدار، بـەڵام لـە لایەنـی سـەروو بڕیـار و فەرمـان دراوەتـە ویلایەتـی ناوهاتـوو، لـە هـەر حاڵەتێکـدا بڕیـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمانـی بەدەسـتەوەیە.
مۆری فەخری باڵیۆزی تەهران

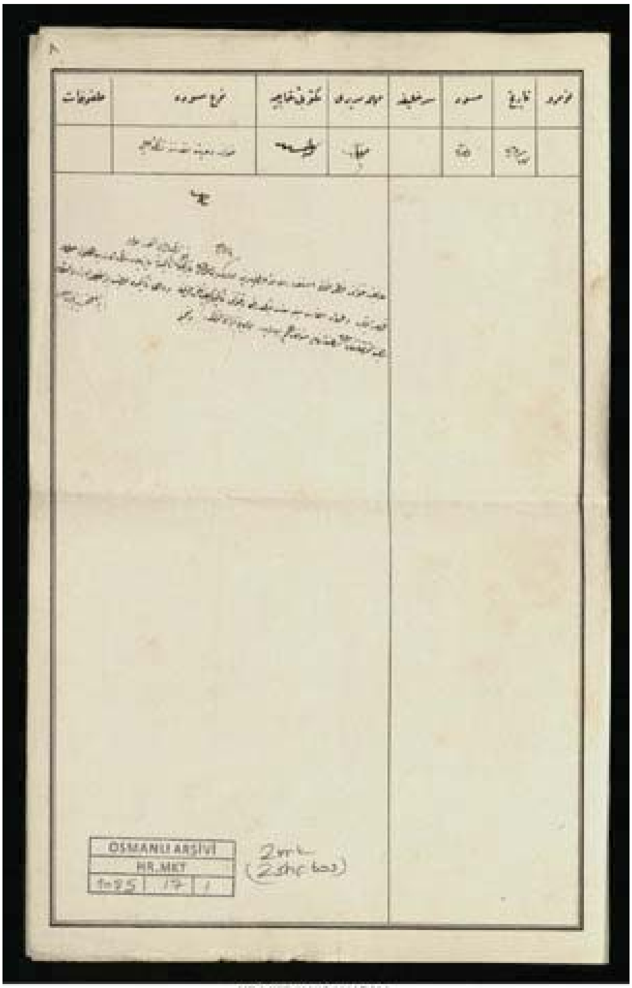

HR.MKT.01085.00017.001

HR.MKT	01085.00017	17 شەعبان 1296/ 6 ئاب 1879
نووسراوی پایەبەرز بۆ نەزارەتی تەلەگراف و پۆستە لە بارەی هێڵی تەلەگرافی خانەقین پرس و خویندنەوەی میهرەبان، هێشتا وەڵامی نووسراوی مێژووی ٦ شەعبان ١٢٩٦ و ٧ شەعبان ١٢٩٦ نەهاتووە، ئەمجارە لە باڵیۆزخانەی تەهران بە تەلەگراف دووپاتکراوەتەوە، بەمەبەستی دووبارە دووپاتکردنەوە نەکرێت بەپەلە کۆتایی پێ بهێنرێت و فەرمانی ئەفەندیمانە.		

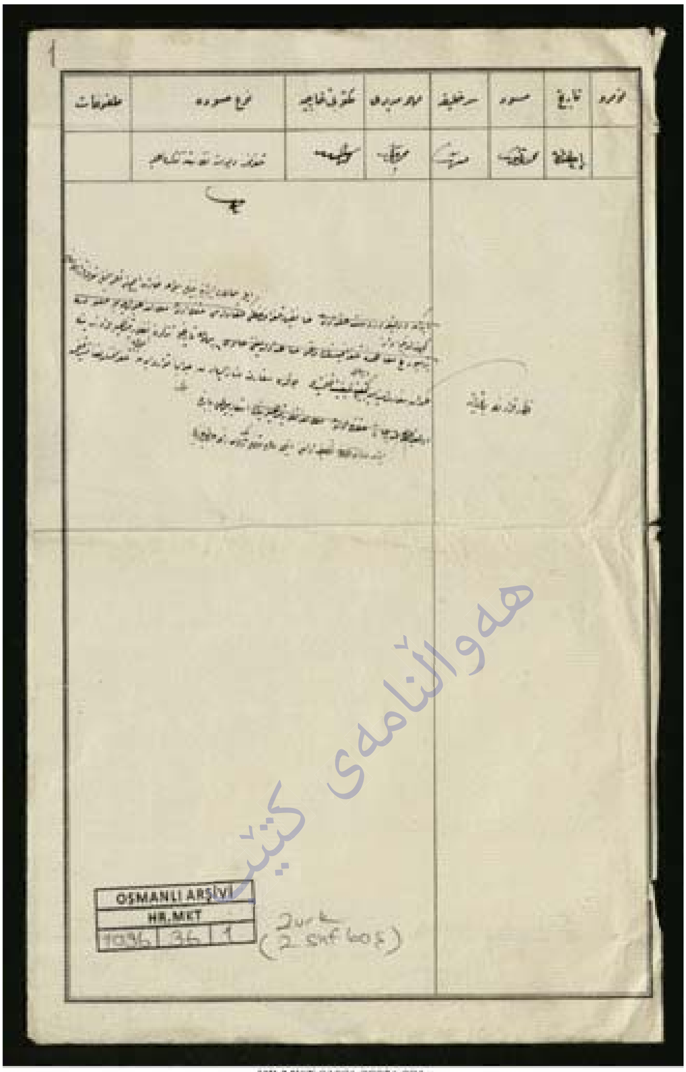

HR.MKT.01096.00036.001

HR.MKT	01096.00036	25 زیلقەعدە 1296/ 10 تشرینی دووەم 1879

نووسراوی پایەبەرز بۆ نەزارەتی تەلەگراف و پۆستە
بـۆ ئـەوەی هێڵـی تەلەگرافـی خانەقیـن پەیوەنـدی لەگـەڵ دەوڵەتـی ئێـران ئەنجـام بدرێـت، بریارنامـە دراوەتـە قەڵـەم، لەسـەر نـووسراوی ١٦ شـەعبان ١٢٩٦ ی پەیوەندیـداری نـەزارەت، بریارنامـەی ناوهاتـوو بـە نـووسراو دراوەتـە باڵیۆزخانـەی تەهـران، ئـەم وەڵامـەی لـە باڵیۆزخانـەی ناوهاتـوو هاتـووە، تەلەگرافنامـە هاوپێـچ بـەرز کراوەتـەوە، بـە خوێندنـەوەی، دەوڵەتـی ئێـران پێشـنیاری کـردووە لـە دوو مـاددەی بریارنامەکـە بۆچوونـی هەیـە.

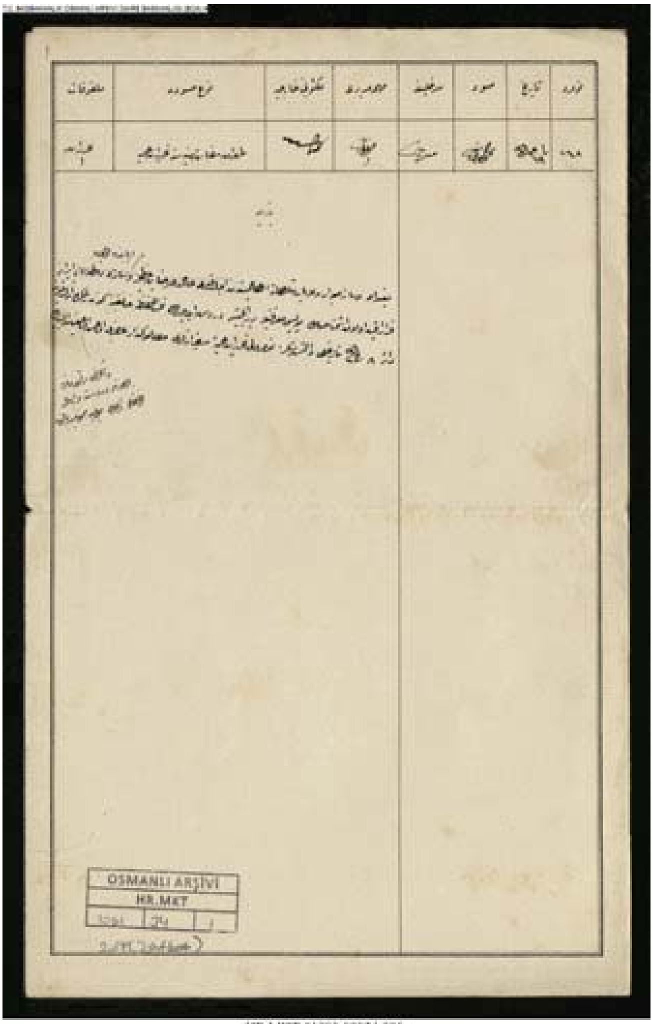

HR.MKT.01081.00034.001

<table>
<tr><td>13 رەجەب 1296/ 3 تەمموز 1879</td><td>01081.00034</td><td>HR.MKT</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران
لە دانیشتوانی بەغداد و گشت ویلایەتەکانی دەوروبەر ئەوانەی بۆ ئێران رایانکردووە بە زانیاری پۆلیس یەك یەك دوو دوو دەستگیر کراون، لە ژێر پاراستن ڕەوانی خانەقین دەکرێن، نووسراوی مێژووی ٨ جەمادی ١٢٩٦ ژمارە خوێندنەوەی بۆ کراوە، کەسانی ناوهاتوو بەم شێوەیە دەستگیرکردن و ڕەوان کردنیان جێگەی خۆشحاڵی بووە.</td></tr>
</table>

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT.01083.00033.001

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>01083.00033</td><td>24 ڕەجەب 1296/ 14 تەمموز 1879</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی پایەبەرز بۆ نەزارەتی پۆستە و تەلەگراف
پرس و رایەکان لەبارەی هێڵی تەلەگرافی خانەقین خوێندنەوەی بۆ کراوە، تا ئێستا وەڵامی نووسراوی مێژووی ٦ ڕەجەب ١٢٩٦ نەهاتووە، هێڵی ناوهاتوو نۆژەنکراوەتەوە، لە بارەی تەلەگرافی گشتی لەلایەن وەزیری کاروباری دەرەوە چاوەڕێی وەڵام دەکرێت، ئەمجارە لە باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران وێنەی تەلەگرافنامەی هاوپێچ لەگەڵ دووپاتکردنەوە دەرچووە، لەسەر ئاماژەی پێشوو بەپەلە کۆتایی بە بابەتەکە بهێنرێت.</td></tr>
</table>

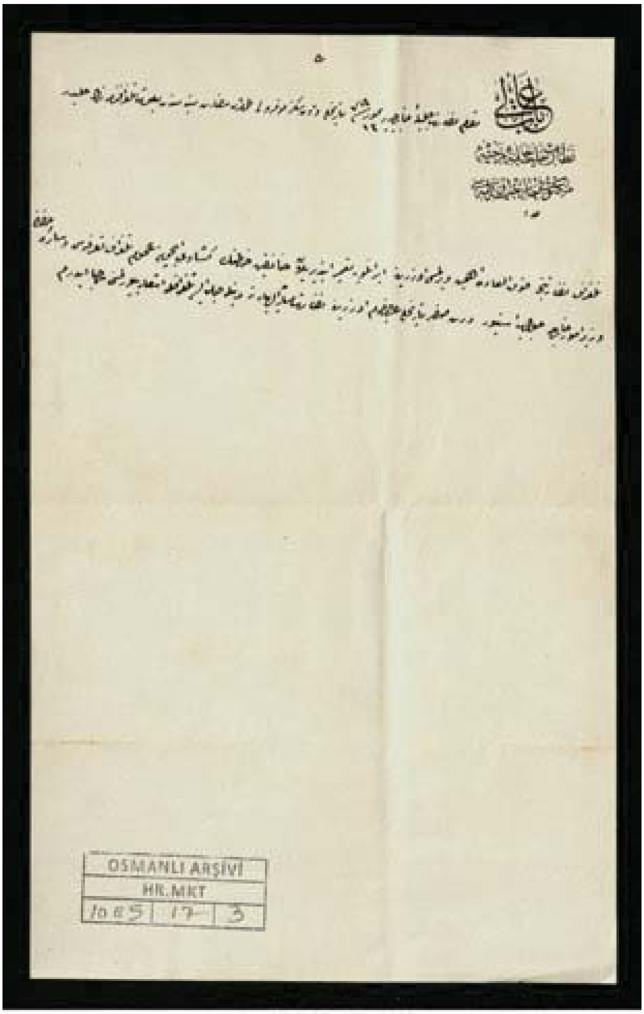

HR.MKT.01085.00017.003

HR.MKT	01085.00017	19 شەعبان 1296/ 8 ئاب 1879

بابی عالی
نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
هۆبەی مەکتوبی دەرەوە
ژمارە ٢

تەلەگرافنامەی مێژووی ١٣ تەمموز ١٢٧٩ ژمارە ١٨ لە باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران بۆ پایەی نەزارەت شکۆدار هاتووە لە نەزارەتی تەلەگراف زیاد لە پێویست گرنگی پێدراوە، هێڵی خانەقین لەلایەن ئێرانەوە نۆژەنکراوەتەوە، لەبارەی درێژکردنەوەی هێڵەکە، گشت پێناسەی تەلەگراف و گشتی بۆ ئەمەش وەزیری کاروباری دەرەوە وەڵامی دەوێت، لەسەر نووسراوی مێژووی ٤ سەفەر و ئەگەر نەزارەتی ناوهاتوو گوێرایەڵ بێت، تکا دەکەم بە تەلەگراف ئاماژەی پێ بکرێت.

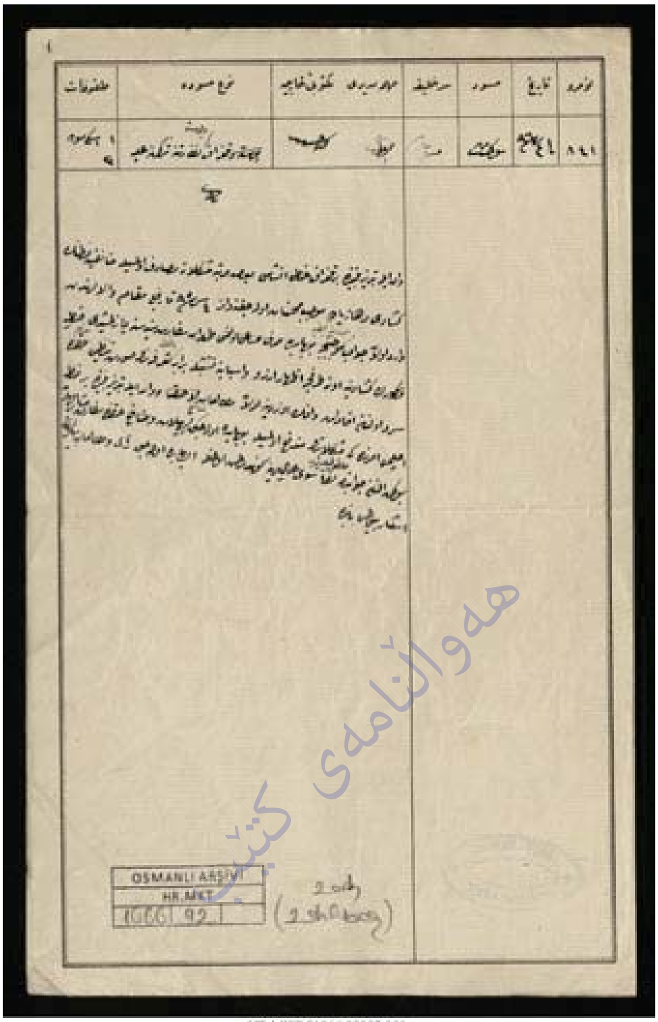

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT.01066.00092.001

HR.MKT	01066.00092	4 رەبیعی کۆتایی 1296/ 28 مارت 1879

نووسراوی پایەبەرز بۆ تەلەگراف و پۆستە
لە دروست کردنی هێڵێکی تەلەگراف لە نێوان وان و تەبریز رووبەرووی هەندێك کێشە بوونەتەوە، درێژکردنەوەی هێڵی خانەقین سوودی زیاتر دەبێت، لەم وەڵامەی لە پایەی والا لە مێژووی ٤ شەعبان ١٢٩٥ هاتووە و نووسراو بۆ باڵیۆزی عوسمانی لە تەهران نووسراوەتەوە، دەستپێشغەری و ئارەزووی زۆر کراوە بۆ درێژکردنەوەی هێڵی ناوهاتوو، وێنەیەکی نووسراوی پێناسەی رێکخراوە و ووتەی زبر و خوێندنەوەی رێگای وان هەروەها دروست بوونی کێشە لە کردنەوەی هێڵێك لە نێوان وان و تەبریز پێشبینی کراو بوو، ئەمجارە لە باڵیۆزخانەی ناوهاتوو وەڵامنامە بە هاوپێچەوە بۆ عالی بەرز کراوەتەوە، چاوەرێی خوێندنەوە و ئاماژە پێکردنی دەکرێت.

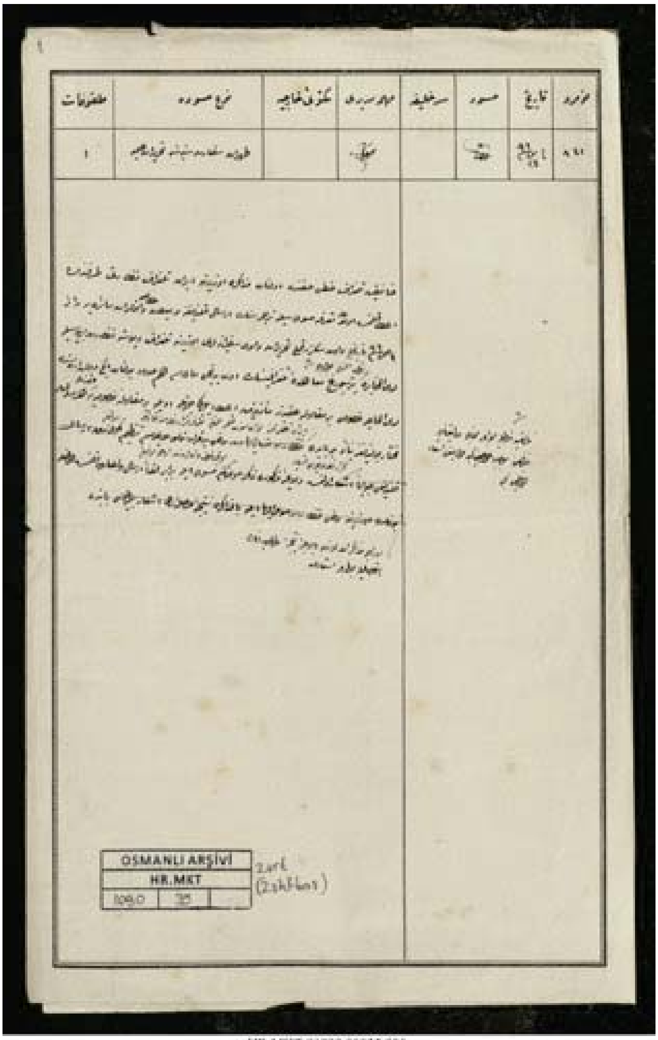

HR.MKT.01090.00035.001

HR.MKT	01090.00035	24 شەعبان 1296/ 13 ئاب 1879

نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران
لەسەر ئەم گفتوگۆیەی لە بارەی هێڵی تەلەگرافی خانەقین کراوە، لەلایەن نەزارەتی تەلەگرافی ئێران وەرگێردراوی رەشنووسی ناساندن رەوان کراوە، لەسەر نووسراوی باڵیۆزخانەکانی والا هەر یەکە لە مێژووی ٤ سەفەر ١٢٩٦ ژمارە ١٨ پەیوەندی بە نەزارەتی تەلەگراف و پۆستە کراوە و ئەمجارە ئەم وەڵامەی لە پترسبۆرغ وەرگیراوە، دەردەکەوێت ئەم پەیوەندییەی لەگەڵ هێڵی خانەقین ئەنجام دەدرێت سوودی دەبێت، هەروەها لە پەیماننامەی تەلەگراف ماددەی ١٧ رەزامەندی نیشان دراوە لە کاتی پێویست مقاوەلەنامەیەك لە نێوان دوو وڵاتی سەر سنوور ئەنجام بدرێت، لەبارەی رێککەوتنی ئەم مقاوەلەنامەیەش موختاری هەر وڵاتێك لە بارەی ئەم بابەتە لە بەرامبەر بریارنامەی پێناسە لە کارگێری تەلەگرافی ئێران دراوەتە قەڵەم، لیستی بریارنامە رێکخراوە و رەوان کراوە، لیستی ناوهاتوو لە والا رەوان کراوە، دوای گفتوگۆ کردن ئەنجامەکەی رابگەیەندرێت.

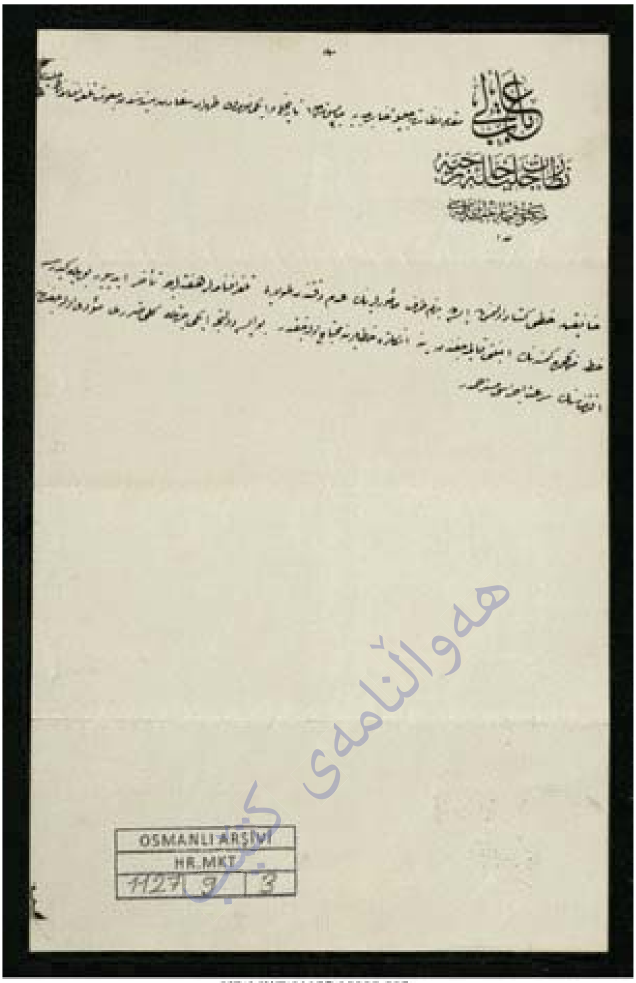

HR.MKT.01127.00009.003

<table>
<tr><td>2 شەعبان 1297/ 7 ئەیلوول 1880</td><td>01127.00009</td><td>HR.MKT</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
هۆبەی مەکتوبی دەرەوە
ژمارە ١
تەلەگرافنامەی مێژووی ٢٠ مایس ١٨٨٠ ژمارە ٢ ی باڵیۆزخانەی تەهران بۆ پایەی نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار نێردراوە
ئەگەر هێلی خانەقین درێژ کرابێتەوە، بەڵام لەبەر وریا نەبوونی فەرمانبەرانی لای ئێمە، تەلەگرافنامەکان بە چەندین هەفتە دوا دەکەوێت، ئەگەر ئاوا بروات هێلی ناوهاتوو ئەمنیەتی نامێنێت و دیسان بە ناچارییەوە هێلەکانی ئینگلتەرا بەکار دەهێنێت، بەم کارەش دەوڵەت زیانی تەواوی پێ دەگات، بە پەلە تکا دەکرێت کارەکە جێبەجێ بکرێت.</td></tr>
</table>

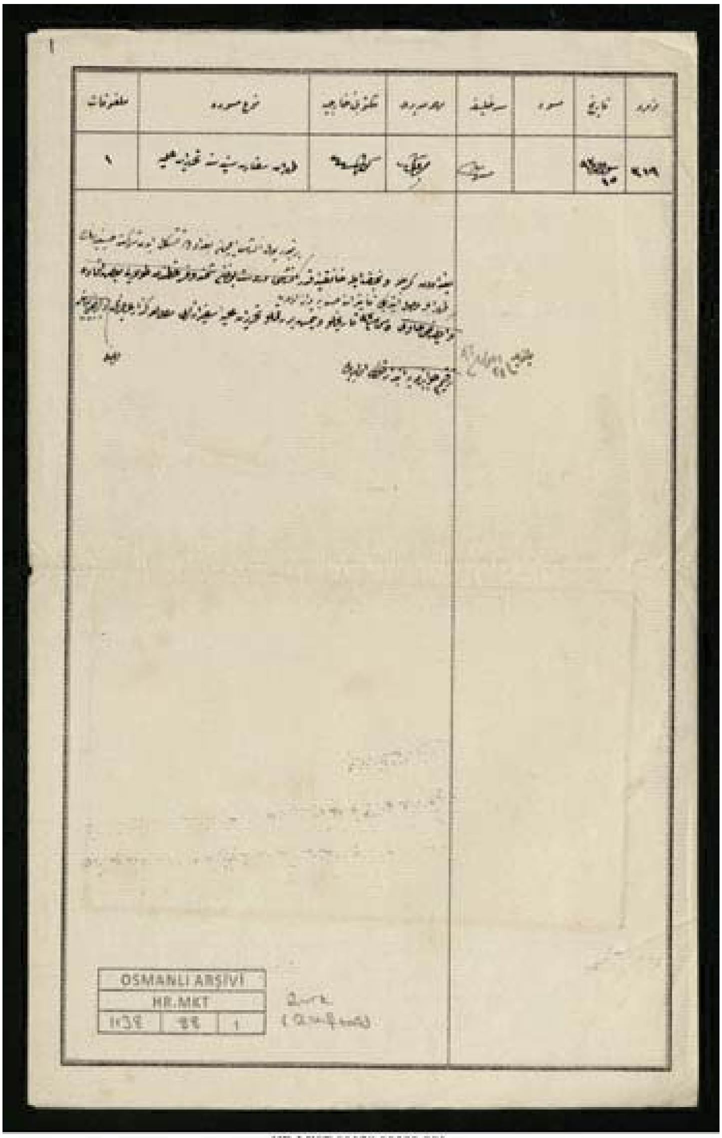
OSMANLI ARŞİVİ
HR.MKT
1138 | 88 | 1

HR.MKT.01138.00088.001

HR.MKT	01138.00088	15 شەوال 1297/ 20 ئەیلوول 1880
نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی تەهران لە بەغداد کۆمپانیای حوسەینییە دامەزراوە بۆ دروست کردنی ڕێگایەك لە بەغدادەوە تا کەربەلا و نەجەف لەگەڵ خانەقین، لەسەر ئەم کاریگەریەی لە ناو تەهران لەسەر بابەتەکە هەبووە، لە نووسراوی مێژووی ٥ شەعبان ١٢٩٧ ژمارە ٧١ خوێندنەوەی بۆ کراوە.		

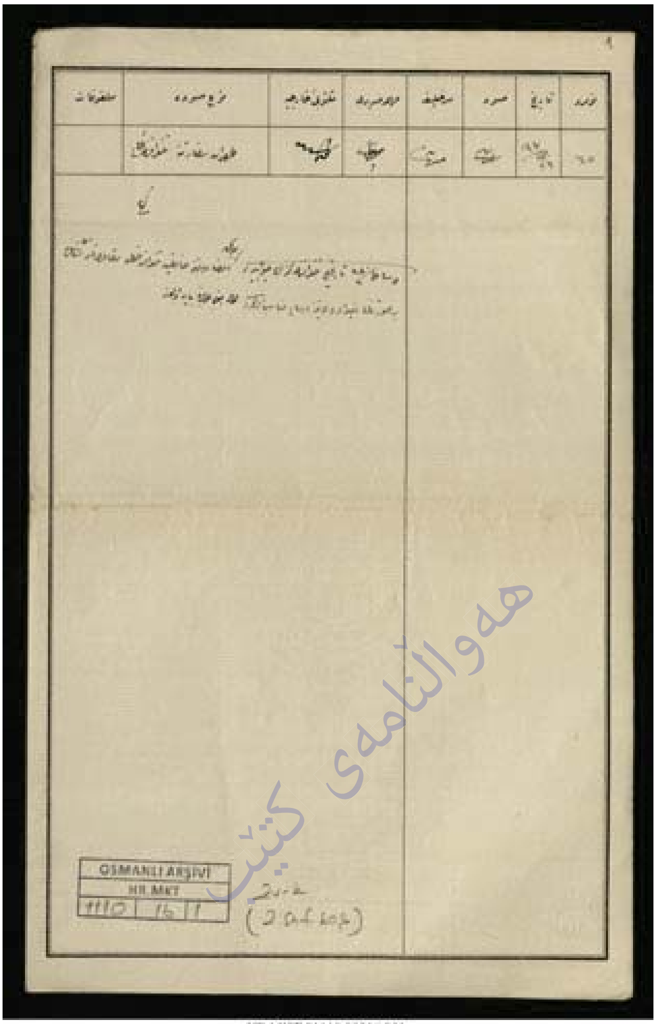

HR.MKT.01110.00016.001

هەواڵنامەی کتێب

<table dir="rtl">
<tr><td>HR.MKT</td><td>01110.00016</td><td>26 ڕەبیعی یەکەم 1297/ 8 مارت 1880</td></tr>
<tr><td colspan="3">تەلەگرافنامەی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی تەهران
ئەمجارە هێڵی تەلەگرافی خانەقین واژوو کراوە، وا گونجاوە وێنەیەکی مقاوەلەنامەکە بۆ ویلایەتی بەغداد ڕەوان بکرێت، لە وەڵامدا ڕادەگەیەندرێت.</td></tr>
</table>

HR.MKT 01123.00070.001

9 جەمادی کۆتایی 1297/ 19 مایس 1880	01123.00070	HR.MKT
نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی ئێران بەڕێوەبەری پۆستەی ئێران میرزا مەحمود لە خانەقین رایگەیاندووە خێزانەکەی هاووڵاتی عوسمانییە، بەڵام لەسەر ووتەی باڵیۆزخانە چۆنیەتی کارەکە لە ویلایەتی بەغدادی شکۆدار پرس کراوە، ئەمجارە لە وەڵامدا تەلەگرافنامە هاتووە، خێزانەکەی ناوبراو ئێرانی نییە و ئەم کچەی کە دەوترێت خێزانیەتی لەگەڵ باوکی بەیەکەوە لە کەرکوك هاتۆتە خانەقین و لەگەڵ مەحمود خەریکی هاوسەرگیرییە، ئەم کارەش بۆتە هۆکاری هەڵغەڵەتاندنی حکوومەتی ناوەخۆ، لەسەر هەواڵ و سکاڵا، نابێت و قەدەغەیە ئافرەتی عوسمانی لەگەڵ پیاوی ئێرانی هاوسەرگیری بکات، هەر چەندە بە خودی خۆی ووتراوە، بەڵام گوێڕایەڵی سکاڵاکان نەبوون و بە زۆری لە خانەکەی داناوە و هێرشی کردۆتە سەر ناموسی، بە زانینی حکوومەت رادەستی باوکی کراوەتەوە، بۆ دەرخستنی راستییەکان نووسراو کراوە.		

HR.MKT.01120.00097.001

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	01120.00097	15 جەمادی کۆتایی 1297/ 25 مایس 1880
نووسراوی پایەبەرز بۆ نەزارەتی تەلەگراف و پۆستەی پایەبەرز هێڵی خانەقین درێژکراوەتەوە، بەڵام بەهۆی وریانەبوونی فەرمانبەرانی ئێمە، چەندین هەفتە تێدەپەرێت و تەلەگرافنامە دوادەکەوێت، لەسەر هەندێك ووتە تەلەگرافنامە لە باڵیۆزخانەی تەهران بە هاوپێچ بەرز کراوەتەوە، دوای لێکۆڵینەوە بەپەلە جێبەجێ بکرێت و کۆتایی پێ بهێنرێت.		

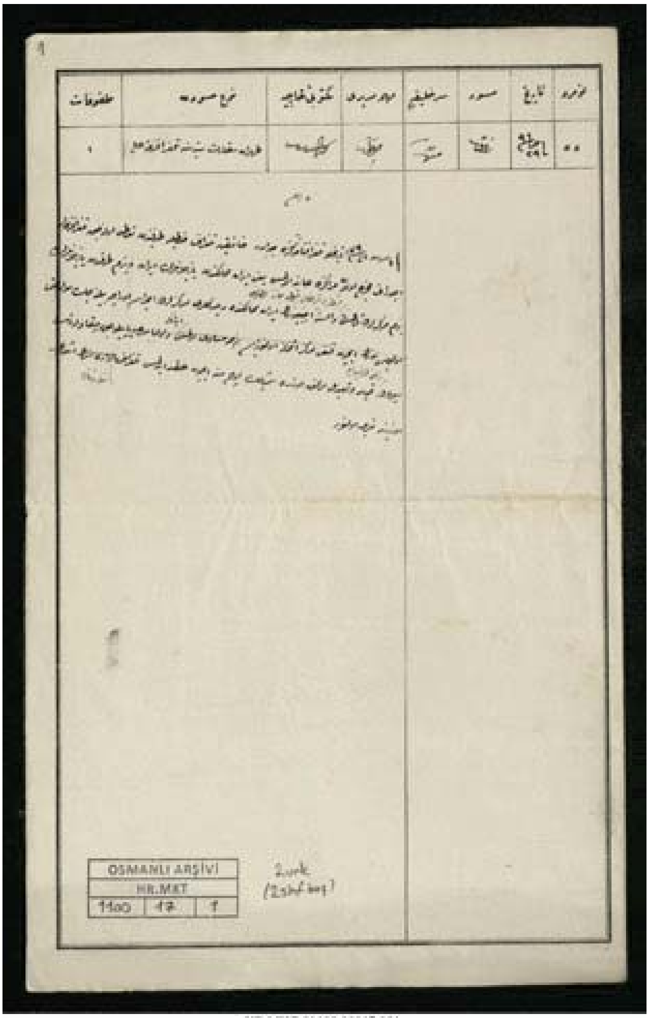

HR.MKT.01100.00017.001

HR.MKT	01100.00017	3 موحەررەم 1297/ 17 کانوونی یەکەم 1879
تەلەگرافنامەی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران وەڵامــی تەلەگرافنامــەی مێــژووی ٤ تشرینــی دووەم ١٢٧٩، لــە شــوێن خــۆی هێلــی تەلەگرافــی خانەقیــن تەلەگرافنامــەکان هەڵوەشــاندراوەتەوە، کرێــی ئــەم تەلەگرافنامانــەش لــە لیســت دەرهاتــووە و پەیوەســتە بــە مەرکــەز، واتــە ئەوانــەی لــە دەوڵەتــی ئێــران نووسراونەتــەوە، ئــەوەی لــەلای ئێمــەش نووسراونەتــەوە، مانــەوەی لــە مەرکەزەکانــی ئێمــە گونجــاو نییــە، هــەر یەکــە لــە مەرکــەزی خۆیــدا بــە گوێــرەی بابەتەکــە و مقاوەلەکــە بــە ڕەزامەنــدی هــەردوو لا دیــاری بکرێــت و گۆڕانــکاری تێــدا بکرێــت، حاڵــی حــازر بــۆ ٣ ســاڵ ڕێککەوتــن بکرێــت، لەســەر ئامــاژەی نەزارەتــی تەلەگــراف ڕێنمایــی دەکرێــت.		

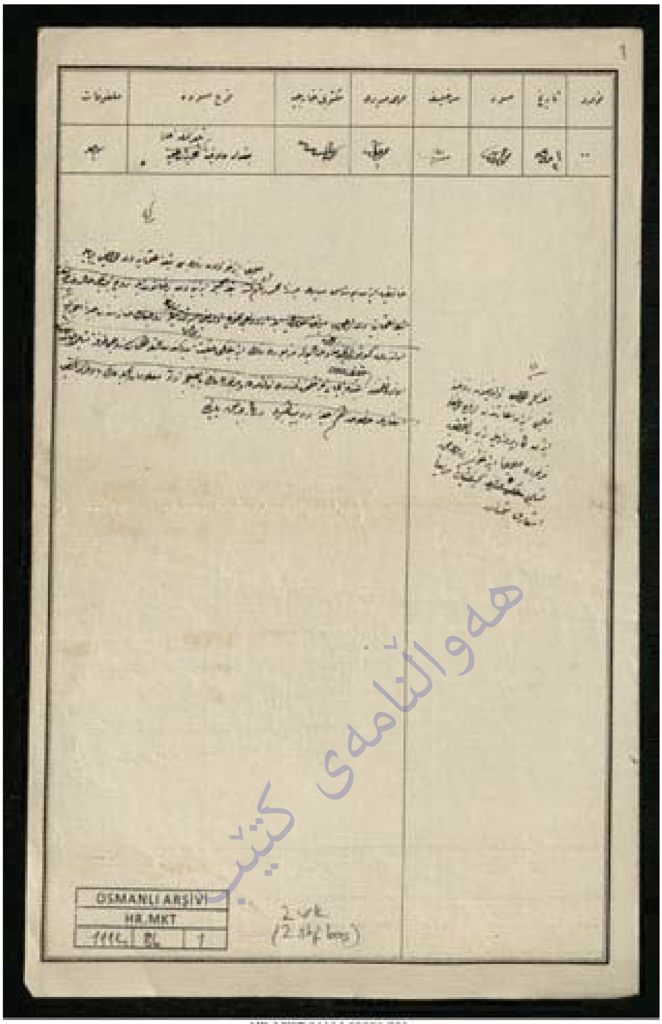

HR.MKT.01114.00086.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>01114.00086</td><td>3 جەمادی یەکەم 1297/ 13 نیسان 1880</td></tr>
<tr><td colspan="3">تەلەگرافنامەی پایەبەرز بۆ ویلایەتی بەغداد
میرزا مەحمود بەڕێوەبەری پۆستەی خانەقین-ئیران، ڕایگەیاندووە خێزانەکەی ئێرانیە، بەڵام لە ڕاستییدا هاووڵاتی عوسمانیە، بە زۆری لە خانەکەی دەرهێنراوە و ڕادەستی باوکی کراوەتەوە، لە باڵیۆزخانەی ئێران باسکراوە، لەگەڵ کارپەردازی ئێران بەیەکەوە لێکۆڵینەوە ئەنجام بدرێت، ئەگەر خێزانی ناوبراو بەڕاستی ئیرانی بێت لە بارەی ڕادەست کردنی بەپەلە ئاماژەی پێ بکرێت.</td></tr>
</table>

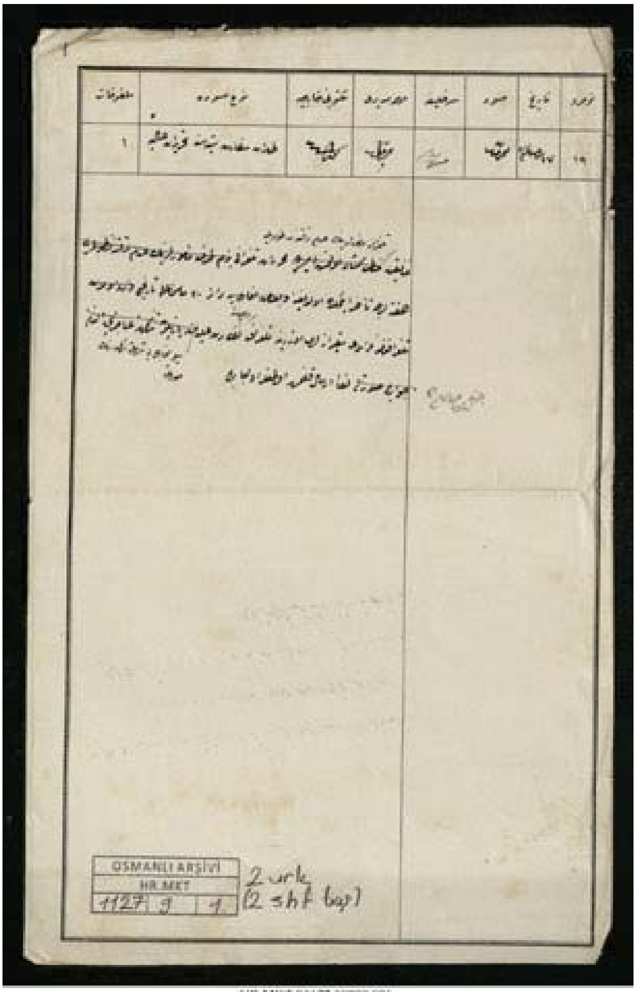

HR.MKT.01127.00009.001

HR.MKT	01127.00009	27 ڕەجەب 1297 /5 تەمموز 1880
نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران لەبەر بێ وریایی فەرمانبەرانی تەلەگرافی خانەقین، تەلەگراف بە هەفتە دوادەکەوێت، لەسەر تەلەگرافنامەی مێژووی ٢٠ مایس ١٨٨٠ ی باڵیۆزی والا، هەروەها پەیوەندی کردن بە نەزارەتی تەلەگراف و پۆستەی پایەبەرز وێنەی گشت نووسراوەکان هاوپێچ نێردراوە.		

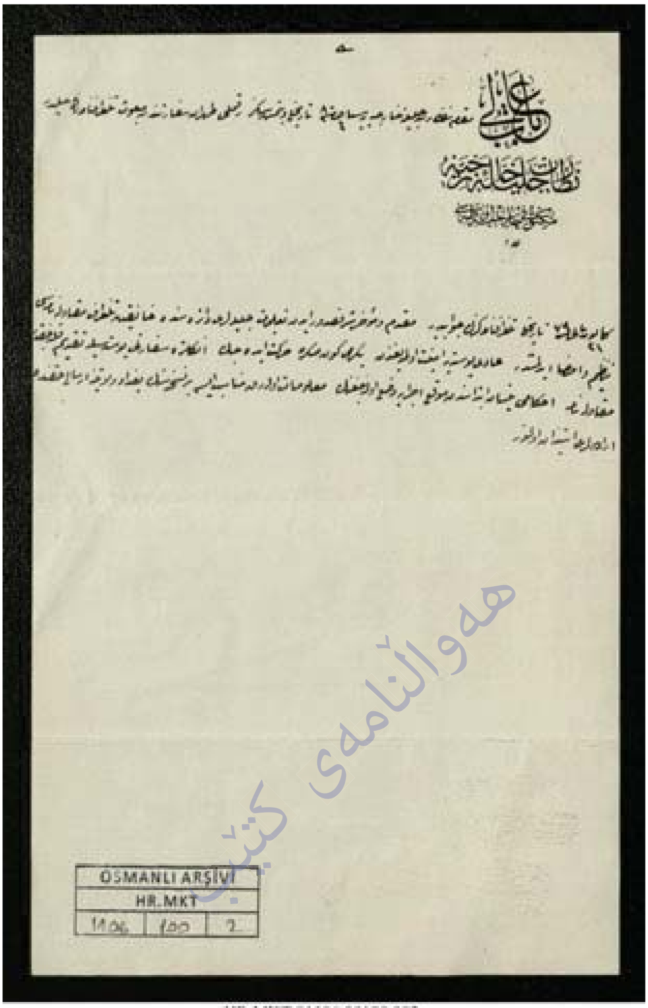

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT.01106.00100.002

HR. MKT	01106.00100	29 سەفەر 1297/ 11 شوبات 1880

بابی عالی
نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
هۆبەی مەکتوبی دەرەوە
تەلەگرافنامەی مێژووی ٤ سەفەر ١٢٨٠ ژمارە ٧٨ ی باڵیۆزخانەی تەهران بۆ پایەی نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار نێردراوە
وەڵامی تەلەگرافنامەی ٢١ کانوونی دووەم ١٢٧٩، پێشەکی و کۆتا ڕێنمایی فەرمانگەی شکۆدار هاتووە، کە مقاوەلەنامەی تەلەگرافی خانەقین ڕێکخراوە و واژوو کراوە، بەڵام لەبەر نەبوونی ئەمنیەت ٢٠ ڕۆژی تر دەست بە کار دەبێت و لەگەڵ پۆستەی باڵیۆزخانەی ئینگلتەرا پێشکەش دەکرێت، بڕیارەکانی مقاوەلەنامە لە سەرەتایی نیسان جێبەجێ دەکرێت، بە گوێرەی زانیاری ئەگەر گونجاو بێت کۆپییەیەکی بۆ ویلایەتی بەغداد ڕەوان بکرێت، ڕەزامەندییەکان پێویستیان بە فەرمانە.

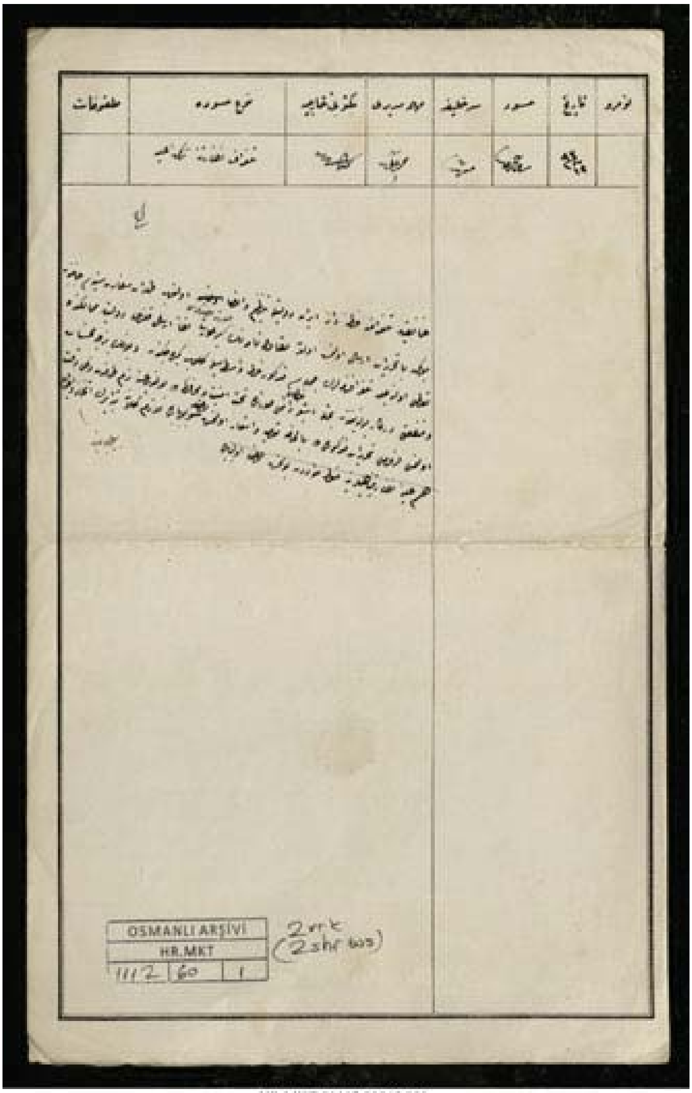

HR.MKT.01112.00060.001

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>01112.00060</td><td>16 رەبیعی کۆتایی 1297/ 28 مارت 1880</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی پایەبەرز بۆ نەزارەتی تەلەگراف
لە بارەی هێڵی تەلەگرافی خانەقین لەگەڵ دەوڵەتی ئێران مقاوەلەنامە رێکخراوە و واژوو کراوە، ئەمجارە وێنەی پەسەند کراو بە نووسراو لە باڵیۆزخانەی عوسمانی تەهران رەوان کراوە، لەلایەن دەوڵەتەوە ئەم تەلەگرافنامانەی دەردەچێت گشتی بە هێڵی ناوهاتوو دێت و دەروات، بە رای ئێمەش ئەگەر ئەم کارە جێبەجێ بکرێت سوودی بۆ ئێمە دەبێت، لە نووسراوی ناوهاتووش ئاماژەی پێکراوە کە پێویستە ئەم هێڵە لەلای ئێمە بە وورياييەوە بخرێتە ئەمنیەت و پارێزگاری لێ بکرێت، لەم بابەتەدا ئەوەی هەیە لە ئامادەکاری ئەنجام بدرێت.</td></tr>
</table>

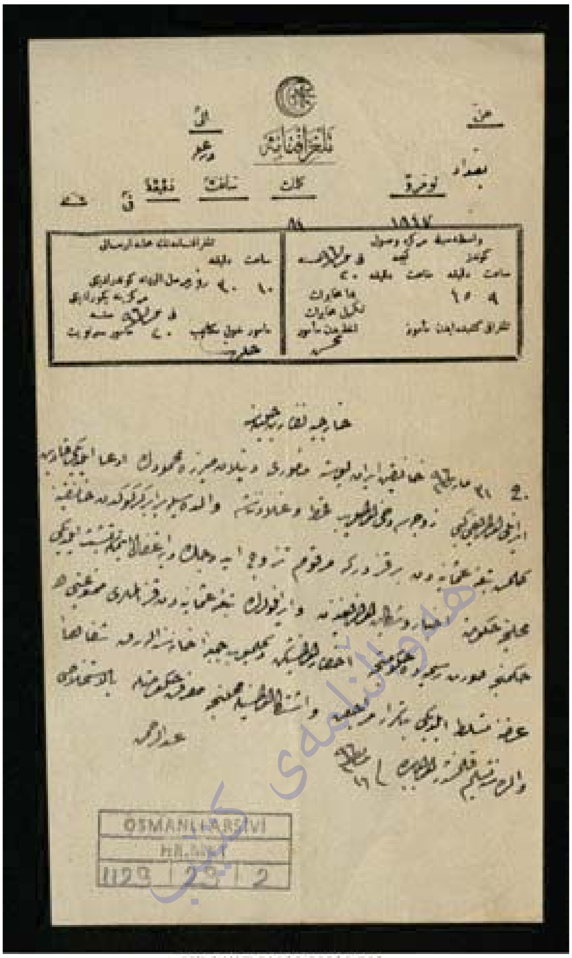

HR.MKT.01129.00029.002

HR.MKT	01129.00029	13 شەعبان 1297 /21 تەمموز 1880

بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
لە ٣١ مارت ١٢٩٦، میرزا مەحمود فەرمانبەری پۆستەی خانەقین-ئێران پروپاگەندەی ئەوە دەکات خێزانەکەی ئێرانی نییە، لە راستییدا هێشتا خێزانیشی نییە، بە فێڵ و غەش لەگەڵ باوکی لە کەرکووک چۆتە خانەقین، کچێکی هاووڵاتی عوسمانی هەڵغەڵەتاندووە تا ژیانی هاوسەری پێك بهێنێت، لە ناوەخۆ سکاڵا و هەواڵ دراوەتە حکوومەت، ئەوەی جێگەی باسکردنە بە شێوەیەکی فەرمی لە حکوومەت قەدەغەکراوە هاووڵاتی عوسمانی کچ بداتە ئێرانیەکان، دوای ئەوەی کچەکە لەگەڵی نەرۆیشتووە، ناوبراو بە زۆری بردویەتیە خانەکەی، دووبارە لە ناوەخۆ سکاڵای لەسەر بەرز کراوەتەوە، حکوومەت کچەکەی رادەستی باوکی کردۆتەوە.
عەبدولرەحمان

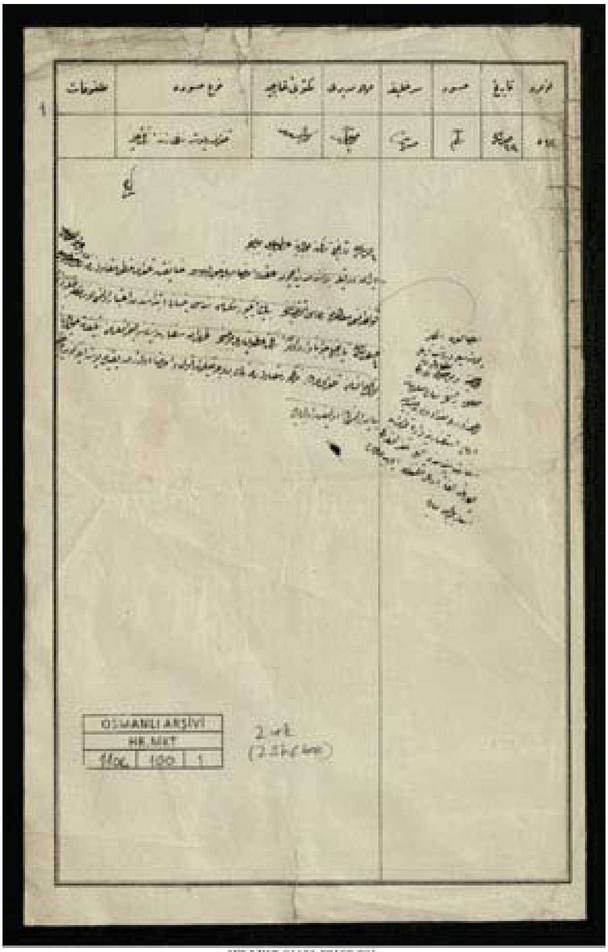

HR.MKT.01106.00100.001

29 سەفەر 1297/ 11 شوبات 1880	01106.00100	**HR.MKT**
نووسراوی پایەبەرز بۆ نەزارەتی تەلەگراف و پۆستە وەڵامی نووسراوی ٤ سەفەر ١٢٩٧، مقاوەلەنامەی هێڵی تەلەگرافی خانەقین واژوو کراوە، لەگەڵ پۆستەی ئینگلیز رەوان کراوە، لەم مقاوەلەش کۆپیەیەکی بۆ زانیاری وەرگرتن، رەوانی ویلایەتی بەغدادی شکۆدار کراوە، لەبارەی پرس کردن، تەلەگرافنامە لە باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران وەرگیراوە و وێنەیەکی هاوپێچ رەوان کراوە، یەکسەر جێبەجێ بکرێت و ئاماژەی پێ بکرێت.		

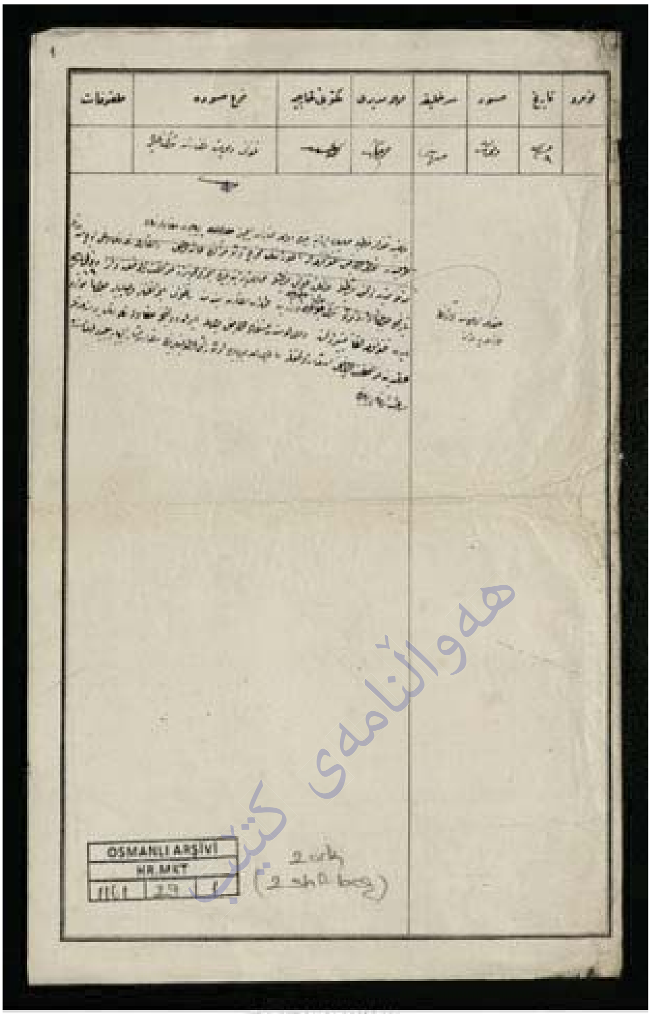

HR.MKT 01101.00029.001

9 موحەررەم 1297/ 23 کانوونی یەکەم 1879	01101.00029	**HR.MKT**
نووسراوی پایەبەرز بۆ نەزارەتی تەلەگراف و پۆستە ئـەم مقاوەلـەی بـۆ بەسـتنەوی پەیوەنـدی دەوڵەتـی ئێـران بـە هێڵـی خانەقیـن ئامـادە کـراوە، یەکێـك لـە مەرجەکانـی ڕێککەوتنەکـە، درێژکردنەوەکـە بـۆ مـاوەی ٣ سـاڵ دەبێـت، بـۆ مەرجـە پێویسـتیەکانیش ڕەزامەنـدی لەسـەر بەکارهێنانـی هێڵـی خانەقیـن بـۆ پەیوەنـدی کـردن لەگـەڵ دەوڵەتـی ئێـران کـراوە، بـۆ ئـەم مەبەسـتەش وەڵام لـە مێـژووی ١٩ زیلحیجـە ١٢٩٦ کـراوە و بـە تەلەگـراف ئامـۆژگاری دراوەتـە باڵیۆزخانـەی عوسـمانی لـە تەهـران و هـەر بـە تەلەگرافیـش وەڵام دراوەتـەوە، خوێندنـەوەی بـۆ دەکرێـت و دەوڵەتـی ئێرانیـش ڕازی بـووە بـۆ مـاوەی ١ سـاڵ ڕێککەوتـن لەسـەر مقاوەلەنامەکـە بـکات، بـەم ئاماژە پێکردنـە بـە باڵیۆزخانـەی ناوهاتـوو ڕاگەیەنـدراوە خوێندنـەوە بـۆ بابەتەکـە دەکرێـت، بەپەلـە کارەکـە کۆتایـی پـێ بهێنرێـت.		

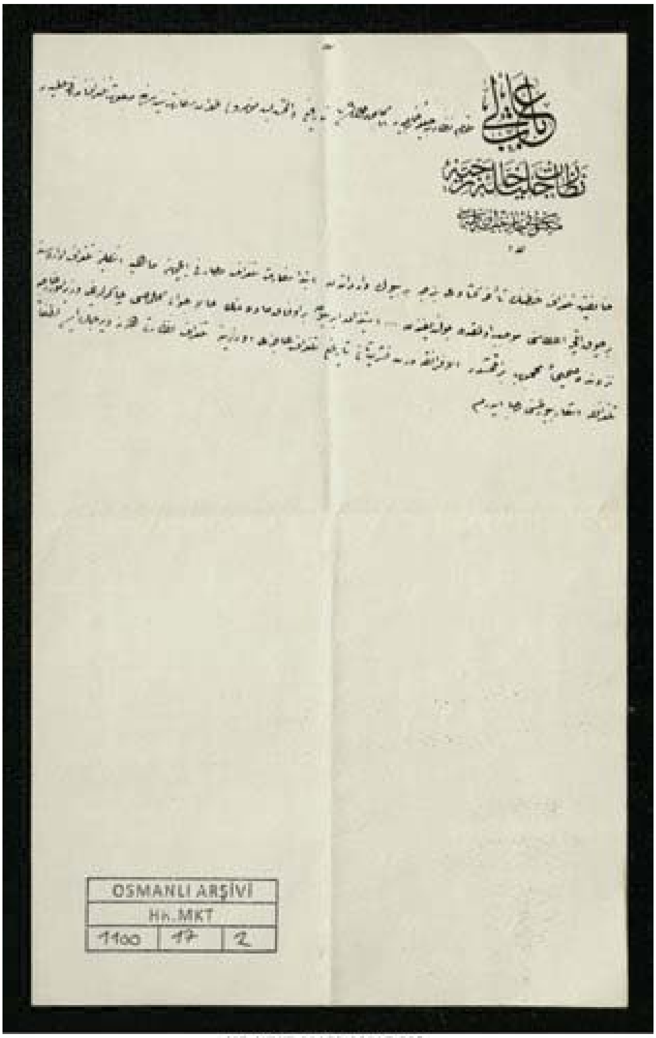

HR.MKT.01100.00017.002

<table dir="rtl">
<tr><th>HR.MKT</th><th>01100.00017</th><th>3 موحەررەم 1297/ 17 کانوونی یەکەم 1879</th></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
هۆبەی مەکتوبی دەرەوە
لە مێژووی ١١ کانوونی یەکەم ١٢٧٩ ژمارە ٦٥ تەلەگرافنامەی باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران بۆ پایەی نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار رەوان کراوە لە رووی خەرجییەوە دواکەوتنی درێژ کردنەوەی هێڵی تەلەگرافی خانەقین، زیانێکی گەورەی داهاتی بۆ ئێمە دروست کردووە، کارگێری تەلەگرافی ئینگلیزیش ئاقچەیەکی زۆری قازانج کردووە، بۆ رەزامەندی دابین کردنی برە پارەیەکی کەم تا ئێستا وەڵام نەهاتووە، لە بەرامبەر وەزیری کاروباری دەرەوە تووشی شەرمەزار بووین، بۆ تەلەگرافی ناوهاتوو نەزارەتی تەلەگراف چی بفەرموێت تکایە بە تەلەگراف ئاماژەی پێ بکرێت.</td></tr>
</table>

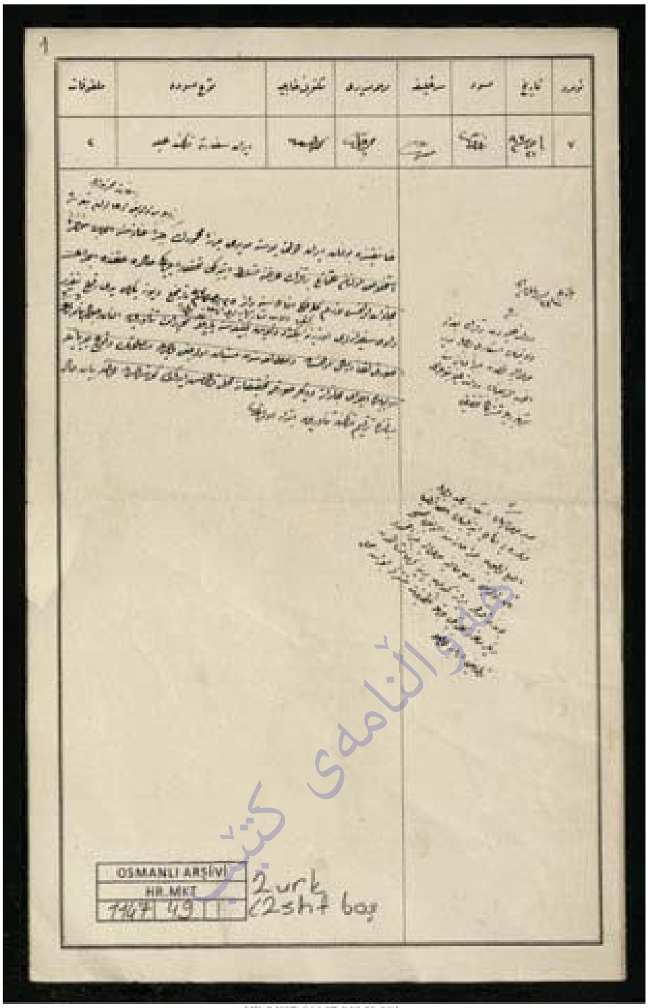

HR.MKT.01147.00049.001

HR.MKT	01147.00049	21 سەفەر 1297/ 3 شوبات 1880

نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی ئێران

لە باڵیۆزخانە راگەیەندراوە خێزانی میرزا مەحمود بەڕێوەبەری پۆستەی ئێران لە خانەقین هاووڵاتی عوسمانیە، بە گوێرەی ئاماژەی ویلایەتی بەغداد، دەوڵەتی عالی لەگەڵ شەهبەندەر لێکۆڵینەوە بکرێت، بۆ ئەوەی بزانرێت بەڕێوەبەری ناوبراو کچێکی بە زۆری بردۆتە خانەکەی یاخود نەیبردووە، بۆ ئەم مەبەستە لە مێژووی ٢٥ رەجەب ١٢٩٧ ژمارە ٢٧ راپۆرتی والای باڵیۆزخانە هاتووە و لە ویلایەتی ناوهاتوو ئاماژەی پێکراوە، ئەمجارە لەم وەڵامنامەیەی هاتووە، لە ناوەخۆ روون کراوەتەوە، کە بەڕێوەبەری ناوهاتوو مارەبرینەکەی هەرگیز راست نییە، بەڵکو بە زۆری بردوویەتیە خانەکەی، لەگەڵ ئەمەش پێشتر میرزا مەحمود چۆتە ئێران و لە شوێن ئەو فەرمانبەرێکی تر لە کرمانشا هاتووە، بۆیە لێکۆڵینەوەی هاوبەش هیچ مانایەکی نابێت، لەگەڵ راگەیاندنی نووسراو کراوە.

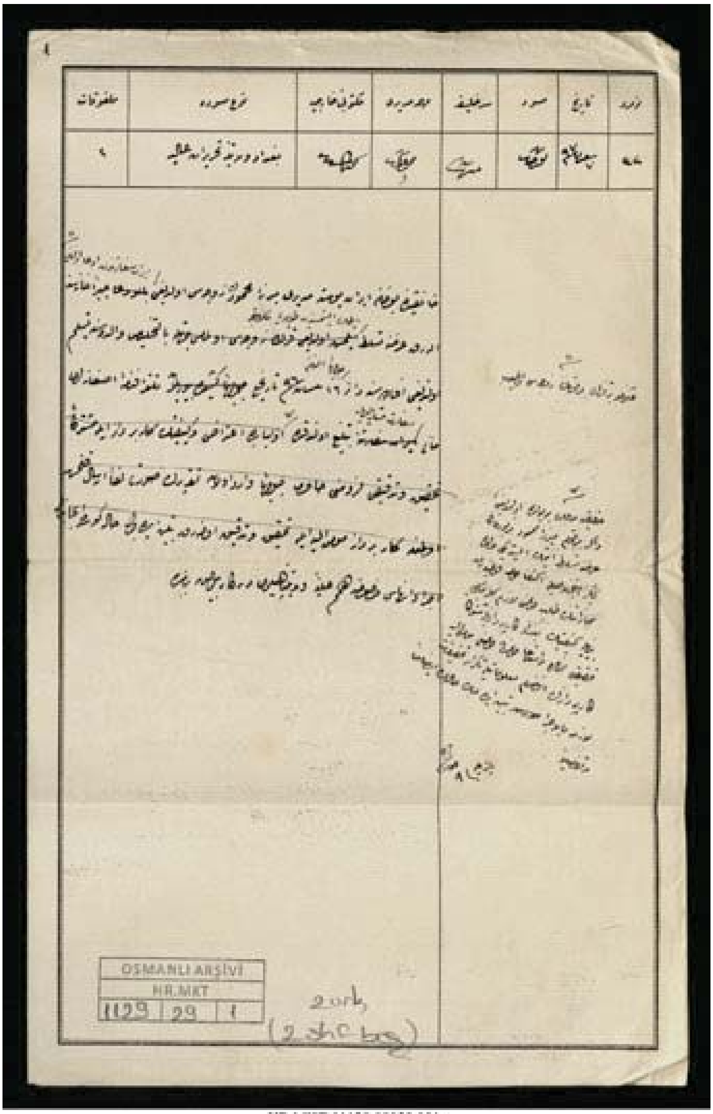

HR.MKT.01129.00029.001

<table dir="rtl">
<tr><td>HR.MKT</td><td>01129.00029</td><td>7 شەعبان 1297/ 15 تەمموز 1880</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی پایەبەرز بۆ ویلایەتی بەغداد
میـرزا مەحمـود بەڕێوەبـەری پۆسـتەی ئێـران لـە خانەقیـن ڕایگەیانـدووە خێزانەکـەی هاووڵاتـی عوسـمانیە، بـەڵام کچێکـی عوسـمانی خێزانـی نییـە، بەڵکـو بـە زۆری کچەکـەی بردۆتـە خانەکـەی و لەکـەداری کـردووە، دواتـر ڕادەسـتی باوکـی کراوەتـەوە، لـە وەڵامـدا بابەتەکـە بـە تەلەگرافنامـە لـە مێـژووی ١٦ نیسـان ١٢٩٦ بـە باڵیۆزخانـەی ناوهاتـوو ڕاگەیەنـدراوە، ڕاسـتییەکە ئەمـە نییـە، ئەگـەر میـرزا مەحمـود ئـارەزووی لەکـەدار کردنـی ناموسـی ئـەم کچـەی بووبێـت، بابەتەکـە تەنیـا بـە ڕادەسـت کردنـی تـەواو نابێـت، پێویسـتە سـزا بدرێـت، بـەم ڕاگەیاندنـە داواکـراوە چۆنیەتـی کارەکـە لەگـەڵ کارپـەردازی بەغـداد لێکۆڵینـەوە بکرێـت.</td></tr>
</table>

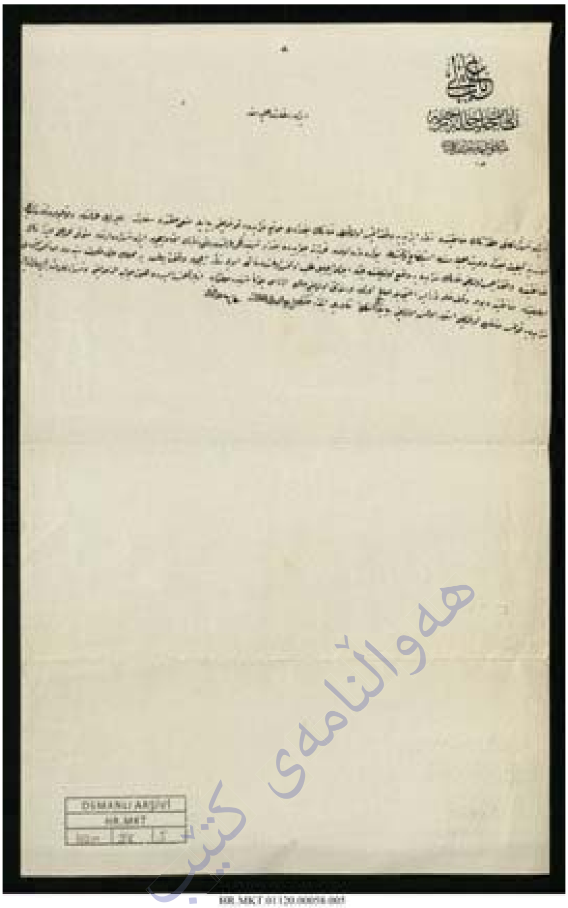
OSMANLI ARŞİVİ
HR.MKT

HR.MKT 01120.00058.005

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>8 رەبیعی یەکەم 1297/ 19 شوبات 1880</td><td>01120.00058</td><td>HR.MKT</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
هۆبەی مەکتوبی دەرەوە
ژمارە ١
بۆ باڵیۆزخانەی ئێرانی پایەبەرز
جەنابی ئەرکانی شاری ئێران گەشتیارە ئێرانیەکانی لە خانەقین راگرتووە، راگەیەندراوە خانەکەشی لە بەغداد دراوەتە موزایەدە، بۆ رێگە گرتن لەم کارە لەلایەن باڵیۆزخانەی عالی بە زارەکی گفتوگۆ کراوە، چۆنیەتی کارەکەش لە ویلایەتی بەغدادی شکۆدار روون کراوەتەوە، ئەمجارە لە وەڵامدا ئەم نووسراوەی هاتووە لەلایەن شەهبەندەری بەغداد بۆ نیشتەجێ کردنی گەشتیاران لە شازادەکانی ئێران کۆچکردوو محەمەد عەلی میرزا خانەکەی لە خانەقین دەستی بەسەر داگیراوە و خراوەتە موزایەدە، داواکراوە کارەکە جێبەجێ بکرێت، لەلایەن حکوومەتی عوسمانی ئەگەری نییە بۆ ئەم جۆرە گەشتیارانە ناوچەیەك دەست بەسەر دابگرێت و بیفرۆشێت، ئەگەر لە خانەقین ئەم جۆرە خانە دەستبەسەرداگیراوانە هەبێت و سەنەدات و تۆماری هەبێت، لە وەڵامدا نووسراو بۆ شەهبەندەر کراوە، بەڵام وەڵام هێشتا وەرنەگیراوە، دواتر راگەیەندراوە شازادەی ناوهاتوو خانەی ئاوای نییە بخرێتە موزایەدەوە، بۆ ئەم مەبەستەش نووسراو کراوە ئەفەندم.</td></tr>
</table>

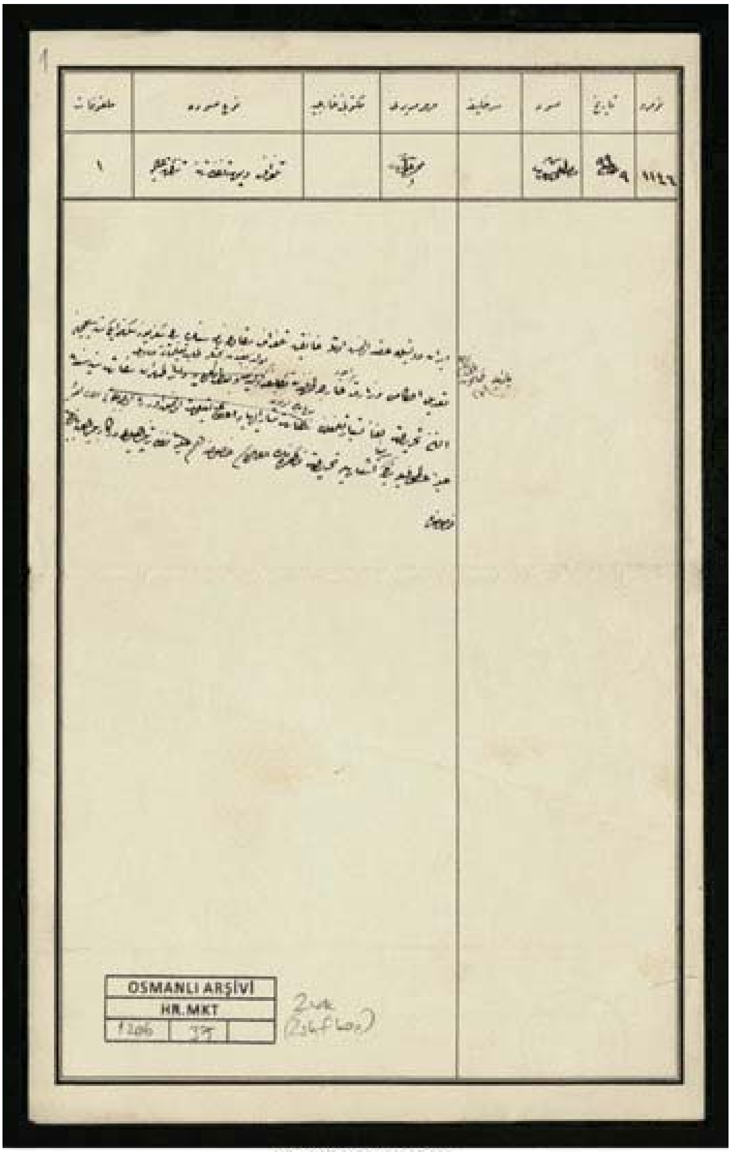

HR.MKT.01206.00037.001

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>01206.00037</td><td>9 ڕەبیعی یەکەم 1299/ 29 کانوونی دووەم 1882</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی پایەبەرز بۆ نەزارەتی تەلەگراف و پۆستە
لەگەڵ دەوڵەتی ئێران پەیمان بەستراوە، بۆ ساڵی ١٨٨٢ گۆڕانکاری لە بڕیارەکانی مقاوەلەنامەی تەلەگرافی خانەقین بکرێت، لەلایەن وەزارەتی کاروباری دەرەوەش پێشنیار کراوە و داوای ڕێنمایی کراوە، نووسراوی باڵیۆزخانەی تەهران وەرگیراوە بە هاوپێچ پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا خوێندنەوەی بەپلەی عالی لەگەڵ ئاماژەکردن، نووسراوی ناوهاتوو ڕەوان بکرێتەوە.</td></tr>
</table>

HR.MKT.01223.00096.001

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	01223.00096	1 شەعبان 1299/ 18 حوزەیران 1882

نووسراوی پایەبەرز بۆ پایەی پاشای باش وەکالەت
وان لە سنووری دیلمان بە هێڵی تەلەگرافی خانەقین دەبەسترێتەوە بە یەکتر، بۆ ئەم مەبەستەش تەلەگراف دراوەتە قەڵەم، باڵیۆزی عوسمانی لە تەهران لەگەڵ حکوومەتی ئێران بە گفتوگۆ مقاوەلەنامەکە بڕیاری لەسەر دراوە، بۆ واژوو کردنی داوای ڕەزامەندی باڵیۆزخانەی ناوهاتوو کراوە، بۆ ئەمەش نووسراوی نەزارەتی تەلەگراف و پۆستەی پایەبەرز لەگەڵ وێنەی مقاوەلەنامە بەیەکەوە پێشکەش کراوە، واژووکردنی مقاوەلەنامەی باسکراو بە فەرمانی عالی جەنابی پەیوەندیداری وەکالەت بە باڵیۆزخانەی ناوهاتوو ڕاگەیەندراوە.

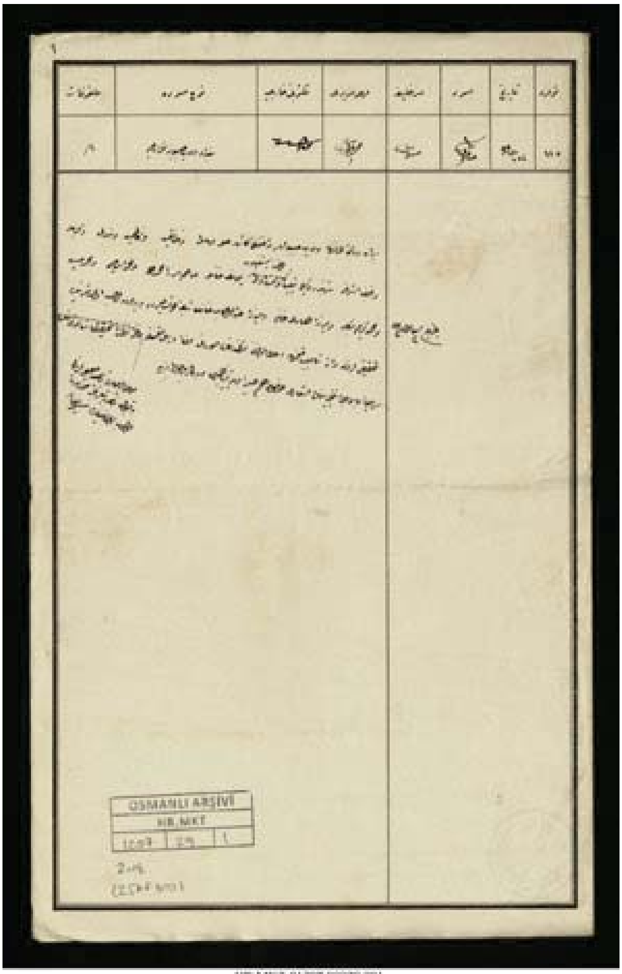

HR.MKT.01207.00029.001

<table>
<tr><td>18 ڕەبیعی یەکەم 7/1299 شوبات 1882</td><td>01207.00029</td><td>HR.MKT</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی پایەبەرز بۆ ویلایەتی بەغدادی شکۆدار
لەلایەن دەوڵەتی ئێران داواکراوە یوسف خان بەگ و حاجی میرزا محەمەد عەلی بەگ و محەمەد ئیسماعیل بەگ و محەمەد حوسین بەگ و محەمەد کەریم بەگ و میرزا هادی و میرزا عەبدولوەهاب خان لە سامەرا و خانەقین و کازمیە و مەندەلی و کەربەلا و نەجەف وەکو وەکیلی شەهبەندەر دابمەزرێن، بەڵام لە هۆبەی دەوڵەتی عالیە لێکۆڵینەوەی پێویستە، لە قەڵەمی شوێنکەوتووان نووسراو بە وێنەیەکی هاوپێچ بەرز کراوەتەوە، پرسیار کراوە ئایا ناوبراوان لە شوێنکەوتووان و قەبوڵکردنی ئەرکەکەیان زوڵمیان لێ دەکرێت یان ناکرێت بەپەلە ئاماژەی پێ بکرێت.</td></tr>
</table>
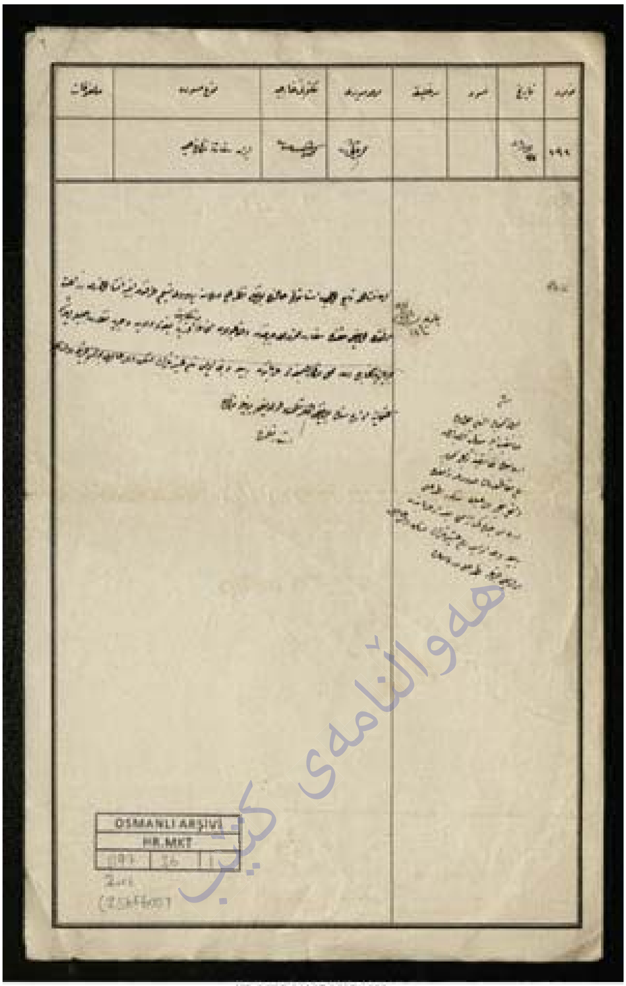
HR.MKT.01197.00036.001

HR.MKT	01197.00036	9 موحەرڕەم 1299/ 1 کانوونی یەکەم 1881
نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی ئێران نەسیم یەهودی لەسەر رووباری نەزەر عەلی کشتوکاڵ کردووە، بۆ ئەم مەبەستە لەلایەن باڵیۆزخانەکان سکاڵا بەرز کراوەتەوە، بۆ ئەم بابەتەش لەگەڵ ویلایەتی بەغداد و نەزارەتی جەنگی شکۆدار قسە کراوە، دوای پەیوەندی کردن ئەم وەڵامەی وەرگیراوە روون بۆتەوە لە نێوان شارۆچکەکانی خانەقین و مەندەلی، زەوییەکانی نێوان چیای باغچە و رووباری نەزەر عەلی ناوهاتوو کە لە ناو موقاتەعەی کۆپر سەر بە خانەقین عەشیرەتەکانی رەبیعە و بەنی وەیس سەر بە عوربانەکانی بەغداد نیشتەجێن، بۆیە رووباری نەزەر عەلی کەوتۆتە ناو کارگێری دەوڵەتی عالی، بە راگەیاندنی نووسراو بکرێت.		

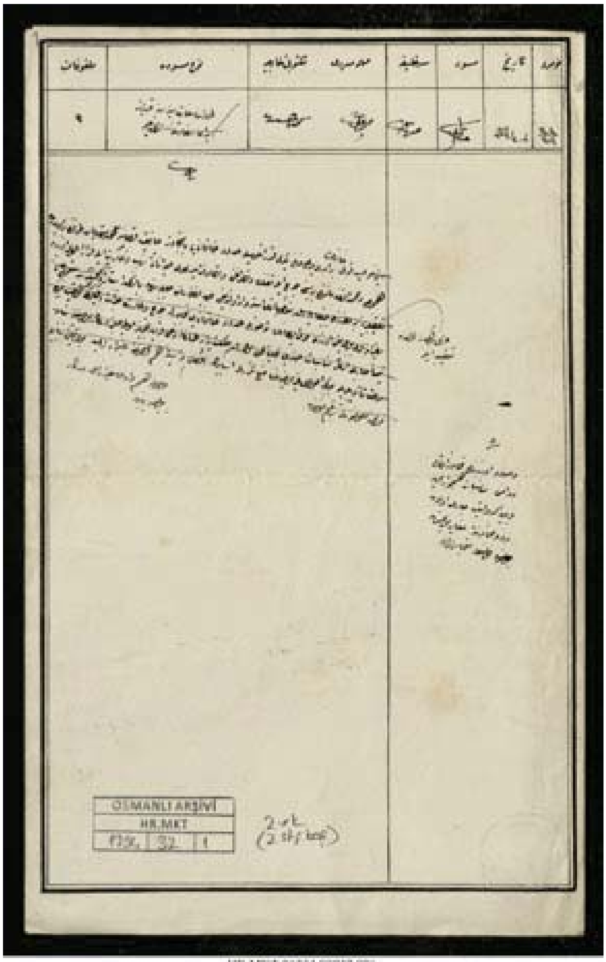

HR.MKT.01234.00032.001

HR.MKT	01234.00032	20 شەوال 1299/ 4 ئەیلوول 1882

نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران
میر عەلی خان برای حەیدەر قولی خان بە ٢٠ ئەسپسوارەوە سنووری عوسمانی بەزاندووە و لە شەهریانی قەزای خانەقین هێرشی کردۆتە سەر تیرێك و کەسێکی بە ناوی محەمەد ئەفەندی بریندار کردووە و تفەنگ و بارگیر و ئاژەڵەکانی تالان کردووە، دواتر هەڵاتووە، لەلایەن سەربازانی شاهانەوە چاودێری کراون و کەلوپەلە تالانکراوەکانیان گەڕاندۆتەوە، بە نووسراو لە نەزارەتی جەنگی شکۆدار ئاکاژەی پێکراوە، ئەم سەرپێچیانەی لەسەر سنوور و لە نێوان دوو دراوسێ و دوو دەوڵەت پێچەوانەی یاسایە، بۆیە کاران تەمبێ بکرێن و ئەم جۆرە کارانە قەدەغە بکرێت.

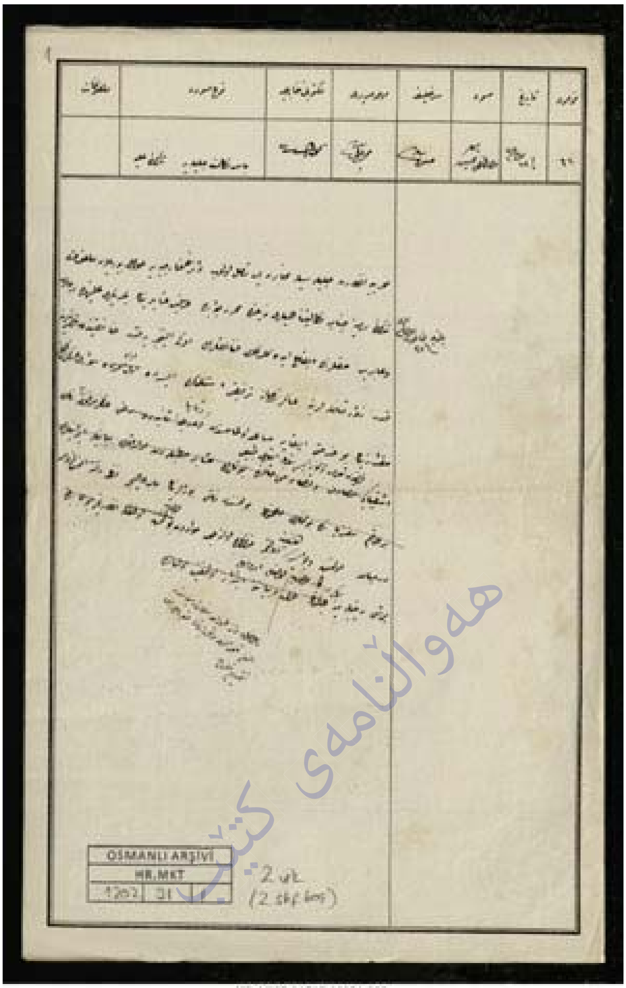

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT.01202.00031.001

HR.MKT	01202.00031	12 سەفەر 1299/ 3 کانوونی دووەم 1882

نووسراوی پایەبەرز بۆ باش وەکالەتی شکۆدار
پەیوەندی لەگەڵ نەزارەتی جەنگی شکۆدار بە شێوەیەکی گشتگیر کراوە، هاوپێچ حەواڵەی فەرمانگەی دەرەوە کراوە، وەڵامی نووسراوی جەنابی پەیوەندیداری وەکالەت لە مێژووی ٢٧ کانوونی یەکەم ١٢٩٧، لە پەراوێزەکەی نووسراوەتەوە، روون بۆتەوە عەشیرەتەکانی هەردوولا لە دژی یەکتر هاتووچۆکەران تووشی کێشە دەکەن، داوا کراوە لە ...... تا ئالینجە لە خانەقینیش تا قەسری شیرین سەربازی شاهانە لەگەڵ کاروانی گەشتیاران هاوبەشی رێگا بن، بۆ ئەمەش ژمارەی سوارەی سەربازی شاهانە بەشی ئەم خزمەتە ناکات، هەروەها ئەگەر سەربازی ناوهاتوو تووشی هێرشی چەتەکان بێتەوە رووبەروویان نەبنەوە، ئەم ناوچانە پێویستە بابی عالی بە وورياييەوە سەيری بابەتەکە بکات، ئەم بابەتانەی لەلایەن دەستە و دەوڵەتەوە گفتوگۆی لەسەر دەکرێت، تەلەگرافنامە لە باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران وەرگیراوە و وێنەی نووسراوەکان پێشکەش کراوە.

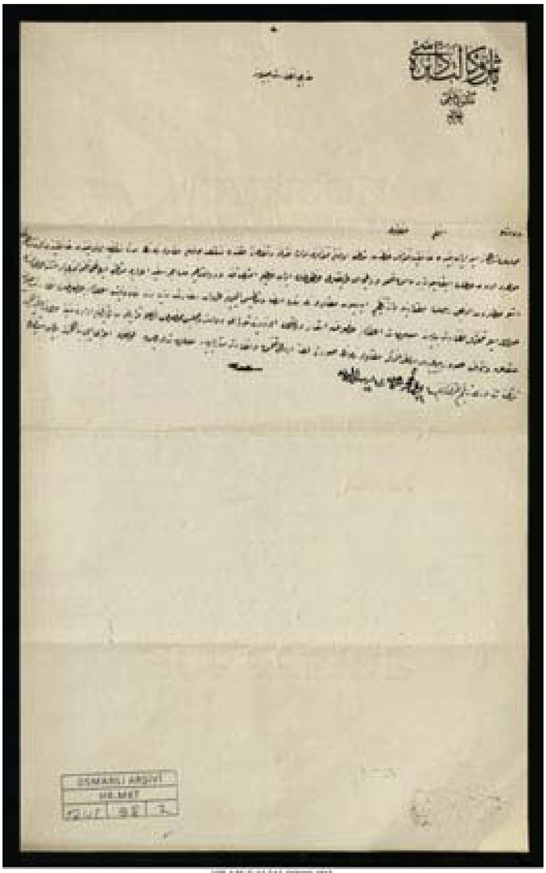

HR.MKT	01241.00098	16 زیلحیجە 1299/ 29 تشرینی یەکەم 1882

فەرمانگەی باش وەکالەت
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ١٦٦
بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم

هێڵـی تەلەگرافـی نێـوان دەوڵەتـی عوسـمانی و ئێـران لـە کار کەوتـووە، ئـەم مقاوەلەنامەیـەی لـە بـارەی تەلەگرافنامـەکان رێکخـراوە ماوەکـەی کۆتایی هاتـووە، بۆیـە ئـەم هێڵـەی لـە خانەقیـن تـا کرمانشـا بوونـی هەیـە بهێڵدرێتـەوە، لەگـەڵ ئەمـەش هێڵەکانـی رێگاکانـی بـاش قەلعـە و دیلـمان لەگـەڵ هێڵـی ئێـران ببەسـترێتەوە بەیەکـتر، لەگـەڵ دوورگەکانـی بەحـر سـفیدی دەوڵەتـی عوسـمانی تەلەگرافنامـەکان بـە شـێوەیەکی بـێ هاوتـا کاری پـێ دەکرێـت، بـۆ واژووکـردن و کار پێکردنـی ئـەم مقاوەلەنامەیـە و بـۆ وەرگرتنـی بـری ئـەو رسـوماتەی لـە هێڵـەکان رێکخـراوە، رەزامەنـدی دراوەتـە باڵیۆزخانـەی عوسـمانی تەهـران و حەواڵـەی نەزارەتـی شـکۆدار کـراوە، لەگـەڵ ئەمـەش ئامـاژەی پێکـراوە، تـا زانیـاری بدرێتـە نەزارەتـی تەلەگرافـی سـەروو، هەروەهـا لەگـەڵ بریـاری شـورای دەوڵـەت و ئەنجوومەنـی تایبەتـی وەکیلـەکان بـە رەزامەنـدی جەنابـی پاشـا بـە فەرمانـی پاشـا فەرموویەتـی، مقاوەلەنامـەی ناوهاتـوو وێنەیەکـی هاوپێـچ رەوان کـراوە، جگـە لەمـە زانیـاری دراوەتـە نەزارەتـی ناوهاتـوو، بـۆ جێبەجـێ کردنـی کارەکـە هیممـەت بکرێـت و نووسراویـش کـراوە ئەفەنـدم.

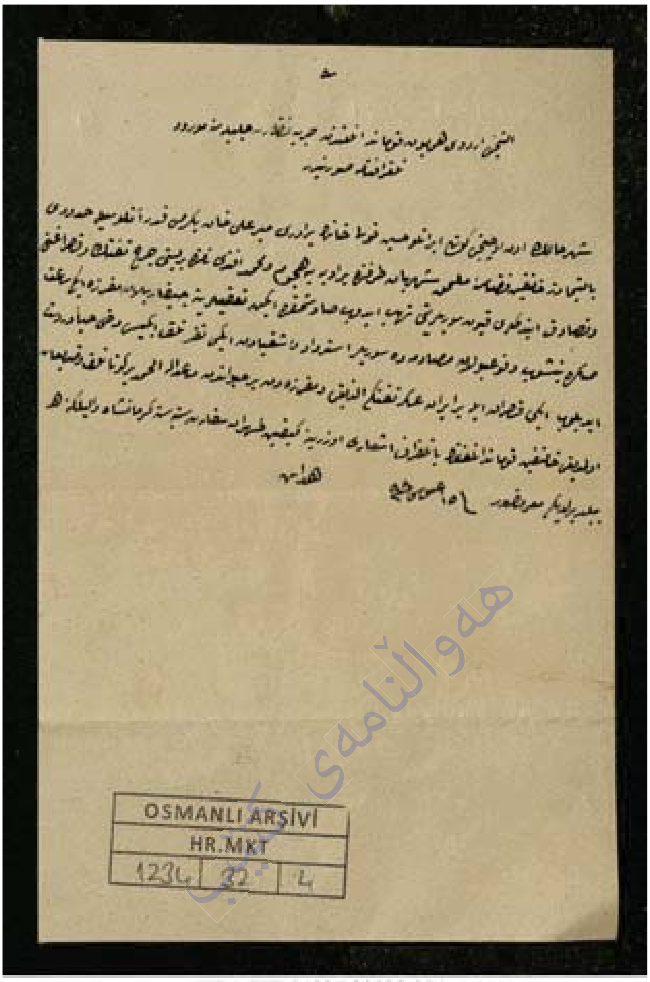

HR.MKT.01234.00032.004

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>01234.00032</td><td>27 شەوال 1299/ 11 ئەیلوول 1882</td></tr>
<tr><td colspan="3">وێنەی تەلەگرافنامە لە قوماندانیەتی لەشکری شەشەمی هومایۆن بۆ نەزارەتی جەنگی شکۆدار رۆیشتووە
رۆژی ١٣ی ئەم مانگە میر عەلی خان برای حوسێن قولی ئێرانی، بە ٢٠ ئەسپسوار سنووریان بەزاندووە و چوونەتە شەهربانی قەزای خانەقین، هێرشیان کردۆتە سەر تیرێك و کەسێکیان بە ناوی محەمەد ئەفەندی بریندار کردووە، تفەنگ و ماین و ئەوەی هاتۆتە پێشیان لە مەڕ تالان کردووە، دواتر ئەم مەفرەزەیەی بۆ چاودێری کردنیان دەرچووە، دوای ٢ کاتژمێر رووبەرووی یەکتر بوونەتەوە و مەرەکانیان وەرگرتۆتەوە و ٢ نەفەریش کوژراوە و ٢ نەفەری تریش بە زیندووی دەستگیر کراوە، جگە لەمە دوو ماین و تفەنگێکی سەربازی ئێران کەوتۆتە دەست سەربازان، لە مەفرەزەش تەنیا ئاژەڵێك لەناوچووە، ئەگینا زیانی تری نەبووە، رووداوەکە بە تەلەگراف لە قوماندانیەتی خانەقین راگەیەندراوە، لە باڵیۆزی عوسمانیش بە والی کرمانشا راگەیەندراوە.</td></tr>
</table>

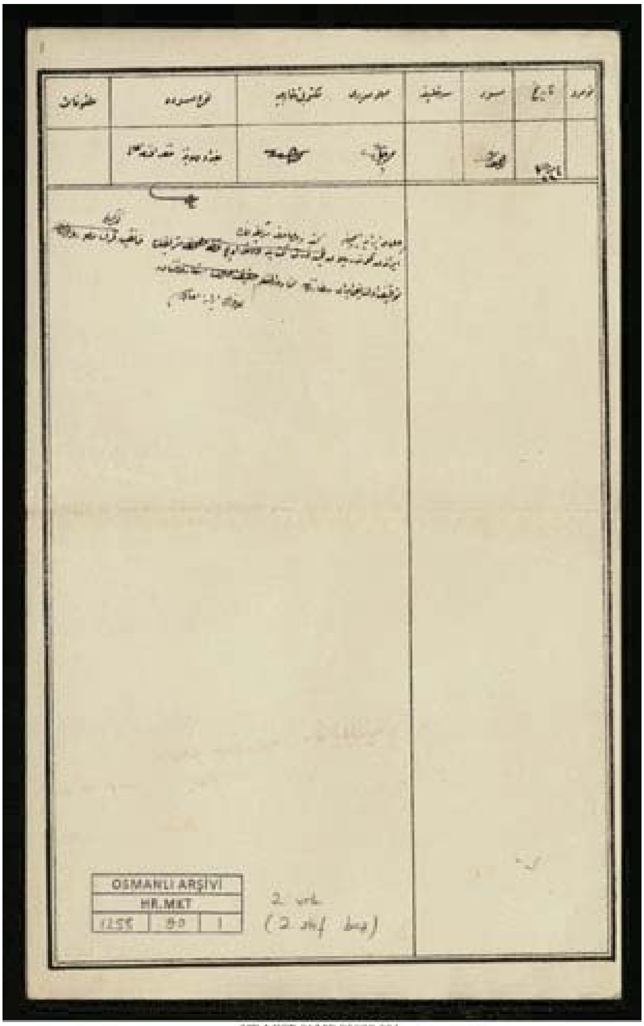

HR.MKT.01258.00090.001

HR.MKT	01258.00090	25 ڕەبیعی کۆتایی 1300/ 5 مارت 1883
تەلەگرافنامەی پایەبەرز بۆ ویلایەتی بەغداد سەرچاوە و قورئان لە ئێران بۆ زاناکانی ئێران ڕەوان کراوە، بەڵام لە گومرگی خانەقین دەستی بەسەرداگیراوە، لە باڵیۆزخانەی ئێران باسکراوە، ڕەوانەی ئێران بکرێتەوە.		

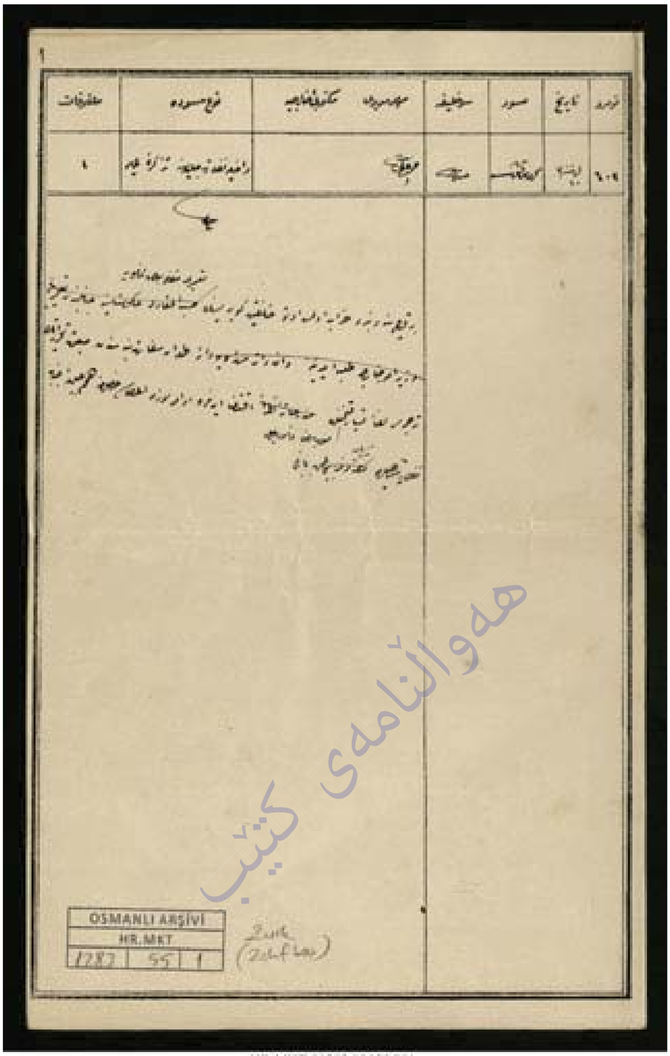

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT.01283.00055.001

HR.MKT	01283.00055	10 شەوال 1300/ 14 ئاب 1883
نووسراوی پاپەبەرز بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار چەند ساڵ لەمەوبەر پردی خانەقین وێران بووە، لە بارەی نۆژەنکردنەوەی لەسەر هەندێك ووتە لە باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران نووسراو رەوان کراوە، وەرگێراوەکەی هاوپێچ پێشکەش کراوە، ئەوانەی کارەکە جێبەجێ دەکەن فەرمانیان پێ بکرێت، بۆ ئەمەش جەنابی پەیوەندیداری نەزارەت هیممەت بکات.		

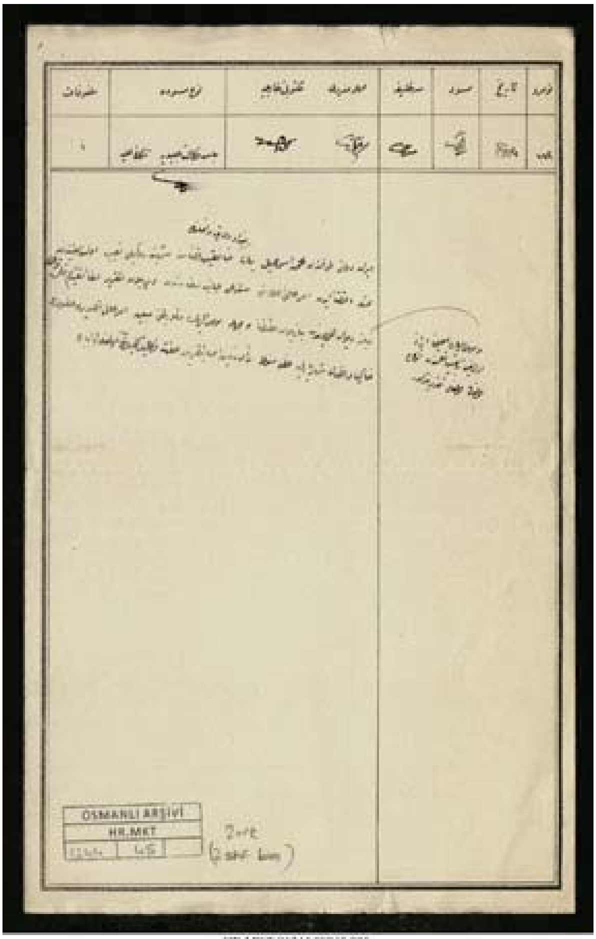

HR.MKT.01244.00045.001

<table>
<tr><td>HR.MKT</td><td>01244.00045</td><td>2 موحەررەم 1300/ 13 تشرینی دووەم 1882</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراوی پایەبەرز بۆ باش وەکالەتی شکۆدار
محەمەد ئیسماعیل بەگ لەلایەن دەوڵەتی ئێرانەوە وەکو وەکیلی شەهبەندەری قەزای خانەقین سەر بە ویلایەتی بەغداد دامەزراندوە، بۆ داواکردنی فەرمانی پایەبەرزیش لە باڵیۆزخانە راپۆرت پێشکەش کراوە، هەروەها لەسەر راستی ئێران بوونی ناوبراو، لە راپۆرتەکە ئاماژەی پێکراوە، لە دیوانی هومایۆن نووسراو کراوە، بۆ دەرچوونی فەرمانی پایەبەرز، جەنابی پاشا رەزامەندی نیشان بدات.</td></tr>
</table>

HH.İ .00060.00015.002

هەواڵنامەی کتێب

26 سەفەر 1302/ 15 کانوونی یەکەم 1884	00060.00015	HH.İ

جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم

لە موقاتەعەی عەلیاوەی سەر بە قەزای خانەقینی ویلایەتی بەغداد، زەوی لە خاوەنەکانیان کراوە و خراوەتە سەر مولکی میری، لە ئاشەکانیش ئاشی حەسەن بەگ لە ٦ بەش ١ بەشی لە ژێر بەڕێوەبردنی کەسێکی ترە، ئیتر ئەم بابەتە خراوەتە راپۆرت و حوجەتی شەرعیەکەی رەوان دەکرێت، حەجەتی شەرعی ئەو داهاتەی ماوەتەوەش لەگەڵ ئاشەکانی تر لە قۆمیسیۆنی زەوی میری بەغداد رەوان کراوە، هاوپێچ راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.

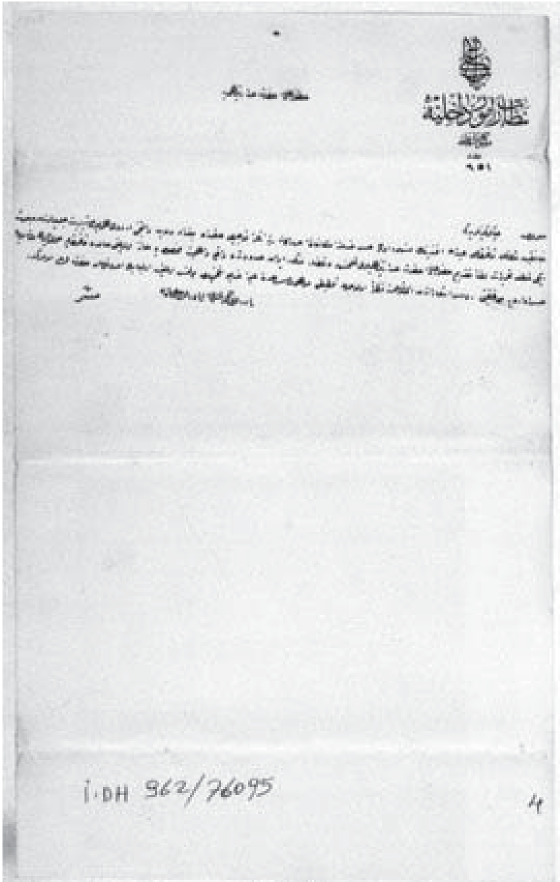
İ.DH 962/76095

İ.DH.00962

<table>
<tr><td>İ.DH</td><td>00962.076095</td><td>17 زیلحیجە 1302/ 27 ئەیلوول 1885</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
نەزارەتی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ٦٥١
جەنابی پایەبەرزی پەیوەندیداری سەدارەت
راگەیەندراوی بەندەمانە
عەبدوڵڵا ئەفەندی قائیمقامی قەزای خانەقین لە ئەرکەکەیدا خزمەتە باشەکانی بینراوە، لە بارەی پاداشت کردنی بە پلەی سێیەم، دوو پارچە نووسراو لە ویلایەتی بەغداد و موشیرەتی لەشکری هومایۆنی شکۆدار پێشکەشی جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت کراوە، هەروەها قەزای ناوهاتوو دەکەوێتە سەر سنووری ئێران و گرنگی خۆی هەیە، لە ئاماژەکانی رووس روون بۆتەوە ماوەیەکی درێژە قائیمقامی ناوبراو کارگێرییەکەی بە رێکوپێکی بەرێوەبردووە، بەم تێروانینە پاداشت بکرێت، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.</td></tr>
</table>

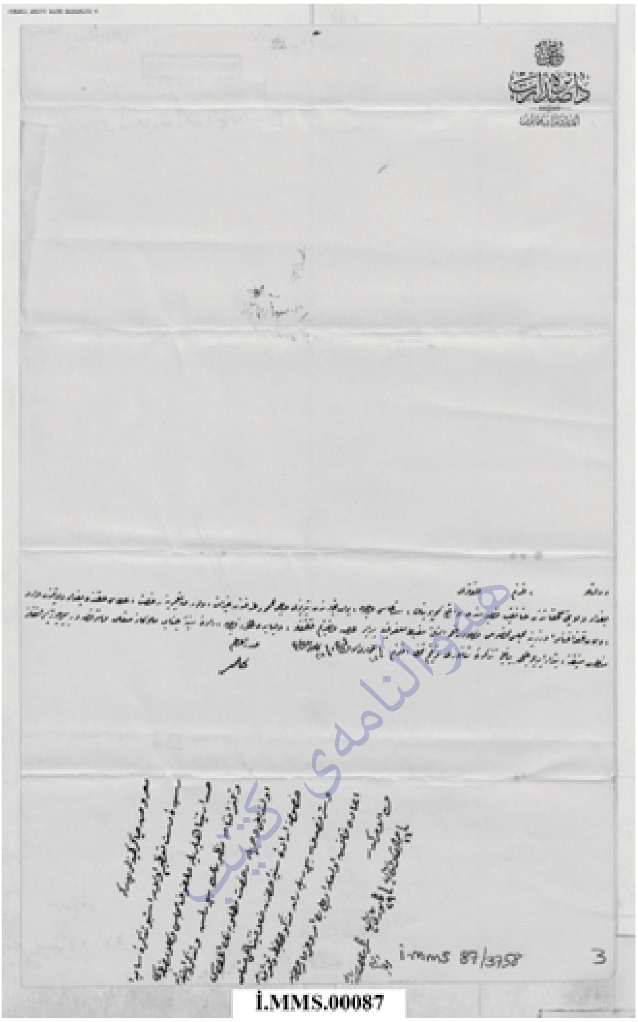

I.MMS	0087.003758	**15 جەمادی یەکەم 1304/ 9 شوبات 1887**

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
ڕێگە بدرێت بازرگانی ئێرانی حاجی مەحمود تەبریزی وەکو کاری خێرخوازی پردەکەی شارۆچکەی خانەقین سەر بە ویلایەتی بەغداد نۆژەن بکاتەوە، لەم بارەیەوە تەلەگرافنامە لە ویلایەتی بەغداد هاتووە، مەزبەتەش لە ئەنجوومەنی تایبەتی وەکیلەکان دراوەتە قەڵەم، هاوپێچ بەیەکەوە راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی ملوکانە بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە.

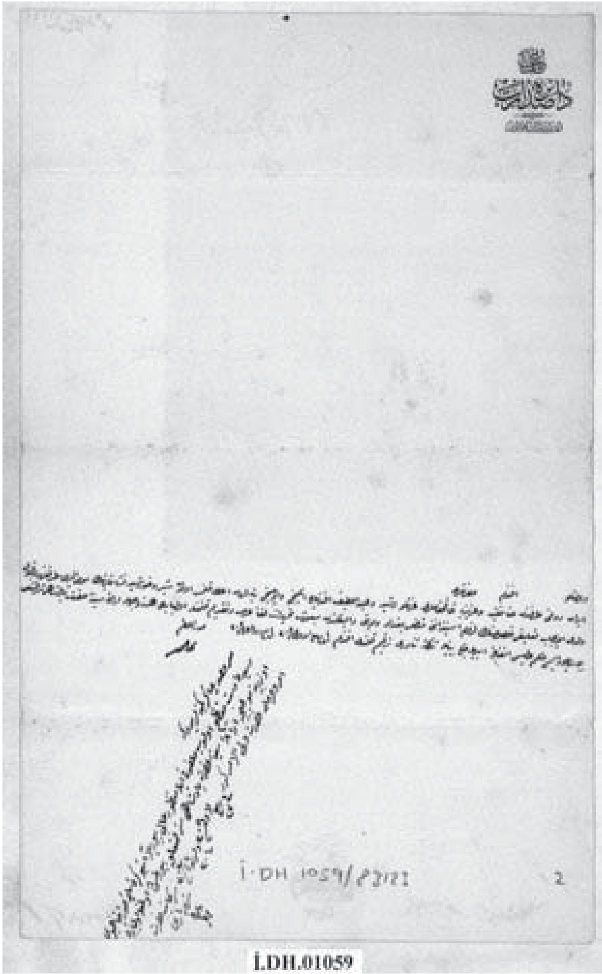

İ.DH.01059

İ.DH	01059.083123	25 ڕەبیعی یەکەم 1305/ 11 کانوونی یەکەم 1887
بابی عالی فەرمانگەی سەدارەت دیوانی هومایۆنی ئێستا جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم قائیمقامەکانی خانەقین و عەزیزیە ڕەشید ئەفەندی و عەبدوللەتیف ئەفەندی لەلایەن دەوڵەتی ئێرانەوە، بە پلەی دووەم و سێیەم شیر و نیشانی خورشیدیان پێ دراوە، هەروەها لەلایەن ناوبراوان قەبوڵ کراوە، بۆ دەستەواژەکانیشیان پێویستی بە ڕەزامەندییە، نووسراوی والی ویلایەتی بەغداد بە هاوپێچ ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.		

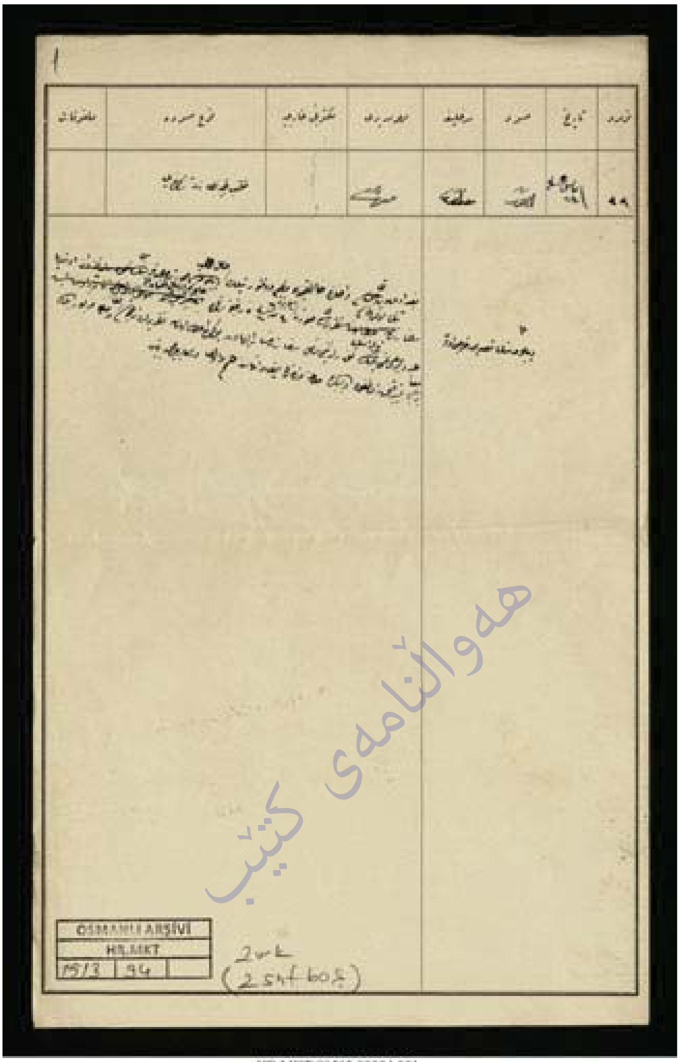

HR.MKT 01513.00094.001

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	01513.00094	12 شەوال 1306/ 11 حوزەیران 1889
نووسراوی پایەبەرز بۆ نەزارەتی مەکتەبی پزیشکی دکتور نیل لە خانەقینی سەر بە ویلایەتی بەغداد نیشتەجێیە، وێنەی بروانامەی پەسەندکراوی لەگەڵ راپۆرتی باڵیۆزی ئۆستورالیا لە مێژووی ٤ رەمەزان ١٣٠٦ رەوان کراوە، خەرجی پەسەندکرنی بروانامەکەی ٥ لیرەی عوسمانیە و رەوان کراوە، ئەمجارە لە باڵیۆزخانەی ناوهاتوو راپۆرتی وەرگیردراو و برە پارەی باسکراو بەیەکەوە رەوان کراوە، مامەڵەی پێویست جێبەجێ بکرێت و کۆتایی بە کارەکە بهێنرێت.		

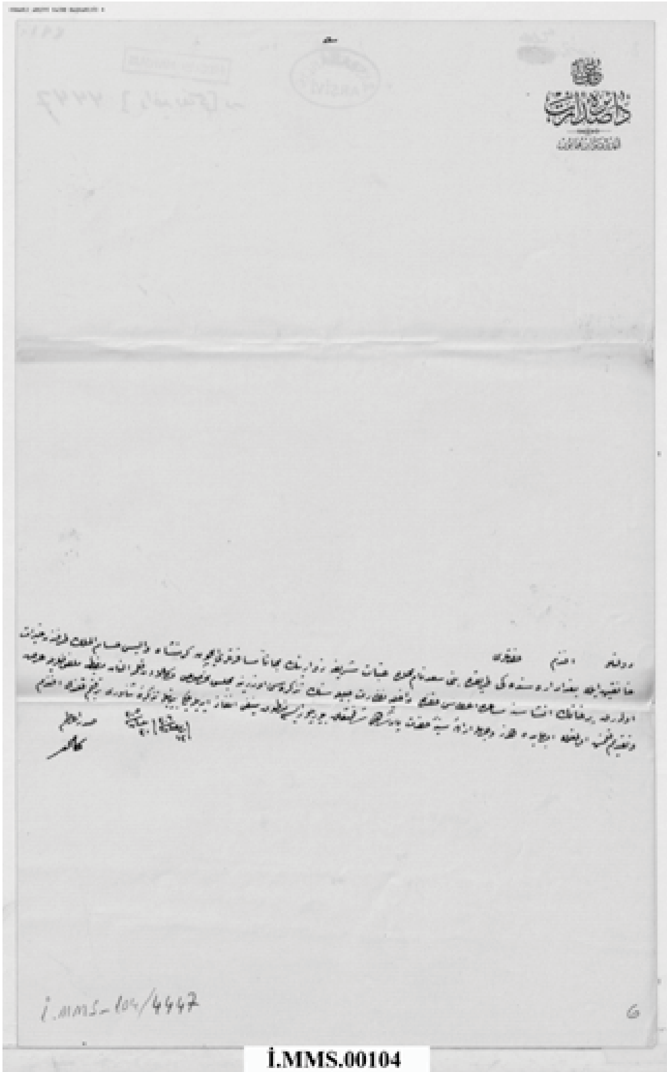

I.MMS	0104.004447	12 رەمەزان 1306/ 12 مایس 1889

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لە ڕێگای نێوان خانەقین و بەغداد لە ناوچەی بەنی سەعد، خانەیەك لەلایەن والی کرمانشا حوسامولملوك بۆ میوانداری کردنی بە خۆرایی گەشتیارانی عەتەبە دروست دەکرێت، لەسەر نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار مەزبەتە لە ئەنجوومەنی تایبەتی وەکیلەکان دراوەتە قەڵەم، بە هاوپێچەوە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

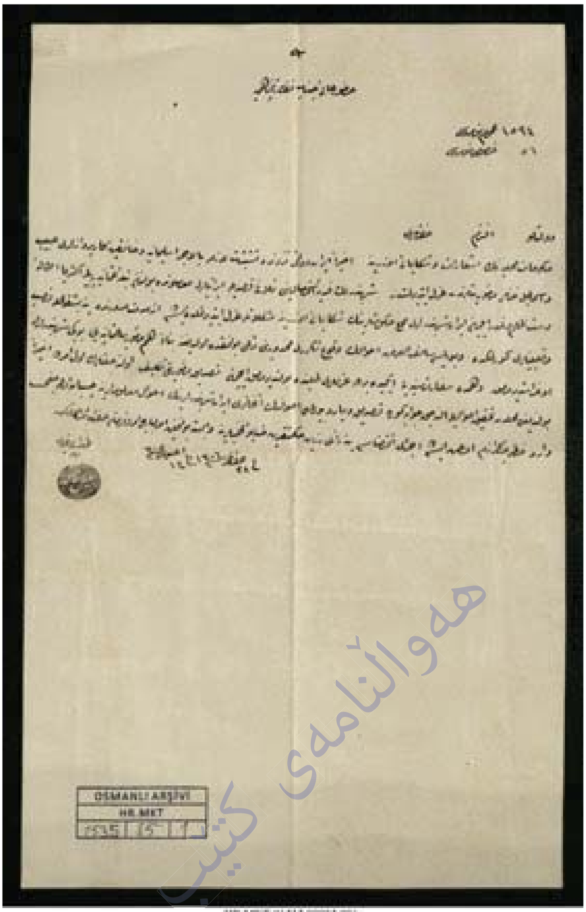

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT.01535.00085.001

<table dir="rtl">
<tr><th>HR.MKT</th><th>01535.00085</th><th>28 زیلحیجە 1306/ 25 ئاب 1889</th></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ جەنابی عالی جەنابی پەیوەندیداری نەزارەت
١٥٩٤ ژمارەی گشتی
٥٦ ژمارەی تایبەتی
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندی
لەسەر سکاڵا و ئاماژەی حکوومەتی ناوەخۆ، ئێران پەیوەست کراوە دەستپێشخەری بکرێت، لە دوورخستنەوەی کارپەردازی سلێمانی و خانەقین حەبیب خان و ئیسماعیل خان لە پۆستەکانیان، چونکە زۆربەی هاووڵاتی عوسمانی لەلایەن شەهبەندەرەکانی ئێران زوڵم و غەدریان لێکراوە، ئەگەرچی لەسەر سکاڵای حکوومەتی ناوەخۆ بە کێشەوە دوورخراونەتەوە، بەڵام بە تێپەربوونی کاتێکی کورت لە شوێنێکی تر دامەزراون، بارودۆخە خراپەکەش دووبارە بۆتەوە، بەم کارەش هەم فەرمانبەرانی عوسمانی بەم شەهبەندەرانە سەرقاڵ دەکەن، هەم باڵیۆزخانەی عوسمانی داوای دووبارە بەکارنەهێنانەوەی دوورخراوان دەکات، ئەوەی لەم دواییە ڕوویداوە لێکۆڵینەوەی لەسەر بکرێت و بە گوێرەی ئەم وەڵامەی وەردەگیرێت کارەکە پەسەند بکرێت، لەم بابەتەدا بڕیار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
مۆری خەلیل خالد باڵیۆزی تەهران</td></tr>
</table>

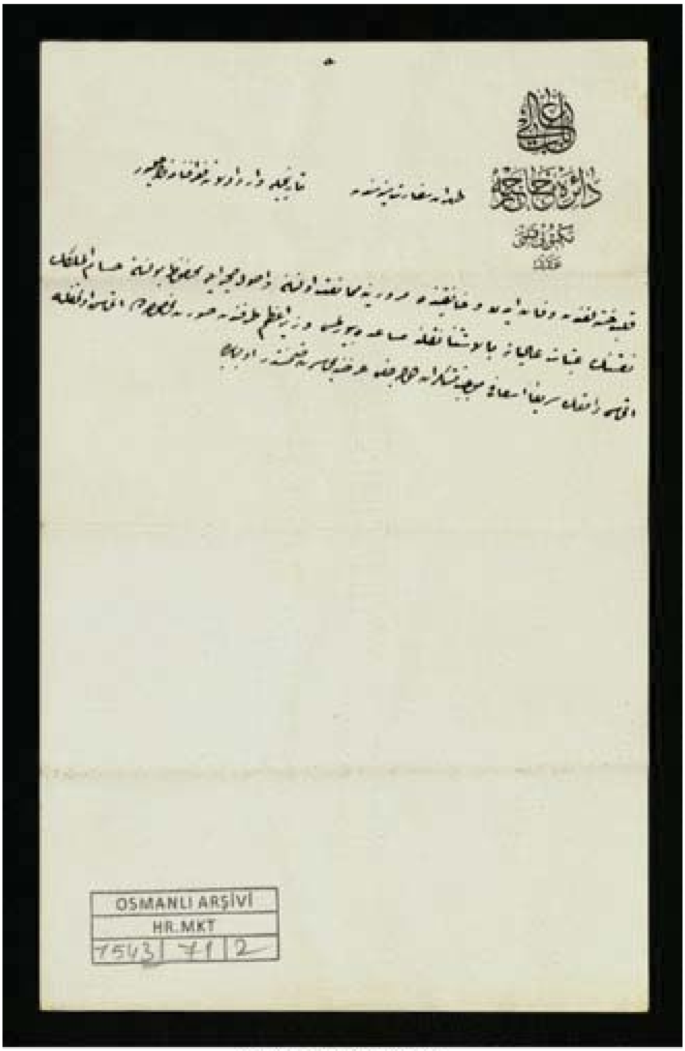

HR.MKT.01543.00071.002

HR.MKT	01543.00071	1 ڕەبیعی کۆتایی 1307/ 25 تشرینی دووەم 1889
بابی عالی فەرمانگەی دەرەوە قەڵەمی مەکتوب تەلەگرافنامەی باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران ڕەوان کراوە حوسامولمولوك نەقشی بە نەخۆشی دڵ کۆچی دوای کردووە و ڕێگە نەدراوە تەرمەکەی بە خانەقیندا تێپەڕێت، بۆ پەرینەوە و گواستنەوەی تەرمەکەی بۆ عەتەباتی عالیە، لەلایەن وەزیری پایەبەرز نووسراوی تایبەت ڕەوان کراوە، بەپەلە ڕاگەیەندراوە و جێبەجێ کراوە.		

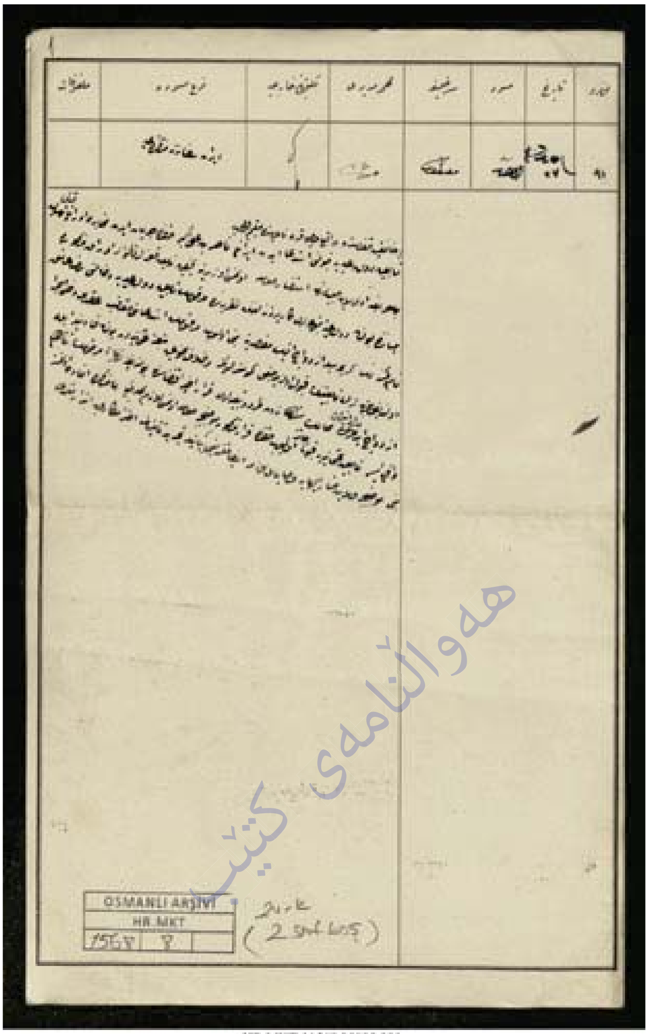

HR.MKT.01568.00008.001

HR.MKT	01568.00008	1 رەمەزان 1307/ 21 نیسان 1890

نووسراوی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی ئێران

ناسر کوڕی عەلی ئەکبەر لە ناحیەی حاجی قەرە سەر بە قەزای خانەقین نیشتەجێیە و داوای مۆڵەتی شوێنکەوتووی کردووە، لەم بارەیەوە گفتوگۆ کراوە، بۆ جێبەجێ کردنی مامەڵەکەش پرس بە ویلایەتی بەغداد کراوە، دواتر چۆنیەتی کارەکە حەواڵەی قەڵەمی شوێنکەوتووان کراوە، لە ئەوراقی دەوڵەتی عالی و راپۆرتی کارپەرداز دەردەکەوێت ناوبراو داوای مانەوەی کردووە بۆ ئەوەی لەگەڵ کچی رزا عاشق هاوسەرگیری بکات، دوای چاودێری و لێکۆڵینەوە مارەبرینەکەی کراوە، بۆیە بە شوێنکەوتە قەبوڵ ناکرێت، چونکە بە گوێرەی یاسای دەوڵەتی عوسمانی هاووڵاتی عوسمانی بۆی نییە و قەدەغەیە هاوسەرگیری لەگەڵ هاووڵاتی ئێرانی هاوسەرگیری بکات، بڕیاریش دراوە دەبێ ئێرانیەکان لە دەوڵەتی عوسمانی دەربکرێن و دوور بخرێنەوە، بەم بڕیارەوە شوێنکەوتووی عوسمانی ناوبراو گونجاو نییە، ئامۆژگاری پێویست لە ویلایەتی ناوهاتوو دەرچووە و بە راگەیاندنی نووسراو کراوە.

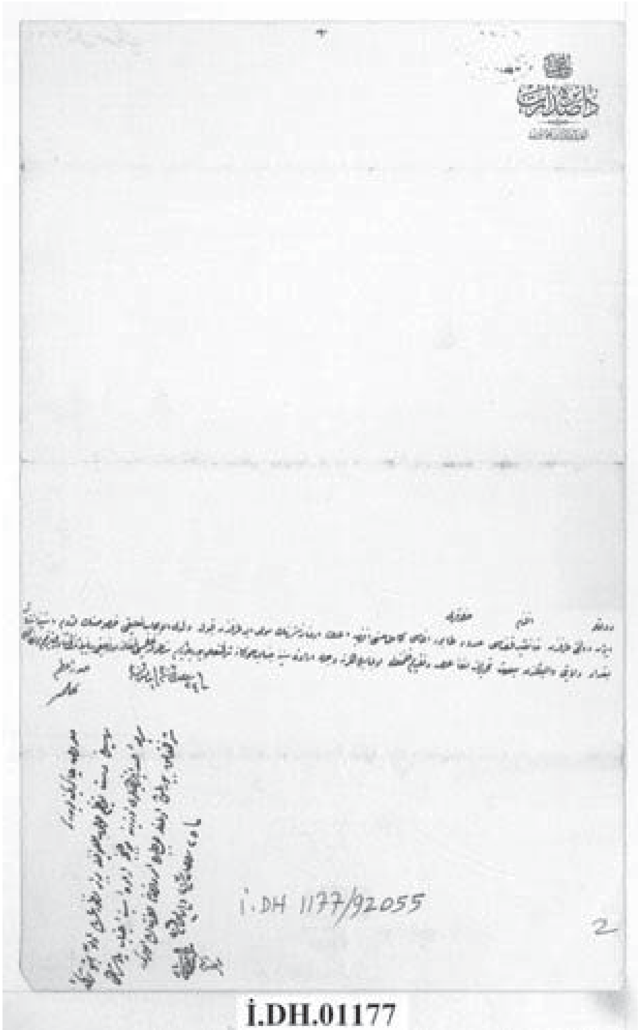
i.DH 1177/92055
İ.DH.01177

<table>
<tr><td>İ.DH</td><td>01177.092055</td><td>24 ڕەمەزان 1307/ 14 مایس 1890</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لەلایـەن دەوڵەتـی ئێرانـەوە وەکـو پاداشـت نیشـان دراوەتـە کامـل حوسـنی ئەفەنـدی ئاغـای تابـووری سـنووری قـەزای خانەقیـن، لـەلای ناوبـراوەوەش نیشـانەکە قەبـوڵ کـراوە، نـووسراوی ویلایەتـی بەغـداد ڕاگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، لـەم بابەتـەدا جەنابـی ملوکانـە بـە فەرمانـی پاشـا چ بفەرمووێـت جێبەجـێ دەکرێـت، بـە ڕاگەیاندنـی نـووسراو کـراوە ئەفەنـدم.</td></tr>
</table>

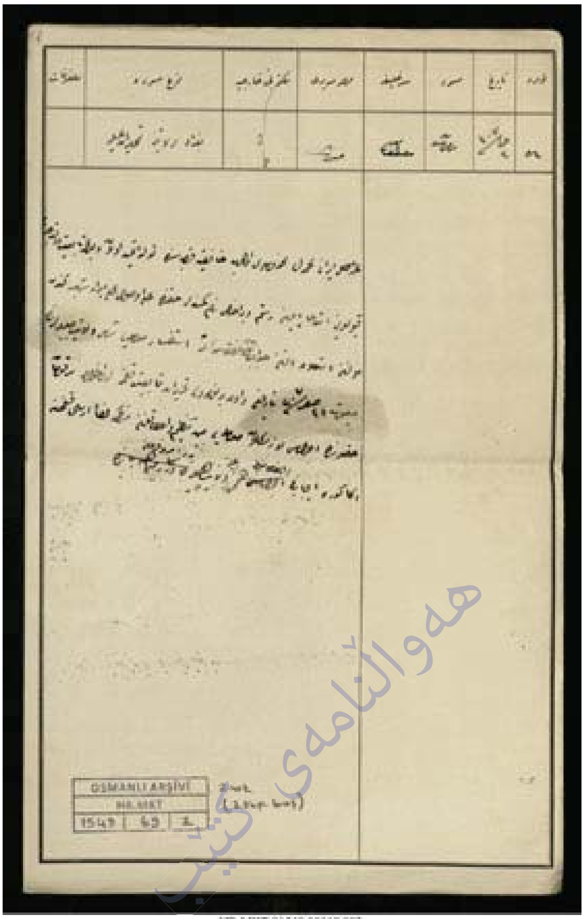

HR.MKT.01549.00069.002

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT	01549.00069	2 جەمادی یەکەم 1307/ 25 کانوونی یەکەم 1889
نووسراوی پایەبەرز بۆ ویلایەتی بەغداد کوڕەکانی محەمەدی ئێرانی کە لە شارۆچکەی خانەقین لەدایکبوونە، ئەمجارە داوایان کردووە بە بەندەی دەوڵەتی عوسمانی هەژمار بکرێن، لە بارەی ڕۆستەم و براخاس بە نووسراو داوای زانیاری لە شەهبەندەر کراوە، لەم وەڵامەی هاتووە نووسراوی ویلایەتی شکۆدار لە مێژووی ٢١ سەفەر ١٣٠٧ دراوەتە قەڵەم، لە کاتی حەواڵە کردن لەبارەی ناوبراوان ئەوەی پێویستە لە مامەڵە ئەنجام بدرێت، نووسراو ڕێکخراوە و ڕەوان کراوە، کارەکەش لەسەر بریار و فەرمانی پەیوەندیداری ویلایەت وەستاوە.		

HR.MKT	01549.00069	21 سەفەر 1307/ 17 تشرینی یەکەم 1889

ویلایەتی بەغداد
ژمارە ١١
بۆ نەزارەتی دەرەوەی شكۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
رۆستەم و براكەی بە ناوی براخاص دانیشتووی شارۆچكەی خانەقین داوایان كردووە وەكو هاووڵاتی عوسمانی قەبوڵ بكرێن، ئەگەرچی باوكیان بە ناوی محەمەد ئێرانیش بێت، بەڵام دایكیان هاووڵاتی عوسمانیە، رۆستەم لە ساڵی ١٢٥٥ و براخاص لە ساڵی ١٢٦٥ لە شارۆچكەی ناوهاتوو لە دایك بوون، هەر لەم كاتەوە لەوێ نیشتەجێن و تا ئێستا دەستگیر نەكراون و نەدراونەتە دادگا، بەم راگەیەندراوە وەڵامدا لەم مەزبەتەیەی لە ئەنجوومەنی كارگێری قەزای خانەقین هاتووە، ئاماژەی پێكراوە پشت بەستن بە ماددەكانی ٢ و ٣ ی یاسانامەی ژێردەستەی عوسمانی ئەگەر ناوبراوان وەكو شوێنكەوتووی دەوڵەتی عالی هەژمار بكرێن، ئەو كاتە لە شەهبەندەر خانەكەیان دەگۆڕێت و نابێت پەیوەندییان بە ئێرانەوە هەبێت، لە باش شەهبەندەری بەغداد-ئێران داوای زانیاری كراوە، لە وەڵامدا نووسراو هاتووە سەرەتا رۆستەم كچەكەی لە ئێرانییەك مارە كردووە بەڵام دواتر پەشیمان بۆتەوە و لە كەسێكی تری مارە كردووە، بۆیە ئێرانیەكە داوای ئەو برە پارەیەی كردووە كە پێیانی داوە، ئەم تێبینیە بۆتە هۆی دەستپێشخەری بكات لە گۆرینی پێشكەوتووی، ئاماژەی پێكراوە و راگەیەندراوە ئەگەر بێتو ناوبراوان شوێنكەوتوویی رەت بكرێتەوە ئەو كاتە رادەستی فەرمانبەرانی سنوور بكرێنەوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو كەسەیە كە فەرمانی بەدەستەوەیە.
والی ویلایەتی بەغداد مۆری مستەفا عاسم كوڕی حەسەن

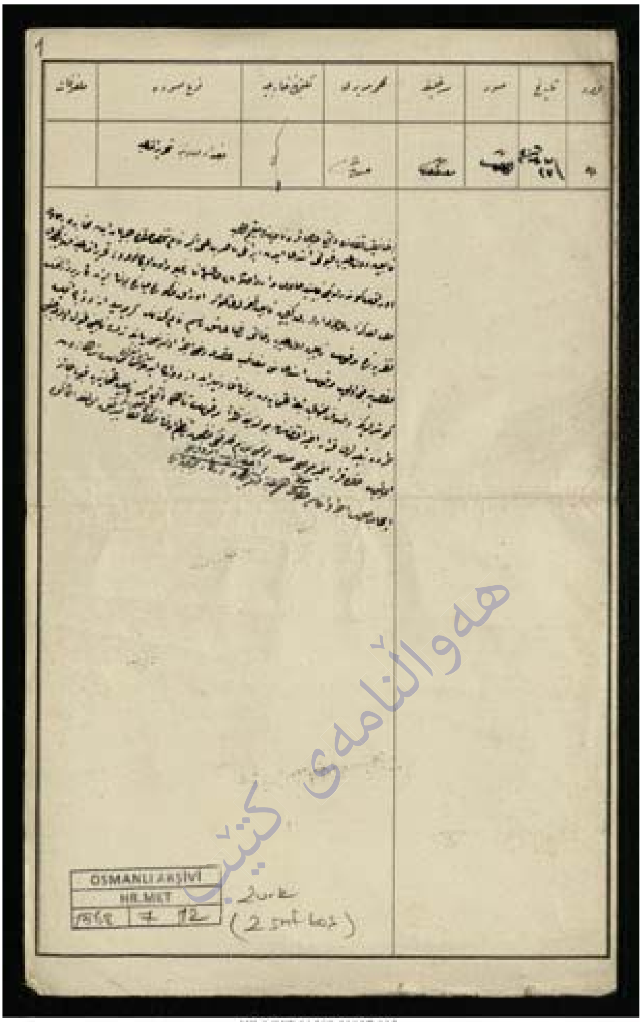

هەواڵنامەی کتێب

HR.MKT.01568.00007.012

HR.MKT	01568.00007	1 رەمەزان 1307/ 21 نیسان 1890

ناسر کوڕی ئەکبەری ئێرانی لە ناحیەی حاجی قەرە سەر بە شارۆچکەی خانەقین نیشتەجێیە، داوای کردووە لە دەوڵەتی عوسمانی وەکو شوێنکەوتوو قەبوڵ بکرێت، دوای گفتوگۆ لەسەر ناوبراو تۆمارەکەی رەوان کراوە، نووسراوی ٢٨ جەمادی یەکەم ١٣٠٧ ژمارە ١٣ ی پەیوەندیداری ویلایەت خوێندنەوەی بۆ کراوە، دوای حەواڵەکردنی بۆ قەڵەمیش، لە راپۆرتی کارپەردازی ئێران هاتووە، ناوبراو لەگەڵ کچی رزا عاشق بەتەمای هاوسەرگیرییە، بە راگەیاندنی دەرکەوتووە تەنیا مارەبڕینەکەی کردووە، بۆیە بە شوێنکەوتووی دەوڵەتی عوسمانی وەرناگیرێت، قەدەغەکراوە ئێرانی لەگەڵ ئافرەتی دەوڵەتی عوسمانی هاوسەرگیری بکات، بریاردراوە ئێرانیەکان لە دەوڵەتی عوسمانی دەردەکرێن و دوور دەخرێنەوە، بەم تێروانینە ناوبراو قەبوڵ ناکرێت و بریاری کۆتایی لەسەر دراوە، ئەم نووسراوەی رێکخراوە وێنەیەکی رەوان کراوە.

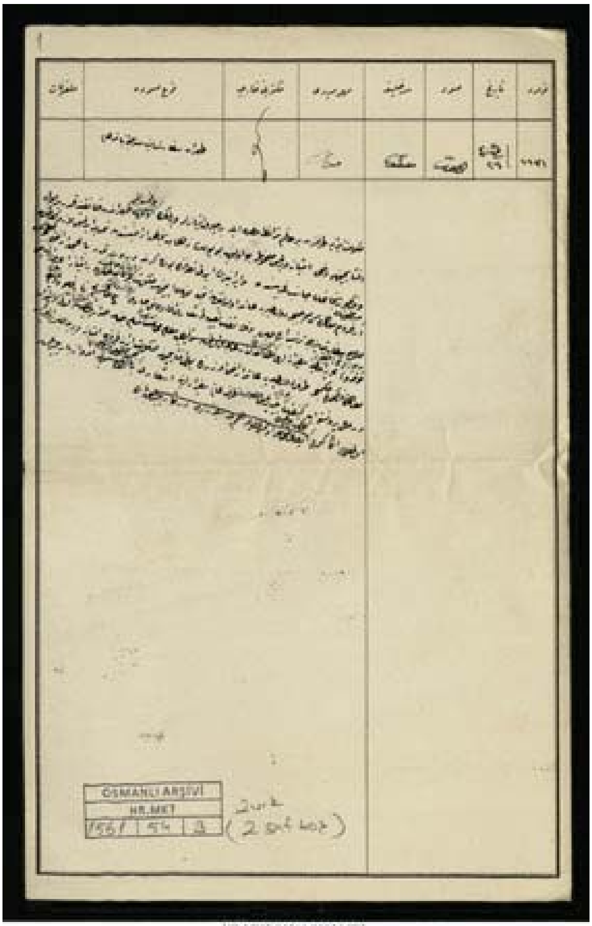

HR.MKT.01561.00054.003

HR.MKT	01561.00054	23 ڕەجەب 1307 /15 مارت 1890

وەڵامنامەی پایەبەرز بۆ باڵیۆزخانەی عوسمانی لە تەهران
لەلایـەن حکوومەتـی ئێـران زنجیرەیـەك سـەرپێچیان کـردووە، لەگـەڵ ئەمـەش زۆر ئیمتیازیـان پـێ دراوە، لەمانـە دروسـت کردنـی ڕێگایـەك لـە تەهـران تـا خانەقیـن، بـە پێویسـت زانـراوە ئـەم ڕێگایـە لـە زەوییەکانـی سـەنجەقی زەهـاب درێـژ دەبێتـەوە، بەپێـی ڕێککەوتنـی ئـەرزروم لـە سـەنجەقی ناوهاتـوو زەوییەکانـی بەشـی ڕۆژئـاوا کـە لـە ژێـر دەسـەڵاتی ئێـران ماوەتـەوە، تـا دەریاچـەی گەرەنـد سـەر بـە دەوڵەتـی عالیـە، لـەم حالەتـەدا لـە باڵیۆزخانـەی عوسـمانی ڕێکخسـتنی بـۆ دەکرێـت، هەرچـی ئامـاژە و دامەزراندنـی ئەرکـەکان لەسـەر نـووسراوی مێـژووی کۆتایـی جەمـادی یەکـەم ١٣٠٧ ژمـارە ١٧٣٩ ڕەزامەنـدی لـە پەیوەندیدارانـی سـەدارەت وەرگیـراوە، بـە گوێـرەی ڕێککەوتنـی ناوهاتـوو دەبـێ لەسـەر زەوی دەوڵەتـی عالـی ڕێگاکـە دروسـت بکرێـت، بـۆ ئەمـەش لەلایـەن دەوڵەتـی ئێرانـەوە هـەر ئیمتیازێـك بدرێـت یەکسـەر ڕەت بکرێتـەوە، بـەم ڕاگەیەنـدراوە ئامـاژەی باڵیۆزخانـە بـە بڕیـاری ئەنجوومەنـی تایبـەت وەڵام دراوەتـەوە، بڕیـاری لەسـەر بدرێـت.

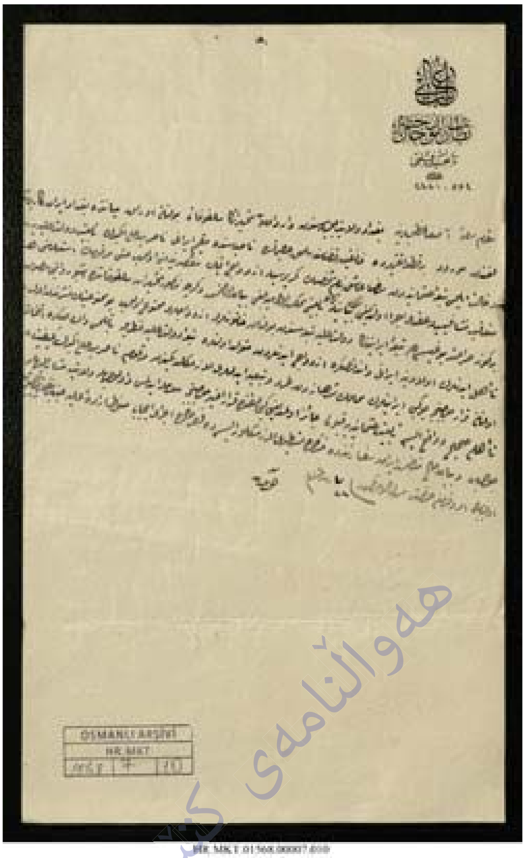

HR.MKT.01568.00007.010

هەواڵنامەی کێبر

HR.MKT	01568.00007	1 رەمەزان 1307/ 21 نیسان 1890

ئـەم نووسراوانـەی لـە ویلایەتـی بەغـدادی شـکۆدار هاتـووە، هاوپێـچ راپۆرتێکـی کارپـەردازی بەغداد-ئێرانـی لەگەڵـە، تێـدا هاتـووە نـاسر کـوڕی عەلـی ئەکبـەر لـە ناحیـەی حاجـی قـەرە سـەر بـە قـەزای خانەقیـن نیشـتەجێیە، شـوێنکەوتووی دەوڵەتـی عوسـمانیە، هاتنـی بەمەبەسـتی پێکهێنانـی ژیانـی هاوسـەرگیری بـووە لەگـەڵ کچـی رزا عاشـق، تەنانـەت لـە کاتـی داواکاریەکـەی رایگەیانـدووە مارەبرینەکـەی ئەنجـام داوە و راگەیەنـدراوە رەتکردنـەوەی شـوێنکەوتووەکەی ناکرێـت، ئەگەرچـی لـە هاوپێچـی نووسراوەکانـی ناوهاتـوو ئەگـەر چیرۆکەکـەی راسـتیش بێـت، قەدەغەکـراوە نابێـت خاتوونەکانـی عوسـمانی لەگـەڵ هاووڵاتـی ئێرانـی هاوسـەرگیری بکـەن، بـە گوێـرەی بریـار پێـش راگەیاندنـی ئـەم بریارە ئـەو ئافرەتـەی هاوسـەرگیری لەگـەڵ ئێرانـی کردبێـت منداڵەکـەی ئێرانیـە و ئەوانـەی دوای راگەیاندنـی بریارەکـەش هاوسـەرگیری کردبێـت دەبێـت ئـەم ئێرانیانـە لـە دەوڵەتـی عوسـمانی بخرێنـە دەرەوە، ئەگـەر نـاسر کـوڕی عەلـی ئەکبـەر بـە راسـت خێزانـدارە ئـەوا جێگـەی قەبـوڵ نییـە و بـە گوێـرەی بریـار مامەڵـەی لەگـەڵ دەکرێـت، وەڵام بدرێتـە ویلایەتـی ناوهاتـوو و بـە نـووسراو لـە باڵیۆزخانـەی ئێـران تۆمـاری کەسـێتی راگەیەنـدراوە، پێویسـتە جەنابـی پەیوەندیـداری نـەزارەت بـە فەرمانـی عالـی بریـاری لەسـەر بـدات، لـەم بابەتـەدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمانـی بەدەسـتەوەیە.

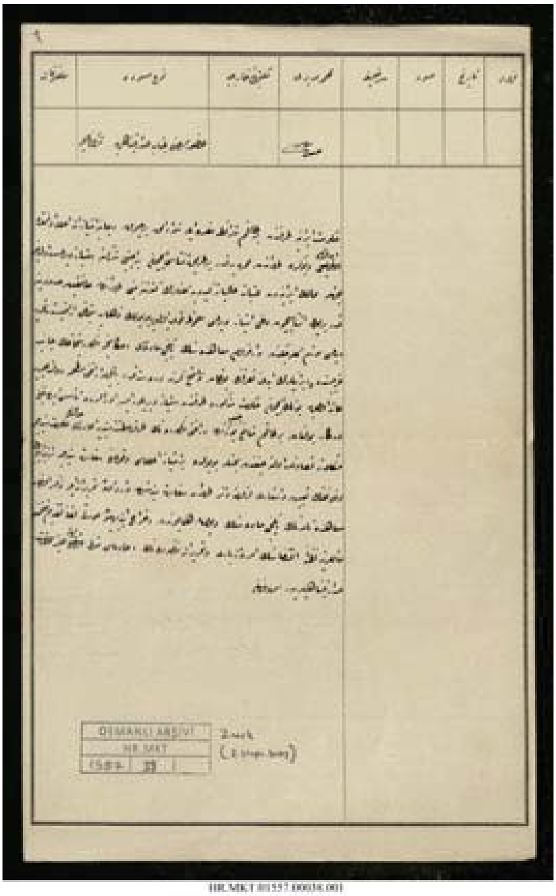

HR.MKT 01557.00038.001

HR.MKT	01557.00038	27 جەمادی کۆتایی 1307/ 23 کانوونی دووەم 1890

نووسراوی پایەبەرز بۆ جەنابی پاشای پەیوەندیداری سەدارەت
لەلایەن حکوومەتی ئێرانی تاقمێك كاری خراپ ئەنجام دراوە، ئەم جارەش بۆ دروست كردنی ڕێگای تەهران-موحەممەرە، ئیمتیازات دراوەتە كۆمپانیەكی بێگانە، هەروەها لەبەر زۆری ئەو ئێرانیانەی بۆ عەتاباتی عالی هاتووچۆ دەكەن، ڕێگایەك لە تەهران تا سنووری خانەقین دروست بكرێت، ئەگەرێكی زۆر هەیە ئیمتیاز بە كۆمپانیای بێگانە بدرێت، پێویستە ئەم ڕێگایە لە زەوییەكانی سەنجەقی زەهاب درێژ بێتەوە، بە پێی بڕیاری ماددەی دووەمی پەیماننامەی ئەرزروم لە لایەنی ڕۆژئاوای سەنجەقی ناوهاتوو تا ڕووباری گەرەند لە ژێر دەسەڵاتی ئێرانیەكانە، تەواوی زەوی تەختاییەكەش سەر بە دەوڵەتی عالیە، لەبەر ئەوە ئەگەر لەلایەن حكوومەتی ناوهاتوو ئیمتیازەكە دەربچێت، لەوێ دروست دەكرێت، بۆیە لەبەر چەندین سوودی بێگانە، ئەگەر زەوییە ناوهاتووەكان بگەڕێندرێتەوە بۆ دەوڵەت، ئەوا كێشە بۆ حكوومەتی عوسمانی دروست دەبێت، بۆ ئەم مەبەستە لەلایەن باڵیۆزخانەی عوسمانی ئیمتیازێك ڕێك دەخرێت، بۆ دامەزراندنی ئەركەكان و ئاماژە پێكردنیشی نووسراو لە باڵیۆزخانەی تەهران هاتووە، وێنەیەكی ماددەی دووەمی پەیماننامەی ناوهاتوو لە دیوانی هومایۆن دەرهێنراوە و پێشكەش كراوە، بە تێروانین لە بابەتەكە بڕیار و نووسراوی بۆ بكرێت و نووسراوەكانی ناوهاتووش ڕەوان بكرێتەوە، بڕیار و فەرمان بۆ پەیوەندیداری سەدارەتە.

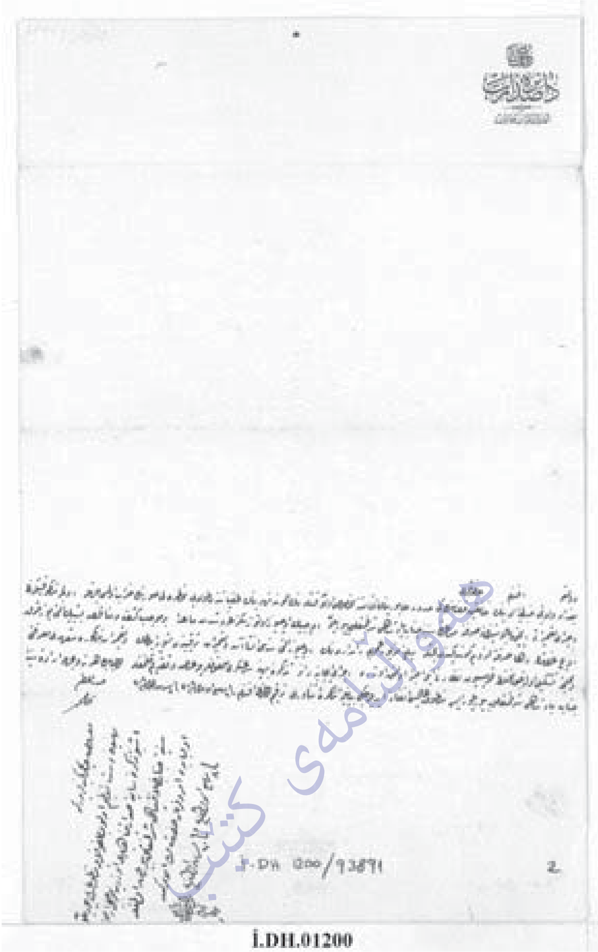

İ.DH	01200.093891	6 رەبیعی یەکەم 1308/ 20 تشرینی یەکەم 1890

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
ئـەم قشـلەیەی بـۆ نیشـتەجێ کردنـی تابـووری سـنووری قـەزای خانەقیـن سـەر بـە ئـاڵای زەبتیـەی ویلایەتـی بەغـداد دانـراوە، بەهـۆی هەسـتانەوەی ئـاوی رووبـاری ئەلوەنـد بـە شـێوەیەکی زۆر مەترسـیدار وێـران بـووە، سـەرەتا بـۆ نۆژەنکردنـەوەی قشـلەی ناوهاتـوو بـری ٣٣٣٠ قـوروش لـە سـەدەقەی جەنابـی پاشـا خـەرج بکرێـت، جگـە لەمـە بـە دەرخسـتە و کەمکردنـەوە، بـری ٥٦٤٣ قوروشـی تـر زیـاد بکرێـت، بـرە پـارەی دیاریکراویـش لـە رێکخسـتنی دروسـت کـردن و نۆژەنکردنـەوەی ساڵی ١٣٠٦ دابیـن دەکرێـت، بـۆ جێبەجـێ کردنی کارەکە نـووسراوی سـەرووی سـەر عەسـکەر راگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، لـەم بابەتـەدا جەنابـی پاشـا بـە فەرمانـی پاشـا چ بفەرمووێـت جێبەجـێ دەکرێـت، بـە راگەیاندنـی نـووسراو کـراوە ئەفەنـدم.

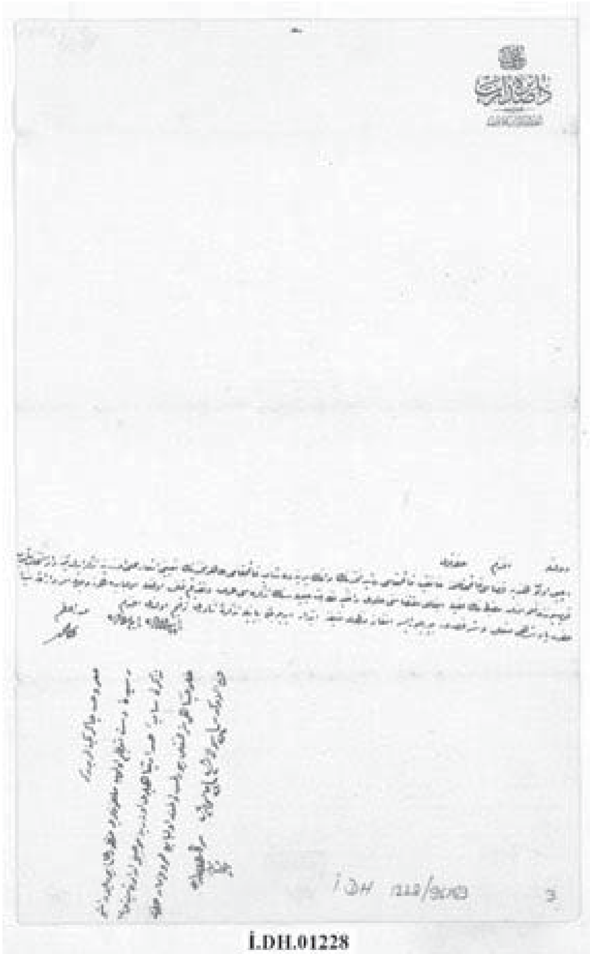

23 شەوال 1308/ 1 حوزەیران 1891	01228.096169	İ.DH

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
قائیمقامیەتی قەزای هندیە بە کراوەیی ماوەتەوە، ڕەشید ئەفەندی قائیمقامی خانەقین لە قەزای هندیە و لە شوێن ئەویش تاهیر ئەفەندی قائیمقامی شامیە دامەزرێن، بۆ ئەم مەبەستەش مەزبەتەی قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران دراوەتە قەڵەم، نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆداریش ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

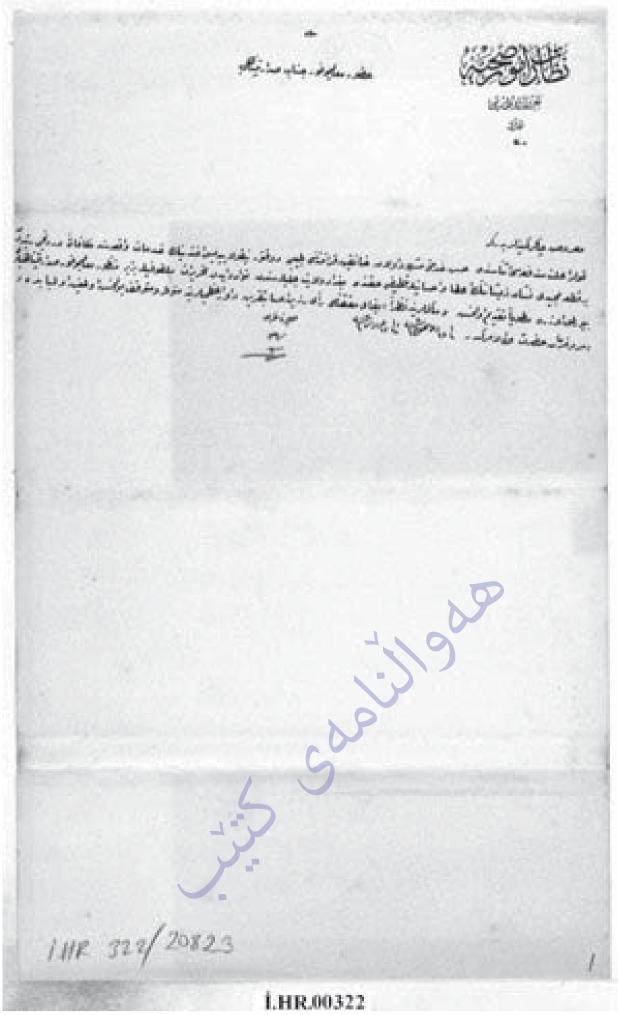

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>İ.HR</td><td>00322.020823</td><td>18 زیلقەعدە 1308/ 25 حوزەیران 1891</td></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی کاروباری تەندروستی
هۆبەی تەحریرات
ژمارە ٣٠
جەنابی پەیوندیداری سەدارەت
راگەیەندراوی بەندەمانە
لە کەرەنتینەی خانەقین دکتۆر نیقۆلاییدس ئەفەندی لە کاتی هەوڵەکانی کۆتایی هێنان بە نەخۆشی کۆلێرا، خزمەتی باشی بینراوە، بۆیە پاداشت بکرێت و لە پلەی چوارەم نیشانێکی مەجیدی پێ بدرێت، بۆ ئەم مەبەستەش نووسراو لە ویلایەتی بەغدادی شکۆدار هاتووە و بە تێروانین لە بابەتەکان و وەرگرتنی رەزامەندی، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
نازری تەندروستی</td></tr>
</table>

BEO	000026.001882	2 زیلحیجە 1309/ 28 حوزەیران 1892
بۆ زیارەتی عەتەباتی عالیە، گەشتیارەکانی ئێران لەلای خانەقین سنوور دەبەزێنن، تاوەکو رووبەرووبوونەوەی سەربازی روونەدات، بە نووسراوی ئەمرۆ بە سەرعەسکەر ووتراوە، بۆ گەرانەوەی گەشتیاران، سەرەتا بە شێوەیەکی نەرم ئاگادار بکرێنەوە، ئینجا هۆکاری قەدەغەکردنی هاتووچۆکردنیان جێبەجێ بکرێت، ئەگەر بێتو بەم شێوەیە ئەنجام دەست نەکەوێت، خوانەخواستە لە کاتی سەرپێچی و ئەوانەی دەیانەوێت بە زۆری بۆ ئەم لایەنە بپەرنەوە تا ئەوان چەك بەرز نەکەنەوە سەربازانی ئێمە چەك بەرز نەکەنەوە، بۆ ئەمەش ئاگاداری بدرێتە فەرمانبەرانی سنوور، هەروەها ئاگاداری دراوەتە ویلایەتی بەغدادی شکۆدار بە راگەیاندنی نووسراو کراوە.		

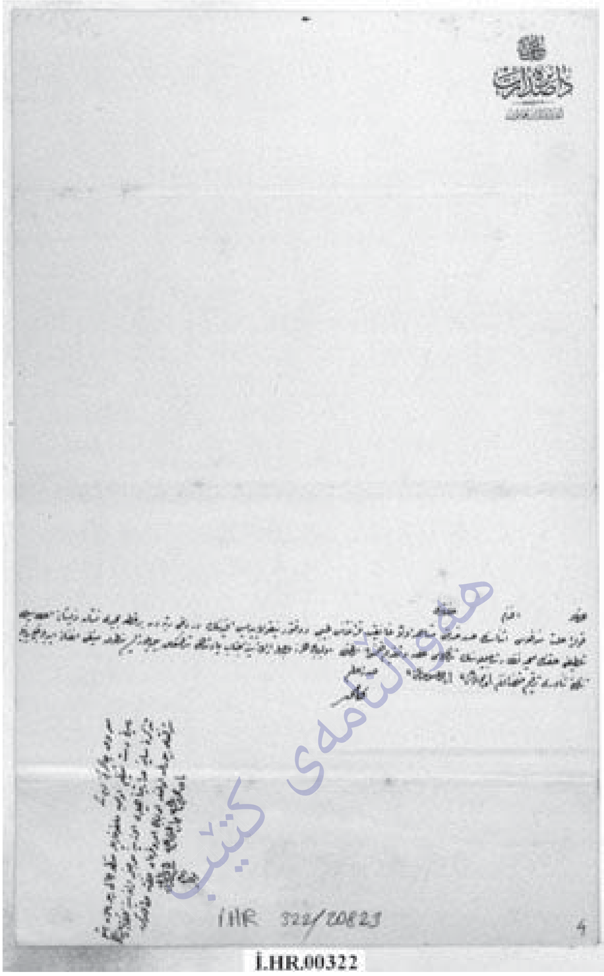

İ.HR	00322.020823	15 موحەررەم 1309/ 21 ئاب 1891

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
پزیشکی کەرەنتینەی خانەقین دکتور نیقۆلاییدیس ئەفەندی، لە کاتی کۆتایی هێنان بە نەخۆشی کۆلێرا، کاری باشی بینراوە، بۆیە لە پلەی چوارەم نیشانی مەجیدی نیشانی پێ بدرێت، لەم بارەیەوە نووسراوی نەزارەتی تەندروستی شکۆدار راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم

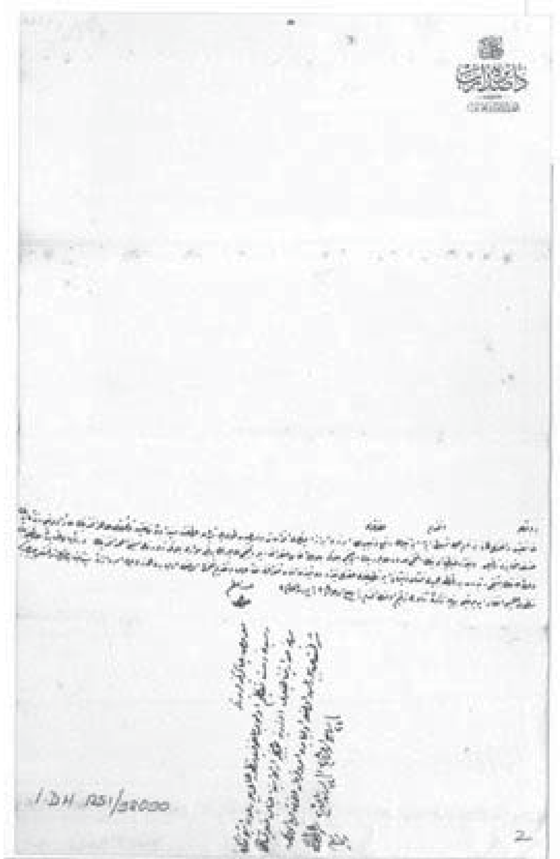

İ.DH.01251

İ.DH	01251.098090	20 رەبیعی کۆتایی 1309/ 23 تشرینی دووەم 1891

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
دوای ئەوەی ئێرانیەکان هێرشیان کردۆتە سەر ناوچەیەك بە ناوی کانی بەزی خانەقین، بڕیاری دوورخستنەوە و دەرکردنی ئێرانیەکان دەرچووە، لە جێبەجێ کردنی ئەم بڕیارەش تاهیر ئەفەندی قائیمقامی خانەقین سەرکەوتنی بەدەست هێناوە، بۆ ئەم مەبەستە بۆ پلەی دووەم چینەکەی بەرز بکرێتەوە، هەروەها ئاغای بلۆك سەفەر ئاغا لە بلۆکی سێیەمی تابووری سەر سنوور سەر بە ئاڵای زەبتیەی بەغداد لەگەڵ ئەحمەد ئەفەندی ئەمینی ژورناڵی بلۆکی یەکەمی سوارەی سەر بە تابووری دووەم لەگەڵ لە سەرۆك عەشیرەتەکان مستەفا بەگ و والی ئاغا بە پلەی پێنجەم نیشانێکی مەجیدیان پێ بدرێت، لەم بارەیەوە تەلەگرافنامە لە ویلایەتی بەغداد وەرگیراوە و بە هاوپێچ ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی ملوکانە بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

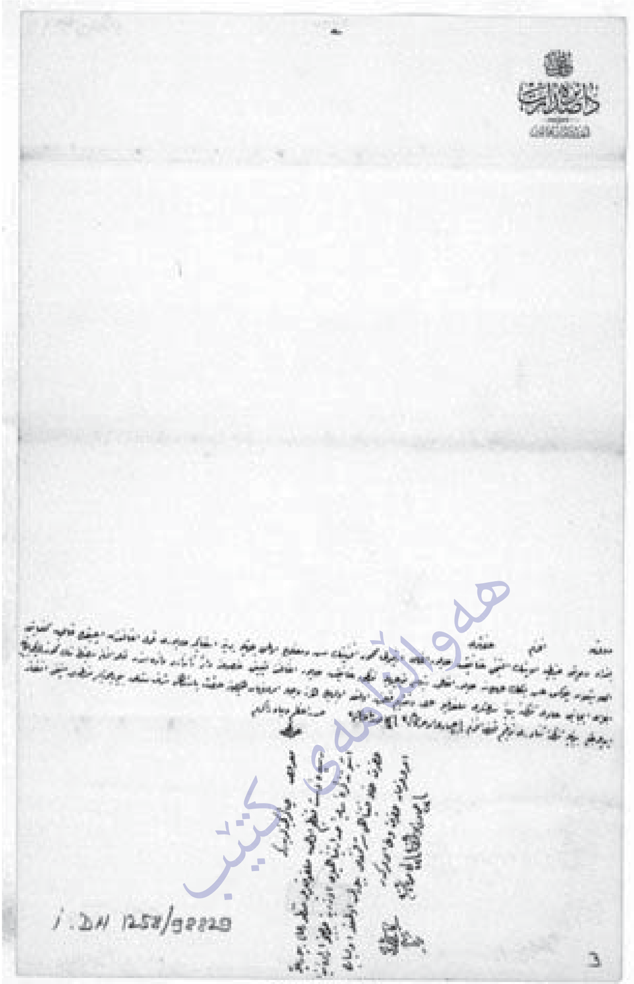

İ.DH.01258

İ.DH	01258.098829	20 جەمادی کۆتایی 1309/ 21 کانوونی دووەم 1892

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
تابووری ئاغا مەحمود ئەفەندی ئیزمیرلی لە تابووری شەشەمی خانەقین سەر بە ئاڵای زەبتیەی ویلایەتی بەغداد، پیر و ئیفلیج بووە، لە شوێن ئەو ئاغای قۆڵی تابووری ئیسفاکیە بە کراوەیی ماوەتەوە، حەسەن بەگ چەرکەس بە پلەی تابووری ئاغا لە ئاغای تابووری خانەقین دامەزرێت، بۆ ئەم مەبەستەش لە فەرمانگەی ژاندارمە مەزبەتە دراوەتە قەڵەم، بە راگەیاندنی کاری جێبەجێ کردن، هەروەها بە راگەیاندن و پێشکەش کردنی نووسراوی سەر عەسکەر دەبێت، لەم بابەتەدا جەنابی پاشا بە بریار و فەرمانی هومایۆن چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

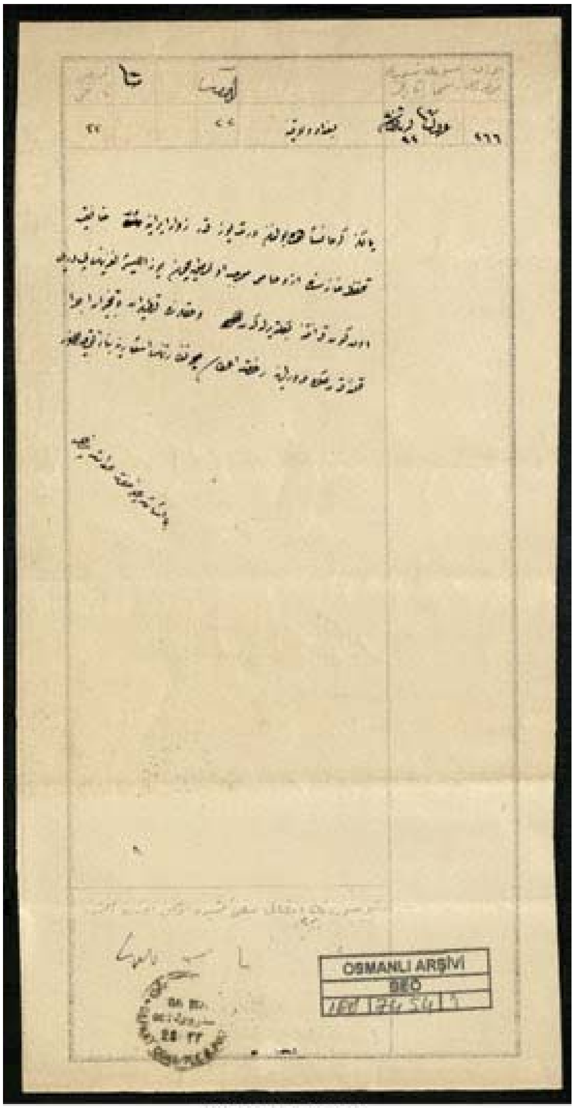

BEO.000100.007454.001

<table>
<tr><td>BEO</td><td>000100.007454</td><td>12 رەبیعی کۆتایی 1310/ 3 تشرینی دووەم 1892</td></tr>
<tr><td colspan="3">پوختەی ئەوراق
بۆ ویلایەتی بەغداد
تەنیا لە کرمانشا نزیکەی ٤٠٠ گەشتیاری ئێرانی هەیە، بۆ ئەوەی خانەی پاراستنی (تحفظ خانە) خانەقین قەڵەباڵغ نەبێت، بە پەرشوبڵاوی هەر جارە ١٥٠ کەس بۆ ماوەی ١٠ رۆژ کەرەنتینە بکرێن، دوای خاوێن بوونەوە مۆڵەت بدرێت بە پەرینەوەیان، لەسەر ئاماژەی نەزارەتی تەندروستی جێبەجێ بکرێت.</td></tr>
</table>

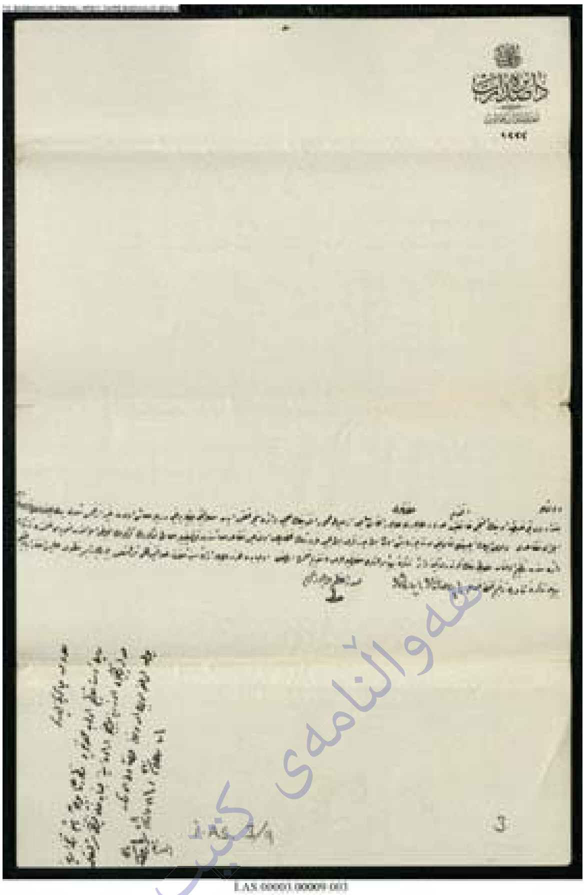

İ.AS	00003.00009	4 رەمەزان 1310/ 22 مارت 1893

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٢٣٣٣
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لە فەرمانگەی تەندروستی لێکۆڵینەوە لە زانیارییەکانی ئاغای تابووری پێشوو مەحمود ئەفەندی ئیزمیرلی لە تابووری شەشەمی سنووری خانەقین سەر بە ئاڵای زەبتیەی ویلایەتی بەغداد کراوە، دەرکەوتووە مووچەکەی لە پلەی یەکەمە و مانگانە ٧٥٠ قوروش مووچەی، بۆ جێبەجێ کردنی خانەنشینیەکەی ناوبراو لە چاوەروانی ماوەتەوە، لە سەدا ٥ی هەیە، کەواتە ٥٤٥ و نیو مووچەی بۆ دابین دەکرێت، پشت بەستن بە مووچەی خانەنشینیەکەی لە پارەی سەنجەقی کەرکووك رێك دەخرێت، مەزبەتە لە فەرمانگەی ژاندارمە رێکخراوە، لەگەڵ نووسراوی سەرعەسکەری سەروو راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

سەدری ئەعزەم و یاوەرەری

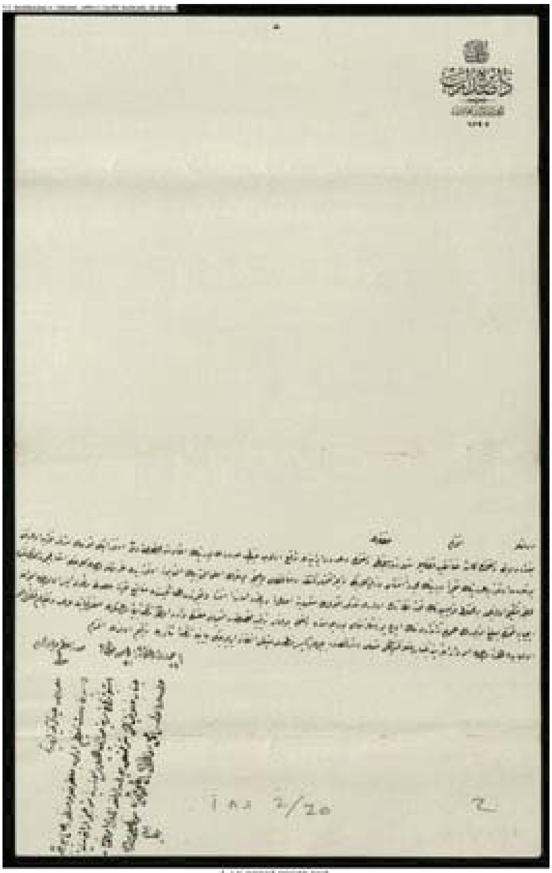

I.AS.00002.00020.002

<table>
<tr><th>İ.AS</th><th>00002.00020</th><th>23 جەمادی کۆتایی 1310/ 12 کانوونی دووەم 1893</th></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٧٣٥
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لە ناو ویلایەتی بەغداد قەزای خانەقین و لە ناو سەنجەقی شارەزوور و سەر سنووری ئێران تابووری زەبتیەی سەر سنوور نیشتەجێ کراوە، بەڵام ٣٢ منارەی چاودێری وێران بووە، بە پێویست زانراوە ٣١ منارە نۆژەن بکرێتەوە و یەکێکیش سەر لە نوێ دروست بکرێتەوە، ئەم دەرخستەی کراوە بە کەمکردنەوەی خەرجیەکەیان، بری ٥٦,٦٣٧ قوروش کارەکە جێبەجێ دەکرێت، بە دامەزراندنی قۆمیسیۆنێکی تێکەڵاو خراوەتە ژێر نەزارەت، منارەکانی ناوهاتوو بخرێنە سەر ئەم دامەزراوەیە، یاخود بدرێتە ئەمانەت، بۆ دابین کردنی خەرجی ناوهاتوو لە بودجەی ساڵی ١٣٠٨ی ژاندارمەی گشتی رێك دەخرێت، لەم بارەیەوە نووسراوی سەرووی سەرعەسکەر بە هاوپێچەوە راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.</td></tr>
</table>

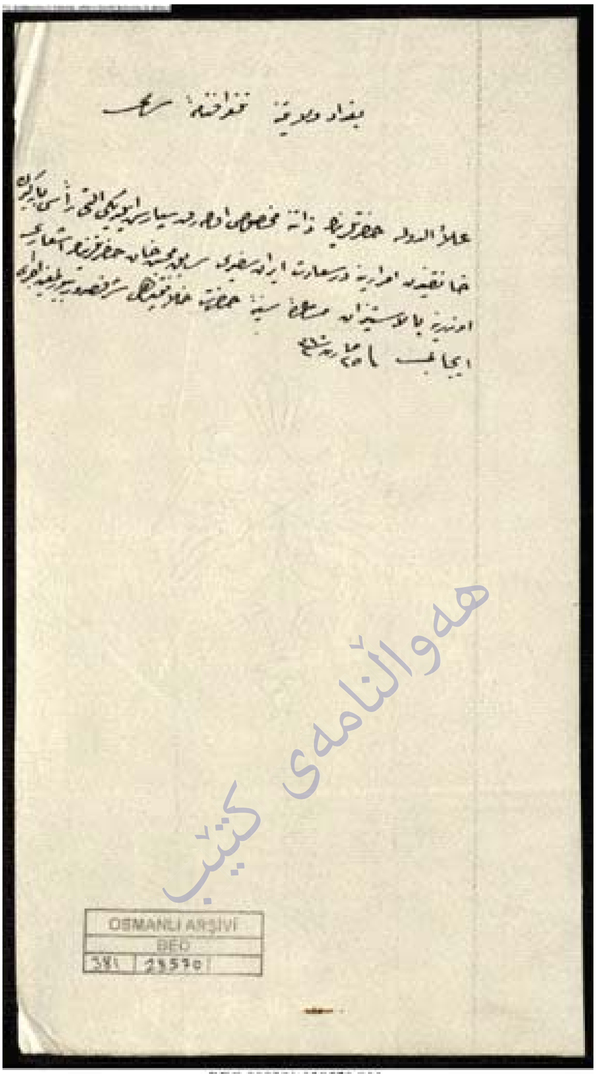
OSMANLI ARŞİVİ
BEO
381 | 28570

BEO.000381.028570.001

هەواڵنامەی کتێب

BEO	000381.028570	30 رەمەزان 1311/ 6 نیسان 1894
تەلەگرافنامەی پاشا بۆ ویلایەتی بەغداد ٦ بارگیر تایبەت بە جەنابی عەلائولدەولە داواکراوە، بۆ ئەوەی بە سنووری خانەقین تێپەڕێت، لەسەر ئاماژەی جەنابی موحسین خان باڵیۆزی پێشووی ئێران, لە دەرسەعادەت ڕەزامەندی لەلایەن جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت دەرچووە.		

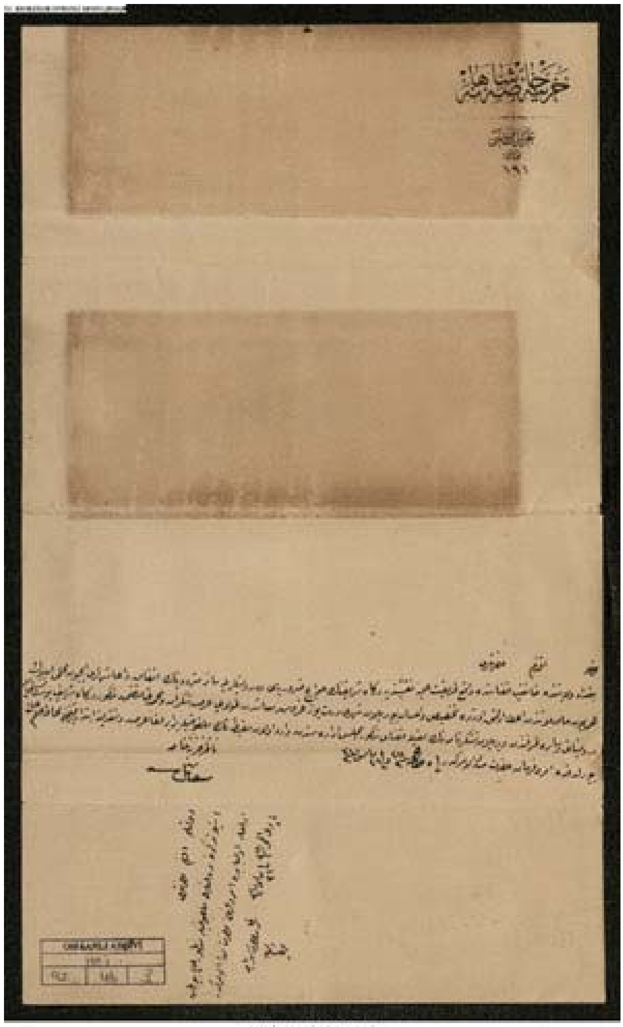

HH.İ..00092.00046.003

<table>
<tr><td>HH.İ</td><td>00092.00046</td><td>5 زیلحیجه 1311/ 9 حوزەیران 1894</td></tr>
<tr><td colspan="3">خەزینەی تایبەتی شاهانە
قەڵەمی تەحریرات
ژمارە ۱۹۱
لـە داهاتـی ناوەخـۆی هومایـۆن پێداویسـتی رۆژانـە لەگـەڵ خۆراکـی دەروێـش و هـەژارانـی تەکیـەی تەریقەتـی نەقشـبەندی لـە قـەزای خانەقیـن سـەر بـە ویلایەتـی بەغـداد دابیـن دەکرێـت، کـە برەکـەی مانگانـە ٤٠٠ قـوروش مووچـە دەکات، بـۆ ئەمـەش لەلایـەن پۆسـت نشـینی تەکیەکـە و دەروێشـەکان و گشـت لایـەك سوپاسـنامە رەوان کـراوە، مەزبەتـەی ئەنجوومەنـی کارگێـری قـەزای ناوهاتـوو هاتـووە و هاوپێـچ راگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمانـی بـە دەسـتەوەیە.</td></tr>
</table>

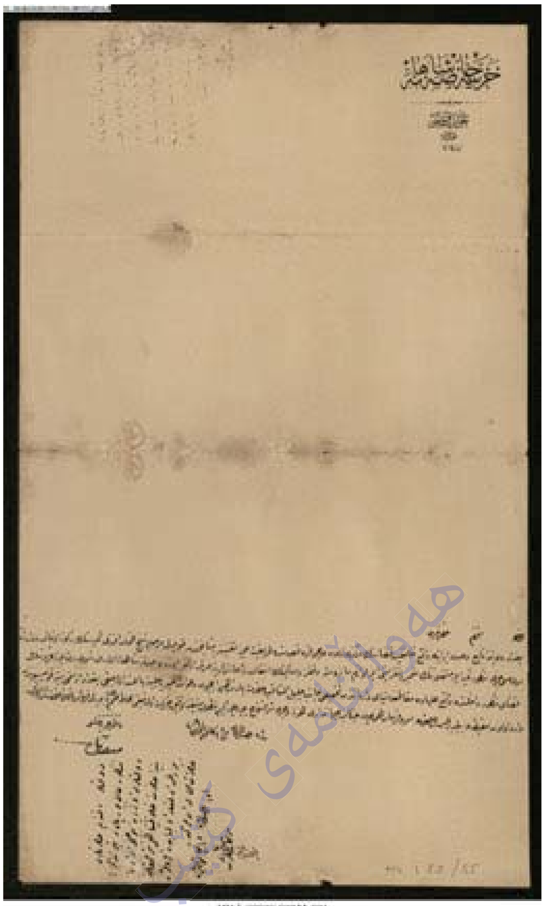

HH.İ	00089.00055	8 رەجەب 1311/ 15 كانوونی دووەم 1894

خەزینەی تایبەتی شاهانە
قەڵەمی تەحریرات
ژمارە ٧٣٧
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لـە شـارۆچكەی حاجـی قـەرە كـە مەركـەزی قـەزای خانەقینـی سـەر بـە ویلایەتـی بەغـدادە، لـە شـێخەكانی تەریقەتـی نەقشـبەندی تەكیـەی خوالێخۆشـبوو شـێخ عوسـمان ئەفەنـدی تەوێلەیـی هیـچ داهاتێكـی لـە ئەوقـاف بـۆ دابیـن نەكـراوە، بـۆ نۆژەنكردنـەوە و راخسـتنی تەكیـەی ناوبـراو و پاشـكۆكانی هەروەهـا دابیـن كردنـی قوتـی رۆژانـەی هـەژار و دەسـتكورتانی تەكیەكـە، مانگانـە ٤٠٠ قـوروش وەكـو سـەدەقەی پاشـا لـە داهاتـی موقاتەعـەی عولیـای قـەزای ناوهاتـوو دابیـن دەكرێـت، لـە قۆمیسـیۆنی زەوییەكانـی میـری ویلایەتـی بەغـداد مەزبەتـە هاتـووە و بریـار و فەرمانـی پاشـا هـەر چییـەك بێـت جێبەجـێ دەكرێـت، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو كەسـەیە كـە فەرمـان دەردەكات.
نازری خەزینەی تایبەت

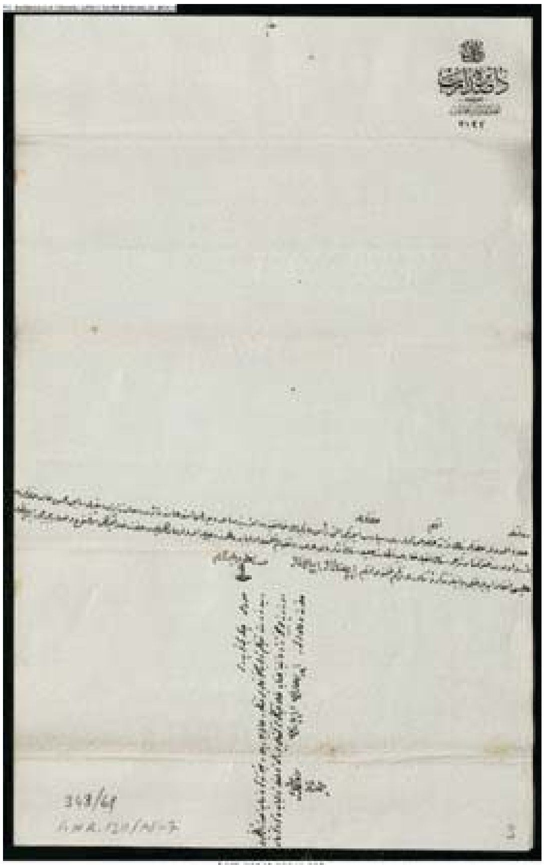

<table dir="rtl">
<tr><td>İ.HR</td><td>00343.00061</td><td>26 رەمەزان 1311/ 2 نیسان 1894</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٣١٣٣
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
٦ بارگیـر تایبـەت بـە خـودی جەنابـی عەلائولدەولـە سـپاریش کـراوە، بـۆ پەرینەوەیـان لـە سـنووری خانەقیـن، لـە تەلەگرافنامـەی وەرگێـردراوی باڵیـۆزی پێشـووی ئێـران جەنابـی موحسـین خـان داوای هـاوکاری کـراوە، هاوپێـچ لەگـەڵ نـووسراوی نەزارەتـی دەرەوەی شـکۆدار راگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، لـەم بابەتـەدا بریـار و جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی هومایـۆن چ بفەرمووێـت جێبەجـێ دەکرێـت، بـە راگەیاندنـی نـووسراو کــراوە ئەفەنــدم.
سەدری ئەعزەم و یاوەری</td></tr>
</table>

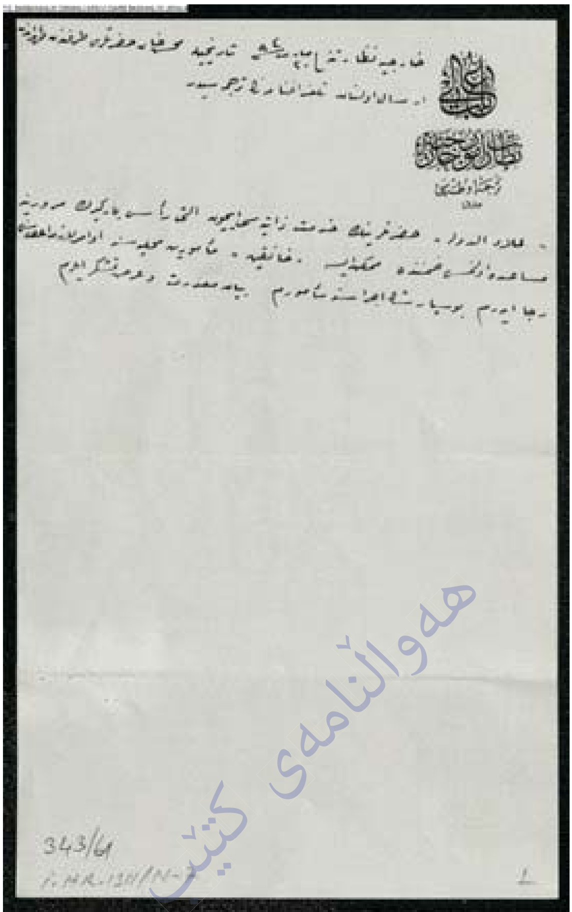

I.HR.00343.00061.001

هەواڵنامەی کتێب

İ.HR	00343.00061	29 ڕەمەزان 1311/ 5 نیسان 1894

بابی عالی
نەزارەتی کاروباری دەرەوە
هۆبەی وەرگێران
لـە تەهـران تەلەگرافنامـەی وەرگێـردراوی جەنابـی موحسـین خـان لـە مێـژووی ٢٠ مـارت ١٢٩٤ بـۆ نەزارەتـی دەرەوە ڕەوان کـراوە
بـۆ خزمەتـی خـودی جەنابـی عەلائولدەولـە ٦ بارگیـر ئامادەکـراوە و بـۆ تێپەڕبوونـی ئـەم بارگیرانـەش داوای هـاوکاری کـراوە، ئەگـەر بکرێـت تـکا دەکـەم فەرمانـی پێویسـت بدرێتـە فەرمانبەرانـی خانەقیـن، مـن بـۆ ئـەم سپاریشـە ئەرکـم پـێ دراوە، سوپاسـی ڕاگەیاندنـی ئێـوە دەکـەم.

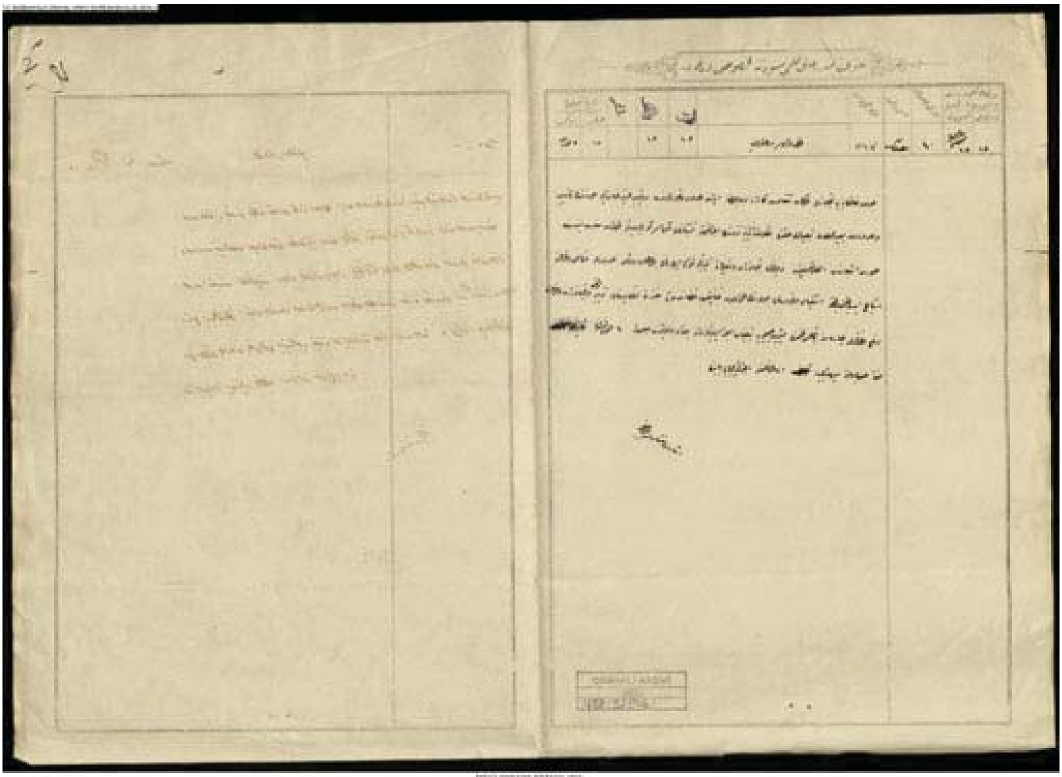

BEO	000438.032806	15 موحەررەم 1312/ 19 تەمموز 1894

لە فەرمانبەرانی سەر سنووری ئێران، سەرتیپ عەزیز خان لەگەڵ هاوکارانی لەسەر سنووری دەوڵەتی عوسمانی بە کاری سەرپێچی تاوانبارن، لە بارەی دوورخستنەوەیان لە سنوور، حکوومەتی ئێران بۆ چارەسەرکردنی کێشەکە دەستپێشخەری کردووە، بەڵام لە نووسراوی باڵیۆزخانەی تەهران دەردەکەوێت هیچ ئەنجامێکی نەبووە، تا دەروات سەرپێچی ئەمانەش زیاد دەکات، ئەگەر بەم شێوەیەش بەردەوام بێت بارودۆخی سنوور خراپتر دەبێت، ئەوەی ئاشکرایە شوێنی چەتەکانی ناوهاتووش قەزای خانەقینە، بۆیە مەفرەزەی نیزامیە لە قەزاکە زیاد بکرێت و ئامادە کاری بکرێت بۆ نەهێشتنی سەرپێچی ناوبراو، بۆ جێبەجێ کردنی ئەم کارەش ئاگاداری دراوەتە موشیرەتی شکۆدار و تەلەگرافنامە لە مێژووی ٤ تەمموز ١٣١٠ ی ویلایەتی بەغداد بۆ سپاهیدار بەرز کراوەتەوە.

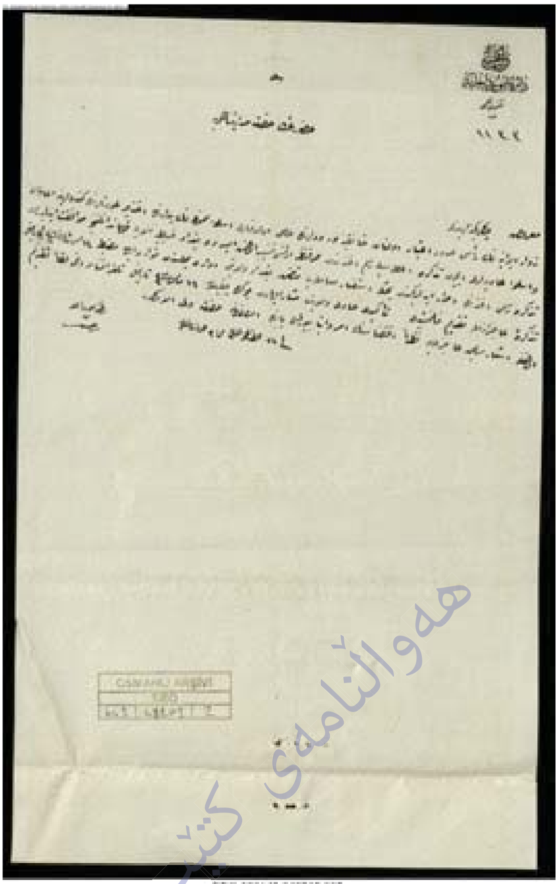

BEO 000643.048203.002

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>BEO</td><td>000643.048203</td><td>22 زیلحیجة 1312/ 6 حوزەیران 1895</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ١١٣٣
جەنابی عالی جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
راگەیەندراوی بەندەمانە
کاتێك گەشتیارانی ئێران دەگەنە خانەقینی سەر سنووری ئێران، ئەم چەکانەی لە دەستیانە لێیان وەرگیراوە و لە گەرانەوەیان رادەستیان دەکرێتەوە، بۆ ئەم کارەش ئەگەرچی لە کاتی وەرگرتنی چەکەکان نووسراویان پێ دەدرێت و چاوپۆشی لە وەرگرتنی رسومات دەکرێت، بەڵام لە قوماندانیەتی ئاڵای زەبتیەی بەغداد رەزامەندی نیشان نەدراوە، وەرگرتنی روسوماتی نووسراو دووپاتکراوەتەوە، مەزبەتە لە ئەنجوومەنی کارگێری ویلایەتی بەغداد نووسراوی مێژووی ١٤ تشرینی دووەم ١٣١٠ پێشکەش کراوە، ئەمجارە لە ویلایەتی ناوهاتوو تەلەگرافنامە لە ١٦ مایس ١٣١١ دەرچووە، بە تێروانین لە ئاماژەی پێشوو، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.</td></tr>
</table>

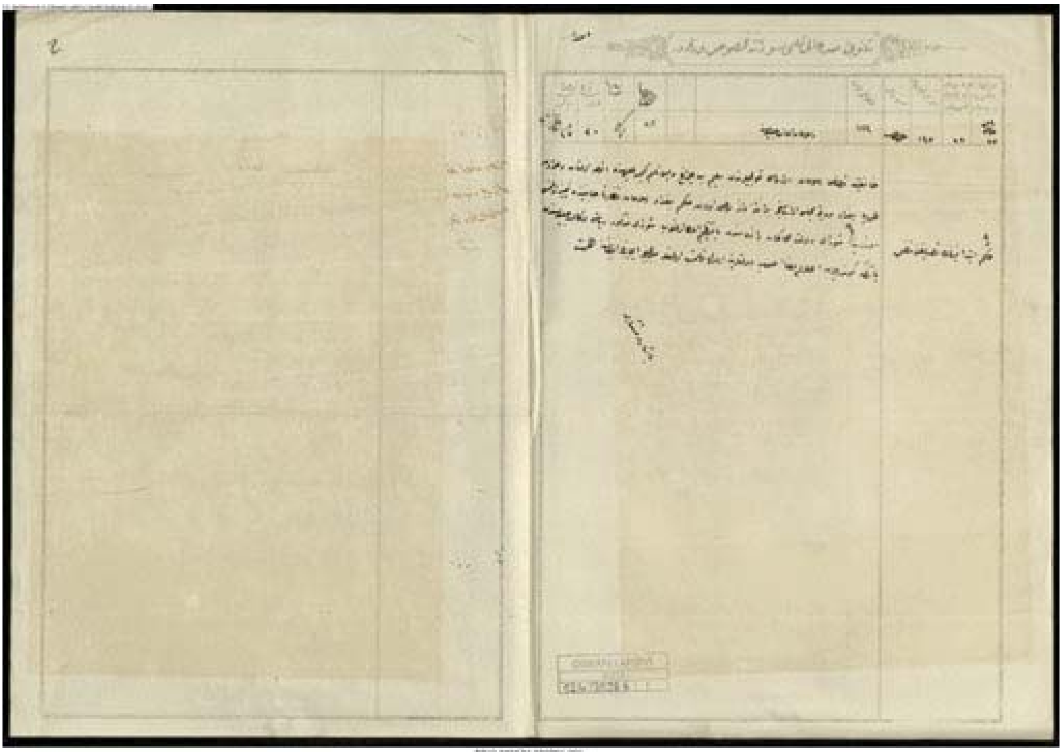

BEO.000524.039286.001

BEO	000524.039286	27 جەمادی یەکەم 1312/ 26 تشرینی دووەم 1894
بۆ رسوماتی ئەمانەتی شکۆدار ئـەم داوایـەی لـە دژی سـەلیم کـوڕی چـراغ وەیـس قۆڵەکانـی کارگێـری رسـوماتی قـەزای خانەقیـن بـەرز کراوەتەوە، بـەڵام لـە کارگێـری ئەنجوومەنـی ویلایەتـی بەغـداد بریـار لەسـەر بـێ تـاوان بوونـی دراوە، لـە لایـەن نەزارەتـی رسـوماتی بەغـداد پێداچوونـەوەی بـۆ کـراوە، لەسـەر پەسـەندکردنی بریارەکـە لـە فەرمانگـەی دادگای شـورای دەوڵـەت رێکخـراوە و بـەرز کراوەتـەوە، ئـەو نـووسراوەی بـە زانیارییـەوە لـە سـەرۆکایەتی شـورای شـکۆداری بـە وەکالەتـی ناوهاتـوو بـۆ سـەروو رەوان کـراوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.		

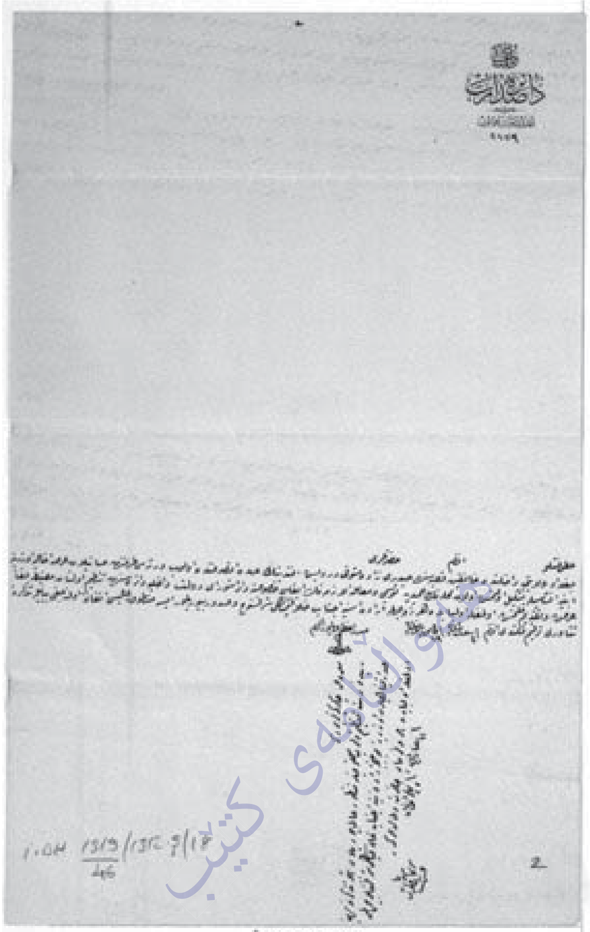

İ.DH.01319

<table>
<tr><th>İ.DH</th><th>01319.000046</th><th>4 شەعبان 1312/ 31 کانوونی دووەم 1895</th></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٢١٧٩
جەنابی بە میهرەبانی ئەفەندم
دوای مردنی حەیدەری زادە لە شارۆچکەی خانەقین سەر بە ویلایەتی بەغداد، مولکەکەی لەلایەن میراتگرییەوە بە ناوی دەروێش ئەفەندی فرۆشراوە و دواتر لەسەر زەوییەکە بینایە دروست کراوە و ناوی حەمیدیەی لێنراوە، بۆ ئەنجامدانی مامەڵەی پێویست مەزبەتە لە فەرمانگەی ناوەخۆی شورای دەوڵەت ڕێکخراوە و هاوپێچ راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم و یاوەری</td></tr>
</table>

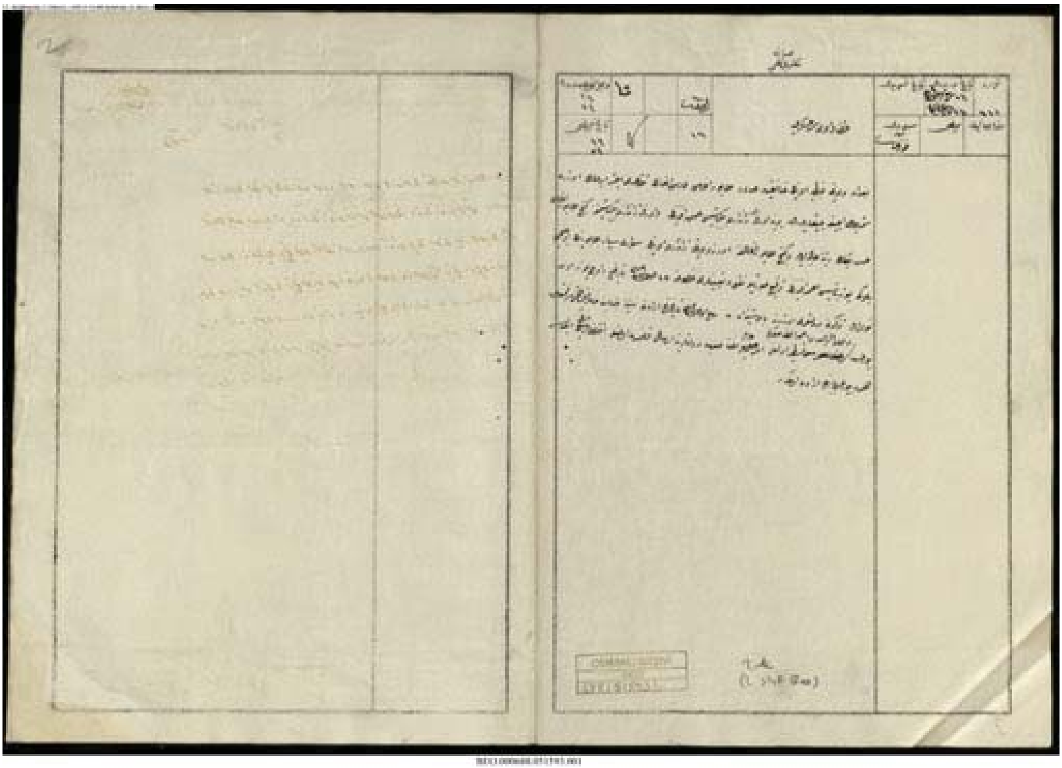

BEO	000688.051593	16 رەبیعی کۆتایی 1313/ 6 تشرینی یەکەم 1895
بۆ لایەنی والّای سەر عەسکەر لەسەر خانەنشین کردنی فارس ئاغا ئاغای تابووری سنووری خانەقین سەر بە ئالّای زەبتیەی ویلایەتی بەغداد، شوێنەکەی بە کراوەیی ماوەتەوە، لە شوێن ئەو حەسەن ئەفەندی بینباشی ژاندارمەی ئورفە، بۆ بینباشی ژاندارمەی ئورفەش حەسەن بەگ ئاغای تابووری گینج بە پلەی ئێستایان و بۆ ئاغای تابووری گینج ئەحمەد ئەفەندی یوزباشی بلۆکی سێیەمی تابووری سوارەی سەیارەی سەر بە ئالّای ژاندارمەی ویلایەتی ئەدرنە بە بەرز کردنەوەی پلەکەی بگوازرێنەوە و دابمەزرێن، بۆ ئەم مەبەستە لەسەر نووسراوی مێژووی ١٧ سەفەر ١٣١٣ ژمارە ٣١٠، فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت لە مێژووی ٨ رەبیعی کۆتایی ١٣١٣ رەزامەندی نیشان داوە، لە بارەی ئەحمەد ئەفەندیش فەرمانی عالی بۆ سەروو رەوان کراوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.		

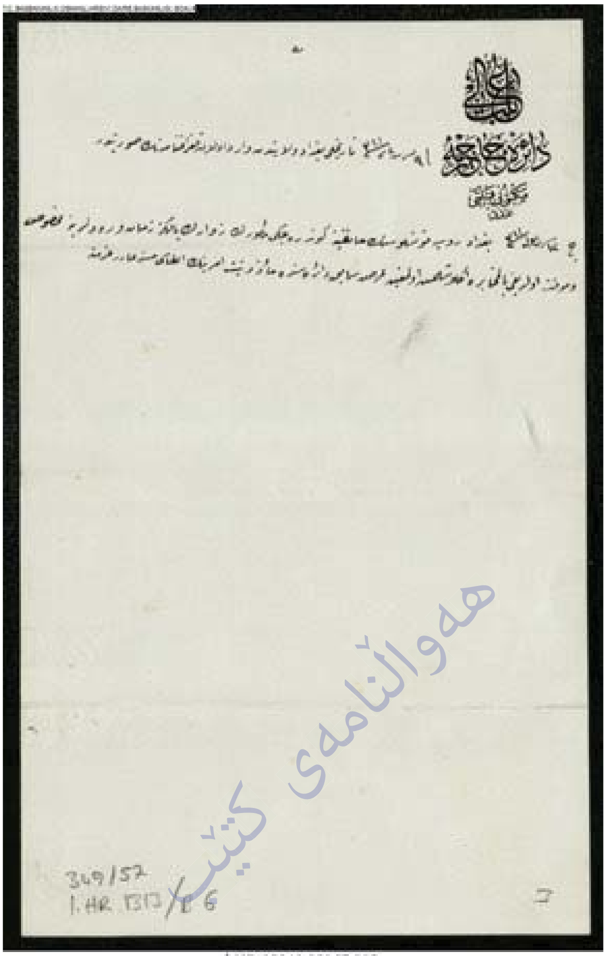

İ.HR.00349.00057.003

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>İ.HR</td><td>00349.00057</td><td>5 ڕەجەب 1313/ 22 کانوونی یەکەم 1895</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی دەرەوە
قەڵەمی مەکتوب
وێنەی تەلەگرافنامەی مێژووی ٩ تشرینی دووەم ١٣١١ ی ویلایەتی بەغداد هاتووە
لە ١٢ تشرینی یەکەم ١٣١١ باڵیۆزی ڕووسیا لە بەغداد بە شێوەیەکی کاتی فەرمانبەر دەنێرێتە خانەقین، ئەم فەرمانبەرەش تایبەتە بە کاتی هاتنی گەشتیاران، بە گفتوگۆ ڕوون بۆتەوە لە فەرمانگەی ڕاگەیەندراوی پێشوو تکا کراوە فەرمانی ڕەزامەندی بدرێت، فەرمان.</td></tr>
</table>

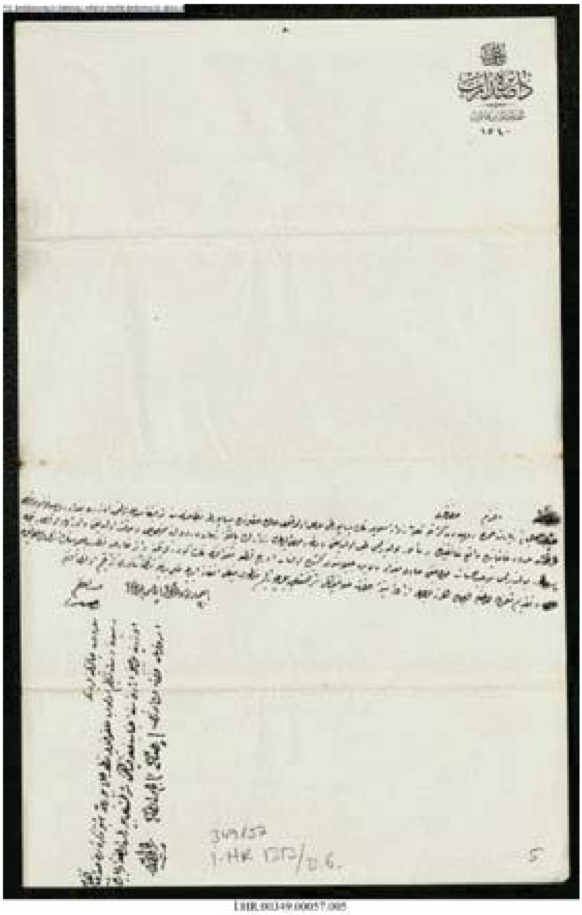

İ.HR	00349.00057	29 جەمادی کۆتایی 1313/ 17 کانوونی یەکەم 1895

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٥٤٠
جەنابی بە میهرەبانی ئەفەندم

گەشتیارێکی زۆری موسڵمان بەبێ پاسەپۆرت لە رووسیەوە دێن بۆ عەتەبات، بەڵام بە گوێرەی نیزامنامەی پاسەپۆرت مامەڵەیان لەگەڵ کراوە، لەلایەن باڵیۆزی رووسی لە بەغداد داواکراوە لە سنووری عوسمانی کە خانەقینە فەرمانبەرێك دابنرێت، ئەم فەرمانبەرەش بە شێوەیەکی کاتی تەنیا تایبەت دەبێت بە کاتی هاتنی گەشتیارەکان، لە ویلایەتی بەغدادی شکۆدار ٣ پارچە تەلەگرافنامە دەرچووە، بە رەوانە کردنی لەگەڵ نووسراوی نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

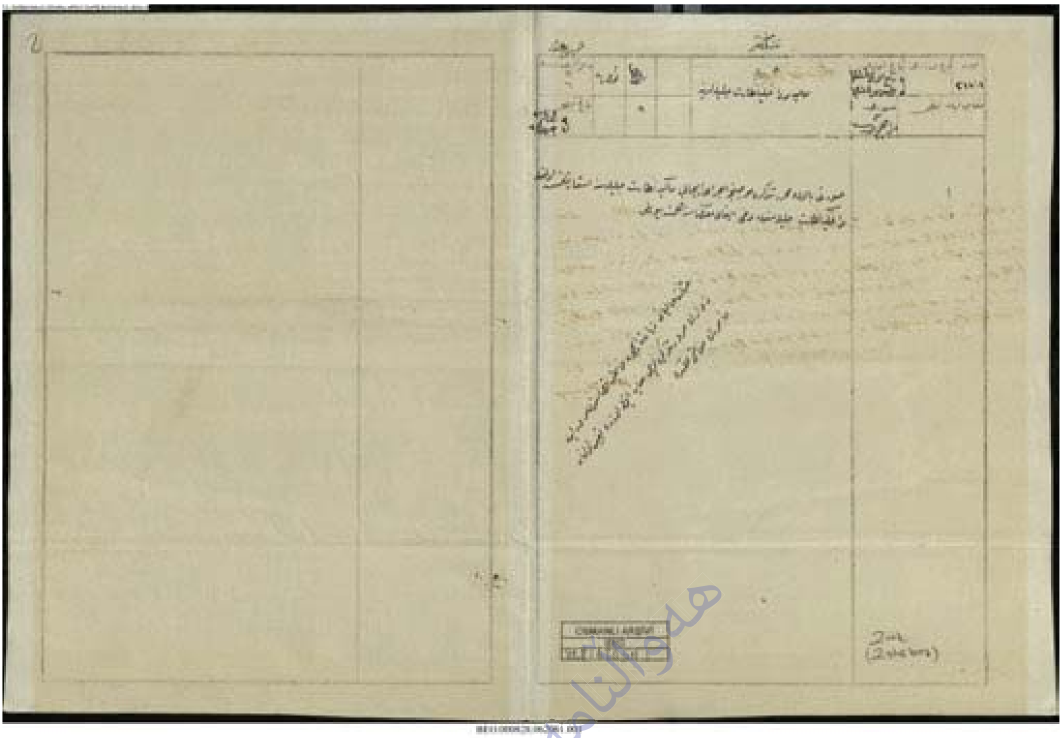

هەواڵنامەی کتێب

8 ڕەبیعی یەکەم 1314/ 17 ئاب 1896	000828.062061	BEO

نەزارەتەکانی ناوەخۆ و دارایی شکۆدار
وێنەی نووسراو لە باڵا تۆمارکراوە، بۆ جێبەجێ کردنی ئاماژە دراوەتە نەزارەتی دارایی شکۆدار، لە نەزارەتی ناوەخۆی شکۆداریش هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

ئەم گەشتیارە ئێرانیانەی بۆ سەردانی عەتەبەکانی عالی دێن، بە قەزای خانەقین تێدەپەڕن و ناسنامەی تێپەڕبوونیان لەلایەن ئەم فەرمانبەرانە ئەنجام دەدرێت کە دامەزراون، لە بارەی مووچەکانی ئەم فەرمانبەرانەش نووسراو کراوە.

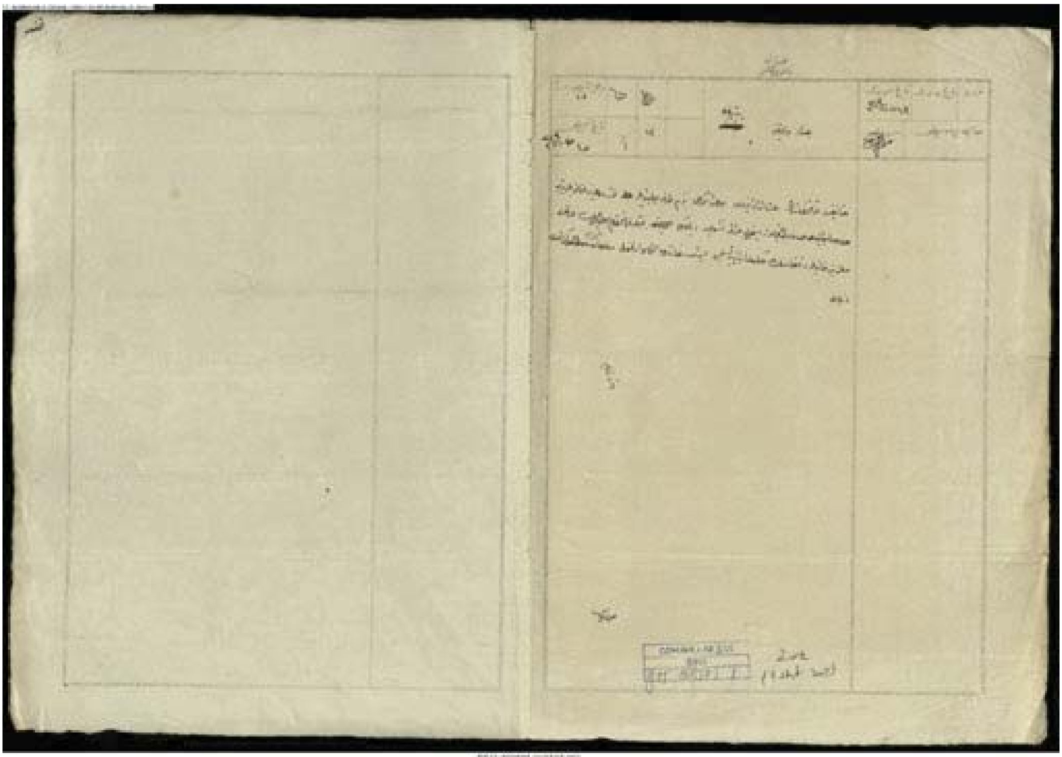

<table>
<tr><td>BEO</td><td>000925.069337</td><td>23 شەوال 1314/ 27 مارت 1897</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ ویلایەتی بەغداد
لـە قائیمقامیەتـی خانەقیـن هەندێـك ئەندامـی عەشـیرەتەکانی ئێـران لەگـەڵ عەزیـز خـان هەڵاتـوون و هاتوونەتـە ئێـرە و بـە کاری تـاوان خەریکـن، بۆیـە قائیمقامـی ناوبـراو دووربخرێتـەوە، هەروەهـا عەزیـز خـان و هاوەڵانـی رادەسـتی ئێـران بکرێنـەوە، پەیوەنـدی بـە بـە باڵیۆزخانـەی ئێـران بکرێـت و زانیـاری رابگەیەندرێـت.</td></tr>
</table>

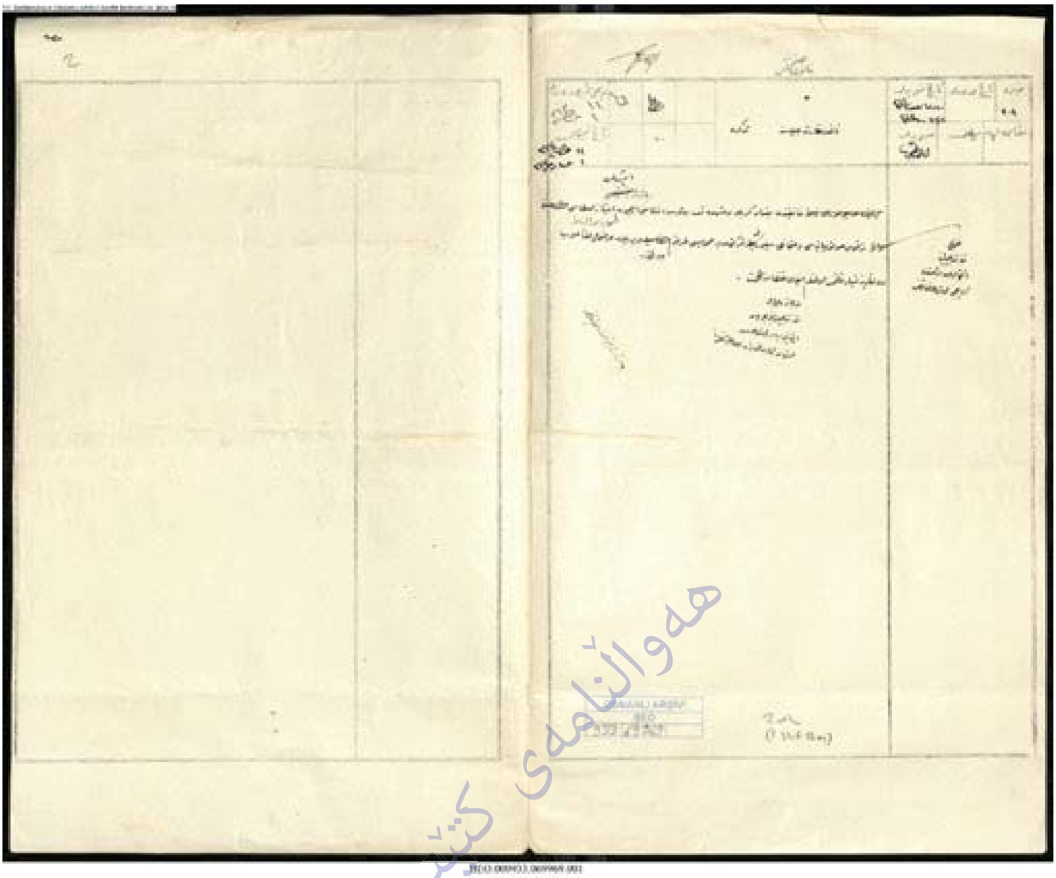

هەواڵنامەی کتێب

BEO	000933.069969	10 زیلقەعدە 1314/ 12 نیسان 1897
بۆ نەزارەتی نافیعەی شکۆدار کاری دروست کردنی شەقامێك داپۆشراو بە قوم و بەرد، لە خانەقین بۆ بەغداد تا مەشهەد دراوەتە مۆسیۆ مورال، دوای گەرانەوە بۆ نەزارەتی شکۆدار، لەلایەن تەرنۆ بەگ بەڕێوەبەری گشتی کۆمپانیای تەرقوس و کۆمپانیای سیگۆرتەی عوسمانی داواکاری بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بابەتەکە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.		

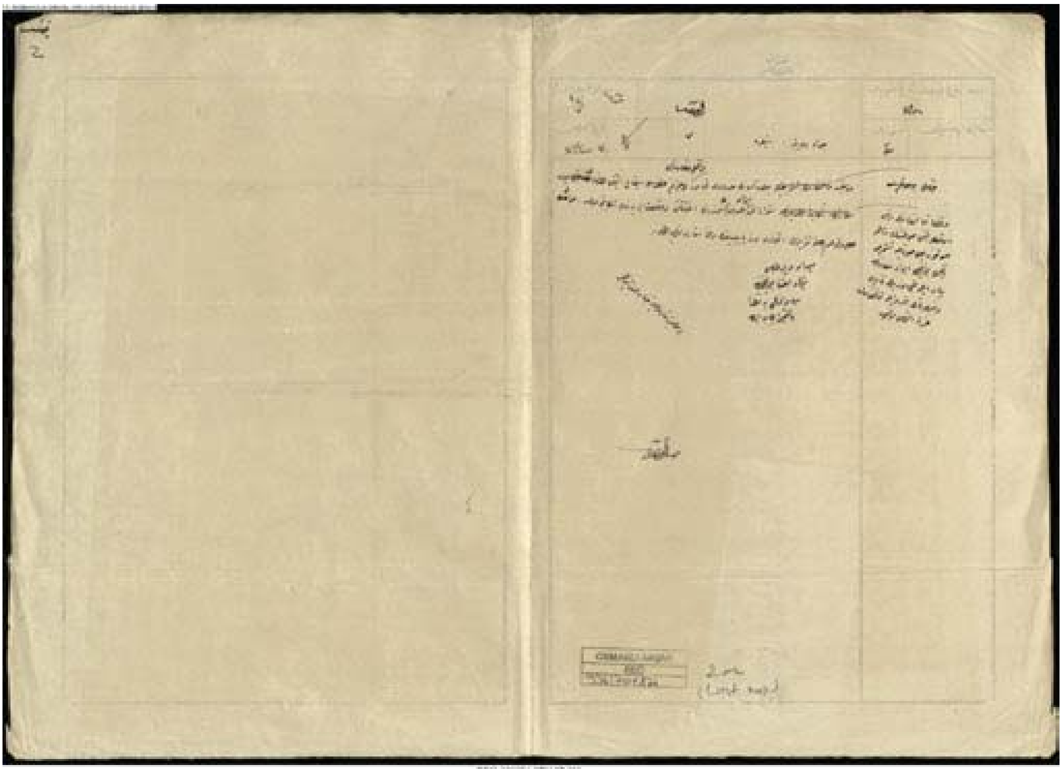

BEO	000936.070187	17 زیلقەعدە 1314/ 19 نیسان 1897
بۆ ویلایەتی بەغداد شیفرە هەندێك كەس لە خانەقین سنووریان بەزاندووە و تاوانی كوشتن و هێرشیان ئەنجام داوە، قائیمقامی قەزاش هانی داون و چەكی بەسەریان دابەش كردووە، لەگەڵ راگەیاندنی باڵیۆزی ئێران، سەرپێچی كەران تەمبێ بكرێن و قائیمقام لە ئەركەكەی دوور بخرێتەوە، رێگە نەدرێت ئەم ماوەیە لە سنووری ئێران گەندەڵی و سكاڵای حكوومەتی ئێران ئەنجام بدرێت، بە تێروانین لەم بابەتە لێكۆڵینەوە ئەنجام بدرێت و ئامادەكاری بكرێت، بۆ ئەمەش ئاماژە و ئامۆژگاری بدرێت.		

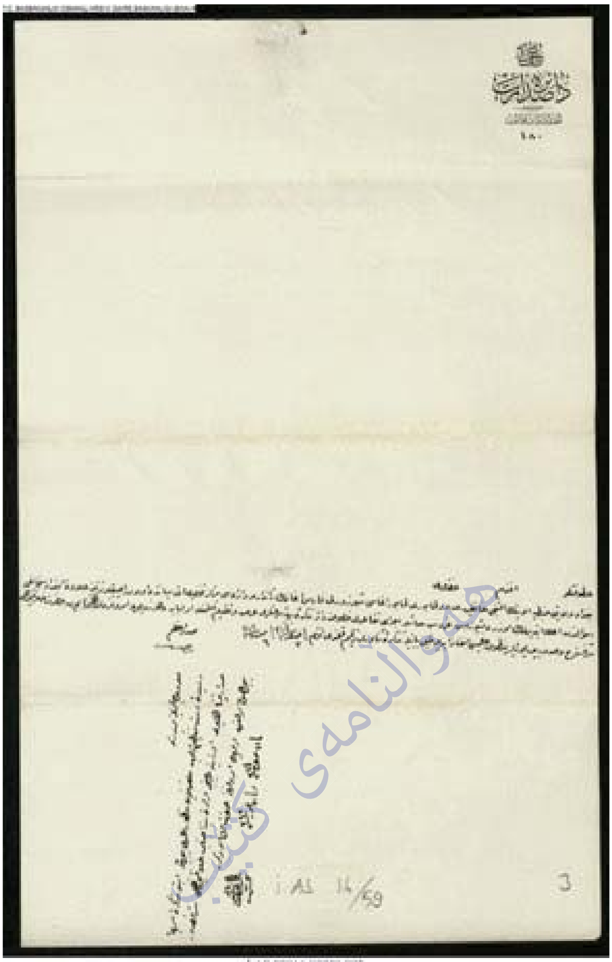

İ.AS.00016.00059.003

İ.AS	00016.00059	7 سەفەر 1314/ 18 تەمموز 1896

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٤٨٠
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
ئاغـای تابـوور فـارس ئاغـای شـارەزووری لـە تابـووری سـنووری خانەقیـن سـەر بـە ئـاڵای زەبتیـەی ویلایەتـی بەغـداد، مەرکـەزی دەرماڵـەی فەرمانگـەی ژاندارمـە بـە کراوەیـی ماوەتـەوە، بـۆ ڕێکخسـتنی زیـادە لـە پارەوپولـی سـەنجەقی بەغـداد ٥٠٥ قـوروش مووچـەی خانەنشـینیەکەی بـە نـووسراوی سەرعەسـکەری پایەبـەرز ڕاگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، لـەم بابەتـەدا بڕیـار و فەرمانـی هومایـۆن جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت چ بێـت جێبەجـێ دەکرێـت، بـە ڕاگەیاندنـی نـووسراو کـراوە ئەفەنـدم.
سەدری ئەعزەم

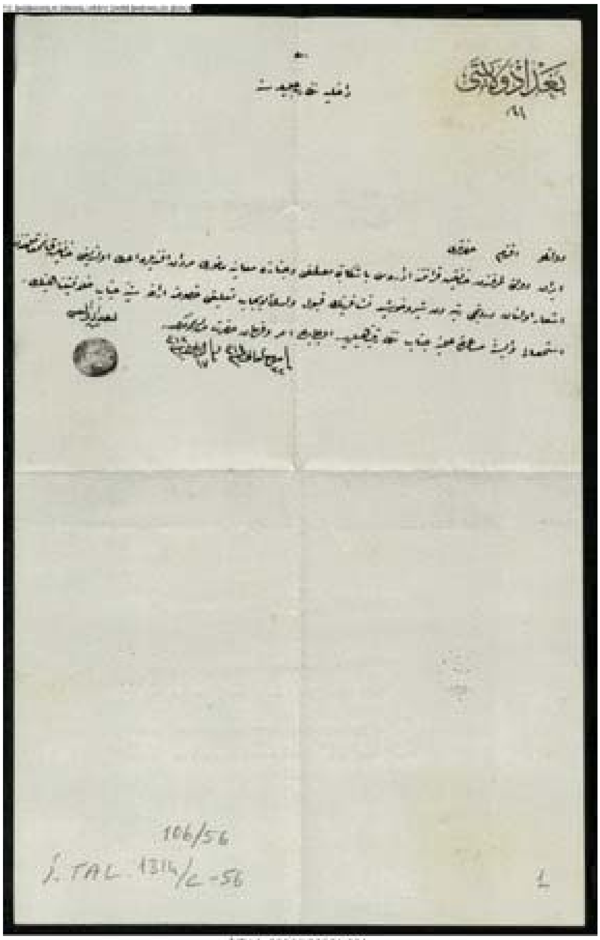
بغداد ولايتى
٨١
106/56
İ.TAL. 1314/C-56

İ.TAL.00106.00056.001

<table>
<tr><td>İ.TAL</td><td>00106.00056</td><td>22 رەبیعی کۆتایی 1314/ 30 ئەیلوول 1896</td></tr>
<tr><td colspan="3">ویلایەتی بەغداد
٨١
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لەلایەن دەوڵەتی ئێرانەوە باش کاتیبی کارگێری کەرەنتینە مستەفا ئەفەندی و فەرمانبەری پشکنینی تەرم مەردان ئەفەندی، لە پلەی چوارەم شیر و نیشانی خورشیدیان پێ دراوە، لە قائیمقامیەتی خانەقین ئاماژەی پێکراوە، نیشانەکەیان قەبوڵ کردووە و لە بارەی دەستەواژەی ناوبراوان جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا هاتووە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.
مۆری محەمەد عەتاڵڵا والی بەغداد</td></tr>
</table>

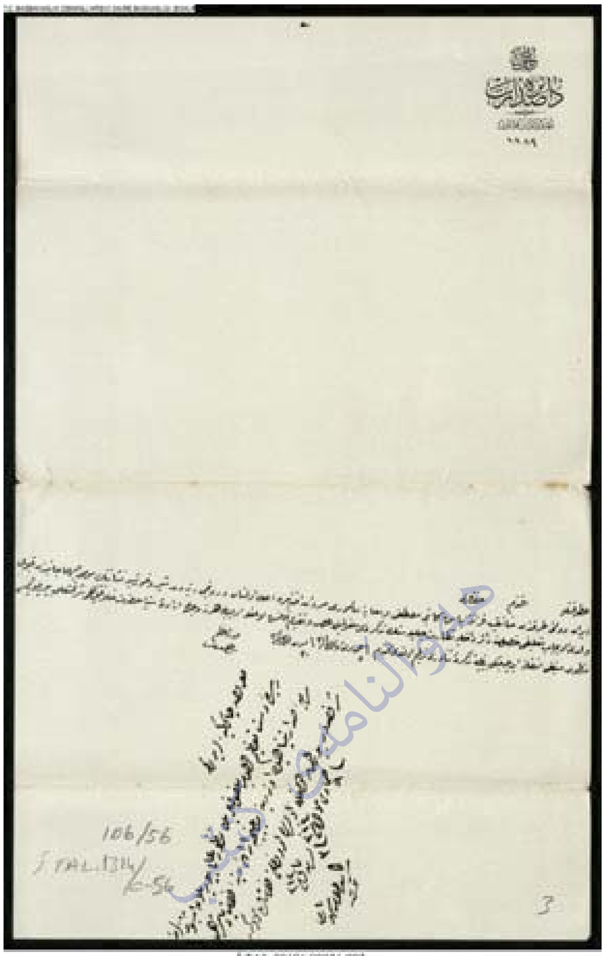

İ.TAL.00106.00056.003

<table>
<tr><td>İ.TAL</td><td>00106.00056</td><td>5 جەمادی کۆتایی 1314/ 11 تشرینی دووەم 1896</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٨٨٩
جەنابی بە میهرەبانی ئەفەندم
لەلایەن دەوڵەتی ئێرانەوە لە پلەی چوارەم شێر و نیشانی خورشید دراوەتە باش کاتیبی کەرەنتینەی خانەقین مستەفا ئەفەندی و فەرمانبەری پشکنین مەردان ئەفەندی، لەلایەن ناوبراوانەوەش قەبوڵ کراوە، لە بارەی دەستەواژەکانیشیانەوە نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار بە هاوپێچ راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.</td></tr>
</table>

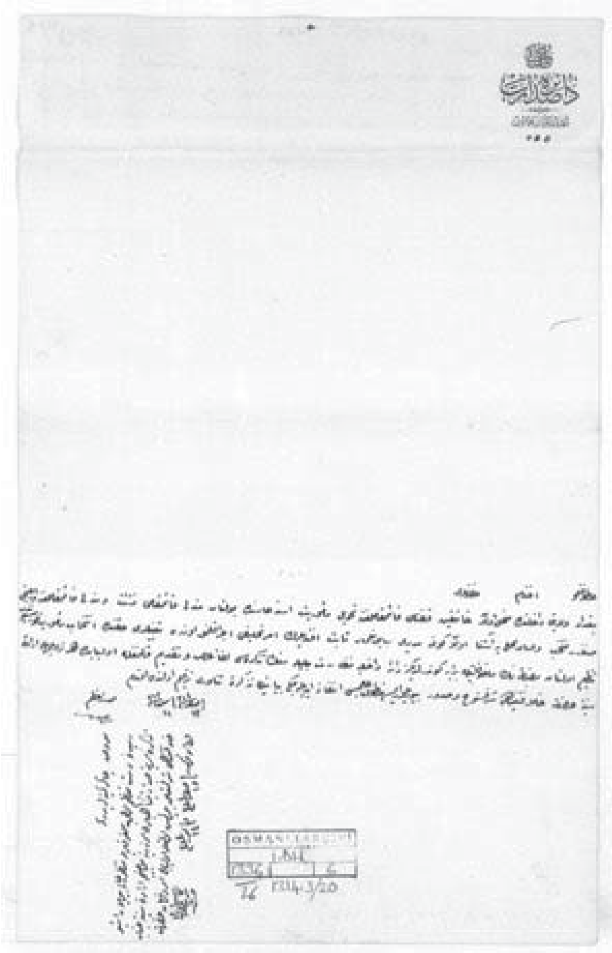

İ.DH.01336

12 سەفەر 1314/ 23 تەمموز 1896	01336.000026	İ.DH

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٥٥٥
جەنابی بە میهرەبانی ئەفەندم
قائیمقامـی مەندەلـی نەشـئەت ئەفەنـدی داوای کـردووە ئەرکەکـەی بگوازرێتـەوە قائیمقامیەتـی قـەزای خانەقیـن سـەر بـە ویلایەتـی بەغـداد، هەروەهـا بـۆ قائیمقامیەتـی مەندەلـی لـە چینـی سـێیەم هەڵبژێـردراو و ئاشـنا لـە زمانـی ناوچەکـە بەرێوەبـەری پێشـووی کوفـە سـابت ئەفەنـدی دامەزرێـت، بـۆ سـوێندخواردن و دامەزراندنـی ناوبـراوان لـە قۆمیسـیۆنی هەڵبژاردنـی فەرمانبـەران مەزبەتـە رێکخـراوە و بـە هاوپێچـەوە رەوان کـراوە، نـووسراوی نەزارەتـی ناوەخـۆی شـکۆداریش راگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، لـەم بابەتـەدا جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا چ بفەرمووێـت جێبەجـێ دەکرێـت، بـە راگەیاندنـی نـووسراو کـراوە.

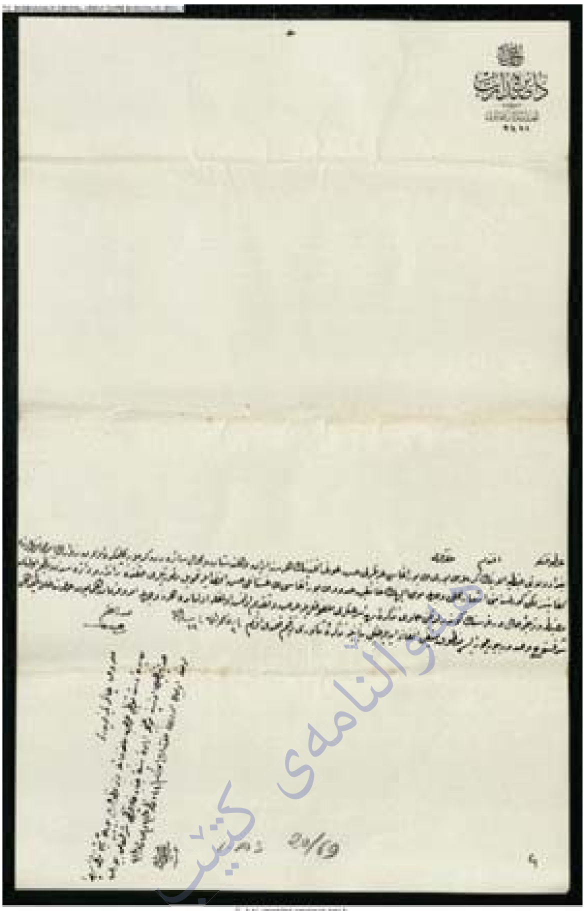

I.AS.00020.00069.004

İ.AS	00020.00069	3 زیلحیجە 1314/ 5 مایس 1897

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٣٤٣٢
جەنابی بە میهرەبانی ئەفەندم
ئەم گەشتیارانەی هەموو ساڵ لە ئێران و هیندستان و شوێنەکانی دونیا دێنە کەربەلا، پاراستنیان بە پێی پێویست نییە، لەسەر ئاماژەی ناوەخۆ ئاغای تابوور حەسەن عەونی ئەفەندی لە تابووری کەربەلا سەر بە ئاڵای زەبتیەی ویلایەتی بەغداد لەگەڵ حەسەن ئەفەندی ئاغای تابووری سەر سنووری خانەقین گۆرینەوە بە ئەرکەکانیان بکرێت، بۆ ئەم مەبەستە مەزبەتەی رێکخراوی فەرمانگەی ژاندارمە و تۆماری وەرگێردراوی کەسێتی رەوان کراوە، لەگەڵ نووسراوی سەرووی سەر عەسکەر بە هاوپێچەوە راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە بریار و فەرمانی هومایۆن چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

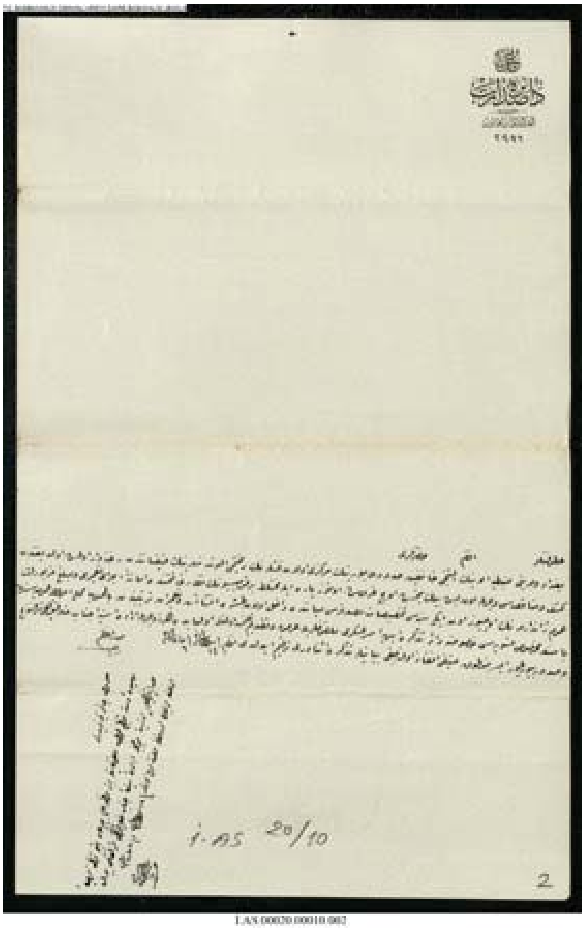

İ.AS	00020.00010	14 شەوال 1314/ 18 مارت 1897

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٢٩٩٦
جەنابی بە میهرەبانی ئەفەندم
بەهـۆی زریانـی رووبـاری ئەلوەنـد قشـلەی تابـووری شەشـەمی سـەر سـنووری خانەقیـن سـەر بـە ئـاڵای زەبتیـەی ویلایەتـی بەغـداد وێـران بـووە، بـۆ نۆژەنکردنـەوە لـە دەرخسـتە و کەمکردنـەوەدا ١٥,٧٣ قـوروش و ٣٠ پـارە لـە ژێـر بەرێوەبەرایەتـی نەزارەتـی قۆمیسـیۆن نـۆژەن بکرێتـەوە، بـرە پـارەی دیاریکـراو لـە دەرماڵـەی پەسـەند کـراوی سـاڵی ١٣١٢ ی ژاندارمـەی گشـتی بـە نـاوی رێکخسـتنی دروسـت کـردن و نۆژەنکردنـەوەی شـار هەژمـار بکرێـت و لـە پارەوپولـی گشـتی بـە سـەنەدی تایبـەت کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت، بـە نـووسراوی سـەرووی سـەر عەسـکەر بـە هاوپێچـەوە راگەیەنـدراوە و پیشـکەش کـراوە، لـەم بابەتـەدا جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمـان پاشـا چ بفەرمووێـت جێبەجـێ دەکرێـت، بـە راگەیاندنـی نـووسراو کـراوە ئەفەنـدم.

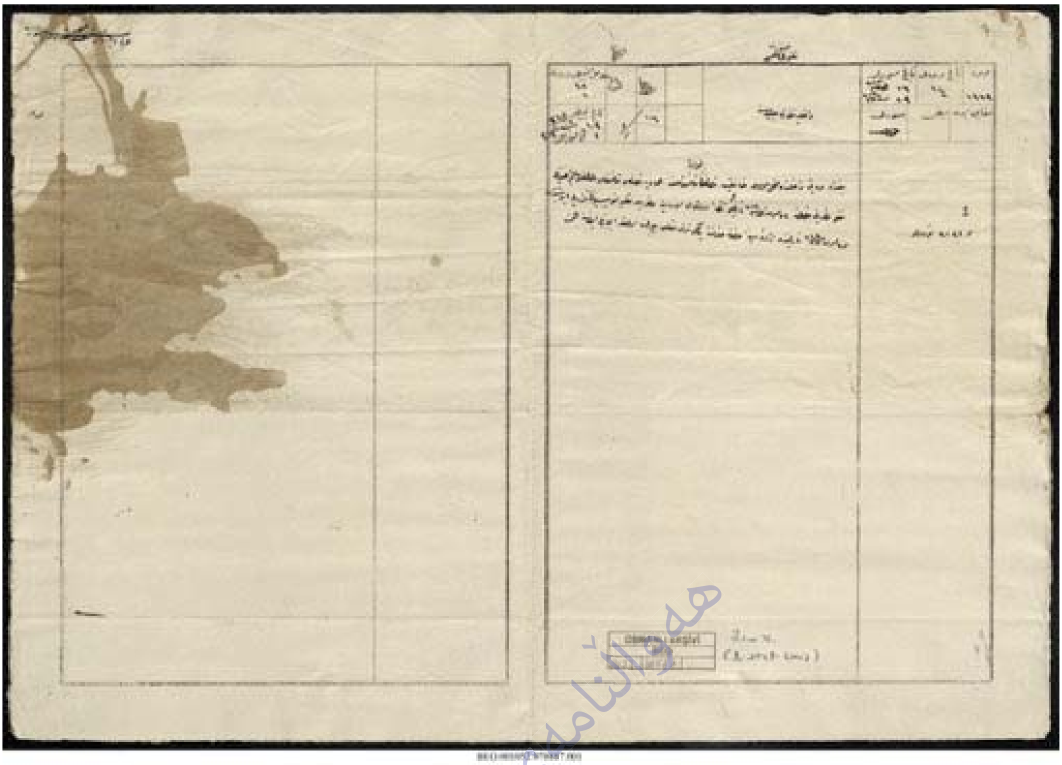

هەواڵنامەی کتێب

BEO	001052.078887	18 رەجەب 1315/ 13 کانوونی یەکەم 1897

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
قائیمقامیەتــی قــەزای خانەقیــن ســەر بــە ویلایەتــی بەغــداد بــە بەتاڵــی ماوەتــەوە، لەســەر نــووسراوی ٢٢ تشرینــی یەکــەم ١٣١٣ مســتەفا ســالم ئەفەنــدی قائیمقامــی قــەزای عەمادیــە ئەرکەکــەی گوازراوەتــەوە، بــە بریــاری قۆمیســیۆنی مولکیــە لــە مێــژووی ٢٥ تشرینــی دووەم ١٣١٣ بــە فەرمانــی پاشــا جەنابــی پەیوەندیــداری خەلافــەت رەزامەنــدی نیشــان داوە، هیممــەت بکرێــت لــە جێبەجــێ کردنــی.

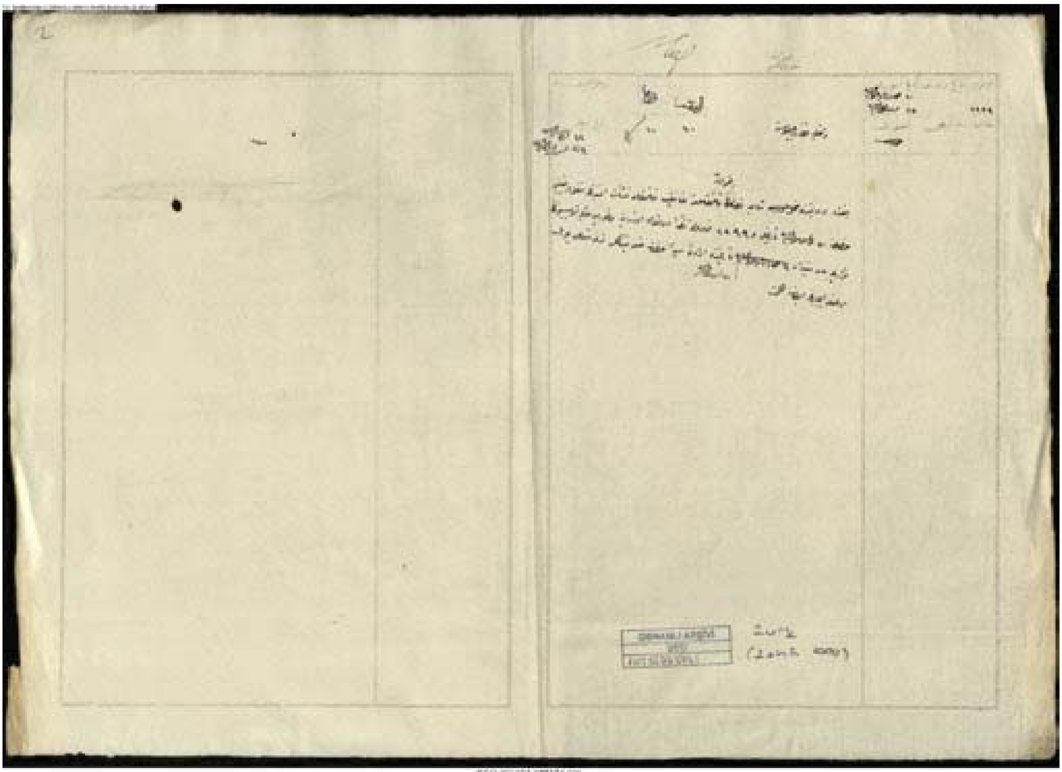

11 جەمادی کۆتایی 1315/ 7 تشرینی دووەم 1897	001035.077574	BEO

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لـە ویلایەتـی بەغـداد قائیمقامیەتـی قـەزای شـامیە بـە بەتاڵـی ماوەتـەوە، نەشـئەت ئەفەنـدی قائیمقامـی خانەقیـن بگوازرێتـەوە و دابمەزرێـت، بـۆ ئـەم مەبەسـتە لەسـەر نـووسراوی ٣٠ ئـاب ١٣١٣ ژمـارە ٢٣٩٩ بـە بریـاری قۆمیسـیۆنی مولکیـە جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت، بـە فەرمانـی پاشـا ڕەزامەنـدی نیشـان داوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.

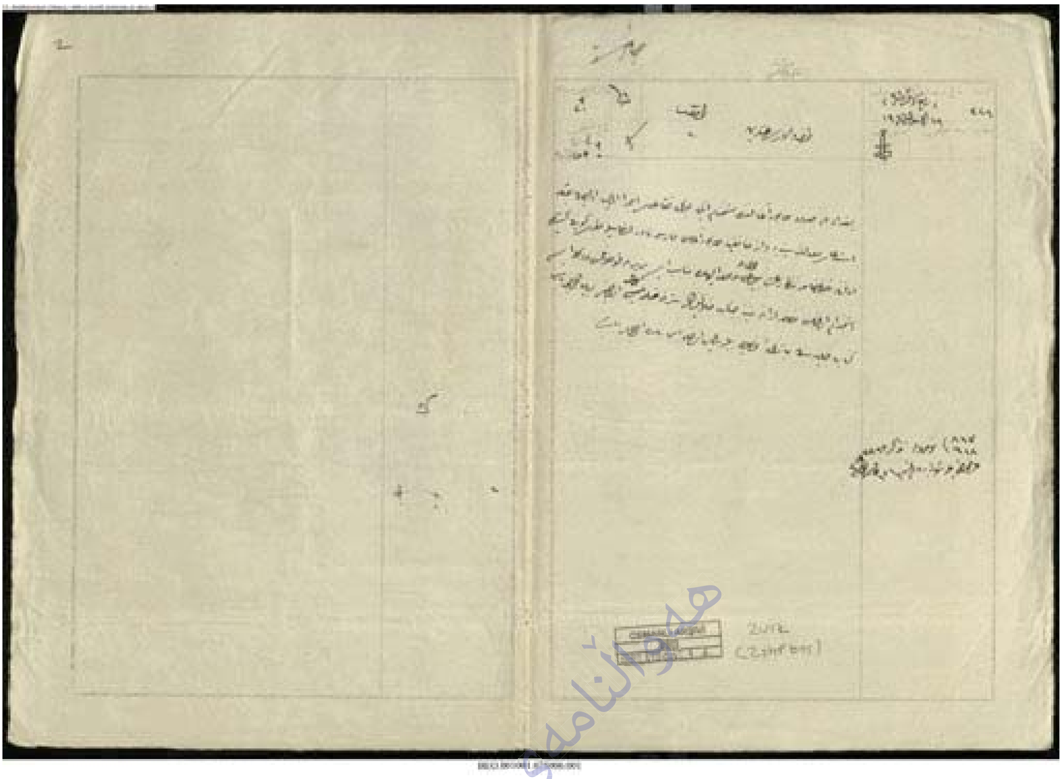

BEO	001001.075006	2 ڕەبیعی کۆتایی 1315/ 31 ئاب 1897
بۆ لایەنی واڵای سەرعەسکەر فارس نادر ئاغای تابووری خانەقین خانەنشین کراوە، بە واژووی ناوبراو تەلەگرافنامە هاتووە، لە بارەی بەکارهێنان و بە کارنەهێنانی ناوبراو فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت دەرچووە، بۆ ئەم کارەش بە نووسراو لە باش کیتابەتی مابەینی هومایۆنی شکۆدار ئاگاداری دەرچووە.		

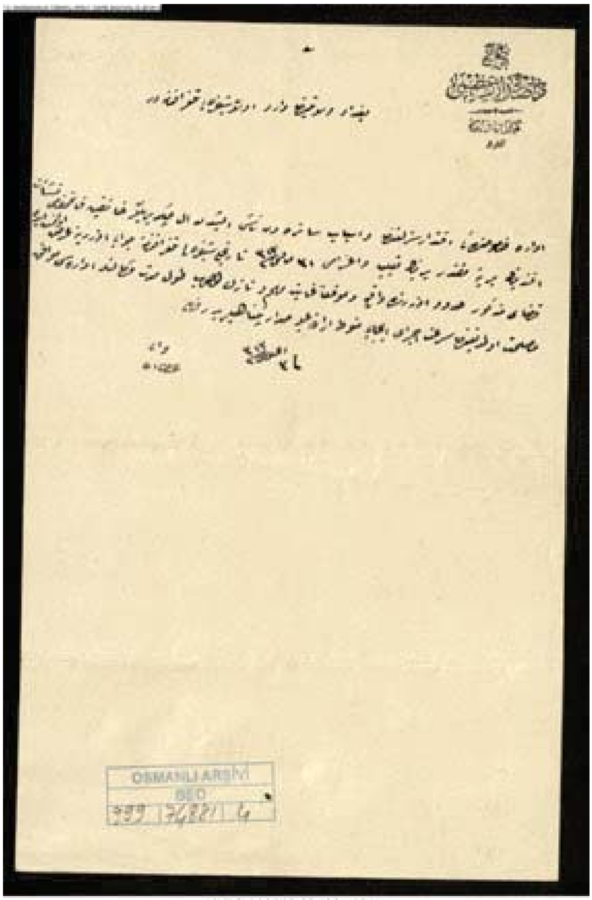

BEO.000999.074881.004

<table>
<tr><td>BEO</td><td>000999.074881</td><td>16 رەبیعی یەکەم 1315/ 15 ئاب 1897</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەتی پایەبەرز
ژووری تەلەگراف
شیفرەی تەلەگرافنامەی ویلایەتی بەغداد
بەهۆی بێ توانای و لێنەهاتوویی قائیمقامی خانەقین نەشئەت ئەفەندی، کەسێکی لێهاتوو لە شوێن ناوبراو دابمەزرێت، لە وەڵام تەلەگرافنامەی بە شیفرەی ٣١ مایس ١٣١٣ راگەیەندراوە، لەبەر ئەوەی قەزای ناوبراو دەکەوێتە سەر سنوور و لە رووی جوگرافیاوە گرنگە و هەستیارە، بە درێژایی کات گونجاو نییە بە وەکالەت بەرێوەبچێت، بەپەلە چارەسەرێك بدۆزرێتەوە، بە فەرمانی پەیوەندیداری سەدارەت جێبەجێ بکرێت.
والی عەتاڵلا</td></tr>
</table>

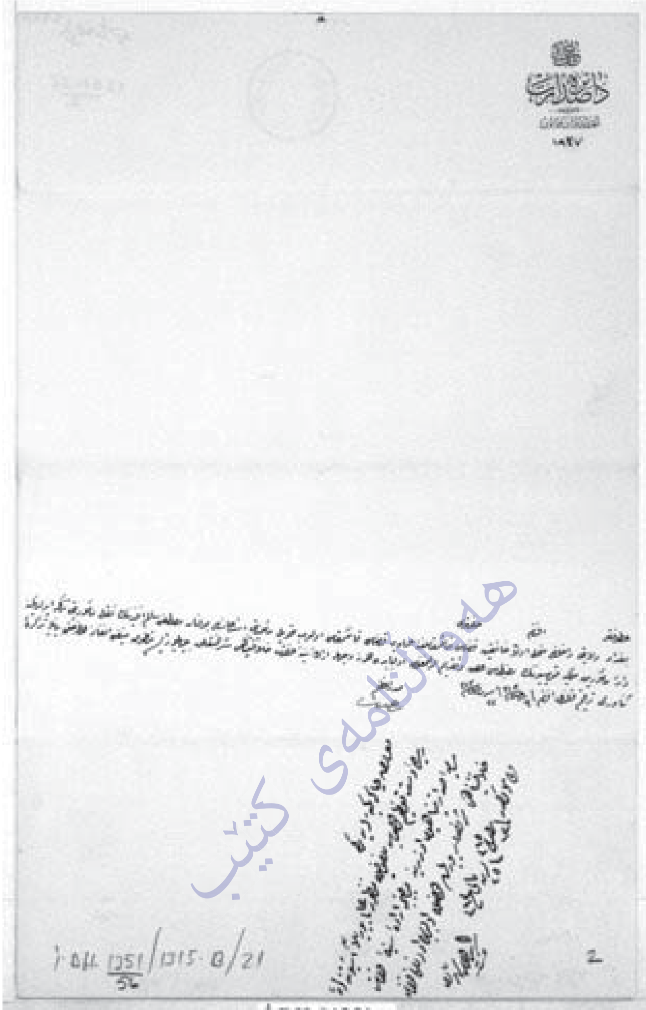

İ.DH.01351

İ.DH	01351.000056	9 ڕەجەب 1315/ 4 کانوونی یەکەم 1897

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٩٣٧
بـۆ گواسـتنەوەی قائیمقامـی قـەزای عەمادیـە مسـتەفا سالم ئەفەنـدی و دامەزراندنـی لـە قائیمقامیەتـی قـەزای خانەقیـن، نـووسراو کـراوە و مەزبەتـەی فەرمانبەرانـی مولکیـە ڕاگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، لـەم بابەتـەدا جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا چ بفەرموویـت جێبەجـێ دەکرێـت، بـە ڕاگەیاندنـی نـووسراو کـراوە ئەفەنـدم.
سەدری ئەعزەم

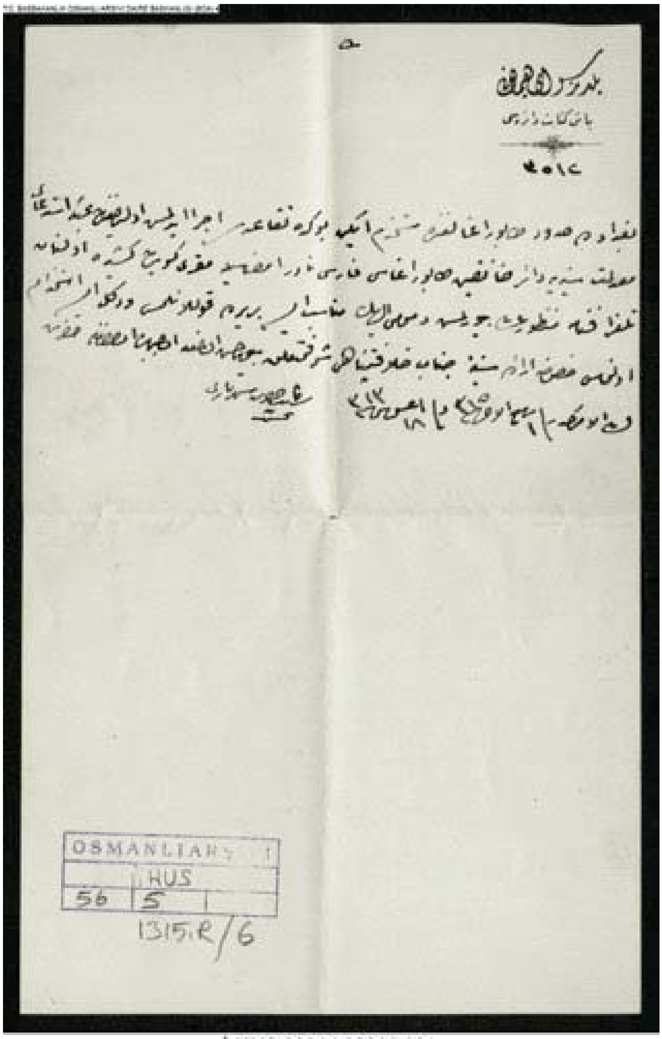

İ.HUS.00056.00005.001

İ.HUS	00056.00005	1 رەبیعی کۆتایی 1315/ 30 ئاب 1897

کۆشکی یڵدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
٣٥١٢

لەسەر داواکاری بە واژووی خانەنشین کراو ئاغای تابووری خانەقین فارس نادر، تەلەگرافنامە رەوان کراوە، ئەگەر خانەنشینی ناوبراو گونجاویش بێت بەڵام دەتوانرێت لە شوێنێکی تر بەکار بهێنرێتەوە، بۆ ئەم مەبەستەش جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.

سەرکاتیب ....

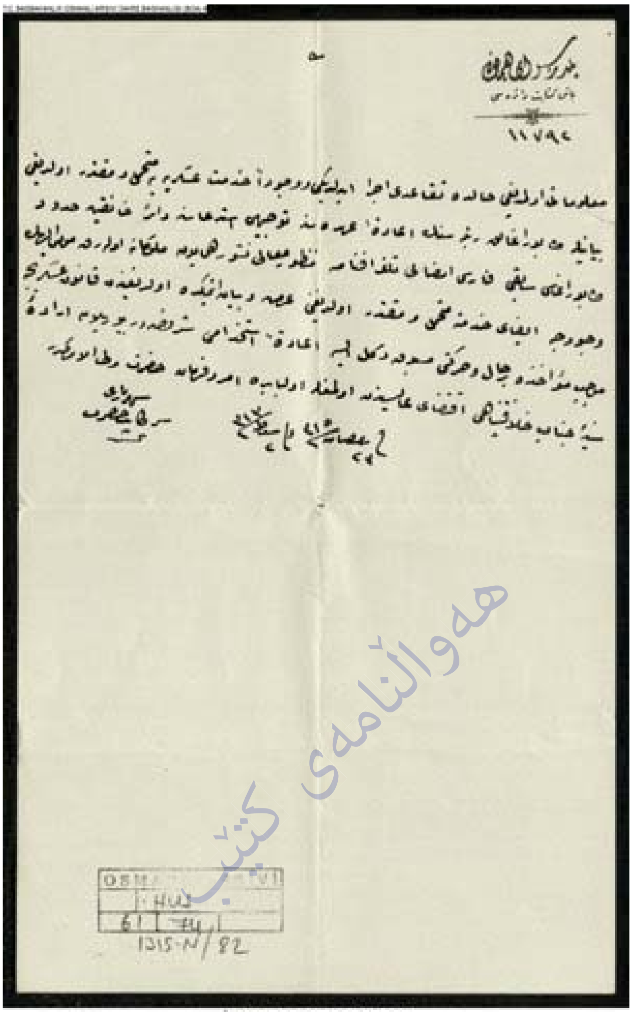

İ.HUS.00061.00074.001

هەواڵنامەی کتێب

İ.HUS	00061.00074	23 ڕەمەزان 1315/ 15 شوبات 1898

کۆشکی یلدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
١١٧٩٢
مامەڵـەی خانەنشـینیەکەی جێبەجـێ کـراوە، کەچـی ڕاگەیەنـدراوە حاڵـی حـازر لـە ئەرکـی سـەربازی ئامادەیـە و خۆراگـر و لێهاتـووە، بۆیـە داواکـراوە دووبـارە پلـەی ئاغـای تابـووری پێ بدرێـت، تەلەگرافنامەی فارسـی بـە واژووی ئاغـای تابـووری پێشـووی سـەر سـنووری خانەقیـن دەرچـووە، بـە گوێـرەی یاسـای سـەربازی ئەگـەر بێتـو چالاکـی خراپـی پێشـووی نەبێـت دووبـارە بـەکار هێنانـەوەی گونجـاوە، فەرمانـی جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت جێبەجـێ بکرێـت، لـەم بابەتـەدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمانـی بەدەسـتەوەیە.
جەنابی سەر کاتیب

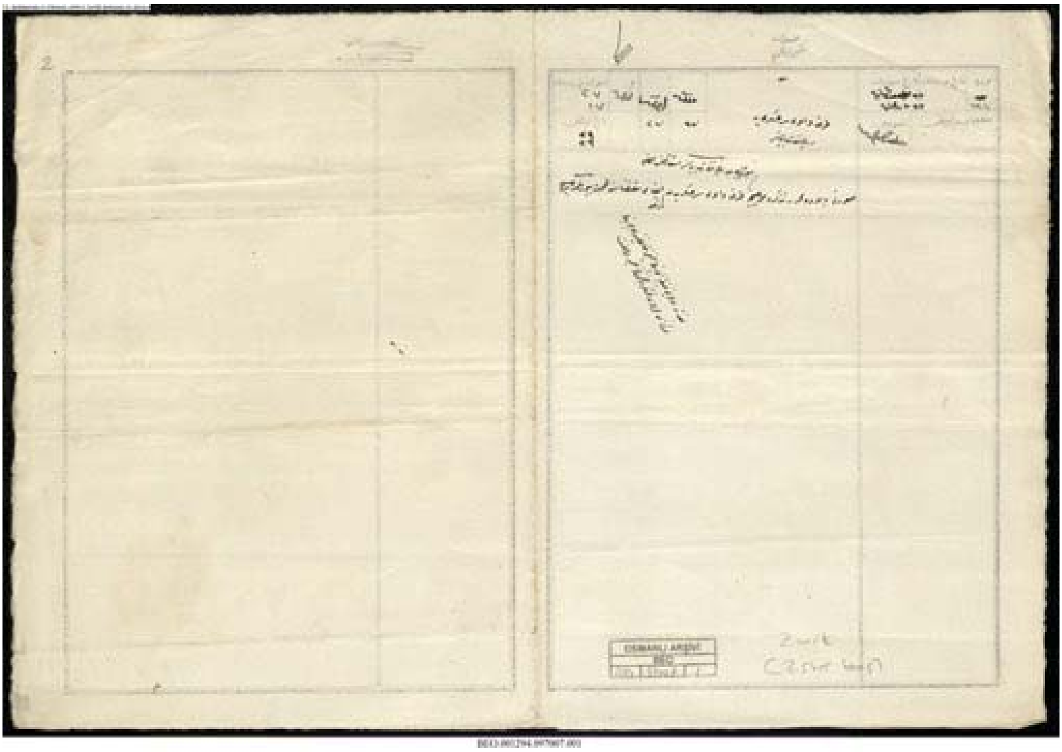

<table>
<tr><td>BEO</td><td>001294.097007</td><td>27 زیلقەعدە 1316/ 8 نیسان 1899</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ لایەنی واڵای سەر عەسکەر و نەزارەتی دارایی سەروو
وێنەی نووسراو لە باڵا تۆمار کراوە، بۆ جێبەجێ کردنی کارەکە ئاماژە دراوەتە نەزارەتی دارایی سەروو، لەلایەنی واڵای سەر عەسکەر بریار لەسەر جێبەجێکردنی دراوە.
ئەم قشلەیەی مەرکەزەکەی تابووری شەشەمی خانەقین سەر بە ئاڵای زەبتیەی ویلایەتی بەغدادە، بە تەخمینی نۆژەنکردنەوەی باس کراوە.</td></tr>
</table>

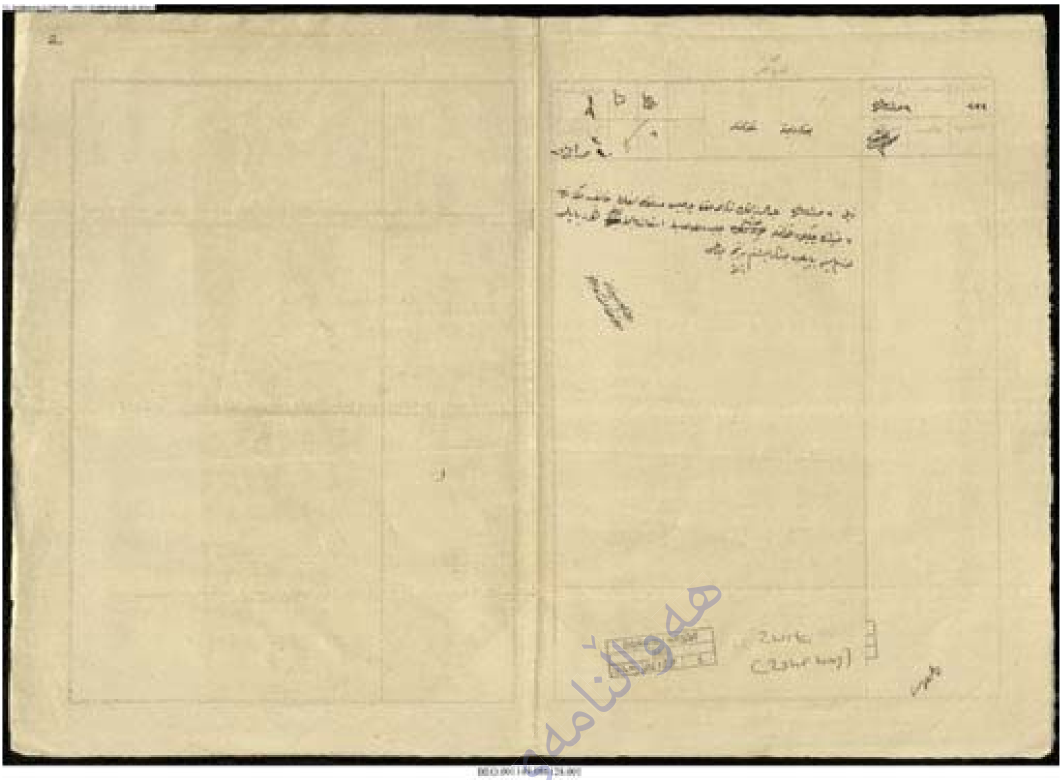

BEO	001149.086128	1 سەفەر 1316 /21 حوزەیران 1898

تەلەگرافنامە
بۆ ویلایەتی بەغداد
هاوپێـچ ٧ حوزەیـران ١٣١٤ لـە بـارەی تەرەکـەی عەبدولـرەزاق، بـە واژووی جرجیـس و هاوەڵانـی لـە مەرکـەزی خانەقیـن تەلەگرافنامـە لـە ٧ حوزەیـران دەرچـووە، وێنەیەکـی هێـنراوە و خوێندنـەوەی بـۆ کـراوە، بـە پێـی ئامـاژەی پێشـوو ئـەوەی پێویسـتە ئەنجـام بدرێـت و کاری ئـەم تەرەکەیـە بگاتـە ئەنجامێـك.

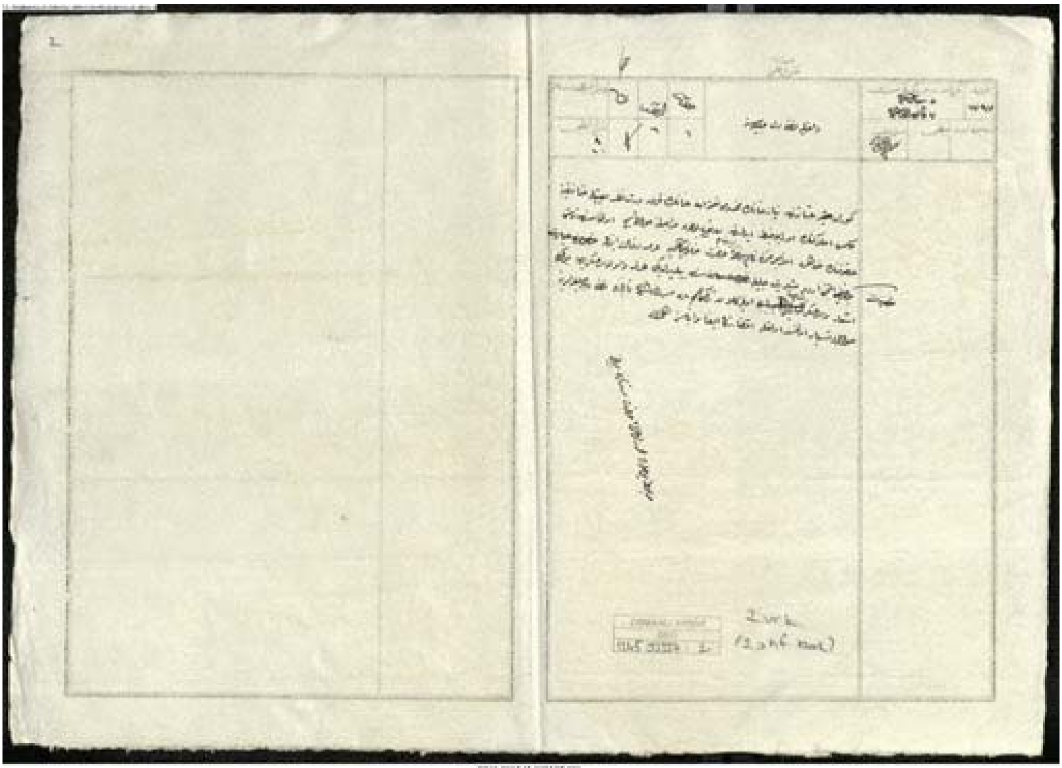

<table dir="rtl">
<tr><td>BEO</td><td>001245.093337</td><td>5 شەعبان 1316/ 19 کانوونی یەکەم 1898</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لـە عەشـیرەتی گـۆران کـوڕی نیـاز خـان بـە نـاوی نیعمەتوڵـلا خـان لەگـەڵ ٤٢ هاوەڵـی، هاتۆتـە خانەقیـن و مولکەکانـی خـۆی دەسـت بەسـەرکردۆتەوە، بـەڵام لەلایـەن حکوومـەت بەهەنـد وەرنەگیـراوە، بـەم شـێوەیەش مافـی خـوراوە، جەنابـی لـە پەیوەندیـداری خەلافـەت پاراوەتـەوە، بـە موشـیرەتی لەشـکری شەشـەمی شـکۆدار راگەیەنـدراوە، ئەمجـارە لەلایـەن والای سـەر عەسـکەر ئامـاژە و لەلایـەن سەرعەسـکەری ناوهاتـوو نـووسراو هاتـووە و لـە ٢٨ تشرینـی دووەم ١٣١٤ حەواڵـەی نەزارەتـی شـکۆدار کـراوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنی.</td></tr>
</table>

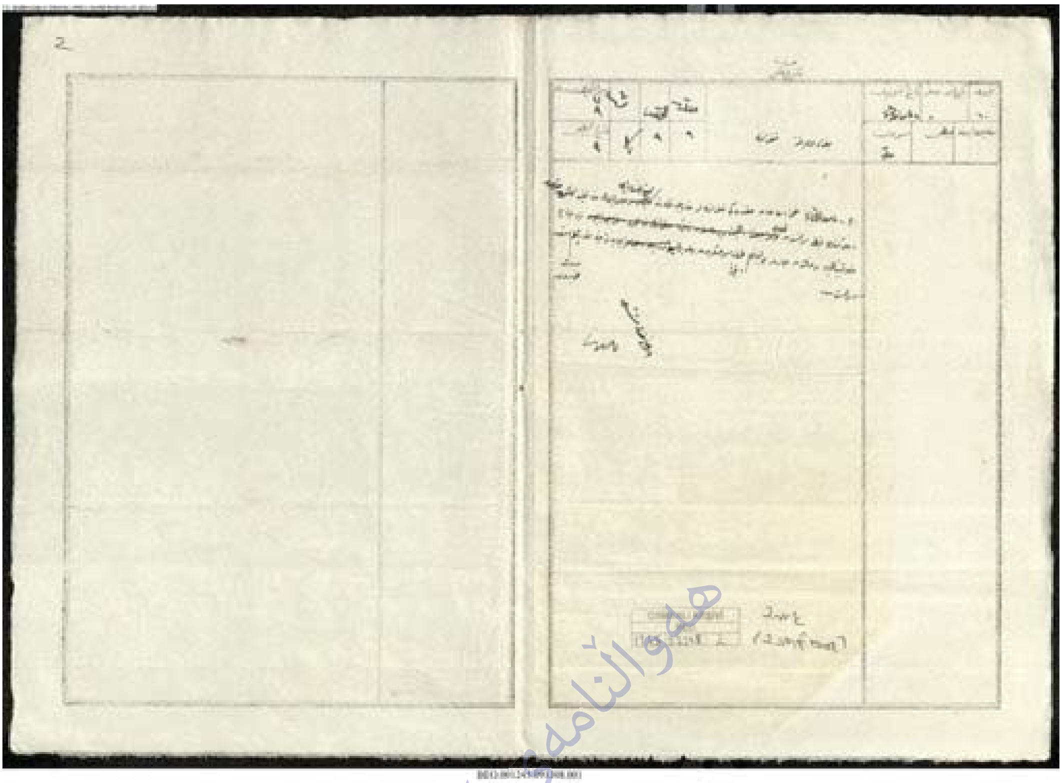

هەواڵنامەی کتێب

BEO	001245.093308	7 شەعبان 1316/ 21 کانوونی یەکەم 1898
تەلەگرافنامە بۆ ویلایەتی بەغداد لـە ٦ کانوونـی یەکـەم ١٣١٤، ئـەم تەلەگرافنامانـەی پەیوەسـتە بـە نیعمەتوڵڵاخـان بـە نەزارەتـی دەرەوە ڕاگەیەنـدراوە، مەبەسـتی ناوبـراو لـە هاتنـی بـۆ خانەقیـن بـۆ بەدەسـتەوەگرتنی مولکەکانیەتـی، تـکای لـە پەیوەندیـداری خەلافەتیـش کـردووە کاری بـۆ بکرێـت، لـە کۆتاییـدا بەلایەنـی سـەر عەسـکەر ڕاگەیەنـدراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی کارەکـەش پەیوەنـدی بـە نەزارەتـی ناوەخـۆ کـراوە.		

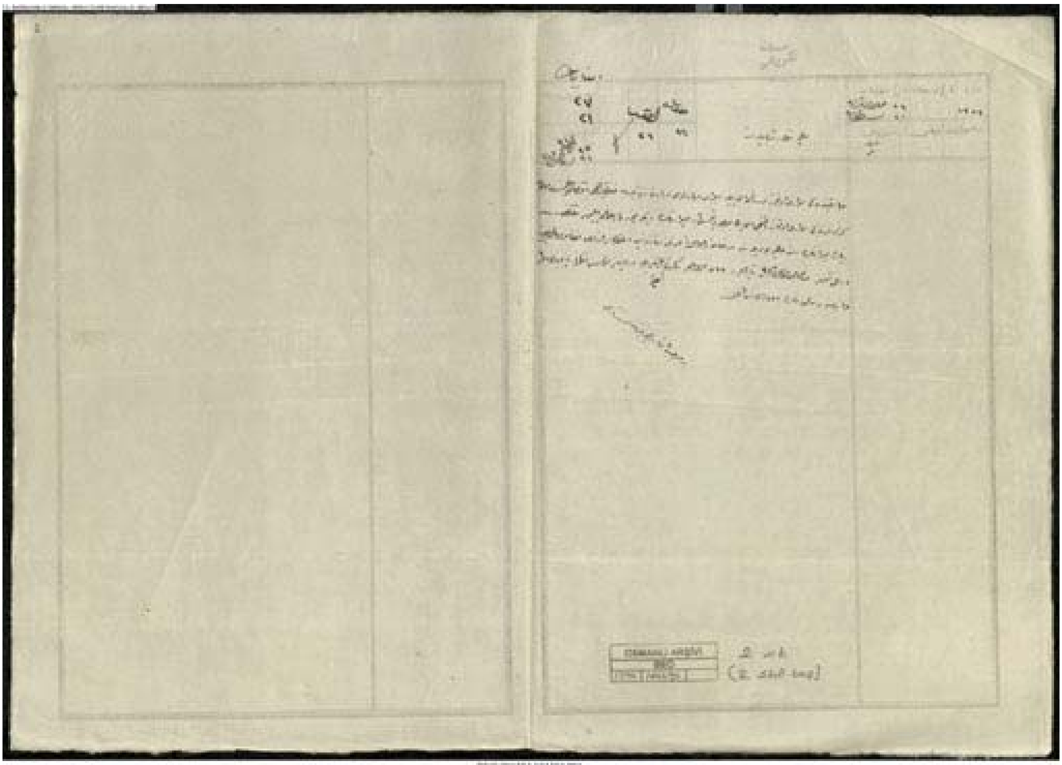

BEO	001394.104494	27 جەمادی کۆتایی 1317/ 2 تشرینی دووەم 1899

بۆ نەزارەتی دارایی سەروو
بـە فەرمانـی پاشـای جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت شـوێنی ئـاڵای ٣٤ی سـوارەی خانەقیـن لەگـەڵ ئـاڵای ٣٦ی سـوارەی کەرکـووك بگۆردرێـت، بـەڵام ئـاڵای ٣٦ی سـوارەی کەرکـووك ٧١ ئاژەڵیـان هەیـە، بـۆ ئـەوەی بگاتـە ٢٠٠ ئـاژەڵ پێویسـت بـە ٤٠٠٠ لیـرە دەکات، لـە بودجـەی ئـەم سـاڵەدا تۆمـار بکرێـت و ڕەزامەنـدی خـەرج کردنـی بدرێـت، بـە تێروانیـن لـە نـووسراوی سـەر عەسـکەر لـە مێـژووی ٢٥ جەمـادی کۆتایـی ١٣١٧ ژمـارە ٧١٨ دەرچـووە، کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت و نووسراوەکـە ڕەوان بکرێتـەوە.

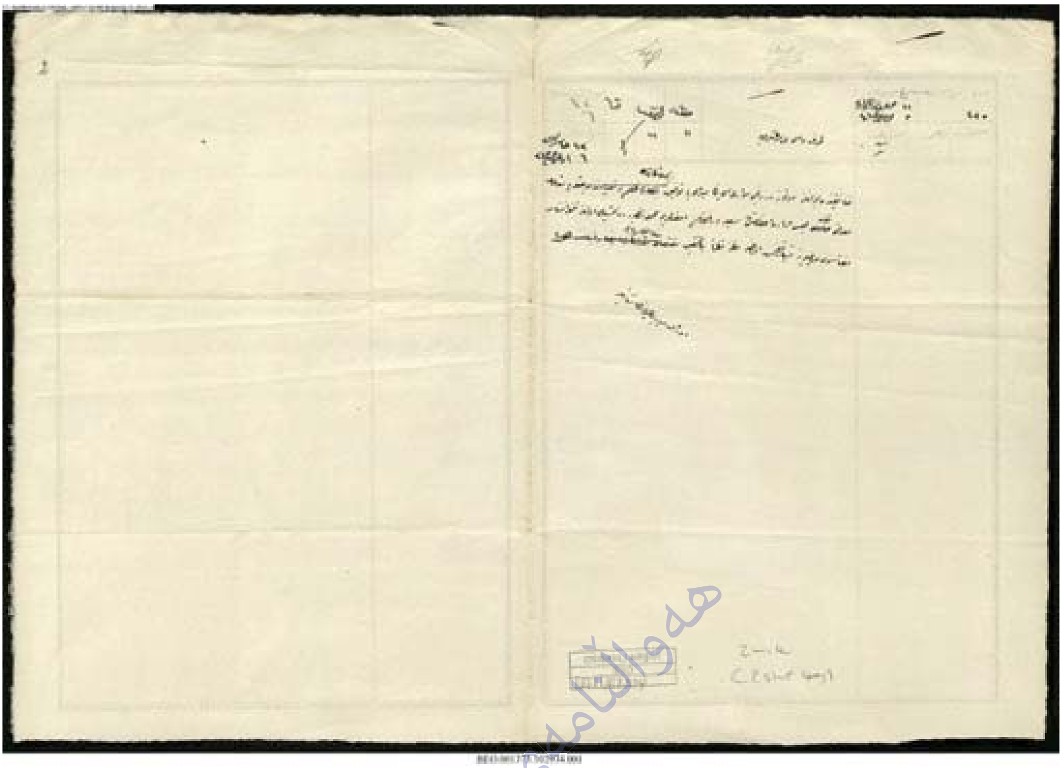

هەواڵنامەی کتێب

BEO	001373.102934	11 جەمادی یەکەم 1317/ 17 ئەیلوول 1899
بۆ لایەنی واڵای سەر عەسکەر لەسەر ئەم سکاڵایانەی لە دژی میری ئاڵای تۆفیق بەگ لە ئاڵای ٣٤ی سوارەی خانەقین بەرز کراوەتەوە، بە واژووی سەعید و هاوەڵانی لە ئەندامانی ئەنجوومەنی کارگێری بۆ ناوچەی ناوهاتوو تەلەگرافنامە دەرچووە، بە تێروانین لە بابەتەکە دوای لێکۆڵینەوە کارەکە جێبەجێ بکرێت.		

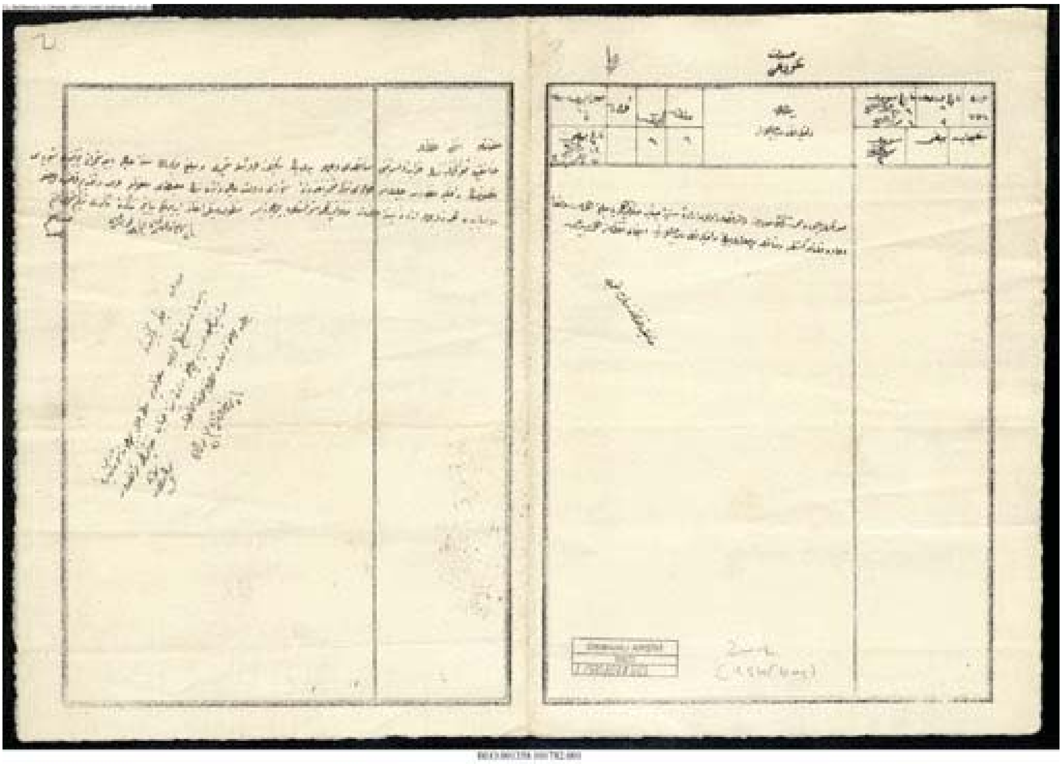

BEO	001358.101782	9 رەبیعی کۆتایی 1317/ 17 ئاب 1899

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وێنەکانی راگەیەندراو لە باڵا تۆمار کراوە، لەگەڵ برە پارەکە لە پەراوێزی نووسراوی فەرمانی پاشای پەیوەندیداری خەلافەت نووسراوەتەوە و هاوپێچ دەرخستەکە گەڕێندراوەتەوە، بە گوێرەی کەمکردنەوەکە داوا لە نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار کراوە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

جەنابی بەویژدانی ئەفەندم
لەسەر وێران بوونی تەلەگرافخانەی خانەقین دوای کەمکردنەوە، نۆژەنکردنەوەکەی ٧,٨٠٠ قوروشی پێویستە و برە پارەی ناوهاتوو لە رێکخستنی نۆژەنکردنەوەی بینایەکانی ئەم ساڵەدا رێك دەخرێت، بۆ ئەمەش لە نووسراو حەواڵەی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار کراوە، لەگەڵ هاوپێچ مەزبەتەی فەرمانگەی دارایی شورای دەوڵەت راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

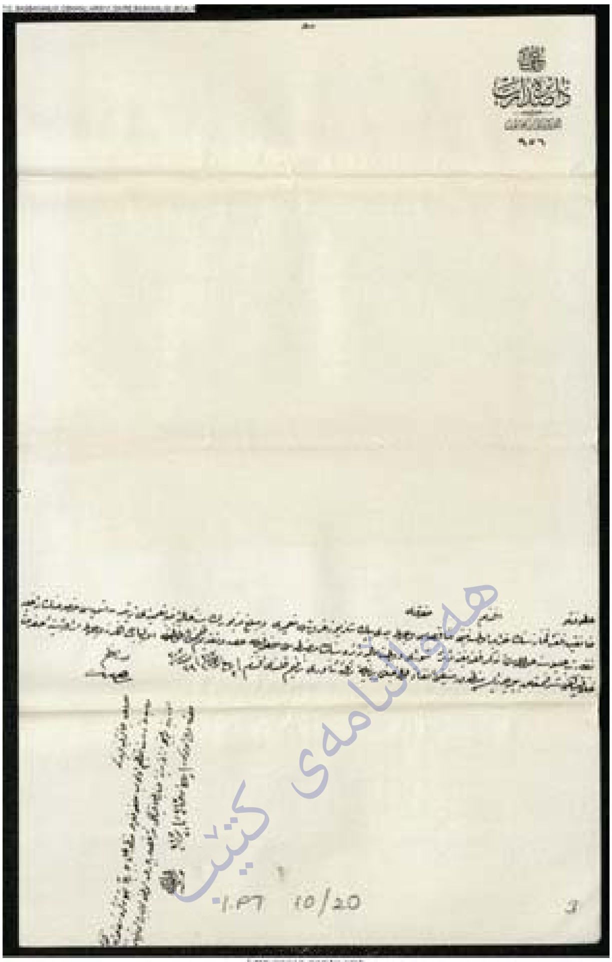

İ.PT.00010.00020.003

هەواڵنامەی کتێب

İ.PT	00010.00020	3 ڕەبیعی کۆتایی 1317/ 11 ئاب 1899
بابی عالی فەرمانگەی سەدارەت دیوانی هومایۆنی ئێستا ٩٥٦ جەنابی بە میهرەبانی ئەفەندم لەسەر وێران بوونی تەلەگرافخانەی خانەقین دوای کەمکردنەوە، نۆژەنکردنەوەی بە بڕی ٧٨٠٠ قوروش دیاریکراوە، بڕە پارەی دیاریکراو لە ڕێکخستنی نۆژەنکردنەوەی بینایەی ئەم ساڵەدا دابین دەکرێت، بۆ ئەم مەبەستەش نووسراو حەواڵەی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار کراوە، مەزبەتەی فەرمانگەی دارایی شورای دەوڵەت بە هاوپێچەوە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.		

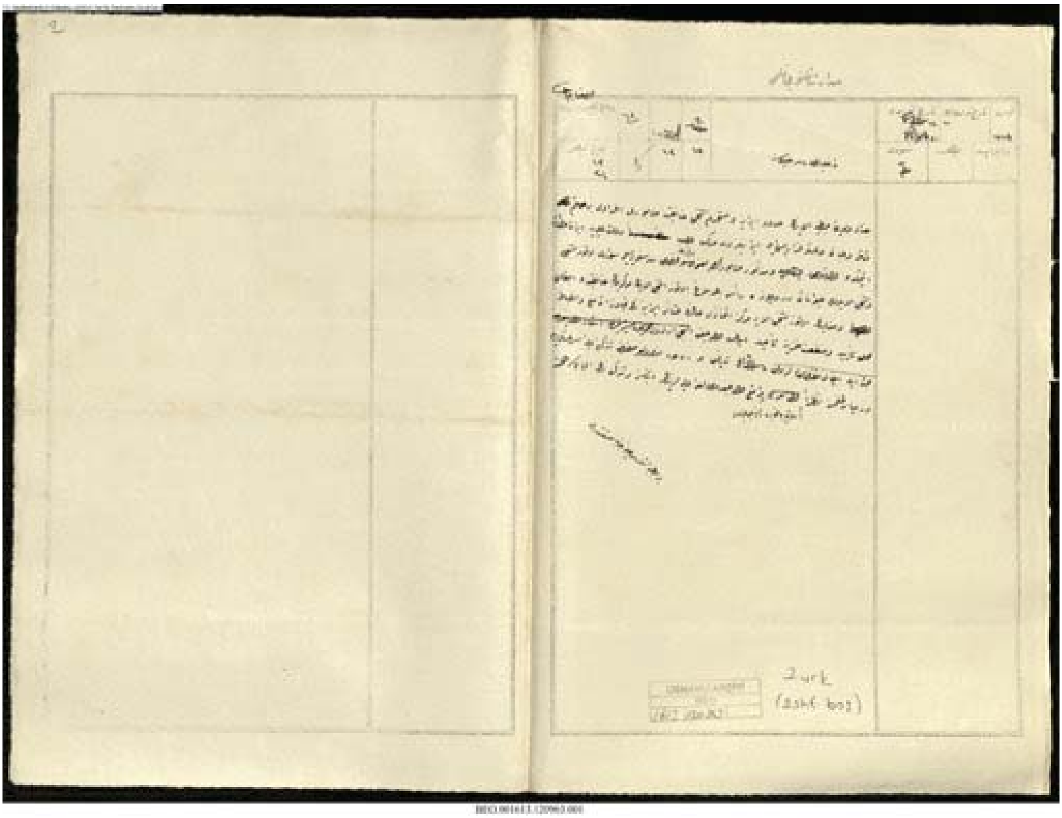

BEO	001613.120963	12 شەوال 1318/ 2 شوبات 1901

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
ئەندامانی تابووری شەشەمی خانەقین سەر بە ئاڵای زەبتیەی ویلایەتی بەغداد کە لە سنووری ئێران بەکاردێت، لە تاقمێك کەسانی بکوژ و درندە و سەربازانی هەڵاتوو و ئێرانیەکان پێك دێن، لە ئەنجام زیان بە دەوڵەتی عوسمانی دەگەیەنن، راگەیەندراوە تابووری ناوبراو هەڵبوەشێتەوە و لەگەڵ دەرماڵەی ساڵانەی ئاڵای ٣٥ی سوارە و ئاڵای شەشەم کە هەر یەکە ٤٠٠ سەرئاژەڵ دەکات، هەروەها مەرکەزی ئاڵای ٣٦ لە خانەقین و مەرکەزی ئاڵای ٣٥ لە مەندەلی جێگیر بکرێت، لەگەڵ ئەمەش قەدەغەکردنی سەرپێچی عەشیرەتەکانی ئێران و سودی خەزینە دڵنیا بکرێتەوە، بە تێروانین لە نوسراوی مێژووی ٨ شەوال ١٣١٨ ژمارە ١٥٧٠ ی سەر عەسکەر، پەیوەندی بە ویلایەت بکرێت و بە گوێرەی وەڵام و خوێندنەوەی عالی بۆ بابەتەکە، رابگەیەندرێت و نووسراوەکە رەوان بکرێتەوە.

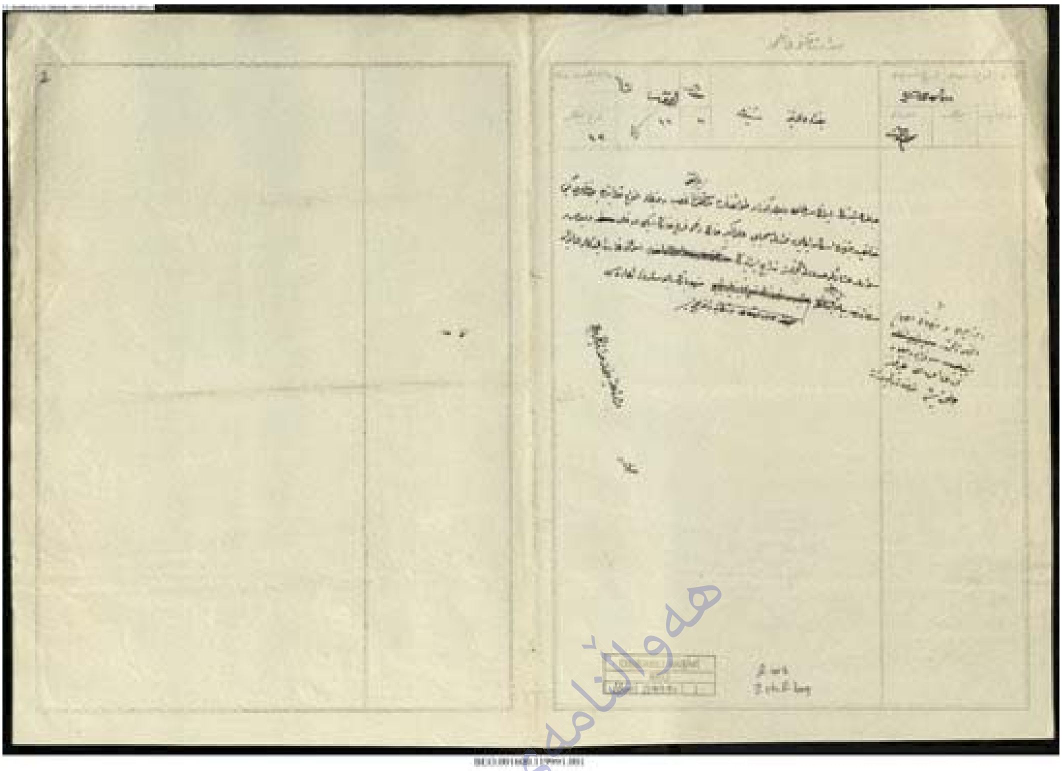

هەواڵنامەی کتێب

BEO	001600.119991	2 رەمەزان 1318/ 24 کانوونی یەکەم 1900

بۆ ویلایەتی بەغداد
عەشیرەتی جاف، ناوچەکانی سەرتاق و هەندێك تائیفەکانی گۆرانی تاڵان و دەست بەسەر کردووە، هەروەها عەلی ئەکبەر خان لەلایەنی خانەقین نیشتەجێ کراوە، بۆ گەرانەوەی دوو کوری فەرەج خان و هەندێك لە هەڵاتووان و کەلوپەلە تاڵانکراوەکانیش ئامادەکاری کراوە، بەڵام سەرپێچی و هێرش و هەندێك عەشیرەتی سوارە سنووریان بەزاندووە و کەلوپەلی جوتیارانی ئێرانیان تاڵان کردووە، لە باڵیۆزی ئێران راگەیەندراوە، ئەگەر سکاڵای حاڵی حازر راستیش بێت تاڵانکراوەکان رادەست بکرێتەوە.

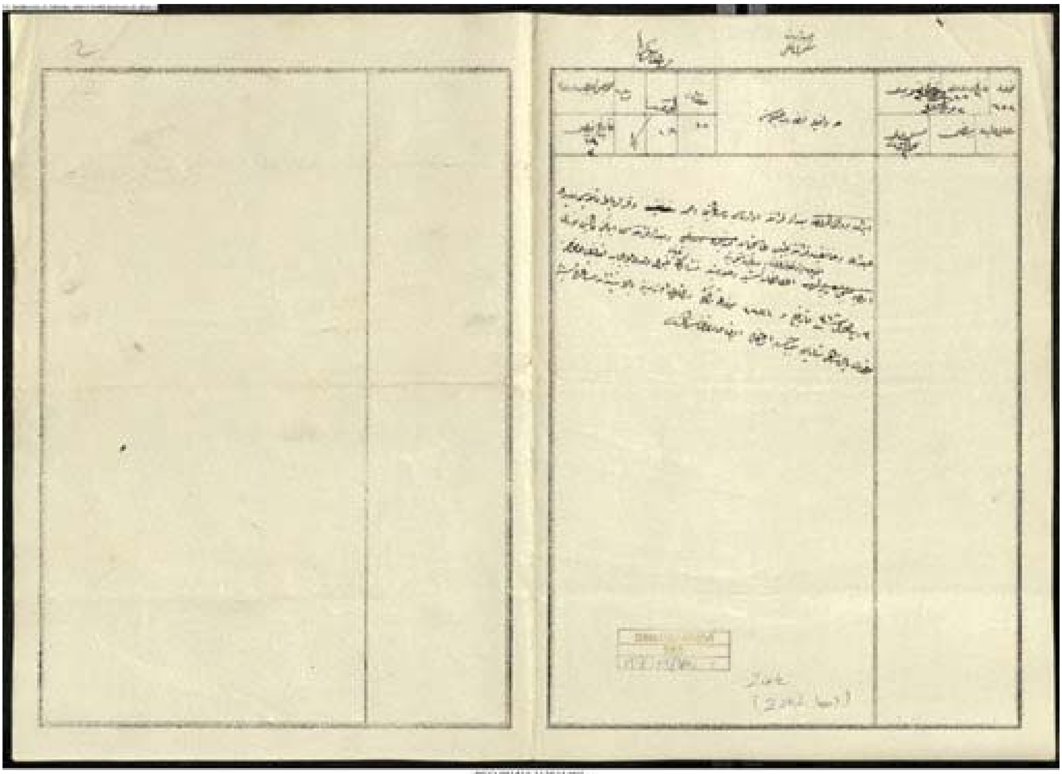

<table>
<tr><td>BEO</td><td>001518.113844</td><td>18 رەبیعی یەکەم 1318/ 16 تەمموز 1900</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لەلایەن حکومەتی ئێرانەوە ئەحمەد ئەفەندی باش کاتیبی کارگێری کەرەنتینەی بەغداد و عەبدوڵلا ئەفەندی بەرێوەبەری ناحیەی قزلربات و تاشجان ئەفەندی پزیشکی کەرەنتینەی خانەقین و نوری ئەفەندی کاتیبی یەکەمی کەرەنتینەی بەغداد، شیر و پلەی چوارەم و پێنچەم و نیشانی خورشیدیان پێدراوە، لەسەر نووسراوی ٣ رەبیعی یەکەم ١٣١٨ ژمارە ١٦٢١ بە رەزامەندی جەنابی پاشا هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.</td></tr>
</table>

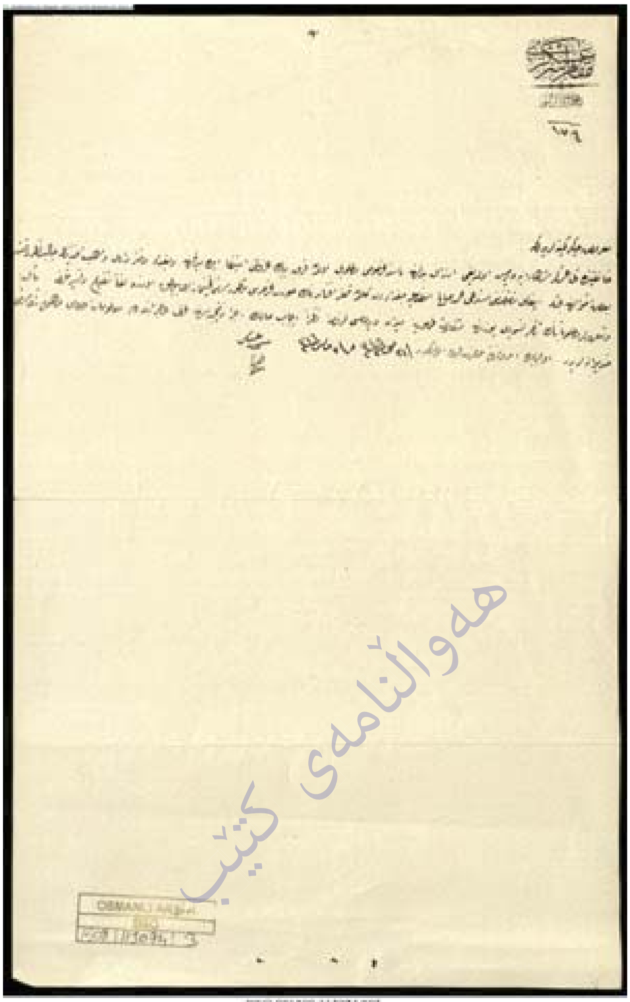

BEO.001508.113074.003

هەواڵنامەی کتێب

BEO	001508.113074	21 موحەرڕەم 1318/ 21 مایس 1900

پایەی سەر عەسکەر
فەرمانگەی ژمێریاری
١٧٦
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
بە سەنەد شوێنگرەوەی ئەم ئەرزاقەی دراوەتە سەربازانی شاهانەی خانەقین، بە گشتی ٤٠٠٠٠ قوروش دەکات، بەڵام بێ سوود بووە، دەفتەرداری بەغدادیش واهیب ئەفەندی هەندێك سەرنج و تێبینی لەسەر بووە و بە واژووی داواکار محەمەد ساڵح تەلەگرافنامە لە بەغداد هاتووە، وێنەی دەرچووی هاوپێچ پێشکەش کراوە، بە هۆی دواکەوتنی ڕێکخستنی داواکاریەکان ڕێگەنەدرێت کێشە ڕووبدات، ئەنجام و زانیاری بدرێتە لایەنی پەیوەندیدار و لەم بابەتەدا بڕیار و فەرمان بدرێتە ئەو کەسەی کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
ڕزا سەرعەسکەر

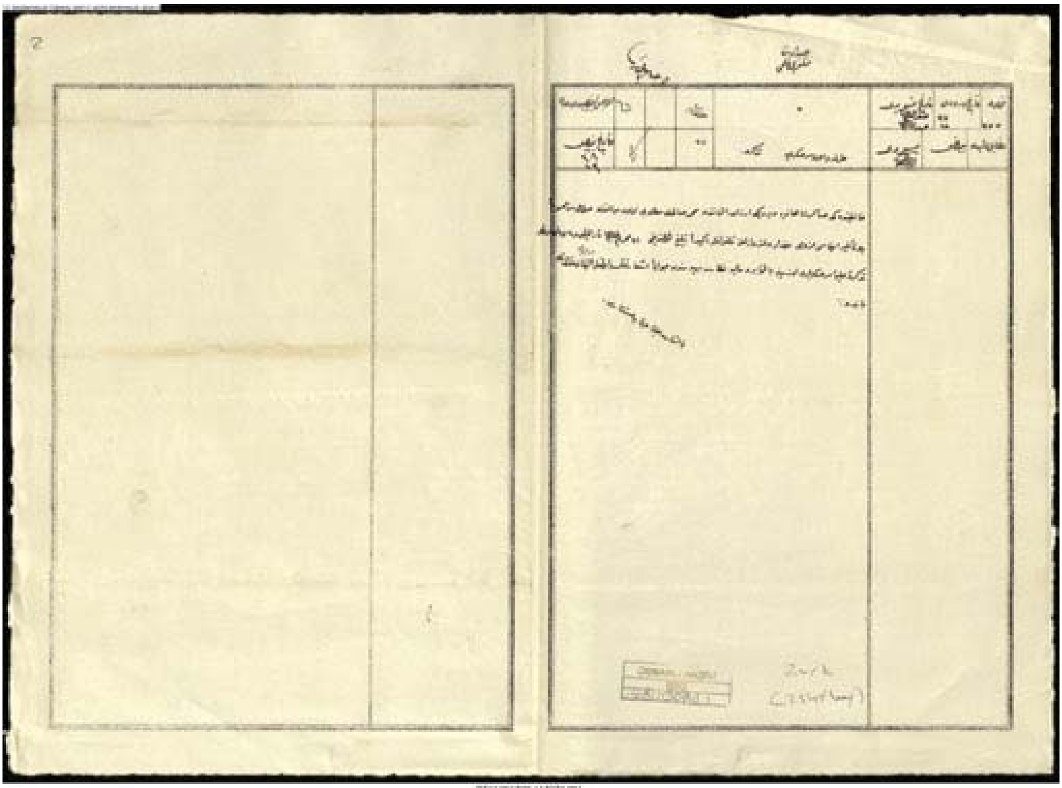

<table>
<tr><td>BEO</td><td>001508.113074</td><td>27 سەفەر 1318/ 26 حوزەیران 1900</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ لایەنی والای سەر عەسکەر
داوا کراوە محەمەد ساڵح هەشت یەکی ئەرزاقی سەربازی شاهانەی خانەقین ئامادە بکات و بیدات، هەژمارەکەی حەواڵەکردنی بۆ کراوە و بەبێ دواکەوتن جێبەجێ بکرێت، بۆ ئەم مەبەستەش بە دڵنیاییەوە تەلەگراف دراوەتە دەرفتەرداری بەغداد، لەسەر نووسراوی ٢١ موحەررەم ١٣١٨ ژمارە ١٧٦ ی سەر عەسکەر، وەڵامی نەزارەتی دارایی ئاماژەی پێکراوە.</td></tr>
</table>

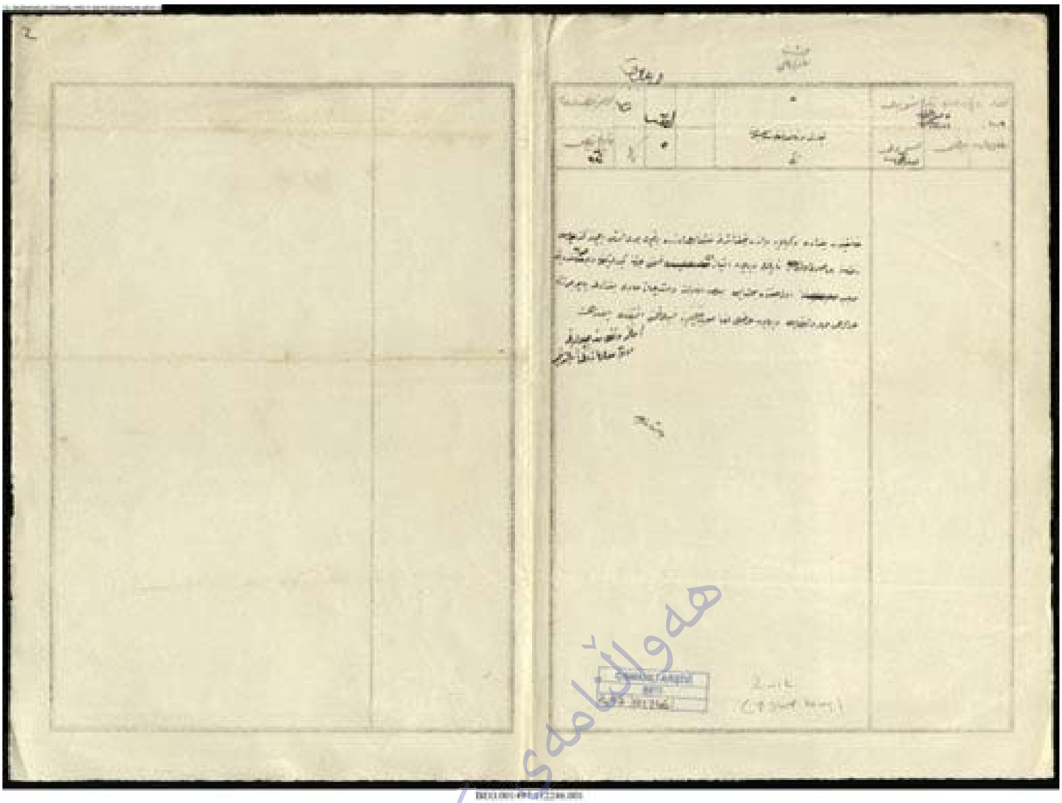

هەواڵنامەی کتێب

BEO	001497.112246	5 سەفەر 1318/ 4 حوزەیران 1900
بۆ نەزارەتی بازرگانی و نافیعەی شکۆدار بـۆ تـەواو بوونـی ڕێـگای خانەقیـن بـۆ بەغداد-کەربـەلا، هەروەهـا لـە وان بـۆ نەجـەف، لـە مێـژووی ٢٤ جەمـادی یەکـەم ١٢٩٨ خاوەنداریەتـی پێـدراوە، بـەڵام لەسـەر هەندێـك ووتـە و داواکاری بـە واژوو و مـۆری پاچەچـی زادە عەبدولرەحـمان دانیشـتووی بەغـداد پێشـکەش کـراوە، مەغدوربوونـی دەرکەوتـووە، بـە تێروانیـن و ووردبینـی زانیـاری نەزارەتـی دارایـی شـکۆدار هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.		

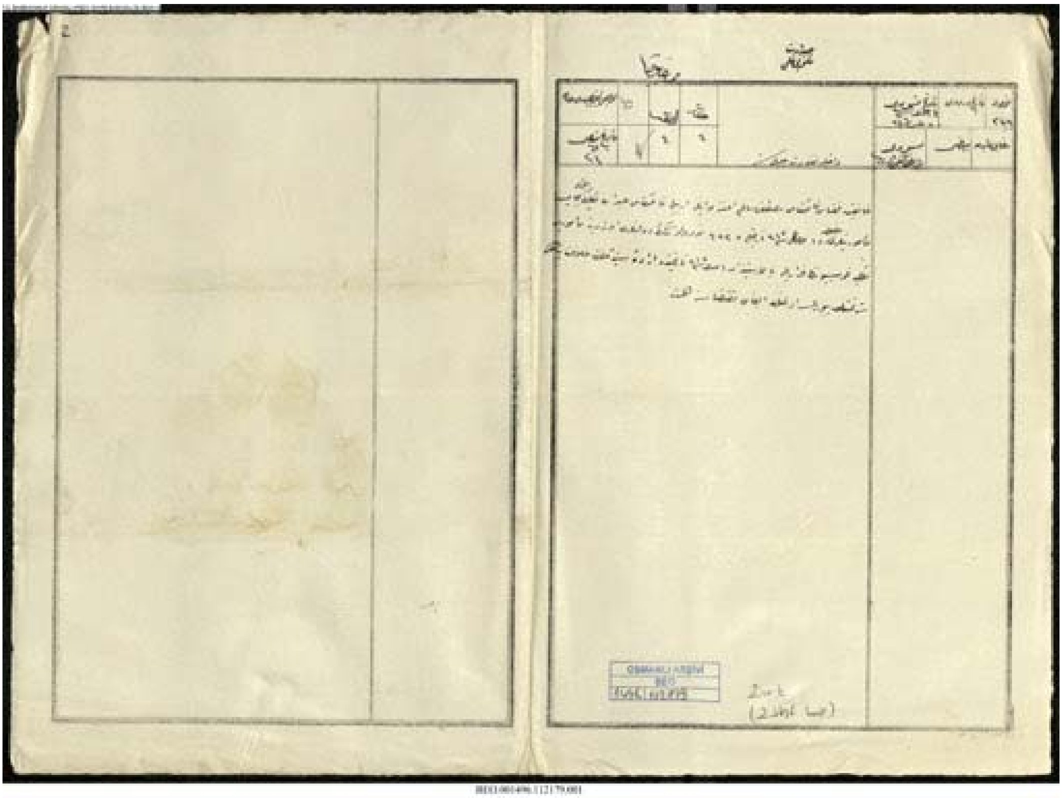

BEO	001496.112179	4 سەفەر 1318/ 3 حوزەیران 1900
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار مستەفا سالم ئەفەندی قائیمقامی قەزای خانەقین لەگەڵ عەبدوڵڵا بەگ قائیمقامی هەولێر گۆرینەوەیان پێ بکرێت، بۆ ئەم مەبەستە لەسەر نووسراوی ١٥ زیلحیجە ١٣١٧ ژمارە ٤٣٣ بە بریاری قۆمیسیۆنی مولکیە، لە مێژووی ١ سەفەر ١٣١٨ فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت رەزامەندی نیشان داوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.		

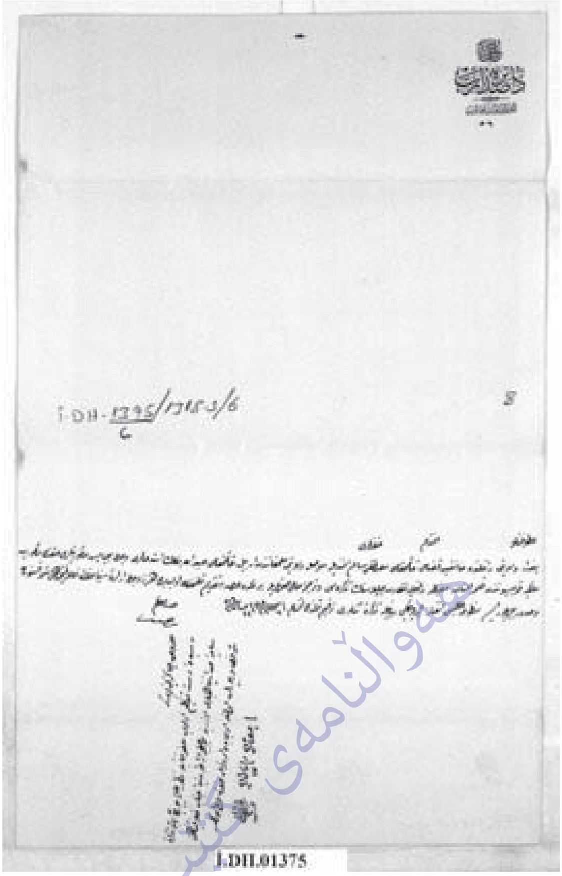
İ.DH-1375/1318-S/6

İ.DH.01375

هەواڵنامەی کتێب

İ.DH	01375.0000006	6 موحەررەم 1318/ 6 مایس 1900
بابی عالی فەرمانگەی سەدارەت دیوانی همایۆنی ئێستا ٥٦ جەنابی بە میهرەبانی ئەفەندم مستەفا سالم ئەفەندی قائیمقامی قەزای خانەقین سەر بە ویلایەتی بەغداد لەگەڵ عەبدوڵلا بەگ قائیمقامی هەولێر سەر بە ویلایەتی موسڵ گۆڕینەوەیان پێ بکرێت، بۆ ئەم مەبەستە مەزبەتەی قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە کە دراوەتە قەڵەم لەگەڵ نووسراو و وەرگێردراوی وێنەی زانیاری کەسێتی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار بەیەکەوە راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.		

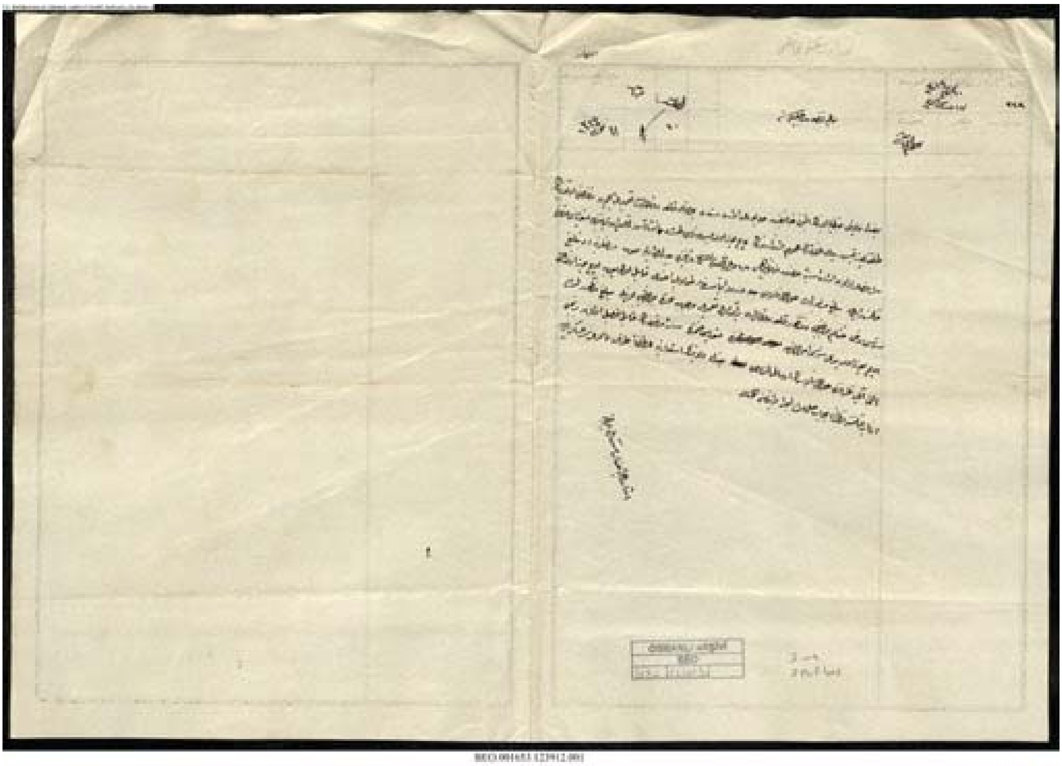

<table>
<tr><td>BEO</td><td>001653.123912</td><td>10 موحەررەم 1319/ 29 نیسان 1901</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار
بۆ نۆژەنکردنەوەی ئەم قەڵا و منارانەی لە ژێر کارگێری تابووری شەشەمی خانەقین سەر بە ئاڵای زەبتیەی ویلایەتی بووە، بری ٣٠،٩٧٧ قوروش لە ڕێکخستنی دروست کردن و نۆژەنکردنەوەی شار دابین بکرێت، بۆ ئەمەش فەرمانی پاشای ١٨ زیلقەعدە ١٣١٧ فەرموویەتی و بە دەوڵەت ڕاگەیەندراوە، بەڵام لەبەر ئەوەی حەواڵەنامەی برە پارەی ناوهاتوو نەهاتووە بۆیە رادەستکردنی گونجاو نییە، هەرچی زووە پێویستە قەڵا و منارەکانی ناوهاتووش نۆژەن بکرێتەوە، هەروەها هەرچی زووە برە پارەی ناوهاتوو لە پارەی ساڵی ١٣١٧ ڕێك بخرێت، لە شەش مانگی یەکەمی ساڵی ناوهاتوو حەواڵە نامەکەی ڕەوان بکرێت، بە ئاماژەی ویلایەتی بەغداد بۆ لایەنی والای سەر عەسکەر ڕەوان کراوە، بەم تێروانینە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.</td></tr>
</table>

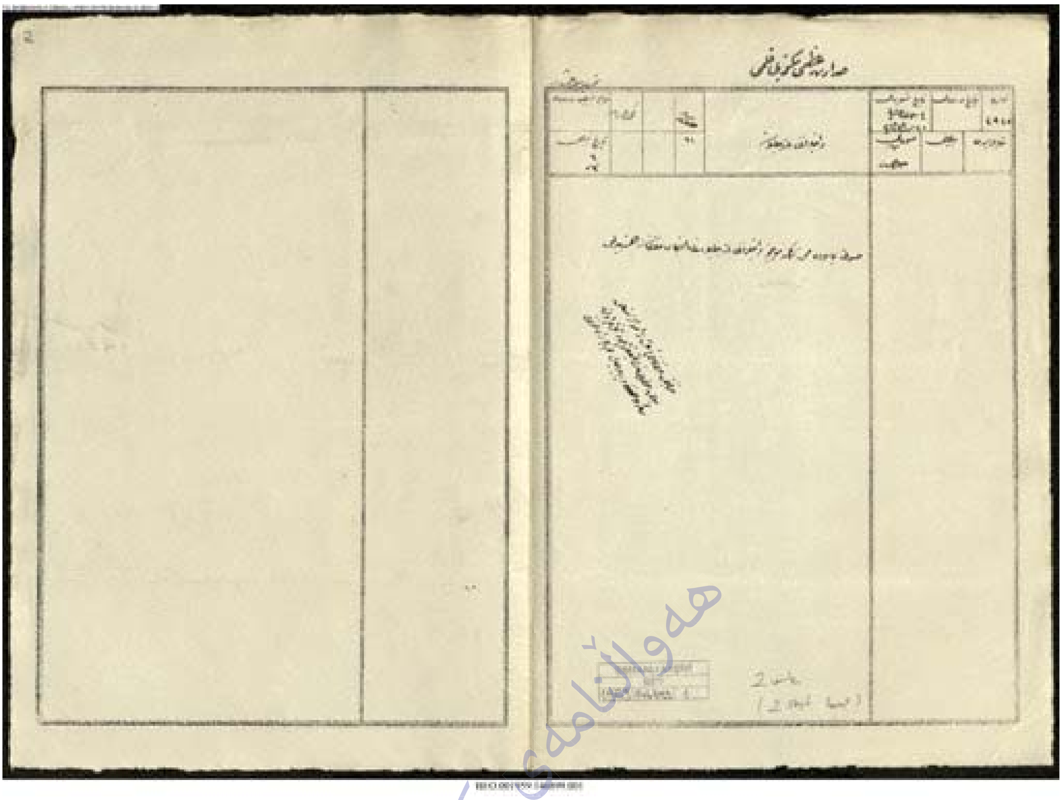

هەواڵنامەی کتێب

BEO	001959.146899	4 رەمەزان 1320/ 5 کانوونی یەکەم 1902

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وێنەی نووسراو لە باڵادا تۆمار کراوە، لە نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار جێبەجێ بکرێت.

بـۆ لێکۆڵینـەوە لـە هەندێـك بابەتـی تایبـەت بـە عەشـیرەتەکانی قـەزای خانەقیـن، فەرمانبـەر رەوان کـراوە، بـۆ ئەمـەش خەرجـی رێگایـان پـێ دەدرێـت.

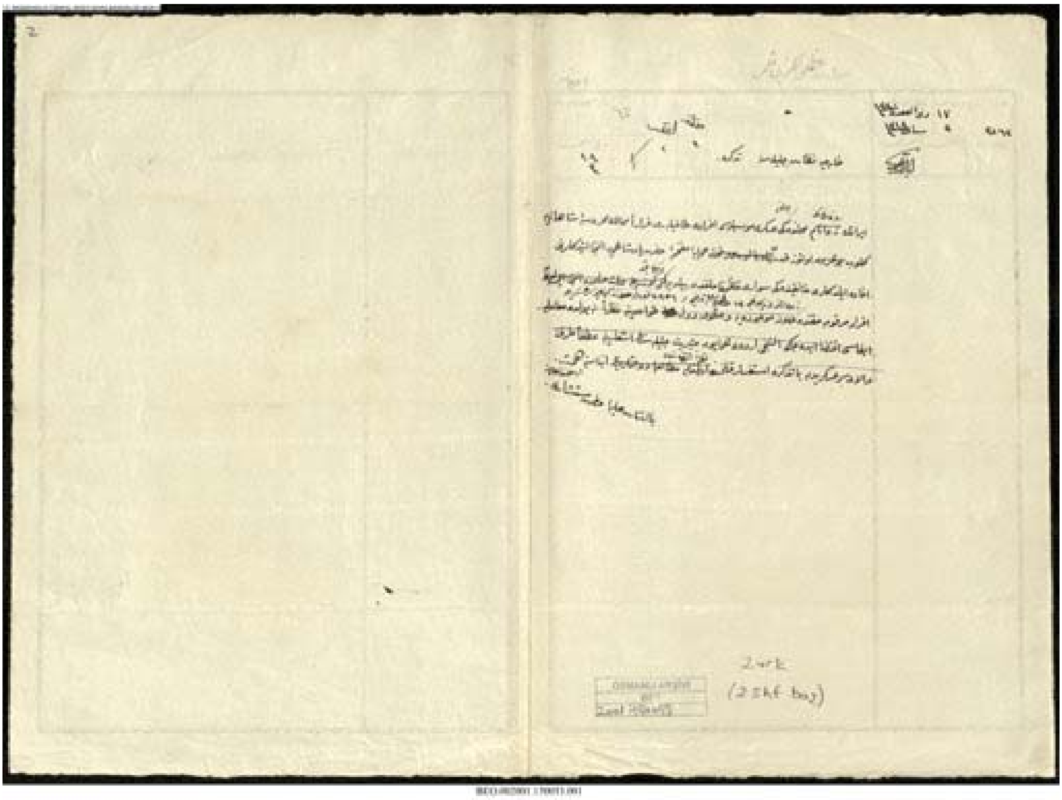

BEO	002001.150053	17 زیلقەعدە 1320/ 15 شوبات 1903
بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار نووسراو ئەندامانی سەربازی مۆسیقی لە ناوچەی زوای ئێران پەرشوبڵاوبوونەتەوە و دوای هەڵاتن هاتوونەتە ناو خاکی دەوڵەتی عوسمانی، ٣٠ ئەندام لەلایەن جەنابی پاشا بە رێزەوە پارێزراون، هەروەها لە قائیمقامیەتی سوارەی خانەقین راگەیەندراوە، لە نووسراوی ١٣ زیلقەعدە ١٣٢٠ ژمارە ٢٩٥٦ ی سەر عەسکەر ئاماژەی پێکراوە ئەندامانی ناوهاتوو چ جۆرە مامەڵەیەکیان لەگەڵ بکرێت، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردن و گەرانەوەی هاوپێچەکان.		

هەواڵنامەی کتێب

DH.SFR.00682.00060.001

<table>
<tr><td>DH.AFR.</td><td>00682.00060</td><td>27 زیلقەعدە 1320 /25 شوبات 1903</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
هاوپێچی تەلەگرافنامەی مێژووی ٢٦ کانوونی دووەم ١٣١٨، ئەندامی مۆسیقی ئێران گەراونەتەوە شوێنی خۆیان، لەسەر ئاماژەی قائیمقامیەتی خانەقین راگەیەندراوە.
فەیزی وەکیلی موشیر و والی بەغداد</td></tr>
</table>

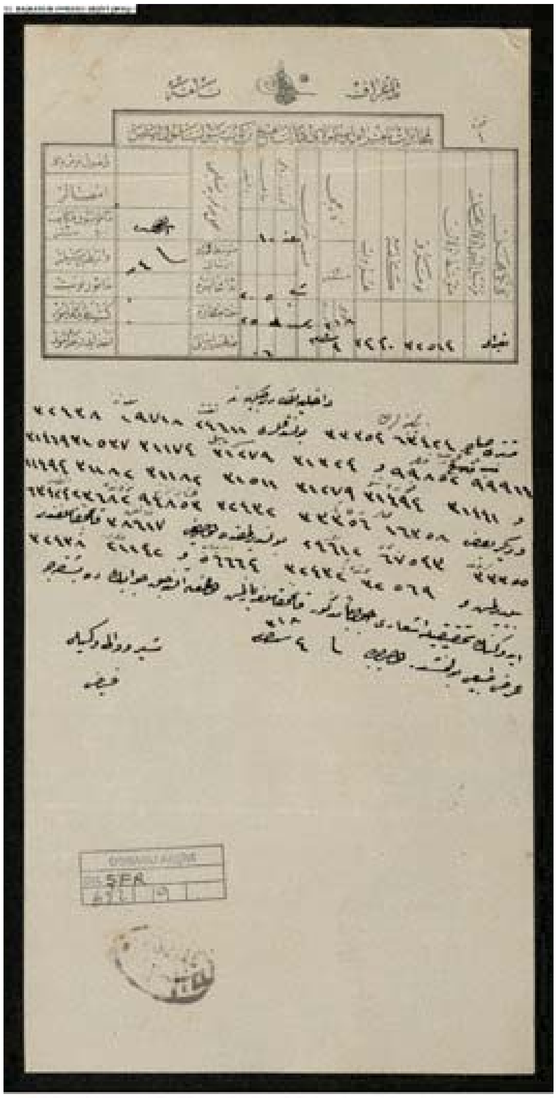

DH.ŞFR.00682.00019.001

<table>
<tr><td>DH.AFR</td><td>00682.00019</td><td>19 زیلقەعدە 1320/ 17 شوبات 1903</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
ئـەو کانـزا نەوتیـەی ئینگلیـزەکان دۆزیویانەتـەوە، نزیکـە لـە قـەسر و سـەرپیل و قورەنتـو و هەندێـك ناوچـەی تـر کـە لـە ژێـر دەسـەڵاتی عەشیرەتەکانی ئێرانـە، بۆیـە لـە هـەر ناوچەیـەك نەفەرێکـی ئینگلیـز دانـراوە، لـە قائیمقامیەتـی خانەقیـن راگەیەنـدراوە، بـۆ زانینـی هـۆکاری ئـەم کارە، لێکۆڵینـەوە ئەنجـام بدرێـت و ئـەم وەڵامـەی وەردەگیرێـت رابگەیەندرێـت.
فەیزی وەکیلی موشیر و والی</td></tr>
</table>

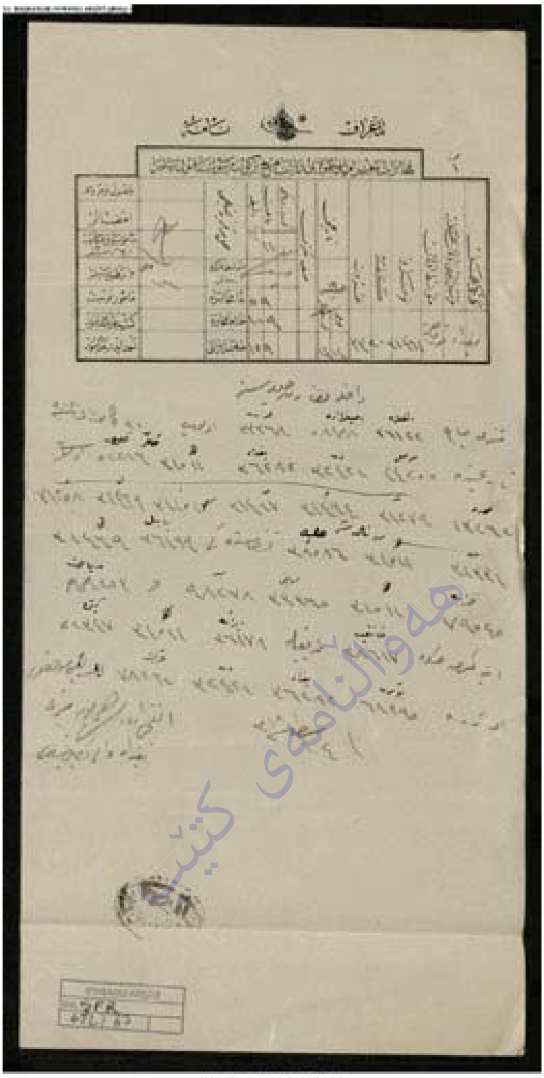

DH.ŞFR.00682.00067.001

<table>
<tr><td>DH.AFR</td><td>00682.00067</td><td>29 زیلقەعدە 1320/ 27 شوبات 1903</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لە مێژووی ٣٠ کانوونی دووەم ١٣١٨ ئەو ئەسڵزادەیەی ئینگلتەرا کە لە موسڵ بۆ بەغداد دێت، دوای برینی وێرانەکانی بابل بە رێگەی خانەقین دەچێتە ئێران، راگەیەندراوە ئەمرۆ لە بەغداد جولەی کردووە.
موشیری لەشکری شەشەمی هومایۆن والی بەغداد ....</td></tr>
</table>

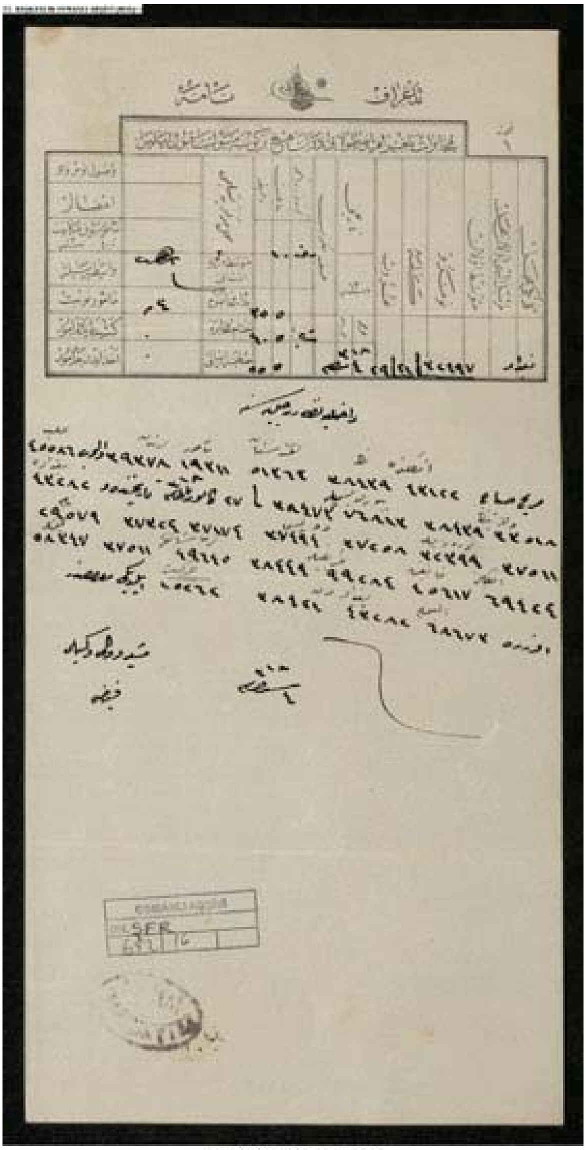

DH.ŞFR.00682.00016.001

DH.AFR	00682.00016	19 زیلقەعدە 1320/ 17 شوبات 1903
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار دوپس لە فەرمانبەرانی ئینگڵتەرا-هیندستان، بە داواکردنی حەلەب لە ٢٧ کانوونی دووەم ١٣١٨ هاتۆتە بەغداد، دواتر لە رێگەی خانەقین دەچێتە کرمانشا، راگەیەندراوە ئەمرۆ لە بەغداد جولە دەکات. فەیزی وەکیلی موشیر و والی		

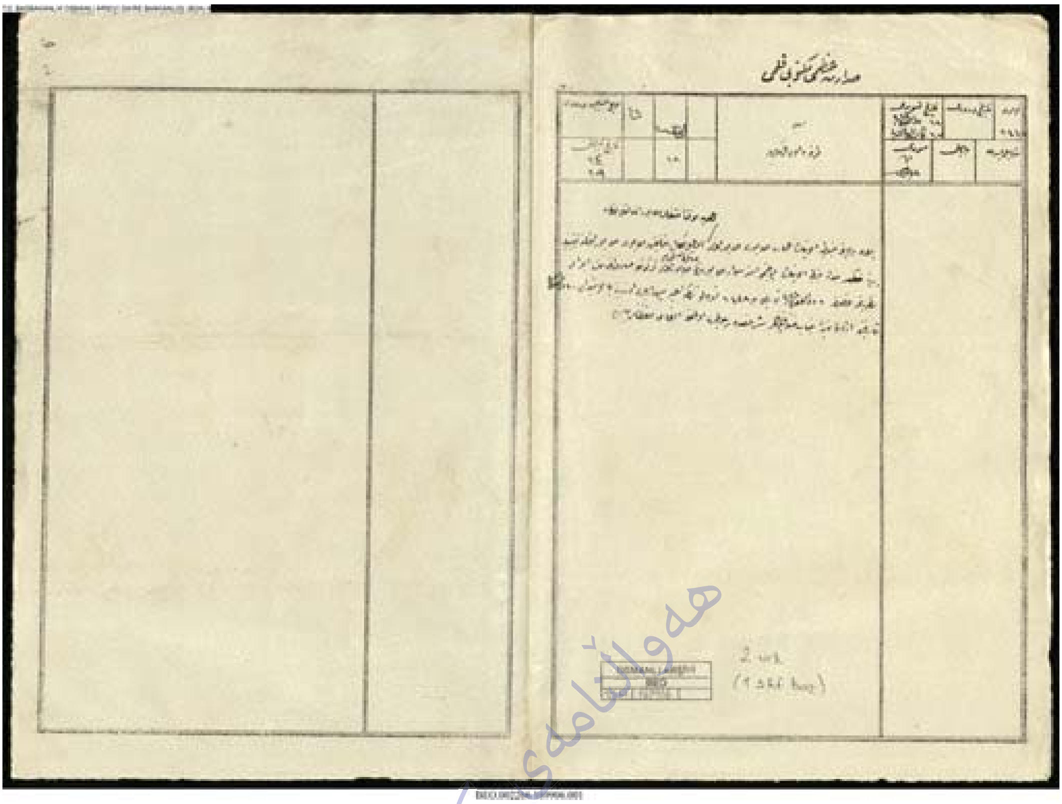

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002266.169906	12 زیلقەعدە 1321/ 30 کانوونی دووەم 1904

بۆ لایەنی واڵای سەر عەسکەر
ئاغای تابوور ئیسماعیل بەگ لە تابووری عەمارە سەر بە ئاڵای زەبتیەی ویلایەتی بەسرا، ئێستا بە شێوەیەکی کاتی ئاغای تابووری مونتەفیکە، بە ئاغای تابووری خانەقین دادەمەزرێت، لە شوێن ئەویش ئاغای تابووری کەرکووک سادق ئاغا لە تابووری ئێسترسوارەی سێیەمی ئاڵای زەبتیەی بەغداد دەست بە کار بن، بۆ ئەم مەبەستە لەسەر نووسراوی ١ زیلقەعدە ١٣٢١ ژمارە ١٤٣٨ و نووسراوی رەزامەندی ١٠ زیلقەعدە ١٣٢١ ی فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت دەرچووە.

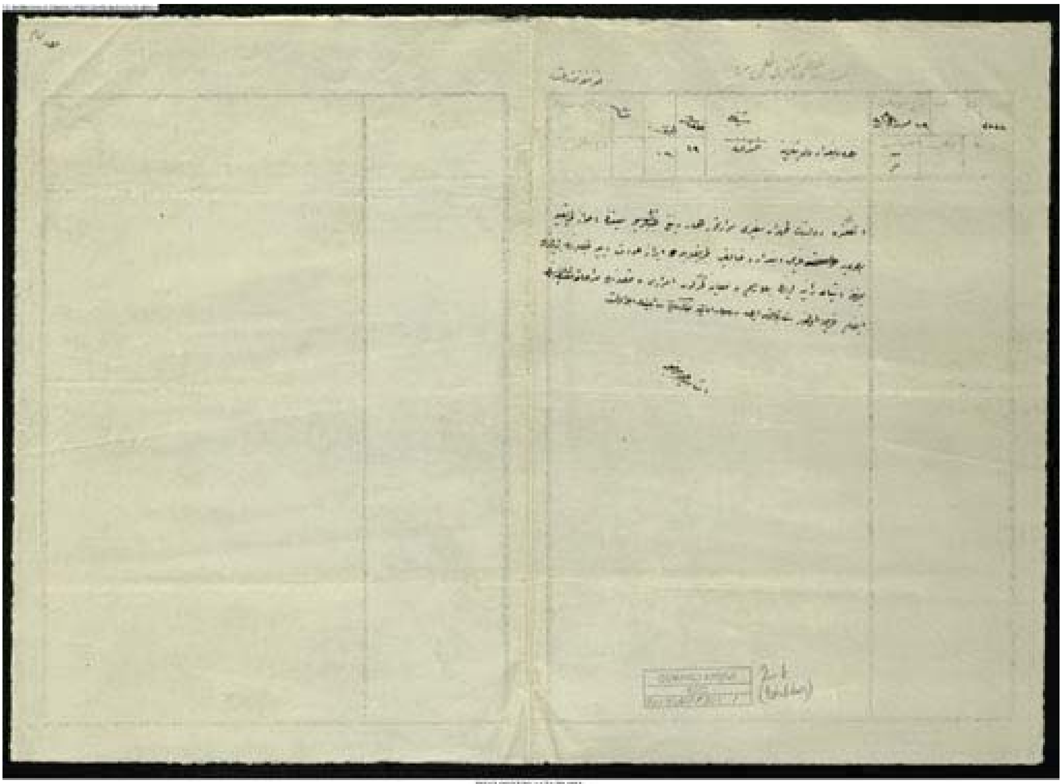

BEO	002229.167170	12 ڕەمەزان 1321/ 2 کانوونی دووەم 1903
بۆ ویلایەتەکانی بەسرا و بەغداد سرارتـور هـار دینـغ باڵیـۆزی دەوڵەتـی ئینگلتـەرا لـە تەهـران لەگـەڵ هاوکارەکـەی، لـە ڕێگـەی ئەهـواز بـۆ بـەسرا ڕۆیشـتووە و لـە کاتـی گەرانـەوەی بـۆ ئێـران لـە ڕێگـەی بەغـداد و خانەقیـن، ئـەو کەلوپەلانـەی لەلایانـە بەبـێ رسـومات و بـاج لـە گومـرگ بپەڕنـەوە، بـۆ ئەمـەش ئـاگاداری دراوەتـە ئەمانەتـی رسـومات و ویلایەتـی بەغـداد.		

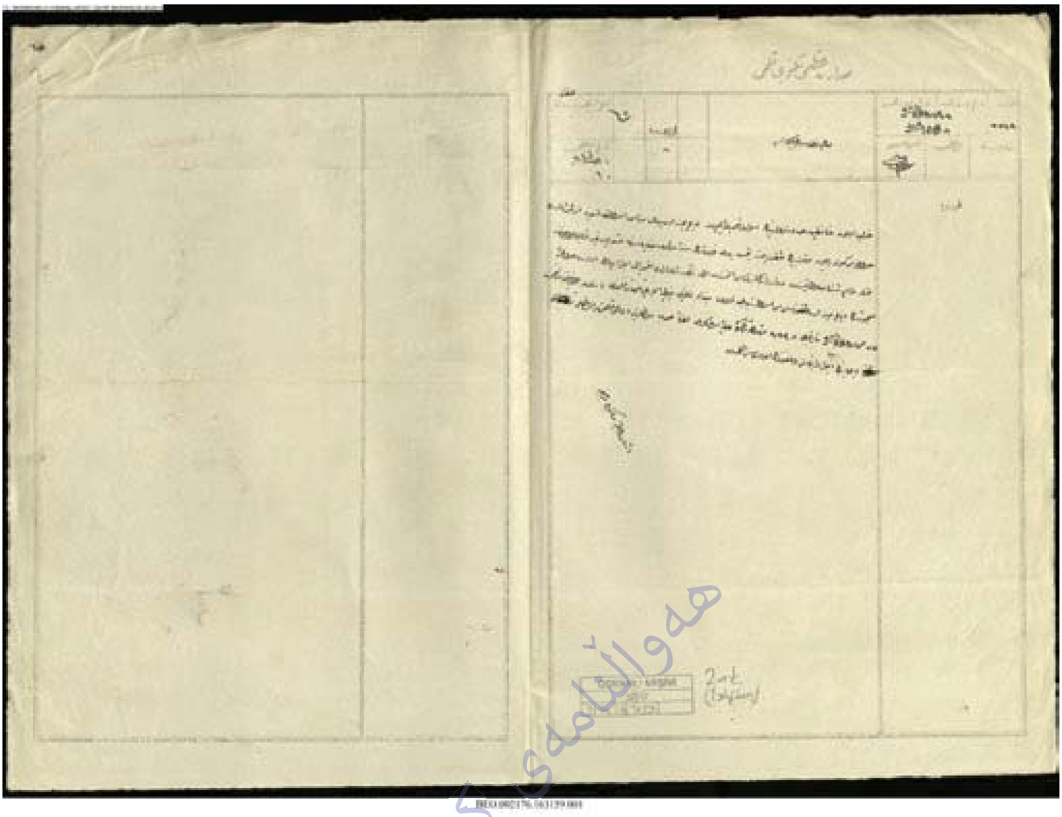

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002176.163159	29 جەمادی کۆتایی 1321/ 22 ئەیلوول 1903

بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار
بـۆ نۆژەنکردنـەوەی منارە وێرانبووەکانـی سـنووری خانەقیـن، لـە دارایـی سـاڵی ٣١٧ خەرجـی رێکخـراوە، بـۆ حەواڵەکردنـی ٣٩٧٧ قوروشـیش، لـە پاشـکۆی ئـەم سـاڵدا گونجـاو نییـە، پێـش هاتنـی وەرزی زسـتان منـارەکان نـۆژەن بکرێنـەوە، پێویسـتە لـە دارایـی سـاڵی ٣١٩ بدرێـت و لـە قوماندانـی ئـاڵای زەبتیـەی ویلایەتـی بەغـداد ئامـاژەی پێکـراوە، نـووسراوی سـەر عەسـکەر لـە ٢٧ جەمـادی کۆتایـی ١٣٢١ ژمـارە ٩٣٣ هاوپێـچ بـۆ سـەروو بـەرز کراوەتـەوە، بەپەلـە جێبەجـێ بکرێـت و ئەنجامەکـەی رابگەیەندرێـت.

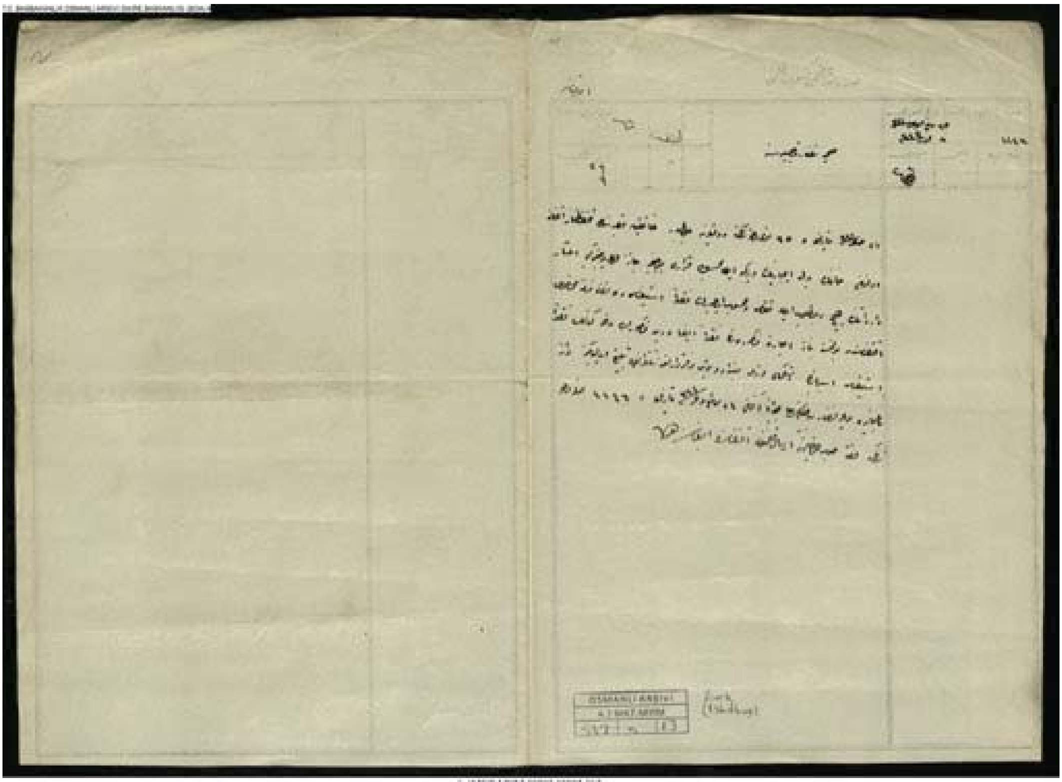

<table>
<tr><td>A.MKT.MHM</td><td>00583.00005</td><td>25 ڕەبیعی کۆتایی 1321/ 21 تەمموز 1903</td></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی تەندروستی شکۆدار
وەڵامی نووسراوی ٢١ سەفەر ١٣٢١ ژمارە ٣٥، کرێی ئەم خانەی بە نیازە بۆ پاراستن خانە لە شارۆچکەی خانەقین بکردرێت، بە باج دابین دەکرێت، ئەمەش گونجاو نییە، بەڵام لەبەر ئەوەی داهاتی دە یەك (عشر) بە نەقد وەردەگیرێت، کرێی ناوهاتووش بە نەقد وەردەگیرێت، بۆ ئەمەش بە تەلەگرافنامە دەفتەرداری ویلایەتی بەغداد ئاگادار کراوەتەوە، بە پەیوەندی کردن لە وەڵامی نەزارەتی دارایی شکۆدار، نووسراو لە ٢٤ ڕەبیعی کۆتایی ١٣٢١ ژمارە ١١٤٦ بەرز کراوەتەوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.</td></tr>
</table>

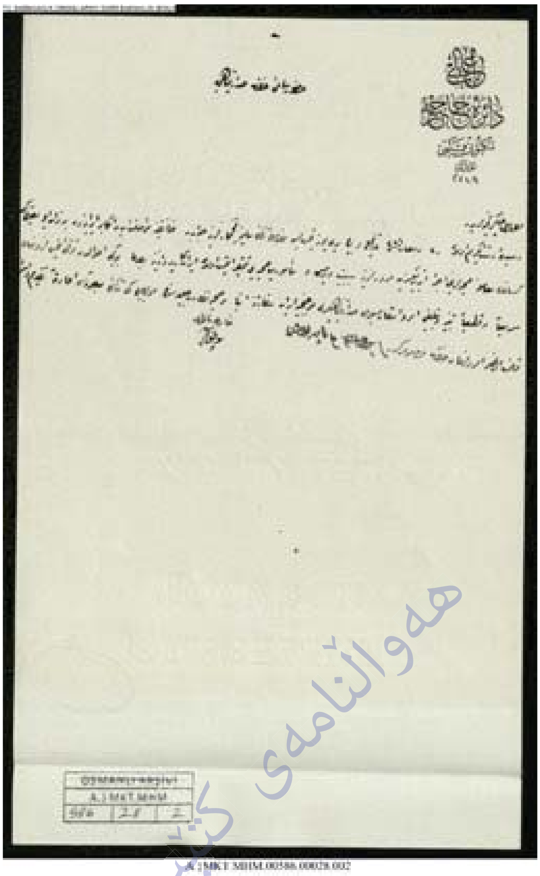

A.}MKT.MHM.00586.00028.002

هەواڵنامەی کتێب

A.MKT.MHM	00586.00028	1 شەوال 1321 /21 کانوونی یەکەم 1903

بابی عالی
فەرمانگەی دەرەوە
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ۳۳٤۹
جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
راگەیەندراوی بەندەمانە
وەڵامی نووسراوی ۳۰ رەمەزان ۱۳۲۱ ژمارە ۱۷۷۵ ی سەدری ئەعزەمە، لە کاتی گەیشتنی پیاو ماقوڵانی ئێران بۆ خانەقین ئەو پیاوەی لەگەڵی هاوەڵە بێ ئەوەی مامەڵەی تەندروستی لەگەڵ بکرێت رێگە بە پەرینەوەی دەدرێت، بەمەش فەرمانبەرانی تەندروستی لەلایەن کارگوزاری ئێران بە کەم بینراوە، بریار و فەرمانی پەیوەندیدارانی سەدارەت بە باڵیۆزخانەی ئێران راگەیەندراوە، نووسراوی نەزارەتی تەندروستی شکۆداریش رەوان کراوە و رەوان بکرێتەوە، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
نازری دەرەوە تۆفیق............

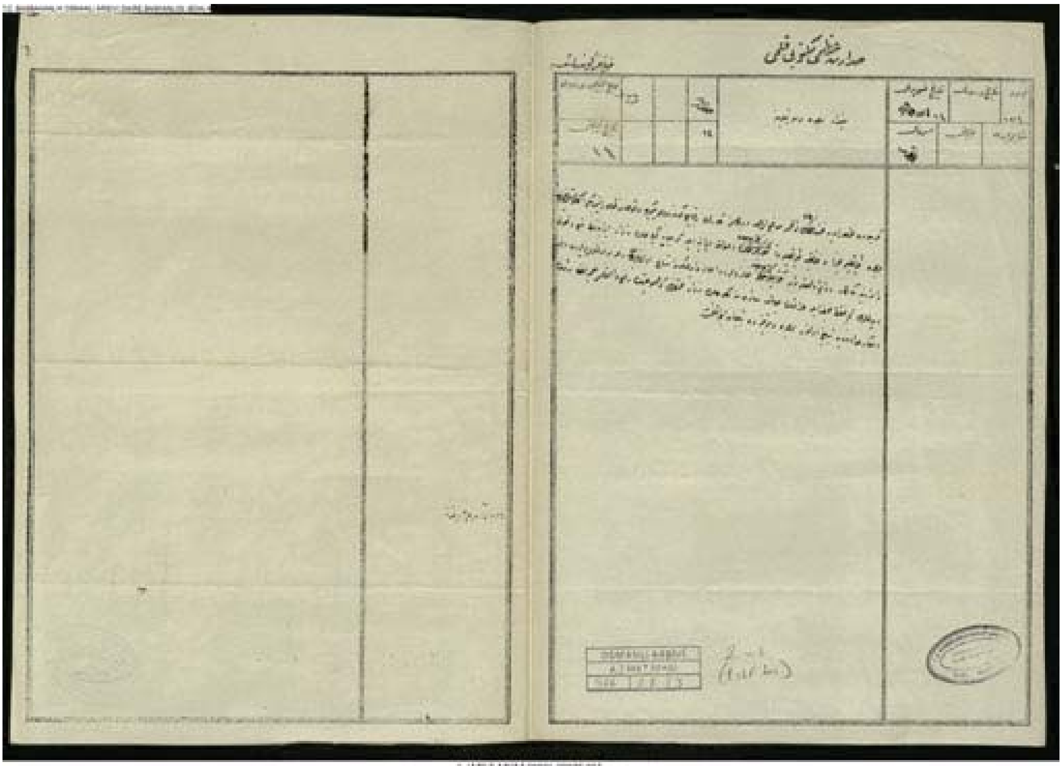

A.]MKT.MHM.00586.00028.003

A.MKT.MHM	00586.00028	7 شەوال 1321/ 27 کانوونی یەکەم 1903

بۆ ویلایەتەکانی بەغداد و بەسرا
ئـەم نەخۆشـیەی لـە کەربـەلا سـەریهەڵداوە، ئەلحەمدولیلـلا خەریکـە تـەواو دەبێـت و چەنـد ڕۆژێکـە کـەس تووشـی نەخۆشـیەکە نەبـووە، بـەڵام تـەرم و گەشـتیارانی ئێـران کـە لـە بـەسرا بـە ڕێـگای دەریـا و لـە خانەقیـن بـە ڕێـگای ووشـکانی دێنـە کەربـەلا، وەکـو جـاران هاتنـە ژوورەوە و تێپەڕبوونیـان قەدەغەکـراوە، ئەوانـەی ڕازی نیـن بـە گەڕاندنـەوەی تەرمـەکان بـۆ ئێـران، لـەم شـوێنانە دەنێژرێـن کـە تێـدان، بـەڵام ئـەو گەشـتیارانەی لـە نەجـەف و شـوێنەکانی تـری عیـراق دێـن ڕێگـە پێـدراون و لەسـەر ئامـاژەی نەزارەتـی تەندروسـتی ئـاگاداری دراوە و ئـاگاداری دراوەتـە ویلایەتـی بـەسرا.

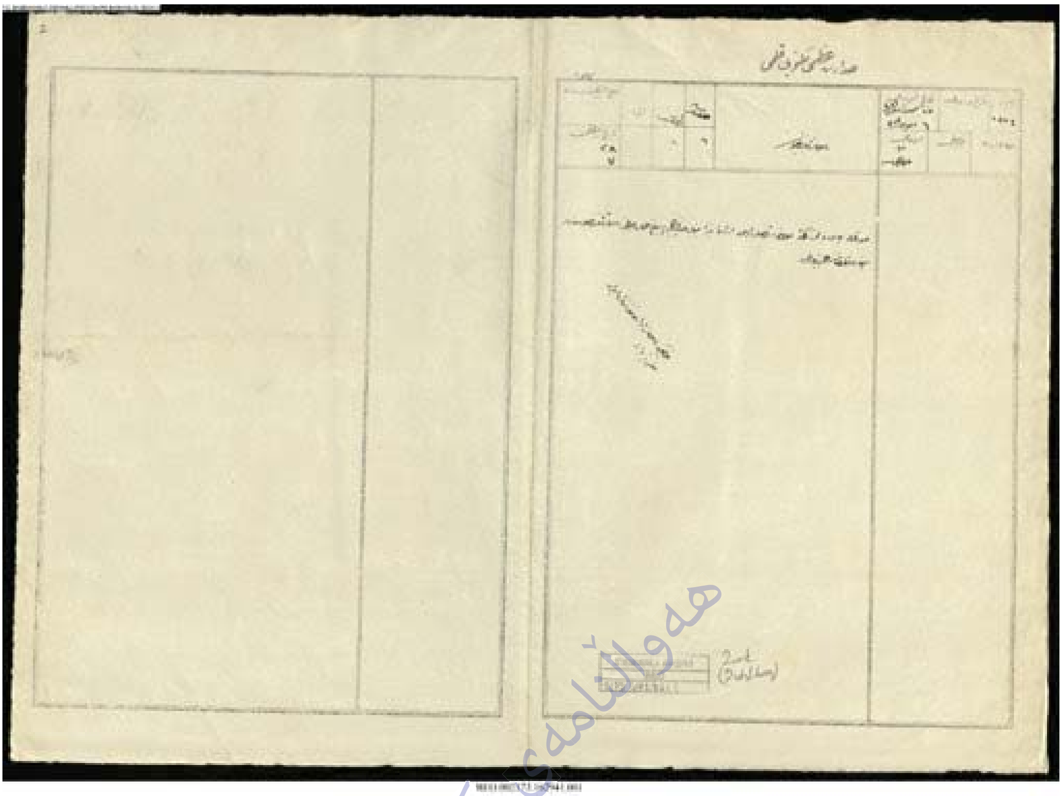

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002173.162941	27 جەمادی کۆتایی 1321/ 20 ئەیلوول 1903
بۆ رسوماتی ئەمانەتی شکۆدار وێنەکانی نووسراوی راگەیەندراو لە باڵادا تۆمار کراوە، فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەتیش دەرچووە، لە رسوماتی ئەمانەتی شکۆدار هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی. لە بارەی نۆژەنکردنەوەی خانەی کارگێری رسوماتی خانەقین.		

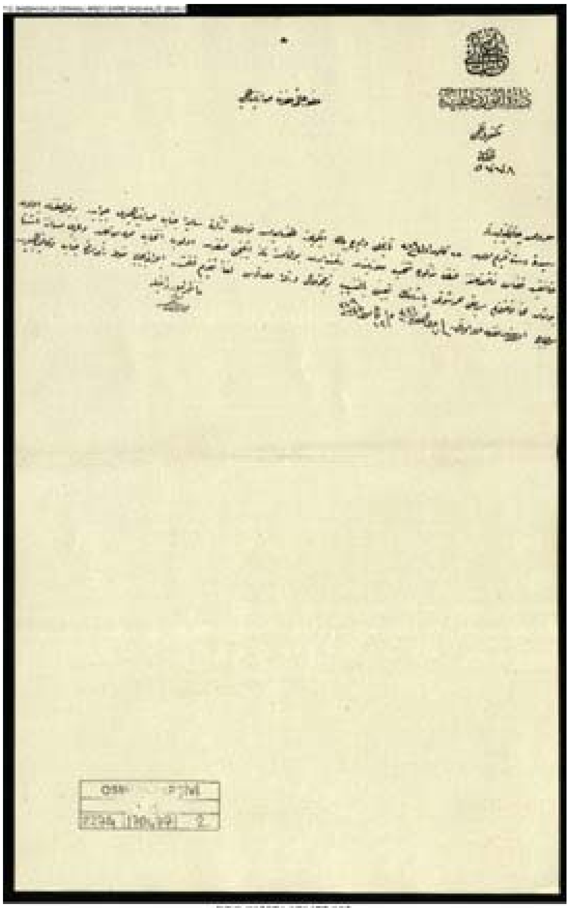

BEO.002274.170477.002

7 زیلقەعدە 1321/ 25 کانوونی دووەم 1904	002274.170477	BEO

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ٥٧٧٨
جەنابی عالی پەیوەندیداری سەدارەت
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە

وەڵامی نووسراوی ٢٨ کانوونی یەکەم ١٣١٩ ژمارە ٣٢٩٥ ی سەدری ئەعزەمە، بۆ قائیمقامیەتی قەزای خانەقین کە لە پلەی یەکەمە، کەسێك لە هەمان پلە و مولازمی هەڵبژێردراو نەدۆزراوەتەوە، بۆیە محەمەد شەوقی پاشا لە پلەی دووەم نۆرەی هەڵبژاردنی هاتووە و ئاشنای زمانی عەرەبی دابمەزرێت، نووسراوی وەرگێردراوی پەسەندکراو پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا بڕیار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.

نازری کاروباری ناوەخۆ

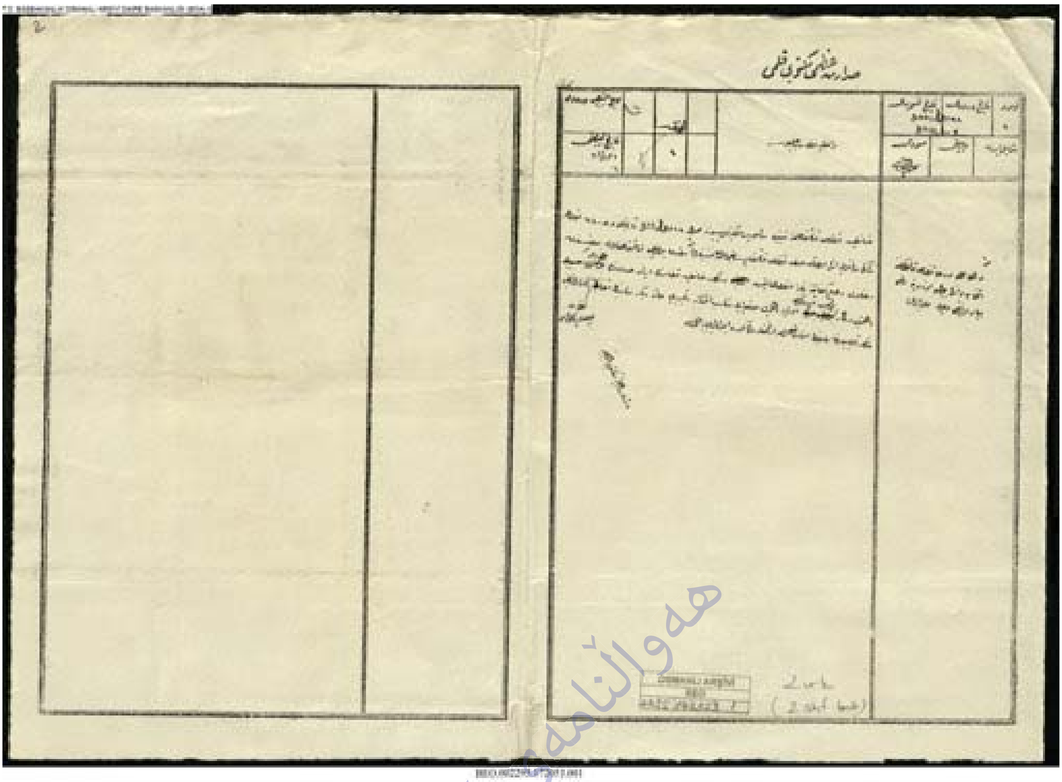

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002295.172053	28 زیلحیجە 1321/ 16 مارت 1904

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
بـۆ دامەزراندنـی لـە قائیمقامیەتـی قـەزای خانەقیـن لـە قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـە نـووسراوی مێـژووی ١٨ زیلحیجـە ١٣٢١ ژمـارە ٦٤٠٥ دەرچـووە، دەرکەوتـووە قائیمقامـی پێشـووی قـەزای صەفـەد حەمـدی ئەفەنـدی لـە قائیمقامیەتـی قـەزای درعـا هەڵبژێـردراوە، هەروەهـا لـەم شـوێنانەی وەکـو قائیمقـام کاری کـردووە لـە هەندێکیـان بەهـۆی بـێ تواناییـەوە لادراوە، بەهـۆی گرنگـی قـەزای خانەقینیش کـە کەوتۆتـە سـنووری ئێـران، بۆیـە نـووسراو بـۆ نەزارەتەکانـی شـکۆدار کـراوە کەسـێکی گونجـاو و بـە توانـا و تاقیکـراوە هەڵبژێردرێـت، بـە گوێـرەی مەزبەتـەی قۆمیسـیۆنی ناوهاتـوو هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی کارەکـە.

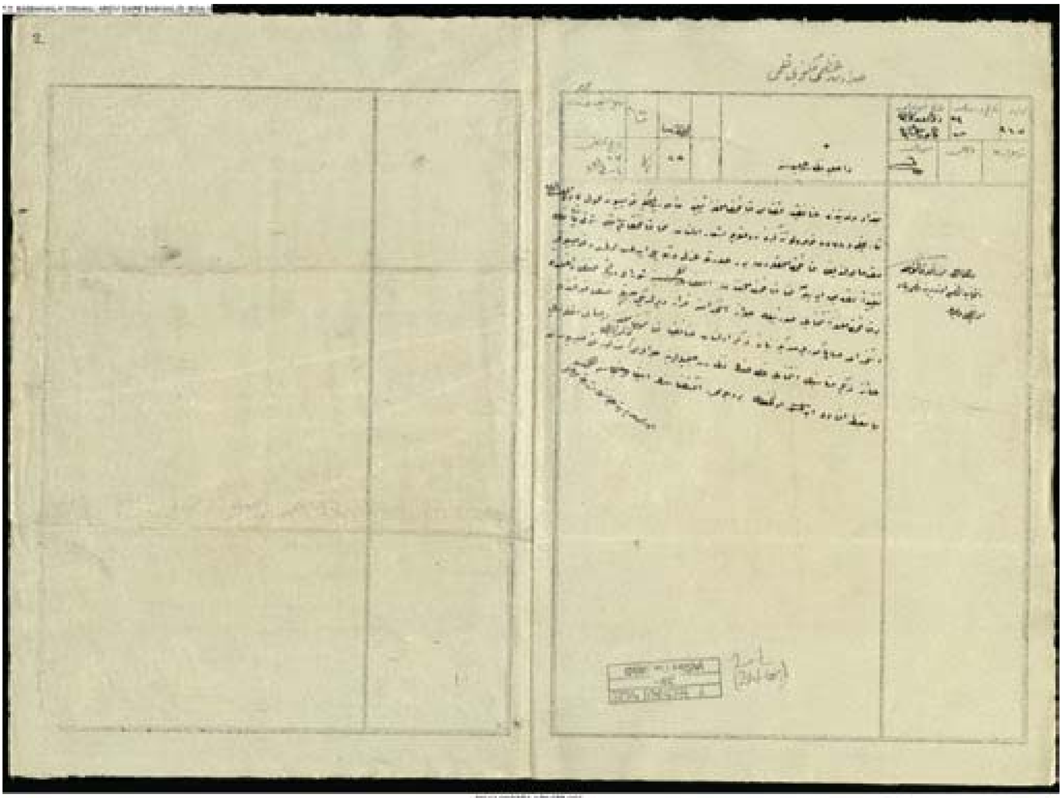

BEO.002274.170477.001

BEO	002274.170477	23 زیلقەعدە 1321/ 10 شوبات 1904

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لـە قائیمقامیەتـی قـەزای خانەقیـن سـەر بـە ویلایەتـی بەغـداد دامـەزراوە، نـووسراوی مێـژووی ٧ زیلقەعـدە ١٣٢١ ژمـارە ٥٧٧٨ی قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـە بـۆ سـەروو نێـردراوە و ئامـاژەی پێکـراوە، کـە سـەرەتا شـەوقی پاشـا لـە قائیمقامیەتـی ئورفـا دامـەزراوە، هـەر یـەك لـە وێنەیەکـی دەسـت بـە کار بـوون و دەسـت لـە کار کێشـانەوە و گۆرینـەوەی ئـەم قائیمقامیانـەی تێـدا بـووە، لـە قۆمیسـیۆن پەسـەند کـراوە، لـە شـورای دەوڵـەت بریـار دراوە لـە یەکێـك لـە قائیمقامیەتـەکان هەڵبژێردرێـت، بـە گوێـرەی پلـە و سـیفەتەوە بـۆ قائیمقامیەتـی خانەقیـن گونجـاوە ئـەم بابەتـە حەواڵـەی نەزارەتـی شـکۆدار کـراوە، بـە مەزبەتـەش لـە قۆمیسـیۆن باسـکراوە، هیممـەت بکرێـت.

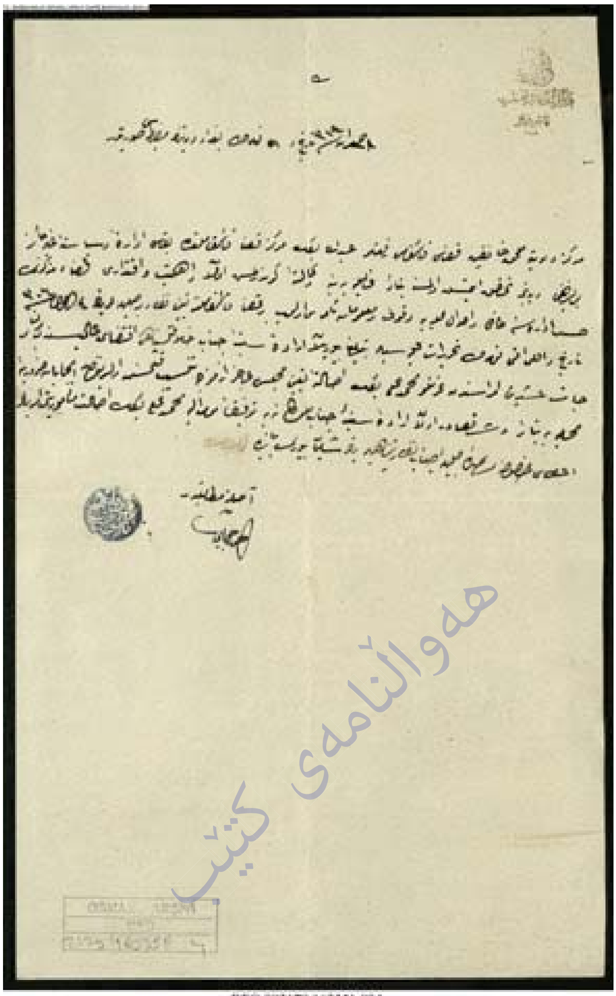
هەواڵنامەی کتێب

BEO.002179.163351.004

<table>
<tr><td>BEO</td><td>002179.163351</td><td>5 رەجەب 1321/ 27 ئەيلوول 1903</td></tr>
<tr><td colspan="3">وێنەی مەزبەتەی مێژووی ٨ حوزەیران ١٣١٩ی ویلایەتی بەغدادە
لە رووی کارگێری و سیاسییەوە مانەوەی عەبدوڵڵا بەگ قائیمقامی قەزای خانەقین لە ئەرکەکەیدا گونجاو نییە، بۆ ئەم مەبەستە لە ویلایەت لێکۆڵینەوە کراوە، لە ئەنجام ناوبراو دوور خراوەتەوە و شوێنەکەی بە وەکالەت بەڕێوەدەبردرێت، لە نووسراوی مێژووی ٤ ئەیلوول ١٣٠٦ ژمارە ٥٦ ی نەزارەتی شکۆدار ئاماژەی پێکراوە، بەهۆی گرنگی شوێنەکەوە کەسێکی لێهاتوو و پڕ زانیاری و شارەزا لە بارودۆخی ناوخۆ دابنرێت، بۆ ئەم مەبەستە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت جێبەجێ بکرێت، لە میرەکانی عەشیرەتی جاف محەمەد عەلی بەگ گونجاوە بۆ کارەکە، پشت بەستن بە فەرمانی پاشای جەنابی ملوکانە پەیوەندیداری نەزارەت لەبارەی محەمەد عەلی بەگ چی بێت جێبەجێ دەکرێت.</td></tr>
</table>

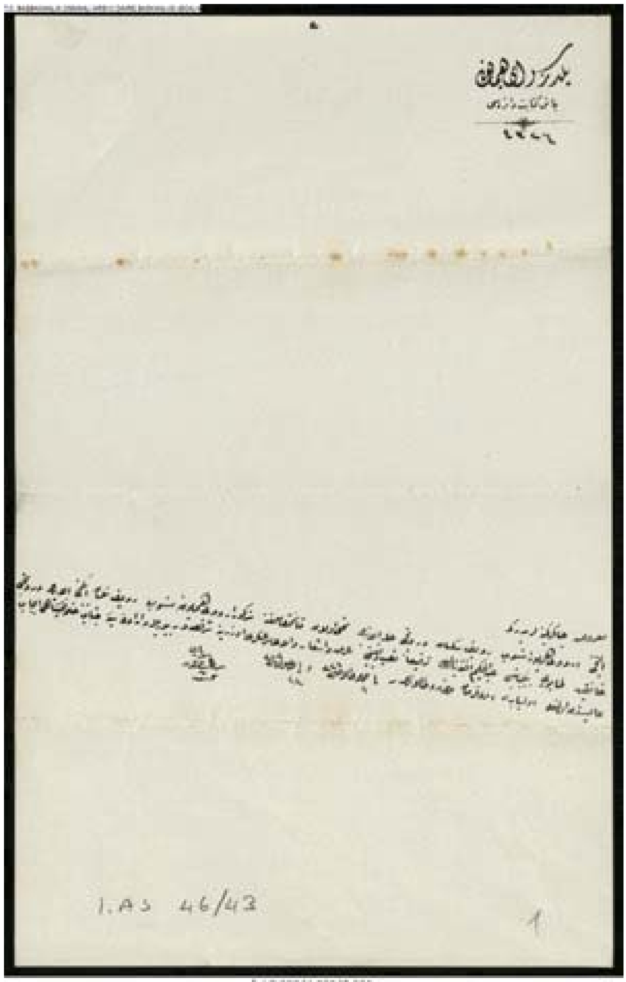
I.AS 46/43

1

I.AS.00046.00043.001

<table>
<tr><td>8 جەمادی کۆتایی 1321/ 1 ئەیلوول 1903</td><td>00046.00043</td><td>İ.AS</td></tr>
<tr><td colspan="3">کۆشکی یڵدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
٤٣٢٦
راگەیەندراوی بەندەمانە
بینباشی عەبدولحەکیم ئەفەندی لە قائیمقامیەتی ئالای ٤ی حللە سەر بە لەشکری شەشەمی هومایۆن بووە و دوورخراوەتەوە، دواتر لە تابووری ٤ی خانەقین سەر بە ئالای ٨٢ی رەدیفی هەمان لەشکر، بە بەرز کردنەوەی پلەکەی دامەزراوە، بە ئاماژە پێکردن و راگەیاندنی سەرعەسکەری والا، جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا فەرموویەتی، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.
جەنابی سەرکاتیب</td></tr>
</table>

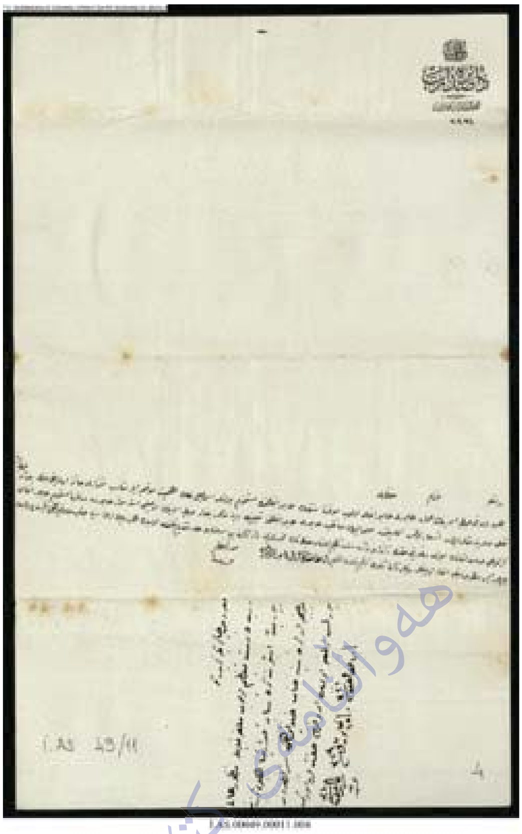

هەواڵنامەی کتێب

İ.AS	00049.00011	**8 زیلقەعدە 1321 /26 کانوونی دووەم 1904**

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٢٩٣١
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
ئاغـای تابـوور ئیسـماعیل بـەگ لـە تابـووری عەمـارە سـەر بـە ئـاڵای زەبتیـەی ویلایەتـی بەسرایـە، بـە شـێوەیەکی کاتـی لـە ئاغـای تابـووری مونتەفیـك کار دەکات، بەهـۆی گرنگـی شـوێنەکەوە، توانـای ناوبـراو گونجـاو نییـە بـۆ کارەکـە، لـە ویلایەتـی ناوهاتـوو ئاماژەی پێکـراوە ناوبـراو بگوازرێتـەوە بـۆ ئـاڵای زەبتیـەی بەغـداد، بـە دامەزراندنـی ناوبـراو لـە ئاغـای تابـووری خانەقیـن، لـە شـوێن ئەویـش تابـووری ئاغـا سـادق ئەرکەکـە وەربگرێـت، کـە لـە تابـووری ئێسـتر سـوارەی سـێیەمی ئـاڵای زەبتیـەی بەغـدادی ناوهاتـوو وەکـو میـوان بوونـی هەیـە، لـەم بارەیـەوە مەزبەتـە لـە فەرمانگـەی ژاندارمـە رێکخـراوە و رەوان کـراوە، نـووسراوی سەرعەسـکەری سـەروو راگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، لـەم بابەتـەدا جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا چ بفەرمووێـت جێبەجـێ دەکرێـت، بـە راگەیاندنـی نـووسراو کـراوە ئەفەنـدم.

سەدری ئەعزەم

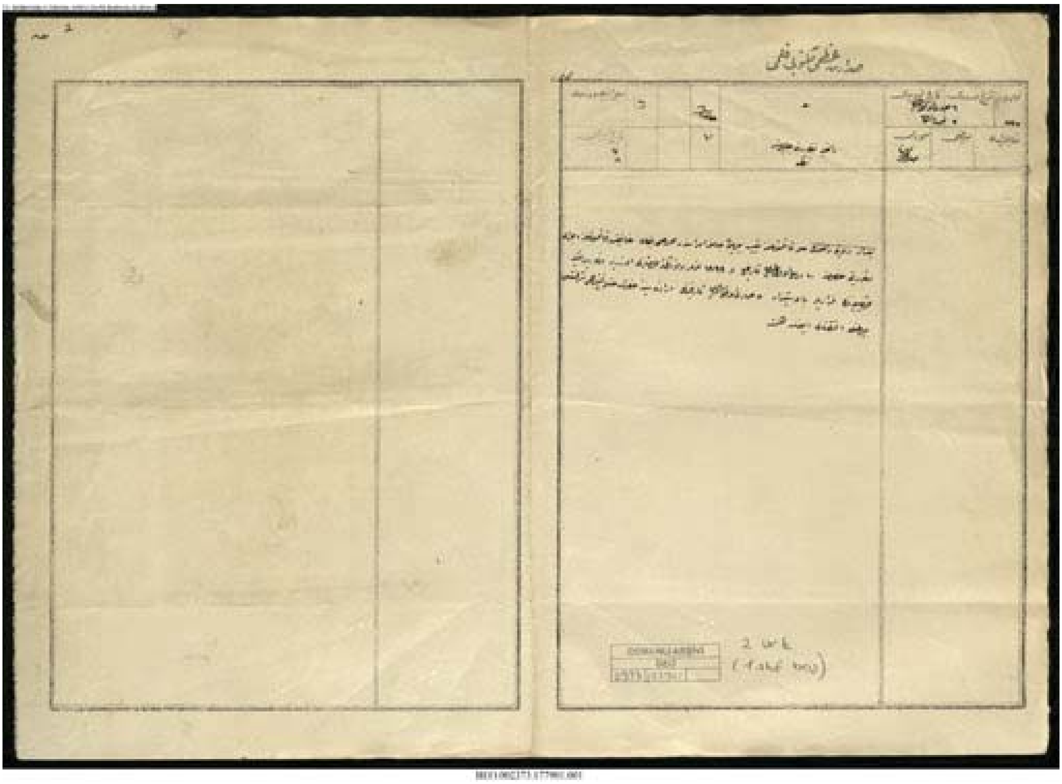

BEO	002373.177901	6 جەمادی یەکەم 1322/ 19 تەمموز 1904

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
داواکراوە لە میرەکانی جاف محەمەد عەلی بەگ لە قائیمقامیەتی حللە دابمەزرێت، بەڵام بۆ دامەزراندنی لە قائیمقامیەتی خانەقین، نووسراوی مێژووی ١٠ رەبیعی یەکەم ١٣٢٢ ژمارە ١٣٩٣، لەگەڵ بریاری قۆمیسیۆن دەرچووە، دوای مۆڵەت لە ٥ جەمادی یەکەم ١٣٢٢ فەرمانی جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت دەرچووە و هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.

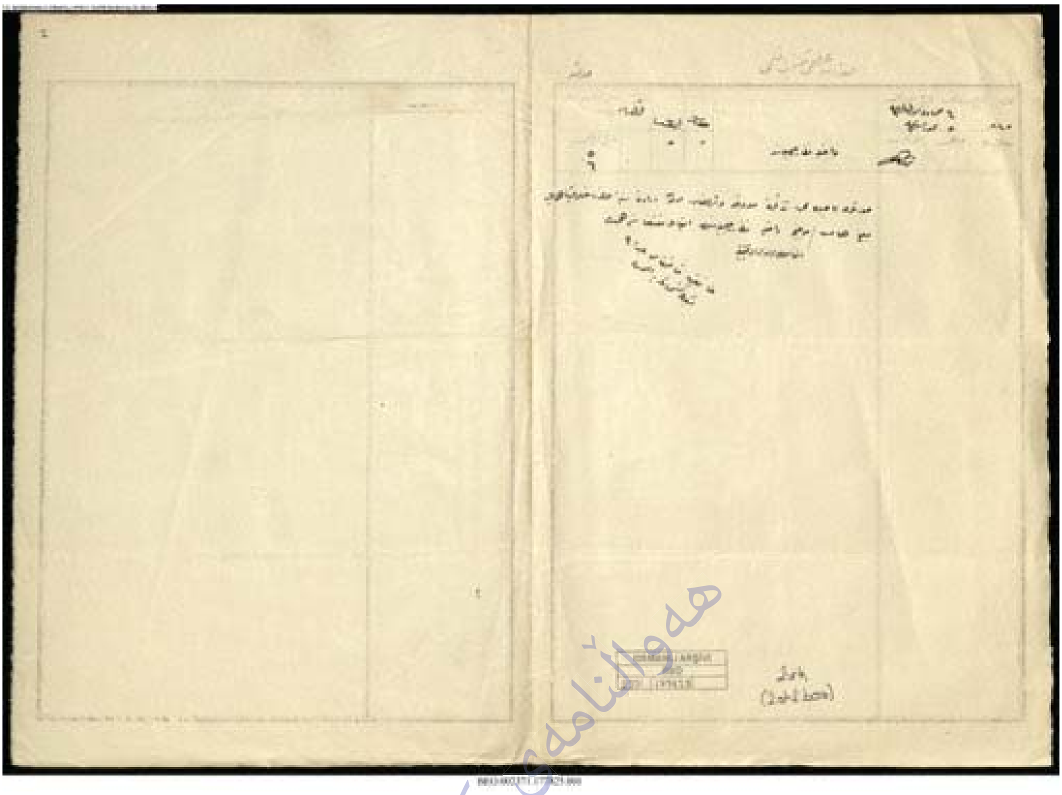

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002371.177825	4 جەمادی یەکەم 1322/ 17 تەمموز 1904
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار نووسراوی راگەیەندراو لە بالا تۆمار کراوە، هەروەها فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت دەرچووە، پەراوێزی نووسراو و هاوپێچی ئەوراقی لێکۆڵینەوە رەوان کراوەتەوە، بەم هۆیەوە لە نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار جێبەجێ بکرێت. عەبدوڵلا بەگ قائیمقامی خانەقین دراوەتە دادگا.		

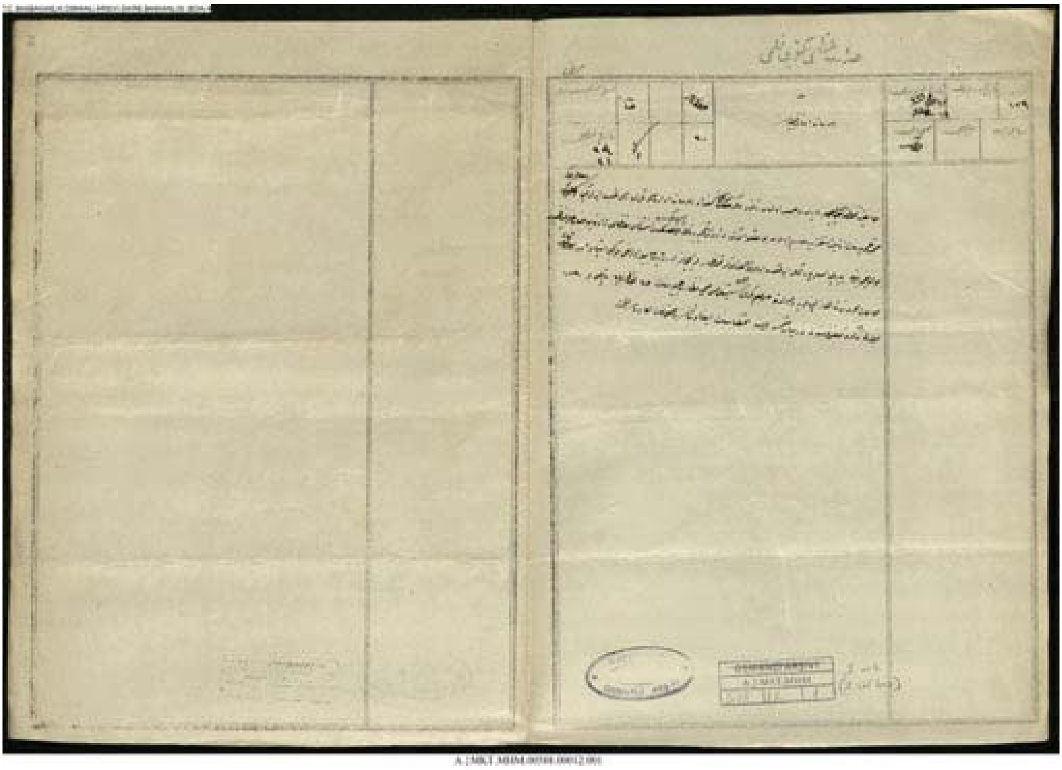

A.}MKT.MHM.00588.00012.001

A.MKT.MHM	00588.00012	27 زیلحیجە 1322/ 4 مارت 1905
بۆ پاراستن خانەی خانەقین، ئامێری فرنی تاقیگە لە پاریس هاتووە، بۆ ئەمەش لە کارگێری رسوماتی بەغداد داوای رەسمی گومرگ کراوە، لەبەر ئەوەی ئەم ئامێرە بۆ تەندروستی گشتی بە سوودە، پێویستە ئەم جۆرە ئامێرانە لە رسومات ببووردرێن و ئەم جۆرە شتانەی کە لە ئەوروپاوە دەکڕدرێت، بە گەیشتنی بۆ کەناراوەکانی دەوڵەتی عوسمانی رسومات وەرنەگیرێت، بۆ ئەم مەبەستەش نووسراوی نەزارەتی تەندروستی شکۆدار لە ٢٥ زیلحیجە ١٣٢٠ ژمارە ١٧٩ بەرز کراوەتەوە، هاوپێچ رەوان بکرێتەوە و هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.		

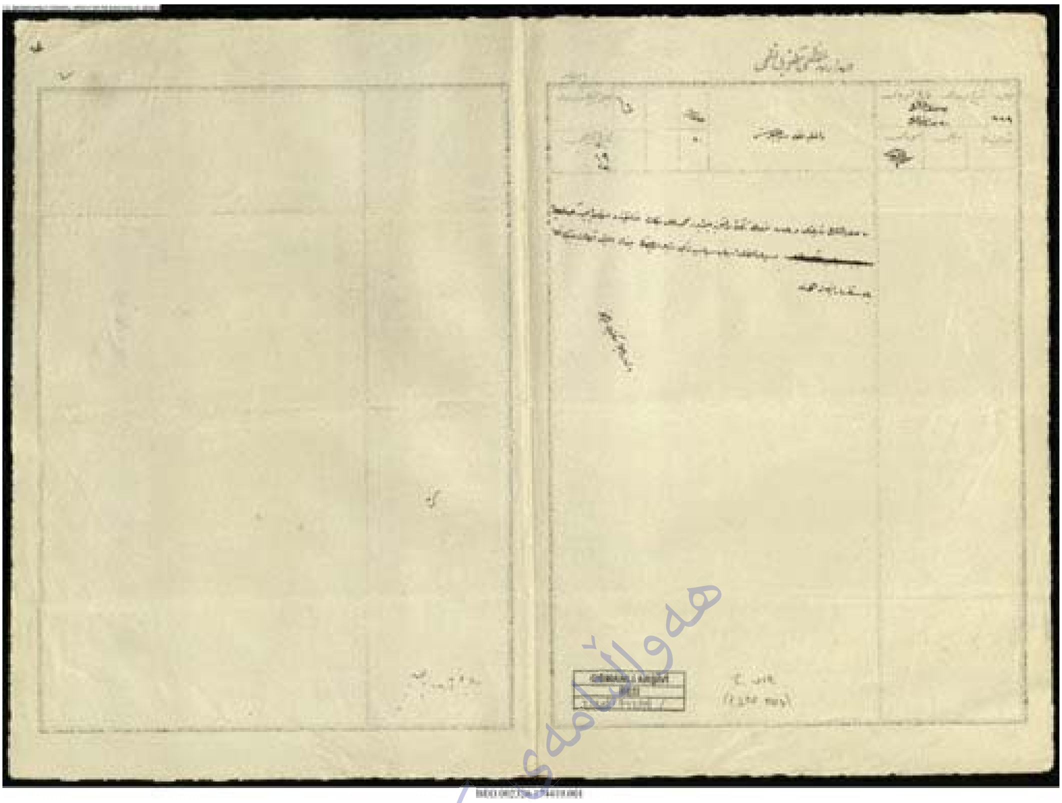

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002326.174410	17 سەفەر 1322/ 3 مایس 1904
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار وەڵامی نووسراوی ١٠ سەفەر ١٣٢٢ ژمارە ٨٦٩ ی دەوڵەتە، چ هۆکارێکی سیاسی بۆتە هۆی بریاری هێشتنەوەی محەمەد عەلی بەگ لە خانەقین، بە پرس و راییکردنی لە وەکالەتی ویلایەتی بەغدادی شکۆدار، هیممەت بکرێت لە راگەیاندنی.		

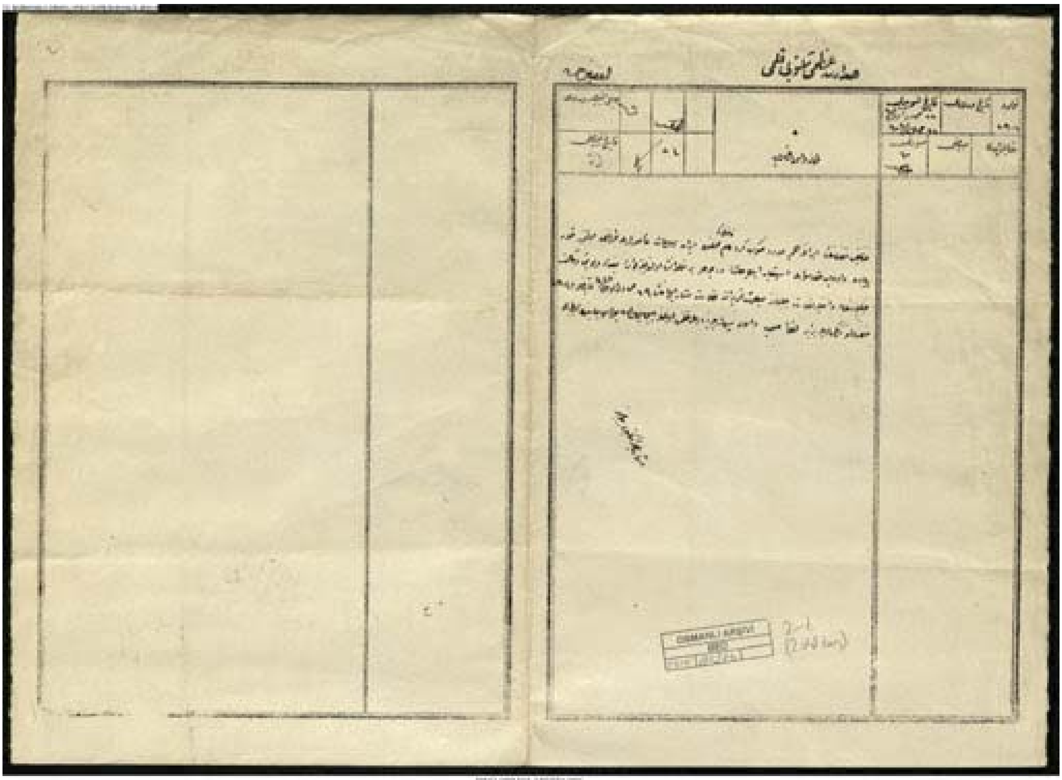

<table>
<tr><td>BEO</td><td>002405.180374</td><td>22 جەمادی کۆتایی 1322/ 3 ئەیلوول 1904</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ لایەنی والای سەر عەسکەر
فەرمانبەرانی رسوماتی ئێران لە ناوچەی خۆشگەرد لە سەر سنووری قەزای خانەقین قەڵایەکیان دروست کردووە، کە نزیکەی ٣٠ پیادە و ١٥ سوارە لەخۆدەگرێت، نووسراو لە وەکالەتی ویلایەتی بەغدادی شکۆدار بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار نێردراوە لەگەڵ نووسراوی مێژووی ١٩ جەمادی کۆتایی ١٣٢٢ ژمارە ٢٩٠١ بە هاوپێچ بۆ سیپاهیدار بەرز کراوەتەوە.</td></tr>
</table>

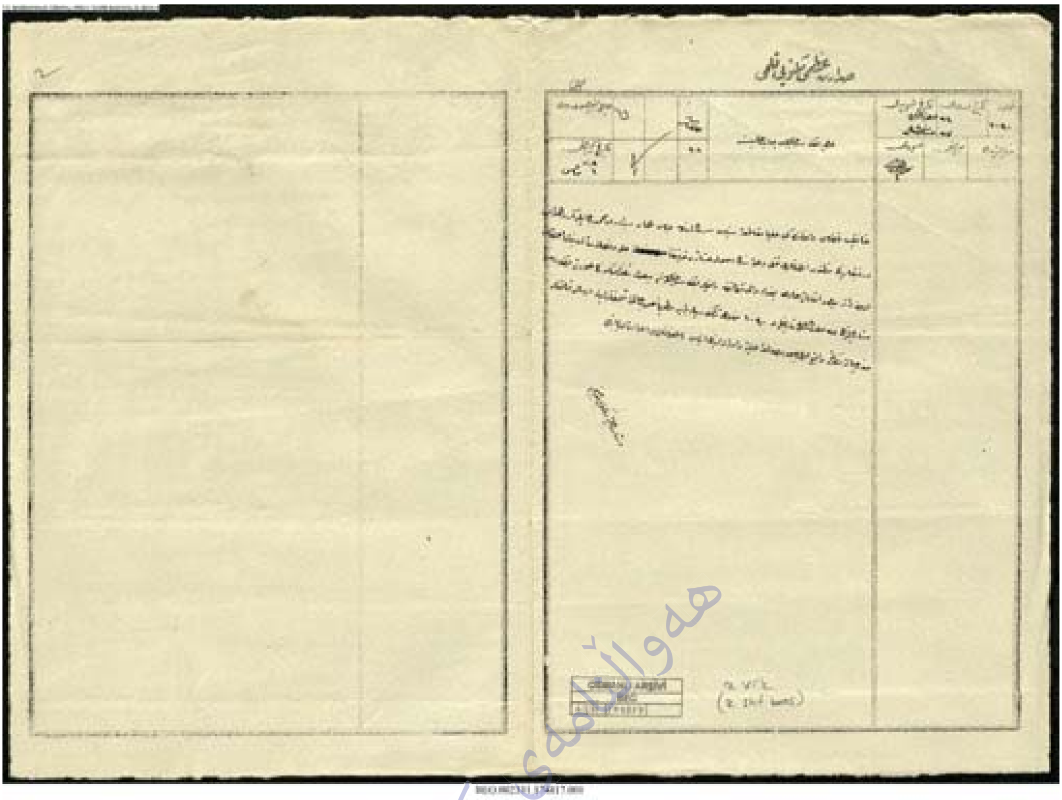

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002331.174817	24 سەفەر 1322/ 10 مایس 1904
بۆ لایەنی بەرزی نەزارەتی دادی شکۆدار کارگوزاری موقاتەعەی عالیا لە قەزای خانەقین، عەباس هان و براکەی محەمەد بەگ لەگەڵ هاوەڵانی لە داوای بابەتی کوشتن گومانیان لێ دەکرێت، بۆ ئەم مەبەستە تەلەگرافنامە لە وەکالەتی ویلایەتی بەغداد بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار نێردراوە، لەگەڵ وێنەی نەزارەتی ناوهاتوو لە مێژووی ٢٢ سەفەر ١٣٢٢ ژمارە ١٠٩٠ بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، هاوپێچ ڕەوان بکرێتەوە.		

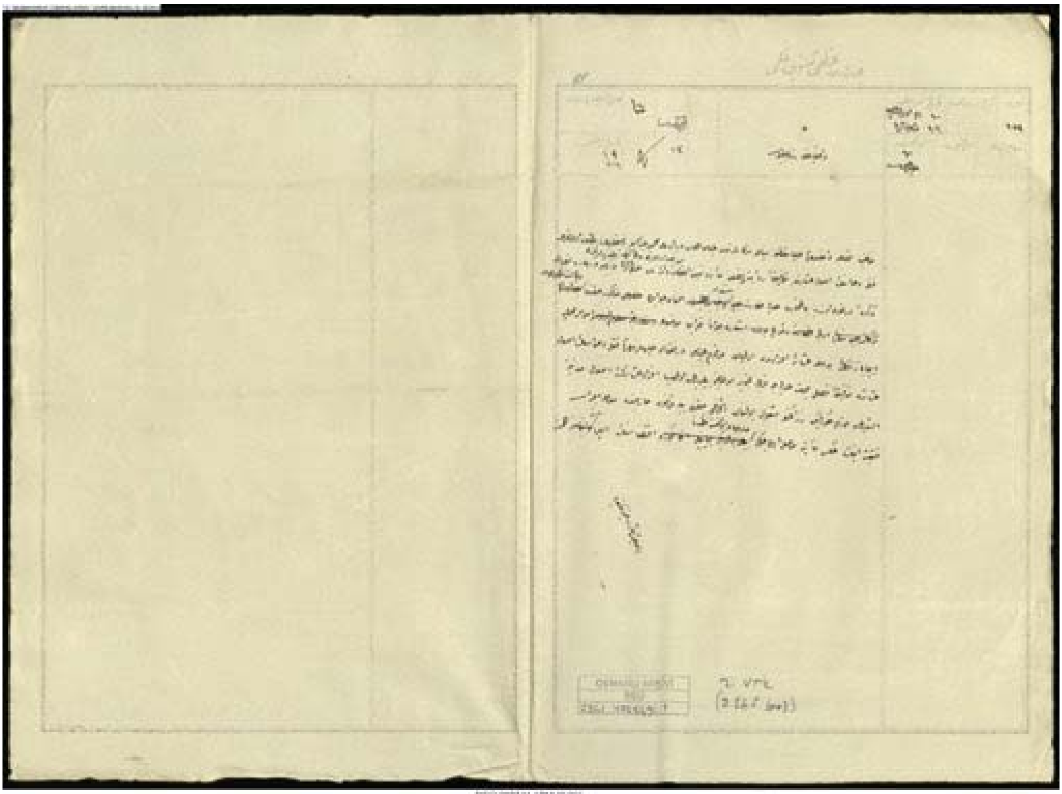

<table>
<tr><td>BEO</td><td>002341.175549</td><td>10 ره‌بیعی یه‌كه‌م 1322/ 25 مایس 1904</td></tr>
<tr><td colspan="3">بـۆ نەزارەتـی ناوەخـۆی شـكۆدار
كارگـوزاری موقاتەعـەی میـری عولیـا لـە قـەزای خانەقیـن عەبـاس هـان و براكـەی محەمـەد بـەگ لەگـەڵ هاوەڵانـی گومانیـان لەسـەرە، بۆیـە بـە گوێـرەی یاسـای عەشـیرەت مۆڵـەت بدرێـت دوور بخرێنـەوە، بـۆ ئەمـەش لـە سـەر نـووسراوی مێـژووی ٢٢ سـەفەر ١٣٢٢ ژمـارە ١٠٩٠، لـە وەكالەتـی ویلایەتـی بەغـداد پەیوەنـدی بـە نەزارەتـی دادی شـكۆدار كـراوە، بـە تێروانیـن لـە بارودۆخـی ناوەخـۆ ئەندامانـی عەشـیرەتی نیشـتەجێ بـوو، دژی عەبـاس و هاوەڵانـی سـكالایان بـەرز كردۆتـەوە و تۆمەتبـار كـراون بـە بابەتـی كوشـتن، بۆیـە دەبـێ عەشـیرەتە كۆچەرییـەكان لـە مەدەنیـەت نزیـك بكرێنـەوە، بـە كشـتوكاڵ خەریـك بكرێـن، لـە بـارەی ناوبـراوەوەش لـە دەرەوەی یاسـا مامەڵەیـان لەگـەڵ نەكرێـت، ئـەم دەستپێشـخەریەش كاریگـەری خراپـی دەبێـت، بـە تێروانیـن لـەم بابەتـەدت هیممـەت بكرێـت لـە چارەسـەركردنی.</td></tr>
</table>

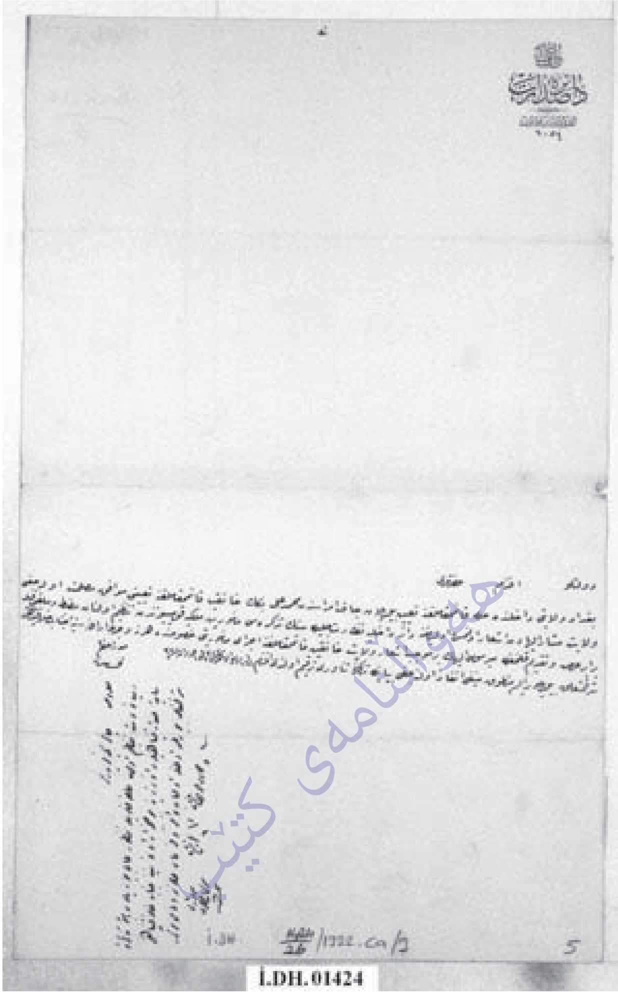

14 ڕەبیعی کۆتایی 1322/ 28 حوزەیران 1904	01424.000026	İ.DH

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٠٥٤
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
پێشنیار کراوە یەکێك لە میرەکانی جاف بە ناوی محەمەد عەلی بەگ لە قائیمقامیەتی حللەی سەر بە ویلایەتی بەغداد دابمەزرێت، بەڵام لە ویلایەتی ناوهاتوو بەباش زانراوە، ناوبراو لە قائیمقامیەتی خانەقین دابمەزرێت، بۆ ئەم مەبەستەش نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار و مەزبەتەی ڕێکخراوی قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە بەیەکەوە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەبارەی دامەزراندنی ناوبراو لە قائیمقامیەتی خانەقین جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

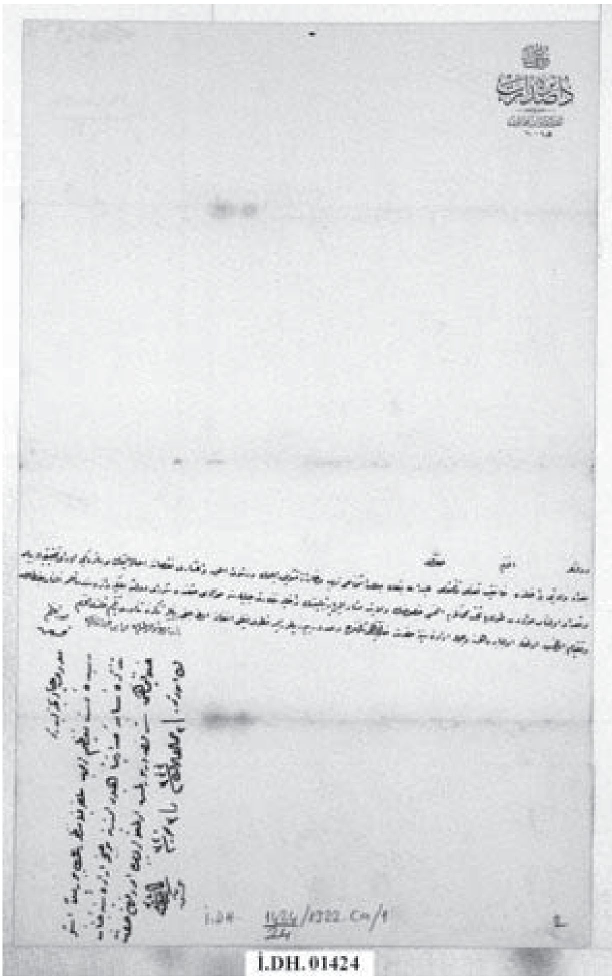
İ.DH. 01424

İ.DH	01424.000024	11 رەبیعی کۆتایی 1322/ 25 حوزەیران 1904

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٠١٥
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
عەبدوڵڵا بەگ قائیمقامی قەزای خانەقین سەر بە ویلایەتی بەغداد، هەندێك كەسی هان داوە بۆ تاڵان و هێرش كردن، هەروەها هەستاوە بە وەرگرتنی بەرتیل و دە یەكی بە كەموكوری حەواڵە كردووە، تۆماری لێكۆڵینەوەی ئەم جۆرە كردەوانەی ناوبراو راگەیەندراوە، بە مەبەستی دادگاییكردنی، ئاگاداری لە ویلایەتی ناوهاتوو حەواڵەی نەزارەتی ناوەخۆی شكۆدار كراوە، مەزبەتەش لە فەرمانگەی مولكیەی شورای دەوڵەت دراوەتە قەڵەم، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەكرێت، بە راگەیاندنی نووسراو كراوە ئەفەندم.

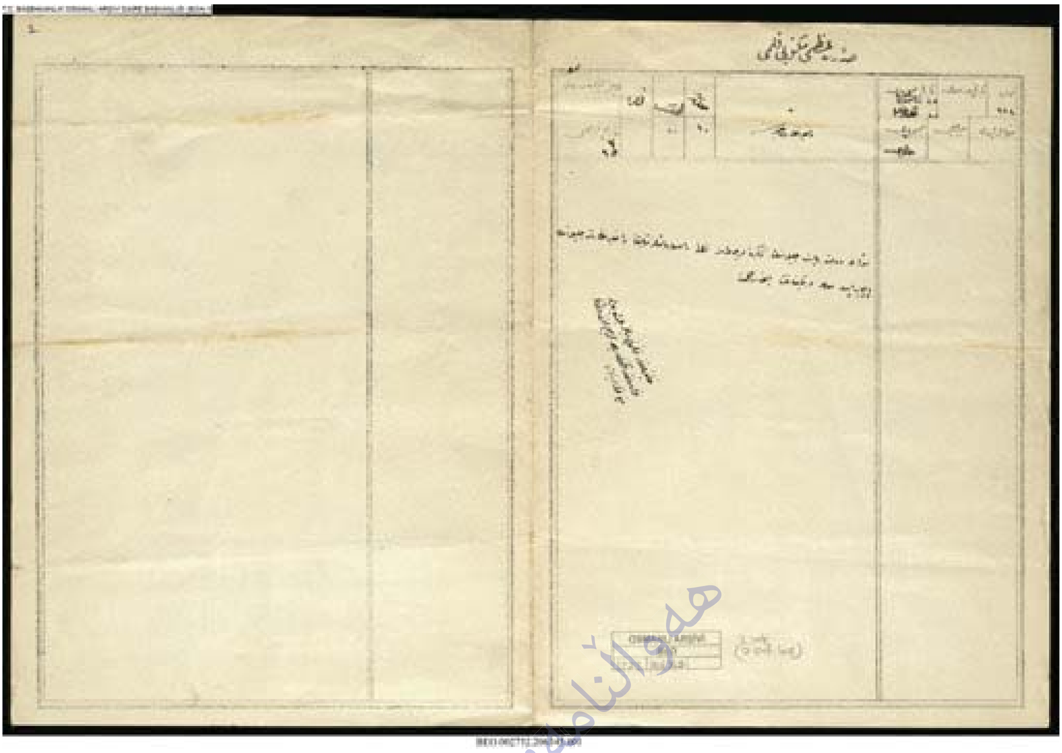

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002752.206345	28 زیلقەعدە 1323/ 24 کانوونی دووەم 1906
بە تێروانین لە نووسراوی شورای دەوڵەتی شکۆدار، هەروەها پشت بەستن بەم بابەتانە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی مامەڵە و ئاگاداری نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار. قائیمقامی پێشووی قەزای خانەقین عەبدوڵلا بەگ و قائیمقامی پێشووی قەزای خۆراسان محەمەد ئەفەندی دادگایی نەکرێن.		

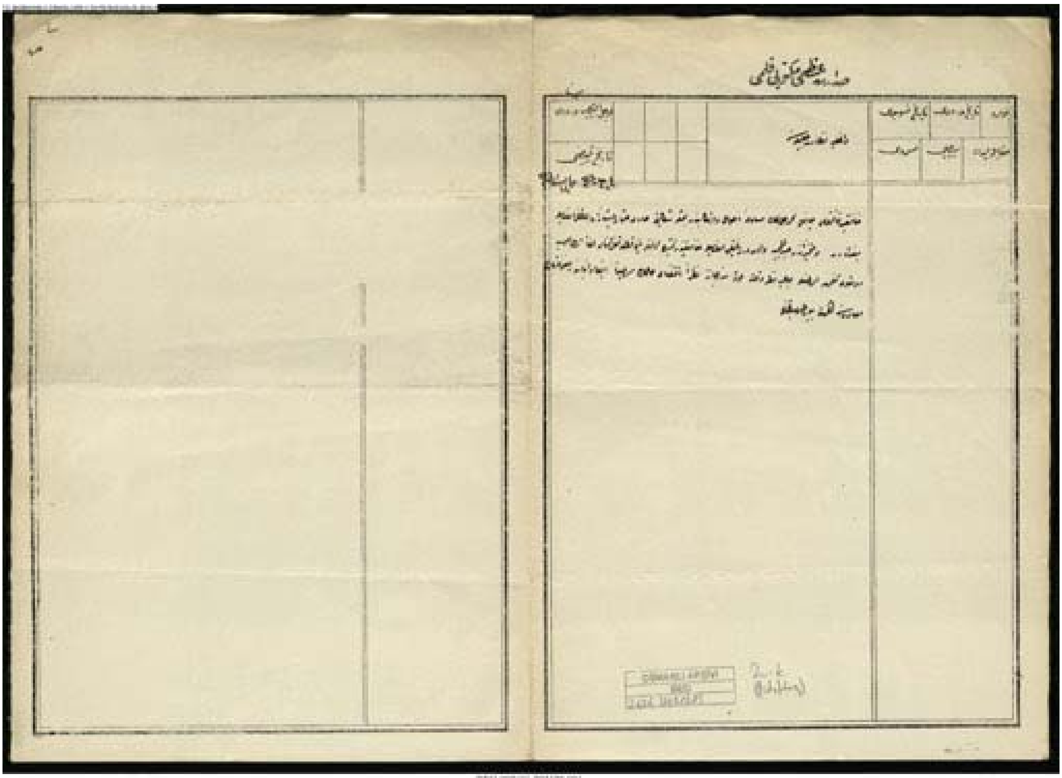

BEO	002696.202128	28 شەعبان 1323/ 28 تشرینی یەکەم 1905
بەهـۆی سـەرپێچی و خراپـەکاری محەمـەد عەلـی بەگـی جـاف قائیمقامـی خانەقیـن، بـە واژووی عوسـمان پاشـازادە مسـتەفا لەگـەڵ واژووی خانەوادەکانـی بەغـداد عەبدوڵمەجیـد و ١٤ لـە هاوەڵانـی دوو پارچـە تەلەگرافنامـە لـە خانەقیـن ڕەوان کـراوە و بـۆ سـەرەوە بـەرز کراوەتـەوە، بـە تێروانیـن و سـەرنج دان لـە بابەتەکـە بـە پەلـە و خێـرا بابەتەکـە چارەسـەر بکرێـت.		

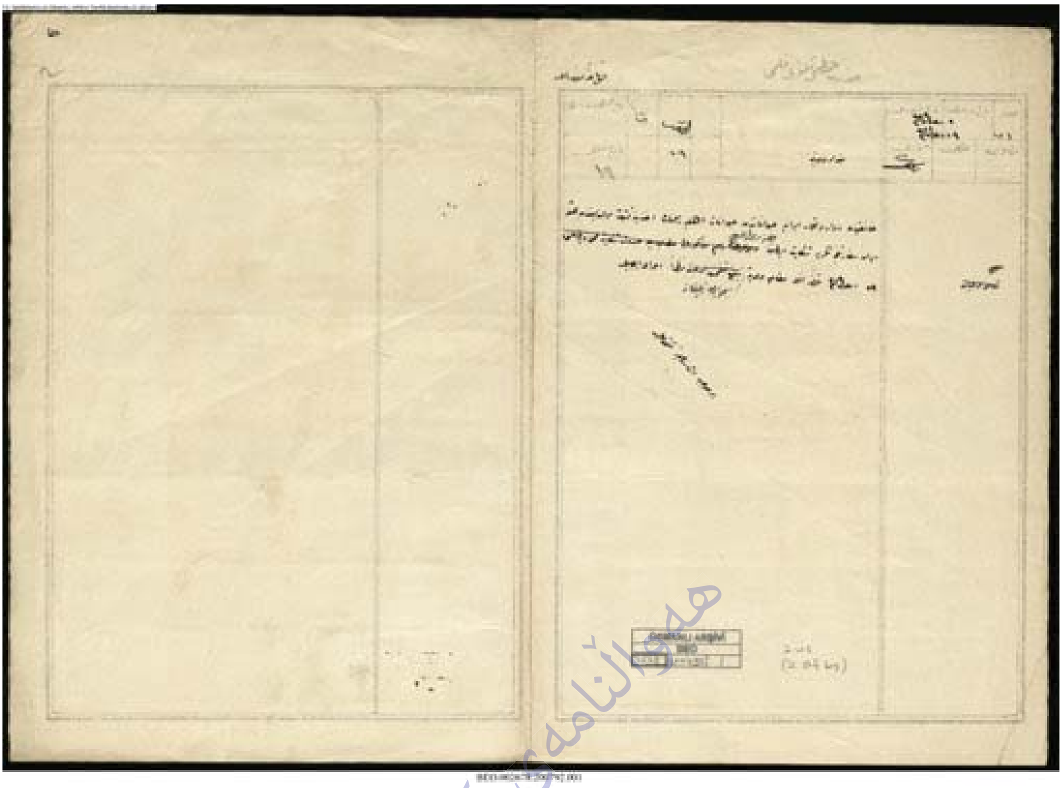

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002678.200792	8 شەعبان 1320/ 10 تشرینی دووەم 1902
بۆ ویلایەتی بەغداد لە خانەقین رسوماتی ئەهلیەی ئاژەڵ (Heyvanat-ı ehliye rüsumatı) لە ئاژەڵی بازرگان و گەشتیارانی ئێرانی وەرگیراوە، بۆ ئەمەش لە باڵیۆزخانەی ئێران بەردەوام سکاڵا بەرز کراوەتەوە و لە ٢٩ ئەیلوول ١٣١٩ تەلەگراف بۆ پایەی ویلایەت رەوان کراوە.		

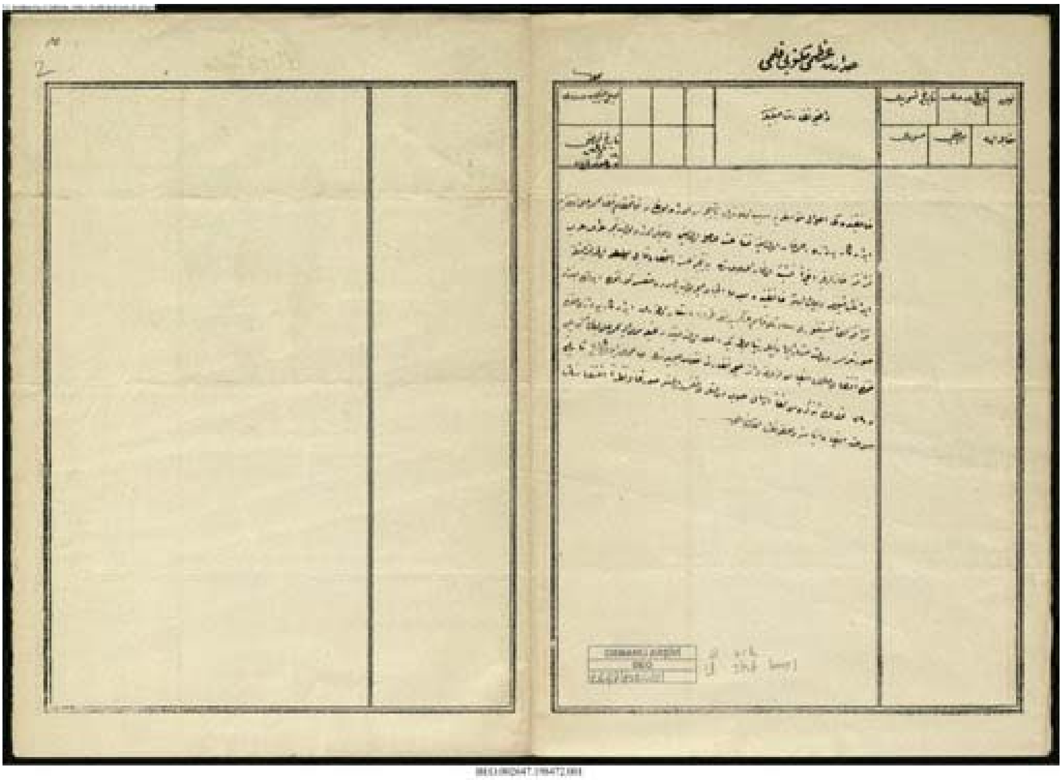

BEO	002647.198472	19 جەمادی کۆتایی 1323/ 21 ئاب 1905

هـۆکاری ئـەم بارودۆخـە نەخـوازراوەی لـە خانەقیـن روویـداوە، دەگەڕێتـەوە بـۆ محەمـەد عەلـی ئەفەنـدی قائیمقامـی قـەزا و ئەحمـەد خـان کار پـەروازی ئێـران، تـا ئەوانـەش لەسـەر ئـەم ئەرکانـە بـن، ئـەوا ئـەم چاکسـازیانەی بـەم دواییـە لـە نـاو خانەکانـی کەرەنتینـەی عیراقـی عەرەبـی کـراوە، هیـچ ئەنجامێکـی نابێـت، خانەقیـن کـە دەرگای ئێرانـە، پزیشـکی تەندروسـتی سـنووردار کـراوە، ئـەم زانیارییانـە لەلایـەن بەرپرسـی کەرەنتینـەی بەغـداد قاسـم عزەددیـن ئەفەنـدی ئاماژەی پێکـراوە و بەرزکراوەتـەوە، دەبـێ محەمـەد عەلـی بـەگ گۆرینـەوەی پـێ بکرێـت، نـووسراوی نەزارەتـی تەندروسـتی لـە مێـژووی ١٧ جەمـادی کۆتایـی ١٣٢٣ ژمـارە ٧٩ بـۆ سـەروو بەرزکراوەتـەوە، بـە پەلـە کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت و هاوپێـچ رەوان بکرێتـەوە.

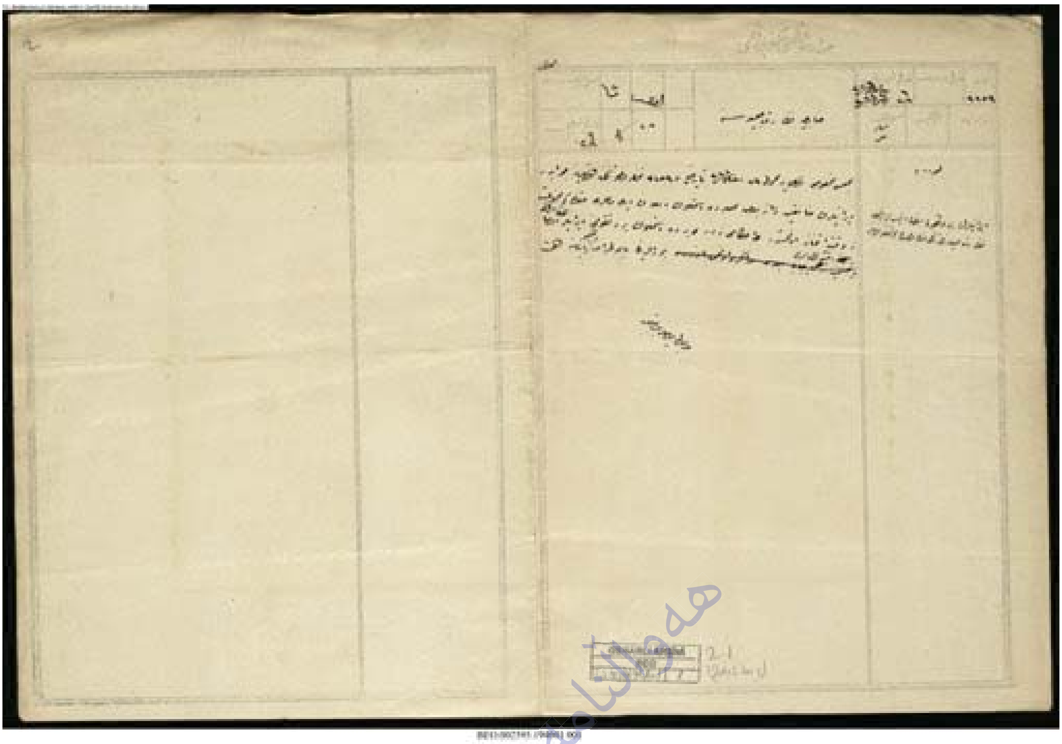

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>BEO</td><td>002595.194601</td><td>6 رەبیعی کۆتایی 1323/ 10 حوزەیران 1905</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
وەڵامی نووسراوی مێژووی ٢٩ شەعبان ١٣٢١ ژمارە ٣١٥٩ی ئەنجوومەنی تایبەتی بریکارەکانە، نابێت ئێرانیەکان لە خانەقین و هەندێك ناوچەی تر ببنە خاوەنی مولك، بۆ ئەم مەبەستەش کەی ئەم بریارە دراوە و پشت بەستن بە چ فەرمانێك بوونەتە خاوەنی مولك و لە چ مێژوویەك ئێرانیەکان واژوویان کردووە، لێکۆڵینەوە بکرێت و ئەنجامەکەی بەرز بکرێتەوە.</td></tr>
</table>

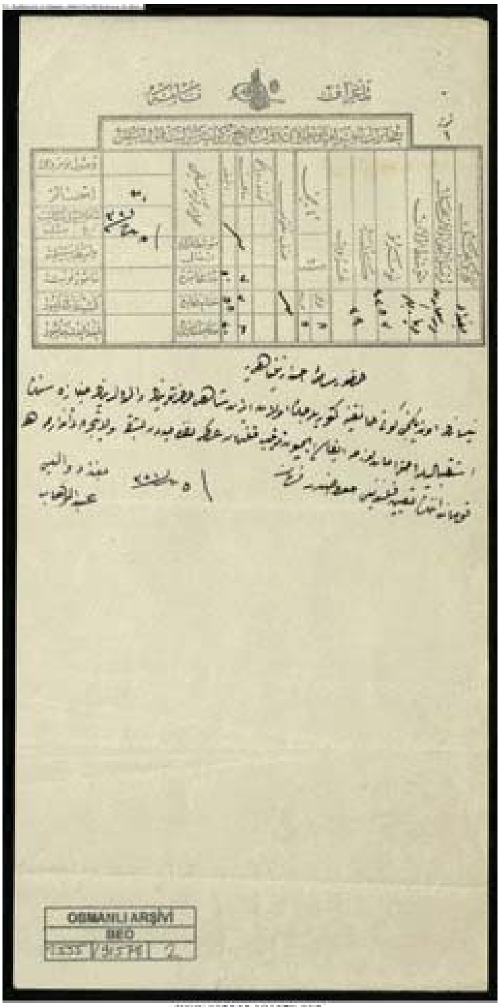

BEO.002555.191578.002

BEO	002555.191578	12 سەفەر 1323/ 18 نیسان 1905
بۆ سەرۆکایەتی جەنابی سەدری ئەعزەم رۆژی ١٢ی نیسان تەرمی دایکی شای ئێران دەبردرێتە خانەقین، وەکو رێز بۆ پێشوازی کردن لە تەرمەکە، پێویستە ئامادەکاری بکرێت، جگە لە رێکخستنی سەربازی نیزامیە لە ناو ویلایەت قوماندانی ژاندارمە راگەیەندراوە فەرمان. عەبدولوەهاب والی بەغداد		

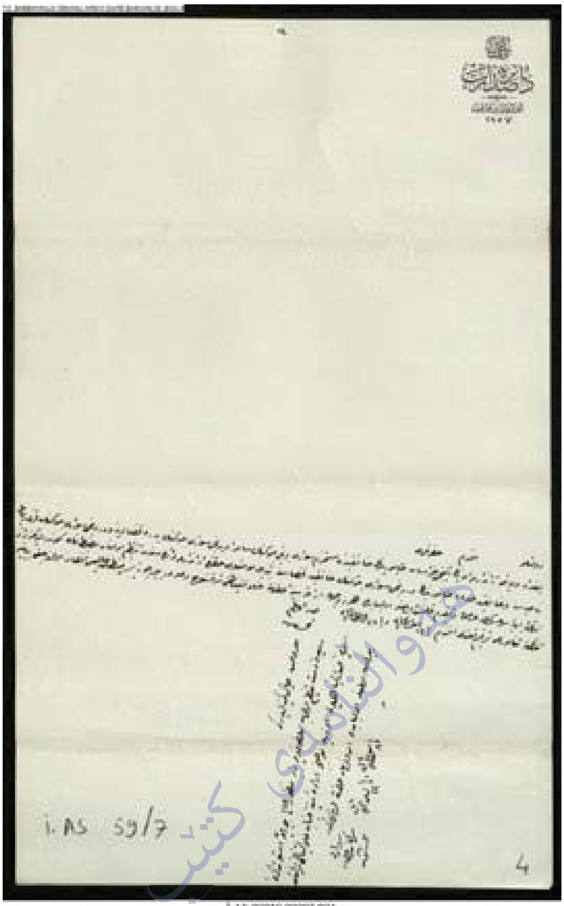

İ.AS	00059.00007	12 شەعبان 1323/ 12 تشرینی یەکەم 1905

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٢٢٥٧
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
تابووری دووەمی خۆراسان سەر بە ئاڵای ژاندارمەی ویلایەتی بەغداد لە خانەقین جێگیرە، بلۆکی یەکەمی سوارە بۆ قەزای سامەرا و بلۆکی حەوتەمی سوارە بۆ قەزای بەدرە، هەروەها بلۆکی چوارەمی سوارە بۆ ناحیەی قزلربات، تابووری سنووری خانەقین و بلۆکی چوارەمی سوارەی قەزای خانەقینیش گۆرینەوەیان پێ بکرێت، بۆ ئەمەش مەزبەتە لە فەرمانگەی ژاندارمە رێکخراوە و رەوان کراوە، نووسراوی سەرعەسکەری سەروو راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

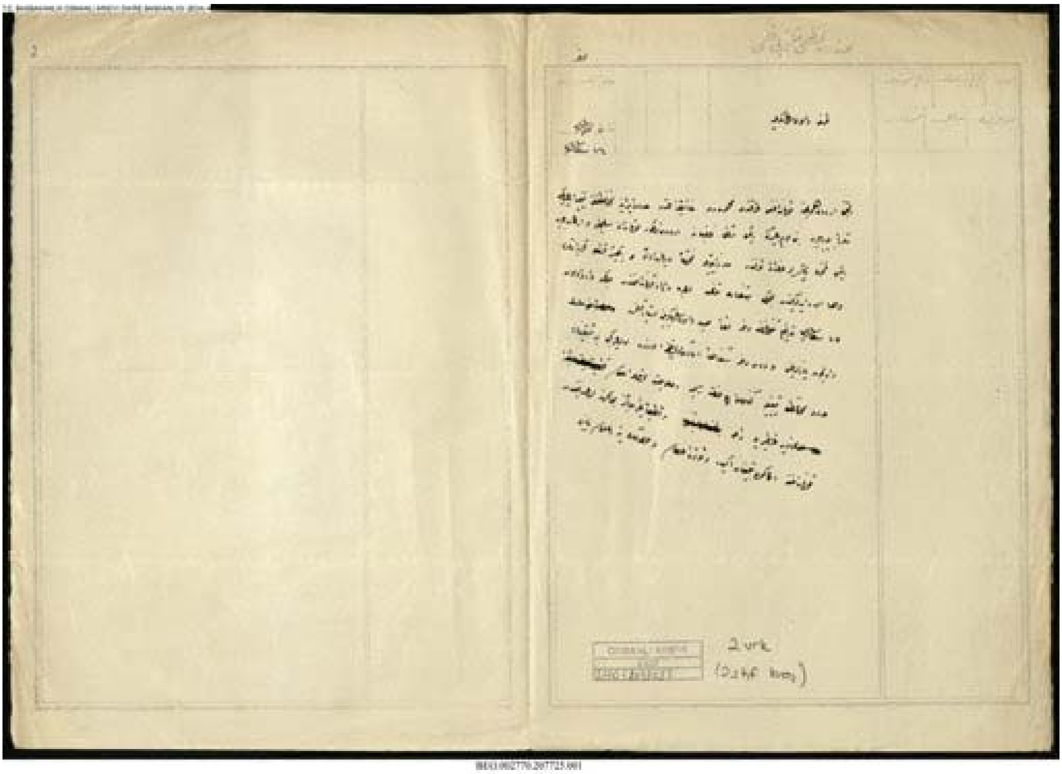

BEO	002770.207725	5 موحەررەم 1324/ 1 مارت 1906

بۆ لایەنی والای سەرعەسکەر
بـۆ پاراسـتنی سـنوور بـە درێژایـی موحەممـەرە تـا خانەقیـن، لەلایـەن قوماندانیەتـی لەشـکری شەشـەمی هومایـۆن سـەرۆکی عشـیرەتی بەنـی لام چەتـە غەسـبان دامـەزراوە، بـە دووبـارە ئـاگادار کردنـەوەی، بـە مـۆری قوماندانـی لەشـکری ناوهاتـوو سـلێمان پاشـا و سـەرۆکی ئەرکانـی جەنگـی فەخـری پاشـا دوو پارچـە نـووسراو بەدەسـت گەیشـتووە، ئەمجـارە لـە مێـژووی ٢٥ شـوبات ١٣٢١ لـە قومانـدان و والـی بـەسرا تەلەگـراف بـە هاوپێچـەوە بـۆ والای سـەر عەسـکەر رەوان کـراوە، سـەرەتا بـە نـووسراو و دوێنێـش بـە زار ئامـاژەی پێکـراوە، دامەزراندنـی چەتەیەکـی وەکـو ناوبـراو بـۆ پاراسـتنی سـنوور بـە هیـچ شـێوەیەك گونجـاو نییـە، بۆیـە زانیـاری بدرێتـە قوماندانیـەت، هاوپێچـەکان بڵاوبکرێنـەوە.

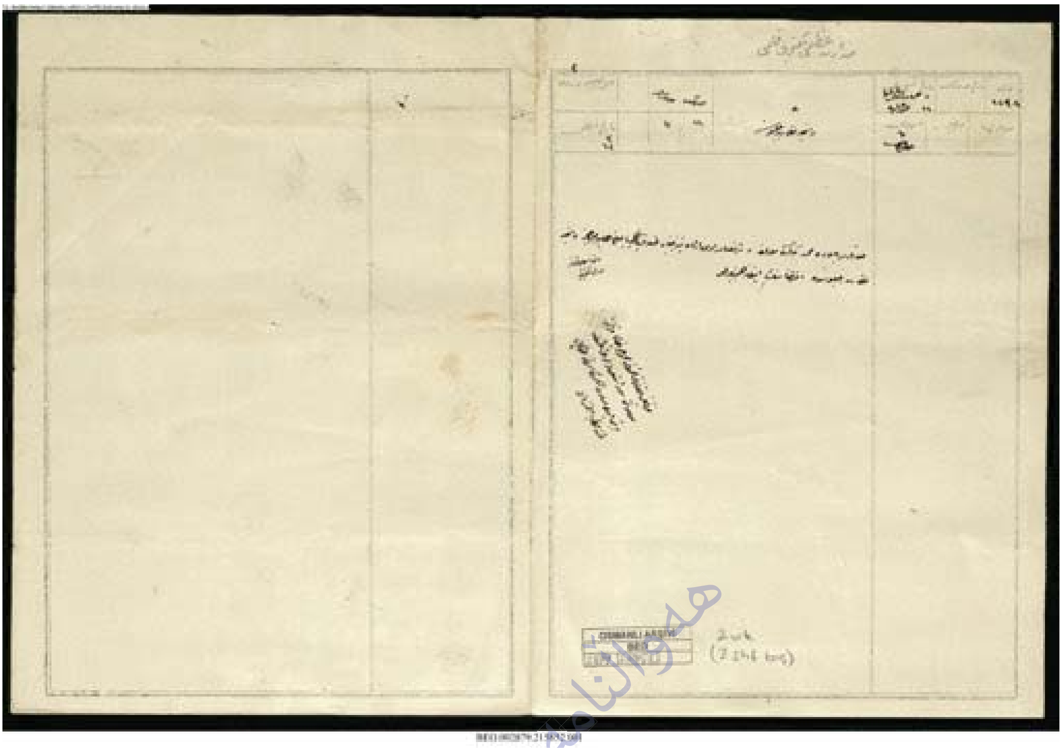

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002879.215852	2 جەمادی کۆتایی 1324/ 24 تەمموز 1906

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وێنەکانی نووسراوی راگەیەندراو لە باڵا تۆمار کراوە و بە گوێرەی پەراوێزی فەرمانی پاشای پەیوەندیداری خەلافەت و گەڕانەوەی ئەوراقی لێکۆڵینەوە، لە نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

لە مامەڵەی کەرەنتینە محەمەد عەلی بەگ قائیمقامی قەزای خانەقین سەرپێچی و کاری نایاسایی کردووە، بۆیە بدرێتە دادگا.

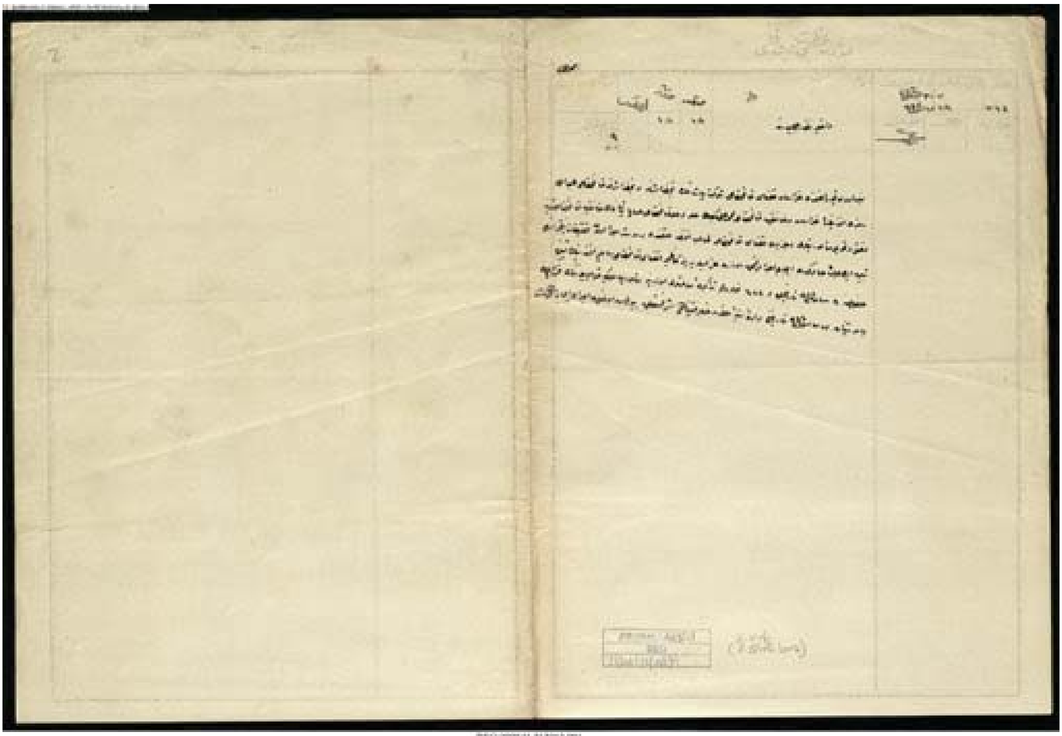

BEO	002841.213063	7 ڕەبیعی کۆتایی 1324/ 31 مایس 1906

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
شـەوکەت پاشـا قائیمقامـی قـەزای خۆراسـان سـەر بـە ویلایەتـی بەغـداد لـە قائیمقامیەتـی نەجـەف و عەبدوڵـڵا ڕەمـزی ئەفەنـدی قائیمقامـی نەجەفیـش لـە قائیمقامیەتـی خۆراسـان، هەروەهـا محەمـەد عەلـی بـەگ قائیمقامـی خانەقیـن لـە قائیمقامیەتـی حللـە و سـاڵح پاشا قائیمقامـی حللـە لـە قائیمقامیەتـی خانەقیـن بگوازرێنـەوە و دابمەزرێنـن، جگـە لەمـە بـە دەسـتگیر کردنـی تاڵـب ئەفەنـدی قائیمقامـی قـەزای جەزیـرە بـە گوێـرەی ئەنجامـی لێکۆڵینـەوەکان کارەکـە جێبەجـێ دەکرێـت، دوای دوورخسـتنەوەی ناوبـراو، لـە شـوێن ئـەو سـالم ئەفەنـدی قائیمقامـی قـەزای کازمیـە دابمەزرێـت، لەسـەر نـووسراوی ٩ نیسـان ١٣٢٢ ژمـارە ٦٢٢ بـە بڕیـاری قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـەش جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـای ١٧ مایـس ١٣٢٢ ڕەزامەنـدی نیشـان داوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.

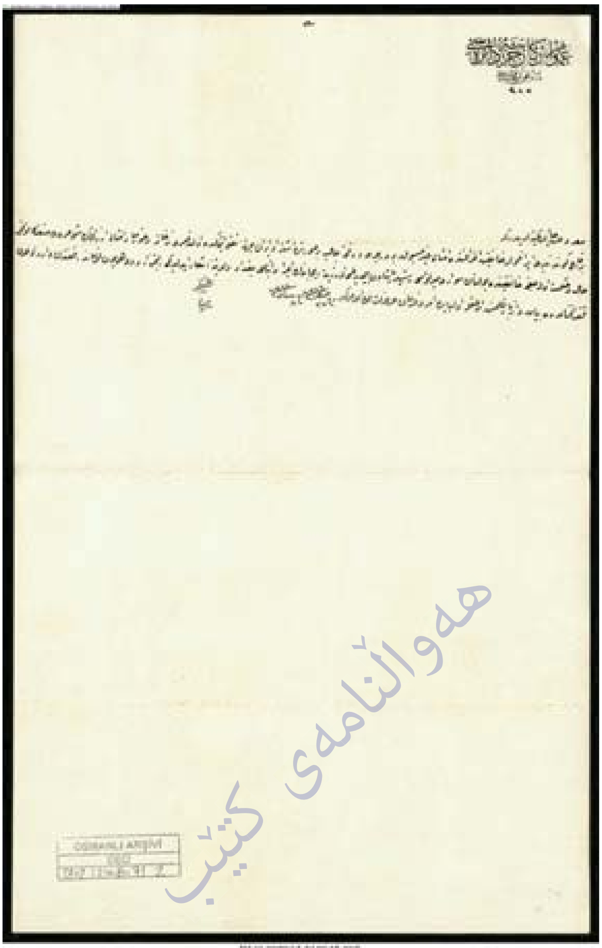

BEO.002812.210847.002

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002812.210847	27 سەفەر 1324/ 22 نیسان 1906

فەرمانگەی ئەرکانی جەنگی گشتی
هۆبەی ٤
٣٢٢
راگەیەندراوی بەندەمانە
چەند رۆژێك لەمەوبەر ئێرانیەکان لە دەورووبەری خانەقین بە شێوەیەکی سەرنجراکێش زەخیرە و ئەرزاق و خورما دەکرن و بۆ لای ئێران دەبەن، ئەم کارەش لە خانەقین بە میری لیوای سوارە رەشید پاشا رابگەیەندرێت، تەلەگرافنامە لە قوماندانیەتی لەشکری شەشەمی همایۆن هاتووە و لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.

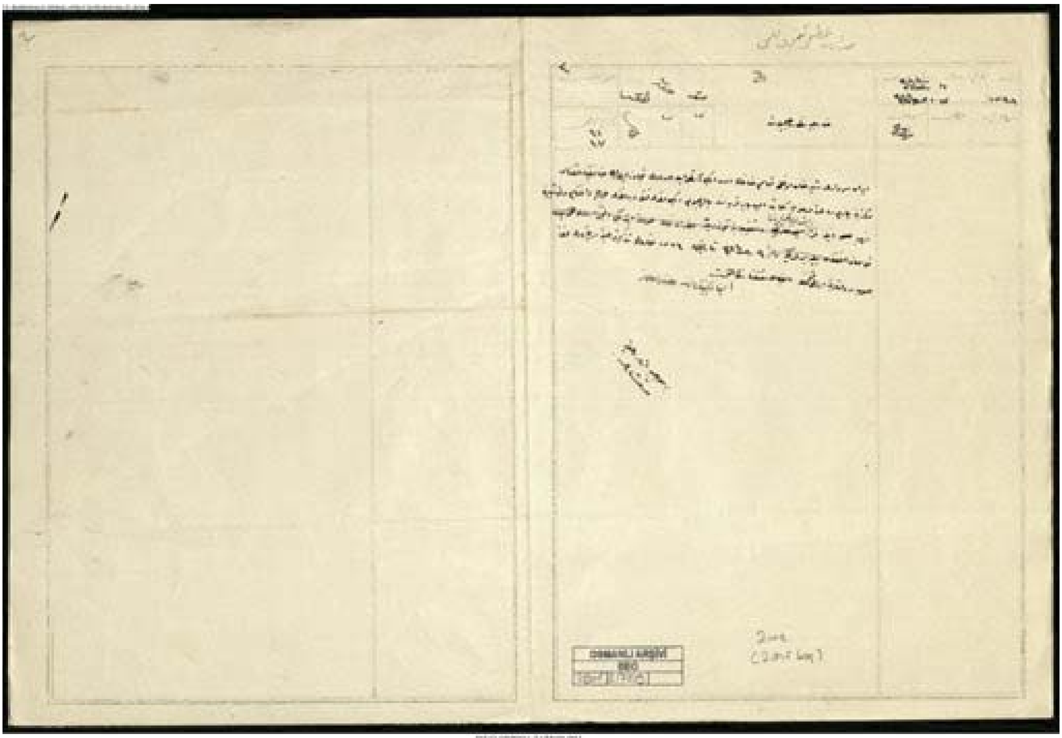

<table>
<tr><td>BEO</td><td>002901.217509</td><td>11 رەجەب 1324/ 31 ئاب 1906</td></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
قاسم ئاغا کوڕی شێرخان سەرداری ئێران لەگەڵ ١٢ سوارە سنووری بەزاندووە، نیو کاتژمێر دوور لە قەزای خانەقین هێرشی کردۆتە سەر گوندی ئەمین باییر، لە ئەنجام ٢ کەسی کوشتووە و یەکێکیشی برینـدار کردووە، لەگەڵ ئەمەش مەڕوماڵات و ئاژەڵی تاڵان کردووە و هەڵاتووە، نووسراوی ٩ رەجەب ١٣٢٤ ژمارە ١٧٢٦ی سەر عەسکەر هاوپێچ بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردن و گەڕاندنەوەی هاوپێچەکەی.</td></tr>
</table>

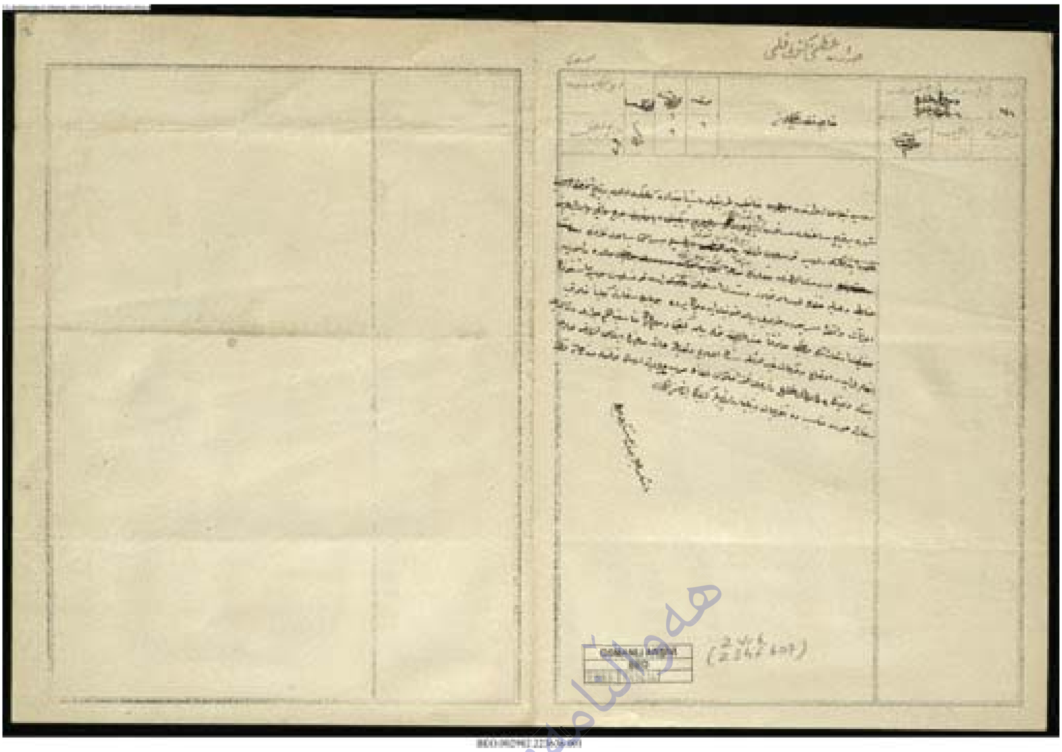

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><th>BEO</th><th>002982.223636</th><th>5 زیلحیجە 1324/ 20 کانوونی دووەم 1907</th></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
چەند گەشتیارێکی رووسی بە پیادە بەرەو بەغداد هاتوون، چەند کاتژمێرێك پێش گەیشتن بە شارەکە دووچاری سەرپێچی بوونەتەوە، هەر دوای راگەیەندراوی رووسیا، لە ماوەی ٥-٦ کاتژمێر تاوانباران دەستگیر کراون و بەپێی یاسا مامەڵەیان لەگەڵ دەکرێت، هەروەها هەروەك دەزانرێت مۆسیۆ ماشقۆف زمانێکی زبر و توندی هەیە، لە جیاتی ئەوەی مەمنونی فەرمانبەرانی زەبتیە و داد بێت و سوپاسیان بکات، کە بەم خێراییە تاوانباران دەستگیر کراون، بەڵام پێچەوانەی راستییەکان قسەی کردووە، بەهۆی وەرگرتنی ئەم هەواڵە ئەگەر چالاکی نابەجێ ئەنجام بدات دەستگیر کردنی دروستە، تەلەگرافنامەی ویلایەتی بەغداد لە ٣ کانوونی دووەم ١٣٢٢ هاوپێچ بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بەراییەکان بە شێوەیەکی گونجاو ئاگاداری بدرێتە باڵیۆزخانە و رابگەیەندرێت.</td></tr>
</table>

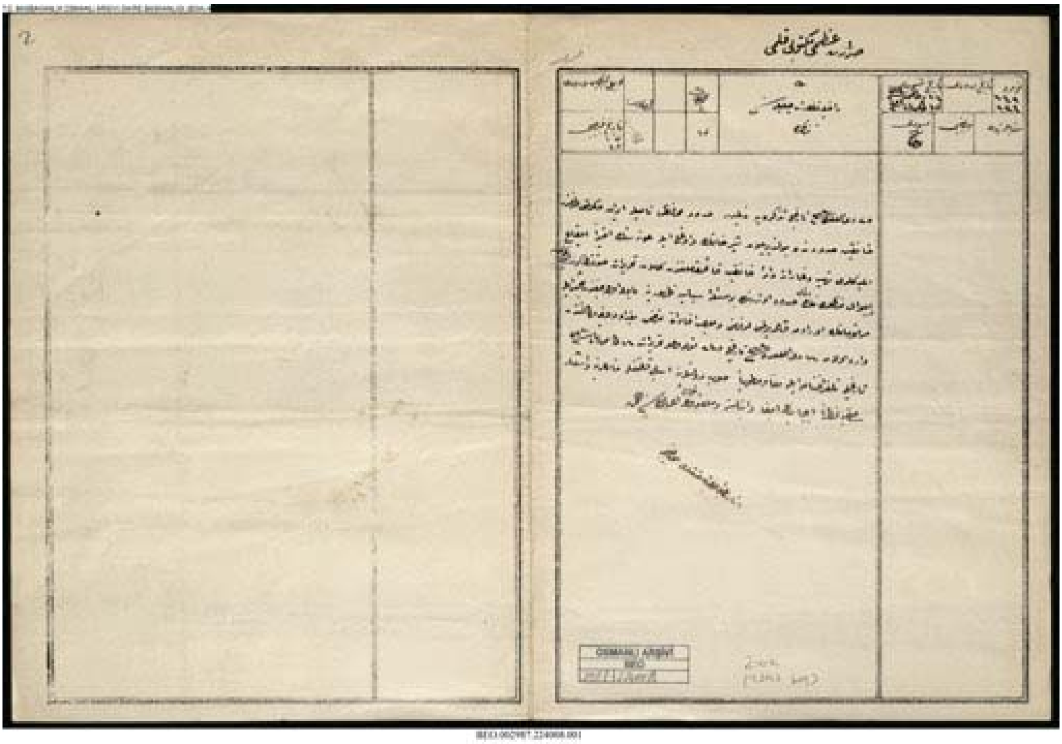

BEO	002987.224008	16 زیلحیجە 1324/ 31 کانوونی دووەم 1907

نووسراو بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
هاوپێچی نووسراوی مێژووی ٢٥ زیلقەعدە ١٣٢٤، حکوومەتی ئێران بە ناوی پاراستنی سنوور، کورەکەی شێر خان و پیاوەکانی لە سنووری خانەقین جێگیر کردووە، بەڵام ئەمانە بە هێرش و تاڵان خەریکن، نووسراو لە قائیمقامیەتی خانەقین هاتووە و رووداوەکە باسکراوە، ئەگەر ئەم بابەتە بەردەوام بێت، ئەوا رووداوەکە دەچێتە قالبێکی سیاسییەوە، بۆیە ناوبراو لەوێ دوور بخرێتەوە و لە وەکالەتی ویلایەتی بەغداد نووسراوی ١٦ زیلقەعدە ١٣٢٤ ژمارە ٢٤ و تەلەگرافنامەی مێژووی ١٦ کانوونی دووەم ١٣٢٢ بەیەکەوە بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بابەتەکە و ئاماژەی پێشوو جێبەجێ بکرێت و رابگەیەندرێت دواتر هاوپێچەکان رەوان بکرێتەوە.

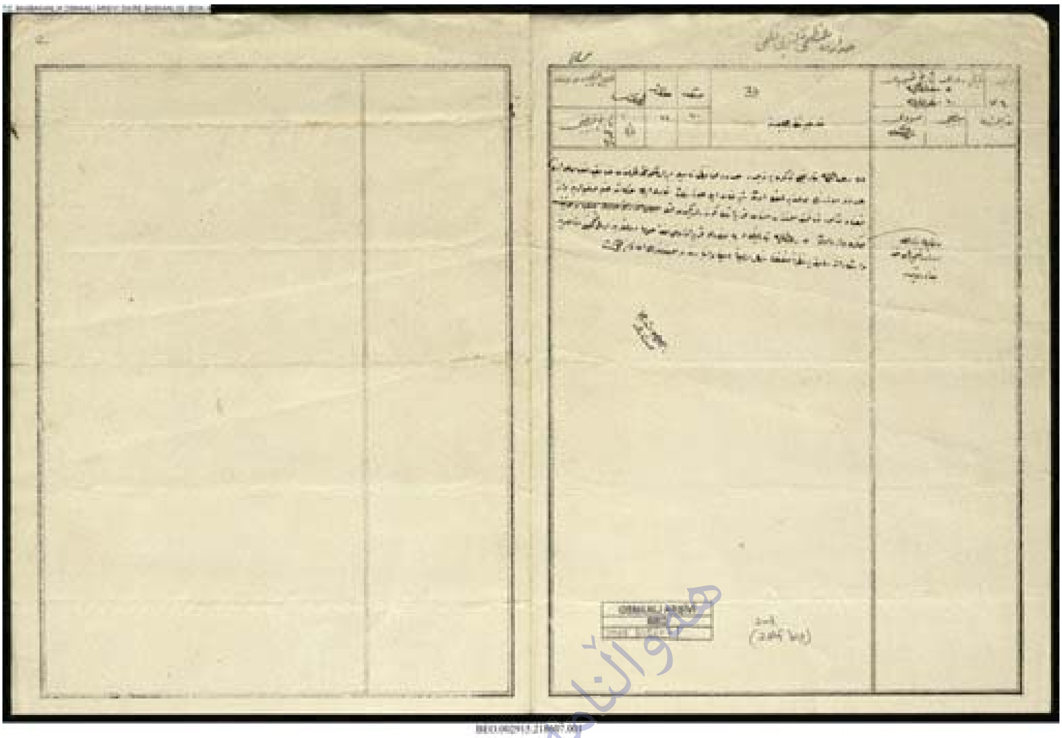

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002915.218607	5 شەعبان 1324/ 24 ئەیلوول 1906
بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار هاوپێچی نووسراوی مێژووی ٢٨ رەجەب ١٣٢٤، لەلایەن حکوومەتی ئێران بە ناوی پاراستنی سنوور لە دەوروبەری قەزای خانەقین لەسەر سنوور شێرخان و هاوەڵانی جێگیرکراون، بەڵام جموجۆڵی نەگونجاویان ئەنجام داوە، لە قائیمقامیەتی قەزای ناوهاتوو نووسراو هاتووە و بەباش زانراوە هەرچی زووە ناوبراو لە ناوچەکە دوور بخرێتەوە، بۆ ئەمەش ئەمجارە لە ویلایەتی بەغداد نووسراوی مێژووی ٧ رەجەب ١٣٢٤ ژمارە ٩ بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بابەتەکە و ئاماژەکانی پێشوو بە پەلە چارەسەری بابەتەکە بکرێت و هیممەت بکرێت لە ناردنەوەی هاوپێچەکان.		

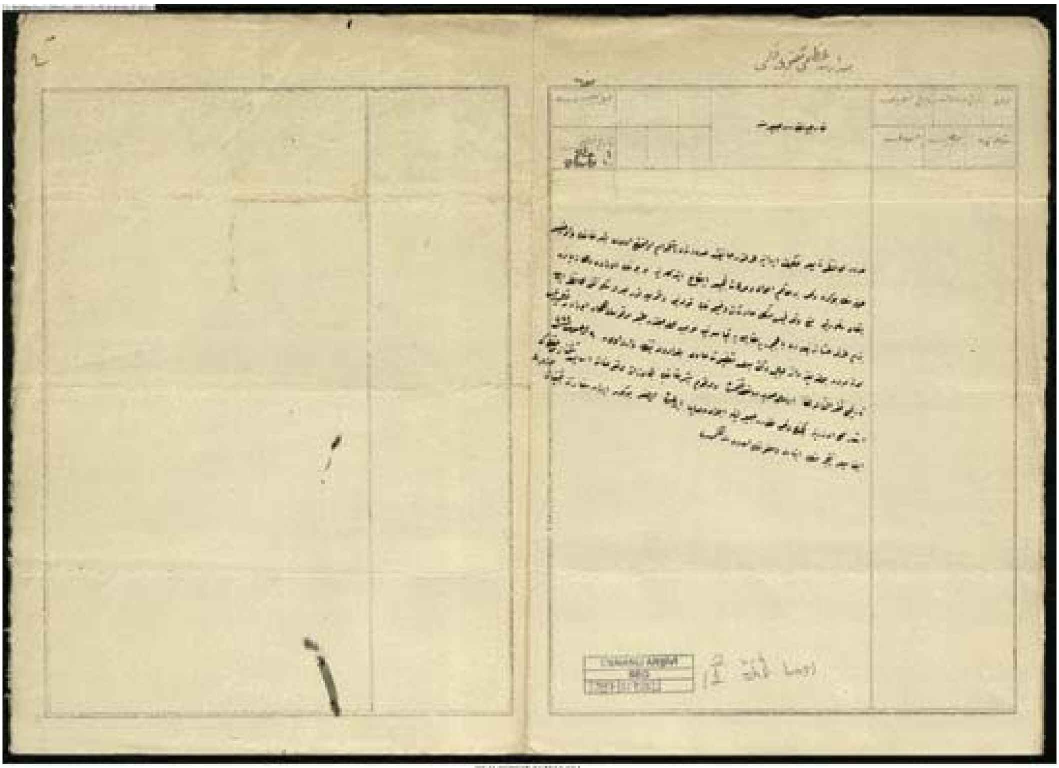

BEO.002897.217252.001

BEO	002897.217252	4 ڕەجەب 1324/ 24 ئاب 1906

بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
حکوومەتی ئێران بە ناوی پاراستنی سنوور، لەسەر سنووری خانەقین، شێرخان و هاوەڵانی داناوە، بەڵام ئەمانە تاقمێك سەرپێچی و کاری نەگونجاویان ئەنجام داوە، بۆیە زیاتر مانەوەی ئەمانە لە ناوچەکە کێشەی زیاتر بەدوای خۆیدا دەهێنێت، تا ئێستا عەشیرەتەکانی لای ئێمە ئارامیان گرتووە و خۆراگر بوون بەڵام ئاوا بڕوات ناچار دەبن ڕووبەڕوویان ببنەوە، دەبێ هەرچی زووە ناوبراوان لەوێ دووربخرێنەوە و لە ویلایەتی بەغداد تەلەگرافنامەی مێژووی ۹ ئاب ۱۳۲۲ بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، لەبارەی سەرپێچی شێرخان ئاماژەی ناوەخۆ دراوەتە نەزارەتی شکۆدار، ئەمرۆ ئاگاداری دراوەتە باڵیۆزخانەی ئێران، ئەنجامەکەی ڕابگەیەندرێت و هیممەت بکرێت لە ناردنەوەی هاوپێچیەکان.

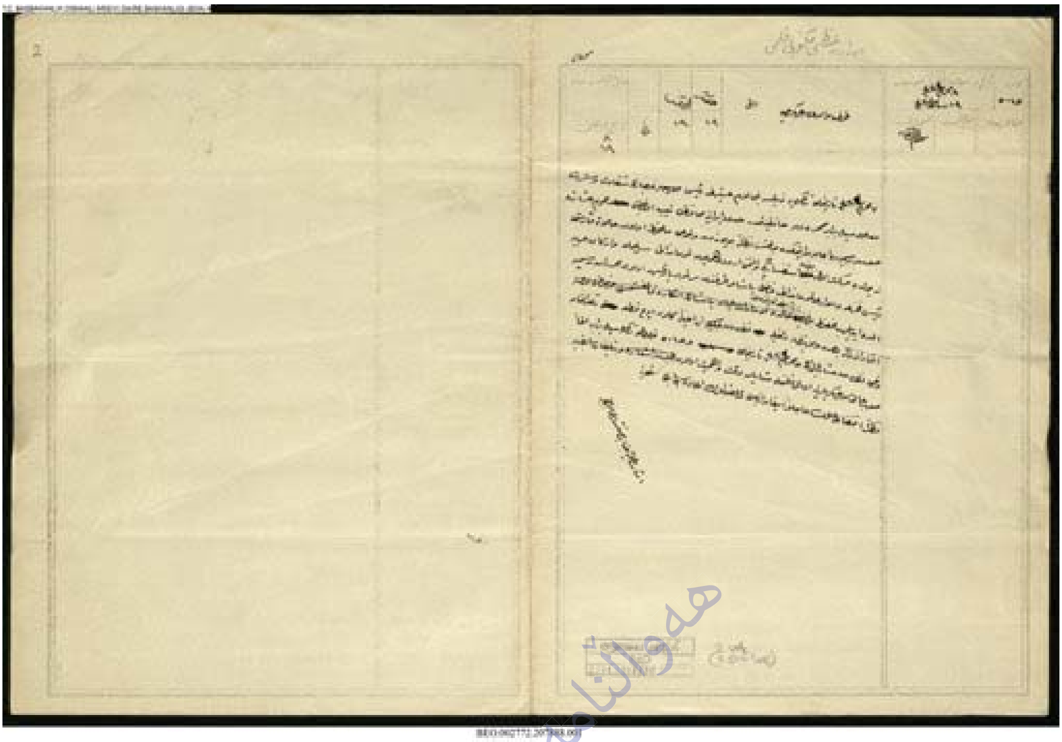

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002772.207888	16 شەعبان 1322/ 26 تشرینی یەکەم 1904

بۆ لایەنی والآی سەر عەسکەر
هاوپێچی نووسراوی مێژووی ٧ موحەررەم ١٣٢٤، سەرۆکی عەشیرەتی بەنی لام بە چەتە و توندڕەو ناسراوە، کەچی بۆ پاراستنی سنووری ئێران، لە موحەممەرە تا خانەقین جێگیر کراون، ئەم زانیارییانە بە عەشیرەتەکان ڕاگەیەندراوە، بۆیە چۆنیەتی جولە و پرسی ئەم بابەتە بۆ سلێمان پاشا قوماندانی لەشکری شەشەمی همایۆن و فەخری پاشا سەرۆکی ئەرکانی جەنگی و فازڵ پاشا قوماندانی سوارە نووسراوەتەوە و نووسراوەکانیش پارێزراون، لەسەر هەندێك ووتە ٣ تەلەگرافنامە لە ویلایەتی بەسرا بۆ نەزارەتی ناوخۆی شکۆدار نێردراوە، لەگەڵ نووسراوی مێژووی ٥ موحەررەم ١٣٢٤ ژمارە ٥٠١٥ نەزارەتی ناوهاتوو بەیەکەوە بۆ لایەنی سەر عەسکەر نێردراوە، بە تێروانین لە ئاگاداری پێشوو بەپەلە کارەکە جێبەجێ بکرێت و ڕابگەیەندرێت و هاوپێچەکان ڕەوان بکرێنەوە.

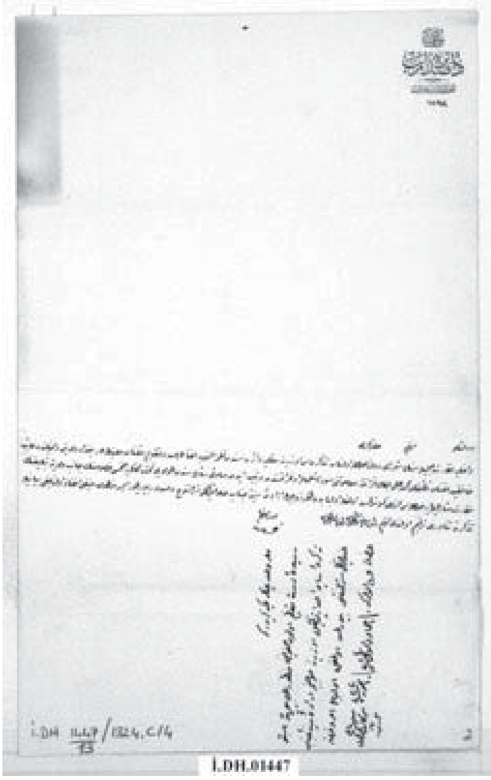

İ.DH	01447.000013	18 ڕەبیعی کۆتایی 1324/ 11 حوزەیران 1906

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٢٩٢
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لەسەر نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار کە حەواڵەی شورای دەوڵەت کراوە، مەزبەتەش لە فەرمانگەی مولکیە دراوەتە قەڵەم و هاوپێچ ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لە ناو ویلایەتی بەغداد محەمەد عەلی بەگ قائیمقامی قەزای خانەقین مامەڵەی کەرەنتینەی بە خراپی بەکارهێناوە، دوای ئەوەی خراپەکارییەکانی روون بۆتەوە، بۆ دادگایی کردنی بە پێویست زانراوە ئاگاداری ویلایەت حەواڵەی نەزارەتی ناوهاتوو بکرێت، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم

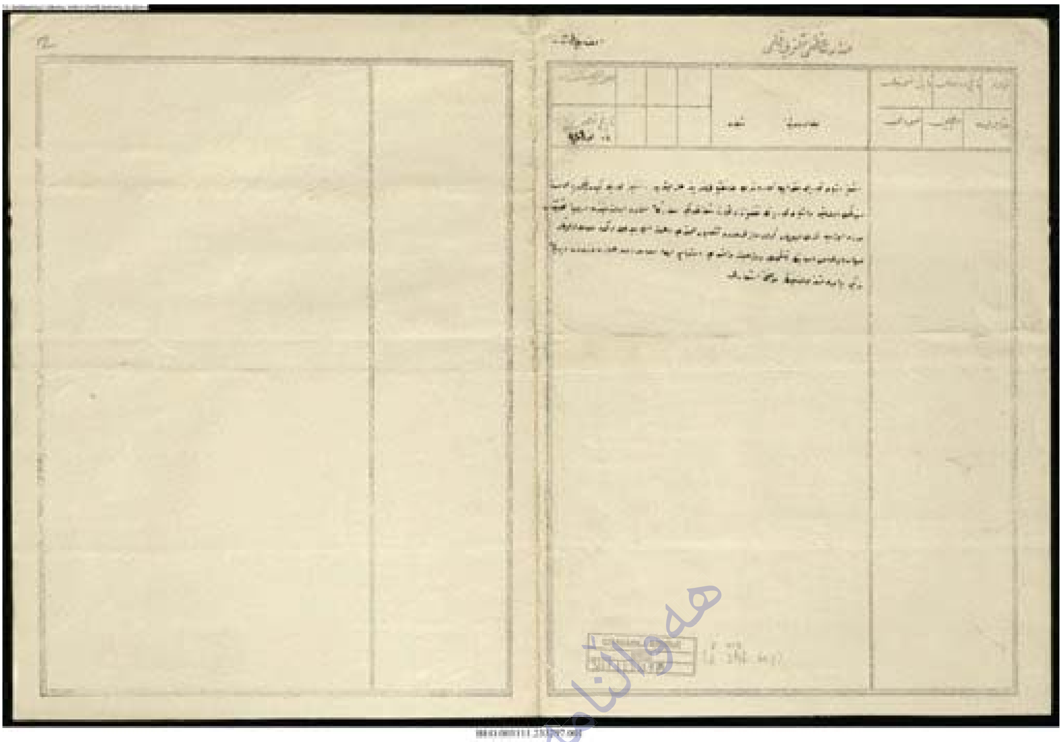

هەولنامەی کتێب

<table>
<tr><td>BEO</td><td>003111.233297</td><td>18 جەمادی کۆتایی 1325/ 29 تەمموز 1907</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ ویلایەتی بەغداد شیفرە
ئـەو کارگوزارانـەی کەلوپەلـی بازرگانـی ئینگلیزیـان گواسـتۆتەوە بـۆ خانەقیـن، لـە کاتـی گەیشـتنیان بـۆ خانەقیـن، بازرگانەکانـی ئینگلیـز چوونەتـە ئـەوێ دژی بریـارەکان وەسـتاونەتەوە، بـەم شـێوەیە گواسـتنەوەی کەلوپەلـی بازرگانـی و بازرگانـان سرکـراون، ئـەم زانیارییانـە لـە باڵیۆزخانـە راگەیەنـدراوە، بەپەلـە لێکۆڵینـەوە لـەم بابەتـەدا بکرێـت، رێگـە نەدرێـت کارێکـی لـەم جـۆرە دووبـارە بێتـەوە و مەیـدان خـۆش نـەکات بـۆ بـەرز کردنـەوەی سـکاڵا و گلەیـی کـردن.</td></tr>
</table>

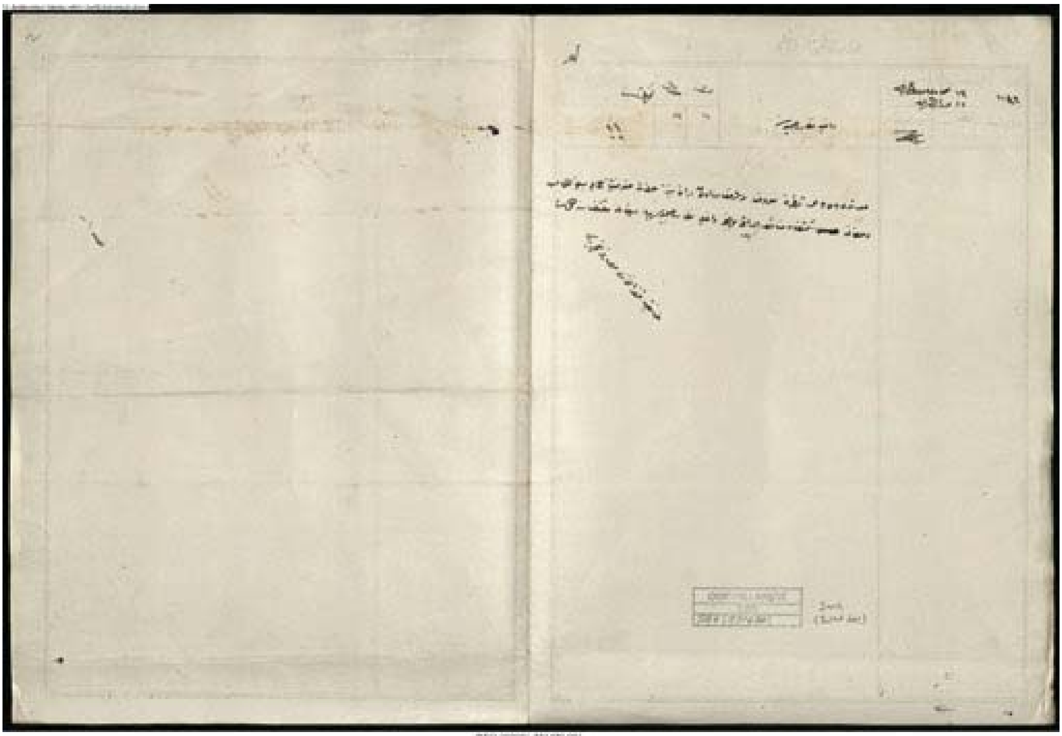

BEO	003086.231420	13 جەمادی یەکەم 1325/ 24 حوزەیران 1907
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار وێنەی نووسراوی راگەیەندراو لە باڵادا تۆمار کراوە، فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت دەرچووە و بە گوێرەی پەراوێز و هاوپێچەکەی لە نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی. لە بارەی خەرجی نۆژەنکردنەوەی تەلەگرافخانەی خانەقین.		

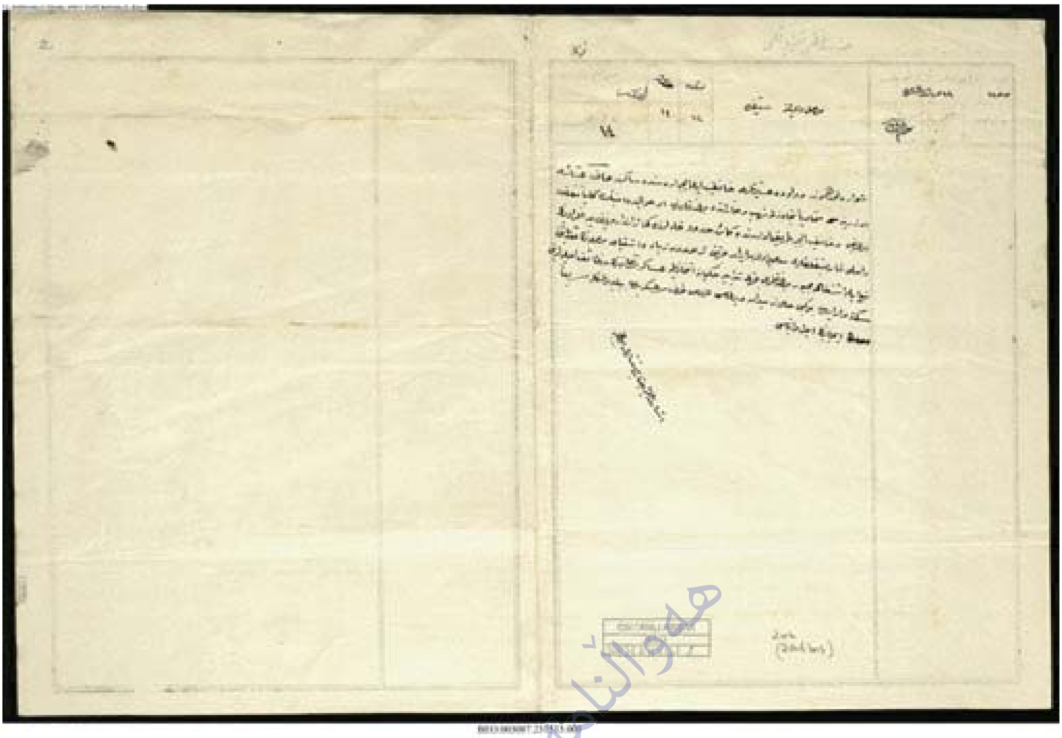

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003087.231513	16 جەمادی یەکەم 1325/ 27 حوزەیران 1907
شیفرە بۆ ویلایەتی موسڵ ئـەم ماوەیـە عەشـیرەتەکانی هەمەوەنـد و داودە لـە نێـوان خانەقیـن و ئالیجـە هێـرش دەکەنـە سـەر دانیشـتوانی عەشـیرەتی جـاف، ئـەم هێـرش و تاڵانەشـیان بـە مەبەسـتە، بۆیـە ئـەم ناوچەیـە بـە تەواوەتـی ئەمنیەتـی تێـك چـووە، هەروەهـا لـە سـەر رێـگای خانەقیـن و ئالیجـە ئەندامانـی ژاندارمـە و نیزامیـەی منارەکانـی سـنوور تێکەڵـی کارەکـە بوونـە و ئاشـکرایە لـە جیاتـی ئـەوەی چاودێـری ئێـران بکـەن، ناچـارن خەریکـی قەدەغەکردنـی کاری چەتەیـی بـن، بـۆ ئامـادەکاری و چارەسـەر بابەتەکـە نابـێ رێگـە بدرێـت سـەرباز بـەم کارانـە خەریـك بـن، بـە لایەنـی سـەر عەسـکەر راگەیەنـدراوە، بەپەلـە چارەسـەری بابەتەکـە بکرێـت.		

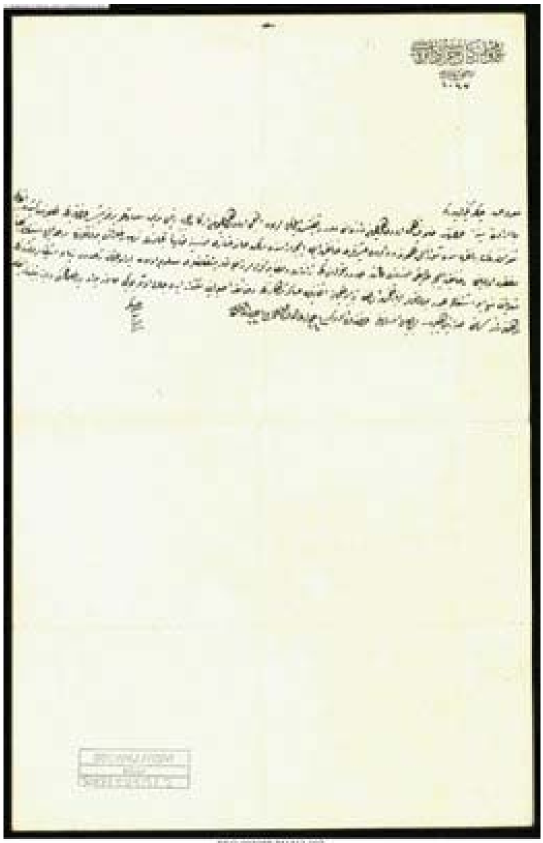

BEO 003087.231513.002

14 جەمادی یەکەم 1325/ 25 حوزەیران 1907	003087.231513	BEO

فەرمانگەی ئەرکانی جەنگی گشتی
هۆبەی سێیەم
١٠٤٧
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە

بە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت، جەنابی فەریق پرنۆ پاشا سەرۆکی ئەرکانی جەنگی لەشکری شەشەمی هومایۆن چاودێری و پشکنینی فەرمانگەی لەشکری هومایۆنی وەرگرتووە، لە گوڵعەنبەر تەلەگرافنامەیەکی ناردووە، لە دەستەواژەیەکی ئاماژەی پێکراوە ئەم ماوەیە عەشیرەتەکانی هەمەوەند و داودە لە نێوان خانەقین و ئالیجە بە مەبەست هێرش دەکەنە سەر دانیشتوانی عەشیرەتی جاف، تاڵان و سەرپێچی ئەنجام دەدەن، بەمەش بە تەواوەتی ئەمنیەتی ناوچەکە تێك چووە، لەسەر ڕێگای خانەقین و ئالیجەش ئەندامانی ژاندارمە و نیزانیەی منارەکانی سنوور لە جیاتی ئەوەی خەریکی چاودێری ئێران بکەن، بە ناچاری سەرقاڵی قەدەغەکردنی ئەم هێرشانە دەکەن، بۆیە ڕێگە نەدرێت سەربازی شاهانە بەم کارانە خەریك بێت، فەرمانی پەیوەندیداری سەدارەتە کە ئاگاداری بدرێتە ویلایەت، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.

ڕزا سەرعەسکەر

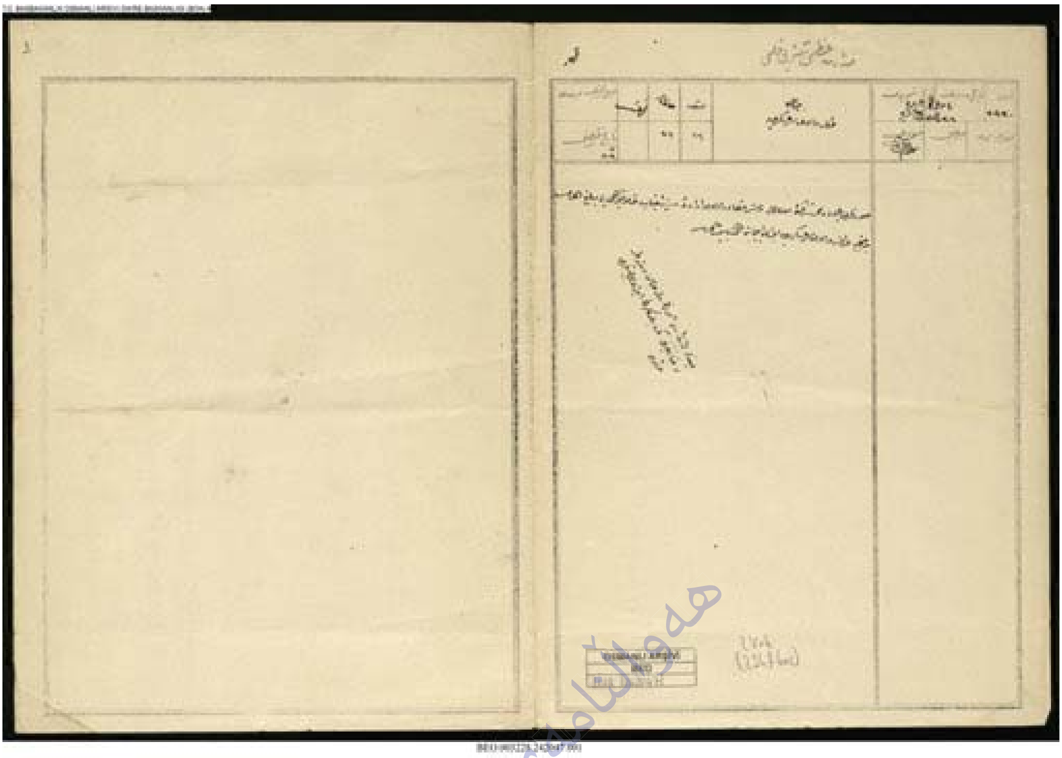

BEO	003228.242047	4 زیلحیجە 1325 /8 کانوونی دووەم 1908
بۆ لایەنی والآی سەر عەسکەر وێنەی نووسراوی راگەیەندراو لە باڵا تۆمار کراوە و بە گوێرەی پەراوێزی فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت لە والآی سەر عەسکەر هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی. لە بارەی گۆڕینەوەی ئەرکی وەلی عەباس ژاندارمەی ئالآی بەغداد لەگەڵ بلۆکەکانی مەندەلی و خانەقین.		

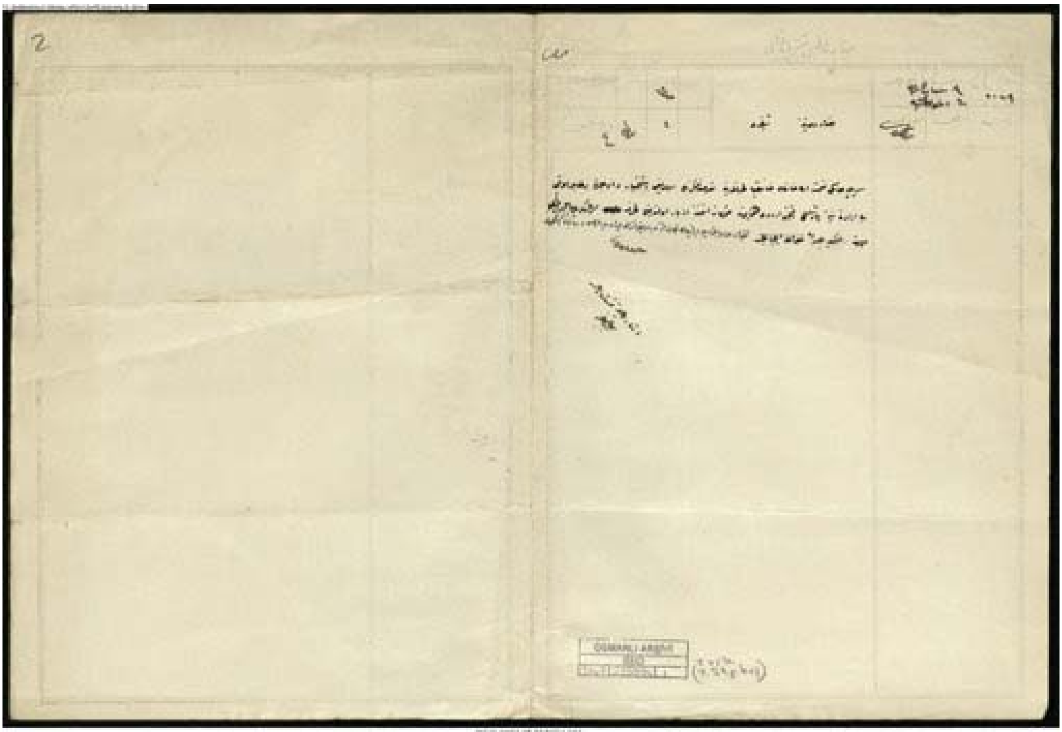

9 شەعبان 1325/ 17 ئەیلوول 1907	003147.235994	BEO
بۆ ویلایەتی بەغداد شیفرە نیعمەتوڵڵا خان حاکمی سەرپیل بیرۆکەی هێرش کردنە سەر لایەنی خانەقینی هەیە، دوای هاتنی ئەم هەواڵە، بە فەرمانی پاشا قوماندانیەتی لەشکری شەشەمی هومایۆن، تابوورێك رەوانی ناوچەکە بکرێت، بە سەر عەسکەریش راگەیەندراوە، لەلایەنی مولکیەش رێگە بە سەرپێچی ئێرانیەکان نەدرێت.		

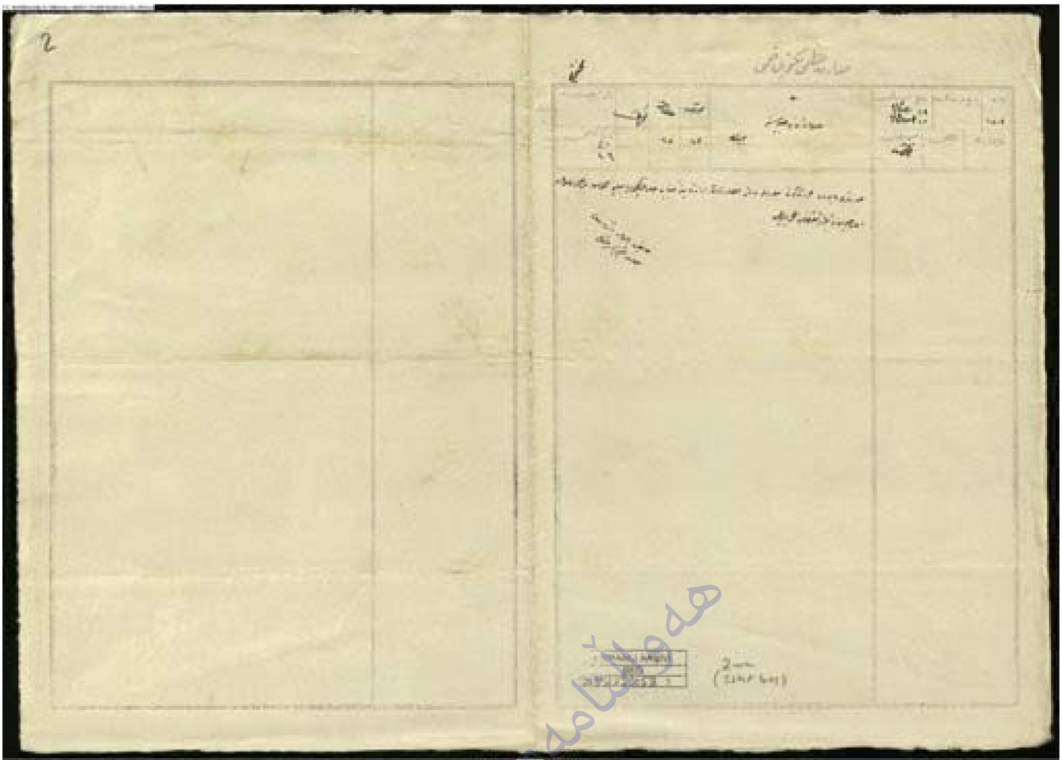

BEO	003135.235053	19 رەجەب 1325/ 28 ئاب 1907

بۆ رسوماتی ئەمانەتی شکۆدار

وێنــەی نــووسراوی راگەیەنــدراو لــە بــاڵادا تۆمــار کــراوە و فەرمانــی پاشــای جەنابــی پەیوەندیــداری خەلافــەت هاتــووە و بــە گوێــرەی پەراوێزەکــەی لــە رســوماتی ئەمانەتــی شــکۆدار هیممــەت بکرێــت لــە جێبەجــێ کردنــی.

لەبارەی خەرجی نۆژەنکردنەوەی فەرمانگەی رسوماتی خانەقین.

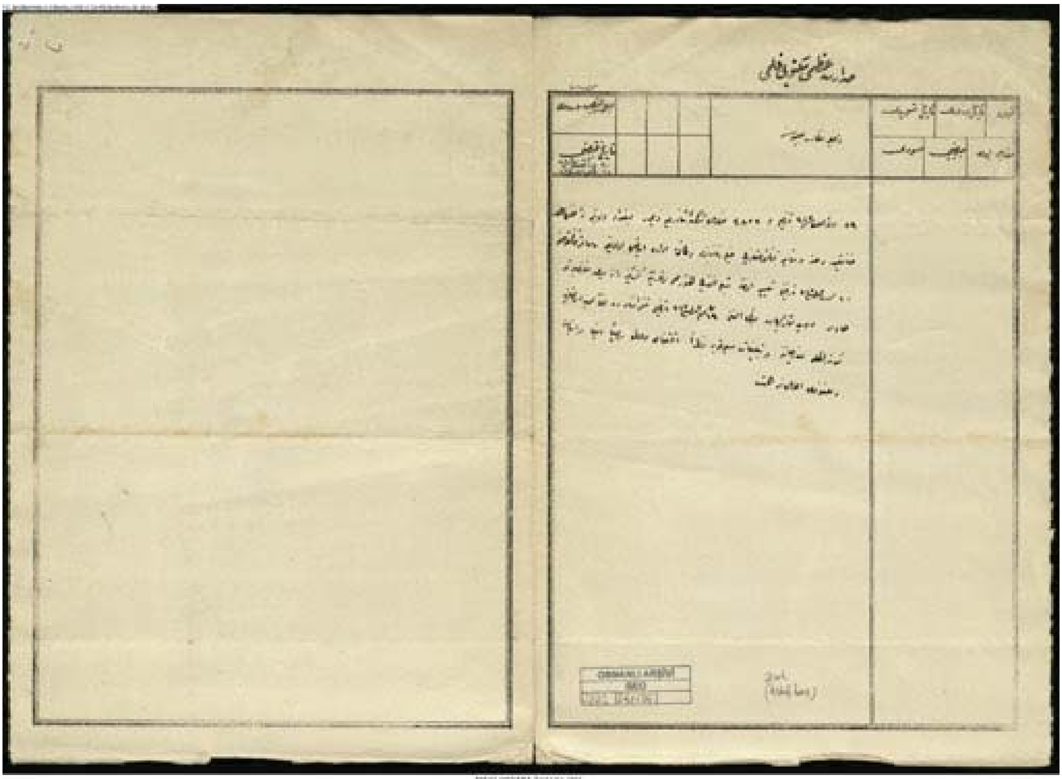

BEO.003223.241686.001

BEO	003223.241686	30 زیلقەعدە 1325/ 4 کانوونی دووەم 1908
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار هاوپێچ نووسراوی مێژووی ٢٩ زیلقەعدە ١٣٢٥ ژمارە ٢٨٢٣، ماوەیەکی زۆرە قائیمقامیەتەکانی خانەقین و عنە و شامیەی سەر بە ویلایەتی بەغداد بە وەکالەت بەڕێوەدەبردرێت، بۆ قائیمقامیەتەکانی ناوهاتوو لە مێژووی ١٠ تشرینی یەکەم ١٣٢٣ شیبلی ئەفەندی دامەزراوە، بەڵام تا ئێستا نەچۆتە سەر ئەرکەکەی، ئەمجارە لە ویلایەتی ناوهاتوو تەلەگرافنامە لە مێژووی ١٩ کانوونی یەکەم ١٣٢٣ هاوپێچ بۆ سەروو ناردراوە، بە تێروانین لە بەراییەکان و ئاگادارکردنەوەکان بەپەلە کارەکە جێبەجێ بکرێت و هاوپێچەکان ڕەوان بکرێتەوە.		

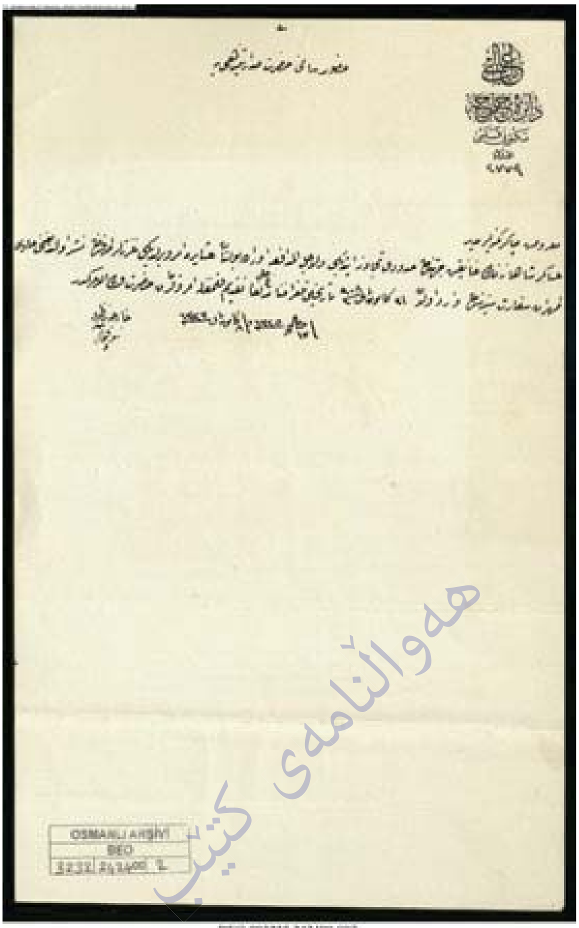

BEO.003232.242400.002

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003232.242400	17 زیلحیجه 1325/ 21 کانوونی دووەم 1908
بابی عالی فەرمانگەی دەرەوە قەڵەمی مەکتوب ژمارە ۲۷۷۹ جەنابی پاشای جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت راگەیەندراوی بەندەمانە لەلایەنـی خانەقیـن سـەربازی شـاهانە سـنووری بەزانـدووە و بـە مەبەسـتی بەرگـری کـردن فەرمـان دراوەتـە عەشـیرەتەکانی ناوچەکـە، ئـەم بابەتـە لەلایـەن رۆژنامـەوە بڵاوکراوەتـەوە، لـە باڵیـۆزی ئێـران تەلەگرافنامـە لـە مێـژووی ۲۱ کانوونـی دووەم ۱۹۰۸ هاوپێـچ هاتـووە و پێشـکەش کـراوە، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمانـی بـە دەسـتەوەیە. نازری دەرەوە		

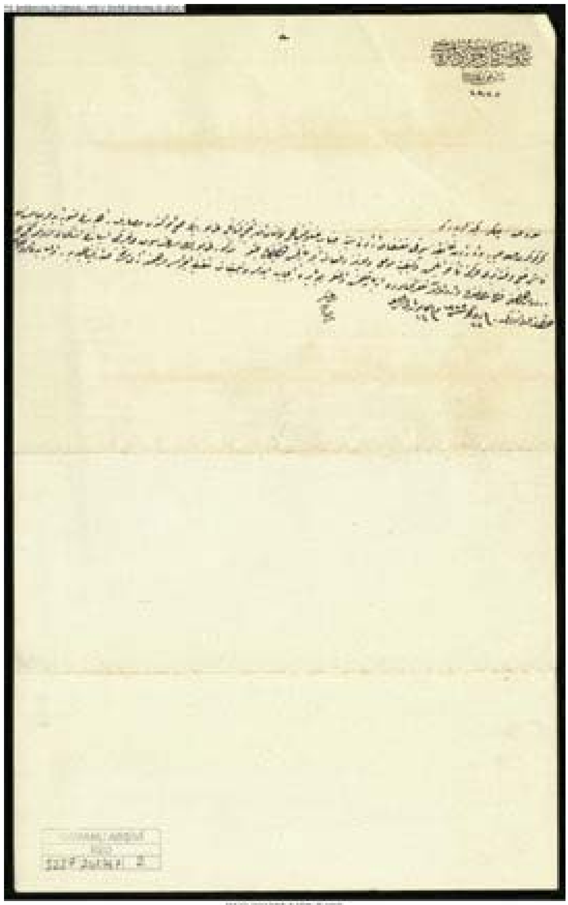

BEO	003237.242767	23 زیلحیجه 1325/ 27 کانوونی دووەم 1908

فەرمانگەی ئەرکانی جەنگی گشتی
هۆبەی چوارەم
٣٩٣٥
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە

بە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت، تابووری ١٢ ی نیشانچی لە کەرکووك بۆ سەلاحیە، لەوێشەوە بۆ خانەقین دەگوازرێتەوە، خەرجیەکەشی لە ناوەخۆ دابین نەکراوە، بۆیە جولەکردنیان دواکەوتووە، بۆ ئەوەی تابووری ناوهاتوو بەپەلە جولە بکات و بگاتە شوێنی مەبەست و ئامادەکاری بکرێت، نووسراو بۆ ویلایەتی موسڵ کراوە، هەروەها تەلەگرافنامە لە قوماندانیەتی لەشکری شەشەمی هومایۆن هاتووە و نووسراوی پێ کراوە، لەم بابەتەدا ئاماژە بۆ بەرپرسانی بابەتەکە ڕەوان بکرێت و لەم بابەتەدا بڕیار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.

ڕزا سەر عەسکەر

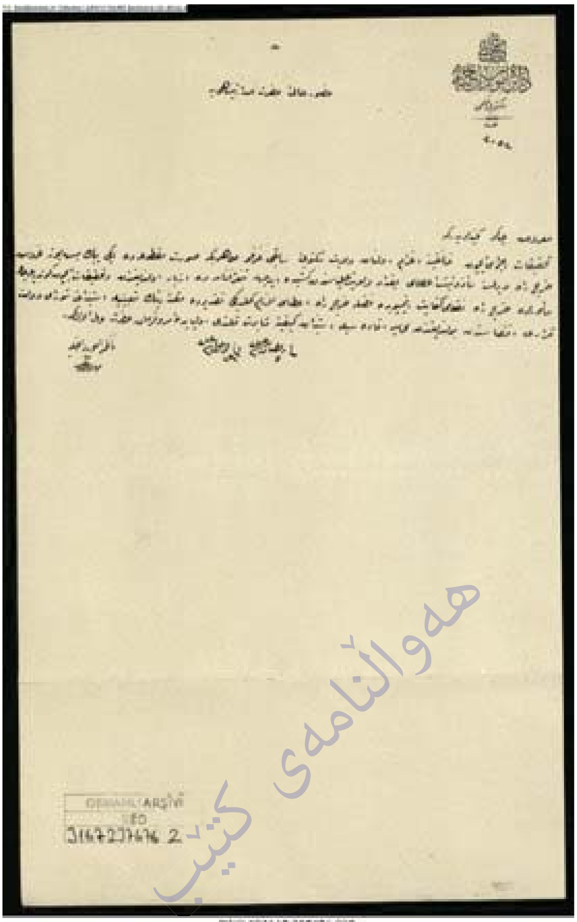

BEO.003167.237476.002

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><th>BEO</th><th>003167.237476</th><th>5 رەمەزان 1325 /12 تشرینی یەکەم 1907</th></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ٣٠٥٢
بۆ جەنابی پایەبەرزی جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
راگەیەندراوی بەندەمانە
بۆ ئەنجامدانی لێکۆڵینەوە، تاهیر بەگ مەکتوبی پێشووی ویلایەت رەوانی خانەقین کراوە، بە شێوەیەکی براوە ٢٥٠٠ قوروش خەرجی رێگای بۆ دابین بکرێت، بۆ وەرگرتنی رەزامەندیش تەلەگرافنامە بۆ ویلایەتی بەغداد کراوە، هەروەها ئەم فەرمانبەرانەی بۆ لێکۆڵینەوە رەوان دەکرێن خەرجی رێگاکەیان تەواو نییە، پێویستە خەرجی رێگای زیاتر خەرج بکرێت، بە بریاری شورای دەوڵەت و بە ووتەی ژمێریاریش رەزامەندی وەربگیرێت، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە بریاری بە دەستەوەیە.
نازری کاروباری ناوەخۆ</td></tr>
</table>

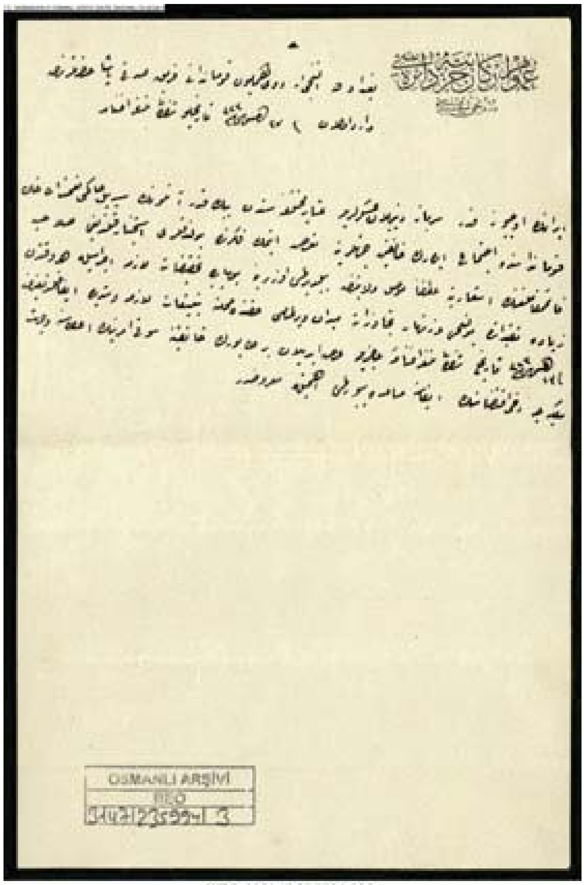

BEO.003147.235994.003

BEO	003147.235994	9 شەعبان 1325/ 17 ئەیلوول 1907
فەرمانگەی گشتی ئەرکانی جەنگی هۆبەی ٤ لـە مێـژووی ٢٧ ئـاب ١٣٢٣ تەلەگرافنامـەی جەنابـی فەریـق سـدقی پاشـا قوماندانـی لەشـکری شەشـەمی هومایـۆن هاتـووە بـە گوێـرەی ئـەم هەواڵـەی هاتـووە، ئێـران بـە قوماندانیەتـی حاکیمـی سـەرپیل نیعمەتوڵـڵا خـان ٣٠٠ سـەرباز و ١٠٠٠ سـوارە لـە پیاوانـی عەشـیرەتی کۆکردۆتـەوە، بیرۆکـەی هێـرش کردنـە سـەر خانەقینـی هەیـە، بـە ئامـاژەی قائیمقامـی سـەڵاحیە بـە ویلایەتـی موسـڵ رادەگەیەندرێـت، لـەم بابەتـەدا لێکۆڵینـەوەی پێویسـت ئەنجـام بدرێـت و لـە هەمـوو کاتێـك زیاتـر چاودێـری بکرێـن و رێگـە نەدرێـت سـەرپێچی ئەنجـام بدرێـت، لـە ناوەخـۆ ئـاگاداری و رێنمایـی پێویسـت و تونـد دەرچـووە، تەلەگرافنامـەی بەندەمـان لـە مێـژووی ١٣ ئـاب ١٣٢٣ راگەیەنـدراوە، کـە تابوورێـك رەوانـی خانەقیـن بکرێـت.		

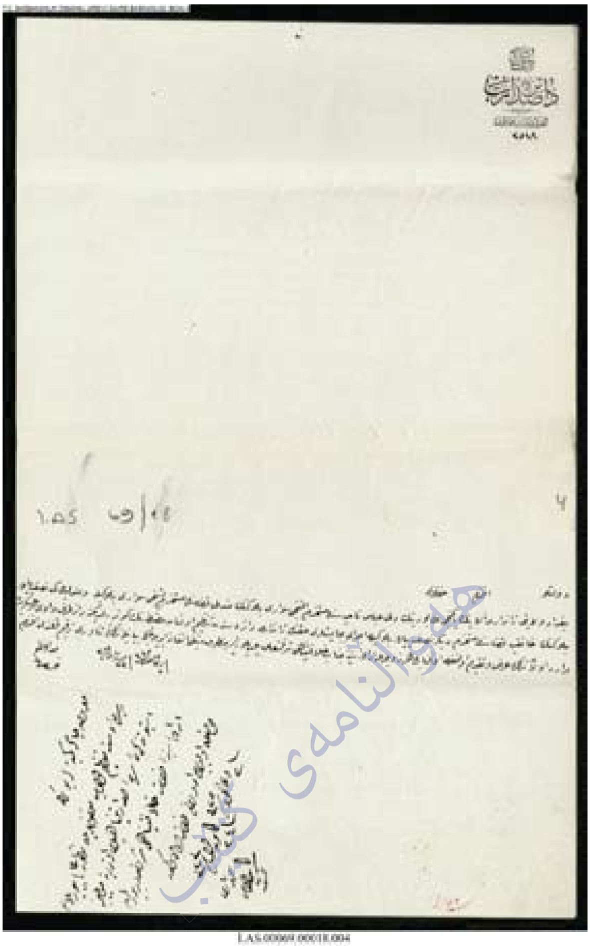

İ.AS.00069.00018.004

7 زیلقەعدە 1325/ 12 کانوونی یەکەم 1907	00069.00018	İ.AS
بابی عالی فەرمانگەی سەدارەت دیوانی هومایۆنی ئێستا ٣٥١٨ جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم تابووری دووەمی ئالآی ژاندارمەی ویلایەتی بەغداد لە ناحیەی دەلی عەباس جێگیرن، بلۆکی شەشەمی سوارەش لە قەزای مەندەلی جێگیرن، هەروەها بلۆکی پێنچەمی سوارە و نیوەی بلۆکی پیادەی مەندەلی کە لە قەزای خانەقین بەکار دەهێنرێن، لەگەڵ نیوەی بلۆکی پیادە گۆرینەوەیان پێ دەکرێت، لەم بارەیەوە مەزبەتە لە فەرمانگەی ژاندارمە رێکخراوە و رەوان کراوە، نووسراوی سەرعەسکەری والآش راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم. سەدری ئەعزەم		

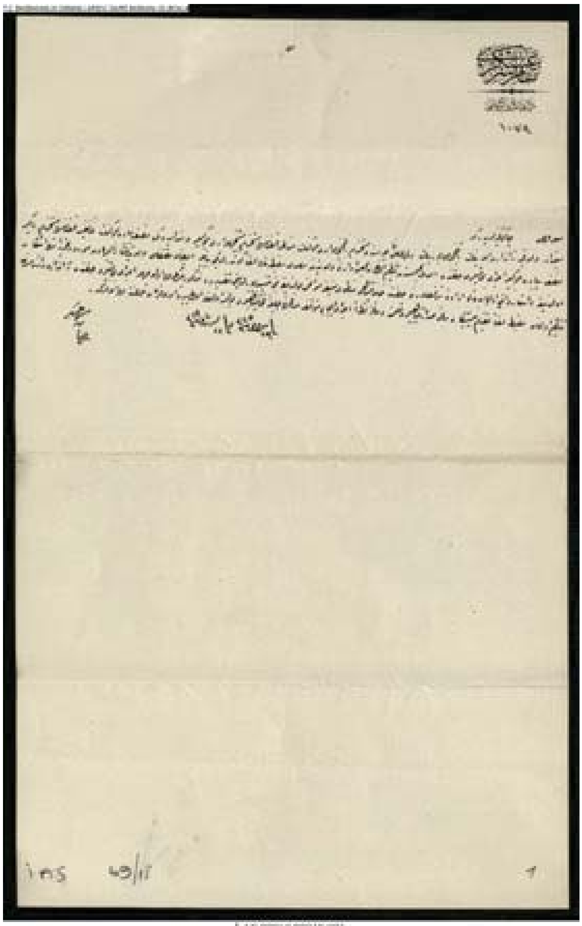

İ.AS.00069.00018.001

İ.AS	00069.00018	29 شەوال 1325/ 5 کانوونی یەکەم 1907

پایەی سەرعەسکەر
فەرمانگەی ژاندارمە
١٠٧٩
راگەیاندراوی بەندەمانە

تابووری دووەمی ئاڵای ژاندارمەی ویلایەتی بەغداد لە ناحیەی دەلی عەباس و بلۆکی شەشەمی سوارە لە مەندەلی جێگیرن، لەگەڵ بلۆکی پێنجەمی سوارە و نیوەی بلۆکی پیادەی مەندەلی کە لە قەزای خانەقین جێگیرە لەگەڵ نیوەی بلۆکی پیادە گۆرینەوەیان پێ بکرێت، لەم بارەیەوە مەزبەتە لە ئەنجوومەنی ئاڵا رێکخراوە و لە ئەنجوومەنی کارگێری ویلایەت پەسەند کراوە و هاوپێچ رەوان کراوە، بە راگەیاندنی نووسراو هاتووە ئاماژە بە جێبەجێ کردنی کارەکە دەکات، جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمان کارەکە یەکلایی دەکاتەوە، بە تێروانین لە بابەتەکە بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.

رزا سەر عەسکەر

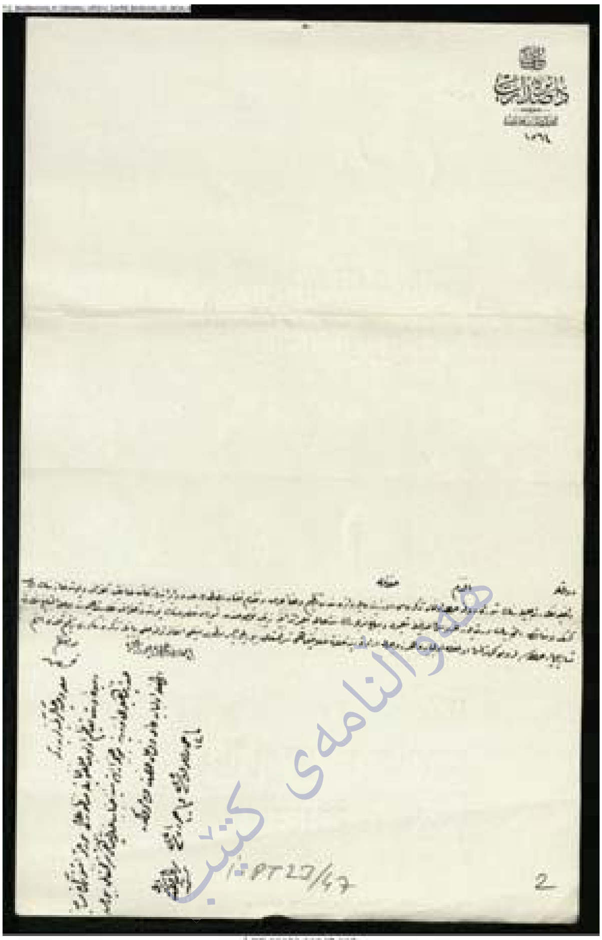

İ.PT.00023.00047.002

İ.PT	00023.00047	9 جەمادی یەکەم 1325 /20 حوزەیران 1907

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٥٦٤
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار حەواڵەی شورای دەوڵەت کراوە، لەم بارەیەوە مەزبەتە لە فەرمانگەی داراییش رێکخراوە بە هاوپێچ راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، خانەی تەلەگراف و پۆستەی خانەقین کە دەکەوێتە سەر سنووری ئێران بە دەرخستە و کەم کردنەوە بری ٦٤٠٠ قوروش خەرجی نۆژەن دەکرێتەوە، هەروەها برە پارەی دیاریکراو لە رێکخستنی دەرماڵەی نۆژەنکردنەوەی بینایەی ئەم ساڵە رێك دەخرێت، بۆ ئەم مەبەستەش پێویستە لە نەزارەتی ناوهاتوو ئاگاداری حەواڵەی نەزارەتی پۆستە و تەلەگرافی پایەبەرز بکرێت، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

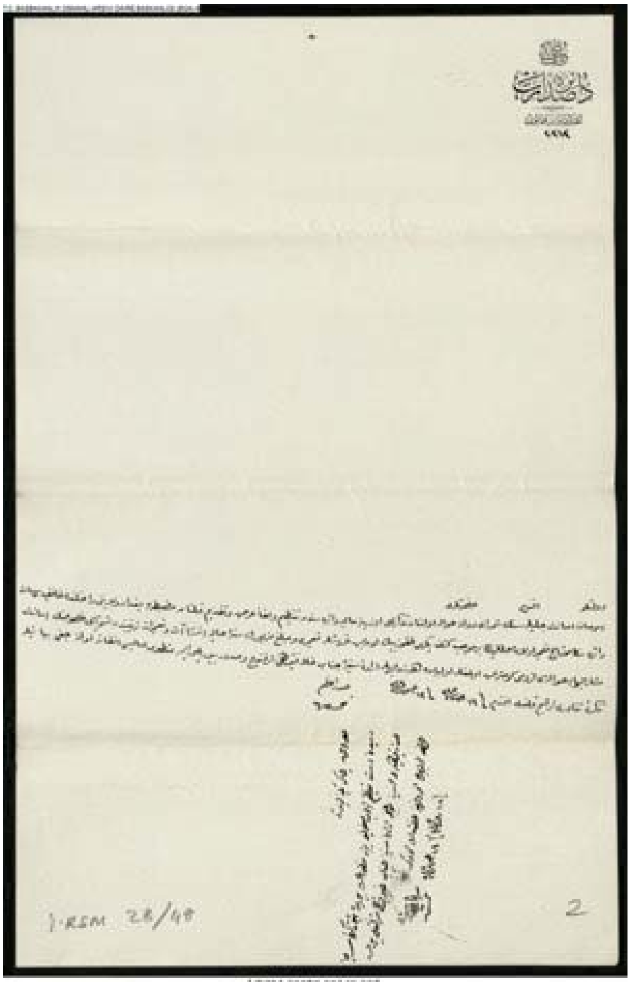

I.RSM.00028.00048.002

İ.RSM	00028.00048	16 رەجەب 1325/ 25 ئاب 1907

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٢٣١٣
جەنابی پاپەیەبەرزی ئەفەندم
نووسراوی رسوماتی ئەمانەتی شکۆدار حەواڵەی شورای دەوڵەت کراوە، هەروەها مەزبەتەی ڕێکخراوی فەرمانگەی دارایی ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، بۆ ئەم شوێنانەی لە فەرمانگەی رسوماتی خانەقین سەر بە ویلایەتی بەغداد، کە پێویستی بە نۆژەن کردنەوەیە، بە گوێرەی دەرخستە بڕی ٢٩,١٥ قوروش دیاریکراوە، ئەم بڕە پارەیەش لە ڕێکخستنی دروست کردن و نۆژەنکردنەوەی ئەم ساڵەدا دابین بکرێت، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

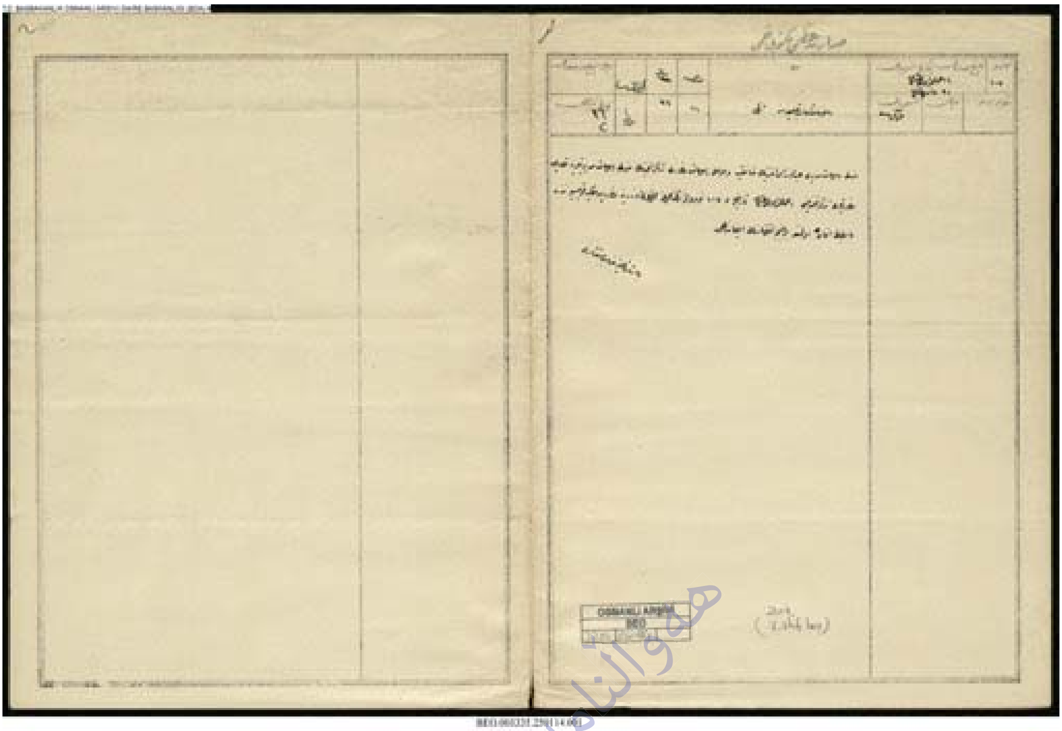

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003335.250114	14 جەمادی یەکەم 1326 /14 حوزەیران 1908
بۆ رسوماتی ئەمانەتی شکۆدار عەبدولـرەزاق ئەفەنـدی بەرێوەبـەری رسـوماتی مەندەلـی لـە بەرێوەبـەری رسـوماتی خانەقیـن، هەروەهـا شـاکر ئەفەنـدی فەرمانبـەری رسـوماتی موسـڵ لـە بەرێوەبـەری رسـوماتی مەندەلـی ئەرکەکەیـان پەسـەند کـراوە، لەسـەر نـووسراوی ١ جەمـادی یەکـەم ١٣٢٦ ژمـارە ١٠٧ حەواڵـە کـراو بـە مەزبەتـەی قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـە باسـکراوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.		

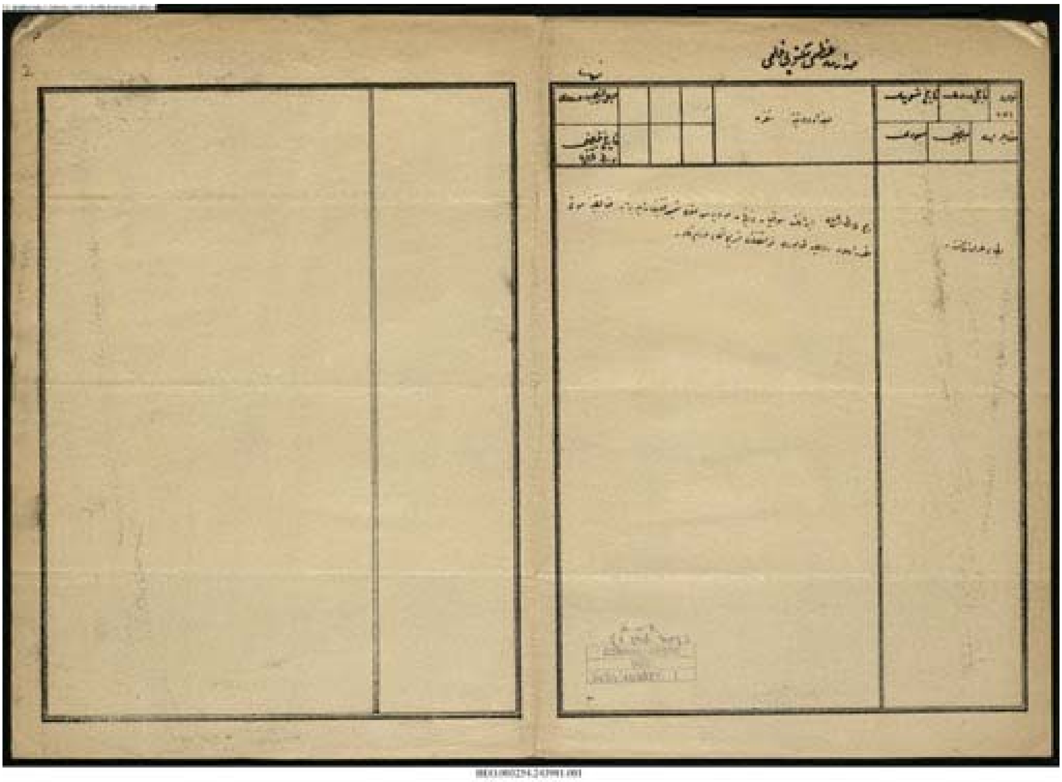

BEO	003254.243981	15 موحەڕڕەم 1326/ 18 شوبات 1908
شیفرە بۆ ویلایەتی بەغداد لە ٥ شوبات ١٣٢٣، بۆ لێکۆڵینەوە لە تێپەڕبوون و ئامادەکردنی باری ئێران، بڕیارە تابووری ڕەدیف ڕەوانی خانەقین بکرێت، پێویستە بە پەلە کارەکە جێبەجێ بکرێت.		

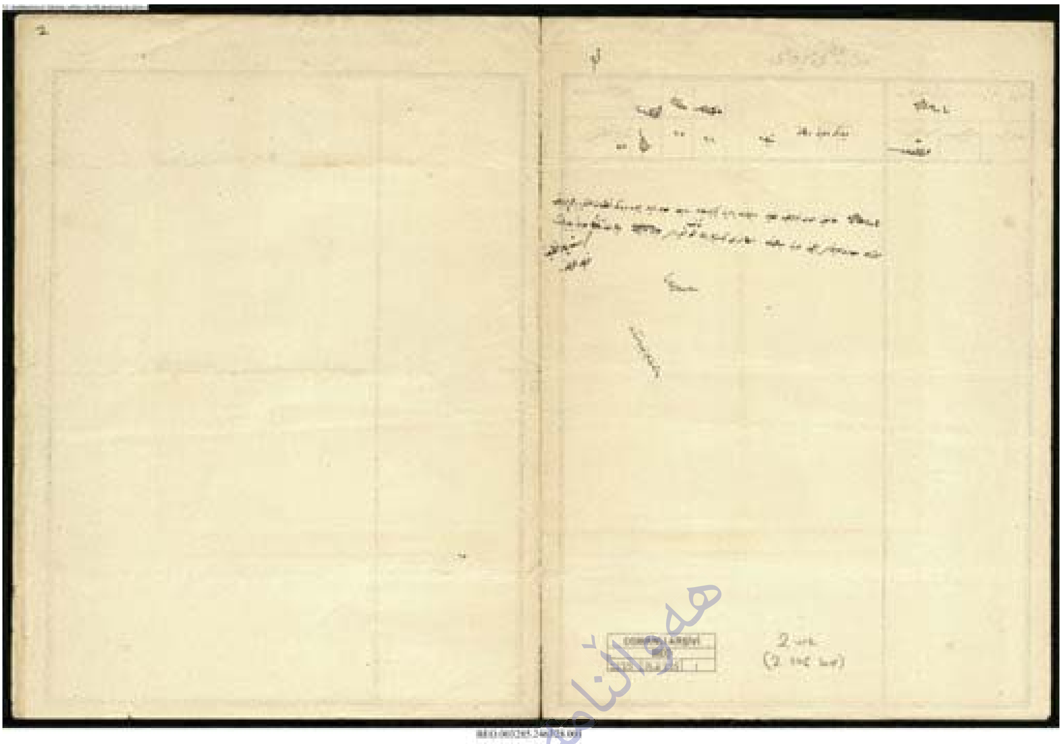

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003285.246328	2 رەبیعی یەکەم 1326/ 4 نیسان 1908
بۆ وەکالەتی ویلایەتی دیاربەکر لـە ٢٦ شـوبات ١٣٢٣، ئـەم نیزامیـەی دەچێتـە خانەقیـن و ئـەم تابوورانـەی رەدیـف کـە دەچێتـە شـوێنی ئـەوان، لـە خاڵـی سـەربازی زیـاد دەکرێـن، بـۆ خەرجـی ئەندامانـی رۆیشـتوو بـری پـارە رێکخـراوە و نابـێ کێشـە دروسـت بێت.بـە ئامـاژەی نەزارەتـی دارایـی راگەیەنـدراوە.		

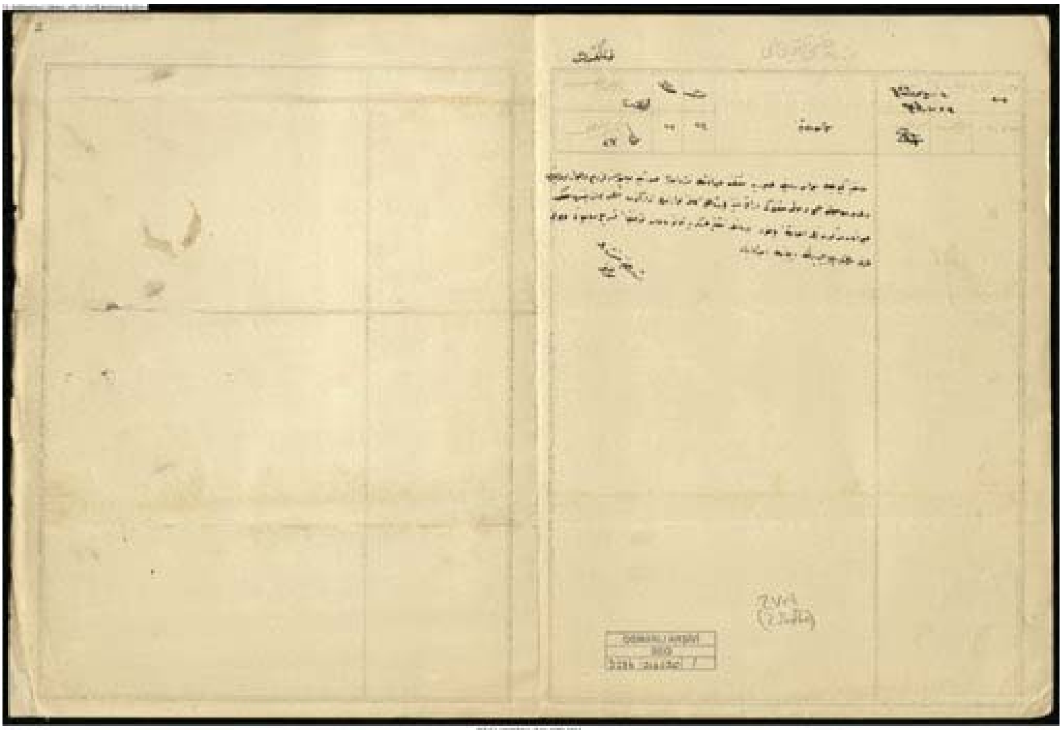

BEO	003286.246420	4 رەبیعی یەکەم 1326/ 6 نیسان 1908
بۆ ویلایەتی سیواس تابوری رەدیفی سیواس دەچێتە خانەقین، ژمارەی ئاژەڵەکانیان راگەیاندراوە و پێویست بە فرۆشتنی نەکراوە، هەروەها بۆ کۆکردنەوە و رەوان کردنی تابوورەکە، بە فەرمانی پاشا گشت پێداویستی ئامادە بکرێت، هەروەها پشت بەستن بە یاسانامەی گواستنەوەی سەربازی ئاژەڵەکانی ناوهاتووش بفرۆشرێت و زانیاریش بدرێتە لایەنی والای سەر عەسکەر.		

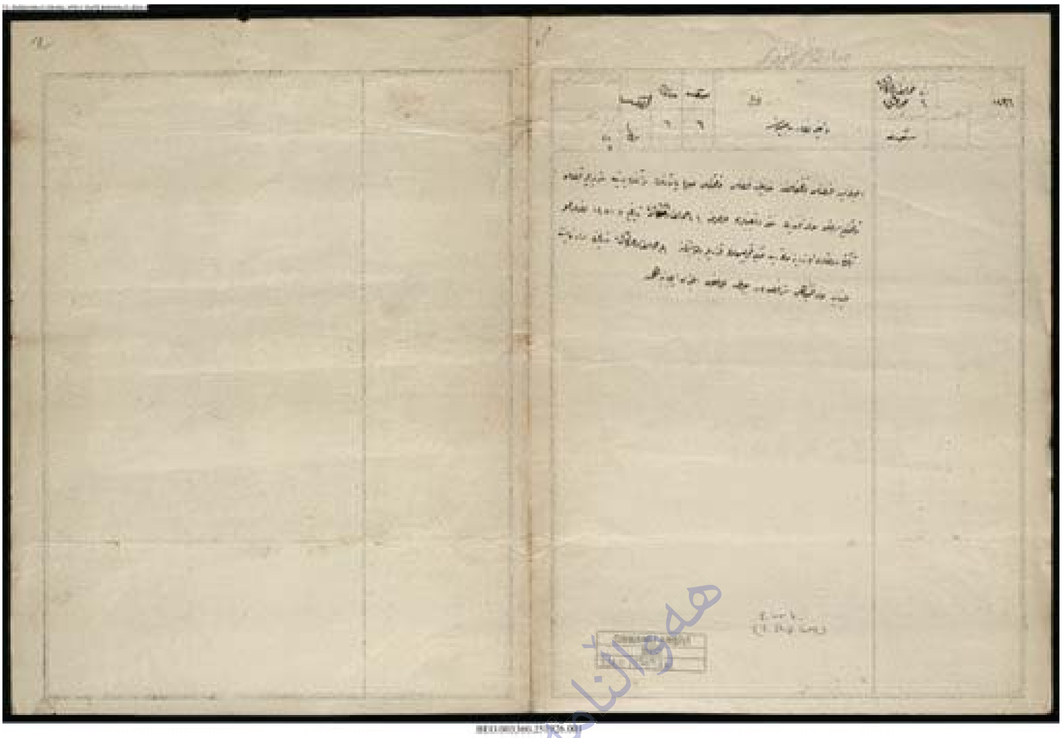

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><th>BEO</th><th>003360.251926</th><th>20 جەمادی کۆتایی 1326/ 20 تەمموز 1908</th></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
ساڵح پاشا قائیمقامی قەزای خانەقین لە قائیمقامیەتی قەزای ئەبوعەریش، لە شوێن ئەویش خالد ئەفەندی قائیمقامی پێشووی قەزای میترۆفیچە دامەزرێن، بۆ ئەم مەبەستە نووسراوی مێژووی ٢٦ جەمادی یەکەم ١٣٢٦ ژمارە ١٤٥١ بە بڕیاری قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت، لە مێژووی ١٩ جەمادی کۆتایی ١٣٢٦ رەزامەندی نیشان دراوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.</td></tr>
</table>

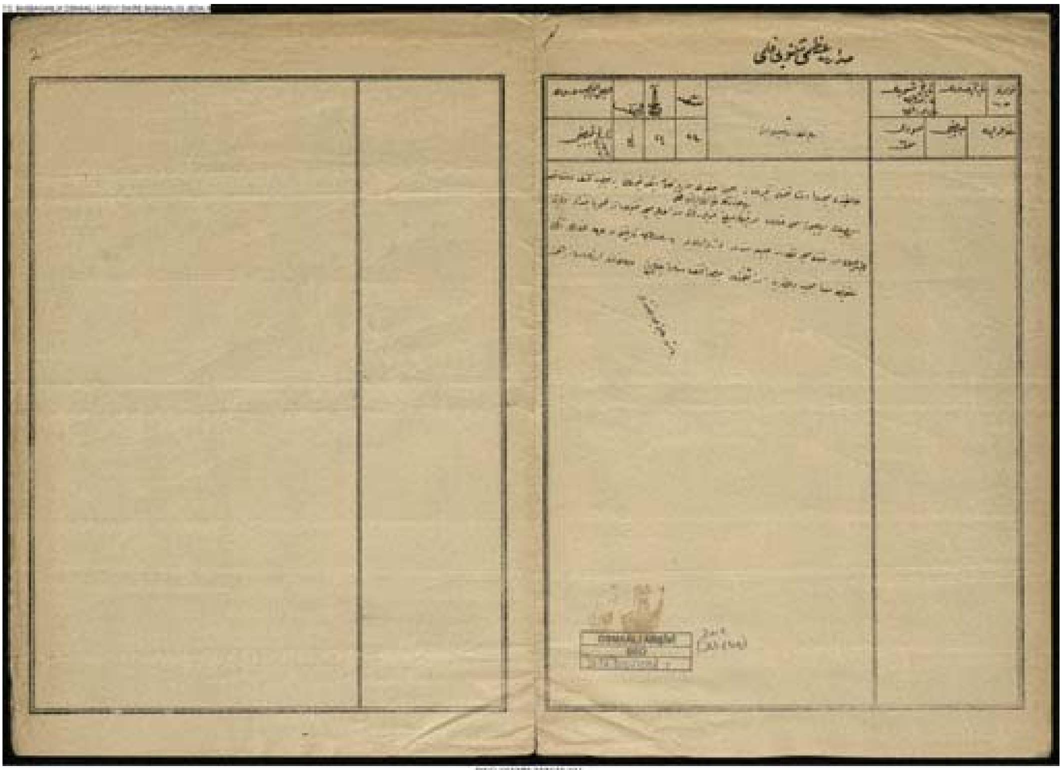

BEO.003372.252855.001

BEO	003372.252855	9 رەجەب 1326/ 7 ئاب 1908
بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار بۆ سەر لە نوێ دروست کردنی دووکەڵ خانەی خانەقین، بە پێویست زانراوە ٢ چاڵ هەڵکەندرێت، بۆ دەرخستە و کەمکردنەوەکەشی بری ٣,٣٥٠ قوروش خەرجیەکەی بووە، بری پارەی ناوهاتوو لە ئەم ساڵەدا لە دەرماڵەی تەندروستی هەژمار کراوە، لە بارەی حەواڵە کردنی بۆ ویلایەتی بەغداد، لە نەزارەتی تەندروستی شکۆدار نووسراوی مێژووی ٦ رەجەب ١٣٢٦ ژمارە ٦٥ هاتووە و لەگەڵ هاوپێچ بۆ سەروو رەوان کراوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی و ناردنەوەی هاوپێچەکان.		

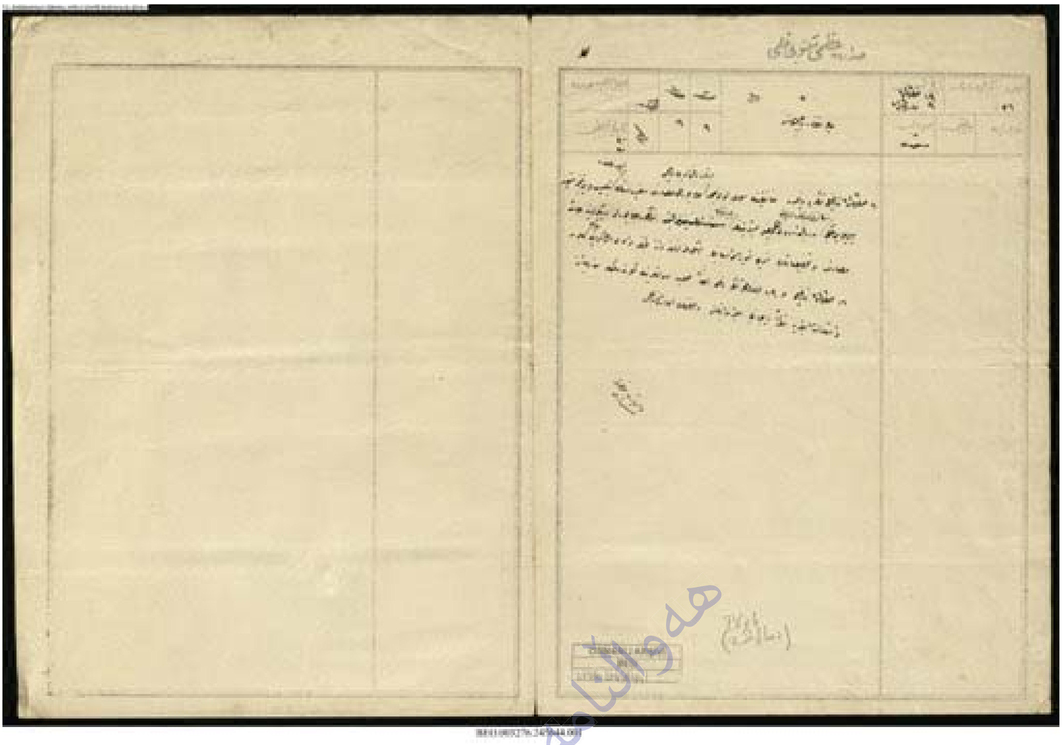

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003276.245644	19 سەفەر 1326/ 23 مارت 1908
بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار هاوپێچ نووسراوی مێژووی ٩ سەفەر ١٣٢٦، تابووری سێیەم سەر بە ئاڵای ٣١ رەوانی خانەقین دەکرێت، لە ویلایەتی بەتلیس دابین کردنی خەرجی رۆیشتنی تابوورەکە بە مەحاڵ نیشان دراوە و لە موشیرەتی لەشکری چوارەمی هومایۆن راگەیەندراوە، خەرجی تابووری ناوهاتوو و خەرجیەکانی تر بەپەلە جێبەجێ بکرێت، ئەمجارە لە والای سەر عەسکەر نووسراوی مێژووی ١٦ سەفەر ١٣٢٦ ژمارە ٢٩ هاتووە و هاوپێچ بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بەرایەکان و ئاماژەکانی پێشوو جێبەجێ بکرێت و رابگەیەندرێت، هاوپێچەکانیش رەوان بکرێتەوە.		

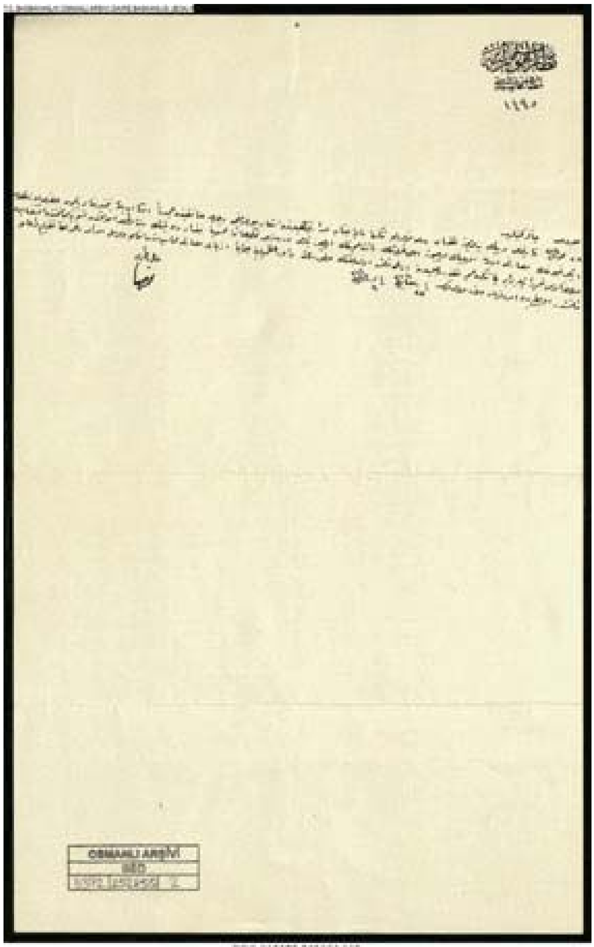

BEO.003372.252855.002

BEO	003372.252855	25 رەمەزان 1326 /21 تشرینی یەکەم 1908
نەزارەتی کاروباری دارایی خەرجی ژمێریاری ١٤٩٥ راگەیەندراوی بەندەمانە نووسراوی مێژووی ٢٨ تەممووز ١٣٢٤ ژمارە ١٧٩٧ ی پەیوەندیداری سەدارەتی جەنابی پاشا ئاماژەی پێکراوە، بۆ دروست کردنی دووکەڵخانەی خانەقین، پێویستی بە هەڵکەندنی دوو چاڵ هەیە و خەرجیەکەشی ٣٣٥٠ قوروش دەکات، ئەم برە پارەیەش لە دەرماڵەی فەرمانگەی تەندروستی بۆ ساڵی ١٣٢٤ هەژمار کراوە، حەواڵەنامەکە و نووسراوەکەی رەوانی نەزارەتی تەندروستی شکۆدار کراوە، لە وەڵامی جەنابی پاشا، نووسراو لە ژمێریاری خەرجی ئامادەکراوە و هاوپێچ پێشکەش کراوە و رەوان کراوەتەوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە. نازری دارایی محەمەد رزا		

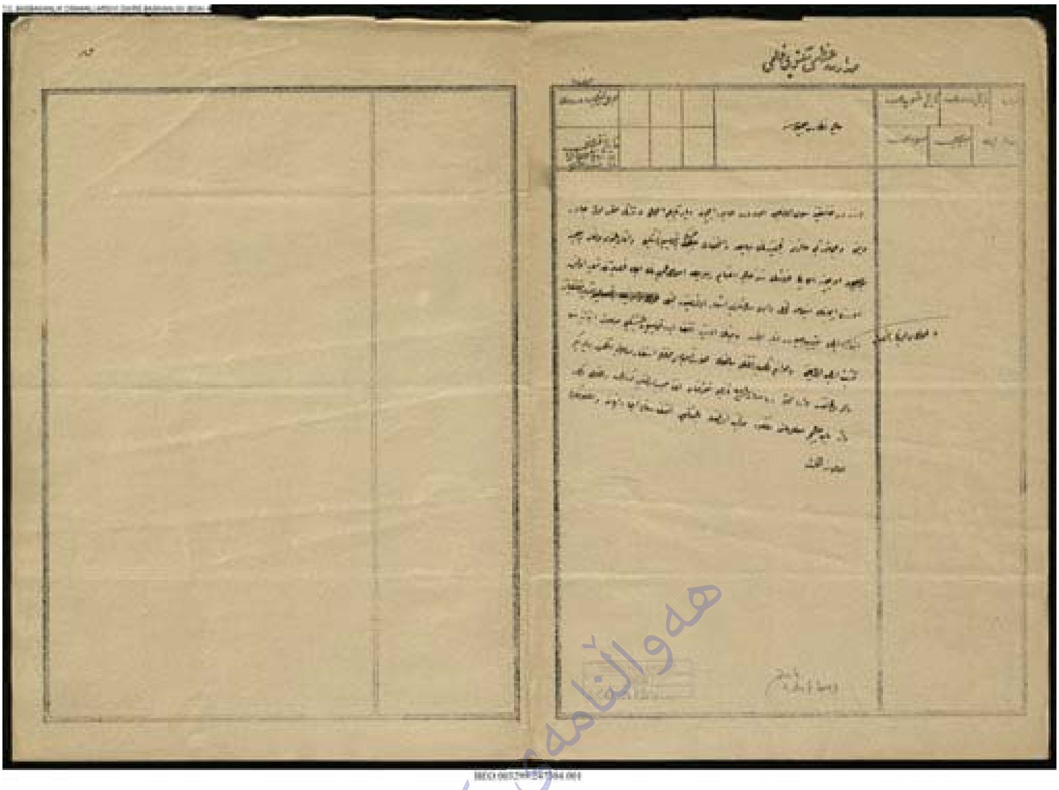

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003299.247384	23 رەبیعی یەکەم 1326/ 25 نیسان 1908

بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار
١٤ تابوور لە وەزنە بۆ خانەقین رەوان دەکرێت، لە دیاربەکریش جادر و پێداویستی رەوان دەکرێت، هەروەها پێداویستی وەکو جلوبەرگ دەکڕدرێت و ئامادە دەکرێت، بۆ ئەم کارەش قۆمیسیۆنێك دادەمەزرێت و یەك ملیۆن و ٣٥٠ هەزار قورۆش لە رسوماتی مەڕوماڵاتی ئەم ساڵەدا رێك دەخرێت، بۆ جێبەجێ کردنی ئاماژە دراوەتە والای سەر عەسکەر، لە ئێستاوە لە موشیرەتی شکۆدار نووسراوی بۆ کراوە، بە دامەزراندنی قۆمیسیۆنەکە دەستپێشخەری دەکرێت و مامەڵەی سەرەتایی ئەنجام دەدرێت، لەبارەی دابین کردنی کەلوپەل و رێکخستنی پارەکەی لە وەکالەتی والی دیاربەکر تەلەگرافنامە لە مێژووی ١٠ نیسان ١٣٢٤ هاوپێچ بۆ سەروو نێردراوە، لە بابی عالی بە ووردبینی کردن کارەکە جێبەجێ بکرێت و ئەنجامەکەی رابگەیەندرێت و هاوپێچەکانیش رەوان بکرێتەوە.

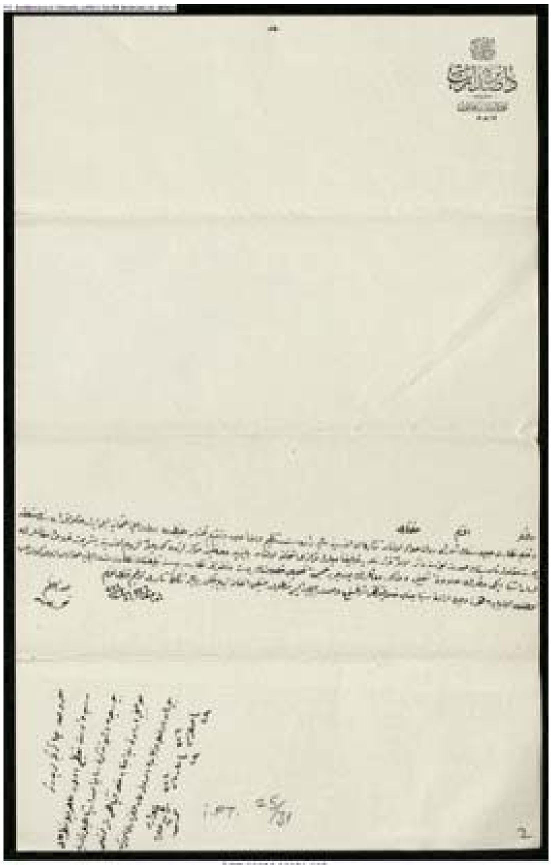

I.PT.00025.00031.002

<table>
<tr><td>İ.PT</td><td>00025.00031</td><td>15 سەفەر 1326/ 19 مارت 1908</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٥٨٧
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لەسەر نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆ کە حەواڵەی شورای دەوڵەت کراوە، مەزبەتە لە فەرمانگەی دارایی ڕێکخراوە، بە هاوپێچەوە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لە نێوان دەوڵەتی عوسمانی و حکوومەتی ئێران مقاوەلەنامەی پۆستە ڕێکخراوە، بە پشت بەستن بە بریارنامە، مەرکەزی بایەزید و خانەقین دانراوە، هەر یەکە بە مووچەی ٥٠٠ قوروش و شارەزا لە زمان دوو فەرمانبەر دادەمەزرێت، هەروەها مووچەی باسکراو لە بودجە زیاد دەکرێت، بۆ ئەمەش ئاگاداری دراوەتە نەزارەتی پۆستە و تەلەگراف، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.</td></tr>
</table>

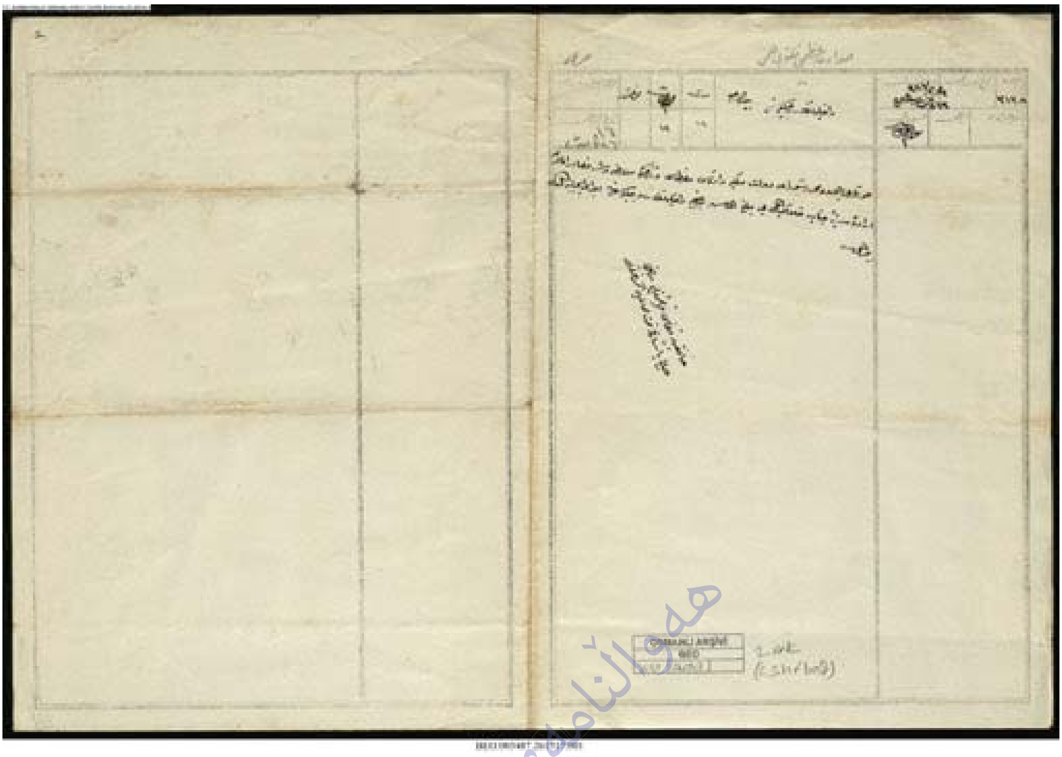

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003487.261517	3 موحەررەم 1327/ 25 کانوونی دووەم 1909
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار وێنەکانی لە بالادا تۆمار کراوە، مەزبەتەی فەرمانگەی مولکیەی شورای دەوڵەت و نووسراوی راگەیەندراو و فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە پەراوێز دەریخستووە، لە نەزارەتی ناوەخی شکۆدار هیممەت بکرێت. قائیمقامی پێشووی قەزای خانەقین ساڵح پاشا دراوەتە دادگا.		

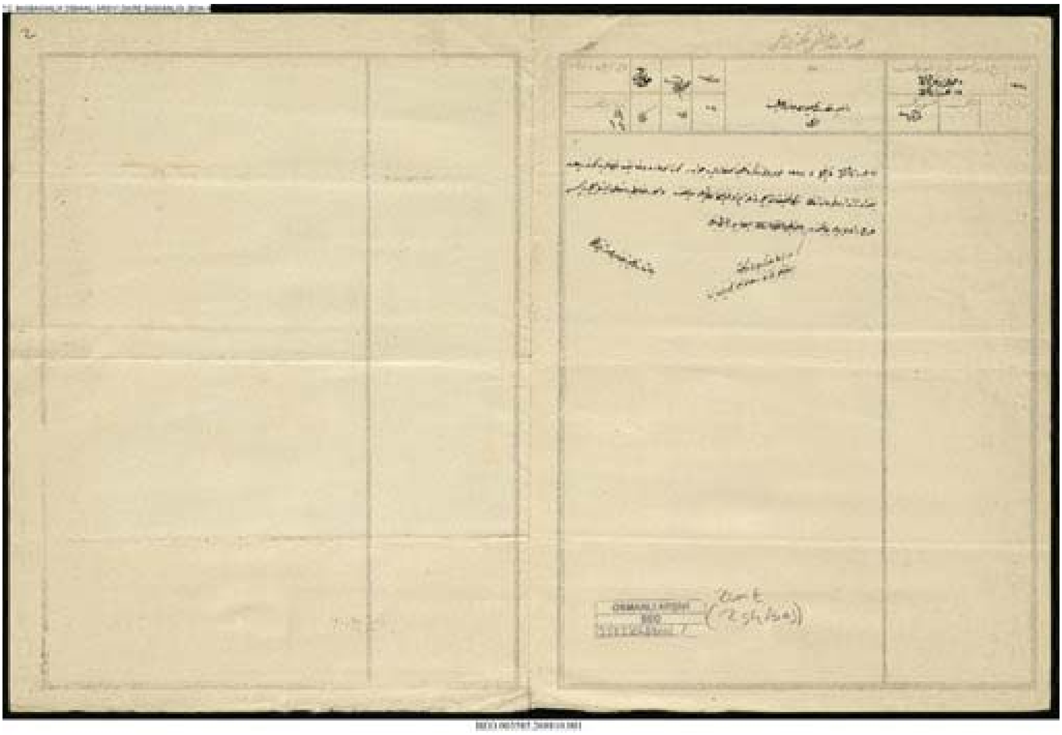

BEO	003585.268810	8 جەمادی کۆتایی 1327/ 27 حوزەیران 1909
بۆ لایەنی عالی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار وەڵامــی نــووسراوی مێــژووی ١١ حوزەیــران ١٣٢٥ ژمــارە ١٣٦١، قوماندانــی ژاندارمــەی بەغــداد رەوانــی قەزاكانــی كوتولئیــمارە و خانەقیــن كــراوە، بــەڵام روون نەبۆتــەوە بــۆ چ لێكۆڵینەوەیــەك رۆیشــتووە، ئەگــەر بــۆ كاروبــاری زەبتیــە بێــت، ئــەوا خەرجــی رێــگا نادرێــت، لــە وەكالەتــی ویلایەتــی بەغــداد خوێندنــەوەی بــۆ بكرێــت و ئەنجامــی رابگەیەندرێــت.		

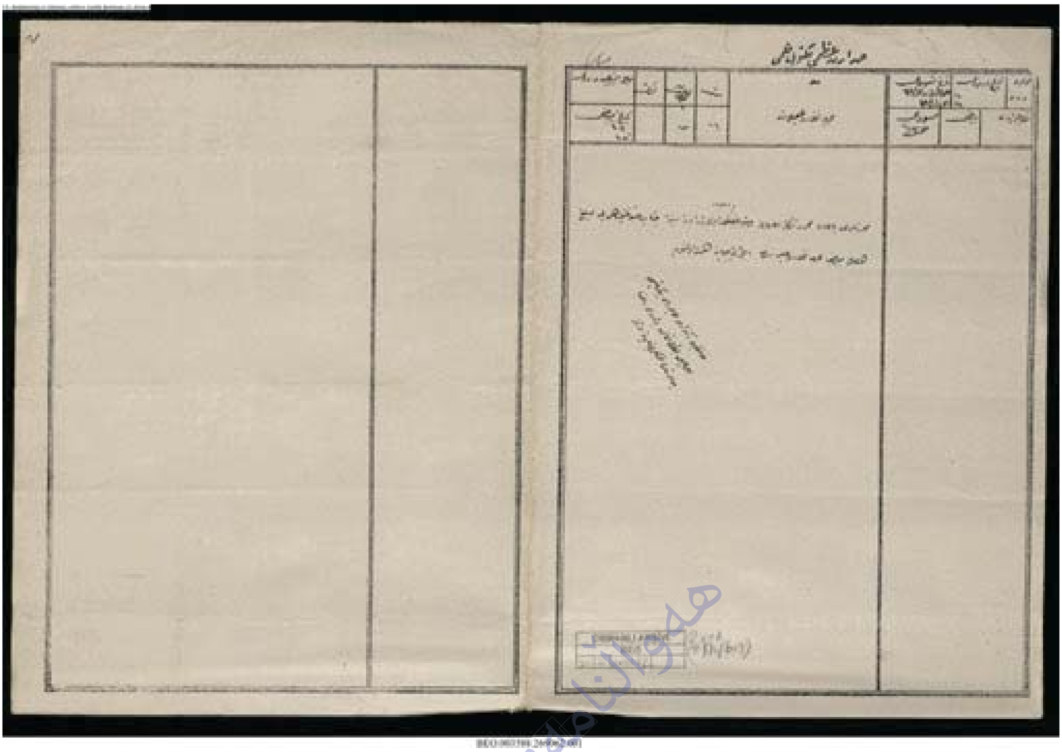

BEO	003588.269062	11 جەمادی کۆتایی 1327/ 30 حوزەیران 1909

بۆ نەزارەتی جەنگی پایەبەرز
وێنـەی نـووسراوی راگەیەنـدراو لـە بـاڵا تۆمارکـراوە و بەگوێـرەی پەراوێـزی فەرمانـی پاشـای جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت لـە نەزارەتـی جەنگـی پایەبـەرز جێبەجـێ بکرێـت.

لە بارەی سزادانی رزا چاوش برای هاوژینی ئیسماعیل بەگ بینباشی تابووری ژاندارمەی خانەقین.

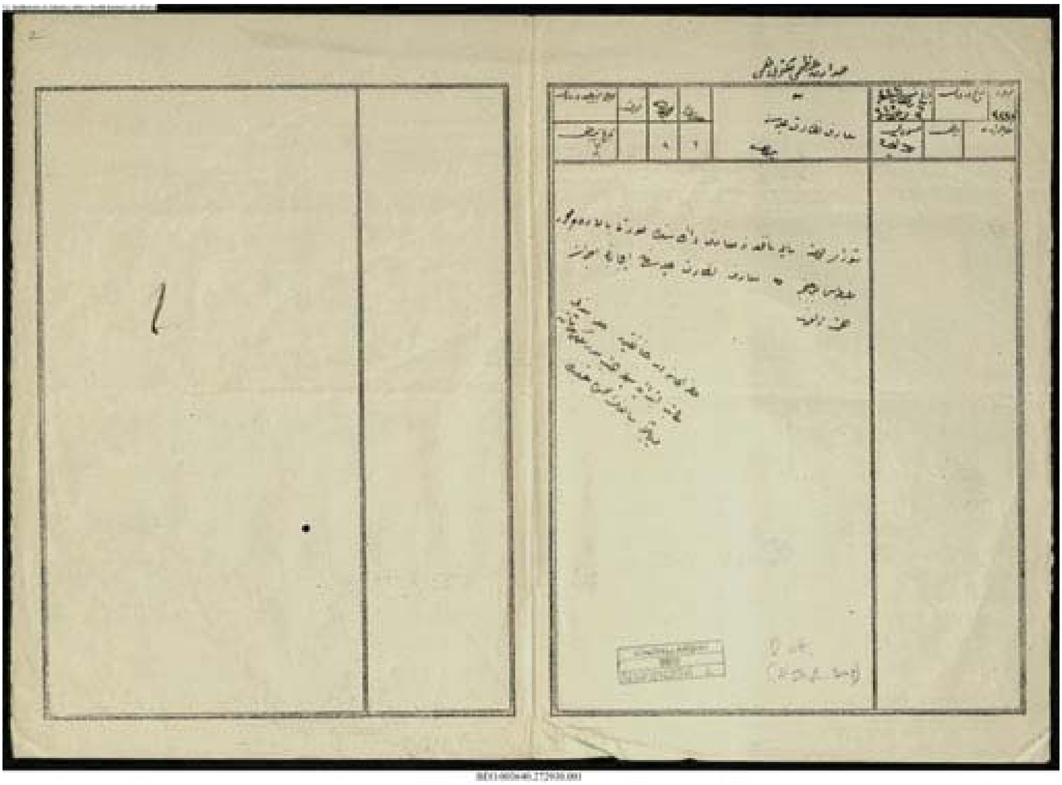

BEO	003640.272930	7 رەمەزان 1327/ 22 ئەیلوول 1909

بۆ نەزارەتی مەعاریفی پایەبەرز
وێنەی مەزبەتەی فەرمانگەی دارایی و نافیعە و مەعاریفی شورای دەوڵەت لە باڵا تۆمار کراوە، لە نەزارەتی مەعاریفی پایەبەرز هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

لە بارەی مووچەی مەکتەبە سەرەتاییەکانی خانەقین و حللە و مەندەلی لەگەڵ بەرێوەبەرایەتی هیت، لە بەشی پارەی هاوکاری هەژمار کراوە.

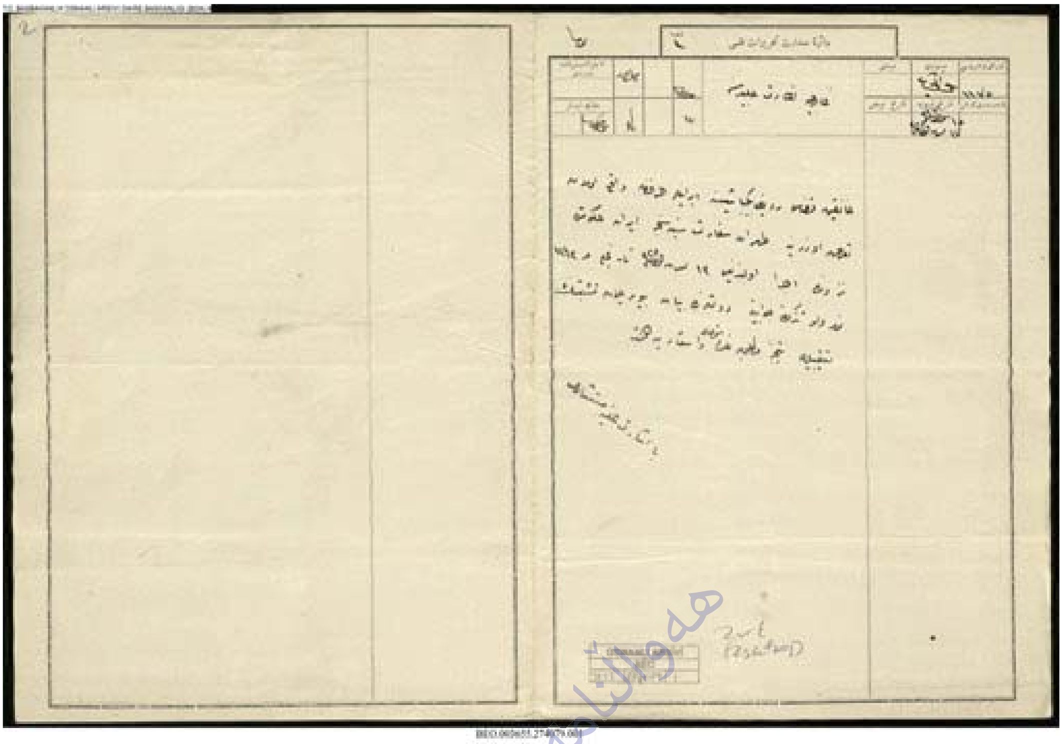

BEO.003655.274079.001

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003655.274079	15 شەوال 1327/ 30 تشرینی یەکەم 1909

بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
لەلایەن ئێرانەوە بینباشی رەدیفی قەزای خانەقین تووشی هێرش بۆتەوە، ئەم کارەش لە باڵیۆزخانەی تەهران بە ئاگاداری حکوومەتی ئێران کراوە، لە وەڵامی نووسراوی مێژووی ١٣ تشرینی یەکەم ١٣٢٥ ژمارە ١١٤٢ بە دەوڵەت راگەیەندراوە، بە چاودێری کردنی دەستپێشخەریەکان ئەنجام بدرێت و داواکاری رابگەیەندرێت و هیممەت بکرێت لە ئاماژە پێکردنی.

İ.AS	00086.00030	9 جەمادی کۆتایی 1327/ 28 حوزەیران 1909

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٥٩٣
جەنابی بەمیهرەبانی ئەفەندم
تابووری ژاندارمەی خانەقین بینباشی ئیسماعیل بەگ لەگەڵ برای هاوژینەکەی رزا چاوش، بە هاوبەشی دارکاری کاتیب تاڵب ئەفەندی و ئەمینی بلۆك حوسێن کوڕی غەفوریان کردووە، لە ناوبراوان بینباشی ئیسماعیل بەگ بە گوێرەی سزای یاسانامەی هومایۆن ماددەی ١١٣ ی بریارەکان بۆ ماوەی ٣ مانگ لە تابوورەکە بگۆردرێت، رزا چاوشیش بە گوێرەی یاسانامەی باسکراو بە ماددەی ١٠٣ بۆ ماوەی ١٢٠ رۆژ بە شێوەیەکی ئاسایی ٨ مانگیش بە کۆت و زنجیر لە گرتووخانە دەمێنێتەوە، حوسێن کوڕی غەفوریش بە یاسانامەی باسکراو بە ماددەی ٩٨ بۆ ماوەی ٣٠ رۆژ، جگە لەمەش ١٥ رۆژ بە کۆکراوەیی ٤٥ رۆژ زیندانی دەکرێت، نووسراوی نەزارەتی جەنگی پایەبەرز هاوپێچ راگەیەندراوە و بەرز کراوەتەوە، جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

سەدری ئەعزەم

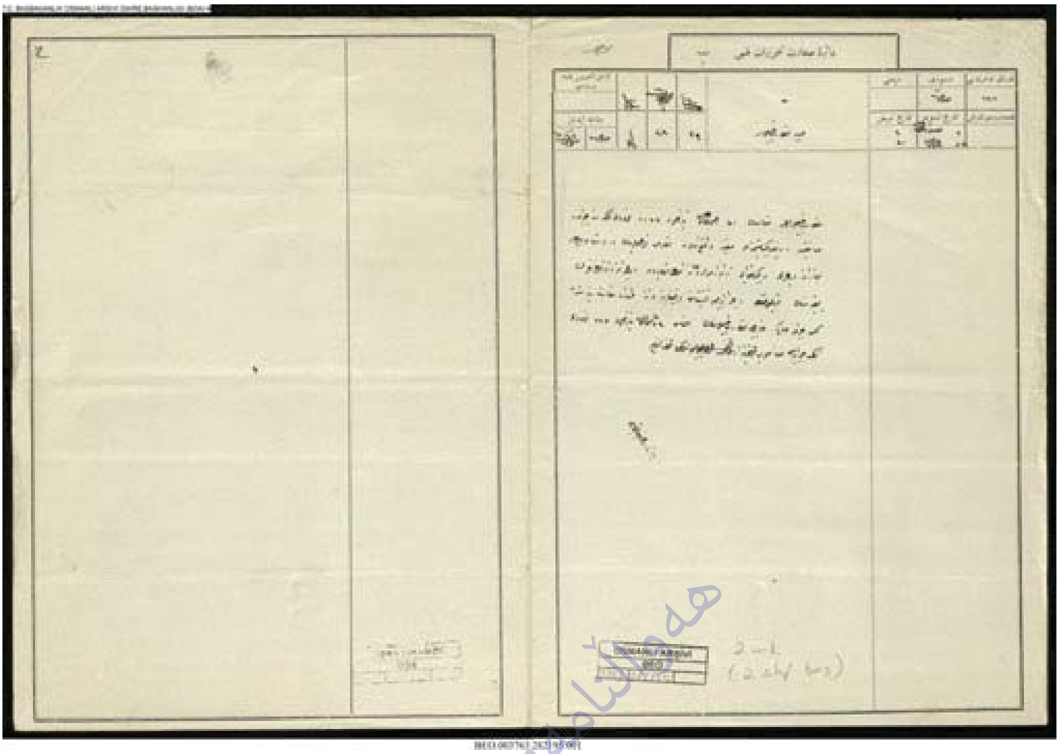

هەڵاڵەی کتێب

BEO	003763.282195	3 جەمادی کۆتایی 1328/ 12 حوزەیران 1910

بۆ نەزارەتی جەنگی شکۆدار
وەڵامی نووسراوی مێژووی ٣٠ ئاب ١٣٢٥ ژمارە ٢٠٨٤ی نەزارەتی شکۆدارە، بینباشی رەدیفی خانەقین لەگەڵ هاوەڵانی هەستاون بە دەستگیر کردنی چەتەکان، هەروەها ئەو کەلوپەلەی پەیوەستە بە بینباشی و ژاندارمەکان رادەست کراونەتەوە، لە بارەی رادەست کردنی ئەوەی ماوەتەوە دەستپێشخەری کراوە، لە باڵیۆزخانەی تەهران لەم وەڵامەی هاتووە نووسراوی مێژووی ٢٤ مایس ١٣٢٦ ژمارە ٢٨٥ی نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار وەڵام دراوەتەوە.

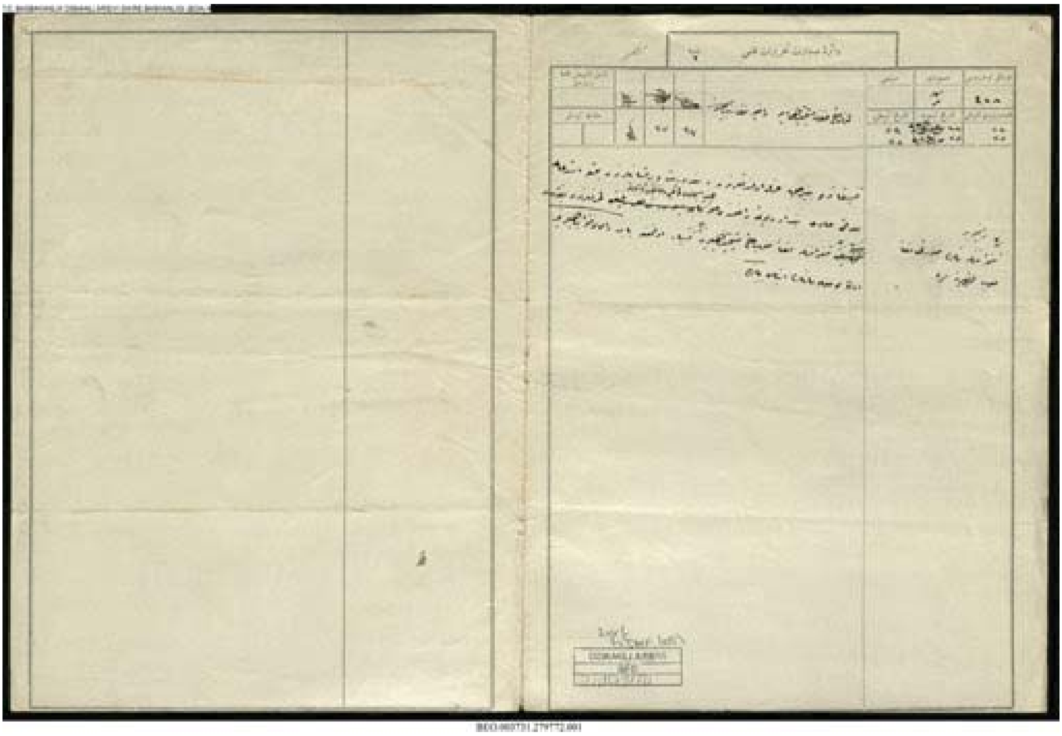

<table>
<tr><td>BEO</td><td>003731.279772</td><td>28 ڕەبیعی یەکەم 1328/ 9 نیسان 1910</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ لایەنی عالی جەنابی پەیوەندیداری مەشیخەت و نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار لەلایەن نائیبەکانی حللە و هندیە و سەماوە و کازمیە و خانەقینی سەر بە ویلایەتی بەغداد تەلەگرافنامە لە بەغداد دەرچووە و تێدا ڕایانگەیاندووە بە ناحەقی لە کارەکەیان دوور خراونەتەوە و زوڵمیان لێکراوە، هاوپێچ بۆ پەیوەندیداری مەشیخەت بەرز کراوەتەوە، لەگەڵ تەلەگرافنامەی ناوەخۆ هاوپێچ بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، لە پەیوەندیداری فەتوای واڵا زانیاری ڕادەگەیەندرێت.</td></tr>
</table>

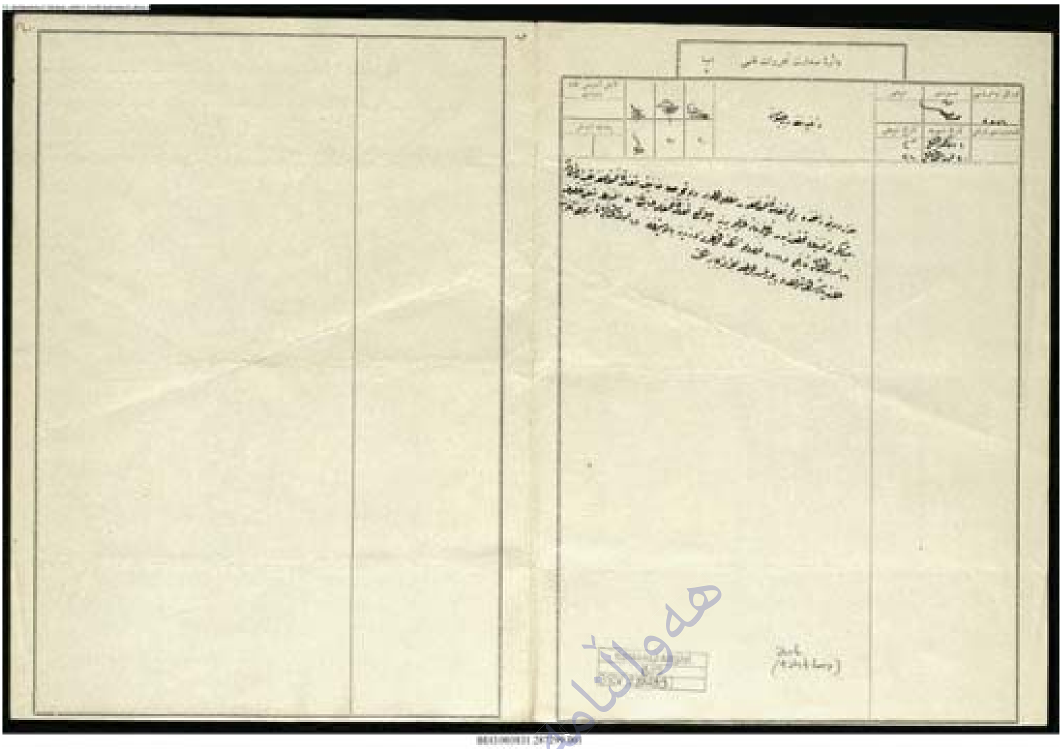

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003831.287299	1 زیلحیجه 1328/ 4 کانوونی یەکەم 1910

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
ئەمین شوکری ئەفەندی لە قائیمقامیەتی قەزای دلیم سەر بە ویلایەتی بەغداد جیابۆتەوە و لە قائیمقامیەتی قەزای خانەقین دامەزراوە، بەڵام دوای لێکۆڵینەوە دەرکەوتووە بەهۆی چالاکییە نەگونجاوەکانی دوور خراوەتەوە و لە شوێن ئەو عینایەتوڵڵا ئەفەندی دامەزرێت، لەم بارەیەوە لەسەر نووسراوی مێژووی ١٦ تشرینی دووەم ١٣٢٦ ژمارە ٢٠١١ بە فەرمانی پاشای جەنابی پاشا لە مێژووی ١٨ تشرینی دووەم ١٣٢٦ ڕەزامەندی نیشان داوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

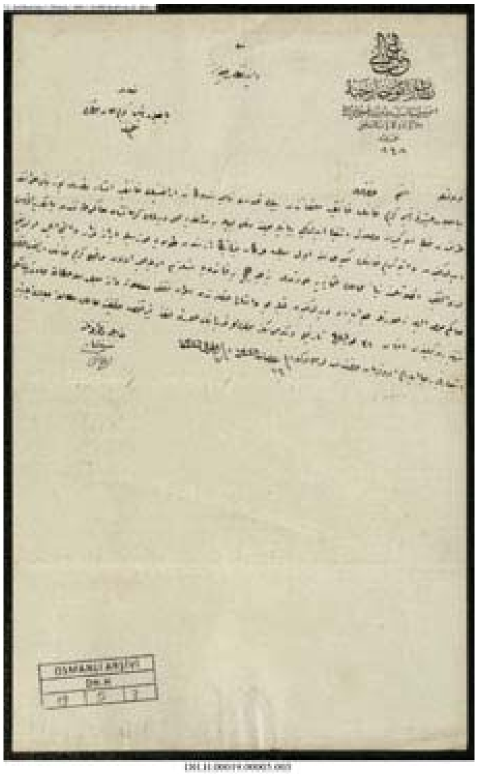

<table>
<tr><td>DH.H</td><td>00019.00005</td><td>16 رەمەزان 1328/ 21 ئەیلوول 1910</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
نەزارەتی کاروباری دەرەوە
بەرێوەبەرایەتی کاروباری سیاسی گشتی
قەڵەمی فەرمانگە و ویلایەتەکان
ژمارە ٨٤٨
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
پوختە: لە بارەی سەرۆکی باجەلان کەریم خان، هاوپێچ ١
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
فەرمانبەری دەیەك یوزباشی عەلی ئەفەندی دەستی بەسەر زەوییەکانی سەرۆکی عەشیرەتی باجەلان کەریم خان لە ناحیەی بینقۆدرەی سەر بە خانەقین داگرتووە و داهاتەکەی بۆ خۆی بردووە، بەم راگەیەندراوە رێگە نەدرێت کاری لەم شێوەیە ئەنجام بدرێت، لەلایەن حاکمی کرمانشا بە راپۆرت ئاماژەی پێکراوە، لە کاتی لێکۆڵینەوەکان دەرکەوتووە، کەریم خان پێش ٢٠ ساڵ بەهۆی خیانەتکارییەوە لەگەڵ هاوەڵانی هەڵاتووە و چۆتە ئێران، بۆیە گەرانەوەیان بۆ دەوڵەتی عوسمانی هیچ سوودێکی نابێت، لەبارەی زەوییەکانی کەریم خان بە چ جۆرێك حاکمی ناوهاتوو وەڵامی داوەتەوە، نووسراوی شەهبەندەری کرمانشا لە مێژووی ٣١ تەمموز ١٣٢٦ ژمارە ٢٨ نێردراوە و وێنەیەکی خوێندنەوەی بۆ کراوە، تکا دەکەم ئاماژەی پێ بکرێت، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.
راوێژکار بە ناوی نازری دەرەوە</td></tr>
</table>

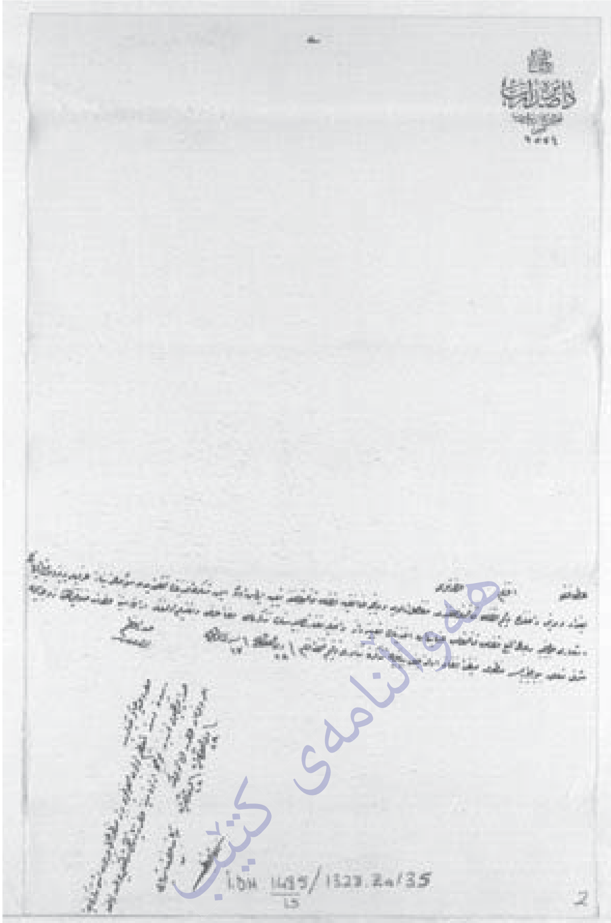

İ.DH.01485

<table>
<tr><td>28 زیلقەعدە 1328/ 1 کانوونی یەکەم 1910</td><td>01485.000015</td><td>İ.DH</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
قەڵەمی ئەنجوومەنی وەکیلەکان و داواکارییەکان
٣٥٧٤
جەنابی بە میهرەبانی ئەفەندم
ئەمین شوکری ئەفەندی لە قائیمقامیەتی قەزای دلێم سەر بە ویلایەتی بەغداد جیاکراوەتەوە و لە قائیمقامیەتی قەزای خانەقین دامەزراوە، بەڵام دوای لێکۆڵینەوە لە خراپەکاریەکانی، ناوبراو دووربخرێتەوە و لە شوێن ئەو عینایەتوڵڵا ئەفەندی قائیمقامی قەزای رجالوئەلمەع دابمەزرێت، نووسراوی نەزارەتی ناوخۆی شکۆدار راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.</td></tr>
</table>

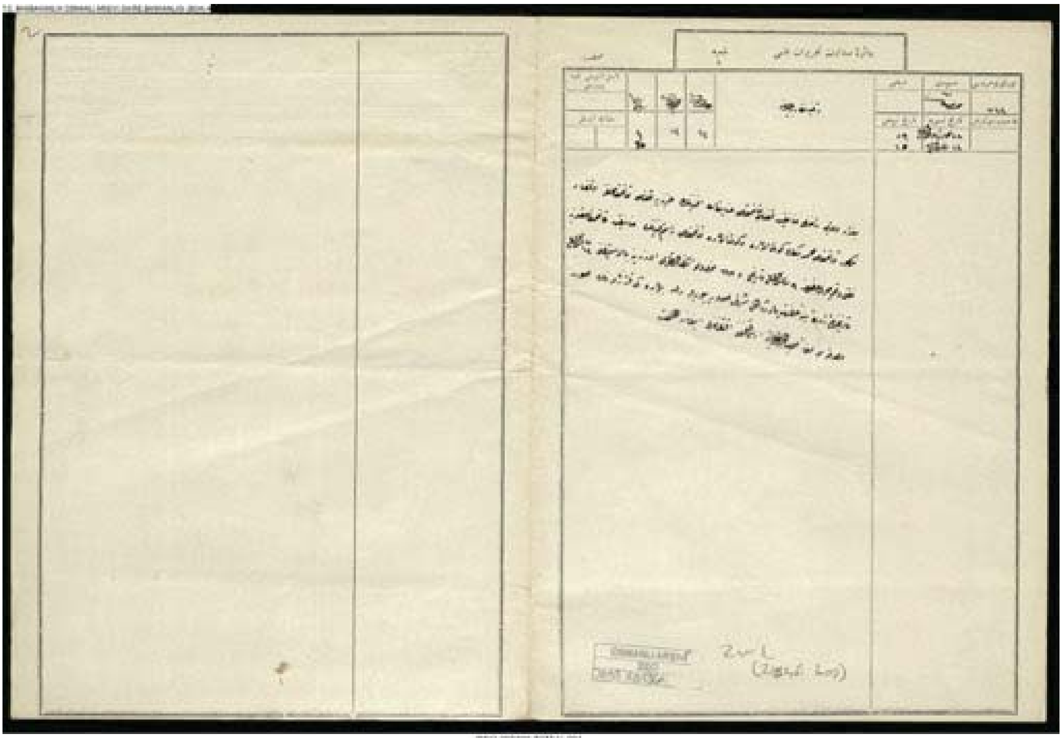

BEO	003898.292346	28 جەمادی یەکەم 1329/ 27 مایس 1911

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
عینایەتوڵڵا ئەفەندی قائیمقامی قەزای خانەقین سەر بە ویلایەتی بەغداد لە قائیمقامبەتی قەزای عەزیزیە، محەمەد بەگ قائیمقامی عەزیزیە لە قائیمقامیەتی کوتولئیمارە، راسم ئەفەندی قائیمقامی کوتولئیمارە لە قائیمقامیەتی خانەقین بگوازرێنەوە و دەست بە کار بن، بۆ ئەم مەبەستە لەسەر نووسراوی مێژووی ٩ مایس ١٣٢٧ ژمارە ٦٦٧ فەرمانی پاشای جەنابی پاشا لە مێژووی ١٢ مایس ١٣٢٧ رەزامەندی نیشان داوە، لەم بابەتەدا وێنەی پەسەندکراوی بریارنامە هاوپێچ رەوان کراوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

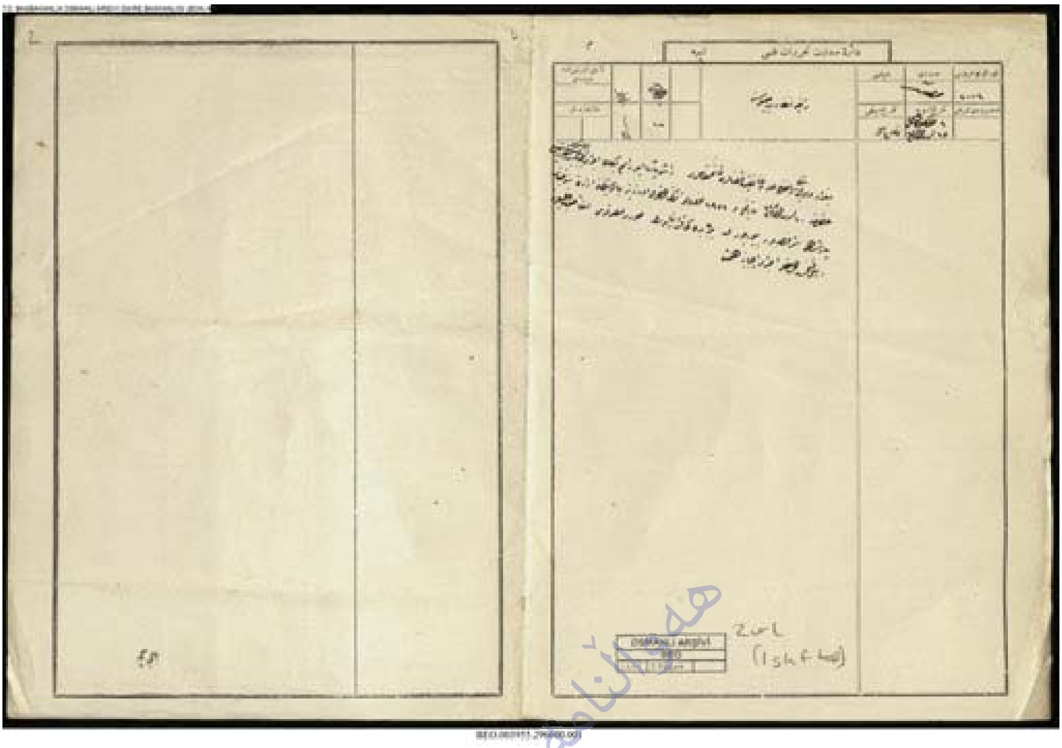

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003955.296600	6 زیلقەعدە 1329/ 29 تشرینی یەکەم 1911
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار قائیمقامەکانی قەزای حللە و خانەقین سەر بە ویلایەتی بەغداد راشد پاشا و راسم بەگ گۆرینەوەیان پێ دەکرێت، بۆ ئەم مەبەستە لەسەر نووسراوی ١٠ تشرینی یەکەم ١٣٢٧ ژمارە ١٩٥٦، بە فەرمانی پاشای جەنابی پاشا رەزامەندی دراوە، لەم بابەتە وێنەی بریارنامەی پەسەند کراو بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.		

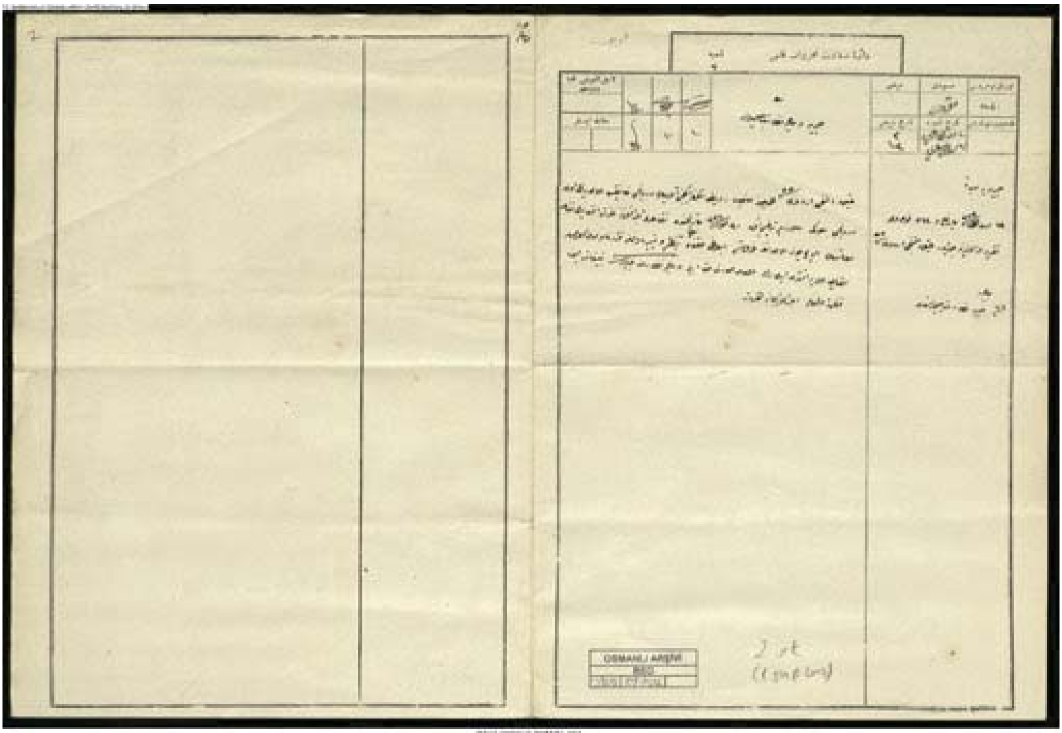

<table dir="rtl">
<tr><td>BEO</td><td>003968.297526</td><td>2 زیلحیجە 1329/ 24 تشرینی دووەم 1911</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتەکانی جەنگی و دارایی شکۆدار
وەڵامـی راپۆرتـی مێـژووی ٢٣ تشرینـی یەکـەم ١٣٢٧ ژمـارە ٥٤٤ ی والایـە، لـە مێـژووی ٣٠ تەممـوز ١٣٢٦ مامەڵـەی خانەنشـینی عیـزەت ئەفەنـدی مولازمـی دووەم لـە بلۆکـی ١٤ ی تابـووری چوارەمـی خانەقینـی ئـالای ٨٢ رەدیفـی سـەر بـە لەشـکری شەشـەمی همایـۆن ئەنجـام دراوە، ئـەوەی جێگـەی باسـکردنە مووچـەی خانەنشـینیەکەی بۆتـە ٣١٨ قـوروش، بـۆ ئـەم مەبەسـتە بریارنامـە لـە نەزارەتـی جەنگـی شـکۆدار بـۆ دارایـی راگەیەنـدراوە و لـە سـەروو پەسـەند کـراوە، وێنـەی پەسـەندکراوەکەش هاوپێـچ و بـە نەزارەتـی دارایـی شـکۆدار راگەیەنـدراوە.</td></tr>
</table>

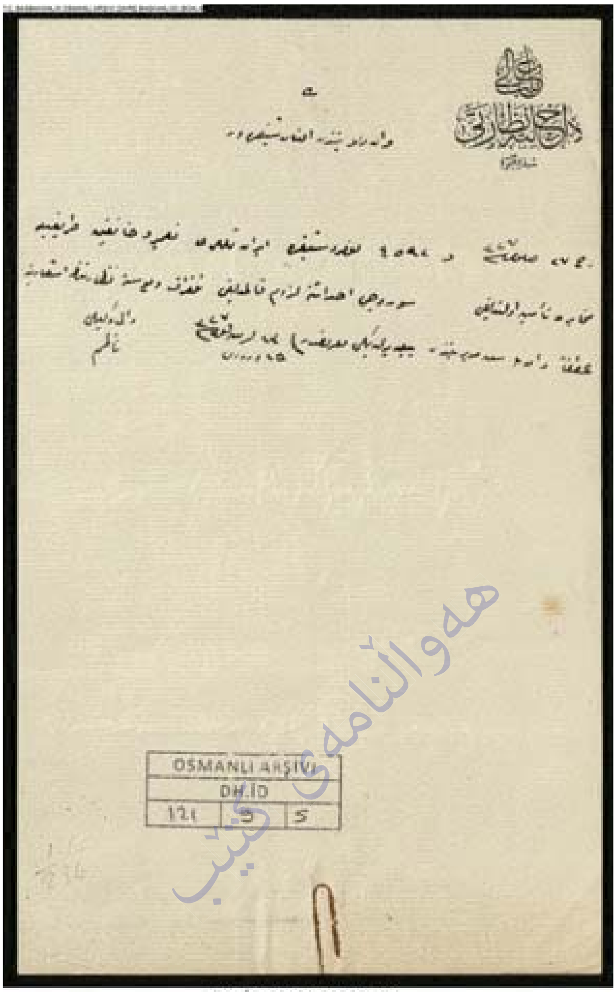

DH.İD.00121.00009.005

هەواڵنامەی کتێب

3 زیلقەعدە 1329/ 26 تشرینی یەکەم 1911	00121.00009	DH.İD
بابی عالی نەزارەتی ناوەخۆ قەڵەمی شیفرە شیفرەی وەرگیراوی ویلایەتی وان شیفرەی ٢٧ ئەیلوول ١٣٢٧ ژمارە ٤٥٩٢، بە نۆژەنکردنەوەی تێلەکانی ئێران و ئەگەر بە ڕێگەی خانەقین پەیوەندییەکان ئەنجام بدرێن، ئەوا پێویست بە پۆستەچی ناکات، ئاماژەی پۆستە و تەلەگراف لە باش بەڕێوەبەرایەتی وان راگەیەندراوە. نازم وەکیلی والی		

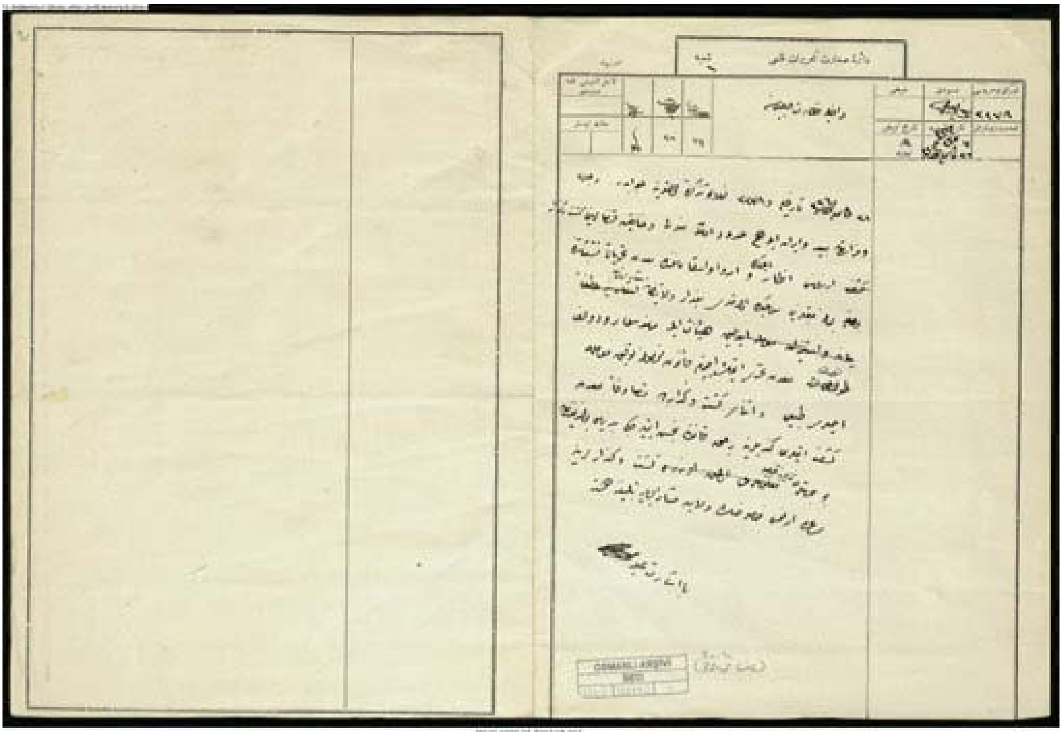

BEO	003843.288192	7 موحەررەم 1329/ 8 کانوونی دووەم 1911

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وەڵامی نووسراوی مێژووی ٢١ کانوونی یەکەم ١٣٢٦ ژمارە ٢٢٧٨، قەزاکانی مەندەلی و خانەقین لە نێوان دیجلە و فورات و هەم لەگەڵ ئێران سنوورە، ئاروا و ئاسقا رایانگەیاندووە لە نێوان ئەم دوو قەزایەدا نیازیان گەشت کردنە، لەگەڵ ئەمەش بەدوای کانزادا دەگەڕێن، هەروەها لە ویلایەتی بەغداد ئاماژەی پێکراوە بە یاسای تایبەت لەگەڵ ئەندازیار ڕۆدۆلف تولونس مامەڵەی گەران بە دوای کانزا دەکەن، لە کاتی گەشتەکەش بە ڕێککەوت کانزایان دۆزیوەتەوە، بۆ هاوکاری کردنی ئەمانە ئاگاداری بدرێتە ویلایەتی ناوهاتوو.

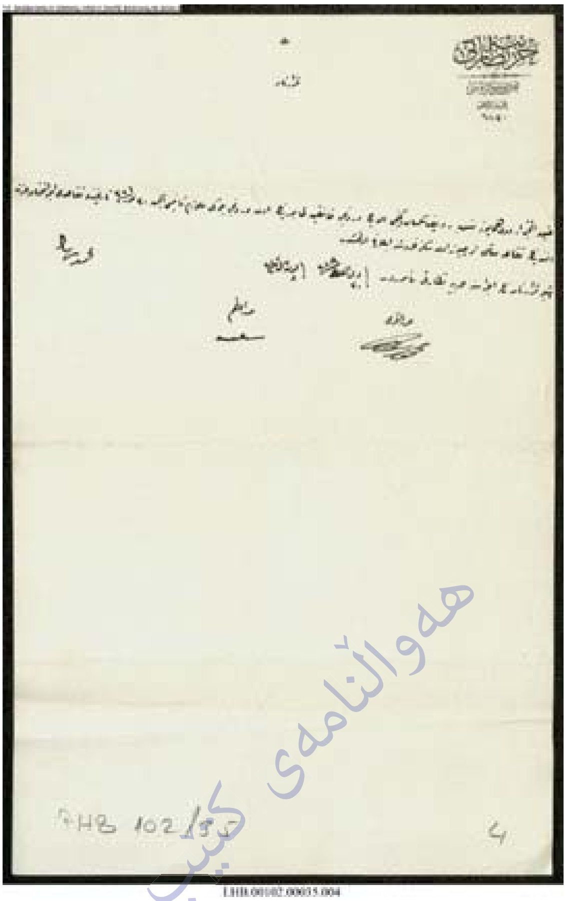

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><th>İ.HB</th><th>00102.00035</th><th>30 زیلقەعدە 1329/ 22 تشرینی دووەم 1911</th></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی جەنگی
فەرمانگەی تەحریرات
قەڵەمی تەحریرات
٢١٧٠
بریارنامە
لە مێژووی ٣٠ تەمموز ١٣٢٦ مامەڵەی خانەنشینی عزەت ئەفەندی مولازمی دووەم لە تابووری چوارەمی خانەقینی ئاڵای ٨٢ی رەدیف سەر بە لەشکری شەشەمی هومایۆن جێبەجێ کراوە، بۆ خانەنشینیەکەشی ٣١٨ قوروش دابین کراوە.
سەدری ئەعزەم   نازری جەنگی</td></tr>
</table>

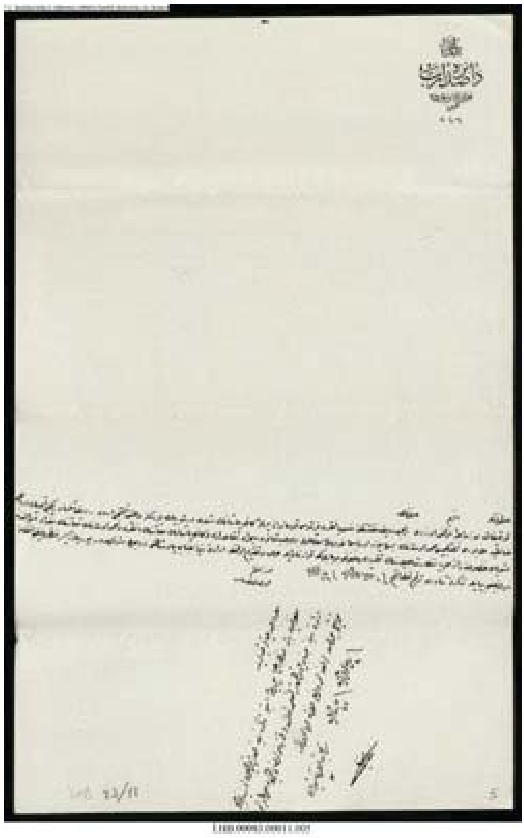

<table dir="rtl">
<tr><td>İ.HB</td><td>00083.00011</td><td>8 رەبیعی کۆتایی 1329/ 8 نیسان 1911</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
قەڵەمی ئەنجوومەنی وەکیلەکان و داواکاریەکان
٢٤٦
جەنابی بە میهرەبانی ئەفەندم
میری لیوا کانی پاشا قوماندانی فرقەی ئەنقەرە سەر بە سەرپەرشتیاری یەکەمی رەدیف مانگانە ٤٨٠٠ قوروش، وەستا محەمەد تفەنگچی لە تابووری چوارەمی خانەقینی ئالآی ٨٢ی رەدیف سەر بە لەشکری شەشەمی همایۆن ٥١٥ قوروش مووچە و بە یاسای خانەنشینی، مووچەی کانی پاشا لە ئەنقەرە و مووچەی وەستا محەمەد لە بەغداد رێك دەخرێت، بۆ ئەم مەبەستە راپۆرت و هاوپێچی نەزارەتی جەنگی شکۆدار لەگەڵ بریارنامە راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.</td></tr>
</table>

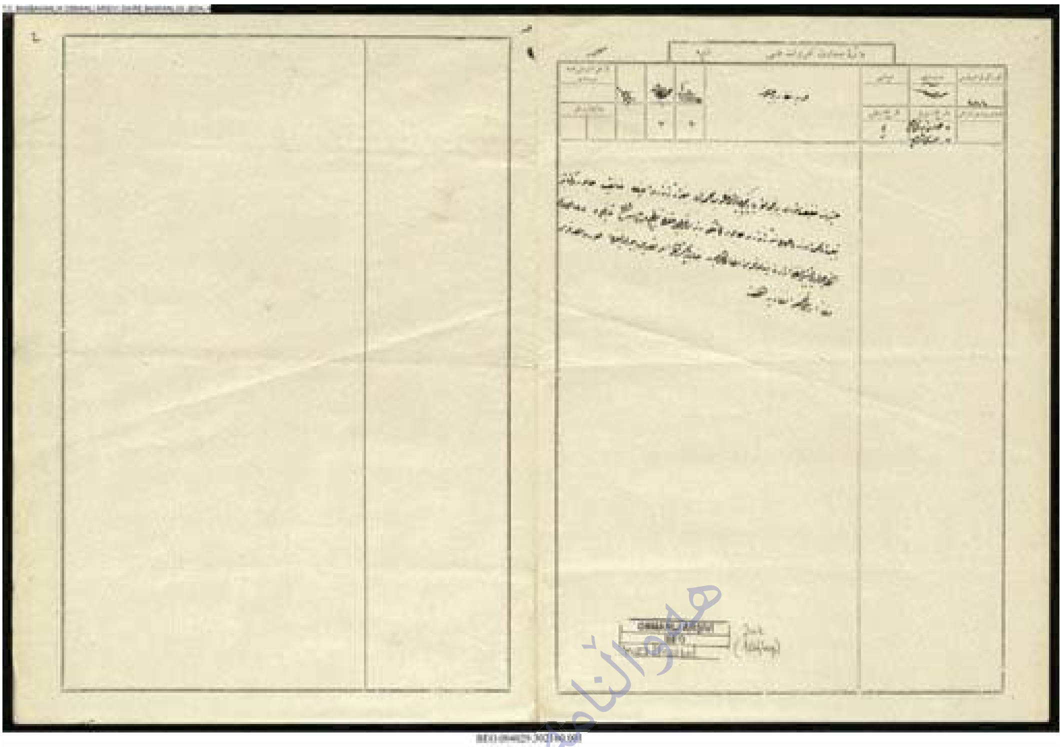

هەواڵنامەی کتێب

BEO	004029.302160	3 جەمادی یەکەم 1330/ 17 مایس 1912

بۆ نەزارەتی جەنگی شکۆدار
چاوشی نووسین خالد کوڕی محەمەد لە لیوای یەکی سوارەی عەشیرەت بووە، دواتر بە پلەی کاتیبی تابووری ژاندارمە لە تابووری کیتابەتی خانەقین سەر بە ئالای ژاندارمەی بەغداد دامەزراوە، نووسراوی مێژووی ٢٨ مارت ١٣٢٨ ژمارە ١٣٧ ڕێکخراوە، لیستی فەرمانی پاشا بە واژووی جەنابی پاشای هومایۆن پەسەند کراوە، وێنەی پەسەند کراوی هاوپێچ ڕەوان دەکرێت، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

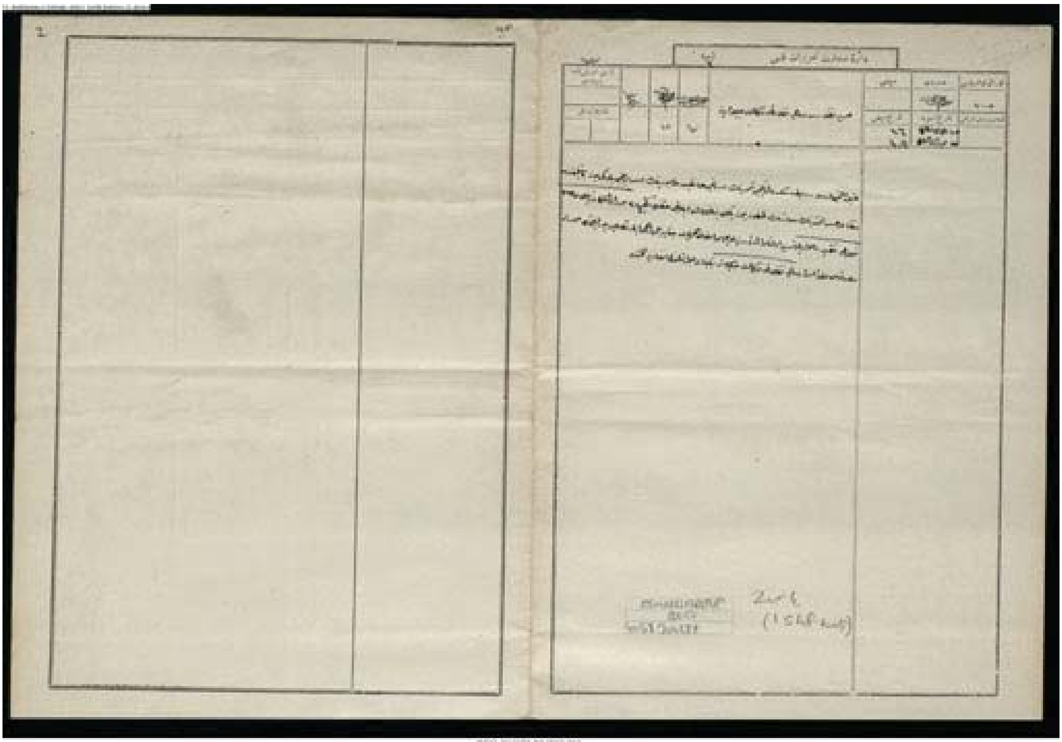

BEO-004058.304289.001

<table>
<tr><td>BEO</td><td>004058.304289</td><td>15 ڕەجەب 1330/ 30 حوزەیران 1912</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی جەنگی و نەزارەتی دارایی شکۆدار
حەسەن ئەفەندی یوزباشی لە بلۆکی ١٣ی تابووری چوارەمی خانەقینی ئاڵای ٨٢ی سەر بە لەشکری شەشەمی ڕەدیف خانەنشین کراوە، مووچەکەی بۆتە ٩٢١ قوروش، بۆ ئەم مەبەستەش ڕاپۆرتی مێژووی ٣ حوزەیران ١٣٢٨ ژمارە ١٦٣ ڕێکخراوە و ڕەوانی والا کراوە، لەگەڵ لیستی فەرمانی پاشا کە بە واژووی جەنابی پاشای هومایۆن پەسەند کراوە، وێنەی پەسەندکراوی هاوپێچ ئاگاداری دراوەتە نەزارەتی دارایی شکۆدار.</td></tr>
</table>

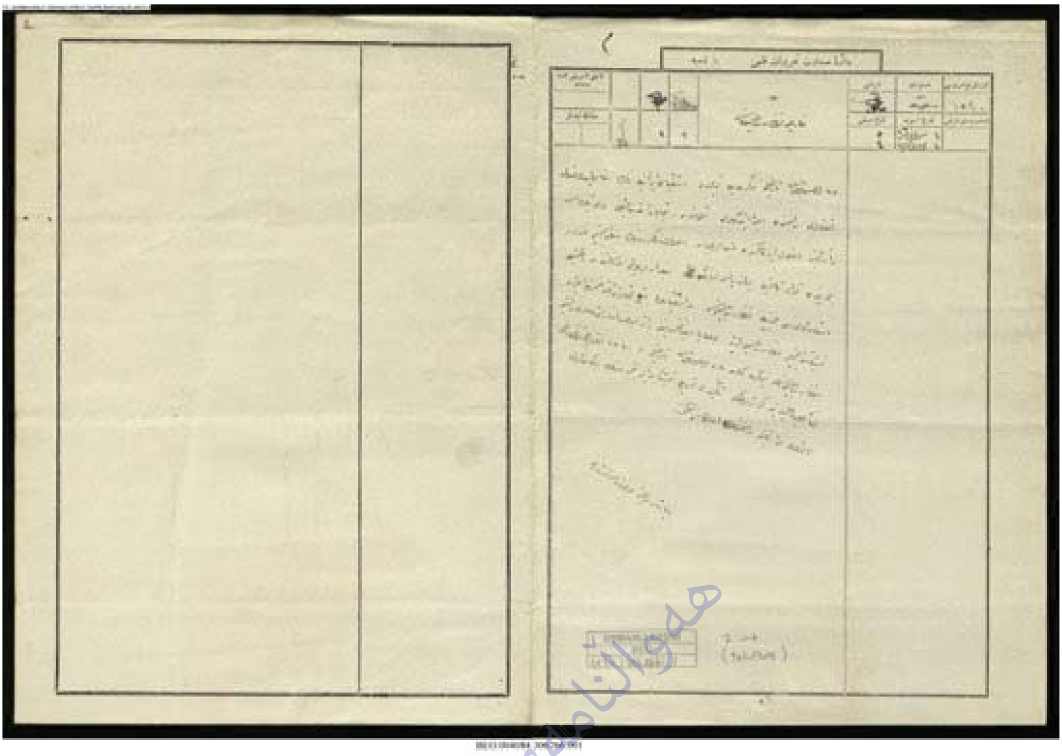

هەواڵنامەی کتێب

BEO	004084.306266	4 شەوال 1330 /16 ئەیلوول 1912

بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
هاوپێچ نووسراوی مێژووی ٢٧ ئاب ١٣٢٨، چەتەکانی ئێران لە ناو قەزاکانی خانەقین و مەندەلی سەرپێچی و هێرشیان ئەنجام داوە، بەمەش بارودۆخی ویلایەت لە رووی ئەمنیەت و ئاسایشەوە تێك دەچێت، بۆ رێگەگرتن لەم رووداوانە بە درێژایی سنوور هێزی پێویست دابنرێت، ئەم بابەتە بە گرنگیەوە لە وەکالەتی ویلایەتی بەغداد ئاماژەی پێکراوە، دەستپێشخەری لە نەهێشتنی چەتەیی و تاوان لە نەزارەتی جەنگی شکۆدار ئامۆژگاری دراوەتە نەزارەتەکان، هەروەها لە نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار نووسراوی ٢٨ ئاب ١٣٢٨ ژمارە ١٥٤٠ بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، هەرچی زووە بە پەلە کێشەکە چارەسەر بکرێت و رابگەیەندرێت و هاوپێچەکان رەوان بکرێتەوە.

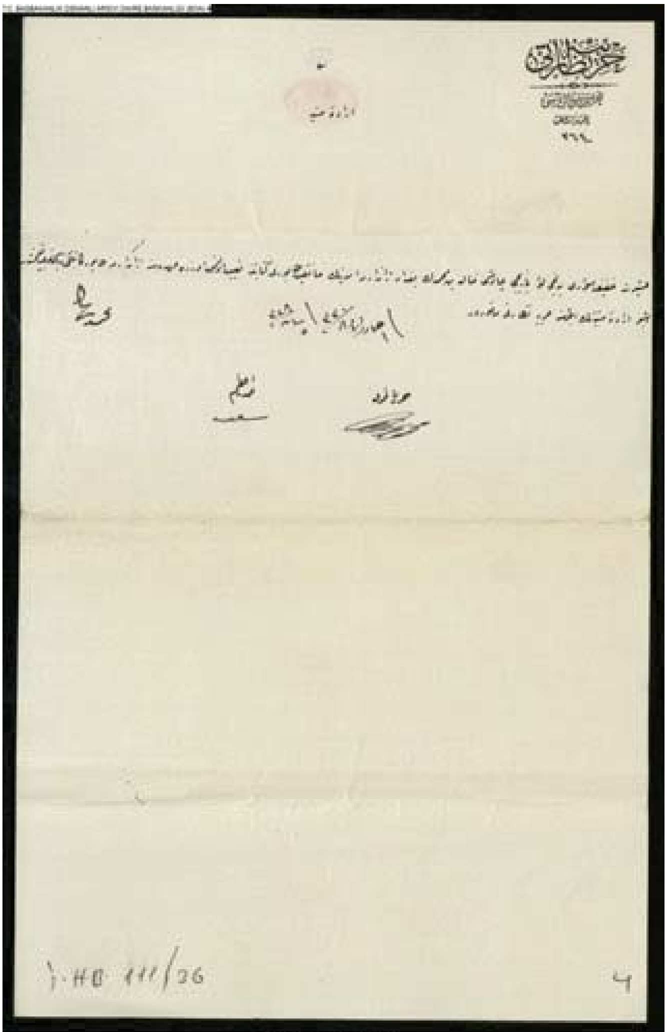

İ.HB.00111.00036.004

<table>
<tr><th>İ.HB</th><th>00111.00036</th><th>1 جەمادی یەکەم 1330/ 18 نیسان 1912</th></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی جەنگی
فەرمانگەی تەحریرات
قەڵەمی تەحریرات
٣٦٤
فەرمانی سەدری ئەعزەم
خالد کوڕی محەمەد چاوشی نووسین لە لیوای حەوتەمی سوارەی عەشیرەت، بە پلەی کاتیبی تابووری ژاندارمە لە کیتابەتی تابووری خانەقین سەر بە ئاڵای ژاندارمەی بەغداد دادەمەزرێت، بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی پاشا نەزارەتی جەنگی ئەرکی پێ سپێردراوە.
نازری جەنگی سەدری ئەعزەم</td></tr>
</table>

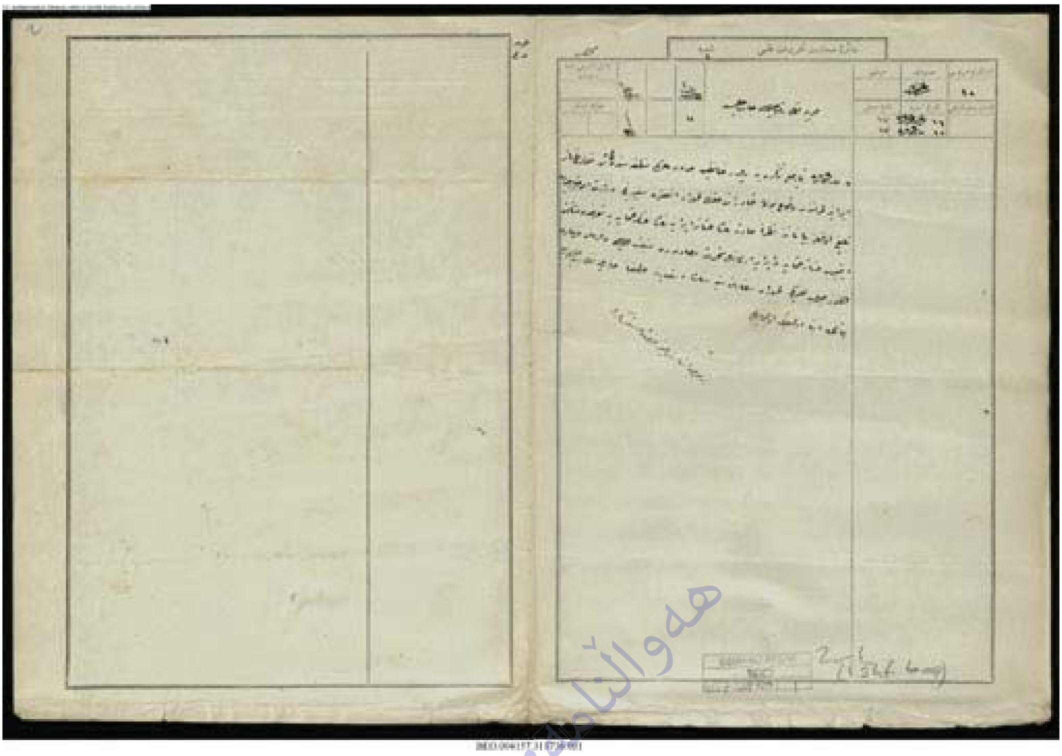

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>BEO</td><td>004157.311736</td><td>16 ڕەبیعی کۆتایی 1331/ 25 مارت 1913</td></tr>
<tr><td colspan="3">لایەنی پایەبەرزی نەزارەتی جەنگی شکۆدار
هاوپێچی نووسراوی مێژووی ٦ مارت ١٣٢٩، ئەم منارانەی دەکەونە ناوچەی سنووری خانەقین، لەلایەن عەشیرەتەکانی ئێران هێرشی گراوەتە سەر، بۆ ئەم مەبەستەش لەلایەن وەزارەتی کاروباری دەرەوە ئاگاداری دراوەتە باڵیۆزی تەهران و ئینگلتەرا، بە تێروانین لە بابەتەکە ڕووداوەکە هێرشی عەشیرەتەکانی ئێران بۆ سەر سەربازانی عوسمانی نییە، بەڵکو ڕووداوەکە لە ئەنجامی ڕووبەڕووبوونەوەی عەشیرەتەکانی ئێرانی و عوسمانیەوە ڕوویداوە، هەر چەندە فەرمان دوای فەرمان دەرچووە، بەڵام تا ئێستا وەڵام وەرنەگیراوە، بە گوێرەی ئاماژەی باڵیۆزخانەی تەهران بە نووسراو بە نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار ڕاگەیەندراوە.</td></tr>
</table>

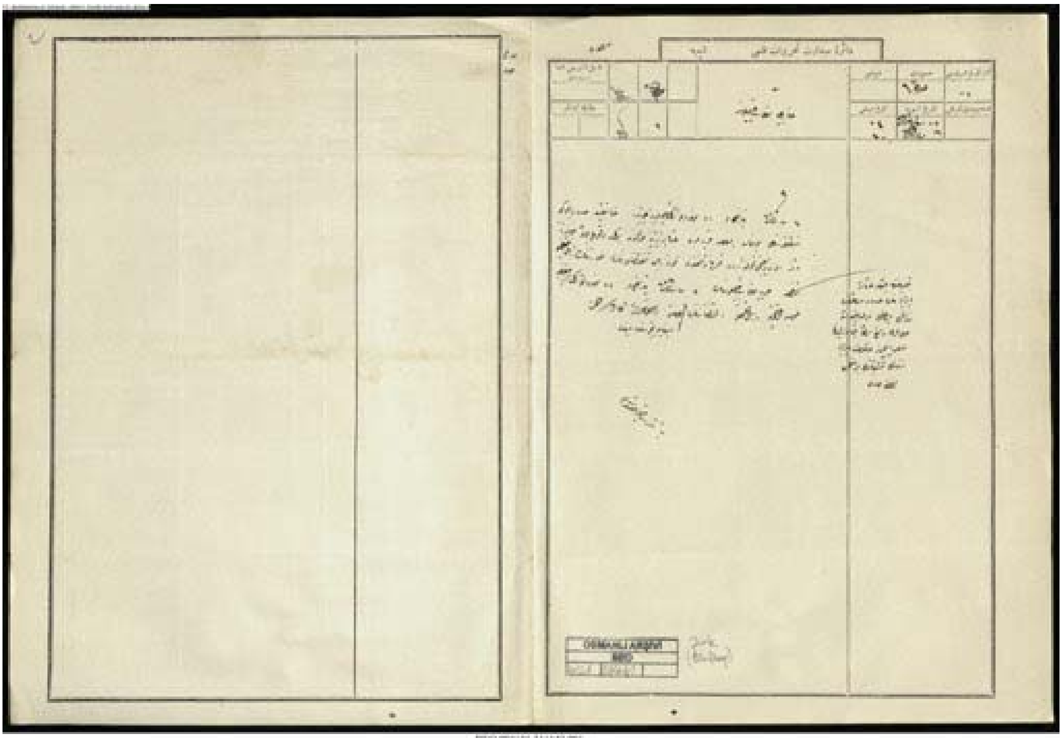

BEO	004156.311643	13 رەبیعی کۆتایی 1331/ 22 مارت 1913
بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار وەڵامی نووسراوی مێژووی ٤ مارت ١٣٢٩ ژمارە ٢٠، چەند گوندێك لە ناوچەی بلۆکی سنووری خانەقین لەلایەن عەشیرەتەکانی ئێران هێرشی کراوەتە سەر، تەلەگرافنامە لە قوماندانیەتی لەشکری قۆڵی ١٣ رەوان کراوە، روون کراوەتەوە عەشیرەتی ئێران لەسەر مەسەلەی سنوور لە گفتوگۆدان، ئەم ماوەیە بۆ قەدەغەکردنی سەرپێچیەکانیشیان پێویستە لەلایەن حکوومەتی ئێرانەوە دەستپێشخەری بکرێت، نووسراوی مێژووی ٥ مارت ١٣٢٩ ژمارە ٢١ ی نەزارەتی جەنگی شکۆدار بۆ سەروو رەوان کراوە، جێبەجێ بکرێت و ئەنجامەکەی رابگەیەندرێت و هاوپێچەکانیش رەوان بکرێتەوە.		

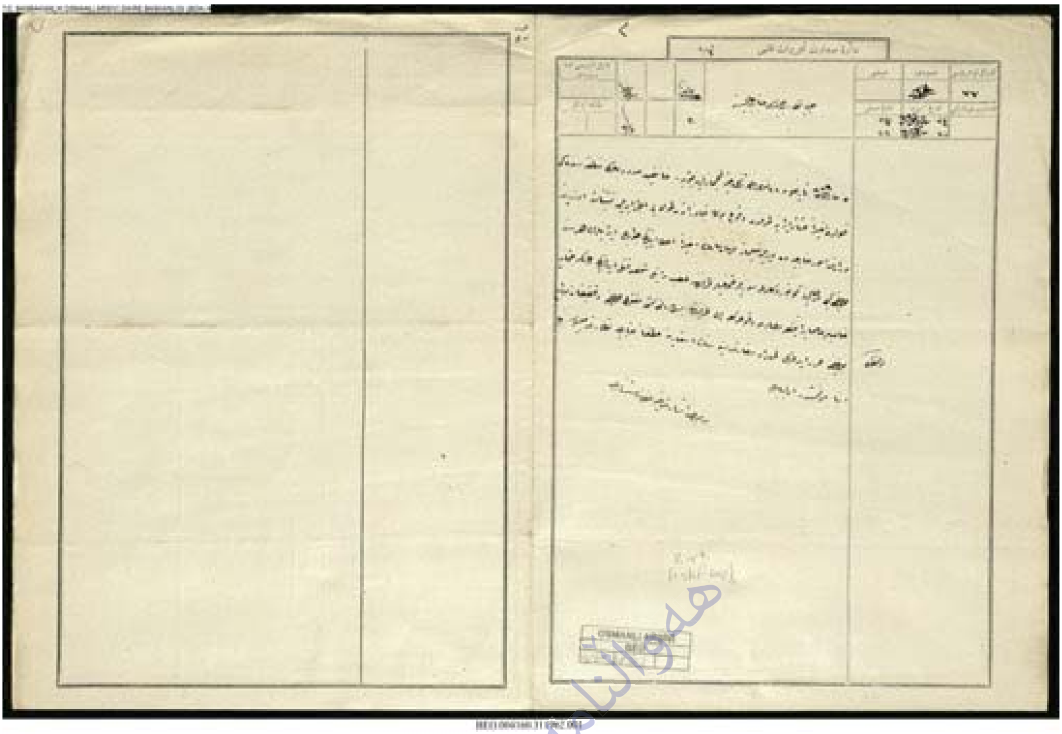

هەواڵنامەی کتێب

BEO	004160.311962	24 رەبیعی کۆتایی 1331/ 2 نیسان 1913
بۆ لایەنی پایەبەرزی نەزارەتی جەنگی شکۆدار وەڵامی نووسراوی مێژووی ٥ مارت ١٣٢٩ ژمارە ٢١، ئەو منارانەی دەکەونە ناوچەی بلۆکی سنووری خانەقین لەلایەن عەشیرەتەکانی ئێرانەوە هێرشیان کراوەتە سەر، لە وەزارەتی کاروباری دەرەوە رێنمایی دەرچووە و لە کۆتاییدا وەڵام دراوەتەوە ئێرانیەکان، کە سەربازانی عوسمانی لە کاتی پاراستنی چەتەکان رووبەرووبوونەوە روویداوە، لە هەردوولا ٥-٦ کەس کوژراوە، لە لێکۆڵینەوەکان تۆمار کراوە و ئاماژەی باڵیۆزی تەهران بە نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار راگەیەندراوە.		

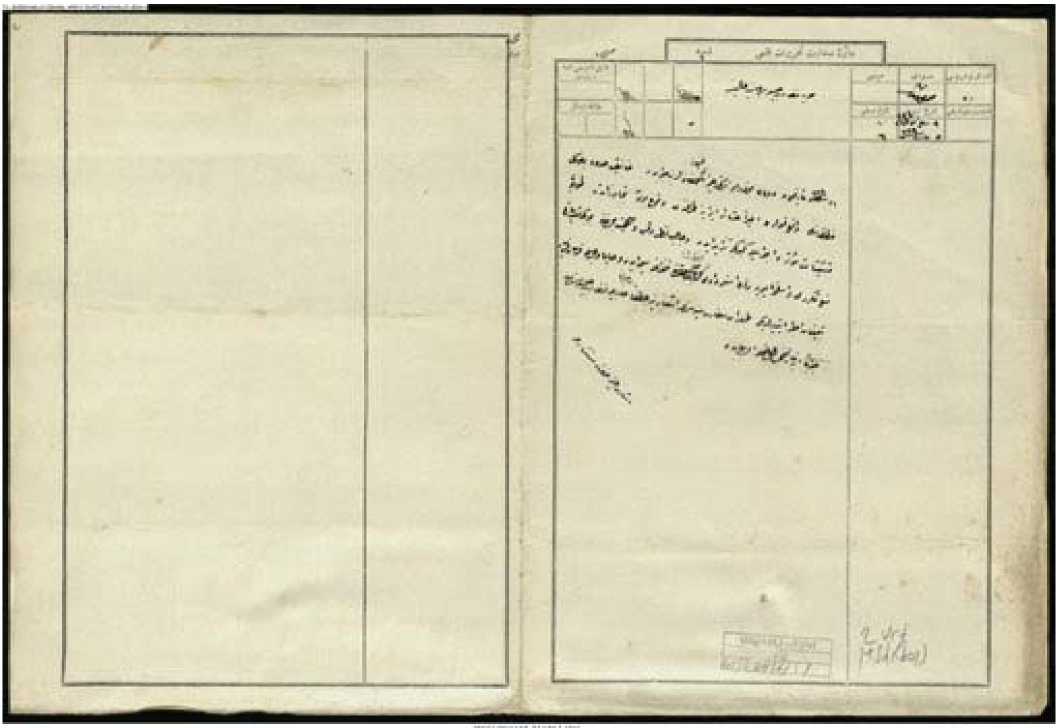

<table>
<tr><td>BEO</td><td>004155.311561</td><td>9 رەبیعی کۆتایی 1331/ 18 مارت 1913</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ لایەنی سەرووی نەزارەتی جەنگی شکۆدار
وەڵامـی نـووسراوی مێـژووی ٢١ شـوبات ١٣٢٨ ژمـارە ٣٤١٢، ئـەو منارانـەی دەکەوێتـە ناوچـەی بلۆکی سـنووری خانەقیـن لەلایـەن عەشـیرەتەکانی ئێـران سـەرپێچی تێـدا کـراوە، بەمـەش تـا دێـت سـەرپێچیەکان زیـادی کـردووە، پێویسـتە ئـەم جـۆرە سـەرپێچیانە قەدەغـە بکرێـت و چەکـی میـری رادەسـت بکرێتـەوە، لەگـەڵ تەلەگـراف ئامـۆژگاری فەرمـان بـە فەرمـان ئـاگاداری دەرچـووە، بـە ئامـاژەی باڵیـۆزی تەهـران و لـە وەڵامـدا نـووسراو لـە نەزارەتـی دەرەوەی شـکۆدار دەرچـووە.</td></tr>
</table>

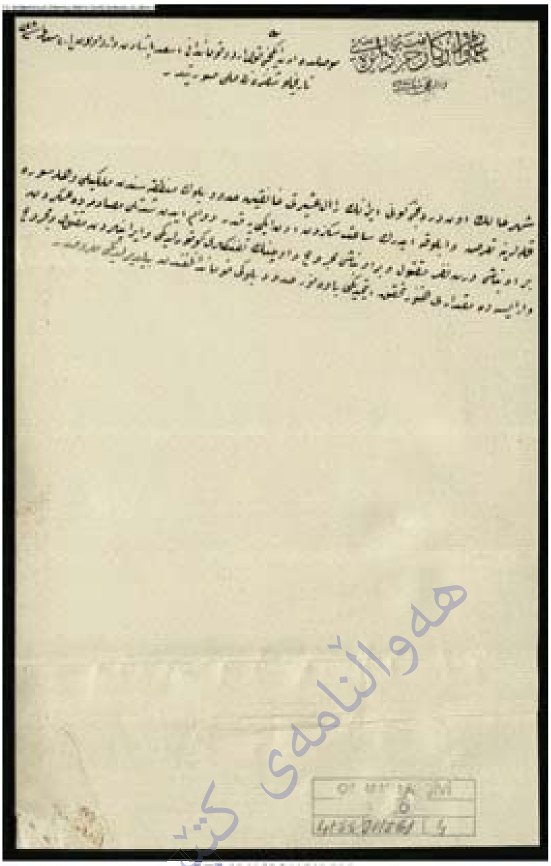

BEO 004155.311561.004

هەواڵنامەی کتێب

BEO	004155.311561	10 ڕەبیعی کۆتایی 1331/ 19 مارت 1913

فەرمانگەی ئەرکانی جەنگی گشتی
هۆبەی ٤
لـە مێـژووی ٢٠ شـوبات ١٣٢٨ شـیفرە لەلایـەن ئەسـعەد پاشـا قوماندانـی لەشـکری قۆڵـی ١٢ی موسـڵ هاتـووە
ڕۆژی ١٤ی ئـەم مانگـە عەشـیرەتی ئارالـی ئێرانـی هێرشـیان کردۆتـەوە سـەر منارەکانـی مەلکیلـی و هەلەسـورەی سـنووری خانەقیـن و ئابلۆقەیـان داوە، لـە کاتژمێـر ٨ تـا ١٢ ڕووبەڕووبوونەوەیەکـی تونـد ڕوویـداوە، لـە سـەربازەکان ئۆنباشـییەك و ٤ نەفـەر کـوژراوە و ئۆنباشـییەکیش برینـدار بـووە و تفەنگەکانیـان بـردراوە، هەروەهـا ئەگـەر لـە ئێرانیـەکان کـوژراو و برینـدار هەبووبێـت هێشـتا ژمارەیـان نازانرێـت، لـە قوماندانیەتـی بلۆکـی باوەنـوری سـنوور ڕاگەیەنـدراوە.

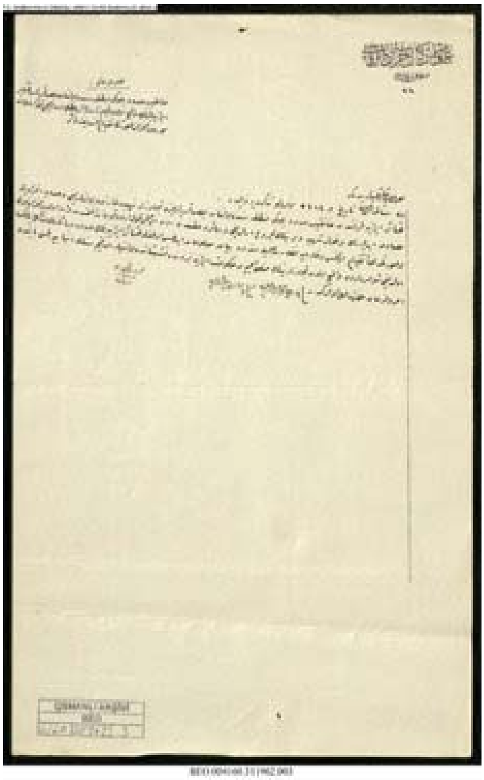

BEO	004160.311962	9 ڕەبیعی کۆتایی 1331/ 18 مارت 1913

فەرمانگەی ئەرکانی جەنگی گشتی
هۆبەی ٤
ژمارە ٢١
پوختەی بابەت: لە ناوچەی بلۆکی سنووری خانەقین، لەلایەن عەشیرەتەکانی ئێران هێرش کراوەتە سەر چەند گوندێك و لە لەشکری قۆڵی ١٣ تەلەگرافنامە هاتووە و وێنەیەکی پێشکەش کراوە.

ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
هاوپێچی نووسراوی مێژووی ٢١ شوبات ١٣٢٨ ژمارە ٣٤١٤.
چەند گوندێك لە ناوچەی بلۆکی سنووری خانەقین تووشی هێرشی عەشیرەتەکانی ئێران بوونەتەوە و تالآنیان تێدا ئەنجام دراوە، لە ئەنجام ئەم عەشیرەتانە لەگەڵ ئەندامانی سەربازی سنوور ڕووبەڕووی یەکتر بوونەتەوە، نەفەرێکمان کوژراوە و نەفەرێکیشمان بریندار بووە، بۆ ئەمەش لە قوماندانیەتی لەشکری قۆڵی ١٣ تەلەگرافنامە هاتووە، وێنەیەکی هاوپێچ پێشکەش کراوە، لەسەر ڕاگەیەندنی زانیاری لەلایەن نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار، مەسەلەی سنوور و عەشیرەتەکانی ئێران گفتوگۆی لەسەرە، بۆ ڕێگەگرتن لە سەرپێچیەکانی ئەم دواییە لەگەڵ حکوومەتی ئێران دەستپێشخەری کراوە، بۆ ڕاگەیاندنی ئەنجامەکەی بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
بە ناوی نازری جەنگی ڕاوێژکار ....

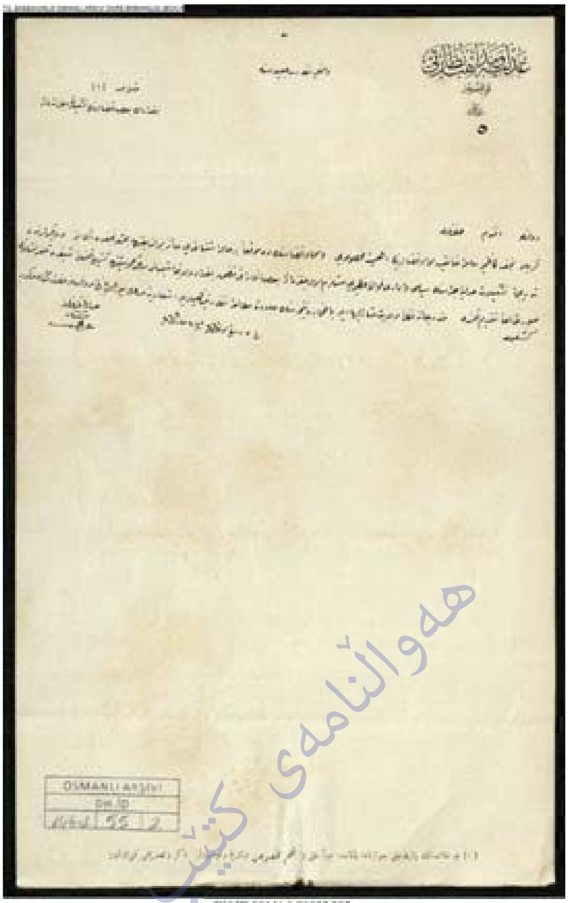

DH.ID.00146.1.00055.002

هەواڵنامەی کتێب

DH.İD	00146.1.00055.002	7 رەبیعی کۆتایی 1331/ 16 مارت 1913

نەزارەتی داد و مەزهەبەکان
قەڵەمی تایبەت
ژمارە ٥
پوختە: لەسەر ڕێکخستنی کارگێری هەندێك لە قەزاکانی بەغداد
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم

لەبەر گرنگی قەزاکانی کەربەلا، نەجەف، کازمیە، سامەرا و خانەقین، هەروەها شوێنی جوگرافی قەزای سەماوە مامەڵەی بەدەری لەگەڵ کراوە، لە نەجەف تەواوکاری بۆ بکرێت و ئەوانی تریش بە شێوەیەکی قۆناغ بە قۆناغ بە ڕێکخستنی داد، سوودی سیاسی و کارگێری گەورەی بە دوای خۆیدا دێنێت، لە داواکاری گشتی تێهەڵچوونی ویلایەتی بەغداد شیفرەی تەلەگرافنامە هاتووە و وێنەکەی هاوپێچ پێشکەش کراوە، بە تێروانین لە بەراییەکان و پەیوەندی کردن بە ویلایەتی ناوهاتوو ئەنجامەکەی بخرێتە سەر و بە خوێندنەوەی پەیوەندیدارانی نەزارەت ئاماژەی پێ بکرێت، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.

بە ناوی نازری داد راوێژکار ....

BEO.004152.311358.002

BEO	004152.311358	8 ڕەبیعی کۆتایی 1331/ 17 مارت 1913

بابی عالی
نەزارەتی دەرەوە
بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروباری سیاسی
ژمارە ١٥/٢٩٨٩٧
بۆ جەنابی پاشای جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
پوختە: لەبارەی پروپاگەندەی دەستبەرداربوونی خانەقین و بەجێهێشتنی بۆ ئێران
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە

ئێمە بۆ ئێران دەستبەرداری خانەقین نابین، بۆیە ڕووسیا نیەتی ئەوەیە ئێمە ناچار بکات دەستبەرداری بین، داواکراوە لەلایەن باڵیۆزی دەرسەعادەت لە ئوستورالیا لێکۆڵینەوە لەسەر ئەم پروپاگەندەیە بکات، بە شێوەیەکی نهێنی پرسیاری لە باڵیۆزی تەهران لە ئوستورالیا کردووە، بەڵام وتوویەتی لەم بابەتەدا هیچ زانیارییەکی نییە، لەسەر تەلەگرافنامەی باڵیۆزی تەهران، لەسەر پروپاگەندەی باسکراو، ئەمین بەگ ئەفەندی زانیاری داوەتە باڵیۆزخانەی عوسمانی لە پترسبورغ و لەلایەن مۆسیۆ سازانوف ڕاگەیەندراوە پروپاگەندەکە بێ مانا و ڕاست نییە، ئەمجارە لە وەڵامدا لەلایەن جەنابی ئەحمەد خان پاشا تەلەگرافنامە هاتووە زانیارییەکە ڕادەگەیەندرێت، لەم بابەتەدا بڕیار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
نازری دەرەوە محەمەد ....

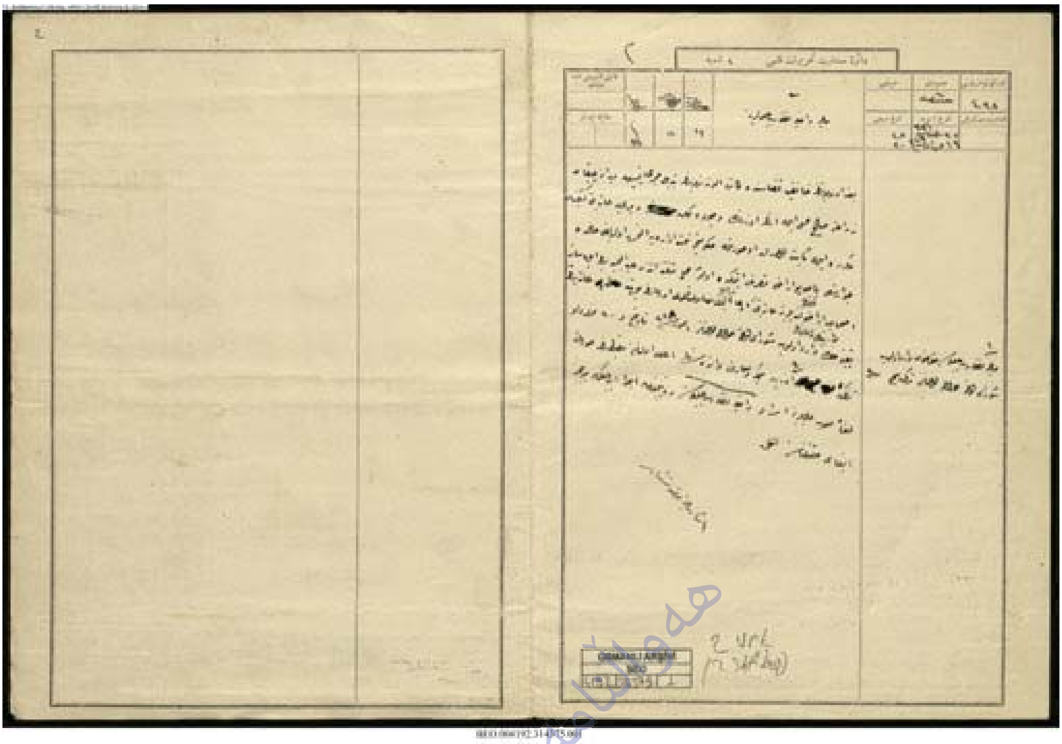

BEO	004192.314375	27 ڕەجەب 1331/ 2 تەمموز 1913

بۆ نەزارەتەکانی دارایی و ناوەخۆی شکۆدار
بەهـۆی گۆڕینـی ڕێـرەوی ڕووبـاری ئەلوەنـد لـە قـەزای خانەقیـن سـەر بـە ویلایەتـی بەغـداد زەوی کشـتوکاڵی دروست بـووە، ئـەم زەوییانـەش دەکەوێتـە سـەر زەوی میـری، حکوومـەت ناتوانێـت ئـەم زەوییانـە بخاتـە سـەر زەوی خـۆی، چونکـە بـە تاپـۆ عەبدوڵمەجیـد بـەگ و گشـت خـاوەن زەوییـەکان پروپاگەنـدەی خاوەنبوونـی ئـەم زەوییانەیـان کـردووە، بـۆ ئەمـەش نـووسراوی مێـژووی ١ تەممـوز ١٣٢٨ ژمـارە ٣٠ ی شـورای دەوڵـەت حەواڵـەی واڵا کـراوە، مەزبەتـەش دراوەتـە فەرمانگـەی مولکیـە و مەعاریـف، وێنـەی هاوپێـچ بـۆ سـەروو بـەرز کراوەتـەوە، ئاگاداریـش دراوەتـە نەزارەتـی ناوەخـۆی شـکۆدار هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.

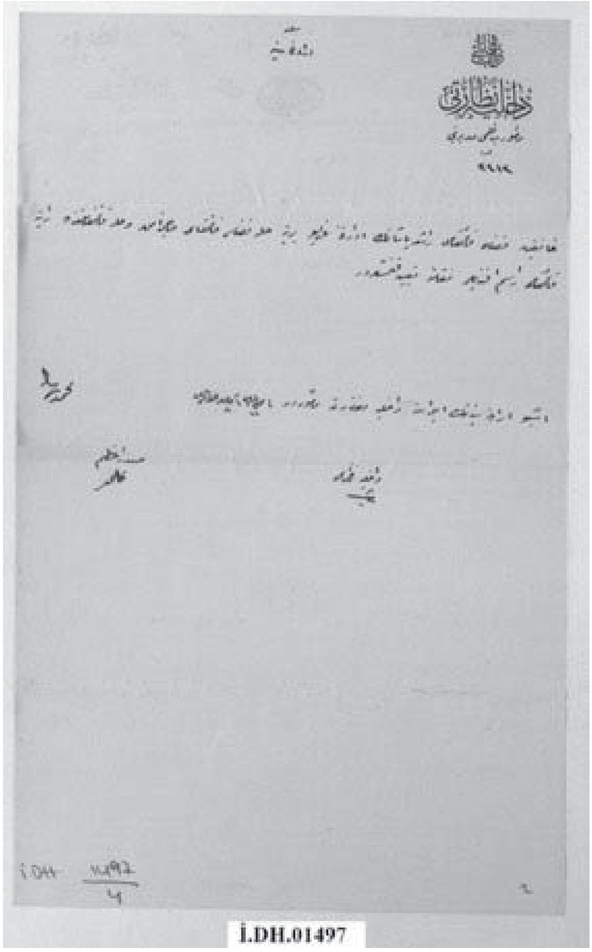

İ.DH	01497.000004	11 موحەررەم 1331/ 21 کانوونی یەکەم 1912

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی قەڵەمی فەرمانبەران
ژمارە ٢٤١٣
فەرمانی سەدری ئەعزەم
ڕاشید پاشا قائیمقامی قەزای خانەقین لە کارەکەی دوور خراوەتەوە و لە شوێن ئەو حاجی نامق ئەفەندی قائیمقامی قەزای حللە و لە قەزای حللەش ڕاسم ئەفەندی قائیمقامی ڕانیە بە گواستنەوە دامەزراون.

بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی پاشا نەزارەتی ناوەخۆ ئەرکی پێ سپێردراوە.

نازری ناوەخۆ　　　　سەدری ئەعزەم

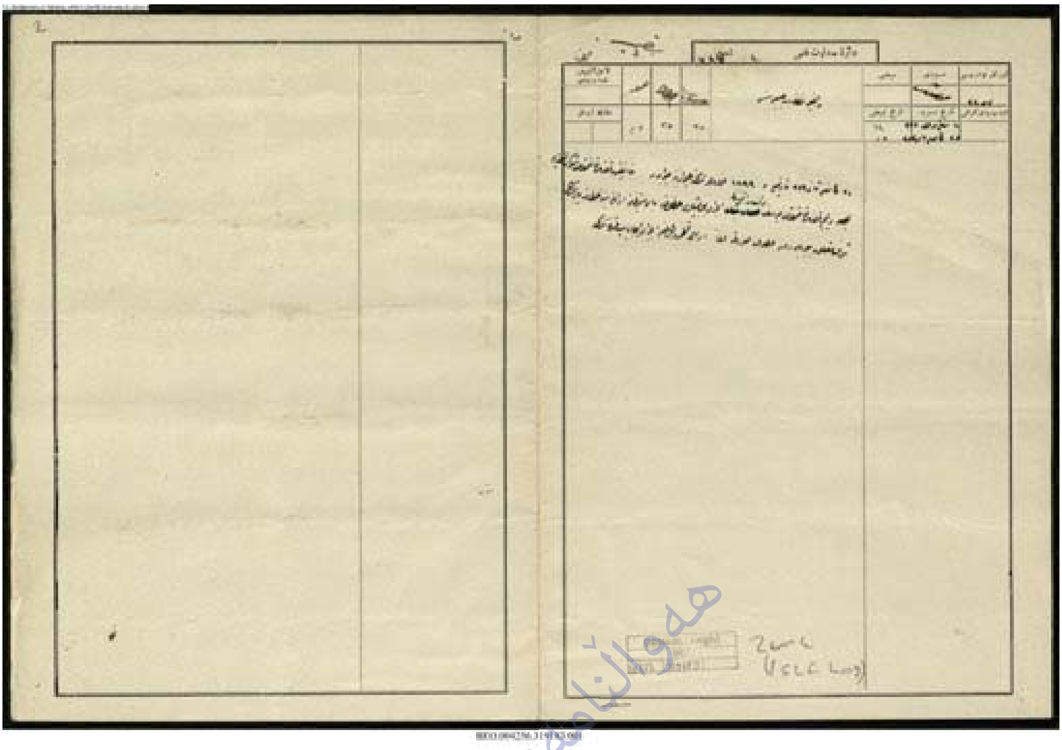

هەوڵنامەی کتێب

BEO	004256.319183	11 رەبیعی یەکەم 1332/ 7 شوبات 1914

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وەڵامی نووسراوی مێژووی ٢١ کانوونی دووەم ١٣٢٩ ژمارە ١٨٩٩، شەوکەت ئەفەندی قائیمقامی قەزای خانەقین لەگەڵ یوسف کەنعان ئەفەندی قائیمقامی قەزای دلیم گۆرینەوەیان پێ بکرێت، لەم بارەیەوە جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا فەرموویەتی، وێنەی پەسەند کراوی هاوپێچ رەوان کراوە و جێبەجێ بکرێت.

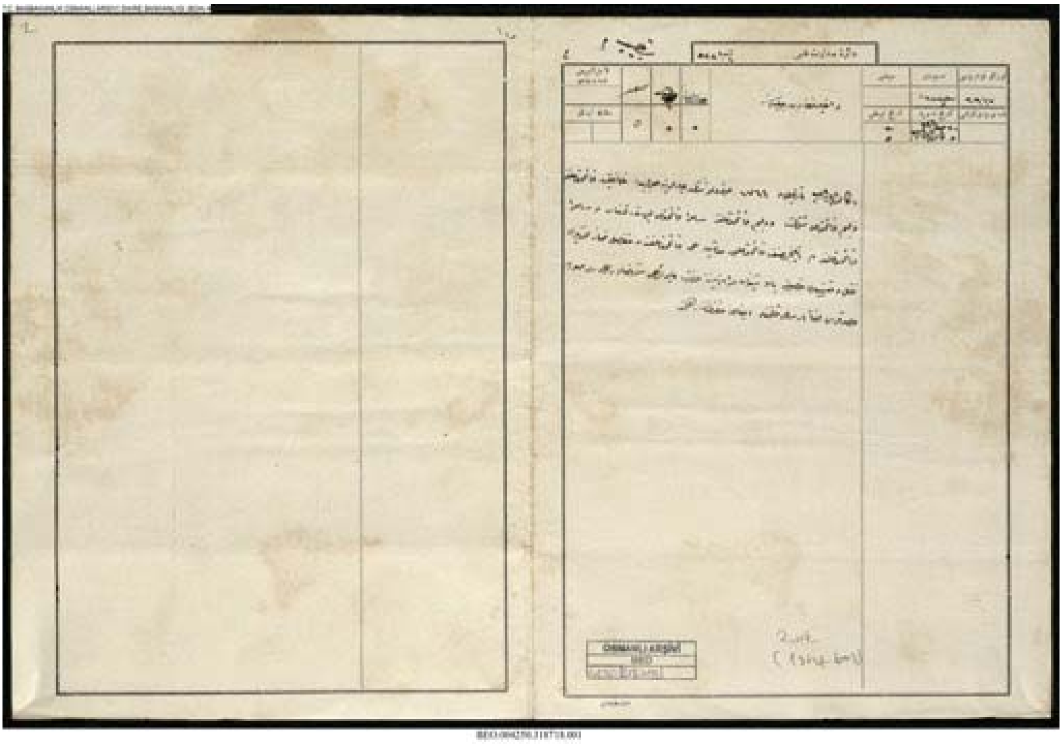

BEO	004250.318718	20 سەفەر 1332/ 18 کانوونی دووەم 1914

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وەڵامی نووسراوی مێژووی ١ کانوونی دووەم ١٣٢٩ ژمارە ١٧٦٤، شەوکەت ئەفەندی قائیمقامی دلیم لە قائیمقامیەتی خانەقین، یوسف کەنعان ئەفەندی قائیمقامی سامەرا لە قائیمقامیەتی دلیم، مومتاز ئەفەندی قائیمقامی پێشووی حەما لە قائیمقامیەتی سامەرا، بە مووچەی پلەی دووەم بگوازرێنەوە و دابمەزرێن، بۆ ئەمەش جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، وێنەی پەسەند کراوی هاوپێچ نێردراوە.

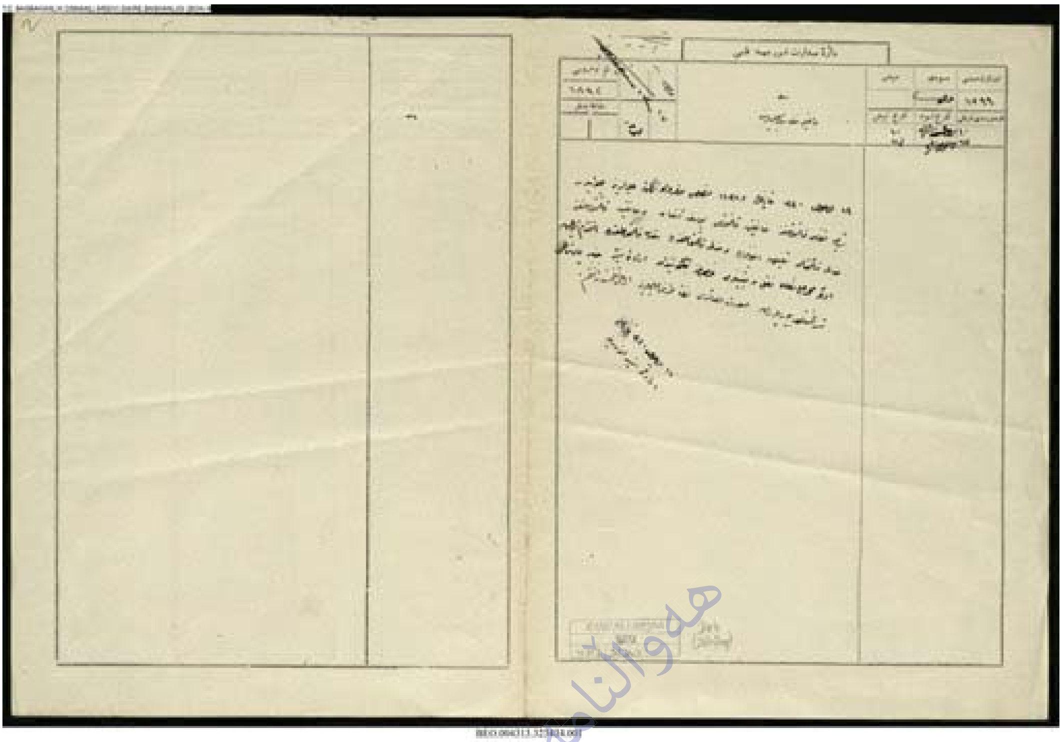

هەواڵنامەی کتێب

BEO	004313.323434	10 زیلقەعدە 1332/ 30 ئەیلوول 1914
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار وەڵامی نووسراوی مێژووی ١٤ ئەیلوول ١٣٣٠ ژمارە ١١٣٦، یوسف کەنعان ئەفەندی قائیمقامی خانەقین لە قائیمقامیەتی قەزای شامیە، شەفیق ئەفەندی قائیمقامی مەندەلی لە قائیمقامیەتی خانەقین، محەمەد عەلی بەگ قائیمقامی پێشوو لە قائیمقامیەتی مەندەلی بگوازرێنەوە و دابمەزرێن، بۆ ئەمەش جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا رەزامەندی نیشان داوە، وێنەی پەسەند کراوی هاوپێچ بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە.		

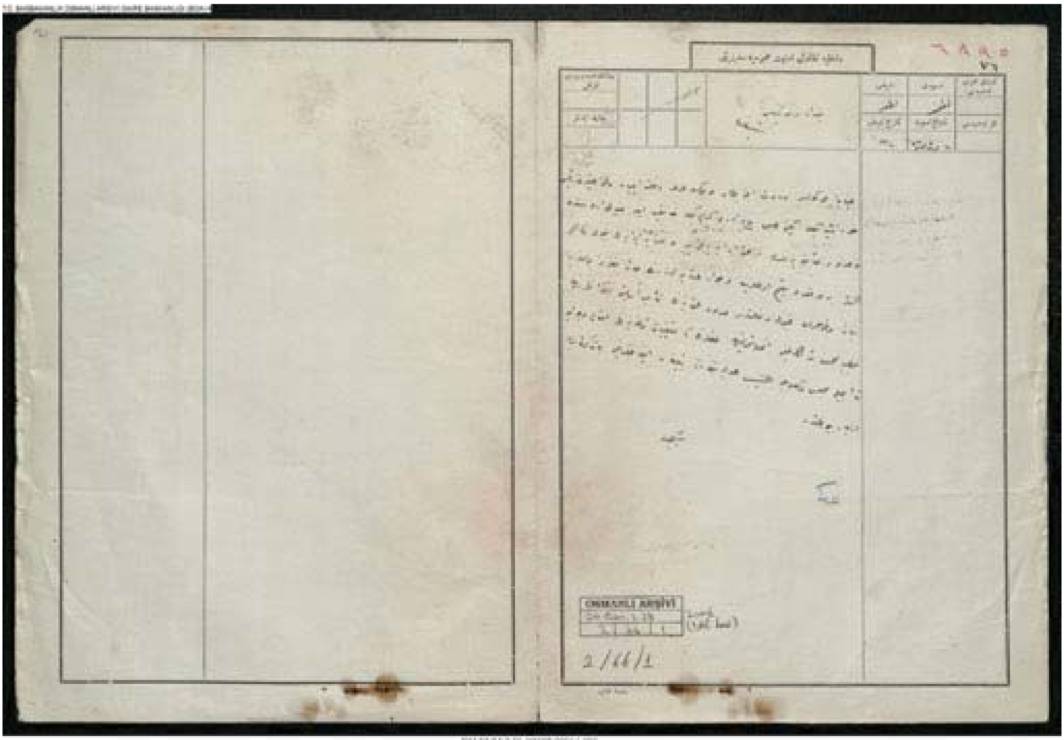

DH.EUM.2.Şb.00002.00066.001

DH.EUM.2.ŞB	00002.00066	25 زیلحیجە 1332/ 14 تشرینی دووەم 1914

شیفرە بۆ ویلایەتی بەغداد
بەبێ ئامادەبوونیان دادگاییکردنەکەیان ئەنجام دراوە، بەڵام خورشید بەگ سەرۆکی عەشیرەتی دەلۆ و کوڕە براکەی حەسەن بەگ و براکەی کەریم بەگ ملکەچی خۆیان ڕاگەیاندووە و لە خاڵێکی نێوان خانەقین و مەندەلی لە ناو سنووری دەوڵەتی عوسمانی و نزیك لە ئێران و بیابانی عەشیرەتەکانی ئێران نیشتەجێ بوونە، کە لەگەڵ عەشیرەتەکانی تری دەورووبەر ناگونجێت، ئایا ملکەچی ناوبراوان ئاسایشی سنووری عوسمانی دەپارێزێت، بۆیە لە بارەیانەوە چاودێری یاسایی دوا بخرێت و ئاگاداری بدرێتە نەزارەتی داد و بە نووسراوی سەدری ئەعزەم نووسراو کراوە.

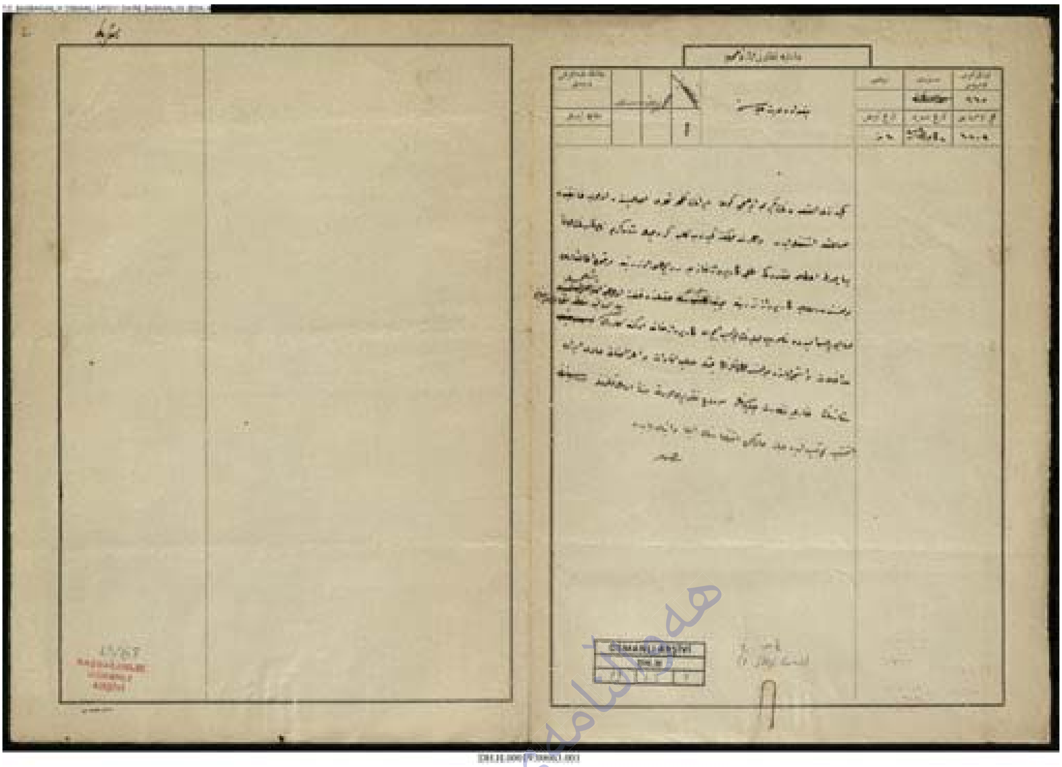

هەزارنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.H</td><td>00019.00063</td><td>17 سەفەر 1332/ 15 کانوونی دووەم 1914</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ ویلایەتی بەغدادی پایەبەرز
ساڵی پار لە مانگی زیلقەعدە رۆژی ٢٣، کورد جەمال شا کەرەم دانیشتوی شاری کەلهورە و لە خانەقین بە حەمباڵی سەرقاڵە، بەلام هەموو ساڵ دەگەرێتەوە شاری خۆی، بۆیە داواکاری بەرز کردۆتەوە و داوای کردووە بە خۆرایی پاسەپۆرتی پێ بدرێت، داواکاریەکەی دراوەتە کارپەرداز، کەچی دواتر لەسەر زمان درێژی هێنراوەتە کارپەرداز، روون بۆتەوە عەقلی تەواو نییە، بەم شێوەیە لە نێوان دوو وولات لە پرسیار و وەڵامدا راپۆرتی باڵیۆزی ئێران دراوەتە نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار و وێنەی راپۆرتەکەش هاوپێچ پێشکەش کراوە، دوای لێکۆڵینەوە رابگەیەندرێت.</td></tr>
</table>

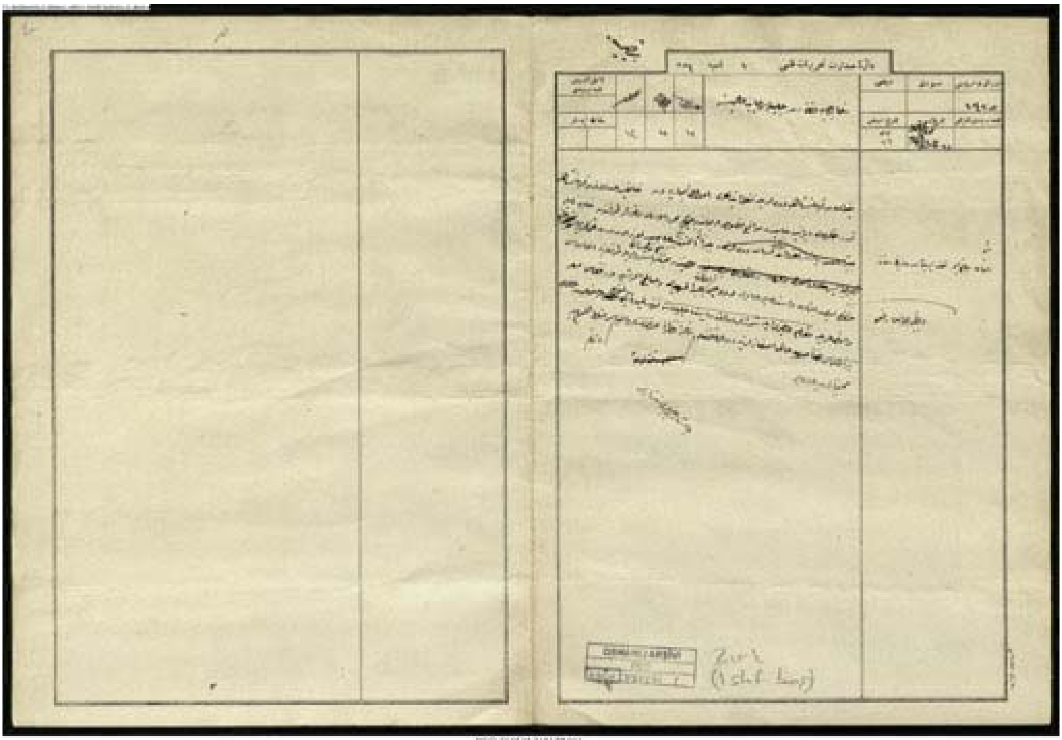

BEO.004242.318127.001

<table>
<tr><td>BEO</td><td>004242.318127</td><td>27 موحەررەم 1332/ 26 کانوونی یەکەم 1913</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ لایەنی پایەبەرزی نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
بە حوشتر لە نێوان بەغداد-کرمانشا کەلوپەلی بازرگانی دەگوازرێتەوە، هەروەها لە سنووری خانەقین-کرمانشا فەرمانبەرانی ئێران بە ناوی خاوە بە زۆری بری ٦٢,١١٤ لیرەی عوسمانی لە کەلوپەلی بازرگانی وەردەگرن لەگەڵ ئەمەش باجی هەشت یەکی حوشترەکانیش وون دەکرێن، بۆ گەراندنەوەی برە پارەی ناوهاتوو و رادەستکردنی بە خاوەنەکانیان، دوو داواکاری بە مۆر و واژووی خاوەنی حوشترەکان بەناوی عەبدولمەهدی و ساڵح ئەلرەشید و هاوەڵانی بۆ سەرۆکایەتی شورای دەوڵەتی شکۆدار رەوان کراوە، بە بەرز کردنەوەی بۆ سەروو، بە تێروانین لە بابەتەکە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.</td></tr>
</table>

I.DH.01510.00001.002

<table>
<tr><td>İ.DH</td><td>01510.00001</td><td>8 زیلقەعدە 1332/ 28 ئەیلوول 1914</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی فەرمانبەران
ژمارە ١٧٩٩
فەرمانی سەدری ئەعزەم
یوسف کەنعان ئەفەندی قائیمقامی خانەقین لە قائیمقامیەتی قەزای شامیە، شەفیق ئەفەندی قائیمقامی مەندەلی لە قائیمقامیەتی خانەقین، هەروەها محەمەد عەلی بەگ کە پێشووتر لە قائیمقامیەت کاری کردووە لە قائیمقامیەتی مەندەلی دامەزرێن.

بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی پاشا نازری ناوەخۆ ئەرکی پێ سپێردراوە.

نازری ناوەخۆ   سەدری ئەعزەم</td></tr>
</table>

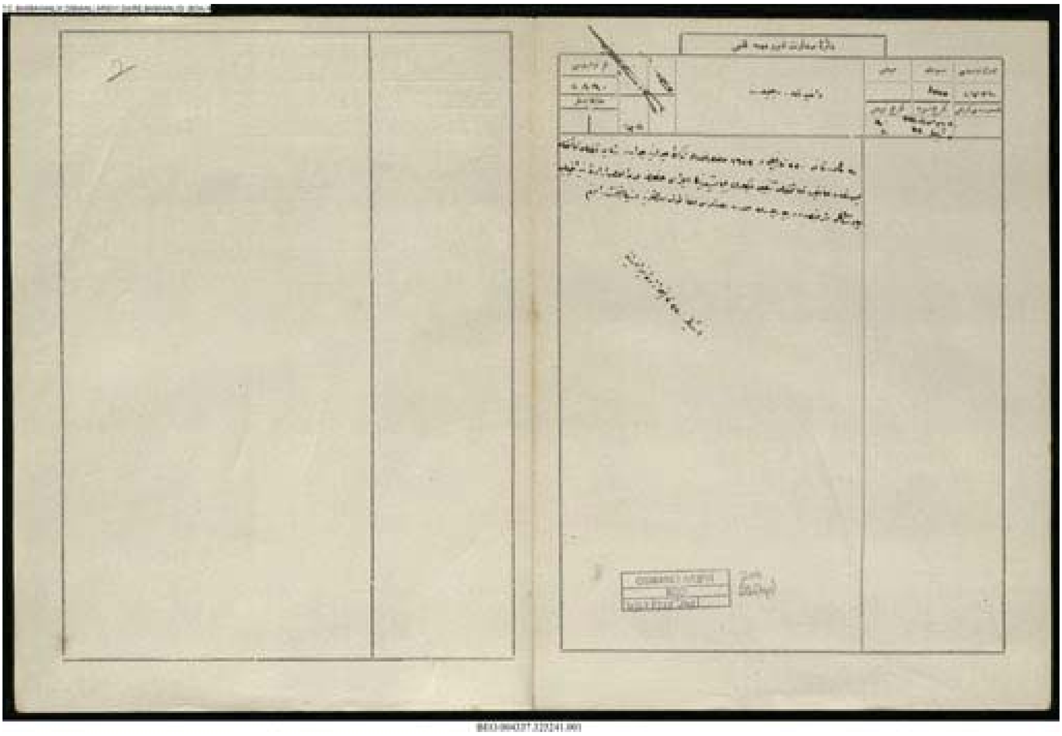

BEO	004337.325241	30 رەبیعی یەکەم 1333/ 15 شوبات 1915

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وەڵامی نووسراوی مێژووی ٣١ کانوونی دووەم ١٣٣٠ ژمارە ١٦٢٩، یوسف بەگ قائیمقامی قەزای شامیە و شەفیق بەگ قائیمقامی خانەقین گۆڕینەوەیان پێ بکرێت، لە کاتی ڕاگەیاندنی فەرمانی پاشای، جەنابی پاشا فەرموویەتی، وێنەی پەسەند کراوی هاوپێچ بۆ لایەنی سەروو بەرز کراوەتەوە.

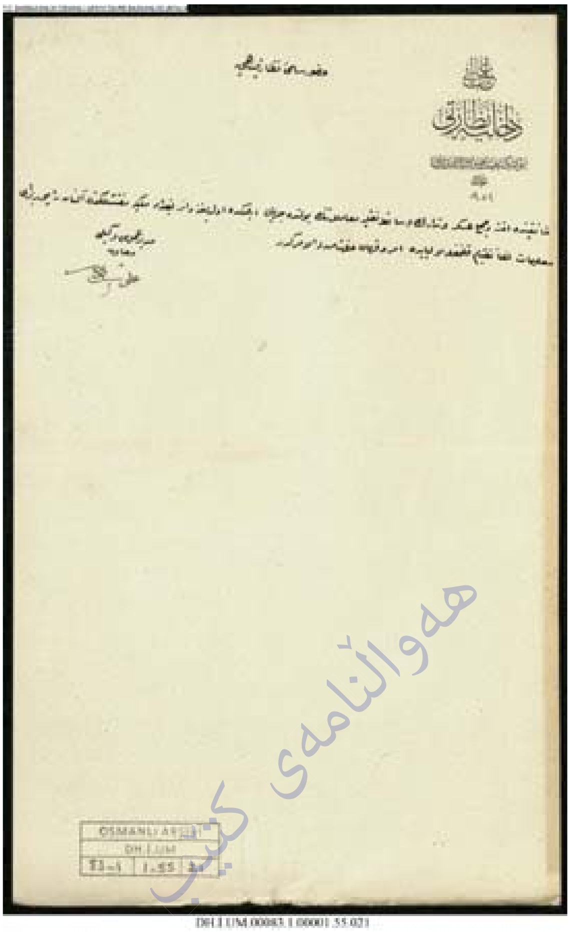

هەواڵنامەی کتێب

DH.İ.UM	00083.1.1.55	19 جەمادی یەکەم 1333/ 4 نیسان 1915

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
دەستەی بەڕێوەبەرایەتی پشکنینی کاروباری مولکیە
ژمارە ٩٥١
جەنابی پاشای پەیوەندیداری نەزارەت
لە خانەقین مامەڵەی کۆکردنەوەی سەرباز لەگەڵ ئامادەکاری بۆ دابین کردنی پێداویستی و گواستنەوەی سەربازان جێبەجێ دەکرێت، بۆ ئەمەش لە فەرمانگەی سەرپەرشتیاری مولکیەی بەغداد راپۆرت وەرگیراوە و زانیاری هاوپێچ پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا بڕیار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
یاریدەدەری بەڕێوەبەری گشتی بە وەکالەت عەلی ڕەشید بەگ

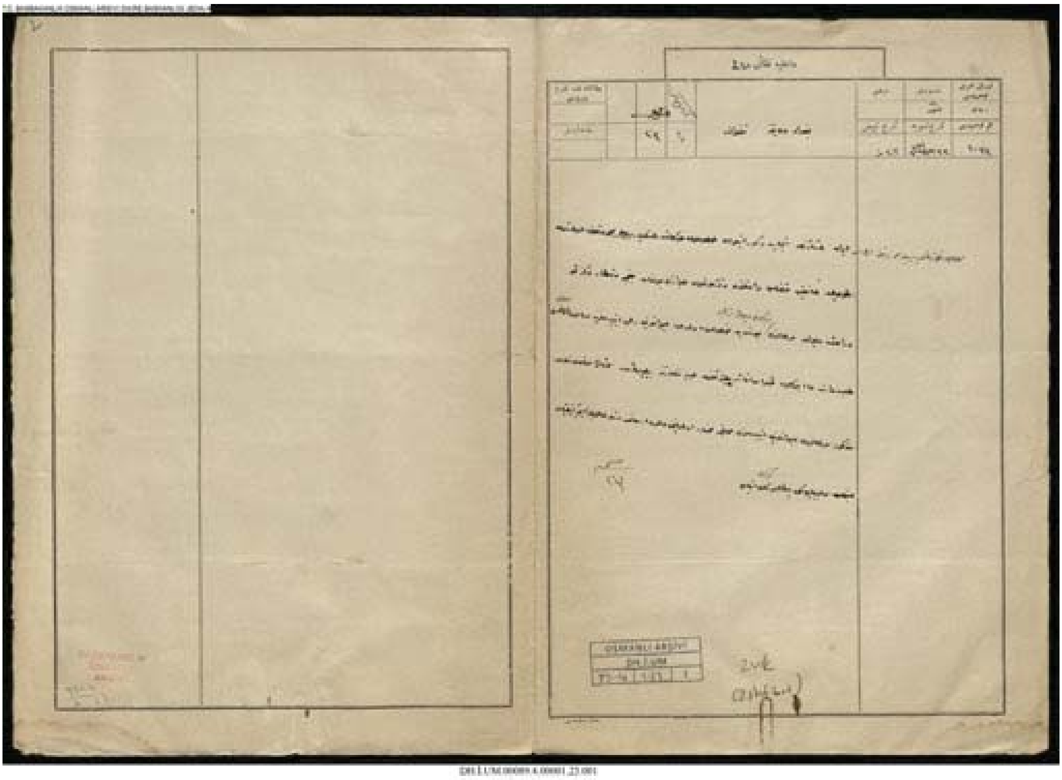

DH.İ.UM.00089.4.00001_23.001

<table>
<tr><td>DH.İ.UM</td><td>00089.4.00001.23</td><td>27 زیلقەعدە 1333/ 6 تشرینی یەکەم 1915</td></tr>
<tr><td colspan="3">تەلەگراف بۆ ویلایەتی بەغداد
بەهۆی ئۆپەراسیۆنی سەربازی داهاتی عەشیرەتەکانی سنجاب و گۆران تووشی لەناوچوون بۆتەوە، داوایان کردووە ئەم ساڵە بە مەرجی رادەست کردنی باجی باغچە و ئاژەڵ و لەوەراندن، ڕێگەیان پێ بدرێت لە نزیك كوێستانەکانیان و لە ناو قەزای خانەقین، ئاژەڵەکانیان بلەوەرێنن، لە تەهران بە نەزارەتی جەنگی ڕاگەیەندراوە، بەڵام دەرکەوتووە لە ناوەخۆ غەدریان لێنەکراوە و خوێندنەوە بۆ داواکاریەکەشیان دەکرێت و ئەنجامەکەی رادەگەیەندرێت.</td></tr>
</table>

DH.İ.UM.EK.00008.00103.004

DH.İ.UM.EK	00008.00103	29 شەعبان 1333/ 12 تەمموز 1915

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی کارگێری ناوەخۆی گشتی
لە کاتی دیاری کردنی سنووری ئێران، ئەم زەوییانەی کە بەستراوەتەوە بە ئێمە کانزای قۆراتۆ و مەیدانی سەر دیالە دەخرێتە سەر خانەقین، بۆ ئەمەش لە ویلایەتی بەغداد بە پێویست زانراوە، لە پلەی سێپەم دوو ناحیە بە ناوی مەعدەن و مەیدان ڕێك بخرێت، لە بارەی جێبەجێ کردنی کارەکە لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی ژمێریاری و فەرمانبەران فەرمان حەواڵە بکرێت، هاوکاری جەنابی پەیوەندیداری نەزارەت پێویستە.

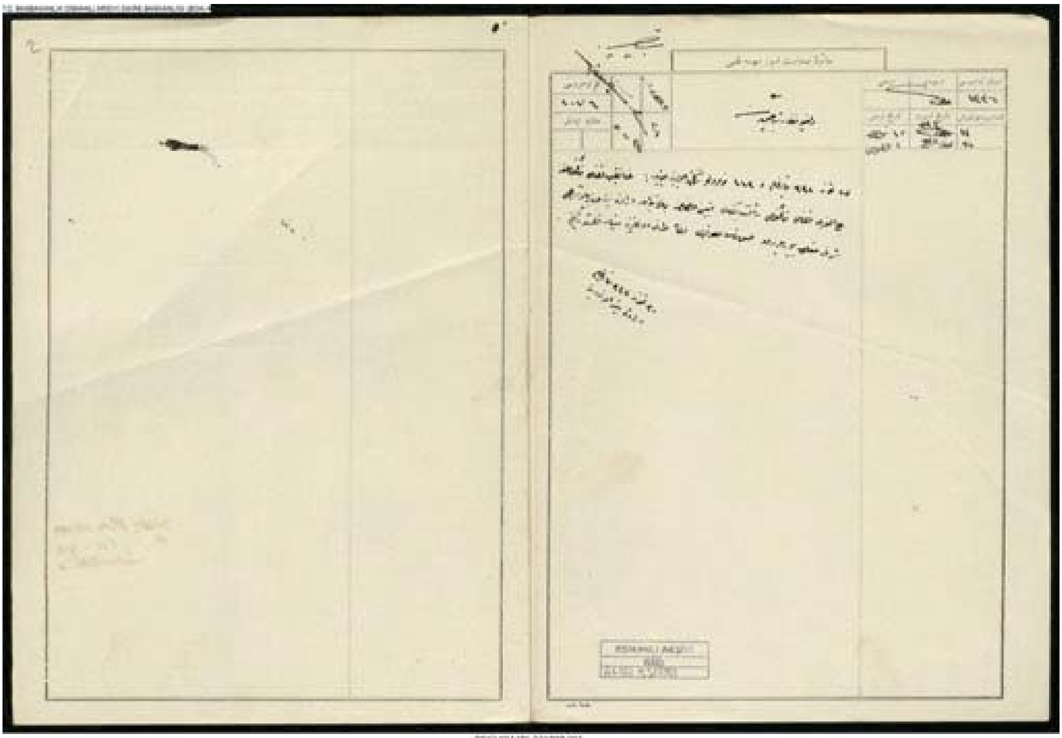

<table>
<tr><td>BEO</td><td>004426.331892</td><td>14 شەوال 1334/ 14 ئاب 1916</td></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وەڵامی نووسراوی مێژووی ٢٧ تەمموز ١٣٣٢ ژمارە ٤١٣، رەفعەت بەگ قائیمقامی قەزای عەلی ئەلغەربی لە قائیمقامیەتی قەزای خانەقین دامەزرێت، بۆ ئەم مەبەستە فەرمانی پاشای جەنابی پاشا فەرموویەتی، وێنەی پەسەندکراوی هاوپێچ بۆ لایەنی سەروو بەرز کراوەتەوە.</td></tr>
</table>

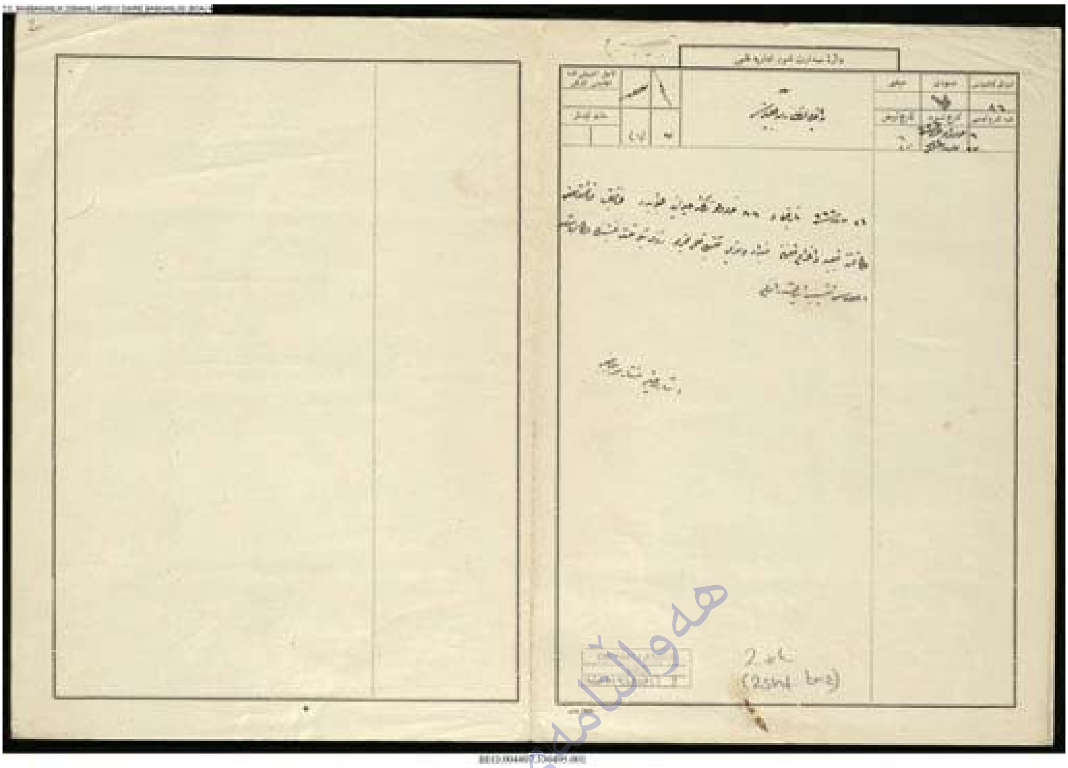

هەواڵنامەی کتێب

BEO	004407.330495	6 جەمادی کۆتایی 1334/ 10 نیسان 1916
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار وەڵامی نووسراوی مێژووی ٢٤ مارت ١٣٣٢ ژمارە ٨٦، رەئوف بەگ هەواڵگری قەڵەمی مەکتوبی ویلایەتی بەغداد لە قائیمقامیەتی خانەقین بە وەکالەت دامەزراوە و بە رێژەی سێ یەک مووچەی پێ بدرێت ئەفەندم.		

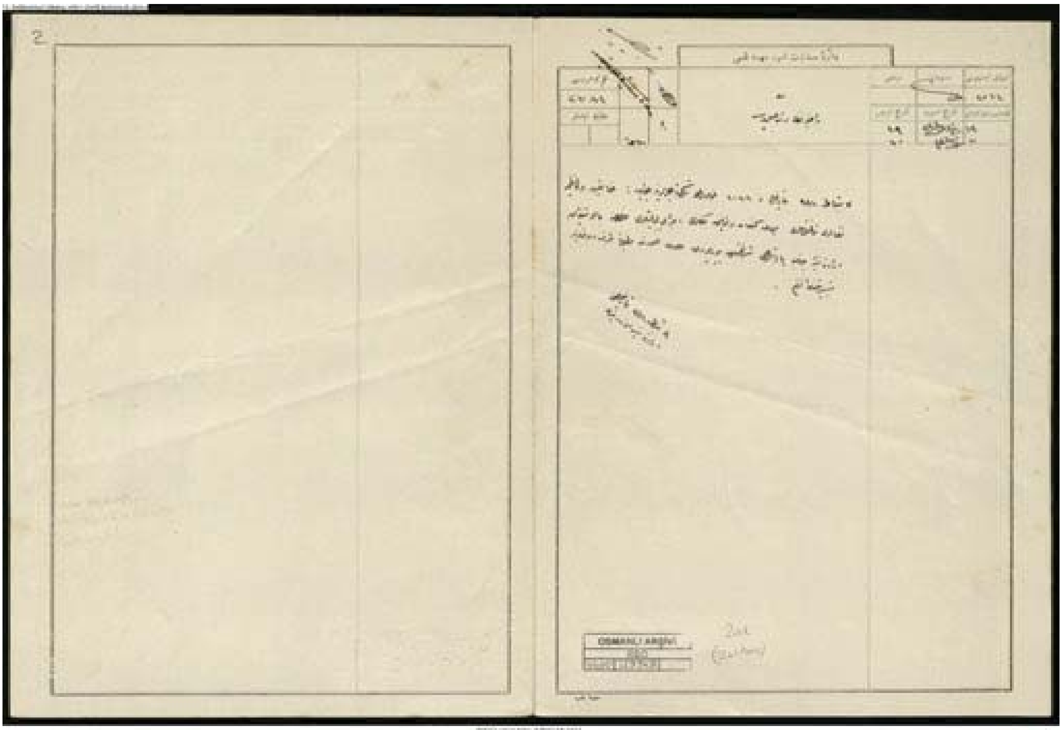
OSMANLI ARŞİVİ
BEO

BEO	004400.329948	19 ڕەبیعی کۆتایی 1334/ 24 شوبات 1916
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار وەڵامی نووسراوی مێژووی ٧ شوبات ١٣٣١ ژمارە ١٠٨٦، قائیمقامەکانی قەزای خانەقین و کازمیە، یوسف کەنعان بەگ و تۆفیق بەگ گۆڕینەوەیان پێ بکرێت، بۆ ئەم مەبەستە بە فەرمانی پاشا جەنابی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، وێنەی پەسەندکراوی بۆ لای سەروو بەرز کراوەتەوە.		

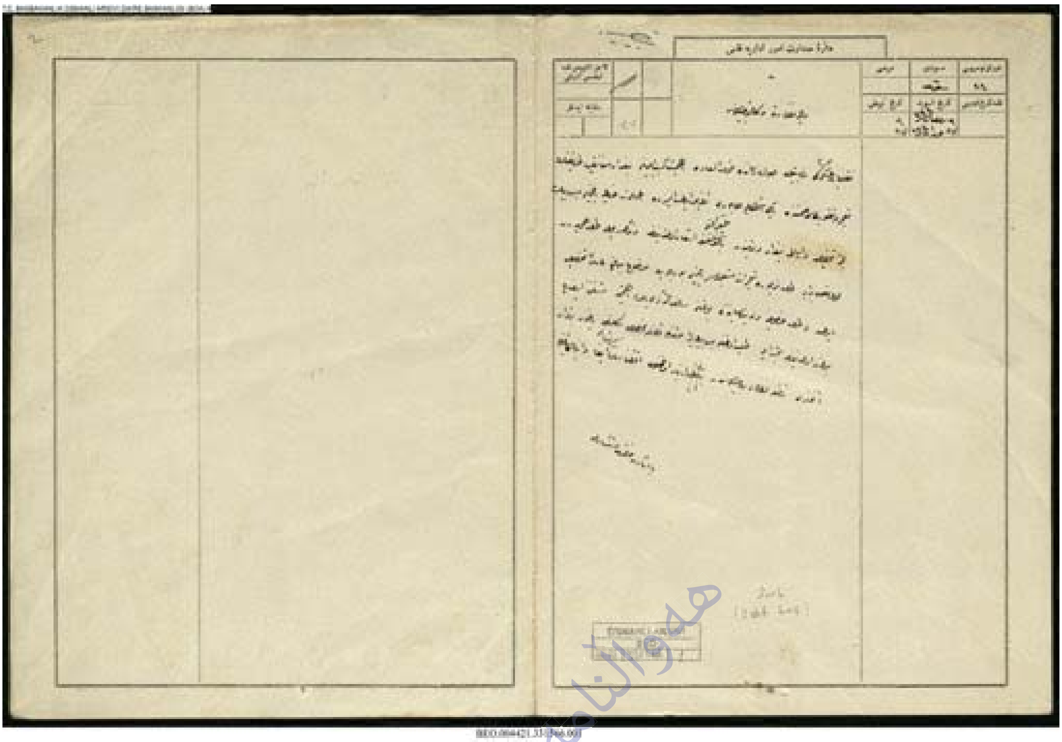

هەواڵنامەی کتێب

BEO	004421.331566	9 رەمەزان 1334/ 10 تەمموز 1916
بۆ وەکالەتی نەزارەتی دارایی شکۆدار بە بۆنەی گواستنەوەی سەرباز دەبێ ڕێگەی بەغداد-خانەقین نۆژەن بکرێتەوە ، بۆ ئەم کارەش دوو تابووری بەکارهاتوو جیاکراونەتەوە، ئەم کارەش پێویستی بە ڕێکخستن و ناردنی ٥٠٠٠ لیرەیە، بە تەلەگرافنامەی ویلایەتی بەغداد ئاماژەی پێکراوە، کە ڕێگای ناوهاتوو ڕێگای گشتییە و بۆ نۆژەنکردنەوەی ڕێگای ناوهاتوو، لە بودجە خەرجی تەواو دابین کراوە، لە نەزارەتی نافیعەی شکۆدار نووسراو کراوە بە پەلە جێبەجێ بکرێت و رابگەیەندرێت.		

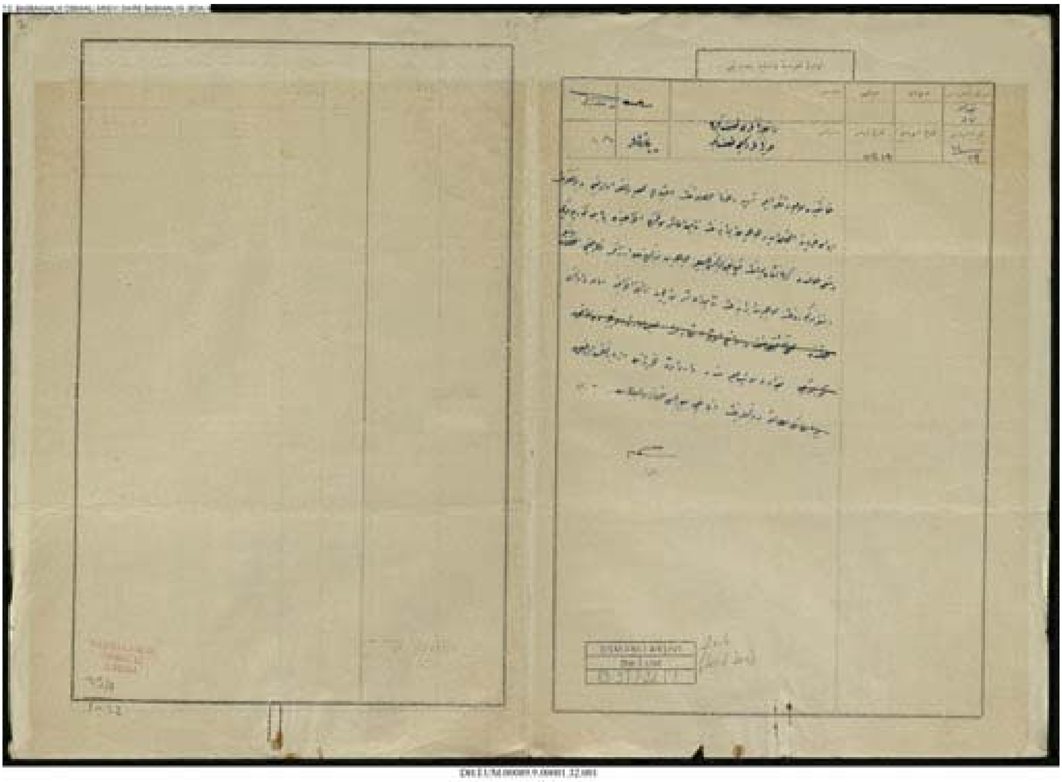

DH.İ.UM	00089.9.00001.32	28 رەجەب 1334 /31 مایس 1916

لە تەڵعەت بگ نازری ناوەخۆ بۆ تەڵعەت بەگ وەکیلی نازری جەنگی
بەرووبوومی شەکر، جۆ و خورما خانەقین، لە پێداویستی ناوەخۆ زیاترە، بۆیە ئەم زیادەیە بۆ بژێوی ڕۆژانە موجاهیدەکانی ئێران لە ڕۆژئاوای ئێران ڕەوان بکرێت، بەڵام لە کاتی قەدەغەکردنی ناردنی ئەم بەرووبوومانە، ڕێگەی کرمانشا داخراوە، بەم شێوەیەش موجاهدینی ناوهاتوو بێ ئەرزاق دەبن، بەم ڕاگەیاندنە بۆ دابین کردنی ئەرزاقی موجاهیدەکانی ئێران و ناردنی بەرووبوومەکە، نووسراو لە ویلایەتی بەغداد هاتووە، دوای خوێندنەوە ڕابگەیەندرێت.

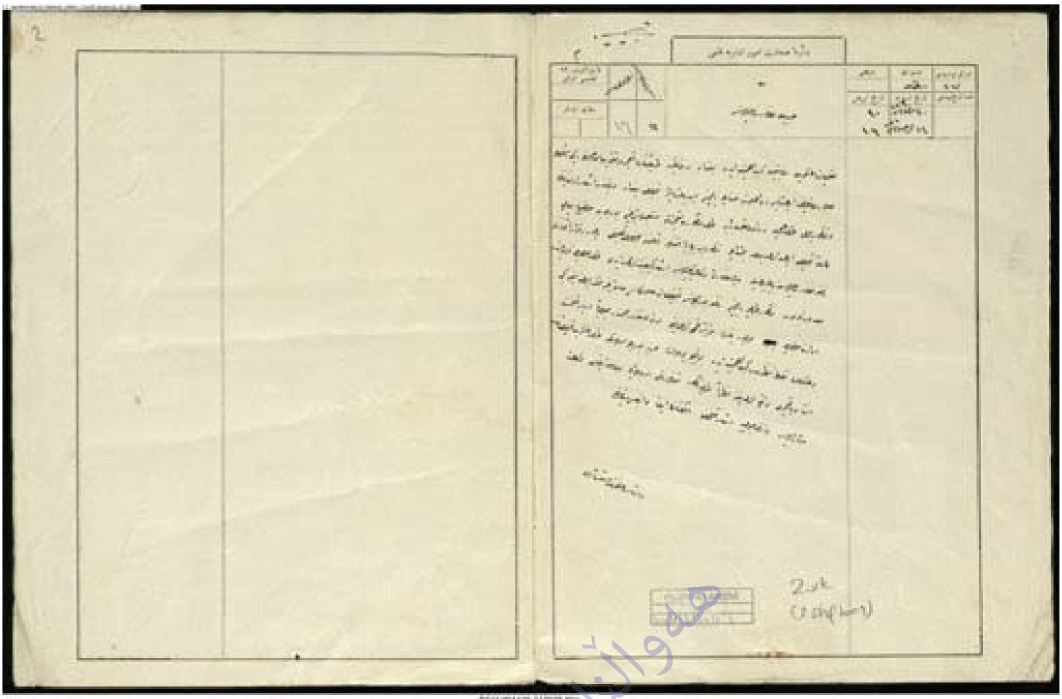

هەواڵنامەی کتێب

BEO	004428.332028	30 شەوال 1334/ 3 ئاب 1916

بۆ نەزارەتی جەنگی شکۆدار
بەبۆنـەی گواسـتنەوەی سـەرباز لـە ڕێگـەی بەغداد-خانەقیـن، بـە ئامـاژەی ویلایەتـی بەغـداد بـۆ نۆژەنکردنـەو و چاککردنـەوەی ڕێگاکـەش دوو تابـوور ئەرکـی پێـدراوە، هەروەهـا بـۆ کاری ڕێگاکـە ٥٠٠٠ لیـرە دابیـن کـراوە و بـۆ بەپەلـە نۆژەنکردنـەوی ڕێـگای ناوهاتـوو بـرە تێچـووی کارەکـە بـە تەواوەتـی دابیـن بکرێـت، لـە نەزارەتـی نافیعـەی شـکۆدار رابگەیەندرێـت و لـە وەکالەتـی نەزارەتـی دارایـی شـکۆداریش ئامـاژەی پێکـراوە بـری ٥٠٠٠ لیرەکـە بـە یاسـای تایبـەت یاخـود بریارێکـی تایبـەت بدرێـت، لـە وەڵامـدا هاتـووە ڕێـگای ناوهاتـوو لـە بودجـەی نافیعـە بـە دەرماڵـە زیـاد کـراو ئەسـتەمە و ئـەوەی هەیـە بـەش ناکات، بەڵام لە تێروانینـی خاڵـی سـەربازی ئەم ڕێگایانـە گرنگـی خۆیـان هەیـە، بۆیـە لـە بودجـەی جەنگـی بـە دەرماڵـەی ڕێـگای سـەربازی دروسـت بکرێـت و نـۆژەن بکرێتـەوە، لـە بـارەی ڕێـگای ناوهاتـوو نـووسراو لـە موشـیرەتی ناوهاتـوو کـراوە و بـە گوێـرەی ئامـاژەکان کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت.

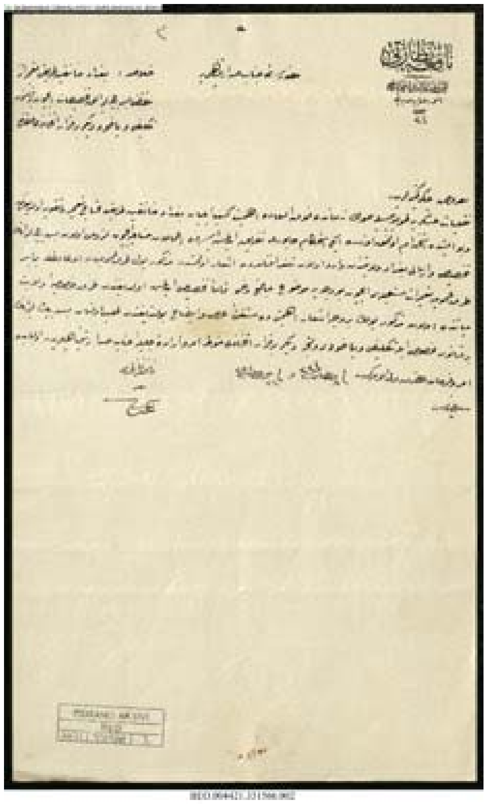

8 رەمەزان 1334/ 9 تەمموز 1916	004421.331566	BEO

نەزارەتی نافیعە
کارگێری رێگا و دەروازەکانی گشتی
بەرێوەبەرایەتی کاروباری ژمێریاری
ژمارە ٢٤
بۆ جەنابی پاشای جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
پوختە: بۆ نۆژەنکردنەوەی رێگای بەغداد خانەقین دابین کردنی ٥٠٠٠ لیرە، داوای یاساییەك بکرێت یاخود بریارێك بدرێت.
راگەیەندراوی بەندەمانە
لەبەر ئەوەی رێگای بەغداد-خانەقین رێگای گواستنەوەی سەربازی دەوڵەتە، زیاد لە ئاستی خۆیدا گرنگە، بۆ نۆژەنکردنەوە و چاککردنەوەی ئەم رێگایەش، دوو تابووری منارەی سەر سنوور بەکارهاتووە، بەڵام خەرجی چاککردنەوەی رێگاکە پێویستی بە ٥٠٠٠ لیرەیە، لە تەلەگرافنامەی هاتووی ویلایەتی بەغداد ئاماژەی پێکراوە، رێگای ناوهاتوو لە رێگا گشتییەکان نییە، بەڵام بۆ نۆژەنکردنەوەی بەپەلەی رێگا گشتییەکان بودجەی تەواو دابین کراوە، ئاماژەی پێکراوە، بۆ دابین کردنی ٥٠٠٠ لیرە، بە داواکردنی یاسایەکی تایبەت یاخود بریارێکی تر دەبێت، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.

نازری نافیعە سەر عەسکەر

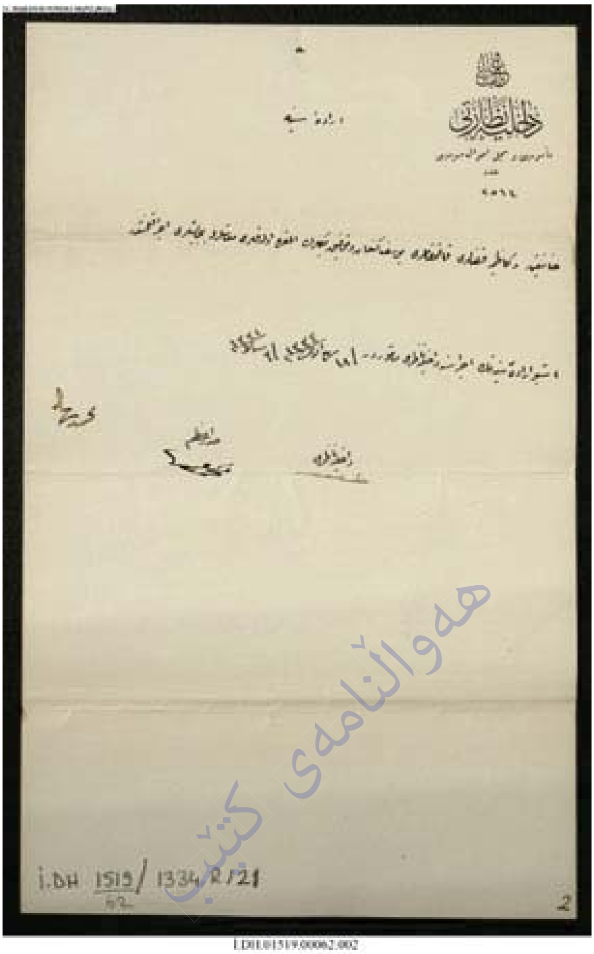

هەواڵنامەی کتێب

I.DH.01519.00062.002

<table>
<tr><td>İ.DH</td><td>01519.00062</td><td>18 رەبیعی کۆتایی 1334/ 23 شوبات 1916</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی تۆماری ناسنامە و فەرمانبەران
ژمارە ٢٥٦٤
فەرمانی سەدری ئەعزەم
هەر بەم مووچەیەی وەریدەگرن قائیمقامی قەزاکانی خانەقین و کازمیە یوسف کەنعان بەگ و تۆفیق بەگ گۆرینەوەیان پێ بکرێت.

بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی پاشا نازری ناوەخۆ ئەرکی پێ سپێردراوە.

نازری ناوەخۆ   سەدری ئەعزەم   محەمەد بەگ</td></tr>
</table>

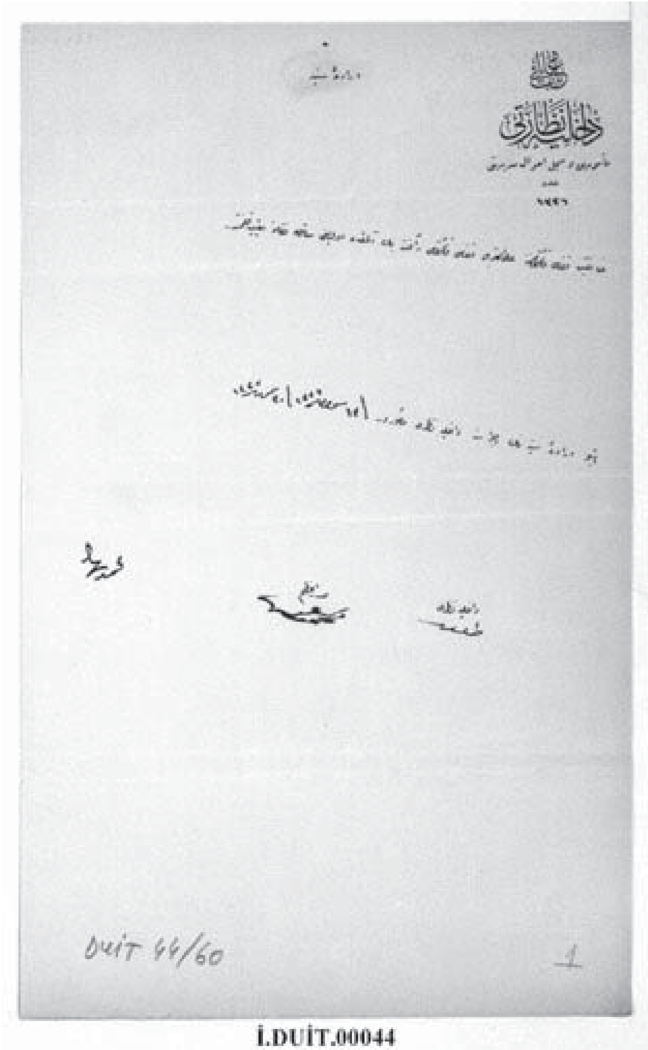

<table>
<tr><td>İ.DUİT</td><td>00044.000060</td><td>13 شەوال 1334/ 13 ئاب 1916</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەرێوەبەرایەتی تۆماری ناسنامە و فەرمانبەران
١٣٣٦
فەرمانی سەدری ئەعزەم
رەفعەت بەگ قائیمقامی قەزای عەلی ئەلغەربی بەم مووچەی وەریدەگرێت ئەرکەکەی بگوازرێتەوە قائیمقامیەتی خانەقین.

بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی پاشا نازری ناوەخۆ ئەرکی پێ سپێردراوە.
نازری ناوەخۆ   سەدری ئەعزەم   محەمەد بەگ</td></tr>
</table>

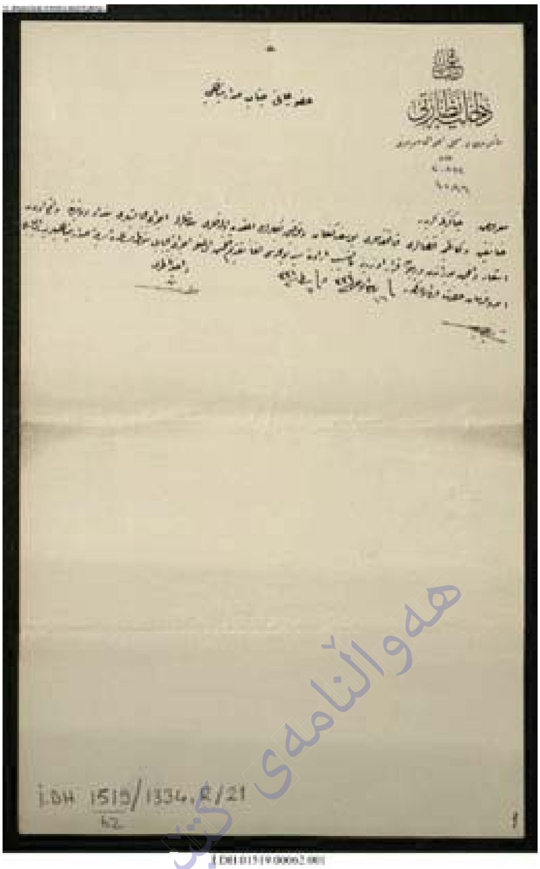

İ.DH	01519.00062	16 ڕەبیعی کۆتایی 1334/ 21 شوبات 1916

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی تۆماری ناسنامە و فەرمانبەران
ژمارە ٢٠٨٢٢
١٠٨٦
جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
قائیمقامەکانی قەزای خانەقین و کازمیە یوسف کەنعان بەگ و تۆفیق بەگ بەم مووچەی وەریدەگرن گۆرینەوەیان پێ دەکرێت، لە ویلایەتی بەغداد ئاماژەی پێکراوە، لە ئەنجوومەنی بەڕێوەبەران بڕیار دراوە و لیستی فەرمانی پاشا هاوپێچ پێشکەش کراوە، جێبەجێ کردنی لەسەر پەیوەندیداری سەدارەت وەستاوە، لەم بابەتەدا بڕیار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.

نازری ناوەخۆ

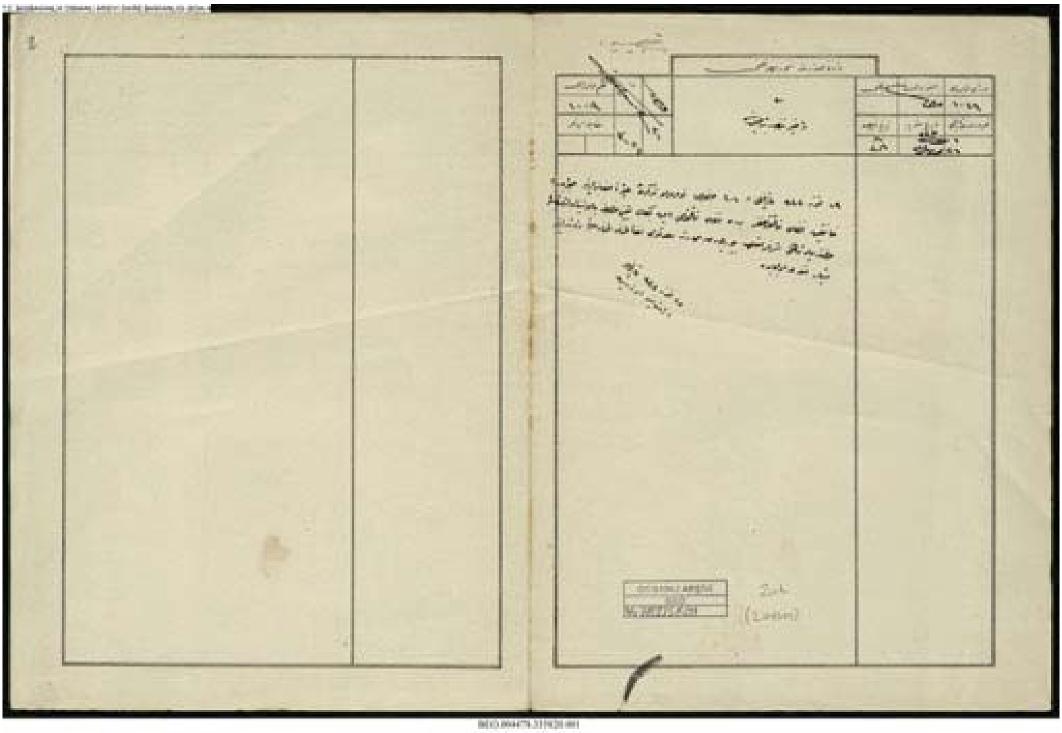

BEO	004478.335820	6 شەوال 1335 /26 تەمموز 1917
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار وەڵامـی نـووسراوی مێـژووی ١٩ تەممـوز ١٣٣٣ ژمـارە ٤٠٤، لـە بـارەی دامەزراندنـی ئەمیـن بـەگ قائیمقامـی قـەزای بـەدرە لـە قائیمقامیەتـی قـەزای خانەقیـن، بـۆ ئەمـەش جەنابـی پاشا بـە فەرمانـی پاشا ڕەزامەنـدی نیشـان داوە، وێنـەی پەسـەند کـراوی هاوپێچ بـۆ سـەروو بـەرز کراوەتـەوە.		

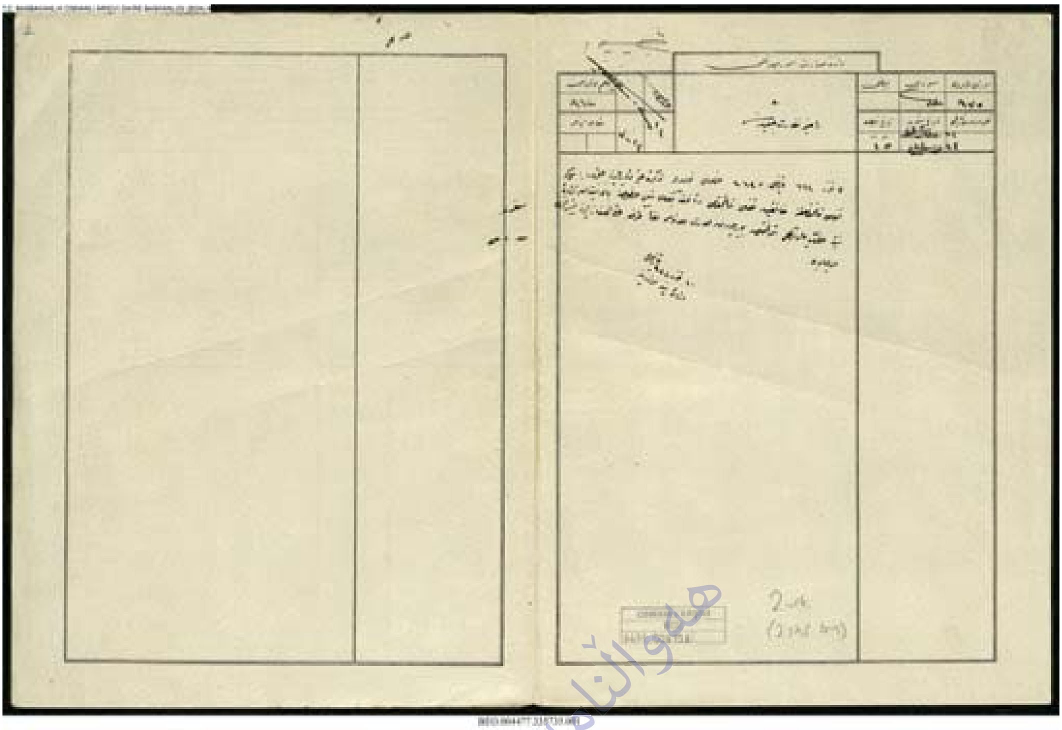

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>BEO</td><td>004477.335735</td><td>24 رەمەزان 1335/ 14 تەمموز 1917</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وەڵامی نووسراوی مێژووی ٧ تەمموز ١٣٣٣ ژمارە ٣٦٣، رەفعەت بەگ قائیمقامی قەزای خانەقین لە قائیمقامیەتی قەزای سوکە دادەمەزرێت، بۆ ئەمەش جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشای رەزامەندی نیشان داوە، وێنەی پەسەند کراوی هاوپێچ بەرز کراوەتەوە.</td></tr>
</table>

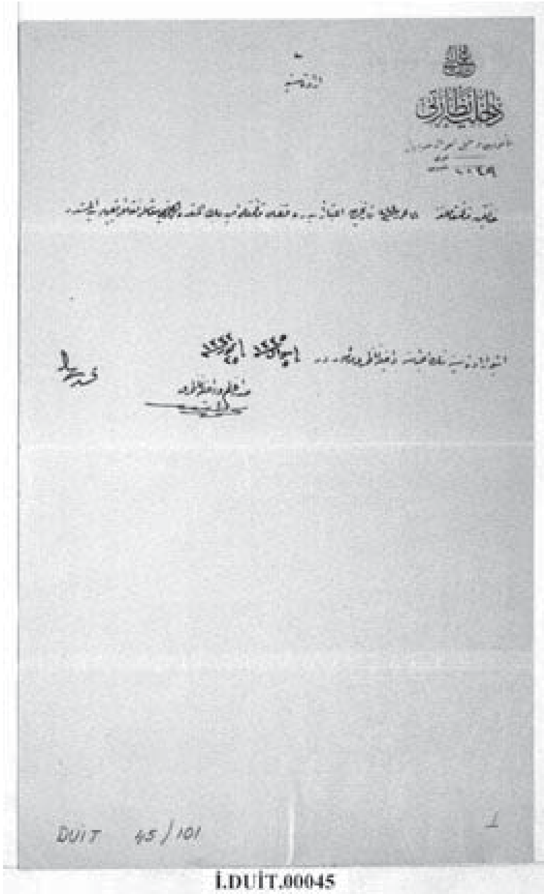

İ.DUİT	00045.000101	5 شەوال 1335/ 25 تەمموز 1917

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی تۆماری ناسنامە و فەرمانبەران
١٠٤٩ تایبەتی
فەرمانی سەدری ئەعزەم
لە مێژووی ١١ تەمموز ١٣٣٣ بەدواوە قائیمقامی قەزای بەدرە ئەمین بەگ لە قائیمقامیەتی خانەقین بە مووچەی خۆی دەگوازرێتەوە و دادەمەزرێت.

بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی پاشا نازری ناوەخۆ ئەرکی پێ سپێردراوە.

سەدری ئەعزەم و نازری ناوەخۆ

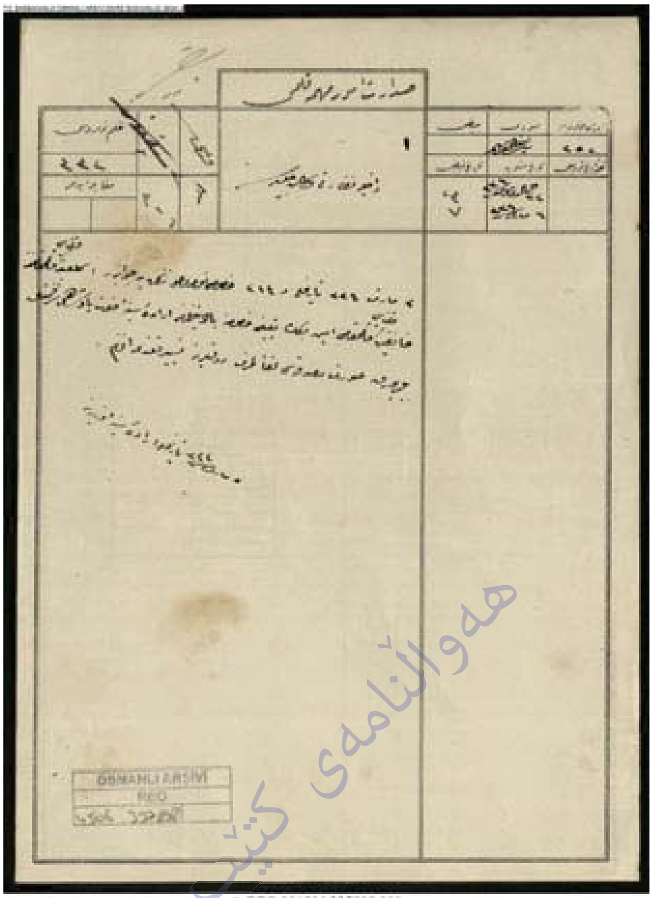

BEO 004506.337898.001

هەواڵنامەی کتێب

BEO	004506.337898	22 جەمادی یەکەم 1336/ 5 مارت 1918
بۆ وەکالەتی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار وەڵامی نووسراوی مێژووی ٣ مارت ١٣٣٤ ژمارە ٢١٤، سەبارەت بە دامەزراندنی ئەمین بەگ قائیمقامی قەزای خانەقین لە قائیمقامیەتی قەزای گوڵعەنبەر، جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا رەزامەندی داوە، وێنەی پەسەند کراوی هاوپێچ بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە.		

السيرة الذاتية

د. نوزاد يحيى سعيد خدر ألياس محمد باجگر

1) ولد في 28 شباط 1948 م.
2) بكر الوالدين يحيى سعيد باجكر و مكيه أحمد صمد سعدالله و لي ثلاث اشقاء وأربعه شقيقات.
3) درست الابتدائية في مدرسة الفيصلية ثم أربيل الاولى .. إبن خلكان. باللغة الكردية و معلمي الاول استاذ ناصح داود و فؤاد معلم الرسم.
4) ثم دراسة المتوسطة في متوسطة أربيل و مدرسي الاول استاذ مكى.
5) ثم اعدادية في اعدادية أربيل ومدرسي الاول الاستاذ خليل عبدالله.
6) دخلت جامعة موصل - كلية طب خريف 1967 .
7) تخرجت طبيباً عاماً 1973-1974 م.
8) تعينت طبيباً مقيماً 1974 - 1975 و رئيس الاطباء المقيمون . يعتبر من أحلى سنوات عمري .
9) شاركت في مؤتمر التأسيس لاتحاد كتاب الاكراد في بغداد 1970 - 1971.
10) التحقت بالخدمة العسكرية اللازمية 1975 - 1976 جندي طبيب. وخدمت في قوات الحدود في زاخو .. أربيل و رواندوز .
11) قضيت طبيب قرى والارياف في كلاله من احلى أيام عمري 1976 - 1977 .
12) طبيب ممارس عام مستوصف سيتاقان .
13) طبيب طواري في مستشفى أربيل الجمهوري.

14) طبيب متدرب في جراحة الصدر والقلب والاوعية الدموية وفتحت العيادة الخاصة مساءً.

15) فتح أول مركز لجراحة الصدر والقلب والاوعية الدموية في كوردستان أربيل مع د. وليد خالد في مستشفى أربيل الجمهوري سنة 1982.

16) نقل ملاكي من وزارة الصحة الى وزارة التعليم العالي كلية الطب جامعة صلاح الدين في 1982.

17) تنسيب لتدريب جراحة القلب والصدر في مدينة الطب بغداد . تحت رعاية استاذ يوسف النعمان 1983 .. ودراسة الاختصاص في جراحة الصدر والقلب 1983 – 1987 في جامعة بغداد كلية الطب – مدينة الطب الطابق التاسع، سنتان تقويميتان و سنتان دراسة و تدريب.

18) منحت لقب طبيب جراح اختصاص بعد إتمام دراستي العليا في مدينةالطب – كلية الطب جامعة بغداد في تشرين الاول 1987 .

19) رجعت الى أربيل طبيب جراح اختصاص جراح القلب والصدر كلية الطب جامعة صلاح الدين.

20) وجراح اختصاص في مستشفى صدام التعليمي في أربيل 1987 – 1988 .

21) نقلت الى كلية الطب جامعة مستنصرية مستشفى يرموك , فتحت العيادة الخاصة في بغداد. شارع مشجر .. عماده باقر الباقر. 1988 – 1996 .

22) مارست الرسم في شقتي الخاصة في مجمع سولي على البحر المتوسط حيث رسمت 69 لوحة تشكيلية . مرسمي الخاص. و كتبت كثير من الشعر الحر الكردي والعربي .

23) رجعنا 2003 الى الديار في أربيل وتوسع نشاطات الخدمات التجارية والخدمية و التعليمية لكافة مدن كوردستان والعراق.

24) تنشيط الحركة الاقتصادية والاستثمار لكردستان والعراق.
25) إنشاء شركات عالمية في دبي , مرسين , عراق , سريلانكا و انكلترا.
26) تأسيس جامعة جيهان – أربيل 2007 م.
27) تأسيس بنك جيهان للاستثمار 2009 في العراق.
28) تأسيس جيهان للابتدائية والمتوسطة والاعدادية.
29) رئيس مجلس الادارة لشركة جيهان للاعمار.
30) رئيس مجلس الادارة لشركة جيهان للخدمات النفطية.
31) رئيس مجلس الادارة لشركة جيهان للتأمين.
32) تأسيس اذاعة وتلفزيون جيهان 2008 أربيل .
33) تأسيس جامعة جيهان سليمانية 2011 .
34) تأسيس جامعة جيهان في دهوك 2013.
35) تأسيس مركز البحوث والاستشارات العلمية والقانونية للقتل الجماعي.
36) تأسيس نادي جامعة جيهان الرياضي 2010.
37) عضو جمعية جراح القلب العالمي.
38) عضو جمعية جراحي القلب الاسيوية.
39) عضو في نقابات الاطباء . الصحفين وغرف التجارة.
40) مؤسس جمعية الرفق بالحيوان.
41) مؤسس جمعية حماية البيئة.
42) صاحب امتياز مجلة جامعة جيهان .
43) صدر له عشرة كتب هي (أزرع الكلمات , ووشة دةضيَنم , الله, الموت مع الالبوم فن التشكيلي.

44) كتب تحت الطبع و هي: (السلام)، يقول المعلم، ليلى، الفكر.
45) رئيس مجلس الامناء جامعات جيهان (أربيل، سليمانية، دهوك) .
46) من مؤسسي اتحاد مستثمرين كوردستان.
47) من مؤسس سوق الأوراق المالية في أربيل ESX .
48) عضو منظمة السلام العالمي.
49) مشاريع مستقبلية:

أ- مشروع فتح جامعات في الدول الفقيرة. صومال، بنكلاديش وذالك لتواصل الثقافي والعلمي بين الامم.

ب- فتح جامعات في كافة مدن الكبيرة في العراق.

ج-التعليم هو الحل والسلام هو النتيجة.

د- تدريس حقوق الطفل والمرأة في مدارس والجامعات.

هـ- نشر مبدء نبذ العنف الاسرة.المرأة ، الطفل.

و- انشاء مستشفى جيهان التعليمي و لاحقاً فتح كليات الطب والصيدلية, والاسنان والتمريض.

عـــمـــري 76 سـنـــة. جـراح استشاري، رســام، شــاعر، رجـل الاعـمـــال ..

هەولێرنامەی کتێب